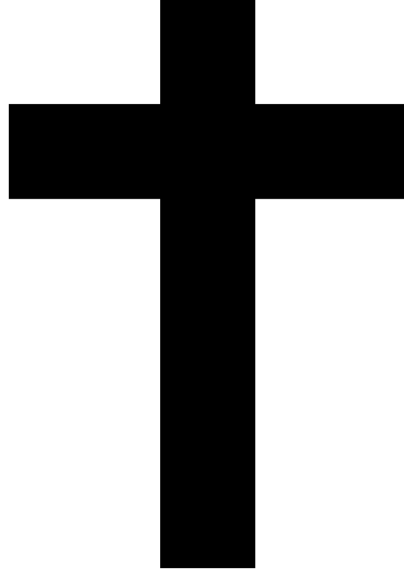

Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqalhi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Iḡḡitchuat Makḡḡaat - Agaayyutim Uḡḡalhi Inḡḡupiatun
The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	50
Luke	80
John	129
Acts	166
Romans	214
1 Corinthians	237
2 Corinthians	259
Galatians	272
Ephesians	280
Philippians	288
Colossians	293
1 Thessalonians	298
2 Thessalonians	302
1 Timothy	305
2 Timothy	311
Titus	315
Philemon	318
Hebrews	320
James	337
1 Peter	343
2 Peter	349
1 John	353
2 John	359
3 John	360
Jude	361
Revelation	363

**Iḡḡitchuat Makḡiḡaat
Aḡaayyutim Uḡaḡhi Iḡḡupiatun**

**The New Testament in Iḡḡupiatun
Northwest Alaska Eskimo**

Wycliffe Bible Translators

The New Testament in Iḡḡupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License (Attribution, Noncommercial, No Derivatives)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

page

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄uviaŋupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄ak Tamar,

Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluan̄anik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaun̄anikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uin̄an Mary-m, taamna Mary Jesus annivigikkaŋa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatin̄aasiñ kin̄uviağiich aullağniiplutin̄ Abraham-miñ David-munaglaan akimiağuuatilaun̄iqsut, sul̄i aullağniiplutin̄ David-miñ iñuich

aullautrauhhatnunaaglaan Babylon-mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiñiqsut. Aasiili iñuich aullautrauhhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinuviagiich anihhanunaglaan Christ-ñum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñha itnailiplugu inniqsuq. Aakaan Mary nuliaksrausiutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuginiqsuq sinaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunñaruañuniqsuq. Iñisimagaa katchuutikisrani Mary-mik nalaunñaitkisilaña, aglaan kannusaagunñiñigaa iñunñun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutiniğaa siññaktukun nipliqhuni, “Joseph, kinuviagigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniññaqnilutin atakkii sinaiyaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğñiqagisiruq. Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuğisigai iñunñi killuqsautiñiñi.” ²² Tamatkua iluqatin atumarut tanjisaqlugu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna anutituqsimaitchuaq sinaiyauniaqhuni iğñiqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianñiñigaa iğñiqahhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksuat Anutit Aggiquat Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgughani, anutit puqiksaat tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutin, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkikput uvlugiana kivaknamiñ, taatnaqhuta aggiquagut sitquğvigityaqtuaqlugu.” ³ Umialgum Herod tusaakamiun taamna isumaalutchanñiqsuq iluqatinlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaqlugich iluqaisa qaukñich agaayuliqsit aglaliqirit, ilinich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Ilinisa kiunigaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanatigun ittuq,

⁶ “Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akungatni iñuiñ Judah-m,

ilipsitñiñ sivulliuqti aggigisiruq

añalatchityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat anutit tikisinnigai, ilitchugiviginiallapiaqlugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Ilitchugianikamiun Bethlehem-muqunigai nipliqhuni, “Aullağusi pakallapiaqsion ililgauraq, aasiñ paqitkupsion ilitchuğipkağumagipsitña. Uvañaptuuq utlakkumagiga sitquğvigityaqtuaqlugu.” ⁹ Taavrumiña umialgum uqautianikmatin aullağniqsut. Tautunñigaat uvlugiaq qinikkaqtin kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvlugiam nutqağniañhanunaglaan inimun ililgauram nayukkananun. ¹⁰ Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagñiqsut.

¹¹ Isiqhutin tupigmun tautunñigaat ililgauraq aakanalu Mary. Sitquğviginigaat sivuğanun ililgauraq. Anmağniğaiç akisuruagikkatin qaitchipluguasiiñ maninñik kaviqsaanik tipragisautinigu, frankincense-nik suli myrrh-nigu. ¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunitlugich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigruğniñat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isagulga atangum sagvigñiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliuhuni, “Makillutin. Pigruutiun ililgauraq aakanalu Egypt-mun, aasiiñ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniaklapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakaniaḡaa ililgauraq tuqqutchuglugu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniḡaa ililgauraq aakanalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigñiqsuq Atangum uqaututigikkana tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqlugiga Igñiḡa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniahanunaglaan Herod-ḡum.

Nukatpiaḡruurat Tuquḡaqtaurut

¹⁶ Herod ilitchuḡikami saglutaqtilaagmiñik puḡiksaanun aḡutinun qinnal-lapiḡniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiaḡruurapayaat Bethlehemiittuat suli iluḡaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuḡaqtuat malḡuḡnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuḡiplugu puḡiksaat aḡutit uqautigikkanaḡat uvlugiam sagviḡhagun. ¹⁷ Uqautturaḡuq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸ “Nipi tusagḡniqsuq Ramah-mi qiaruaq kinuḡupluni.

Rachel-ḡum qianigai qitungaurani arayunaiḡhuniunniñ atakkii qitungaḡich iluḡatiḡ tuquplutiḡ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isagulga Atangum sagvigñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uḡaqhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiun ililgauraq aakanalu nunaḡanun Israel-ḡum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniḡaa ililgauraq aakanalu nunaḡanun Israel-ḡum. ²² Aglaan tusaakamiun Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchaḡniqsuq aullakiksraḡmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullaḡniqsut nunaḡanun Galilee-m. ²³ Aasiiñ iñuuniagaqsiplutiḡ nunaaqḡimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiḡaḡisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtualha John Paptaaqtitichirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitichiri quliaqtuaḡniqsuq iñuilaami Judea-mi, ² uḡaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aḡaayyutaa qal-liruḡ.” ³ Taamna John ilaḡuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana nipliuhuni,

“Iñuk tuqliraqtuq iñuilaamiñ, Itqanaiyautisiun apqutiksraḡa Atangum, nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnuḡaaḡniqsuq pikukтуруam amian nuyaiñik, qisiḡmik tapsiḡaqhuni, niḡiḡaqhuni pigliḡianik suli igutchaich siḡḡaḡtaalliaḡitñik nanipayaaq paḡitchumiun. ⁵ Iñuich utlaḡniḡaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqḡiñiñlu avataani kuḡan Jordan-ḡum ittuat. ⁶ Iñuich quliaḡiniḡaich killuqsautitiḡ aasiiñ John-ḡum paptaagḡiḡai kuḡani Jordan-ḡum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ḡuruat Sadducee-ḡuruatlu utlautiruḡat paptaagḡvianun uqautiniḡai, “Tuqunaliktun nimigiḡatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agḡiḡniḡaqtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiqtittitchi iñuuniaḡapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniḡasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaḡaqtugut.’ Nipliutiniḡipsi uumiḡa, uyagḡniñ makunakḡa Agaayyun iñiqsiḡhiñauruq ililḡaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiḡautaḡaqtuaq kipriḡhiñaaḡuqtuq napaaqtunik kaḡiḡisigun. Napaaqtupayaaq asirritḡaitchuaq kipikkaugisiruq aasiiñ iḡitauluni ikniḡmun.

11 “Ilumun paptaagipsi imigmik isummitqihigmun, aglaan aqupkun aggigisuruq kamanatluktuaq uvanñiñ. Nakuunitchuñ saagaliksramnik alugutiknik. Paptaagisigaasi Ipqitchuamik Irrutchimik suli iknigmik. 12 Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiaguklugich mukkaaksrat sanikluñiñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigluagmiñun, aglaan ikipkagisigai sanikluich iknigmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

13 Aquagun Jesus tikiñniqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqu-pluni ilaanun. 14 Aglaan John-ñum paptaagunjtaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaqtakrsragigaluagikma. Suvaata utlautivich uvanñun paptaaqu-plutin?” 15 Aglaan Jesus kiunigaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaguptigu tanigñiagikpuk iluqaan Agaayyutim iniaña.” John taatna piyumaligñiqsuq. 16 Jesus paptaakkaunjanikami mayugniqsuq imigmiñ. Aasiñ qilak anmaqhuñi tautuñigaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tinmiagruuratun mitluni ilaanun. 17 Aasiñ nipi qilañmiñ nipligñiqsuq, “Taamnatavra piqqagikkağa Iğñiga. Quyalisimaagaña.”

4

Jesus-ñum Aniqusaagsiutha

1 Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulligñigaa Jesus inuilaamun uuktuaqsiutyaqtitlugu tuungagmun. 2 Aasiñ uisauraaqhuni malgukipiani uvluni unnuanilu nigisuligñiqsuq. 3 Uuktuaqtitchirim utlakamiuñ uqautinigaa, “Iğñigipiaqpatin Agaayyutim makua uyağaich qaqqiaguqtitkich.” 4 Aglaan Jesus kiunigaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, ‘Iñuk inuuniañitchuq niqilhiñakun aglaan uqalipayaatigun aniruatigun qanganiñ Agaayyutim.’” 5 Tavrani tuungaum aullautinigaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillaklugu qutchinñiqsrañanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, 6 uqautiplugu, “Iğñigipiaqpatin Agaayyutim nutigiagñ. Aglausimaruq, ‘Tiligisigai isagulgikkani munağitqulutin.

Argagikkağmiknik akigağisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyağanñun.’”

Psalm 91:11, 12

7 Jesus-ñum uqautinigaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuağumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” 8 Tuungaum aullautitqilgñigaa Jesus qutchillapiaqtuamun iggimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaañiñik nunam kamanautiñitñiglu. 9 Uqautinigaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquğvigigupña sivumñun.” 10 Jesus-ñum kiunigaa, “Tuungaaq, piigñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” 11 Tavra tuungaum uniñigaa, aasiñ isagulgich tikiñniğaat savautityaqługu Jesus.

Jesus-ñum Aullağniigaa Savaani Galilee-mi

12 Jesus-ñum tusaakamiuñ John isiqtauniplugu aullağniqsuq Galilee-mun. 13 Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu. 14 Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, 15 “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu tuñaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-ñum, Galilee-mi nunañatni Jew-ñunitchuat, 16 tamatkua inuuniaqtuat taaqtuami tautuñniğaat kamañtuuaq qauma, aasiñ qaumam qaggutiniğai inuuniaqtuat tagğanani tuqułhum.” *Isaiah 9:1-2*

17 Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ñum aullagñiñigaa quliaqtuañhi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa qalliruq.”

Jesus-ñum Tuqluñigai Sisamat Aqaluñiaqtit

18 Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpanan Galilee-m tautuñigik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpanmun aqaluñiaqtauplutik. 19 Uqautiniñigik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññanñiañisirutik iñuñnik aqaluñiaqtitun.” 20 Tavrauva Simon-ñum suli Andrew-m uniññigai kuvratik malikluguasiiñ. 21 Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaalugu narvaqpana Galilee-m. Tautukmiñigik aniqatigiik James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aaparinlu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqluñigik maliqupluni. 22 Tavrauva uniññigai umiaqtik aaparinlu maliklugu Jesus.

Jesus Iñisautiriruñlu, Quliaqtuaqsiriruñlu, Iñuaqsiriruñlu

23 Jesus kukilunniqsuq iluqaani Galilee-mi, iñisautiripluni Jew-ñuruat katrañviniñi suli quliaqtuañigiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim anjaayuqautaata, mavruuqluñigillu iñuich atniññautipayaanitñik. 24 Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ñum, aasiiñ iñuich tikiutruñigai atniññapayaaqtuat nanjirutipayaaqtuatlu, ilanich irrusiqluqaqhutin qiqsruqtaqhutinlu suli avatinich tuqunaplutin. Jesus-ñum mavruuñigai iluqaitñik. 25 Iñugiaktuat iñuich malinñigai, agqiqhutin Galilee-miñ, avataaniittuaninlu nunamiñ atilinmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ igluani ittuam Jordan-ñum kuñan.

5

Jesus-ñum Quliaqtuañha Iñgimi

1 Jesus-ñum qinñiqamigich iñugiallapiqtuat mayuñniqsuq qimigaamun, aquvitulniasii. Maliguaqtai Jesus-muñniqsut.

Quviasuutiñigai

- 2 Ilaan iñisautiañigai nipliñhuni,
- 3 Quvianamiurut tamatkua iñitchuqsiruat inuqsrañigimiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa pigigaa.
- 4 Quvianamiurut tamatkua kinuvñguruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- 5 Quvianamiurut tamatkua piisañitchuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaa.
- 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaaqtuat nalaunñaruahñimik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaatitkisigai.
- 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuñisipmigai.
- 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiqaaqtuat ipqitchuamik, atakkii qinñigisigaa Agaayyun.
- 9 Quvianamiurut tamatkua tutqiutiqaqtitchiruat akunñatni iñuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqañisigai qitunñagmiñik.
- 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiñplugu nalaunñaruahñiq, atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa pigigaa.
- 11 Quvianamiurusi piññilaqsruutigikpasi suli piyuañusi suli niplialutin qanusi-payaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuahñilusi pisigilugu maliguaqtahñiqsi uvamnun. 12 Quviatchapiñatagitchi atakkii kamañtuq akiliusiaksrañsi it-tuaq qilañmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Tağiutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “İlipsi tağiugığaasi nunam. Tağiug tağiugniigumi qanuguni tağiugnilitqikkisiva? Atugumiñaiqsuq aglaan igitaksraguñhiñaqtuq tutmığağuhuni iñun. ¹⁴ Nanığaasi nunam. Nunaaqııq nappakkauruq qimığaamun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiun naniq ilitlaıtkaa ataanun utkusium aglaan naniqagvinmun qaummatautlasıplugu tupqum iluani ittupayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsıgik nannisi sivuğaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiñ kamaksruaqsilugu aapari ittuaq qılanmi.

Jesus İlisaurıruq Malıgutaksrakun

¹⁷ “İsumanasi aggıñılunı piyaqquğiağlugich malıgutaksranı Moses-ınum naagaqaa ilisauttutınich sivuniksıqirit. Aggınitchunı piyaqquğiağlugich aglaan tanıgiağlugich. ¹⁸ Uqautıgıpsı, Qılaglu nunalu piıgumiñaitchuk aglausımaruapayaaq malıgutaksranı immiumagaluaqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguıruaq kamanaiññıqsrallapıanatnik tillisit aasiñ ilisautrıpluni atlanik iñunı taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññıqsrauniaqtuq ukunakıa iñunıñ Agaayyutim anıayyuqautaani. Aglaan kiñapayaaq kamaksrıruaq tillisiñik ilisautrıpluniasııñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taıguutiqağısıruq kamaıaqtuamik ukunakıa iñunıñ Agaayyutim anıayyuqautaani. ²⁰ Uvva uqautıgıpsı, Nalaunıaruahıqsi nakuutlunııpan iñuuniagıusatniñ aglalıqirit sulı Pharisee-ınuuat suoramıkunniñ isiğumiñaitchusi anıayyuqautaanun Agaayyutim.

Jesus İlisaurıruq Qınnautilıkun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñunı inilğan, ‘İñuagnaıqnak’. Kiñapayaaq iñuıaqtuı tikiutraugısıruq atannııvinmun. ²² Aglaan uqautıgıpsı, Kiñapayaaq qınnautrıruaq anıqatmiñik tikiutraugısıruq atannııvinmun, sulı kiñapayaaq niplıraqtuı anıqatmiñun suksraunıñniplugu tikiutraugısıruq uqaqsıttaagvinmun, sulı kiñapayaaq niplıraqtuı anıqatmiñun kinnau-nıplugu tikiutraugısıruq ikniıanun anasıñıuqsagvium. ²³ Taatnamık, aatchuıtyağnııgıvıch aatchuıtıksraqnik Agaayyutmun tunıllaqtuğvinmi itqağluguasııñ anıqatvıch sua-tasamma akıñautaa ilıpnun, ²⁴ unıllugu aatchuıtıksrautın sıvuğanun tunıllaqtuğvium aasiñ iñuıaqııyaqqağlugı taimña akıñautaa anıqatııpnun, aasıli utıgıtın aatchuıtıgıtyağlugı aatchuıtıksrautın. ²⁵ Akıllıgıkkapıch uqaqsıttaagvinmuutinıaqpatın ilauraagıliutıyımagıñ qılamık pıqatıgıñıaan apqutmi. Aatchuıtıgıvıağatın atannıqsuqtımın, aasiñ atannıqsuqtım qaıllıtın qaunaksrımun isıqtautqulıtın. ²⁶ Uqautıgıkpıñ, Anıyumiñıaıpiaqtıtın kısıanik akıllıgıvıch akıqsruıtıpnık ilaanun.

Jesus İlisaurıruq Atlatılıkun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsımaruamik, ‘Atlatuğniaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqautıgıpsı, Kiñapayaaq qıñıqtuı ağnamık ikıgıplugu atlatuanıktuq isumamıñı. ²⁹ Taliqpium irıvıch killuqsıqtıtpatın piıglugu igırrun. Nakuutlunııaqtuq piyaqquğupku ilavıñga timıvıch uumakıa iluqaan timıvıch ıgıtaulıksrañanıñ anasıñıuqsagvinmun. ³⁰ Sulı taliqpium argakpıch killuqsıqtıtpatın kılilugu igırrun. Nakuutlunııaqtuq piyaqquğupku argañıñan uumakıa iluqaan timıvıch aullakıksrañanıñ anasıñıuqsagvinmun.

Jesus İlisaurıruq Avılıkun

³¹ “Uqaqsımaruqsulı, Kisupayaam avıtkumiun nılıanı qaitchııun aglaamik nalupqınaıgıtınık avınnıkun. ³² Aglaan uqautıgıpsı, Anıtım nılıanı

tuniqsimagaluannaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli anun nuliaqtuaq avittuamik atlatuqmiuq.

Jesus Iļisauriruaq Akiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun inilgaan, Akiqsruqtağuvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñunun Atangum sivuğaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniñ akiqsruğumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutağigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuiqsiavigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamaaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsruğumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkağumiñaitkiñ unniñ taaqsipkağlugu. ³⁷ Taatnamik, anigniağuvich anillapiagumuutin suli naagaagñiağuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqalhum illatauruam tamatkunna pigiitchuamitnaqtauruq.

Jesus Iļisauriruaq Akisaqtulikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuğniaqnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrappich alağumagiñ igluunik iqsrappich. ⁴⁰ Kisupayaam akilipkağniaqpatin atnuğaapnik uqaqsittaagvinmi pipkağumagiñ quppigaan. ⁴¹ Suli anuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmanmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiñ malgunnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksrağukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruuaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnağupsi qinñiqtitkiksi iñunun iħaaqqun atriplugu aapari qilañmi ittuaq, atakkii siqini siqinñaağiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuranunlu suli sialuktitlugu nalaunjaruanunlu nalaunñaitchuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitnik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaaqagñiaqpsi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli pağlagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaqagñiqpsi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunjaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilañmi nalaunñallapiaqtuaq.”

6

Jesus Iļisauriruaq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaaginiaqasiun nalaunjaruakun savaaqsi qinñiqqusaaqsiñagusi sivuğaati iñuich. Taatnağupsi aapapsi qilañmiittuam akilīgumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutinik nipi-tusirağautiginiaqnagich atrilugich ukpinñuaqtit Jew-nuruat katrağvinjitni suli tumitchiani kamasruqusaaqsiñaqhutin iñunun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu taliqpium argakpich savaajanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qilañmi qinñitlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus Iļisauriruaq Agaayulikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpinñuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutin katrağvinjitni suli saqquvinjitni tumitchiat

qiñillañniaquplutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagnağuvich isigutin inipnun taluluguasiiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiñignaitchuamun. Aapavich qiñitlaruam nalunaqtuakun akilligisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanuñitchuat, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaagisiñiplutiñ takhilugu agaayugumin. ⁸ Tuvrautinası, atakkii Agaayyutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qilañmiittuatiin!

Iñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullağniili anjalatchiñhiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksrıli pisuligikkapnik
qilañmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvlugağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

¹² Suli natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqhuutrivanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuqaqsuñigmun,
aglaan annautiluta pigiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanñipayaaqaqhutin kamanautiqaqhutinlu isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutiñitkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus İlisaurirıuq Uisauraałıkun

¹⁶ “Suli uisauraağupsi, qiññaqaqnasi ipiqtunaqsılısi ukpinñuaqtıtun. Qiññağiııırağagnıaich kiiñnatiñ qiñiqusaahıññaqhutiñ iñuñnun ilinıtñik uisauraałıgmikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraağupsi uqsruqtıglugich nıaqusi, suli igğuglugich kiiñnasi; ¹⁸ Qiñıqtıñhiññağniaqasi iñuñnun uisauraağusi aglaan Aapapsitñun qiñignaitchuamun, suli Aapapsi qiñıqtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisigaasi.”

Jesus İlisaurirıuq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñnasi umialgutinik marrumuña nunamun, qupilğullu qalhumlu piiñğiqsakkañanun, suli tiglinıñaqtıt siqumitchiplutiñ tigliktuğviatnun.

²⁰ Aglaan tugvaisitchi annıgıkkapsitñik qilañmun qupilğullu qalhumlu piiñğiqsağumiñaisañanun, suli tiglinıñaqtıt siqumitchumiñaisañatnun tiglinıñağutiñ. ²¹ Atakkii annıgıpayaağuvich irviatni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus İlisaurirıuq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri naniğigaa timim. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aulla-payaaguvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsıñiaqtutin. Aglaan qiñilguitchupku Agaayyun [kanıqsitłailłutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuag ilipni tatamnaqtigıniaqpa!”

Jesus İlisaurirıuq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñalıqaa savautriyumiñaitchuq malğunıñ anıayuuqağuni. Atakkii uumıgıgisıgaa ilaqataa aasiñ piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluqnauqsımaagısıruq ilaqataanun aasiñ suksraaglugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaanik Agaayyutmıglu manıñmıglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaaluñniaqasi iñuulipsitñik, sumik niğıgisipmagaapsi suli imıgusi, naagaqaa timıgıkaqsi sumik atnuğaağısipmagaapsi. Uvva iñuulıq pitłuktuanuñitpa niqimiñ suli timi atnuğaañıñ? ²⁶ Qiñıqsıgik tiñmiurat sılamı. Nautchirriitłaitchut

naagaqaa kipritlaitchut tugvailutinlu sigluagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaŋmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuanuninŋiqpsi tinmiuraniŋ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni inuuniqtusilaagisivaun inuulli? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagivisi atnugaaksrapsitŋik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaanjanik. Savatlaitmiut naagaqaa ukilharritlaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniin qanutun kamaŋqatigaluaqhuni atnugaaqaŋinŋiqsuq atriplugich piŋnaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitlaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiin uvlaakun igitauplutin ikniŋmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inugikkapsitŋik. Ukpiqsriŋikiŋnaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnagusi, Sumik niginaqpsa imigutalu atnugaaqaŋutalu? ³² Atakkii ukpinaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniŋa. Aasiin aapari qilaŋmiittuag ilisimaruq inuqsraqtulaapsitŋik iluqaitŋik tamatkuniŋa. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun aŋalatchiruaq nalaunŋaruŋupluni umialiktun. Taatnagupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitŋik. ³⁴ Taatnamik isumaalunŋiaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq inŋmigun. Uvlulaat ihuilliugutiqaaniktut inŋmigulaa.”

7

Jesus Iisauriruaq Atanniikun

¹ “Atanniinŋiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniŋitchumagaasi. ² Atakkii atanniigupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmiusi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmiusi. ³ Suvaata tautukpiun irriutaŋuluuraq aniqatvich iraani aasiin suliqutiginŋitlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuguvva uqautriŋiaŋniqpich aniqatiupnun, ‘Piiŋlagu irriutaŋuluuraq irimiitan,’ qinisuŋaqaŋu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpinŋuaqtii, sivulliulugu piiqsirruŋ qirugraitchiaq iripni. Qiniŋuniaŋiŋli nalupqinaiglugu irriutaiqsiksran aniqatvich iraani. ⁶ Qainŋiaqasiŋ ipqitchuut sut qipmiŋun, atakkii saatpiaŋaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasiŋ akisuruat suŋaurat sivugaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaŋaich isigaŋmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷ “Inigupsi qaisaugisiruaq ilipsitŋun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuŋupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitŋun. ⁸ Atakkii kiŋapayaaq iniqsruqtuag akuqtuigisiruaq, suli pakaaqaqtuag paqitchigisiruaq, suli talu anmakkaugisiruaq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia igniŋi qaitchigisivaun uyaŋamik iniqpan qaqquqtuŋuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik iniqpan aqaluktuŋuguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraŋigiksi qanuq qaitchiŋiksraŋsi nakuuruanik sunik qitunŋaurapsitŋun, maatnaasu aapasi qilaŋmiittuag qaitchiŋiapiaqtuq nakuuruamik tamatkununŋa iniqsruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun inunŋun taatnatuntuuq irrutiyumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutinŋich sivuniksriqirit suli maligutaksraŋi Moses-ŋum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “Isigitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuag piyaqquŋviksramun aniruaq, suli tumi tasamuŋa qaŋanaqtuq aasiin inuŋiaktuat igligvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqaqtuag inuulligmun amisuuraqtuq suli apqun tasamuŋa qaŋanaitchuq. Aasiin inuŋiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq Iisaŋigaat Asiaŋigun

15 “Qaunagititchi sivuniksriqin̄nuaqtuanik utlautreqtuat ilipnun atnugaagutin̄ ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun ugiagnaqhutin̄. 16 Asianisigun ilisaġiniaġisi. Iñuich asiagnaġuuvat asiavin̄nik kakitlun̄naniñ, naagaqaa aqpin̄nik kakitlaġnaligaaniñ? 17 Napaaqtuġiksuaq nauriraqtuq asiagiksuanik, aglaan napaaqtuġiilaq nauriraqtuq asiagiitchuanik. 18 Napaaqtuġiksuaq nauritlaitchuq asiagiitchuanik, suli napaaqtuġiitchuaq nauritlaitchuq asiagiksuanik. 19 Napaaqtupayaaq asirritlaitchuq asiagiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniġmun. 20 Taatnamik asianisigun ilitchuġiniaġisi, ami iñuuniiallauhatigun.”

Qan̄aunniñ Naluniġipsi

21 “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isiġumiñaitchuq añaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupiksriuat pisulhanik aapam qilañmiittuam. 22 Aqulligmi uvlumi iñugiaktuat iñuich uqaġisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriqisuurugut atigikkapkun an-itqataqġugich irrusiqġuich suli savaaqaqhuta iñugiaktuanik quviqnaqtuanik.’ 23 Aasiiñ nalupqinaġlugu uqautigisigitka, ‘Piġitchi uvañniñ. Iļisimañiññiġipsi, piġiļiqirisii!’ ”

Malġuk Tuppirik

24 “Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkuniña nipliuttutigikkamnik aasiiñ atuġlugich, atriqaqtuq puqiksaamik iñun̄mik tuppiruamik uyaġaum qaan̄anun. 25 Sialugruaġuqman kuugich ulitlutin̄, suli anuqġiġruaġuqman mak-italgupluni taamna tupiq ulġuniññiqsuq, atakkii turviqaqhuni uyaġan̄mik. 26 Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliuttutimnik atumañitñamigich atriqaqtuq isumalġuitchuamik iñun̄mik tuppiruamik qaviam qaan̄anun. 27 Sialugruaġuqman kuugich ulitlutin̄, suli anuqġiġuqman makitalġuitluni tupiq ulġuniqsuq suksraunġiļapiaqhuni.”

28 Jesus uqañaiqman taapkuniña iñugiaktuat iñuich quviġusun̄niqsut ilisauttutaiñik. 29 Atakkii Jesus-ñum ilisautiniġai aņalatchisiquaqtuatun iñuktun, atrisun̄jaqnaġich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualin̄mik

1 Jesus atqaqman qimiġaamiñ, iñugayaaqpaurat malin̄niġaat. 2 Tavrani auyugaqtualġum utlakami sitquġviginiġaa sivuġaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuk-siñaġuvich mamitilhiñaugikma.” 3 Jesus-ñum isakġugich argakni aksin̄niġaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamittin!” Tavrauva aņutim auyugaqtuaña mamitikkauruq. 4 Jesus-ñum uqautiniġaa, “Uqaġniaqnak kisumunun-niiñ iñun̄mun, aglaan tautuktitchaqtuagiñ agaayuliqsimun isivġiuqtillutin. Aatchuiyumautin tuniļlautinik Agaayyutmun tuvraġlugu Moses-ñum tillisaa. Taatnaġuvich iñupayaam ilitchuġiniaġaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruq Aņuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

5 Jesus tikitman Capernaum-mun, aņuyyiuqtit qaukhiata Rome-maġmium paagnaġaa apiqsruqġugu ikayuqpluni. 6 Tavra nipliġñiqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kin̄unimni nalaruq aulatlaitchuq ihuilliullapiaqhuni.” 7 Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Utlakkisigiga aasiiñ ihuaqsilugu.” 8 Aņuyyiuqtit qaukhiata kiuniġaa, “Ataniiq, utlaktaksraun̄iļuqtun̄aunniñ tupimnun, aglaan tillisiqalhiñaġiñ savaktigali ihuaqsiumuuq. 9 Atakkii aņalatiqaqmuna qaukhiġnik suli aņuyyiuqtiqaqġuna aņalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullagiñ!’ aullaġaqtuq. Suli tilikapku taamna, ‘Qaġġaiñ!’ agġiġaqtuq. Suli tilikapku savaktigikkaġa, ‘Taamna piun̄!’ piraġiġaa.” 10 Jesus-ñum tusaakamiun̄

taamna quvigusunniqsuq. Nipliutinigai iñuich maliktuat inmiñik, “Illumun uqautigipsi, paqitchinitchuḡa Israel-unniiñ kisumik ukpiqsrillapiaqtuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ḡunitchuat aggiḡisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aquvillutiḡaasiñ niḡiqpaktuani Agaayyutim aḡaayuqautaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunḡaḡiniruat igitaugisirut taḡniqsrallapiamun. Tavrani qiaḡisirut tiriquulalutiḡunniñ kigutiḡich.” ¹³ Jesus-ḡum nipliutinigaa aḡuyyiuqtit aḡalataat, “Aḡilaḡiñ. Ukpiqsrillapakun iñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassaḡniḡmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuḡnik

¹⁴ Jesus isiḡami Peter-m tupḡanun tautuḡniḡaa Peter-m aakaruaḡa nalaruaḡ uunaḡḡuktitluni. ¹⁵ Jesus-ḡum aksiḡniḡaa argaḡun aasiñ uunaḡḡunaiḡhuni. Tavra makitiḡhuni niḡḡuḡutiaḡsiñiḡai. ¹⁶ Unnuksraaḡman iñugiaktuat irrusiḡḡuḡaḡtuat tikiutruḡniḡaich ilaanun, aasiñ Jesus-ḡum anittaḡniḡai irrusiḡḡuich uḡaḡiḡmiñik, suli iḡuaḡsiḡḡugich iluḡaisa atniḡniḡaḡtuat. ¹⁷ Atuumakamiuḡ taamna taḡiḡniḡaa sivuniksriḡirim Isaiah-m uqautigikkaḡa, “Ilaan piḡai sayairrutivut timikun suli akigaḡiḡugich atniḡniḡautivut.”

Isaiah 53:4

Iluḡnaunitchuat Maliguaḡtit

¹⁸ Jesus-ḡum tautukamiḡich iñugayaat avatimiñi tiliñiḡai maliguaḡtini ikaaḡuḡugich iḡluanun narvaḡpaum. ¹⁹ Aglaliḡiri utlautiniḡsuq ilaanun nipliḡhuni, “Iḡisautrii, malikkisiikpiñ sumupayaaguvich.” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kayuḡtut sisiḡaḡtut tiḡmiuratlu siḡam uḡluḡaḡhutiḡ, aglaan Iḡñiḡan Iñuum iniksraitkaa napmun tullakksraḡa niaḡuḡikkaḡmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaḡtim nipliutinigaa, “Ataniiḡ, iḡuviḡiallaktiḡaḡḡuḡu aapaga malikkumaikpiñi.” ²² Aglaan Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Malinḡa, tamatkua tuḡḡaruat irrutchikun iḡuḡisillich tuḡḡaruanik.”

Jesus-ḡum Quunniḡuḡtitkaa

²³ Aasiñ ikiniḡsuq umiamun maliguaḡtaiḡu malikhutiḡ. ²⁴ Tavrakḡatchiaḡ anuḡḡiḡruaḡḡniḡsuq narvaḡpak qaiḡpaich immautruḡnialiqḡuḡu umiaḡ, aglaan Jesus siñiktuagñiqsuq. ²⁵ Maliguaḡtaiñ utlakḡuḡu iḡiḡsaḡniḡaat nipliḡhutiḡ, “Ataniiḡ, anniḡsuḡtigut piyaḡḡaḡsirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutinigai, “Ukpiqsrillikiññiaḡpat! Suvaata iḡsivisi?” Makitnami iñiqtiḡniḡik anuḡilu qaiḡpaiḡḡu, aasiñ quunniḡuḡniḡsuq. ²⁷ Maliguaḡtai quvigusukhutiḡ uḡaḡniḡsut, “Qanusiuḡiḡpa una aḡun anuḡimunniñ qaiḡiḡpauratlu kamagivatruḡ?”

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Aḡutik Irrusiḡḡuḡaḡtuak

²⁸ Jesus tikitman iḡluanun narvaḡpaum nunaḡanun Gadarenes, malḡuk aḡutik irrusiḡḡullak nuyuaḡnallapiaḡtuak agḡiḡhutiḡ iḡuviḡniñ paḡniḡaak, kia-unniiñ iñuum qaanilḡuisak apḡutmi. ²⁹ Iḡialaniḡsuk, “Suniaḡpisiguk? Agḡiḡpich nagliksaḡtitchaḡtuahunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniḡaḡniḡsuq iñuḡiallapiaḡtuaniḡ niḡiruaniḡ uḡasipianitchuami. ³¹ Irrusiḡḡuich inḡisruaḡniḡaat Jesus, “Aninniḡuḡtigit tuyuḡisigut tamatkunuaḡ kunianun.” ³² Jesus-ḡum nipliutinigai, “Aullaḡitchi!” Aasiñ anikamiḡ malḡuḡniñ aḡutiḡniñ isiḡniḡsut munaḡsranun kunianun. Iluḡatiḡ kuniat paḡaliḡniḡsut tuḡaanun narvaḡpaum, naparaḡhutiḡ qutaiḡakun ipnakun aasiñ ipiḡlutiḡ. ³³ Qaunaksriḡuat kunianik piḡruḡniḡsut nunaḡḡimun. Tarani uqautiginiḡaat iluḡaan qanuḡtilaanak aḡutik

irrusiqullak. ³⁴ Iluqatin nunaqqim iñuiñ paagnigaat Jesus. Tautukamitruñ iniqtiñnigaat unitquplugu nunaqqiqtin.

9

Jesus Mamititchiruaq Anutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaagniqsuq aasii tikitluni nunaqqimiñun. ² Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivgani. Jesus-ñum tautukamiñ ukpiqsrihat nipliñiqsuq aulatlaitchuamun, “Iñauraamañ, quviatchaugigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iñajich aglaliqirit uqañiqsut inmiknun, “Una iñuk uqañiqłuktañiqsuq.” ⁴ Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliñiqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik? ⁵ Nalliaknik qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Iłitchugitqugipsi Iğñinjanik Iñuum aňalatchisiqaqtilaananik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiñ nipliñiqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivgatin aggiñ.” ⁷ Anun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiniquat taavrumiña quvigutchaniqsut, aasiñ kamaksruñnigaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aňalatchiğmik iñunñun.

Jesus-ñum Tuqlugaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñnigaa anun atilik Matthew-mik aqup-piruaq tax-siliqivini nipliutipluguasii, “Malinña.” Matthew-m makitluni malinñigaa. ¹⁰ Jesus niğinñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutin niğiqasiñnigaich Jesus-ñum maliguaqtaiñlu. ¹¹ Pharisee-ñuruat tautukamitruñ taamna apiqsruñnigaich maliguaqtai, “Suvaata ilisautriksi niğinñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹² Jesus-ñum tusaakamiñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliñiqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniğñaqtuat. ¹³ Ki, ilitchaqsiunata taavruma uqañhan qanuutautilaananik, ‘Kimmutig-itlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuğmiñ.’ Agginitchuña tuqlugiağlugich nalaunñaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraatikun

¹⁴ Maliguaqtaiñ John-ñum utlanñigaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagağivisa aasiñli maliguaqtitin taatnatun piñgitmipkaqlugich?” ¹⁵ Jesus-ñum kiunigai, “Iñauraani ilaqatinñiaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqataulhani ilinjitñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiññiaqtuq. Tavrali aullaanikpan ilauraani alianniugisirut uisauraagutin. ¹⁶ Iñuk ilaaqtuitlaitchuq nutaamik iliqniğmik atnuğaalunmun, atakkii ilaağutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiñ al-lağ aglitłukhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlaitchut nutaamik misuqqumik puğruanun. Taatnağaluaqmikpata puğruat qaagniaqtut aasiñ misuğuk ku-viluni suli puñjich suksraungitutin. Aglaan kuvirağigaat nutaq misuğuk nutaamun puumun. Iluqatikli puğlu misuğuglu piiñginitchumuuk.”

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ñuruat katrağviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuğanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammisusq. Maligluna aksiağun argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ñum makitluni malinñigaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰ Maliktitlugu ağnam aunaqsruğuitlaiqsuam qulit malguni ukiuni tikiññigaa tunuanun Jesus-ñum, aksikługuasiiñ atnuğaanjan akuagun ²¹ isumapluni inmiñun, “Aksillagukkaluağiga quppigaaña mamillunaaasiñ.”

22 Jesus-ñum kiniaqami qinñigñigaa agnaq nipliutipluguasiin, “Ağnaaq, quviatchaugiñ. Ukpisriñiqpich ihuaqsiPKağaaatin.” Tavrakñatchiaq ağnaq ihuaqsikkauniqsuq. 23 Jesus-ñum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautuñigai supluaqtuğnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinuvğuruat. 24 Nipligñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuqunajitchuq. Siñiktuaqsiñuqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginigaat Jesus. 25 Iñugayaat anianikmata, Jesus isigñiqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiagruk makinniqsuq. 26 Iñuich siaminnigaat tusaayugaallataq taavrumuuna nunaacqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malğunñik Iññunñik Ayaunaruñnik

27 Jesus aullaqman tavrakña malğuk ayaunaruak añutik malinñigaak kap-pañaplutik, “Nagligillanñiaqtiguk, igñigikkarñatiin David-ñum.” 28 Jesus isiq-man tupigmun ayaunaruak utlanñigaak. Aasiiñ Jesus-ñum apiqsruğñigik, “Ukpiğivitku uvamnun taamna savaagitlatilaña?” Taapkuak kiunigaak, “Aa, Ataniiq.” 29 Jesus-ñum aksinñigik irinikkun nipliutiplugik, “Ukpiğipluña taat-naqhutik qinñitlasitqiksutik.” 30 Taapkuak añutik qinñitlasitqinñiqsuk. Jesus-ñum alğaqsrullapiagñigik uqaqunitlugik kisumununniiñ taavrumiña, 31 aglaan aullaqamik siaminnigaak tusaayugaallataq Jesus-kun nunaacqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Añutmik Uqatlaitchuamik

32 Taapkuak aniaqsiPMiuglu. Añun irrusiqłulik uqatlaillaq Jesus-muutikkauniqsuq. 33 Irrusiqłuk anitmagu uqatlaillaq añun uqaqsiñiqsuq, iñugayaat quviğusukhutin nipliğñiqsut, “Qañanñiiñ tautuksimaiññiqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” 34 Aglaan Pharisee-ñuruat nipliğñiqsut, “Anitchiraqtut irrusiqłunñik atuqługu sanña añalataata irrusiqłuich.”

Jesus-ñum Iłunñuksriħa

35 Aasiiñ Jesus kukilunñiqsuq nunaacqipayaani nunaacqiuranilu, ilisautripluni Jew-ñuruat katragvinñitñi quliaqtuağiplugulu tusaayugaallataq Agaayyutim añaayuaagun suli mamititlugich qanusipayaanik atniğñautilgillu nanñirrutilgillu. 36 Tautukamigich iñugayaat ilunñutchanñiqsuq, atakkii ihuilliuqhutin qanuqsausiughutinlu atriplugu ipnaiq qaunaksrailaaq. 37 Jesus-ñum uqautinigai maliguaqtini, “Katittaksraq ilumun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut. 38 Iniqsruqsuñ añaayuaqña katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivinñun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malğunñik Uqqiraqtinik

1 Jesus-ñum inñiñuqunigai qulit malğuk maliguaqtini, aasiiñ sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqłunñik suli ihuaqsiPKaitlasiplugich qanusipayaanik nanñirrutilinñik. 2 Uvva ukua qulit malğuk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, 3 Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, suli Thaddaeus, 4 Simon-lu ilañata Zealot-kuaqtuq, suli Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtikai Qulit Malğuich Maliguaqtini

5 Taapkuq qulit malğuk Jesus-ñum tuyuginigai alğaqsruglich itnaqhuni, “Aullağniqasi Jew-ñunñitchuanun naagaqaa isigñiaqasi nunaacqipayaanitñun Samaria-gmiut. 6 Aglaan aullaħhiñagitchi iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruatitun ipnaisun. 7 Aasiiñ iglauħapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun añalatchiħhiñaağtuq iñunñik nutaakun.’ 8 IhuaqsiPKailusi

atniġñaqtuanik, anipkaqtillugich tuquruat, mamititchiġusi auyugaqtuaglitnik, anittaglugich irrusiqġuich, suli aatchuutigiyumagiksi akuqtuagikkaqsi akiilaaglugu. ⁹ Maniligaagniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniin kannuyamiglu. ¹⁰ Puukatailaagusi aullaġupsi, quppiġaatqiutailaagusiġu, suli aluġutitqiutailaagusi, naagaqaa ayauppianilaagusi, atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inuġikkaġanik. ¹¹ Nunaaqqimupayaagupsi naagaqaa nunaaqquramun pakakkumausi iġnuġmik tukkiyumaruamik, aasiin tukkuummiġusi tupqani aullaġniaħħapsitniunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupiġmi nipliġumuusi, ‘Agaayyutim iħħuagqutillaħħniaġumagaasi.’ ¹³ Iħħuich taapkua paġlakpasi tutqiutiqaġniaqtut. Aglaan paġlaħħitpasi tutqiutiqaġumiħħaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtuħħitpasi naagaqaa naalaġnisuħħitpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsiuħħ apyuq isigapsitniin aniħħiaġupsi tupiġmiħħ naagaqaa nunaaqqimiħħ. ¹⁵ Iħħumun uqautigipsi, qaġanatluħħniaqtuq iħħuiħħi Sodom-ħħum Gomorrah-ħħumlu Atanniivium uvluani taapkunakħħa iħħuiħħiħħ tukkuliħħitħħuamiħħi ilipsitħħik nunaaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuġiniaġipsi ipnaisun akunġatnun amaqqt. Taatnamik puqikkumausi nimigiġatun suli suqħħukkatatlaithuatun tiħħmiaġruuratun. ¹⁷ Qaunagilugich iħħuich, atakkii uqaqsittaagviħħmuutigisigaasi ipiġaqtuġlusi Jew-ħħuruat katraġviħħitħħi. ¹⁸ Suli pisigiluħħa tikiutrauniaqtusi sivuġaatnun kavanauruat umialgillu. Piviksraqaġisirusi iħħisimaraulusi ilinħħitħħun suli Jew-ħħuħħitħħuanun. ¹⁹ Aglaan tiguraġupsi isumaaluħħniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaġniaqtilaapsitħħik, atakkii tavraġuqpan qaitħħikkauniaqtusi uqaksrapsitħħik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqaġumiħħaitchusi, aglaan Irrusiħħa Aapapsi uqaġisuruq ilipsiġun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqtautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunġaurani; ililġaat akikħħaqtuipmiħħiħħsut aħħayuqaagħħmiknik aasiin aħħayuqaatin tuqqtillugich. ²² Iħħupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigiluħħa, aglaan makitaruaq payaħħaġuni isuanun anniqħħukkaħħisirusuq. ²³ Piyuaqsiuħħupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Iħħumun uqautigipsi naatħħitħħasigaluaqasi savaapsitħħik nunaaqqipayaħħitħħi Israel-ħħum Iħħiħħa Iħħuum agġiġisirusuq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaithuq iħħisautrimiħħiħħ, naagaqaa savakti aħħayuqaagħħmiħħiħħ. ²⁵ Iħħuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun iħħisautrigikħħa, suli taatnatuntuuq savakti aħħayuqaħħatun. Iħħuich tuqħħiraġniqpatruħħ aħħayuqaħħa tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqħħiraġniaġaħħich taavrumiħħa atigħħmik.

Sivuugaginasigik Iħħuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik iħħuich. Supayaaq matuqaqtuq sagvikkaħħisirusuq, suli nalunaqtuapayaaq iħħitħħuġipkakhħisirusuq. ²⁷ Uqautigikħħaġa ilipsitħħun taagħħi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iħħuich isivruutigikħħaħħat siut-tapsitħħun quliaqtuagiyumagiksi tupqich qaħħatniħħ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnaġich iħħuich tuqqtħħiraġaqtuq timimik, aglaan tuqqtħħumiħħaitħħaat iħħuusiq; sivuugagihħiħħaħħsiuħħ taamna piyaqquithħaħħaħħ iluqaaknik iħħuutħħimiglu timimiglu anasiħħħuqsaġviħħmi. ²⁹ Uvva malġuk tiħħmiurak tunitħħaitħħpak atautchimun nalligħħugik maniuramik? Naagauvva nalliaħħkunniin katakkumiħħaitħħuq nunamun aapagikħħaħħi naluħħħaan. ³⁰ Agaayyutim iħħisimagai iluqaisa nutħħasi niaqupsitħħi suli qanutun iħħuġiaħħtlaħħaħħat. ³¹ Taatnaġusi sivuugħħanasi, akisuruħħaħħutħħluktusi tamatkunakħħa tiħħmiuraġaħħaniħħ.

Uqaġithalu Piħħlaagithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuġaatni iñuich piginiłuni uvamnun, ilaa nalupqinaigługu uqaġigisipmigiga sivuġaani Aapaa qilañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpaña iñunun piilaagigisipmigiga Aapaanun qilañmiittuamun.

Jesus Aggiutruruq Aviktuilġmik

³⁴ “Isumaniaqasi aggigñiłuna tikiutityaġlugu tutqiuun nunamun aglaan savikpak. Agginitchuna iñuich piqatigiiksityaġlugich aglaan atingiquplugich.

³⁵ Atakkii piqutigiluna igñiguruat akikñaqtuitlasiplugich aapamiknik, paniuruat aakamikniglu, ukuañuruat aakarumamikniglu.

³⁶ Iñuum tupiqatiñi uumigirigigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ malġuaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ malġuaqtiginitkiga. ³⁸ Suli iñuum akiggiutinikumiun sannigutani malġuła malġuaqtiginitkiga. ³⁹ Iñuum tigummiñaqtuam iñuulġmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq iñuulik; aasiñ iñuum tammaigumiun iñuulhi piqutigiluna piññaaktaagigisigaa.

Akiłiusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaaña, suli kisupayaaq akuqtuiruq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyuġiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqtuiruq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqtuiruq nalaunñaruamik iñunmik pisigiplugu nalaunñaruañuħa iñuum akuqtuigisiruq nalaunñaruañuħa iñuum akiłiusiañatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruq atautchimunniiñ makua kamanaiññiqsrauruat malġuaqtima nigliñaqtuamik imiġmik qallutmun pisigilugu malġuaqtaulħa, ilumun uqautigipsi, tammaiymumiñailłapiaġaa akiłiusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriħiġmiñik qulit malġuk malġuaqtimiñik aullaġniqsuq tavrakña ilisautriyaqhuni suli quliaqtuaġiaqhuni nunaaqqinittun Galilee-m.

John Paptaaqtitçhiri Tuyuqaqtuq Malġunmik Malġuaqtinmik

² John tusaakami isiqtaulħiġmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, savaaqaqtilaanik, tuyuġinigik malġuk malġuaqtinmi ³ apiqsruġiaqplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkaña aggigñiaġniplugu? Naaga niġiuñiaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qiñikkaqsik. ⁵ Ayañaruat qiñitlasiplutin, pisutlaitchuatu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu mamitikkauplutin, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutin, tuqunaruat anipkaqługich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanupluni ilaippañun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluna.”

⁷ John-ñum malġuaqtik aullaaqsiptomnik Jesus uqaaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qiñiġiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik anjalataakkanik anuġim? ⁸ Sumikmi qiñiġiaġniqpsi? Iñunmik atnuġaaqtauaq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnuġaanik iñuuniaqtuanururumialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinippan sumikmi qiñiġiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qiñikkaqsi pitłuktuq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruq John-kun, ‘Atañii, tuyuġigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyaġisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

11 Ilumutuuruamik uqaqtuġa ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuq iñuġniñ aniruaninñ nunami uvuġanunaglaan. Aglaan iñupayaaq kamanainñiqsrauruq ukunakġa Agaayyutim aġalatañiñ kamanatluktuq John-miñ. 12 John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullaġniñiqsuq aġalataġmiñik iñuġnik, aglaan iñuich saġlaktuat aippaavak akilliliqsuiñiqsut uvuġanunaglaan. 13 Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ġum maligutaksrañiñ uqaġigaat John-ġum agġiġñiahanunaglaan. 14 Ukpigisukkupsuġ sivuniksriqirit uqaġikkanat ukpiginiagiksi John Elijah-ġutilaanjanik agġiqsaġumaruamik. 15 Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

16 “Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililġaatun aquppiplutin tuniriñiaqtuatun katimmaviñi suli tuqkirautiplutin avatmun,

17 ‘Atuqtuurautigaluaġipsi aglaan agġinjtłusi.’

‘Atuqhutali kiġuvġuutinik aglaan qianjtchusi.’

18 John agġiqami niġitlaiññiqsuq imiġluniġu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqłuqaġnipluġu. 19 Iġñiġa Iñuum agġiqami niġitłapluni imitłapluniġu atlatitun, aglaan uqautiginiġaat itna, ‘Marra niġġiqsuruaq imiqtuqtulu, ilauraaginiġaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqituaa ilitchuġipkautauruq ilumutuupluġu savaanġanun.”

Ukpinjtchuat Nunaaqġich Iġanatni

20 Aasiinñ Jesus-ġum iñiqtiaqsiñiġai iñuich nunaaqġiñi savaaqagvigitlukkani quvinqaqtuanik atakkii isummitqinjtmeta. 21 “Nakħiġ Chorazin-naġmii! Nakħiġ Bethsaida-ġmii! Savaaqagaluqtuġa iñuġiaktuanik quvinqaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinqaqtuat qinñkasi savaanuniqpata inilġaanima Tyre-miġu Sidon-miġu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuġnik atnuġaagutin suli aġramun aquvillutin qinñiqtitluġu taavrumuuna mumiqitit killuqsautmikniñ. 22 Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iġlutuyunaitłukkisuruq ukunakġa Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. 23 Aasiinñ Capernaum-mii! Kamanagāsugivisi? Iktaugisirusi anasiñġuqsagvinmun. Atakkii quvinqaqtuat savaanuruat ilipsitñi savaanuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayaġaluqtuq uvuġanunaglaan. 24 Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qaġanatluġniaqtuq atanniusiaksrapsitñi.”

Agġiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

25 Tavraasiinñ Jesus nipliġñiqsuq, “Aapaan, atanguruatiin qilañmi nunamiġu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsimaruat puqiksuaninñ ilisimaruaniñlu. 26 Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagiġiñ. 27 Aapaa sanġipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniinñ iñuum ilisimanjtkaa iġñiġuruq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniinñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi iġñiġuruam iñupayaamlu iġñiġuruam ilitchuġipkakkana aapamik. 28 Minguqtuasii uqumailiqtuasii! Uvuġaġitchi, minguiqsiagtitchumagipsi. 29 Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisagvigilunaaasiinñ. Taatnaġupsi iñuutchisi minguiqsiagñiaqtut atakkii piisaanjtchuġa atchikłunalu. 30 Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaġanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

1 Akuniisunjaqtin Jesus-lu maliguaqtaiġu apqusaagñiqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ġum maliguaqtai niġisuliqhutin nutchuġaqsiniqsut mukkaaksranik aasiinñ niġiplutin. 2 Pharisee-ġuruat tautukamisigik upyañniġaat Jesus, “Qinillakkich

maliguaqtin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.”
³ Jesus-ñum kiunigai, “Agliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaan̄at niğisuliqamin̄. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqataiñlu, niğirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik niğiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagnağitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayugnaqsiliugñialhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisaiñhat navguikamin̄ maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuaq agaayyuvikpañmiñ. ⁷ Iñisimanayağniğupsi qanuutautilaan̄anik uuma uqañhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuhğmiñ,’ suksraunğigayaitchisi iñuich killukuan̄itchuat. ⁸ Atakkii Iğñiña Iñuum atanigigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Añun Argalik Pannaqluktanik

⁹ Jesus tavrakña aullaqami isiğniqsuq Jew-ñuruat katrağviatnun.
¹⁰ Añutiqağniqsuq tavrani pannaqluktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuagnaqmagaan iħuaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutinigai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni iħunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpaun̄ taavrumakña? ¹² Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuaq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.”
¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna añun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiñ iħuaqsiplutin̄ iğluñisitun argaiñ iliplutin̄. ¹⁴ Tavrakña Pharisee-ñuruat anikamin̄ katiplutin̄ sivunniugniqsut qanuğlugu Jesus tuqqtchuklugu.

Agaayyutim Piksraqtaañuruuq Savaktaa

¹⁵ Jesus iñisimapluni sumik sivunniuqtılaan̄atnik, aullağniqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malin̄niğaat. Jesus-ñum iħuaqsiragağniğai iluqaisa atniğñiaqtuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqtignigai iñuich uqağitqun̄itluni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautaumaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaga!

Ilaañuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iğigisigiga irrusillauga ilaanun,

suli quliaqtuağigisigaa iñupayaanun

qanuq atanniħiksrağa iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatlaitchuq iğialaluniñ.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaaqquğnian̄itkai sayaitchuat iñuich ittuat piğittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğañatun

atanniħiksrağmiñunaglaan iñupayaanik nalaunñaluniñ atisiluniñ.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaqqipayaat niğiugaqağisirut.”

Isaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutiniğaat añun irrusiqñulik ayaañaruaglu uqatlaitchuağlu. Jesus-ñum iħuaqsiñigaa. Tavrali taamna añun uqatlasiruq qin̄itlasipluniñ.

²³ Iluqatin̄ iñuich quviğutchan̄niqsut uqaqhutin̄, “Kin̄uviağin̄itkaluağniqpaun̄ una David-ñum?”

²⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ uqağniqsut, “Jesus anitchiragañiqsuq irrusiqñunik iñuñniñ atuqlugu sañña Beelzebul-ñum aňalataata irrusiqñuich.”
²⁵ Jesus-ñum iñisimaplugich sumik isummatılaan̄atnik uqautinigai, “Iñuich atañguvin̄miguuq akikñautirut avatmun; atanigliasiiñ

taavrumani suksraungigñiaqtuq iñugikkañi avgumakpata. Nunaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiñ makitatlaitchut. ²⁶ Taatnatuntuuq tuungaq irrusiqłunji avgumagumiñ akikñautilitin avatmun atanguvia isukhiññaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittağupkich irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağuuvatigik irrusiqłuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiagisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqłunnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aňalatchianiktilaana iñunnik akunnapsitñi. ²⁹ Kiñapayaaq isiguktuaq sanñiruaam iñuum tupqanun tigliguguni, qılıqsruqqaaglugu sanñiruaq iñuk tiglikkisiruq suuranñik. ³⁰ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, sulii iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñhiññaqtuq. ³¹ Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitagai iñuich killuqsautipayaanich itqagıtqikkumiñaiğlugich uqagñiqłuktapayaanich. Aglaan uqagñiqłuktuaq akikñaglugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaglugu Iğñiña Iñuum natqigutikkaugisiruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaglugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak sulii taimuna.

Napaaqtuq Asianılu

³³ “Napaaqtuq ilitchuğinaqtuq asianıgun. Napaaqtuğiksuaq asirriłlautağaqtuq aasiñ napaaqtuğitchuuaq asirripluni asiagıitchuuanik. ³⁴ Iłipsi tuqunalgich nimigiati! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii pigiitchuanuplusi. Qangaum uqagırağigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqagaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat anırağaqhutin uummatmiñi, aasiłi pigiitchuaq iñuk uummatigmiutağaqtuq killuğmik uqaqhuniasiiñ nakuunitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluañi atanniivium iñuich pasirauniaqtuq uqagıilapayaağmiktigun uqautigikkağmikkun. ³⁷ Atakkii uqagıkkapsigun nalaunñasripkakauniaqtusi, sulii uqagıkkapsigun suksraungiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savağuaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-ñuruat sulii ilañich aglaliqirit uqagñiqsut Jesus-mun, “Iłisautrii, qıñiğuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiunıgai, “Makua iñuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qıñiğuktut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaugich, aglaan qıñiğumiñaitlutin taatnatchimik. Qıñiñhiñagısiğaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañi inniqsuq piñasuni uvlunılu unnuanılu. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum iluviğmiitkisipmiuq piñasuni uvlunılu unnuanılu. ⁴¹ Atanniivium uvluañi iñunısa Nineveh-m patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutin killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuağutipmatin. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluañi atangum ağnam patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agııqhuni unıallam tunañiñ unıasısuamiñ naalağnıyaqługu Solomon-ñum puqıksılaana. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ.”

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñunmiñ kukilugaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuıqısiagvıksrağmiñik, aasiñ paqıngıtługu. ⁴⁴ Inmiñun uqagaqniqsuq, ‘Utiğłana tupıgmun annıvıgıkkamniñ.’ Aasiñ utıqami paqıllagıniğaa imailaaq inıgisimakkani salıkuqtaatchıaq sulii inıllaktullautaqtuq. ⁴⁵ Anıpluni agııutrıraqniqsuq tallimat malğunnik atlanik irrusiqłunnik pigiitłuktuanik inımiñiñ. Aasiñ isıqhutin iñuuniagaqısiğniqsut tavrani. Aqullia

taavruma iñuum pigiiłuksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniałigmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniaqtuat pakmapak.”

Aakaanalu Aniqataiłu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitlugu iñuñnun aakaanalu aniqatiñiłu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilañata uqautiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiuniğaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuuqługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qiñiqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuuaq pisułhanik aapaa qilañmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiğmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiiaqtuat iñuich katirviginiğaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaaqpaurat makitaplutiñ narvam siñaani. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñigai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğiługich. ⁵ İlañitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapianitchuamun, aasiñ nauplutiñ qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ siqiñiq nuipman pasikługich pannaqłunigai atakkii kaniliviksraitłutiñ. ⁷ Suli ilañich nautchiaksrat katagağniqsut akungatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat naukamiñ nagguviksraigaiñigai nautchiagiksaat. ⁸ Aglaan ilañich katagağniqsut nunagiksuamun, aasiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilañich atautchimiñ tallimakipianuttaaqhutiñ naaga pinasukipianuttaaqhutiñ naaga iñuiññaq qulinuttaaqhutiñ.” ⁹ Aasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Kiña siutiqaqtuuaq naalağniłi.”

Sivuniğat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpich iñuñnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “İlipsitñułhiñaq Agaayyutim sagviğniğaa nalunaqtuananik añaayuqautaan qilaum, aglaan makunuña iñuñnun sagvikkaunitchuq. ¹² Atakkii iñuk piqaqtuuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuña iñuñnun atrikusautitigun:

Atakkii qiñiğaluaqhutiñ ilisaqsritłaitchut

suli naalağnigaluaqhutiñ tusaatlaitchut aasiñ kaniqsitłaitłutiñ.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

“Tusaagaluagupsi kaniqsiyumiñaitchusi,

suli qiñiğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatiñich pitchiğiğniqsut,

tusaasunğıtłutiñ supayaamik, iritiñi siquplugich.

Utitiqiñgitchut Agaayyutmun mamitihksramiknun

atakkii qiñitłaitłutiñi tusaatlaitłutiñi kaniqsitłaitłutiñi.” *Isaiah 6:9-10*

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiñitlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutiñ.

¹⁷ İlumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaunñaruatlu Agaayyutim iñuiñ qiñiğukkaluağaat tamanna pakma qiñikkaqsi aglaan qiñiñitkaat. Tusaasukkaluağattuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ḡum Kaḡiqsipkaḡaa Atrikusautim Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalaḡniḡlaksium ḡanuutautilaḡa atrikusautim nautchirriqirikun.
¹⁹ Tamatkua tusraaruat uḡaḡimik aḡaayuḡautaagun Agaayyutim kaḡiqsisuḡaḡatiḡ atriḡaḡtut nautchiaksranik kataktuanik apḡutmun. Aquagun piḡiitчуam aḡḡiqhuni aattaḡigai nautchirriutauruat uummataatniḡ, sulii piḡuiḡkaḡai tusaakkaḡatnik. ²⁰ Aasiili akuḡtuiruat uḡaḡimik quviasuutiḡiplugu tusaapḡauraḡamitruḡ atriḡaḡtut nautchiaksranik kataktuanik uyaḡaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kaḡiliviksraitman akuniutlaitчуḡ. Tavra ihuilliuhiq piyuaḡsiuhiglu tikitmata iḡuich taapkua qilamik ḡapiḡtiḡaḡtut. ²² Suli nautchiaksrat kataktuat akunḡatnun kakitḡaḡnat atrigigaat iḡuk tusaaruḡ uḡaḡimik, aglaan isumaaluutit iḡuuniaḡikun kinnitḡiḡniḡaḡtitlu umialḡutitigun suḡutigingigagigaat uḡaḡiq taimmaasiḡ naurisuḡaḡani asianik. ²³ Aglaan iḡuk akuḡtuiruaḡ nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutiḡ nunagiksuamun atriḡaḡtuḡ iḡuktun tusaaruatun uḡaḡimik kaḡiqsiḡlugu. Ilaa naurisuuruḡ asianik, ilaḡich tallimakipiatun, ilaḡich piḡasukipiatun, sulii atlat iḡuiḡiḡaḡ qulitun.”

Atrikusautim Mukkaaksraḡiilatigun

²⁴ Jesus uḡaḡniḡsuḡ atlamiksulii atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan itkisiruḡ iḡuktun nautchiuruatun mukkaaksraḡiksaanik nautchiiviniḡiḡun. ²⁵ Aglaan iḡuich siḡiktitlugich uumiksri aḡḡiqhuni nautchiiniḡsuḡ mukkaaksraḡiilanik akunḡatnun mukkaaksraḡiksaat aullaḡhuniasiḡiḡ. ²⁶ Naugaḡsipmata nautchiat mukkaaksraurāt nuiḡuraḡmata mukkaaksraḡiilatuuḡ sagviḡmiḡiḡsuḡ. ²⁷ Savaktit utlakamitruḡ aḡaayuḡaḡtiḡ apiḡsruḡniḡaḡ, ‘Ataniḡ, nautchiiniḡiptiḡiḡ mukkaaksraḡiksaanik. Nakiḡ makua mukkaaksraḡiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukḡiata kiuniḡai, ‘Uumiksrim savaaḡigaa taamna.’ Savaktit apiḡsruḡniḡaḡ, ‘Aullaḡuvisiḡut nutchugiḡlugich mukkaaksraḡiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniḡai, ‘Naaga, nutchuḡupsi mukkaaksraḡiilanik taputriviaḡtusi mukkaaksraḡiksaanik. ³⁰ Iluḡatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiḡiḡ kiprivik tikitpan uḡautiḡisigitka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraḡiilat qiliḡtaulaalugich ikipkaḡsruḡlugich, aglaan katillugich mukkaaksraḡiksaat siḡluamun.’”

Atrikusautim Mikiniḡsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ḡum uḡautiḡiḡiḡiḡai atlamik atrikusautmik itnaḡhuni, “Agaayyutim aḡaayuḡautaa ittuḡ mustard-ḡum nautchiaksraurātun iḡuum nautchiikkaḡatun nunautmiḡiḡ. ³² Mikiniḡsraugaluḡaḡaḡmi nautchiaksrapayaaniḡ naagatarra naukami aḡiniḡsraurātun nautchiapayaaniḡ napaaḡtuḡuḡhuni. Aasiḡiḡ tiḡmiuranḡi silam aḡḡiqaminḡ uḡluliḡiḡsuḡ qisiḡsiutiḡiḡiḡun.”

Atrikusautim Puvlaksautigun

³³ Jesus-ḡum uḡautiḡiḡiḡiḡai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan itkisiruḡ aḡnaḡ akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataḡtitlugu iluḡaan ḡaḡḡiaksraḡ.”

Jesus-ḡum Uḡaḡtilaḡa Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ḡum uḡaḡiniḡai iluḡaisa sut tamatkua iḡuḡayaanun atrikusautitigun. Atrikusautiḡaḡuni uḡatlaiḡiḡiḡsuḡ. ³⁵ Tavra immiumaniḡsuḡ uḡauttutauruaḡ sivuniḡsriqirikun itnaḡhuni, “Atrikusautitigun uḡaḡisiruḡa iliniḡiḡun.

Uḡautiḡisigitka sutigun iriḡsamaruatigun nunam aullaḡniḡhaniḡaglaan.”

Psalm 78:2

Jesus-ḡum Kaḡiqsipkaḡaa Atrikusautim Mukkaaksraḡiilatigun

³⁶ Jesus-ḡum aullaqtitqaaḡugich iḡuich isiḡniqsuq tupiḡmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaḡhutiḡ, “Kaḡiqsipkallaktiḡut atrikusaun mukkaaksraḡiilatigun nautchiiviḡmi.” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡuk taamna nautchiiruaḡ mukkaaksraḡiksaanik Iḡḡiḡigaa Iḡuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruḡ. Mukkaaksraḡiksaat tamatkuaḡurut ḡaitchuat iḡmiknik Agaayyutmun aḡalatḡuplutiḡ, mukkaaksraḡiilatli tamatkuaḡurut ḡaitḡlutiḡ iḡmiknik pigiitчуamun aḡalatḡuplutiḡ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaḡ tamatkuniḡa mukkaaksraḡiilanik tuunḡauruḡ. Kiprivik isugigaa nunam aasiḡḡ kipririt isaḡulḡuplutiḡ. ⁴⁰ Atriḡugich mukkaaksraḡiilat katitauruat ikipkaḡḡugich ikniḡmun taatnatuntuuḡ itkisipmiuḡ isukḡitpan nuna. ⁴¹ Iḡḡiḡan Iḡuum tuyuḡigisigai isaḡuligikkani aasiḡḡ katityaḡḡugich ukunakḡa Agaayyutim aḡaayuḡautmiḡiḡḡ killuḡsaḡusaḡutipayaat suli iḡupayaat pigiḡḡiqiruat. ⁴² Isaḡulḡich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iḡuich ḡiagisirut suli tiriḡuulatchiḡugich kigutiḡ. ⁴³ Nalaunḡaruatli ḡaumagisirut siḡiḡiḡtun aḡaayuḡautaani aapagikkaḡmiḡ. Kiḡa siutiḡaḡtuaḡ tusaali.

Atrikusaun Iriḡsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan itkisiruḡ akisuruḡ iriḡsimapmatun nautchiiviḡmi. Iḡuum paḡitnamiuḡ iritḡiḡḡugu nautchiiviḡmun; iḡuk taamna quviatchakhuni tunirityaḡniqsuḡ sulliḡaurapayaḡmiḡik, aasiḡḡ tauḡsiḡḡiḡaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunḡauraḡpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan itkisiruḡ tauḡsiḡḡiḡaḡtitun pakaktuatun akisuruamik sunḡauraḡpagiksaamik. ⁴⁶ Paḡitnami akisullapiaḡtuamik sunḡauraḡpaḡmik aipluni tunityaḡḡugich sulliḡaurapayaani tauḡsiḡḡugu taamna akisullapiaḡtuaḡ sunḡauraḡpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan itkisiruḡ ḡaaḡtuutitun niḡitauruatun taḡiumun aasiḡḡ ḡaaḡhuni ḡanusipayaanik aḡaluḡnik. ⁴⁸ Qaalallaanikamiḡ aḡaluḡniaḡtit nuḡitlugu siḡaanun aquvitlutiḡ avḡuaḡsiḡḡugich aḡaluich, nakuuruat iliḡḡugich aḡaluḡaḡviḡmiknun aasiḡḡ nakuunḡitчуat igitlugich. ⁴⁹ Itna itkisiruḡ isukḡitpan nuna. Isaḡulḡich avḡuityaḡisirut pigiitчuanik iḡuḡnik akunḡatniḡḡ nalaunḡaruat iḡuich ⁵⁰ igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iḡuich ḡiagisirut suli tiriḡuulatchiḡugich kigutiḡ.”

Nutauruallu Utuḡḡauruallu Suḡalḡich

⁵¹ Jesus-ḡum apiḡsrugniḡai maliguaḡtini, “Kaḡiqsivisigik sut tamatkua iluḡaisa?” Kiuniḡaat, “Aa, kaḡiqsigivut.” ⁵² Aasiḡḡ Jesus-ḡum uḡautiniḡai, “Aḡlaliḡipayaaḡ iliḡaaḡaḡtuaḡ Agaayyutim aḡaayuḡautaanik atriḡaḡtuḡ tupḡum iḡuanik sagviḡsrui ruamik suuraḡmiḡik nutauruanik naagaḡaa utuḡḡauruanik tugvaḡsiḡviḡmiḡiḡḡ.”

Nazareth-miut Ukpiginiḡkaat Jesus

⁵³ Jesus-ḡum uḡaḡiḡaiḡamiḡich tamatkua atrikusautit aullaḡniqsuḡ tavrakḡa. ⁵⁴ Tikitḡluni iḡuḡuḡviḡmiḡun iliḡautiniḡai iḡuich katraḡviatni. Iḡuich tusaaruat quviḡusukhutiḡ apiḡsruḡtautiaḡsiḡiḡsut avatmun, “Sumiḡ una iḡuk piḡḡakpa puḡiutmik suli sanḡimik savaaḡatlasipluni quviḡnaḡtuanik? ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iḡḡiḡiḡitpaun? Aakana taimḡa atiqanḡitpa Marymik? Aniqatiginiḡpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? ⁵⁶ Iluḡatiḡsuli nukatchianḡi iḡuuniaḡataunḡiḡiḡiḡpat uvaptikni? Sumiḡ una iḡuk piḡḡanḡiḡpa tamatkuniḡa supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiaḡniqsut

Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniġai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjtłuni iñugugvıñmiñilu naagaqaa ilamiñilu.”⁵⁸ Tavra Jesus savaaqanjiñniqsuq iñugiaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitłutin ilaanik.

14

Tuqqutaulha John Paptaaqtitchirim

¹ Taatnalhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniġai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq anjtqikhuni tuquġiñmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlaniqsuq quviqnaqtuanik.”
³ Sivuaniiemma Herod-ñum tigupkaġniġaa John qiliqsruqlugu isiqtakupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliana.
⁴ Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqlugu uqautiniġaa Herod, “Maligutaksrakuagnangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliana.”
⁵ Herod-ñum tuqqutchukkaluagnigaa John, aglaan iqsiñniqsuq iñuñnik atakkii ilinjisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu.
⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuġniqsuq sivuġaatni Herod-ñumlu tuyuġmianjiñilu quyalillapiaqlugu.
⁷ Akiqsruġniġaa nalupqinaiqlugu qaitchigisiñiplugu supayaamik injippan.
⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliġniqsuq, “Qaitchinja niaquanik John Paptaaqtitchirim ililugu alluiyamun.”
⁹ Umialik aliatchanjiqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni sulit tamatkua niġiqatini tiliriñniqsuq qaitquplugu niviaqsiam injiaġikkaña.
¹⁰ Herod tiliriñniqsuq isiqsivinjmun niaquigiaquplugu John.
¹¹ Itqutiniġaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiiñ niviaqsiamun, aasiili taavruma aakamiñuutiplugu.
¹² John-ñum maliguaqtaiñ agġiqhutin piñiġaat timaa iluviqluguasiiñ. Taatnaanikaminj uqautityaġniġaat Jesus.

Jesus Niġipkaiñniqsuq 5,000 Anjtinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtılaananik John-ñum, aullaġniqsuq umiakun quvgutiplugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakaminj maliutiniġaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutin.
¹⁴ Jesus tulakami tautuklugich iñugayaaqpaurat ilunjtutchanjiqsuq. Mamitinnigai atniġñautinjitiñi.
¹⁵ Unnuksraagataqman maliguaqtaiñ utlanjiġaat uqautiplugu, “Unnuagutuq. Suviksrailaq manna. Tuyuġikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.”
¹⁶ Jesus-ñum uqautiniġai, “Aullanjtkuminj sunjtchut. Ilipsi niġipkaqsigik.”
¹⁷ Kiuniġaat, “Piqaqtuq tallimalhiñanik qaqqianiglu malġuniglu aqalunnik.”
¹⁸ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uvuñautisigik uvamnun.”
¹⁹ Aasiñ tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich ivinjnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malġuglu aqaluk aagluġniqsuq qilanmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiat qaiñniġai maliguaqtimiñun aasiili taapkua autaaqlugich iñugayaanun.
²⁰ Iluqatinj iñugayaat niġiñiqsut niġisuiqhutin. Niġinaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut ilakunjtñik immigataqlugich qulit malġuk aguupmaich.
²¹ Taapkua niġiruut 5,000-tuyunnaq inniqsut anjtut, kisiqatigisunjaqnaġich aġnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imġum Qaanagun

²² Jesus-ñum maliguaqtini ikipkaqtiginiġai umiaqpaauramun ikaagiaquplugich iġlanun narvaqpaum aasiñ aipkaqlugich iñugayaat.
²³ Taatnaanikami mayuġniqsuq iġġimun agaayutyuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisinjñuġniqsuq.
²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuliginiqsuq qailgutiplugu atakkii anuġim

paggaguutiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ñum utlanñigai maliguaqtini uvluyasipman pisukhuni imgum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imgum qaanagun iqsitchañiqsut nipliqhutin, “Aliuqtuaq marra!” Kappainaaqsiñiqsut tatavrauplutin. ²⁷ Aglaan tavrauuaa Jesus nipliutiniñgai, “Quviatchaugigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniñgai, “Ataniiq, ilviupiağuvich tiliñña utlaqulutin imgum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ñum kiuniñgai, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imgum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun sanñisilañña anuğim iqsitchañiqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq, “Ataniiq, annautiñña.” ³¹ Tavrauuaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tigiuniñgai Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsriñikiññiaqpat! Suvaata arguaqtuqpich?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun anuğaiğñiqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat sitquğviginiñgai sivuğanun Jesus uqaqhutin, “Iłumun iğñiginiñgaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniğñautiliñnik

³⁴ Ikaaqamiñ iğlunun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuñi taavruma nunam ilitchuğikamiñ Jesus-mik tuyuğniqsut uqgamik avalliupayaamiknun nunaaqçuranun, tikiutruaqsipługich aasiñ atniğñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaqługu aksillañniaqsiñagukługuunniñ akua atnuğan, aasiñ aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

15

Iłisauttutiñich Sivulliañuruat

¹ Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlanñigai Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqługu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutiñich sivulliağikkapta? Iğgunitkaich argatiñ nigigaluaqatiñ.” ³ Jesus-ñum kiuniñgai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritłaitchusi atakkii maligukkisi ilisauttutiñich sivulliağikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqłutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiliasiiñ ilisautrirusi iñuñmun uqautiłhiñañniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqağaluaqtuñña aatchuutiksramik. Aatchuutigiymañaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisautigupsuñ iñuk kamaksritquñitługu aapananik naagaqaa aakananik suungigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi ilisauttutiñich. ⁷ Ukpiññuqaqtisii! Qanutun nalauttigiñiqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulğugaluağaatñña uqałhiñagmiktigun
aglaan uummatiñich unasiksut uvamniñ piqpagillapiangitłuna.

⁹ Agaayyuvigirağigaañña imailaakun,
atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutiñitñik iliplugich maligutaksrağiruaton
Agaayyutun.” *Isaiah 29:13*

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuñnun

¹⁰ Jesus-ñum inmiñuquniñgai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalağniłlaksiñña kaniqsilusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam iñuum qanğagun qaayugnaqsipkatłaitkaa, aglaan taavruma anirağaqtuam qaniğmiñ, uqałhum qaayugnaqsipkağagigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakługu apiqsruğniñgai, “Iłisimavigich Pharisee-ñuruat atniummatilañat tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniñgai, “Nautchiapayaaq aapama qilañmiittuam nautchirriutiñaisañña amuruaniaqtuq kanituummaan. ¹⁴ Inmikuğlich. Ayaunaruani sivulliuqtaurur ayaunaplutiñ. Ayaunaruam sivulliuqpagu ayaunaruq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniñgai, “Uqautitigut qanuutautilañanik

taavruma atrikusautim.”¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğai, “İlipsipsuug kanıqsisaitmivisi?¹⁷ Kanıqsınitpisisuli? Suapayaaq qanıgmuktuaq aqıağumugaqtuq aasiiñ anıplıni timimiñ.”¹⁸ Aglaan sut tamatkua anırağaqtuat qanikun anırağaqtuat uummatmiñ, aasiiñ qaayugnaqsırağaqıugı iñuk.¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiitçuat isummatit, iñuaqtulıq, ilaqatiqagaluahuni atlatulıq, ilaqataıllıni sayunahıq, tigliyulıq, tanıgılaakun ilisimaraulıq, uqanıqluktalıglu.²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsırağagaat iñuk, aglaan niğiruni iğğugaluagnagich argaich qaayugnaqsitlaıtçaat iñuk.”

Ağnam Ukpiğutaa

²¹ Jesus aullağniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m suli Sidon-ñum.
²² Canaanit-ağmiu ağnaq tamaani iñuuniaqtuaq utlautiniqsuq ilaanun kappainapluni, “Ataniıq, kiñuviaña David-ñum! Nagligillaññianña! Panıga pigiıllılapiaqtuq irrusıqluqaqhuni.”²³ Aglaan Jesus kiunıññıgaa. Malıgıuaqtaiñ utlakıugı inıqsruıllıapiağniğaat itnaqhutiñ, “Aqpigiunı una ağnaq. Nıpraulapluni malikkaatıgıt.”²⁴ Jesus-ñum kiunıgıai, “Tuyugıkkauruña kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummıruatun ipnaisun.”²⁵ Ağnaq utlautikami sitquğniqsuq sıvuğaanun nipliçhuni, “Ataniıq, ikayullaññianña.”²⁶ Jesus-ñum kiunıgaa, “Nakuunğitçuuq pigupsıunı ililgaat qaqquksrtaat qaıllıguasıiñ qıpmiñun.”²⁷ Ağnaq nipliğniqsuq, “Aa Ataniıq, aglaan qıpmichunniıñ niğıpmıraqtuat kangakunik kangaalارانı iñunımiñ niğğıvinıitñiñ.”²⁸ Jesus-ñum kiunıgaa, “Ağnaaq, kamanallıapiaqtuamik ukpiqsrıliqağniqsutin; inıqsruağıkkın savaañugısıruq ilıpnun.” Tavra ağnam panıa ihıaqsıkkauınsuq taavrumanı sassagıniğmi.

Jesus Mamititçıruq İñugiaktuanı İñunınik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglaunıqsuq sıñıqsraqıugı narvaçpanı Galileem; aasiiñ mayuqhuni qimıgıamun aquvınnıqsuq tamaunıa.³⁰ İñugıallıapiaqtuut iñuıch utlautiniqsut ilaanun tikiutruıplutiñ pisutlaitçuanı, ayaunaranı, uqatlaitçuanı, sulguılımaruanı, suli iñugiaktuanı atlanı. İliuqqağniğıaıç Jesus-ñum sıvuğaanun. Aasıli Jesus-ñum ihıaqsıñıgıai.³¹ İñuıch quviğutçañniqsut qıñıqamisıgıç uqatlaılaat uqaqsıpmata, sulguılımaruat ihıaqsıkkauıpmata, pisutlaitçuat pisutlasıplutiñ, suli ayaunaruat qıñıtlasıplutiñ; kamaksruğniğaat Ağaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Niğıpkaiñıqsuq 4,000 Anıutinıç

³² Jesus-ñum malıgıuaqtıni inımiñuqunıgıai nipliutiplugıç, “İlunıutçalıqsunı makunıña iñunınik nıyuıtıtuıñıaqtuanıç uvamni piñasunı uvlunı, atakkii niqıksraitmiut. Aullaqtınnıañıtkıta niğısunıaitñıç atakkii taaqtukkaçpiaqtut apqutmi.”³³ Malıgıuaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqıtkısisıvısa naamayumiñıaqtuamik qaçqıamik marrumanı iñuılaami niğıpkautıksramıç iñugayaanun?”³⁴ Jesus-ñum apıqsruğniğıai, “Qanutun iñugiaktıgıruanıç qaçqıanıç piqaçpısi?” Kiunıgıaat, “Tallimat malğunınik suli iñugiakısuuranıç aqalugauranıç.”³⁵ Jesus-ñum tiliriñıgıai iñugayaat aquvitquplugıç nunamun.
³⁶ Tigunıgıai tallimat malğuk qaçqıat aqalugauratlu. Quyaanıkamıun Ağaayyun avguqlugıç qaiññıgıai malıgıuaqtımiñun, aasıli taapku aataaqlugıç iñugayaanun.³⁷ İluqatıñ iñuıch niğıniqsut niğısuıgataqhutiñ. Aquagun malıgıuaqtai katıçhiñıqsut ilakunik immıgataqlugıç tallimat malğuktun aguupmanınik.³⁸ Tamatkua niğıruat 4,000-tun iñugiaktıgıniqsut, ağnatlu ililgaatlu kisırrutısunıaqnagıç.³⁹ Jesus-ñum aullaqtınnıanıkamıgıç iñugayaat ikıniqsuq umıaqpauramun tıktıllıni nunañanun Magadan-ñum.

16

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuaqiaqlugu. Apiqsruḡniḡaat qiniqtitquplutin quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaanjanik qilañmiñ. ² Kiuniḡai, “Unnuksraaqman uqaḡuursi, ‘Silanḡuḡniaqtuq atakkii qilak kaviqsiruq.’” ³ Suli uvlaami uqaḡaqtusi, ‘Silaḡḡuḡniaqtuq ugluvak atakkii qilak kaviqsiruq nuviyaqluḡuqman.’ Sivuniqsitlagaluaqhusi silamik qilaum qiniñanagun, aglaan ilitchuḡitlaiññigisi qanuutautilaanḡat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qiniḡuktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiniḡumiñaitlutin taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakataḡniqsuq Maliguaqtimiñik

⁵ Jesus maliguaqtailu ikaḡniqsut igluanan narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuḡiniqsut piiguisilaḡmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniḡai, “Qaunagititchi puvlaksautinḡatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauragñiqsut inmiknun itnaqhutin, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanññapta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaanḡat apiqsruḡniḡai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpsi qaqqiññiplugu? Ukpisriḡikiññiaḡniqpat ilipsitñi. ⁹ Kanisitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaitpisigik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun anutinun? Qapsiñik aguupmanñun immiqsitpsi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malḡuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunñun? Qapsiñun aguupmanñun immiqsitpsi? ¹¹ Qanugimña kanisqiniññiqpsi uqautiqanjsilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinḡatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kanisqiniqsut ilaanun uqautinjsilaḡmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinñiñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginiḡaa Kisuutilaana Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunaanun Caesarea Philippi-m apiqsruḡniḡai maliguaqtini, “Iḡñiña Iñuum kisuuniplugu uqaḡaḡivat?” ¹⁴ Kiuniḡaat, “Ilanisa John Paptaqtitchiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruḡniḡai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶ Simon Peter-m nipliutiniḡaa, “Christ-ñurutin. Iḡniḡigaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Simon, iḡñiña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunḡitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmittuam. ¹⁸ Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyaḡanmik] aasiiñ taavrumuña uyaḡanmun nappaḡniḡiga agaayyuviga, suli sanḡipayaañiñ tuquḡhum akiiliyumiñaitkai. ¹⁹ Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik anayyuqautaanun Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilḡutiqaqtuiñagisiruq qilañmi, aasiiñ suapayaaq qilḡutaiyakkaqsi maani nunami qilḡutaiyakkaugisiruq qilañmi.” ²⁰ Jesus-ñum maliguaqtini uqaqunññigai kisumununniñ iñunñun Christ-ñuniluni.

Jesus-ñum Uqautiginiḡaa Tuquliksraniḡu Anipkakkaukksraniḡu

²¹ Tavrakñaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqḡugu, “Jerusalem-muktuksrauruña. Tavraniasiiñ nagliksaaqtuksraupluña sivulliuqtigruaniñ qaukñitñiñlu agaayuliqsit aglaliqiriniñlu, suli tuqqutauruksraupluña. Aglaan anipkakkaukksiruña pinayuatigun

uvlut.” ²² Peter-m avunaqtaagutiplugu Jesus iñiqtiñigaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingilliun taamna. Atuumaruksraunipiaqtuq ilipnun.” ²³ Jesus-ñum qiviaqlugu Peter nipliutiniñigaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanjitchutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ñum nipliutiniñigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisulli, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagumiun iñuulli tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiun iñuulli piqutigiluna piññakkisuruq ilumun iñuuligmik. ²⁶ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluagaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchii. Sakuunurañialha sumun atugumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitchaa iñuum iñuutchii. ²⁷ Atakkii Iğñiña Iñuum agqiqsagumaruq piqatigilugich isaguliñni quviananagun aapami, tavraniasiñ akilligisigaa iñupayaaq savaanigun. ²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianjitchuanik qinñigaluagnagu Iğñiña Iñuum agqiqtan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanjuqtilha

¹ Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniñigai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchiksumun iggimun. ² Tavrani qinñiqtitlugich Jesus atlanjuñiqsuq sivuğaatni. Kiiñana qaummagiksiñiqsuq siqinñiqtun atnuğaanj qatiqsiplutin kirratchiatun. ³ Taatnagmiutlu Moses suli Elijah sagvigñiqsuk uqaqatigiqsiplugu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniñigaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuna pinasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, suli atautchimik Moses-mun, suli atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulanjutiniñigai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkağa Iğñiña quyalimaagtigillapiakkağa, naalağniyumagiksi.” ⁶ Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutin. ⁷ Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksinñigai aasiñ nipliutiplugich, “Makititchi, suli iqsinaigitchi.” ⁸ Aagluqamin maliguaqtit qinñinñiqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaaqsikamin iggimiñ Jesus-ñum tilisiñigai, “Uqağniaqasi kisumununniiñ tamatkuniña qinñikkapsitñik Iğñiña Iñuum anitqilhanunaglaan tuquligmiñ.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah agqiqaqtuksrauniplugu agginaiñnaan Christ?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniñigai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah agqiqaagñaqtuq Christ-miñ itqanaiyağiağlugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiñ iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq anjalatchukamitruñ anjalatkaat. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguaqtaiñ kaniqsilğatağniğaat Jesus-ñum uqałha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iñuqaqsiqkaiñiqsuq Nukatpiagrñmik Irrusiqlulinmik

¹⁴ Jesus maliguaqtinilu tikitmata iñugayaanun iñuum utlanñigaa sitquqhuni sivuğaanun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillanñiağun iğñiña. Qiiqsruğuupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqlugu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtinpuutigaluagiga, aglaan iñuqaqsiqluinñiğaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniñigaa, “Ukpiqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpik ilipsitñi? Qanutunaglaan iğlutuqtaksraigivisisuli? Uvuñautisaqsiunjata nukatpiagrñmik.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq

irrusiqłunmik anitquplugu nukatpiagrųmiñ. Irruqsıqłuk anitman nukatpiagrųk ihuaqsılıgñiqsuq. ¹⁹ Malıgıuaqtaiñ utlanıgıaat Jesus kisıpqıuqhutın apıqsruqlıgu, “Suvaata irrusıqłuk anıtlaitpısıgu?” ²⁰ Jesus-ınum uqautınıgıai, “Pısıgıplıgu ukpıqsrıñılıqsı. Uqautıgıpsı, Ukpıqsrısqıagıpsı mikıtılaanıtun mustard-ınum nautchiaksrauranıtun uqautılhiñaugıksı una iggıq, Nuuttın iñunıa uvakıa, aasıñ nuunniagtıuq. Pıñhiñaugısırusi supayaanık. ²¹ [Aglaan kısıagun agaayulıkun uısauraahıkunlu anıtılagai taatnatchıch irrusıqłııch. Atlam sum anıtchumiñaitkai.]”

Jesus-ınum Uqautıgıtıqıkaa Tuqulıksranılu Anıpkakkaułıksranılu

²² Atautchımukamın Galılee-mı Jesus-ınum uqautınıgıai malıgıuaqtını, “İgñınıa İñuum aatchuutıgıkkauıaqtıuq iñunun; ²³ ilınısa tuqqutkısıgıaat. Aglaan pınıyuatıgun uvlut anıpkakkaunıaqtıuq tuqqutaułhaniñ.” Tavra malıgıuaqtai ipıqtıttıhallapıagınsıut.

Akılılıq Agaayıvıkpaum Tax-sıgıtınıñık

²⁴ Jesus malıgıuaqtınılu tıktıñamın Capernaum-mun nalautchırıt iñunık katıtchıraunık aatchuutınık agaayıvıkpaımun. Tamatkua Peter apıqsruğnıgıaat, “Umaa, ilısautrıksı akılıqsugıgıva tax-sınık agaayıvıkpaımun?” ²⁵ “Aa, akılıısuuruq,” Peter-m kınıgıaa. Aası isıqman tupıgmun Jesus nıplıqqaagınsıuq ilaanun apıqsruqlıgu, “Simon, sumık isumavıch? Kısunıñ umialını nunam katıtchıraıgıvat tax-sınık? Nunaqtımknıñ naagaqaa avakıaqtanıñ?” ²⁶ Peter-m kınıgıaa, “Atlaniñ.” Jesus nıplıutınıgıaa Peter, “Tavra, nunaqtıt akılıqsugıñanıñınsıut tax-sınık. ²⁷ Aglaan atnıummattıvıagıvıt iñuıch. Aullağıtın nıksıgıagıñ narvamun. Qanganıñ sıvullıum aqaluum nıksıksaqpıch paqtıkısırıtın manıñmik. Tıgulıgu taamna qıtchumagıñ ilınıtınun, aası akılııtılunuk.”

18

Kıña Kamanagınsırauva?

¹ Malıgıuaqtaiñ utlakıgu Jesus apıqsruğnıgıaat, “Kıña kamanagınsırauva Agaayıtım anıayıqautanı?” ² Jesus-ınum tuqlıgıgıaa ilıgıuraq ınıñıuqıplıgu, aasıñ qıkaqtılıgu akunğatnıun malıgıuaqtıt ³ nıplıqhunıasıñ, “Uqautıgıpsı, isumıtqınısuagıpsı aasıñ ilılısı ilılgauratun isıgımiñaitchısi Agaayıtım anıayıqautanıun. ⁴ Kınıpayaaq atchıksırıuq ınıñık atrıplıgu taamna ilılgıuraq kamanagınsırauruq ukunakıa Agaayıtım anıayıqautanı. ⁵ Sılı kısıum iñuum akıqtıgıumın ilılgıuraq pısıgılunıa akıqtıgıaıa.

Kılluqsıqısaagıtıt

⁶ “Aglaan kıa iñuum kılluqsıqtıtıpagı ilanat makua ukpıqsrısqıaqtıuat uvanun ilılgıaatun nakuutlukkayaqtıuq taamna qunısıgımiutchıglıgu uyağakpaımik ipıpkıqpan itınıqsranı tağıum. ⁷ Qanutun tatamnaqtıgıvat nunam iñui kılluqsıqısaagıtıt iñunık. Taatnatchıch kılluqsıqısaagıtıt atuumarıt ataramık. Aglaan qanutun tatamnaqtıgıva taamna iñuk ukpıgıtıaqıtchırıuq iñunık kılluqsıqısaahıgmıgun. ⁸ Argası naagaqaa isıgıpsı kılluqsıqtıtıpası, kılılıgıch ıgıtchumagısi. Nakuutlukkayaqtıuq isıgıpsı iñuuhıgmun argıllıusı naagaqaa isıgıllıusı uumakıa ıglıktun argalınıñ naagaqaa isıgalınıñ ıgıtılunıasıñ ısıtchıuamun ıkıñıgmun. ⁹ Sılı ırıpsı kılluqsıqtıtıpası pııglıgu ıgıtchumagıksı. Nakuutlunıaqtıuq isıgıpsı ısıksrııtchıuamun iñuuhıgmun atautchımık ırıqagısi uumakıa malğunık ırılınıñ ıgıtılunıasıñ anasıñıuqsagıvıum ıkıñınun.

Atrıkısaun Tammaqtıuakun İpnaıkun

10 “Qaunagititchi suunillağihiksranatniñ makua iligaurat. Atakkii isagulinich ataramik aapamnułhiñaurut qılanmi. 11 [Iğñiña Iñuum aggiqsuq anniqsuğiaqluğu tammaqtuaq]. 12 Qanuq isummatiginayagñiqpisiuñ iñuk piqaqtuuq tallimakipianik ipnaiñik aasiiñ atausiq tammağuni? Pakkiagumiñaiññiqpaun taamna atausiq tammaqtuaq? Uniññağai taapkua tallimakipiaguutailat ipnaich qimigaamun. 13 Uqautigipsi, paqitkumiun taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluñniaga ukunakña tallimakipiaguutailaniñ tammanjitchuaniñ. 14 Taatnatuntuuq aapapsi qılanmiittuam pisuğinjitkaa atausigunniñ ilañat tamatkua ukpiqsruuat iligauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsauqtuaq

15 “Aniqatin killuqsauqpan akikñağutin uqautityağun killuqsautaanik kisiñnuğusik ilaalu ilvillu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiagiñ utitmun. 16 Aglaan naalağnisunjitpatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin atautchimik naagaqaa malğunñik iññunñik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malğukkun naagaqaa piņasutigun ilisimaraauratigun. 17 Naalağnisunjitpagich uqagilugu ukpiqtuanjuranun; naalağnisunjitçuiñaqpan aasiiñ ukpiqtuanjuranikunniñ irrutigisigiksi Jew-ñunjitçuatun naagasuli tax-siliqiritun. 18 Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsı maani nunami qilğutiqaqtuiñagisiruq qılanmi; suli suapayaaq qilğutaikkaqsı maani nunami qilğutaiyakkauğisiruq qılanmi. 19 Uqautipsaağipsi, Malğuuğupsik maani nunami aasii anjutilusik supayaakun apiqsruğupsik, aapaa qılanmi savaagigisigaa ilipsitñun. 20 Atakkii nani malğuk naagaqaa piņasut katikpata pisigilunja nayuutigisirunja ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

21 Aasiiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruğniğaa, “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksragivigu aniqatiga akitñagluña killuqsauqpan? Tallimat malğunniaglaan?” 22 Jesus-ñum kiuniğaa, “Tallimat malğulhiñauñilaanñik aglaan piņasukipiaq qulit tallimat malğunniaglaan. 23 Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsruutiqaqmagaagmi. 24 Makpiğarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkaña manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. 25 Akiliiyumiñaiññiqman anjaayuqanjan tunirautquniğaa ağnaatlu suli qitunğauranji suli iluqaisa suurapayaanji aasiiñ akiliutigilugich niğgiuqsruutaiñun. 26 Savakti sitquqami sivuğaanun uqapsaağniqsuq, ‘Ataniiq, utaqquurallanña. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ 27 Anjaayuqanjan ilunñutçhauitiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niğgiuqsruutai. 28 Aglaan savakti anikami tavrakña nalaunnigaa ilañat savaqatmi niğgiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninñik. Tiguniqlukamiun qimitchiqsruaqsiniğaa nipliutiplugu, ‘Niğgiuqsruutin utiqtirun uvamnun.’ 29 Savaqataan purviginiğaa iniqsruaqługuasiiñ, ‘Utaqqiurallanña. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ 30 Aglaan akiqsruğvigikkaña utaqqisuninñiqsuq. Aullautihniğniğaa isiqsivinmun aasiiñ isiqtaupkaqlugu utiqtitchiñiañhanunaglaan niğgiuqsruutaanik. 31 Atlat savaktit qinñiqamitruñ taamna atuumaruq ipiqtutchallapiagñiqsut. Utlaklugu anjaayuqatın uqautiniğaat iluqaitñik atuumaruanik. 32 Anjaayuqanjan savakti isiquniğaa nipliutiplugu, ‘Pigiitçhuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiñ niğgiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapña. 33 Suvaata ilunñuksriñiññiqpich savaqatiknik atrilunja nagliksriñhaptun ilipnik?’ 34 Tavra anjaayuqanjan qinnautiplugu tuyuginigaa

isiqsirinun anasiññuqsauqplugu akiliññiañhanunaglaan niggiuqsruutipayaanñik.
³⁵ Taatnatuntuuq aapama qilañmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinitchupsi
 aniqatiupsitñik uummatipsitñiñ.”

19

Jesus Iñisautriruq Avitikon

¹ Jesus uqañaiqami tamatkuniña aullağniqsuq Galilee-miñ utlautipluni
 nunaaqqiuraniñun Judea-m akiani Jordan-ñum. ² Iñugiaktuat iñuich
 malinñigaat. Jesus-ñum mamitinnigai atniğñaqtuat tavrani. ³ Ilañisa Pharisee-
 ñuruat utlañniğaat. Tavra uuktuaqsauqlugu apiqsrułiñniğaat, “Añutim
 avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik, maligutaksrakuağnaqpa?” ⁴ Jesus-
 ñum kiunigai, “Aqliqisimasuknağiksi aullağniipman Agaayyutim iñiqsiłha
 añutmiglu ağnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni añutim unisaksrağigaa aapani sulii aakani
 aasiñ piqasiutiluni nuliagmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigitik.
⁶ Malğuuñaiqsuk aglaan atausinñuqtuk. Iñuum avitinñiñ tuvaaqatini
 Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ñuruat apiqsrułniğaat, “Su-
 vaatami Moses tillisiqagñiqpa añutmun agliutiqqaağlugu aullaqtilluguasiiñ
 nuliani?” ⁸ Jesus-ñum kiunigai, “Moses-ñum avititkaasi nuliapsitñiñ
 atakkii iñisautitchigiitpaitłusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullağniññhaninaglaan.
⁹ Uqautigipsi, Ağnaq tuniqsimauraqnaiññaan añutmiñun naagasuli
 añutim avitkumiñun, ilaqatnitqiguniasii atlamik ağnamik. Taamna añun
 atlatuqtauruq.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Taatna inniaqpan akunğakni
 nuliagii nakuutluñniagñiqsuq ilaqatniñitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiunigai,
 “Iñugiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna iñisauttun. Kisimiqaglaan
 tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii
 añutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqatnikkummataitchuanik; sulii añutiqaqmiuq
 ilaqatnikkumiñaiyakkaniññiñ iñuich; atlati sulii, ilaqatnikkummataitłutini
 savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtuğumiñagumiñun taamna iñisauttun
 akuqtuğliñun.”

Jesus-ñum Agaayyutiniğai Iñilğaurat

¹³ Iñuich iñilğaurat tikiutruğniğaiç Jesus-mun argañi iñilugich iñilğauranun
 agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit iñiqtiğniğaiç tamatkua iñuich.
¹⁴ Jesus nipliğniqsuq, “Iñilğaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinñiñun
 atakkii Agaayyutim añayuqautaa añmaruq iñunñun atriqaqtuanun iñilğaanik.”
¹⁵ Iñikamigich argañi agaayyutiqqaağlugich aullağniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁶ Añun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Iñisautrii, sunik
 nakuuruanik savagluña piqatlasinñayaqpi isuitchuamik iñuunigimik?” ¹⁷ Jesus-
 ñum nipliutiniğaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi
 Agaayyun nakuuruanuruq. Aglaan iñuunigagukkuvich tupigiyumagitin
 tillisit.” ¹⁸ Nukatpiam apiqsruğniğaa, “Nallinich?” Jesus nipliğniqsuq,
 “Iñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqataanik, tiglinñiaqnak, sagluniaqnak
 iñisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin
 iliptun iñilugu.” ²⁰ Nukatpiaq nipliğniqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka
 nutaullamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹ Jesus-ñum uqautiniğaa,
 “Tanğisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailugich
 maniich ilaippauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi.
 Taatnaanikkuvich malinña.” ²² Nukatpiam tusaakamiñun taamna
 ipiqtutchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ñum
 nipliutiniğai maliguaqtini, “Iñumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq

umialguruami iñuñmi isigñialiksraña Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴ Uqautipsaagipsi, qağanatluktuq pikukturuum isiliksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isiliksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵ Maliguaqtaiñ tusaakamitruñ taamna quvigutchallapiağniqsut nipliuhutin, “Kiñami anniqsuğisiñiqa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqğugich nipliutiniğai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatağaa.” ²⁷ Peter-m kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiili sumik piññañniaqpisa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, Iğñiña Iñuum aquvinnjanikpan aquppiutaqpanmiñun quvianağmiñi suli supayaaq nutaaguqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvannik, aquppigisipmisi qulit malğunñun aquppiutaqpanñun atanniqsuğlugich kinuviañi qulit malğuk iğñiñiñ Israel-ñum. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kinuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigiluna akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiaguğlugu. Piññañkisiruq isuitchuamik iñuukigmik. ³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulliguğisirut, suli iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulliguğutin.”

20

Savaktit Nautchiivim

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqaqu-
atun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiuğniqsuq nautchiivimmiñun.
² Sivunniuatigiqqaaglugich savaktiksrat akiliğisiñiplugich uvlum
akiksrañanik savakpata nautchiivimmiñi tiliñiğai. ³ Qulinuğutailamun
sassaq tikitman aullalgitñami qiniğniğai atlat tunisiñiağvinñi qikaqtuat
ittuaqsiñaqhutin. ⁴ Nipliutiniğai, ‘Savviagitchili nautchiivimñun.
Nalaunñarumak akiliğisigipsi.’ Savviagniqsut. ⁵ Aullalgiñniqsuq uvlug
qitiqquğunnaqman suli pinasunun sassaq ilipman, taatnatunsuli savvi-
aqtitchipluni. ⁶ Suli aullalgiñniqsuq tallimanun sassaq tikitchunnaqsipman,
aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsiñaqtuaniq apiqsruğniğai, ‘Suvaata
qikaqtuaqsiñaqpisi taatna uvluvakpauraq ittuaqhusi?’ ⁷ Kiuniğaat, ‘Atakkii
kia-unniñ iñuum savaktiksraqtaaginjiluta.’ Uqautiniğai, ‘Aullağitchili
savviagusi nautchiivimñun.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqaqu-
uqagniqsuq savaktit añaayuqañatnun, ‘Tuqğuglugich savaktaut akilikkich ak-
iññañtaañitñik, aullağniilugich aqulliuplutin savviaqtauniñ sivulligñunaglaan.’
⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtaañuruat tallimanun sassaq ilipman,
akiliqğugich uvlum akiksrañanik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaañuruat
aggiqamin, isumaniqsut akikñatluñniaqhutin. Aglaan atausiullaaplutin
akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrañanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamin
akiññañtaagmiknik uqapiluaqsiñiqsut akikñaqğugu nunautilik ¹² uqaghutin,
‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchiñhiñami sassagñigmi.
Akiliğitin atunim uvaptiktun naagauvva iglutuqğugu uunaq savakhuta
uvluqtutilaañatun.’ ¹³ Aglaan kiuniğaa ilañat, ‘Iñauramaañ, savvaqğutinjikkipiñ
ivayağniagutin. Sivunniuatiginjipña savagukhutin akiksrañatun uvlum?
¹⁴ Tigulugu akiliusian añilaagiñ. Qaitchisukkiga añun savviaqtuaq
aqulliupluni ilipniktuaq akiliipmatun. ¹⁵ Nalaunñaiñniqpik isumaptun
añalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’
¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguutigisirut, suli sivulliich aqulliguutilutin.
[Iñugiaktuat iñuich tuqñirakkaugaluqutut, aglaan ikituurat piksraqtaañurut.]”

Jesus-ñum Pinatchiğniğai Uqaqalñi Tuqqutauliksrağmiñiglu
Añipkakkauliksrağmiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutinigai qulit malguk maliguaqtini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalagnisitchi, Jerusalem-munniaqtugut Ignina Inuum aatchuutigikkauviksrananun qaukhnitnun agaayuliqsit sulit aglaliqirinun. Ilinisa tuqutaksragugniiaaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-nunitchuanun mitautigitqulugu ipigaqtuglugulu, sulit kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun; aglaan anitqiksikkauniaqtuq pinayuatigun uvlut.”

Aakauruam Iniqsruanja

²⁰ Aasiin Zebedee-m ignakkiin aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik ignanini. Sitqugviginiigaa sivugaanun iniqlugu pisitquplutin. ²¹ Jesus-nun apiqsruigniigaa agnaq, “Sumik pisukpich?” Agnam kiunigaa, “Tilikkik ukuak ignakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqqiqnun sulit ilaqataa saumipnun atanniqsuiguvich anayauqautipni.” ²² Jesus-aasiin nipligniqsuq, “Nalurusi sumik iniqsruqtilaapsitnik. Imilhiinauvitku qallun imiqsagumakkaqa [naagaqaa apqusaalhiinauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaqa]?” Taapkuak ignakkiin kiunigaak, “Imilhiinaugikpuk.” ²³ Jesus-nun nipliutinigik, “Ilumun imigniaqaluaqtusik qallutmin imigniakkamniin. Aglaan piksraqtusraunitchunja aquppiruksranik taliqqimni saumimnilu. Taapkuak innak inuqagniaqtuk aapaa itqanaiyautikkaniknun.” ²⁴ Qulit tusaakamin taavrumina ihuagininiigaich taapkuak malguk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-nun tuqlugnigai maliguaqtini uqautiplugich, “Iisimarusi anjalatinich Jew-nunitchuat anjalannigluqaqtilaanatnik inunitnik sulit kamanagniqsranisa nanitichuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraungitchuq ilipsitni. Kiinapayaaq kamanaguktuaq akunnapsitni ilipsitnun savaktiruksrauruq. ²⁷ Sulit kisupayaaq qaukhusukkumi savaktaagruguqtuksrauruq iluqapsitnun. ²⁸ Taatnatun Ignina Inuum agginitchuq savautipkaqiaquni, aglaan savautrityaqhuni sulit qaitchaqtuqlugu inuulhi tasuguklugich inugiaktuat inuich.”

Jesus Mamititchiruq Malgunik Ayaunaruunik Anutinik

²⁹ Jesus maliguaqtinilu aullaqsimata Jericho-mun, inugiallapiaqtuat malinigaat. ³⁰ Malguk anutik ayaunaruak aquppiñiqsuk sanigaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagniplugu kappainiqsuk, “Ataniiq, kinuviana David-nun! Nagligillanniaqtiguk.” ³¹ Inugayaat iniqtinigaich nipisaaquplugik, aglaan nipitluuraqtutik kappainiqsuk, “Ataniiq, kinuviana David-nun! Nagligillanniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqlugnigik, aasiin apiqsruqlugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiunigaak, “Ataniiq, qinittlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunnutchaniqsuq taapkuninja. Aksinngik irinik. Tavrauva qinittlasiñiqsuk, aasiin maliklugu Jesus.

21

Jesus-nun Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiin qallikamin Jerusalem-mun tikiñniqsut Bethphage-mun, igginun atiqaquamun Olives-mik. Tavrakna Jesus-nun tiliñigik malguk maliguaqtinini, ² uqautiplugik, “Aullaqtutik nunaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqitkisigisik pituqaqtuaq natmaksigvik nuqganalu. Pituglugik uvunautiyumagitik uvamnun. ³ Kia inuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanguruamun inuginilugik. Taavruma tavrauva aullaqtinniaqik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tanjisaqlugu sivuniksriqirim uqautigikkana itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik inunji Zion-nun,

Atanii, umialiksi agqiqsuq ilipsitnun.

Piisaanitchuq usiaqsuq natmaksigvinimi,

nuġġaṇaniunniiñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

6 Maliguaqtik aullaġniqsuk tuvraqħuġu Jesus-ḡum uqauttutaa inḡmiknun.
7 Taapkuak aggiutiniġaak natmaksigvik nuġġaṇalu Jesus-mun. Iliñiġaich atnuġaatik natmaksigvinḡmun aasii Jesus aquvitluni taapkuḡnuḡa.
8 Iñuġiallapiaqtuat iñuich siaminnigaiich atnuġaatiḡ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun.
9 Iñuġayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ḡum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nanġaġlakput iġñiḡa David-ḡum.

Uvvatuq Agaayyutim piḡiutiqaġliuḡ tikitħuaq piqusiḡḡuni Ataniġmik. *Psalms 118:26*

Nanġakkauli Agaayyun qutħinñiqsrami qilaḡmi.”

10 Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaḡni nunaaqḡim aġayaullaḡniqsut, aasiiñ iñuich apiqsruqtuġniqsut, “Kiña una?” 11 Tamatkua iñuġayaat kiuniġaich, “Taamna tavra Jesus-ḡuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ḡum Suaḡtuiyaitha Agaayyuvikpaaramik

12 Jesus-ḡum isiqami agaayyuvikpaḡmun anittaġniġai iluḡaisa tauqsuqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulġutaḡḡuġich tiivlut maninñik simmiqsuġvinich aquppiutaḡitlu tamatkua tunisiullaqtuat tinḡmiaġruuranik. 13 Jesus-ḡum uqautiniġai tamatkua, “Aġlausimaruuq Agaayyutim makpiġaḡni, Tupiġa tagġisiqaġniaqtuq agaayutyagvinḡmik, aġlaan iriqtuġvigiliutipkaġiksi tiglinḡiaqtinun.” 14 Tavrani agaayyuvikpaḡmi ayaunaruat suli pisutlaitchuat Jesus-munniqsut, aasiiñ Jesus mamititlugich. 15 Qaukḡinich agaayuliqsit aġlaliqiritlu uumitchaḡniqsut qiñiqamitruḡ Jesus savaaqaqtuaq quviqnaqtuanik suli ililġaat niprualaruat agaayyuvikpaḡmi nipliḡḡutin, “Nanġaġlakput iġñiḡa David-ḡum.” 16 Tamatkuali nipliutiniġaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtılaḡat?” Jesus-ḡum kiuniġai, “I, aġliqisimasuknaġiksi uqaḡiq uqaqsimaruaq,

‘Aniqammiurat ililġauratlu nanġaipkaġniġitin quyyatillautamik?’” *Psalms 8:2*

17 Jesus-ḡum uniñiġai. Aullaġniqsuq nunaaqḡiqpaḡmiñ siñiktaḡḡuni Bethany-mi.

Jesus-ḡum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaaġuqman Jesus utillaġmi nunaaqḡiqpaḡmun niġisuliġniqsuq.
19 Qiñiqamiḡ fig napaaqtua apqutmi utlaḡniġaa aġlaan paqitħinḡitluni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ḡum nipliutiniġaa napaaqtuq, “Tavrakḡaniñaglaan asianik nauritqinñiaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqḡluktiġniġaa. 20 Maliguaqtaiñ qiñiqamitruḡ taamna quviġutħakħutin uqaġniqsut, “Qanuḡḡuni manna fig napaaqtua paniqtiqupaḡ?” 21 Jesus-ḡum kiuniġai, “Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi arguaqtusunḡaqasi pitlanayaqtusi savaaġikkaptun taavrumiḡa fig napaaqtuanik, aġlaantuḡ nipliġupsiunniñ uumuḡa iġġimun, ‘Nuutittin iġitaulutin taġiumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. 22 Ukpiqsriħikun apiqsruġupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayukikun.”

Kimik Jesus Tuyuġiriqaġniqpa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiñḡanikman isiġniqsuq agaayyuvikpaḡmun. Qaukḡinisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlaḡniġaat Jesus ilisautripkaḡuġu aasii nipliutiplugu, “Kisum aḡalatchiħaḡun savaaġivigich tamatkua? Kia saḡḡiksritpatin taatnatun?” 24 Jesus-ḡum kiuniġai, “Uvaḡaptuuq apiqsruġniġipsi atautħiħiñamik. Kiugupsitḡa uqautigisipmigiḡipsi nakiñ

anjalatchiḡaḡḡa savaaḡitilaanatik tamatkua. ²⁵ Kia sanḡiksritpaun John paptaaḡtichiquplugu, Agaayyutim naagaḡaa iḡuich?" Uḡaḡtuyaagḡiqsut inḡmknun, "Uḡaḡupta agaayyutmiḡsaunilugu Jesus-ḡum uḡautiniḡaḡitigut, 'Suvaatami ukpiḡiḡitpisiun John?' ²⁶ Aglaan uḡaḡupta iḡukmiḡnisaunilugu, iḡuḡutḡaktinniḡivut iḡuich atakkii iḡupayaat nalupḡiḡiḡitkaat John sivuniksriḡirautilaḡa." ²⁷ Aasiḡi kiuniḡaat Jesus, "Nalurugut." Tavra nipliutiniḡai, "Uḡautiyumiḡaitmiḡipsi sumiḡ anjalatchisiḡaḡḡa savaaḡaḡtulaamnik tamatkuniḡa.

Atrikusaun Malḡukkun Iḡḡikkun

²⁸ "Qanuḡ isummatigiviunḡi anun iḡḡiḡaḡtuaḡ malḡunḡnik? Utlanḡiḡaa anayukḡi nipliutiḡlugu, 'Iḡḡiḡ savviḡiḡ nautchiivimḡun ugluvak.' ²⁹ Taavruma kiuniḡaa, 'Savviḡumiḡaitchuḡa,' aglaan aquagun nunuuranisḡuḡ aullaḡhuniasii. ³⁰ Apanḡak utlailiḡiḡiḡisḡuḡ iḡaḡataanun iḡḡiḡmi uḡautiḡlugu sivuanisun. Taavruma kiuniḡaa, 'Savviḡisiruḡa,' aglaan aullaḡiḡiḡisḡuḡ. ³¹ Nalliak taapkuak iḡḡakkiḡ tupiginiḡpatku aaparik?" Kiuniḡaat, "Taavruma sivullium." Jesus-ḡum nipliutiniḡai, "Nipliutigipsi, tax-siliḡirit suli akiisut iḡugiliutiniḡai Agaayyutim anayuyautmiḡi sivupsitiḡi. ³² John agḡiḡaluaḡtuḡ ilipsitiḡun iḡisautiyaḡhusi nalaunḡaruakun iḡuuniḡviksrakun, aglaan ukpiḡiḡitkiksi John. Aglaan tax-siliḡirit akiisutlu ukpiḡiḡaat. Aasiḡi qḡiḡiḡapsiḡik nunuuranḡitchusi aquvatigun ukpiḡiḡlugu.

Atrikusaun Nautchirriḡiritigun

³³ "Naalaḡniḡḡitchi atlamik atrikusautmik, Iḡuḡaḡḡisḡuḡ nunaḡaḡtuamik. Nautchirriḡviliḡḡisḡuḡ, sapukutchiḡlugu avataagun, nivakhuni misuḡuliḡviksramik, nappaipḡuni nasiḡsruḡviḡmik, tavraasiḡi atukkirutigiplugu nautchirriḡirinun. Taatnaamikami aullaḡḡisḡuḡ unasiḡsuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuḡiniḡai savaktini nautchirriḡirinun aitḡuplugich piḡḡaktaaksrautni ilinḡitiḡi. ³⁵ Aglaan nautchirriḡirit tiguniḡaich savaktai, aasiḡi anaumikḡlugu atausiḡ, suli tuḡḡutlugu ilanḡat, atlasuli miḡuḡtuḡlugu uyaḡanḡnik. ³⁶ Tuyuḡalḡiḡiḡisḡuḡ atlanik savaktinik, iḡugiatluktuanik sivulligḡiḡi. Aglaan savvaḡlulḡiḡiḡaich taatnatun. ³⁷ Aquḡliḡḡianḡuplugu tuyuḡḡisḡuḡ iḡḡiḡmiḡik ilinḡitiḡun uḡaḡhuni, 'Taluginiḡaat iḡḡiḡa.' ³⁸ Aglaan nautchirriḡirit qḡiḡiḡamitruḡ iḡḡiḡ uḡaḡḡisḡut inḡmknun, 'Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuḡullakput piḡḡaktaḡiluguasii paitchaktaaksrautaa.' ³⁹ Tiguplugu aninniḡaat asialiviḡmiḡ tuḡḡutluguasiiḡ. ⁴⁰ Taatnamik, iḡua asirrivium agḡiḡumi qanuḡḡiaḡpagich tamatkua nautchirriḡirit?" ⁴¹ Kiuniḡaat, "Taapku iḡukḡuich nanḡitillugich tuḡunniḡai, aasiḡi atukkirutigilugu asialivik atlanun nautchirriḡirinun aatchuḡumiḡaḡtuanun inḡmiḡun asianik pivik tikitpan." ⁴² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, "Agḡiḡisimasuknaḡiksi Agaayyutim uḡaḡha, 'Uyaḡak tuppirt ayakkanḡat, taamna uyaḡak piitchuḡillaḡiaḡaḡtuḡ tuppirauni.

Taamna atanḡum savaaḡiḡaa

suli quvinaḡtuanun asugigikput.'

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uḡautigipsi, Iḡuḡiḡiḡisḡiḡai Agaayyutim anayuyautaa, uvakḡaniḡaglaan Agaayyun anjalatchiḡiaḡtuḡ iḡunḡnik tupiksriuanik pisuḡiḡmiḡik. ⁴⁴ Aasiḡi kisupayaḡ puukaḡtuḡ taavrumuḡa uyaḡanḡmun siḡumitauniaḡtuḡ, aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaḡitḡikkumi iḡunḡmik kanuḡiḡiaḡaa."

⁴⁵ Qauḡḡiḡich agaayuliḡsit suli Pharisee-ḡuruaḡ tusaakamisigik Jesus atrikusautiḡi iḡisimaniḡsut Jesus-mun uḡautigitiḡaḡmiknik.

46 Tigusukkaluaǵniǵaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutin Jesus sivuniksriqirauniplugu.

22

Atrikusaun Niǵiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

1 Taimma uqaaqtuagaqsilǵiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni,
 2 “Agaayyutim añaayuuqautaa sagviqpan atriqagisuruq umialinmik itqanaiyairuamik niǵiqpagviksramik iǵñi ilaqatnigviksrautaani. 3 Tiliñǵai savaktini tuqługiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niǵiqpagviksramun, aglaan aggigunjiññiqsut. 4 Umialik tilitqilǵiññiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainanikkiga nullautchiǵviksraǵa. Tuqqutchaniktuna uqsraqsanitñik tuttuqpahunma nugǵaǵmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Aggigusi niǵiqpagiǵitchi katchuutiniaqtuanun.’ 5 Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutiginiññiǵaich aglaan aullahiñǵniqsut, ilañat savviaqhuni nautchiivinmiñun suli atla tauqsigñiǵvinmiñun. 6 Ilañisa tiguniqłunǵiǵaich savaktit anaumikługich suli tuqqutqataqługich. 7 Umialgum tusaakamiun taamna uumitchaniqsuq. Tuyuǵiniǵai anuyyiuqtini tuqqutchaqtuauquplugich tamatkua iñuaqtuqtuat suli ikipkaǵlugu nunaaqñat. 8 Tavra nipliutiniǵai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluqtuat nalliummatinitchut. 9 Aullaǵusi tumitchiat kanǵalunitñun aiyugaaqłiǵiǵitchi kisupayaanik qiñikkapsitñik agqiqulugich katchuutiniaqtuak niǵipkaiviksrautaaknun.’ 10 Savaktit aullaǵniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaqsiplutin iñunnik atisiplugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiiñ immiǵniqsuq paqitapayaaǵmiknik. 11 Aglaan umialik isiqami qiñiǵiaqługich tuyuǵmiaksraqtaanuruat, qiñiǵniǵaa iñuk tavrani atnuǵaaqtummaanitchuaq piqutigilugu ilaqatniñniaqtuaq. 12 Umialgum nipliutiniǵaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaan, qanuqhutin isiqpich niǵiqpagvianun atnuǵaaqtusunaqnak nalaunñaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiññiqsuq. 13 Umialgum uqautiniǵai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasii taǵniqsralapiamun. Tavrani itkisuruq qiałiq suli tiraalatchiııq kigutinik.’” 14 Tavrani Jesus niplipsaaǵniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurur.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

15 Pharisee-nuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaǵukługu Jesus uqałhigun.
 16 Tuyuqagñiqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqługich Herod-kuaqtuanik uqaqhutin, “Iisautrii, ilisimarugut nalaunñaruanutilaaqnik. Iisautrirutin Agaayyutim iñuuniaǵvigitqukkananik ilumutuuruakun sugisunaaqnaqu qanuq iñuich isummatiqaqtilaanat, aasiiñ suginimigiñ iñuum suurautilaan. 17 Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuǵnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” 18 Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqikun nipliǵniqsuq, “Ukpinñuaqtisii! Suvaata uuktuuqpsitña? 19 Qiñiqtilaksitña maninmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninmik. 20 Jesus-nun apiqsruǵniǵai, “Kia-una agliutranña maninmi? Kiasuli aglanña?” 21 Kiuniǵaat, “Caesar-m.” Aasiiñ Jesus-nun uqautiniǵai, “Akiliutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkanña, suli Agaayyutmun pigikkanña Agaayyutim.” 22 Tusaakamitruñ Jesus-nun uqagikkanña quviǵusuniqsut unitługuasiiñ.

Apiqsruun Anipkakkaułkun Tuqułiǵmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ḡuruat, tamatkua uqaḡuuruat tuquruat anjitiqlaiññiplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruḡukhugu, ²⁴ “Iḡisautrii, Moses-ḡum uqautigaatigut itnaqhuni, Anun ḡlaqatiqaqtuaq tuqukpan qitungḡigaluaqani, taavruma anjtim aniqataan ḡlaqatniktaaḡiraksraḡiniḡaa uilḡaḡnaaq qitungḡisilugu anjtmik ḡlisimanaḡuniasiiñ tuquruam qitungḡaḡitilaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malḡuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukhiq nuliaqtuaq tuqupluni qitungḡaitḡuni, unitḡugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni pinjayauglu, kiisaimma iluqatinj aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ aḡnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malḡuuruat anjtit nuliaqtuat iluqatinj taavrumiḡa aḡnamik, nalliata nuliaḡigisiñiqpaun taamna anjtiqigvinḡmi?” ²⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqaḡhich ilaanlu sanḡia. ³⁰ Iñuich anjtiqiguminj tuqumiñ ḡlaqatniktuḡumiñaitchut naagaqaa ḡlaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaḡuliktitun qilaḡmiittuatun. ³¹ Agliqisimasuknaḡiksi Agaayyutim uqauttutaa ḡlipsitñun anjtiqilikun tuquḡiḡmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatḡa Abraham-lu Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu.’ Agaayyutiginḡitkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruḡ Jesus-ḡum ḡlisauttutaa quviḡusunḡisut.

Kamanaḡniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ḡuruat katimaniqsut tusaakaminj Jesus-mun nipaiqsiiñiplugich Sadducee-ḡuruat. ³⁵ Iḡanata ḡlisautriḡuruam malḡutaksranik apiqsruḡniḡaa Jesus uuktuaḡukhugu, ³⁶ “Iḡisautrii, nalliat tillisit kamaḡniqsrauva malḡutaksrani?” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “‘Piḡpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, sulil iluqaaniñ isummatipniñ.’” ³⁸ Taamna tavra sivulliq sulil kamaḡniqsraq tilliñ. ³⁹ Sulil tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piḡpagilugu iñuuniaqatin ḡilugul ḡliptun.’ ⁴⁰ Malḡutaksrapayaaq sulil sivuniksriḡirit ḡlisauttutigikkaḡich tunḡaviqaqtut taapkuḡnuḡa malḡuḡnun tillisiḡñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ḡuruat katimapkaḡlugich Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, ⁴² “Qanuḡ isummatigivisiunḡ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag? Kia kinuniaḡivaunḡ?” Kiuniḡaat, “David-ḡum.” ⁴³ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Qanuḡhunimi David-ḡum, uqaqhuni Irrutchikun, taḡuutiqaḡniḡpaun ataniḡmik? Atakkii uqaḡniḡuguuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun uvanḡnun akiḡliñiaḡhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-ḡum inḡmiñik taḡuutiqaḡpagu Ataniḡmik, qanuḡmi Anniqsuqti David-ḡum kinuviaḡitlaniḡpaunḡ?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ḡuruat kiulḡuiññiḡaich Jesus-ḡum apiqsruutai. Tavrakḡaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtaḡunaiḡniḡaat Jesus.

23

Jesus-ḡum Kiliktuutigigai Ukpiniḡuaqtit

¹ Taatnaanikman Jesus uqaḡniqsuq iñugayaanun malḡuaqtimiñunlu, itnaqhuni, ² “Aḡlaliḡirit Pharisee-ḡuruatlu malḡutaksriḡutut Moses-tun inḡlḡaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksraḡigisi atuḡlugiḡlu supayaanik uqautikpasi tuvrasunḡaqnagich qanuḡ pisuutilaanḡat. Atakkii atuummitḡaitchaat sumik uqaqqaqhutinḡ. ⁴ Natmiqsuiraqut iñunḡun uqumailanik. Aasiisulil ikayuḡummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtaḡiraḡigaat

qiñiqqusaalhiñagutin iñun. Agliłaaqtağniğaiç puukataurat qauğmikniļu taligmikniļu imaqaqtuat uqalignik suli atnuğaağmin niviñalukkatanich takhılaaqługich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñinich aquppiutanitñik nigiqpakmata, suli Jew-ñuruat katrağvinitñi aquppiilatuplutin qaukñuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paglatqutuplutin suli iñun tuqliraqusuuplutin ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqağumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchihñamik ilisautriqağhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguğniaqasiun suli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchihñamik aapaqaqtusi qilañmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiun kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchihñamik sivulliuqtitaqtusri, taamna Christ-ñuruq, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamañniqsrauruaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamañniqsrauruaq inmiñik atchiksipkakaugisuruq. Kiñapayaaq atchiksiruq inmiñik kamañniqsrauruaq.

Jesus-ñum Suakatağai Ukpññuaqtisii

¹³ “Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpññuaqtisii! Kaniqsitłaitkiksi Agaayyutim uqalha uqqiraqtaalu suli ilisautriñitługich. Atriqaqtusi iñun aqumautiqaqtuanik Agaayyutim añaayuuqautaanun aglaan añaayutitługu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpññuaqtisii! Ivayaqtuipłusi tupiñitñik sulliñaurañitñiglu uilgağnaat, aasiñ taimma qiniqtinniagaqsiplusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsasuiksraqsı pigiitłunıaqtuq.] ¹⁵ Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpññuaqtisii! Kukiluktusi tağiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtinıgukhusi. Aasiñ maliguaqtiksraqtaagñanıkapsiun anasiññuqsagñinmutlasirağigiksi pigiitłukługu ilipsitñiñ. ¹⁶ Nakñun, ayaunapłusi sivulliuqtauruaq! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñitçhuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutinıktuq!’ ¹⁷ Ayaunapłusi isumalğuitçhuasii! Nalliak ukuak pitłuktuanıva—kaviqsaag manik naaga agaayyuvikpak ipqisitchipkairuaq kaviqsaamik manıñmik? ¹⁸ Uqaqtusı suli kiña iñuk akiqsruqami tunıllaqtuğvikun taamna suñitñiplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruaq tunıllaqtuğvinımi akiqsruutinıktuq. ¹⁹ Ayaunıruasii! Nalliak ukuak pitłuktuanıva aatchuun naaga tunıllaqtuğvik ipqisitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tunıllaqtuğvikun akiqsruqami taputirağigai aatchuutit tunıllaqtuğvinımiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa Agaayyun ittuaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim aquppiutaña taamnalı aquppiruaq tavrani. ²³ Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpññuaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitługich qullıupiaqtuat ilisauttit malıgutaksrani: nalaunıarualıq, nagliktaq suli ukpiqsriğiq —taapkua atuumaraksraqalası minitçhirağasunıaqasiaglaan sivullıgñik. ²⁴ Ayaunapłusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piıgñıağagıgisi qallutipsitñiñ salumautitıqługich, aglaan ilğataqtıgagıgiksi pikukturuaq natmaksıgvik. ²⁵ Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpññuaqtisii! Salumapkairusi qaalhiñañitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilunıch immaukkağhutın ivayaqtuğmik suli killıqıgıgıgı. ²⁶ Pharisee-ñuruasii, qanutun qıñitlaisıgıvısi! Salummaqqaqsıgıq ilıuanınik qallutimlı puggutamlı, qanıgıli salumayumauk. ²⁷ Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpññuaqtisii! Ittusi qıñıyunaqtuatun ilıvğıch sıłataatıtun, aglaan ilunıch

immaukkaqhutinj tuqunaruat iñuich sauniñitñik suli qaayugnapayaaqtuanik. 28 Taatnallapiaq qaahñapsigun sagviaqtugaqtusi iñuñnun nalaunñaruatun iliplusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpinñuağutunik pigiiliqiligniglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiññuqsaağviksrañatnik

29 “Nakñun, aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinñuaqtisiil! Qiñiyunaqsagisi iluvinich sivuniksriqirit suli nalaunñaruat iñuich. 30 Uqaqtusisuli, ‘Iñuuniaqsimagupta inilgaan taimani aapaavut iñuuniaqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinjitñi iñuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ 31 Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimarauniqsusi kinuviağitilaapsitñik tuqqutçhiruanun sivuniksriqirinik. 32 Ki naatchiun sivulliapsi aullağniikkañat. 33 Ilipsi qitunğanich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuğlugu nanaqniaqpsiun anasiññuqsaağvinmuktitaaviksraqsi? 34 Taatnamik tuyugisirunja sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñuñnik aglaliqiriniglu —ilanich tuqqutkisigisi, suli ilanich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipigaqtuğlugich katrağvipsitñi suli qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. 35 Taamna pisigiplugu anasiññuqsaağsiulikksraqsi tikiññaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun aunañatnik nalaunñaruat iñuich maunja nunamun, aullağniilugu iñuaqtulhaniñ Abel-ñum iñuaqtulhanunaglaan Zechariah-m iğñinjan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunğakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuğviumlu. 36 Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiññuqsautiksraq tikiumagisiruq makununja iñuñnun pakmapak iñuuruun.

Jesus-ñum Piqaksriħha Jerusalem-miunik

37 “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqtuchuruasii sivuniksriqirinik miluqturuasiilu uyağanñik tamatkunija tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiqługu katitchummiuğaluagağigitka iñuğikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitñiktuatun paiyaağmiñik ataaknun isaqqunmi. 38 Atañii, tupiqsi suksraakkaullapiağniaqtuq suunillağuglugu. 39 Taatnaqlunja uqautigipsi, qinñitqikkumiñaitkipsitñja nipliğñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim pilutigitilun ja tamna tikitchuaq atqagun atangum.’ ”

24

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquğniaħhanik Agaayyuvikpaum

1 Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyauğniğaat ininjitñik agaayyuvikpaum. 2 Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Iluqaisa makua tupqich qinñitpisigich? Uqautigipsi, Kisiññuqtaqağumiñaitchuqunniñ uyağanmik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iħuilliuğutniglu Piyuaqsuulikksramiglu

3 Jesus aquppipkaqtitlugu iğğimi taggisigaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlanñiğaat kisipkuqhutin apiqsruqługu, “Uqautigit uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutigan ilitchuğigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukkiyasikpan?” 4 Jesus-ñum kiuniğai, “Qaunataqiağigitchi iñuilli kinniñitçhumağasi. 5 Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyisirut uqağutin, ‘Christ-ñuruña,’ aasiñ kinnitñigutin iñugiaktuanik iñuñnik. 6 Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ unjasikuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukliñğitçuqsuli. 7 Nunaaqqich anuyyiuğisirut akilligiiksillutin avatmun suli atanguviich akilligiiksillutin avatmun, nigisuksiuliqmilutin, suli nuna aulapmiluni nanipayaaq nunani. 8 Iluqaitñik tamatkua aullağniisaagigai auliyautiħhum.

9 “Qaisaugisirusi nagliksoaqsiuviksrapstñun, suli tuqquatauliksrapsitñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigiluna. 10 Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich ukpigutaiğñaqtut, aatchuutigiragautilutin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. 11 Iñugiaktuat sivuniksriqirinñuaqtuat agğigisipmiñiqsut kinnitñigutin iñugiaktuanik iñuñnik. 12 Suli pisigilugu iñuich pigiiliqilhat iñugiaksitmukhutin piqpakkutaat niglaqsiñiğaa. 13 Aglaan iñuk makitaruaq payanaiguni isuanun anniqsukkaugisirusu. 14 Quliaqtuağigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayuaqutaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isuklitkisirusu.

Tatamnapiagataqtuaksraq

15 “Iñuk aqliqirusaq ukuniña kanıqsili. Qiñiğniagiksi nagğunallapiagataqtuaq qikağlugu ipqitchuami inimi iniksrağinısamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaña. 16 Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunañani Judea-m qimakkumaut igğiñun. 17 Iñuksuli itkumi tupiğmi qaani atqagñiaqani aikğiguni sumik tupiğmi iluaniñ. 18 Kiñasuli iñuk nautchiiviniñmi itkumi utiğniaqani aikğiguni quppiğaağmiñik. 19 Taipkua uvlut tikitpata, nakliuñ ağnat sinaiyaunigumiñ suli aakat miluktitchigumiñ ilıgauragmiknik. 20 Agaayutitchi qimaliksraqsi atuumatquñıllugu ukiumi naagaqaa minguiqsiağvium uvluni. 21 Atakkii taivrumani nagliksoaqpauralıksraq atuumagisirusu atriginısaña atuumaruam aullağniñhaniñ nunam uvuñanunaglaan. Taatnasiq nagliksoaqpauralıq atuummitqinñianitchuq taavruma aquagun. 22 Aasii Atangum makua uvlut ilañnaqtaanısuapagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilañnaqtaagısıgai. 23 Taimaniguqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuñ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiıaqasigik. 24 Atakkii anniqsuqtinñuaqt suli sivuniksriqirinñuaqt ilıgisirut savaaqagutin kamañaqtuanik savaanik suli quvıqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiğniğaiç Agaayyutim piksraqtaani pisagiyumiñagumisigik. 25 Atañii, uqautigipsi taavrumiña atuummigaluaqnagu.

26 “Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunaqasi naagaqaa iriqsimanıllugu uvani tupqum iluani ukpiginiıaqasiuñ. 27 Atakkii Iğniña Iñuum agğigisirusu atrilugu ikniqpalañmun qaummagıksipmatun qılak kivaknamiñ kanaknamun. 28 Sumipayaaqsuli tuqunaruıaq itpan, tavruiña tıñmiaqpaich tuqunaraqtuğuruat katisuıurıt.

Agğiliksraña Iğniñan Iñuum

29 “Aquurañagunaasıiñ uvluiñ nagliksoaqsiuñhum, siqiñiq taaqsıgisirusu

suli tatqıq qaumagıngıgıni,
uıluğiat katagaqmılutin qılañmiñ

suli qaummatıpayaañi sılam nuktıtaulutin inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

30 Taivrumani uvluni ilıtchuqquata Iğniñan Iñuum sagviğisirusu qılañmi. Iñupayaaña nunam qıaluni qiñiğısıgaat Iğniña Iñuum agğıqsuaq nuviyakun qılañmiñ sañnimıgun suli kamañallapiaqtuakun kamañautmigun.

31 Qalğıuqtautıqpaqtuğlugıch nipıturıat tuyugısıgai isağulıgıkkani katıchıtıyaqtıllugıch piksraqtaagımiñik iñuñnik nakitñapayaaq nunami.

İlisaaqraña Asırrıtıaitchuam Napaaqtum

32 “İlisaaqagıitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akıguiñ milukatanıch naugaqsıpmata suli sunaaqsıplutin qıtuglıpmata ilısımaragıgıksı upıngıam qallıha. 33 Taatnatuntuuq qiñiğıpsıgik tamatkua atuummirıat ilısımaniaqmıgıksı Iğniña Iñuum qallıllapiaqtılaaña qakma. 34 İlumun uqautıgıpsı,

Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquaninñianitichut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵ Iluqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqallich uqautigikkatka piiñgigumiñaitchut.

Pivia Aggikksrañan Iñisimaitchuq

³⁶ “Kia-unniiñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaq sumi tikisilaak-sraña. Isagulgich qilañmiittuat unniikii igñiguruam nalugaat. Kisimi aapam iñisimagaa. ³⁷ Igñiña Iñuum aggiqpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpalhum iñuich nigimaaqtut imiqsimaaghutinlu, ilaqatniktuqhutin suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigñiathanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich ilitchuginñiñiqsut atumaniaqtuamik uliqpanmun pisagilgataqtitlutin. Taatnatun itkisipmiuq Igñiña Iñuum aggiqpan. ⁴⁰ Malguk anutik savaktuak nautchiivinmi, ilaqataa tigurauligisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹ Malguk agnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriugvinmi, ilaqataa tigurauligisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni.

⁴² “Taatnagusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi aggiñiaqtilaanjanik. ⁴³ Aglaan iñisimayumagiksi una, tupqum iñuan iñisimayumiñ napmun ilikpan unnuaq tiglinñiaqtim aggiñiaqtilaanja qaunaginayaqtuq tiglinñiaqti siqumgutitqunillugu tupigmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmiusi atakkii Igñiña Iñuum aggiñiaqtuq sassagnigmi nigiuvginjisapsitñi.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruañupluni isumatupluniñu savaktauva? Ilaañuruq añaayuqam qaukliliutikkaña atlanun savaktimiñun tupigmiñi ittuanun niqik-sritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapiaqlugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti añaayuqam utigumi paqitana savaagiglugu. ⁴⁷ Ilumun uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitnik suurañmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktauniqpan pigitluni? Isumapiañiqsuq inmiñun, ‘Añaayuqaga maunauraq utignianitchuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli nigiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Añaayuqana taavruma savaktim utigniaqtuq ilañatigun uvlut nigiuvinisillugu ilaanik sassagnigmiñu qaunaginisillugu. ⁵¹ Atangata aggiñumi tatapsallapiaqsigisigaa piqasiutipkaqlugulu ukpinñuaqtinun. Tavrani iñuich qiaq-isirut tiriqulatchilugillu kiggutitñ.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qulitun anutituqsimaitchuatun tiggumiaqaqtuanik nanniuramiknik paagiaqlugu ilaqatniñiaqtuuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuañuniqsut, suli tallimat isumatuitlutin. ³ Taapkua isumatuitchuat saagañmiñigaich nanniuratin, aglaan uqsritqiutiksrañitñik saaganñiñiqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqiutiksraligaañiqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniñiaqtuuaq tuuliuñapkaqlugu taapkua iluqatin siñinñialiqamin siñiksagniqsut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniñiaqtuuaq aggiqsuq. Anilusi paagiaqsuñ.’ ⁷ Iluqatin anutituqsimaitchuat makitnamin ikummaktaañigaich nanniuratin. ⁸ Isumatuitchuat uqautiniñigaich isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilañanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiniñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniñigaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluñmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullañusi taipkununa tunisiullaqtuanun uqsrunik

tauqsiġiaġitchi piksrapsitñik.’ ¹⁰ Tavrali isumatuitchuat aullaġniqsut, aasiiñ tauqsiġiaġtitlugich iġaqatniġniaqtuaq agġiġniqsuq. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat katchuutiviġmun niġiqpagiaqhutiġ, tavraasiiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli agġiqmiñiqsut alġianġich niviaqsiat. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, aġmautillaġniaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniġai, ‘Naluniġipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnaġusi qaunatqiaġigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassagñiq Iġñiġa Iñuum agġiġksraġa.

Atrikusaun Piġasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuva Agaayyutim aġaayuqautaa sagviqpan atriqaqtuq aġutmik iglausuktuamik uġasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriġutiniġai suuraġmiñun. ¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñiġaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipġuni pitġakkagmigon. Aasiiñ aullaġniqsuq iglauviksraġmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasuġaqani tauqsiġniġutiginiġai maniksriusriani, aasiiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmieuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiġlugu nunamun iriġniġaa aġaayuqagmi maniġa. ¹⁹ Akuni piilġatagaluqami aġaayuqanġat taapkua savaktit utiġniqsuq, aasiiñ makpiġarriqutiaqsiġlugu maniksriusrianiġatigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlamik 5,000-naktaagmiñnik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapġa 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuġa 5,000-nik.’ ²¹ Aġaayuqanġan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautaġniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaniqsutin savakti! Tuniqsimmatriñiqsutin iñugiakitġhualuaqtuatiġun suuratigun; inillaġniagikpiñ aġalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagñ aġaayuqagikkapni.’ ²² Taamnaġtuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik agġiqhuni uqagmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapġa 2,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuġa 2,000-nik.’ ²³ Aġaayuqanġantuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautaġniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaniqsutin savakti. Tuniqsimmatriñiqsutin iñugiakitġhualuaqtuatiġun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagñ aġaayuqagikkapni.’ ²⁴ Tavrali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniñnik agġiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, iġsimagikpiñ. Anayaktuagtaunġitġutin aġun. Pukuiraqutin nautġiivigiñiġisapniñ katitġisuuplutinlu kangaqsruivigiñiġisaniñ nautġiaksraniġ. ²⁵ Sivuuġaplunġa taatnaqlunġa iriġitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Aġaayuqanġan uqautigaa, ‘Pigiitġhuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Iġsimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautġiivigiñiġisamniñ katitġiġlunġalu kangaqsruivigiñiġisamniñ nautġiaksraniġ. ²⁷ Iliñayaġniġitin manitka manniqiriñun, aasiiñ utiġuma akuqtuitġanayaqtuġa pimñik naggutiniñ.’ ²⁸ Aasiiñ uqautiniġai atlat savaktit, ‘Pisigiġ taapkua maniġich ilaaniñ qaityaġiaġlugichaasii taavrumunġa 10,000-tun maniqaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiiñ kiñapayaaq aġalatchillaġtaqtuaq aatġhuusriaġmiñnik piññapsaaġisiruq sippakuuqtualiġuni. Aglaan taamna piññangitġhuaq, mikiruamikunniiñ piginasugikkaġmiñnik piikkaugisiruq ilaaniñ. ³⁰ Siġitġhiuġ piññanġiurangitġhuaq savakti taaqtuam taagñiqsraġanun. Tavrani qiaġisirut tiriqullaisa kiggutitiġ.

Aviktuiġksraq Nunam Iñupayaurani

³¹ “Iġñiġa Iñuum agġitqikpan kamanaqtuakun qaumamigon iluqaisa ipqitġhuat isaġuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamanaqtuamun. ³² Aasiiñ iñupayaurani nunam katitaugisirut sivuġaanun.

Tavrani aviktugisigai atausiuttaaglughich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuuuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqqinmi tunaanun, aglaali tuttuuurat saumium tunaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqqinmiñi ittuat, ‘Maunağitchi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiun Agaayyutim añaayuqautaa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iñiqtauhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii nigisuktauqama niqiksritchağigikma. Imigukamalu imiksritchağigikma. Iglanukama aiyugaaqluna isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğanitñama atraksritchağigikma atnuğamik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitluna isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavrani iñuich nalaunjaruat kiuniagaat, ‘Ataniiq, qanaaglaan qiniqpisigiñ nigisukavich aasiñ nigipkaqhutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisiğni? ³⁸ Qanasuli qiniqpisigiñ iglaanuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğanitñavich atnuğaaqtitpisigiñ? ³⁹ Suli qanaaglaan qiniqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsiviniñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Illumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’ ⁴¹ Aasiñli uqautiniaqmigai tamatkua saumium tunaañi, ‘Piigitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiyaanuruamun tuunğagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii nigisukama niqiksritlaitchipsitña. Imiguliqama imiksritlaitchipsitña. ⁴³ Iglanukama aiyugaatlaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqtitlaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviniñmiitnamalu isiqattaatlaitchipsitña.’ ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnağutin, ‘Ataniiq, qanaaglaan qiniqpisigiñ nigisukavich imigukavillu naagaqaa iglaanukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiñ savautingitlutin?’ ⁴⁵ Aasiñ kiuniagai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunğitñapsi atautchimununniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaqsiuviniñmun, aglaali nalaunjaruat isuitchuamun iñuukigmun.”

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqaguiqami tamatkunina, uqautigai maliguaqtini, ² “Iisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ñuruat nigiqpagvikañat atilik Apqusaakkauğimik, aasiñ Iğniña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulluqtigruat katinniqsut igluqpañanun qaukñiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus nalunautchilutin tuqulluguasiiñ. ⁵ Aglaan uqagñiqsut, “Nigiqpagvikaam uvluañi taatnağniangitichikput. Iñuich añaalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiñniğaa ağnam saagaqhuni nakasrunñuanuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niginiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiniqamitruñ ikuaginiñniğaat nipliqhutin avatmun, “Supman asiñun tiprağiksaun atuqpauñ? ⁹ Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ñum iłitchuğiplugu nipliutigikkañat uqautiniğai, “Suvaata una isumaaluksaaqpisiun ağnaq? Savautigaaña savaallautamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitichipsitña ataramik. ¹² Uvvauna ağnam kuvikamiun tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauksrağa. ¹³ Illumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq

quliaqtuanjukpan nunapayaani, taavrumaptuuq aġnam savaaŋa uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuktugu Jesus

¹⁴ Taimmali ilaŋata qulit malġuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukħnitħun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitħa Jesus aatchuutigigupku ilipsitħun?” Akiliññiġaat iñuiññaq qulitun maninħik. ¹⁶ Tavrakħaniñaglaan Judas qaunaksruaqsi ruq piviksramik aatchuutigisrukħugu Jesus.

Jesus Niġiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niġiqpagviani Atiliħmi Apqusaakkauħiġmik

¹⁷ Sivulliqpiami uvluani niġiqpagvikaam puvlaksiġniġilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiġaat Jesus uqautipluguasiiñ, “Nani itqanaiaquvisigut niġiqpaliksrapnik atiliħmik Apqusaakkauħiġmik?” ¹⁸ Kiuniġai, “Nunaqqimugitchi aħutmun ilisimakkamnun uqautilugu, ‘Ilsautri uqaqtuq, piviksraġa qalliuraqtuq. Niġiqpagvia atilik Apqusaakkauħiġmik niġġivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.’” ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ħum piraksrirtutaatun ilinħitħun, aasiiñ itqanaiaquħutiñ niġiqpagviksramun atiliħmun Apqusaakkauħiġmik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niġisukħuni piqatigiplugich qulit malġuk [maliguaqtini]. ²¹ Niġiñiallaġmiñ Jesus-ħum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiġaħa uumiksriħun.” ²² Iluqatiñ isumaalutħallapiġataqtut. Atausiuttaquħutiñ apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaħaunġitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilaħnuruq misuqatauruq argaħmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiġaħa uumiksriħun. ²⁴ Iġniħa Iħuum aullaġisiruq uqalħum aġlaksimaħhatun pisigiplugu ilaa, aġlaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna aħun Iġniħanik Iħuum aatchuutigitniħtuq uumiksriħun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iħuk taimani aniñġiññiġumi.” ²⁵ Tavrali Judas-ħum aatchuutigitniħtuħan apiqsrugniġaa, “Ilsautrii, uvaħaunġitchuq, amii?” Jesus-ħum uqautiniġaa, “Ii, ilviuruq.”

Ataħġum Nullautchiġvia

²⁶ Niġillaġmiñ Jesus-ħum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiiñ maliguaqtimiñun uqaħuni, “Tigulugu niġġisiħun, tavrataamna timiġa.” ²⁷ Tigupluguasiiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinħitħun uqaħuni, “Imiġvigisiħun! ²⁸ Taamna aħa maqipkakkauruq iħugiaktuanun aullaġniiruq nutaamik sivunniugħtmik Agaayyutmiħu iħunħiħu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigħniġaa sivunniugħtmi iħunħun natqigutiksraupħuni killuqsautinħitħun. ²⁹ Imitqinħiħaħitħuħa taavruma asiam misuħuniñ uvakħaniñaglaan tikiħgataqtillugu taimħa uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aa-paa aħaayquħaħaani.” ³⁰ Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut iġġimun tagġisiqaqu-tuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piħlaaħksraħa

³¹ Pisullaġmiñ Jesus-ħum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiġipsitħa uumani unnuami. Atakkii aħlausimaruq uqalġni itna, ‘Tuqutkisigiga munaqsri, aasiiñ ipnaich siamillapiġutiñ.’”

Zechariah 13:7

³² Aħlaan aħipkakaħanikkuma tuquħiġmiñ, aullaġisiruħa sivupsitħi Ġalileemun.” ³³ Peter-m uqautiġaa Jesus, “Iluqatiñ atlat suksraaħaluaqpatin sumiunniħ taatnaġumiñaitħikpiñ.” ³⁴ Jesus-ħum uqautiġaa Peter, “Uqautiġikpiñ, anaqavak piħlaaġutiginiġiħma piħasuniġlaan aqargiħpak qalġuqtaħaluaqnagu.” ³⁵ Peter-m uqautiġaa, “Tuquqatigiraksraġiħgupkiħunniħ piħlaaġiyumiñaiħiħikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaħmiut iluqatiñ maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilimun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitichi uvani, agaayutyuaqtuaqtilluna iñuna.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malguglu igñanik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuilliullapiaghuni. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailiullapiagñiqsuna. Alianam pisagilhiñaaguqtağaana. Tavraniittual-lagitichi qaunaksruqasillagluna.” ³⁹ Taiñnaqtaallakhuni pullapiaqlugu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuligigupku piigun qallutaa nagliksaahum uvanñi. Uvva pisuliginillaaptun aglaan ilvich pisuliptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinniğai siñiktuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitja atautchimiunniñ sassağniğmi? ⁴¹ Siñiniasunaqasi agaayulusilu. Ukpisrisainitchumausili uuktuqaqsugupsi. İmun irrusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piigumiñaitpan uvanñi imiqtakraqipiağupku pilagu pisuligikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitichai siñiktuat atakkii irinich siqupsağulillapiaghutin. ⁴⁴ Uvvaasiiñ aullalgitchuq agaayutyaghuni pinatchiqğugich, uqaqhuni taapkuninasuli uqautigikkağmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapqisuli iñiqtuiaqhusi? Uvva, sassağ tikitchuq aatchuutigikkauviksraña İğñinan İñuum argañitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas agğiğniqsuq, ilañat qulit malguk maliguaqtit. Piqatiqagñiqsuq iñugiallapiagtuani iñunñik savikpiraqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyumaruanik qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruañitñiñlu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriñiğai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnağisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliñiñaaqlugu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiiñ kuniklugu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauraamaan, tavra taatnağiağuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqluklugu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrali ilañata taapkua piqatiniñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtigluğasii savaktiña qaukñiata agaayuliqsit. Uugiraqamiñ tavra siutaiqsigñiğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñanun atakkii iluqatin añuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ İsumañitpich iniqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqiluna, akkuvaurapiaq tuyuğayağaana qulit malguktun kavluutinik isagulinñik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuğuni Agaayyutim uqağha immiumagisiva uqağiruaq taatna ittuksraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiagtuat iñuich, “Savvaqluktauvik, atakkii agğiqhusi tigutyaghuna savikpannik anautaniglu. Uvlugagipman aquppigaluğaqtuna piqatigiplusi agaayyuvikpanmi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitja. ⁵⁶ Aglaan iluqatin tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqağhich uqağikkanich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrali iluqatin maliguaqtit unitchaat pigruqhutin.

Jesus Apiqsruqtuğaat Uqaqsittağvinmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniğaat Caiaphas-mun qaukñiat agaayuliqsit katimmavigikkanatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸ Aasiiñ Peter-m maliniğaa unasiuraaqhuni qaukñiata agaayuliqsit igluqpanan silataanunaglaa. İsiqhuni aquppigatauniqsuq qaunaksrini qñiğuklugu qanuğisitilaña. ⁵⁹ Qaukñich agaayuliqsit sulil uqatin uqaqsittaqtitchirit

pakaaqagñiqsut tanigilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchuklugu. ⁶⁰ Aglaan paqitchinĩñiqsut sumikunniĩn, iñugiakkaluaqhutin tikiaruat tanigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malguk tanigilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaqquhiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiiñ nappatqiglugu piņasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiiñ qaukiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukiata agaayuliqsit uqautinigaa Jesus, “Itqagun una, Pakma nayuutirugut sivuğaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Igñiña Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qinĩgisigiksi Igñiña Iñuum aquppiruaq taliqpian tunjaani sanñipayaaqaqtuam, aggiguni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukiata agaayuliqsit aligaagñigai atnuğaani uqaqhuni, “Inmiñik uqağniqluktağniqsuq! Suvaatami piqagupsaaqpisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqağniqluutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiunigaa, “Tuquruksrağtuq.” ⁶⁷ Aasiiñ tivvuaqtuaqsiñigaa kiiñanagun qakiqtaqsimmaan pattaklugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqağniqsut, “Christ-ñuruatiin! Nalautchağutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagiqaa Jesus

⁶⁹ Taatnalhatni Peter aquppiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsigaa tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ğmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaaqtuq iluqanisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiiñ anipman qanitchağruamun, atlam qinĩqlugu uqautinigai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqiksuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Ilumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñjuqsagliña uqangiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaana taavruma anutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalguqtağniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inmiñun itna, “Aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu piilaagutiginiağikma piņasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniğaat

¹ Uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-ñuruat sivunniğñiqsut tuqqutchuklugu Jesus. ² Qiliqlugu aullautiniğaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrani Judas, Jesus-ñum aatchuutigirina, ilitchugikami Jesus-ñum tuqqutaksrağuttilaananik nunuuratchallapiagñiqsuq utiqtitlugich taapkua iñuiññaq qulit maniurat qaukñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanitñunlu Jew-ñuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsagtuna atakkii aatchuutigitnikluna patchisailaamik iñunmik.” Kiunigaa, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaagigiñ.” ⁵ Judas-ñum miłuqsautinigai maniih agaayyuvikpañmun. Aullaqami qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniih nipligñiqsut, “Maligutaksrakuagñangitchuq tugvaigupta maninmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniğñiqsut tauqsiutigisuklugu utkutchim nunanjanik

iluvigaǵvigisuklugu iglaanuruanun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqaǵaat nunaǵanik augum ugluvanunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqautturauaq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaǵa, “Tiguniǵaich iñuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich iñugiaktilaanat Israel-aagmiut sivunniutigikkaǵnich akilutisuklughich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsiutiginiǵaat utkutchim nunaǵa, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuǵaa Pilate-ǵum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuǵaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruǵniǵaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ǵuruat?” Jesus kiuniǵaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukama qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu kiunñiñǵai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpuq ilaanun, “Tusaqsagñitpigich ilisimarriqsuutinich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ǵum kiunñiñǵaa atautchimikunniñ uqaqsagñigmik. Kavanauruuaq quvigutchallapiǵniqsuq.

Jesus Tuquruksraǵuǵaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiuǵagipman nigiqpagvikaami kavanauruuaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkaǵatnik. ¹⁶ Taatnañhatni iñuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkaǵat atiqaqtuuaq Barabbas-mik. ¹⁷ Iñugayaat katipmata Pilate-ǵum apiqsruǵniǵai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuginiǵaa tamatkua qaisilaanat Jesus inmiñun siqñataqaligmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppiqaqlugu atangum aquppiutanani, aǵnaata tuyuǵniǵaa uqqamik itnaqlugu, “Ilaksianagu taamna nalaunǵaruaq iñuk, atakkii ihuilliugutigillakkiga ugluvak siññaktugiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunñiǵaich iñugayaat apiqsruǵlugu anipkaquplugu Barabbas aasiñ tuqqutillugu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruǵniǵai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuligñiǵaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ǵum apiqsruǵniǵai, “Suniaqpiguasiñ Jesus taiguutiqaqtuuaq Christ-mik?” Iluqatin kiuniǵaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ǵum nipluutinigai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagñiqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuginiqsuq qanuǵunniñ piyumiñaiñhanik suliasiñ apai nipruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni igǵuǵniǵai argañni sivuǵaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunitchuǵa uuma iñuum tuqqutauniañhagun. Taamna savaagigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalaniqsut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqqutaulhagun illi uvaptiknun qitungaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ǵum anipkaǵniǵaa Barabbas, aasiñ ipiǵaqtuqtitqaaqlugu qaiññiǵaa Jesus aḡuyyiuqtinun kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Aḡuyyiuqtit Mitautiginigaa Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ǵum aḡuyyiuqtiniñ Jesus aullautiniǵaat kavanauruam igluqpananunaasii, katipkaqlughich aḡuyyiuqtipayaat avataniqlugu Jesus. ²⁸ Atnuǵaiyaqlugu atipkaǵniǵaat kaviqsaamik atnuǵaamik. ²⁹ Niaquǵusiugñiqsut kakitlaǵnanik iliplugu niaquanun tiggummialiqlugulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiñ sitquqhutin sivuǵaanun mitautigiasniñǵaat nipliqhutin, “Paǵlagiptigiñ, umialgat Jew-ǵuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuǵniǵaat Jesus piplugu taamna ayauppiaq anaumiqaqsipluǵuasiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruñ Jesus aḡuyyiuqtit mattaqlugu atnuǵaaq atukkaǵa atnuǵaatqiksinnigaa atnuǵaanñik. Aasiñ aullautiniǵaat kikiaktuutikkauviksrajanun.

Jesus Kikiaktuutiniġaat Sannigutamun

³² Anjuyyiuqtit anillaġmin nalaunnigaa anjun Cyrene-naġmiu atilik Simon-mik. Nunuripġugu taamna anjun iqsruktinnigaa Jesus-ġum sannigutanjanik. ³³ Tikitnamin inimin atilimun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunġa niaqum,” ³⁴ anjuyyiuqtit qaitchiġigaa misuqqumik avuqtamik sunjamik. Aglaan Jesus-ġum uuktuallakkaluaqamiun imiġuninġigaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruġ Jesus anjuyyiuqtit autaaġniġaich atnuġaanġ inmiknun saaptaqtuutigiplugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiaqsipluġu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan ilinġigaa pasikkun ilaagun, aglausimaruag itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ġuruat.” ³⁸ Malġuk tiglinġiaqtik kikiaktuutiqaqtigipmiġigik Jesus-ġum, ilaqataa taliqpianun aasiin ilaqataa saumianun. ³⁹ Inuich apqusaatuaq niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanġatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqaġuuruatin piyaqqulhiġaunipluġu agaayyuvikpak nappatqigluġu pinasuni uvluni, anniqsuġin ilipnik. Iġniġikpatin Agaayyutim, atqaġin sannigutamiin.” ⁴¹ Taatnatun qaukġinisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanapmiġigaa Jesus. ⁴² Uqaġniqsut, “Ikayutlagaluġai atlat inuich, aglaan inmiġun ikayulguiġniġisusq! Umialgikpaun Israel-ġum, ki atqaġli kikiaktuutriviġmiin. Aasiili ukpiġigisigikput. ⁴³ Tunġaniqsuġ Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiun anniqsuġliun Jesus pakma, atakkii uqaġniqsuġ iġniġinipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglinġiaqtik kikiaktuutiqaqauruak ilaani pisaanapmiġigaa Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvlug qitiqquqman taaqsiġniqsuġ nunapayaami pinasuni sassaġniġni. ⁴⁶ Iliyunnaqsipman qulinġuġutailam sassaġniġanun Jesus nipliġniqsuġ nipitusillapiaqhum, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruag, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpinġa?) ⁴⁷ Ilaġisa inuich tamaani qikaqtuaq tusaakamitruġ taamna uqaġniqsut, “Uvva uuma anjutim tuqliraġaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauava ilaġat inuich tigusiġniqsuġ misuktaqtuamik. Immiqsinnigaa misuġuqġumik ilipluġu qiruum nuvukkanun. Aasiin qaiġniġaa ilaanun imiqupluġu. ⁴⁹ Aglaan ilaġich inuich nipliġniqsut, “Ilaksianasiun. Naipiqtuġlakput Elijah agġigisipmagaan annautiyaġluġu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniġniġniġniqsuġ. ⁵¹ Tavraguug talukuyaaq niviġaruag agaayyuvikpanmi siiksiġniqsuġ tatpichakġa takanunaaġlaan. Nuna aulapmiġniqsuġ suli uyaġaich qupluqhutin. ⁵² Iluvġillu anmaġniqsut aasiin inuġiaktuaq Agaayyutim inunġi tuqugaluaqtuaq anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikamin uninġiġaich iluviqtin, aglaan aquagun anitqilhan Jesus-ġum nunaaqqimuniqsut ipqitchuamun sagviqhutin inuġiaktuanun inunun. ⁵⁴ Anjuyyiuqtit analatinillu qaunaksriruag Jesus-mik qiġniqamin aularuamik nunamik suli supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiagniqsut nipliqhutin, “Ilumun iġniġinigaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Inuġiaktuaq aġnat qiġniqtuaġniqsut unavaniin. Tamatkua aġnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miġ savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupmiġniqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ġumlu Joseph-ġumlu, suli aakanak iġnaġisa Zebedee-m.

Jesus Iluviġniġaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agġigniqsuġ atilik Joseph-mik Arimathea-ġmikum maliguaqtaupmiġniqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiġaa timaa Jesus-ġum. Pilate tiliriġniqsuġ qaitqupluġu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ġum atqaqamiun timi aasii nimiqsruġniġaa salumaruamik ukiġhaamik. ⁶⁰ Aasiin inillaġniġaa Jesus-ġum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaġanmi, iluviksraġmiġun inmiġnik. Aksraanikamitruġ

uyag'akpak umiñigaa talua iluv'gum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlatlu Mary aquppiñiqsuk akiani iluv'gum.

Munaqsrit Iluvi'gmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiya'gvium uvluan aquagun, qauk'ñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipli'qhutin, "Añuun, itqag'ikput taavruma kinnirim uqag'ikkaña iñuun'ña'gmi makitqikkisiñipluni aquatigun piñasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piñasuni uvluni. Malig'uaqtai aggiq'piaqtut tigliglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugich iñuich anitqin'ñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluliq pigiit'lukkisiruq sivullig'miñ sagluutimiñ." ⁶⁵ Pilate-ñum uqautini'gai, "Piksrag'usi añuyyiuqtinik qaunaksriksrapsit'nik qaunagityaqsiuñ iluviq pisuqtilaapsit'ni." ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluvi'gmun añmagumiñaiya'giaq'lugu uyag'ak, suli qaunaksri'liq'lugu añuyyiuqtinik.

28

Jesus Anitqiksuq Tuquh'gmiñ

¹ Aquagun ming'uiqsi'gvium, qauniuraag'ataqtuami sivullig'mi uvluan akun- niqsaam, Mary Magdalene-ñumlu atlatlu Mary-m qin'ig'ia'g'ni'gaak iluviq. ² Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isa'gulgan Atangum atqaq'huni qilañmiñ aksraktinnig'aa uyag'agruaq paananiñ aasii aquvirvigi- plugu. ³ Qin'ñaña atriqag'niqsuq ikniqpalañmik, suli atnuga'ani qatig'niqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. Iliñiqsut tuqunaruatun iñuktitun. ⁵ Isa'gulgum uqautini'gik a'gnak, "Iqsiñatik. Iisimagiga ivaq'liqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶ Uvaniing'itchuq. Anitqiksuq nipli'g'misun. Maunag'itchik. Qin'ig'iatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aulla'g'itchik qilamik uqautilugich malig'uaqtai, 'Anitqin'ñiqsuq tuquh'gmiñ aullaanikhuni sivupsit'ni Galilee-mun. Taamani qin'ig'isig'iksi.' Tavrunaag'laan." ⁸ Aullaqtiqtuk qilamik- sruaqhutik iluvi'gmiñ iqsilla'gmik quviasullapia'g'ataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk malig'uaqtaiñik. ⁹ Uqautriyaqtuaqtitlugik malig'uaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ñum nalaunni'gik nipliutigaluni, "Pa'g'lagiptik." Taapkuak utlak'lugu tiguni'gaak isigan'igun, aasiiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiiñ Jesus- ñum uqautini'gik, "Iqsiñatik. Aulla'gutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee- muqulugich. Taamani qin'ig'isigaat'ña."

Munaqsrit Quliaqtua'hat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaaq'qimun'niqsut uqautiaqsiplugich qauk'ñich agaayuliqsit iluqan'it'nik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiiñ taapkua katimaanikmata sivulliuqtig'ruatlu sivunni'qhutin añuyyiuqtitlu qaitchiñig'ach manigaya'ani ¹³ uqautiplugich, "Uqautiyumagisi iñuich, malig'uaqtaiñ tikit'lugu unnuami timaa tiglin'ig'aat siñiktitluta aullautipluguasiiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruq kavanauruam tusaaniq'paun quyalin'iaqsa'g'isig'ikput qanuutaisitchag'usi." ¹⁵ Añuyyiuqtit akuqtu'g'ni'g'ach maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq siamin'ñasugaaqtuq akung'atni Jew-ñuruat uvluvan'ñunag'laan.

Jesus Sagviqsuq Malig'uaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiiñ qulit atautchimik malig'uaqtit Galilee-mun'niqsut ig'g'imun Jesus aulla'g'vigitqukkananun. ¹⁷ Uvvaasiiñ qin'iqamitruñ agaayyuvigini'gaat, ag'laan ilañisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ñum tikit'luni uqautini'gai, "Agaayyutim saññiksriñ'ñig'aaña añalata'g'itlasiplugich qilañmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aulla'g'usi iñun'ñun nanipayaaq nunami

maliguaqtigūqtititchi, paptaaglugich atqagun Aapauruamlu Igñiguruamlu Ippitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iisautiligich kamaksritqulugich iluqanjitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutikiga ilipsitni ataramik isuklitchaagatahanunaglaan nunam.”

Uqal̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaq̄titchiri Quliaqtuaq̄aḡniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iḡñin̄agun Agaayyutim.

² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna, “Atan̄ii, tuyuḡigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuql̄iraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atanḡum, nalḡuḡlugu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaq̄titchiri quliaqtuaq̄ami iñuñnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaq̄tillusi mumiqqaḡusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.”

⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraḡniqsut ilaanun nakik̄napayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaḡimatigik killuqsautitin̄ John-ŋum paptaaḡniḡai kuñmi taggisiqaqtuami Jordan-mik.

⁶ John atnuḡaaq̄aḡniqsuq pikukturuam amianik, qisiñmik tapsiqaqhuniḡu, niqiqaqhuniḡu pigliḡianik suli igutchaich siḡñaq̄taallian̄itñik nanipayaaq paqitnami.

⁷ Quliaqtuaqtuq, “An̄unimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvañniñ, aasiiñ siñiḡguyumiñaitchuñauñniñ aluḡutiñnik. ⁸ Aa, ilumutun paptaaḡaluḡipsi imikun, aglaan ilaan paptaaḡisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman An̄iqusaq̄siupluniḡu

⁹ Taipkunani uvluni Jesus agḡiḡñiqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŋum paptaaḡniḡaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraq̄ami imiḡmiñ tautuñniḡaa qilak an̄maqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miññiqsuq ilaanun tin̄miaḡruuratun. ¹¹ Nipi tusaḡnaḡniqsuq pakmakña, “Ilvich piqpagiplutin Iḡñiḡigikpiñ, quyalimaḡikma.”

¹² Tarak̄natarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinn̄iḡaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malḡukipiaq uvluni, aasiiñ tuunḡaum uaktuallañniḡaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niḡrutaiñi, aasiiñ isaḡulgich savautiyaḡniḡaat.

Jesus Tuql̄uḡniqsuq Sisamanik Iqaluñniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiḡniḡaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaan̄anik Agaayyutim. ¹⁵ Nipliḡñiqsuq, “Pakma an̄aayuqautaa Agaayyutim qallipl̄uni atumaḡsiuruq. Isummitqigitchi ukpiḡilugulu tusaayugaḡiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiiñ Jesus pisuktualgit̄luni siñaagun narvañan Galilee-m, tautuñniḡik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriḡñiaḡniqsuak narvami, iqaluñniaq̄tauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikña. Uvak̄naniñaglaan piññan̄niaḡisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.”

¹⁸ Tarvauvaa uniññiḡiñnik kuvraḡikkatik maliaq̄sipl̄uguasiiñ. ¹⁹ Tarak̄natarra Jesus pisuktuaallaallakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iḡñak Zebedee-m, kuvriuḡniqsuak umiaḡmikni. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraq̄amigik tuql̄uḡniḡik. Unisigaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaq̄sipl̄uguasiiñ Jesus.

Iñuk Irrusiql̄ulik

²¹ Tikit̄namin̄ Capernaum-mun minḡuiqsiḡvium uvluni Jesus ktraḡviatnuktiḡniqsuq ilisautriaq̄sipl̄uniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaḡusun̄iqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripl̄uni an̄alatchiḡiqaqtuatun, atlakaupluni

ukunakña aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ñuruat katraǵviatni piqǵniqsuq irrusiqǵulıñmik nipliaruamik, ²⁴ “İlaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvunjaq pich piyaqquǵukhuta? Nalunıitchiga kisuutilaan, ipqıitchuanurutin Agaayyutim tuyuǵikkaña.” ²⁵ Jesus-ñum tarra tiliñigaa irrusiqǵuk itnaǵıluǵu, “Qiñuisaagıñ! Aniñutinaasii añutmiñ!” ²⁶ Irrusiqǵuum iñukniaq nagliksaaqtıtuullañigaa qııqsruqmatununnıñ igialapkaqpauraǵıluǵu uniksaqamiñ. ²⁷ İluqatıñ tautuktuat taavrumıña quvıǵutçhakpagıtlutıñ apıqsruqtuutiaqsiñıqsut avatmun, “Qanusiunıqpa una? Qanusiunıqpa nutaaq ilısauttun? Una añun añalatchıñıqqaqhuni tilitlanıǵai irrusiqǵuich, aasii ilıñisa tupıgıtlanıǵaat.” ²⁸ Qılamik tavra siamıñıqsuq taamna atuumaruq nunaaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñıqsuq İñugiaktuanik İñuñnik

²⁹ Anikamiñ Jew-ñuruat katraǵviatniñ tupqatnuñıqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatıgıpluǵık James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ñum aakaruaña nalanıqsuq uunaǵıluǵıñı. Jesus tıkipqauraqman uqautıñıǵaat atnıǵıñıǵıñıluǵu. ³¹ Utlakıluǵu aǵnaq tıgunıǵaa argaıgun makıtıluǵu, aasiiñ uunaǵıluǵıñıqsıqhıñı. Tavra niqıluǵıtuiaqsiñıǵai. ³² Mıñıuıqsıǵıvıum uvlua nuñıtman, unnuksraakun sıqıñıq nıpianıkhıñı, iñuıch tıkiutrıñıqsut ilaanun tamatkunıña atnıǵıñıautıluñnik atlakaagıñıñik sulı irrusiqǵulıñnik. ³³ İluqatıñ nunaaqım iñui katıñıqsut taavrıma tupqum sıvuǵaanun. ³⁴ Jesus mamititchiñıqsuq iñugiaktuanik atnıǵıñıautıqatıuanik atlakaagıñıñik sulı anıpkalıplıñı iñugiaktuanik irrusiqǵuñnik. İlaan irrusiqǵuıch nıplıqunıñıñıǵai atakkıı ilısımanıǵaat kisuutilaanı.

Jesus Quliaqtuaǵıñıqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchauramı qaugaluaqnagu Jesus aullaǵıñıqsuq nunaaqımıñ iñuılaamun. Tavrani agaayunıqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasıqhıñı piqatmıñıñık pakaaqsiñıǵaa. ³⁷ Paqıtınamıtrıñaasiiñ nıplıutıpluǵu, “İluqatıñ iñuıch qıñıǵukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum kıunıǵai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaaqımıñ. Uvañalı quliaqtuaǵımañıña taamanı atakkıı piqutıgıpluǵu agııqsuanurıña.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katraǵvıñıtñı iluqaanı Galilee-mi, anıpkalıplıñı ilı irrusiqǵuñnik.

Jesus Mamititchiñıqsuq Auyugaqtualıñmik

⁴⁰ Tarrasulı una auyugaqtualıq tıkiumanıqsuq Jesus-mun sıtuqıhunıasii inıqsruqıluǵu ikayuqıplıñı, “İlvıch sısuksıñıǵıvıch mamıtıñıñıñıǵıkmı.” ⁴¹ Jesus ilunıutçarıñıqsuq, isakıluǵıch argagıkkani aksıkuǵıasiiñ. Nıplıutıñıǵaa, “Pısugaaǵıluña, mamıtıtuqıgıpıñ.” ⁴² Jesus nıplıǵıluqqaqtuq taavrımañı, taamna tavrakıñatchıaq ilıuaqsıruq auyugaqtuaǵımiñıñı. ⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna añun aullaqtıtkaluaqnagu inıqtıǵıñıǵaa, ⁴⁴ “Uqautıñıaqnagu kıñıaunıñıñı aglaan agaayulıqsımuǵıtuñı, qıñıqtıçhumıǵıñı ilıuaqsıñıñı ilaanun. Aatchuutıyumaıtuñı tunıllıautıñıñı Agaayyutmun tıvraǵıluǵu Moses-ñum tıllısıgıkkana mamıtıtkaatıñı. Taatnaǵıvıch iñupayaam ilıçhuǵıñıǵaa mamıtılaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna añun aullaqamı uqallaaqsiñıqsuq atqunallapıaq sıamıtıluǵu mamıtıkkauñı. Taatnaqıñıñı Jesus isıtqılǵıñıñıqsuq nunaaqıñıñun, aglaan aullaǵıñıqsuq iñuılaamun, iñuıchaasiiñ utlaaǵaaqsıplıluǵu nakıtıñıapayaaq.

2

Jesus Mamititchiñıqsuq Añutmik Aulatııtuamık

¹ Kınıuagun ikıtıurat uvlut Jesus utıtqıñıñıqsuq Capernaum-mun. İñupayaat uqaaqsıñıqsut aıñıplıluǵu. ² İñugiaktuat katıvagıtıluñıñı tavrıña

iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniin paam silataani. Jesus-
 num quliaqtuagutiniagai Agaayyutim uqalhanik. ³ Tarra sisamat inuich
 tavrunchautriñiqsut aulatlaiaamik inunmik. ⁴ Qalligaluahutin tikilguiññaat
 Jesus inugiakpagitlutin inuich. Tavra anmaqlugu tupqum qilaja atqaqtinnigaat
 taamna aulatlaiaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-num ilitchuqliqamiun
 ukpiqsrisiqaqtilaanat, nipliutiniгаа aulatlaiaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik
 natqigutigikpiñ.” ⁶ Iñanich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut
 itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqagñiqluktauruq.
 Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-num irrutchiğmigun
 kaniqsiağiliqamigich uqapiluhhat, nipliutliğniğai, “Suvaata uqapilukpisi
 isummatipsigun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiun aulatlaiaq, ‘Killuqsautipnik
 natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutihanik, ‘Makillutin, uqummatitin
 tigulugich pisugiñ?’ Nalliak qaganatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuğitqugipsi Iğñinan
 Anutim analatchiğiqalhanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.”
 Tavrani nipliutigaa aulatlaiaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu
 qaatchian aggiñ!’ ” ¹² Tavrakñatchiaq taamna anun makitiqtuq. Tiguplugu
 qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña
 quvigutchaniqsut. Kamasruaqsiññaat Agaayyun, “Tautunğanitchugut
 taatnatchimik,” itnaqhutin.

Jesus Piksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunagñiñiqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirvig-
 inigaat inugaağruich. Ilaan ilisautiaqsiñniğai. ¹⁴ Tamaani apqusaaqami tau-
 tunniğaa Levi, iğñiğikkaña Alphaeus-num aquppiruaq savaagmiñni manniqi-
 pluni. Tavra Jesus-num nipliutipmani itna, “Malinña,” taavruma makitluni
 maliutliğniğaa.

¹⁵ Aasiin taavruma aquagun Jesus niğniqsuq tupqani Levi-num.
 Inugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginigaich Jesus-numlu
 maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatin maliaqsipmiññaat. ¹⁶ Aglaliqirit suli
 Pharisee-nuruat tautunniğaa niğiqatiquaqlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik.
 Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva
 tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-num tusaakamigich nipliutigai,
 “Iluaktuat taapkua atniğñaitchuat inuqsranitchut taaktinik aglaan ilinich
 atniğñaitchuat. Uvaja agginitchuna aiyugaagiğlugich nalaunjaruat aglaan
 killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraałkun

¹⁸ Maliguaqtai John-num Paptaağirim suli Pharisee-nuruat
 uisauraağuniqsuat piqusigiplugu. Iñanich inuich utlakamitrun apiqsruğniğaa,
 “Suvaata maliguaqtai John-num suli Pharisee-nuruat uisauraaqmata, ilvilli
 maliguaqtitin taatnatlaiñniqpat?” ¹⁹ Jesus-num kiuniğai atrikusautmik,
 “Iłagiich uumani ilaqatnigiaqtuami uisauraağniqpat ilaqatnigiaqtuam
 nayuutininanisuli? Taatnagumiñaitchut ilaqatnigiaqtuam nayuutihani.
²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq ilaqatnigiaqtuam aullağviksraña ilinjitñiñ. Tavra
 uisauraağviksraqpaałuk.” ²¹ Jesus-num ilisautipsaagñiğai atrikusrautmik,
 “Inuum utuqqaq atnuğaaq ilaağumiñaitchaa nutaamik ukilhaamik atakkii
 ilaanuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiin allaq aglitlukhuni.
²² Naagasuli, inuum utuqqaq puuq immiğumiñaitchaa nutaamik asiam
 misuğuanik atakkii nutaam misuqquq alikkisigaa asiam misuğuan puuñ,
 suli asiam misuğua maqigisiruq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaaq asiam
 misuğua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaña Minguiqsiağvium

23 Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisunniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamin pukunniqsut mukkaaksranik, nigiaqsiplugitaasiin. 24 Tavra ilanisa Pharisee-nuruat nipliutilgiinigaat, “Atanji, suvaata ilinich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuagnaaitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” 25 Ilaan kiunigai, “Aqliqimasuknagiksi David-numlu piqatainlu inuqsriuhat niqiksragmiknik? 26 David isigniguguuq tupqanun Agaayyutim nigipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-num qaukhuhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimununniiñ niqiksrautitqunijnigaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-num nigijnigaa qaqqiaq, aasiin aatchuignigaa maliktigikkani.” 27 Taatnagaluqamigich Jesus-num nipliutipsaagnigai, “Minguiqsiagvium uvluani iniqtauruq inunmun aglaan inuk iniqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun. 28 Taatnamik Iginja Inuum atanguruq unniiñ minguiqsiagvium uvluani.”

3

Anun Argalik Pannaqluktanik

1 Jesus isitqinniqsuq Jew-nuruat katragvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq anun argalik pannaqluktanik. 2 Jew-nuplutin sivulliuqtuat qaunaksruaqsilginigaat mavruigisikmanaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsuq. 3 Jesus-num tarra nipliutiniigaa anun argalik pannaqluktanik, “Makillutin uvunagiin.” 4 Tavraniasiin apiqsruqgich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluani—savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigitchuamik, anniqsuiliq inuukigmik naagaqaa tuqqutchiq?” Aglaan ilinich nipaisaagniqsut. 5 Uumitchaksaathum tikiumaligaluagnigaa tarani aglaantuuq iurritiginiigaa pitchigihatigun suli suksraqanjhatigun, uumatiqaqhutin siqquqtuamik. Tarra nipliutiniigaa anun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iuaqsiñiqsut iglumiktitun iliplutin. 6 Tarra taapkua Pharisee-nuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqgich Herod-kuayaat qanuq tuquliksranagan Jesus-num.

Inugyaat Narvam Siñani

7 Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvananuñiqsuq. Inugaagruich malilginigaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, 8 Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unataaniñlu Jordan-num, avataaniñlu Tyremlu Sidon-numlu. Taapkua tusaanigaat kamaqtuanik savaaqalha utlakhuguasiin. 9 Tarra Jesus-num uqautinigai maliguaqtini umiaq ikkiviksranii tiguhiñaaguqplugu qanimiñun atakkii inugaagruich ukua inugiaksivagitlutin tatruligaat. 10 Mamititchianikman inugiaktuanik, atlat atnigñautilgich tatviksraigñigaat aksiguklugu Jesus. 11 Tamarrasuli irrusiqulgich tautukamitruñ putqatagvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ivich Iginja Agaayyutim.” 12 Aglaan iniqtiqtagñigai tamatkua ilinithun ilitchugipkautigitquniluni.

Jesus Piksragniqsuq Qulit Malgüinik

13 Jesus kilvaqtaagniqsuq tunaanun kiniktaam nunam. Tarani qinñuaagnigai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanigaat. 14 Nalunaiqsagai qulit malguk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqgich piqatigisuklugich, tuyugisuklugich quliaqtuagiaqplugich. 15 Sanjiksriñigai mamititchitlasiplugich atnigñaqtuunik suli anitchitlasiplugich irrusiqunuk. 16 Uvva ukua qulit malguich Jesus-num nalunaiqsagikkani: Simon-lu atchikkaña Peter-mik,

17 James-lu John-lu igñak Zebedee-m Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Igñigikkak katlulam” [uumitchiyalallakhutigguuq]. 18 Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruuq, 19 suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitnigtuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

20 Akuniisuñaqani Jesus isigñiqsuq tupigmun. Iñugaagruich malilgiññiñaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtiniñu nigilguiligniqtunniñ.

21 Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtuaq aullagñiqsut aggisityaguklugu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iñuagñiñiplugu. 22 Iñanich aglaliqirit tikiññiñaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aňalatiqaqtuq, aasiiñ anitchirağaqtuq irrusiqñunnik atuqlugu sanña aňalataata irrusiqñuich.”

23 Jesus-ñumtarra qallilaaquniğai iñuich inmiñun uqautiuraagaqsipugichaasiiñ atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuungaq anittaigisiva tuungagmik? 24 Uvva nunaqqim aňalatai akilliliqsuutikpata avatmun, taamna nunaqqiq suk-sraungigñiaqtuq. 25 Uvvasuli iñuich tupigmi atingiqpata akitnaqtuutilutin suk-sraungigñiaqmiut. 26 Uvva taatna qaukiat tuungaiç irrusiqñunji piyuutigumin avatmun, ilaan sanña isukliññiaqtuq. 27 Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ iñuk isigumiñaitchuq sanñiruam iñuum tupqanun ivayaqtuaqsiluniasiiñ sulliñaurañiñik aglaan sivulliulugu pitukkayağaa sanñiruaq iñuk, tavrakñaasiiñ ivayaqtuaqsiluni sulliñaurañiñik.

28 “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaqtuq pisugaaqhuni iñuich killuqsautipayaanitñik suli uqagñiqhuktalipayaanitñik Agaayyutmik.

29 Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuña iñuk uqagñiqhutruruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisuruq isuitchuaguni.”

30 Jesus taatnağñiqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aňalatiqaqtuq irrusiqñunmik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniqatiunñu

31 Uvvali Jesus-ñum aakanu suli aniaqatiunji tikiññiqsut. Qichaqhutin qakma kiligiaqtinniñaat. 32 Iñanata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiniñaatin.” 33 Jesus-ñum kiuniğai, “Kiña uvaña aakapiagiviyu unniñ aniaqatiupiağiviyu?” 34 Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaağniğai, “Atañii, uvaña aakapiaga suli aniaqatiupiatka! 35 Kisupayaaq savaaqtuq pisulhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiqlugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

1 Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsilgiññiğai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiaksiplutin. Taatnaqmataasiiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruam mik ayaktaallaklugu, aquvinniqsuq. Iñugaagruich qichaqtuiñaqtuq narvam siñaani. 2 Ilaan ilisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisauttutmiñi uqaaqtuutiuraaqługich. 3 “Naalağniłlagitchi! Iñugguuq nautchiityağniqsuq. 4 Nautchirapkaqlugu nautchiaksrat iñanich katagağniqsut apqutmun, aasii tai tinmiurat tikitlutin niginiğaiç. 5 Iñanich katanñiqsut uyağauruamun nunamun nunaqapiantichuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitłuni. 6 Aasiiñ siqiniğum mayuaqami pasikługich atakkii kanñiqapiantitlutin pannaqłunigai. 7 Suli iñanich katanñiqsut akunğatnun kakitłagñat, aasiiñ kakitłagñat naukamiñ nagguviksraigñiğaiç

asirrinjilutin aasiiñ. ⁸ Ilañitsuli katakhutin nunagiksaamun asirri-aqagñiqsut. Iñugiaksiplutin nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq qulinutaaqhutin suli ilañich piñasukipianutaaqhutin suli ilañich tallimakipianutaaqhutin.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalaññi.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰ Kisinñuqamin, maliguaqtañ iñuillu tusaaruat ilaanik apiqsruññaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Agaayyutim sagviñaa nalunaqtuananik añaayuqautaan ilipsitñuññaq, aglaali tamatkununa ukpiqsrinitchuanun uqagaqtun a atrikusautitigunññaq. Taamna aglausimaruaq uqaligñi immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaña,

¹² ‘Qinñigaluaqhutin irimiknik ilisaqsritlaitchut,
unniiñ tusaagaluaqhutin siutimiknik kanjicsillaitchut.

Kanjicsiñigumin mumikpiaqtut Agaayyutmun,
ilaanli natqigutigai killuqsautitñik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanjicsipkaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ñum apiqsruññaigai, “Naluniqpsisun taamna atrikusaun? Qanuñmi kanjicsiñiaqpsigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ Ilaatni uqalig nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqalig, aglaan tuunqum tikitlugu qilamik aatagñigai uqalich nautchirriutauruat uummatitñi. ¹⁶ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraalimun; tusaaplugulu uqalig qilamik quviasukhutin akuqtuqulugu, ¹⁷ aglaan uqalig kanjilñitman akunitlaitchuq. Kinuagun iñuilluññiglu piyuaqsiññiglu ilipmaknik pigiplugu uqalig qapiqtigagñiqsut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akunqatnun kakitlagñat. Taapkua tusaaruat uqaligmik ¹⁹ aglaan isumaalutit iñuuniakikun, kinnitñiññaqutitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutiginñigagñigaa Agaayyutim uqalha. Taimmaasiiñ nauritlaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaamun: tusaakamitruñ uqalig akuqtuqulugu suli asirriaqaqhutin, ilañich iñuiññaq qulitun, ilañich piñasukipiatun, ilañitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilañigai, “Atañii, iñuich ilirağingitchaa naniq ataanun utkusium unniiñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq ilirağigaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanj pakma sagvisigai ilaatnigu. Iñuich kanjicsimanjitchaluağumisigik pakma kanjicsigisigaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqağumi tusaatlaruanjik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñigai, “Ki, naalañnimmaağiksi ata! Qanutun naalañnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kanjicsiaqtalaaqsi itkisiruq, suli kanjicsisaiññaqñiaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atrigaqtuq añaayuqautaa Agaayyutim iñunmik nautchiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagağipman siñikhuni suli uvlugağipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqut, suli qanupiaq nalugaa nauhat. ²⁸ Aglaan nunam naukaqulugu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillagaqtuq qinñigñaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaqhuni puñña piññuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiaqsirağigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim anjaayuqautaa iñunñik? Uqautiniagipsi atrisilaanjanik. ³¹ Atriquaqtuq nautchiaksrakuramik atiquaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtagaluaqtuq nautchiaksrakurapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² naugaqsiraqtuq aglitlukhuni nauriapayaaniñ. Akiğuglüksipluni tinmiñuich uvlutiqagvigiragnigaat tagganjatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutiragnigai iñuich kaniqsilgutilaanjanitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisiñnuqamin maliguaqtini kaniqsipkagniuraapiaqługich piragnigai.

Jesus-ñum Quunniğutitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutinigai maliguaqtini, “Akmunjaqta” ³⁶ Tavrani ilinisa uniññigaich iñugaagruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqłiguqman qailiguqhuni umianjat immautiaqsiñigaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñinñiqsuq akitchillakhuni. Ilinisa itiqsağniğaat niplialaplutin, “Ataniiq, suginjitpiun piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anuğilu qailiğlu, “Ki, anuğaiğli!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğugniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutinigai, “Suvaata iqsivisi ukpiqqutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsilqpaauragniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuğimunniñ qailiqpauratlu kamagivatrun?”

5

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqłulik

¹ Ilinich ikaagniqsut iğluanun narvam nunañatnun Gerasene-nağmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paagnigaa irrusiqłulgum iluvğich akunğatniñ. ³ Uvvaguq taamna iñuuniagniqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitługu kalimñiğñik; ⁴ Akulaiqługu qiligaluagagnigaat niukkunlu argaigunlu. Kictuğaalarağniğai qilğutini piyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiññigaa. ⁵ Ataramik unnuamił uvlumił nayuutiragniqsuq nipaapluni qipiqralakami iluvğich akunğatnił qimiğaat qaanatnił, suli iñugiaktuami killialapluni uyağanun. ⁶ Taiññaquraq qiniqamiun Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvigipluguasiñ sivuğanun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqłuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğñina Qutchinñiqsraruam Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun injiğikiñ anasiñnuqsauñitłuna.” ⁸ Jesus-ñum tiligaa irrusiqłuk anitquplugu taavrumakña iñunmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma iniqsruagnigaa, “Tuyuginiaqsigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqagniqsuq malğunñik kavluutinñik kunianik, niğniqhutin qimiğaami. ¹² Irrusiqłuich iniqsruaqsiñigaa, “Isiqtitigtut kunianun taapkununa.” ¹³ Jesus-ñum anjignigai. Irrusiqłuk aullagniqsut anutmiñ, isiqhutiñaasiñ kunianun. Iluqatin kuniat pañalikhutin anayasaktuasunaqatin ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiñ ipiplutin.

¹⁴ Munaqsriruat taapkuniña kunianik qimakhutin uqautityagnigaiç nunaqquğmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutin tautugiagnigaat tamanna atuumaruq. ¹⁵ Iñuich utlautikamin Jesus-mun tautunniğaat irrusiqługağugaluqtaq aquppiruq atnuğaaqhuni qauğrimaplunił. Taatnaqhutin iñuich iqsitchañniqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniqatauruat uqautiğiaqsiñigaa iñupayaanun qanuq atumałha atlağuqman irrusiqługağugaluqtaq

suli qanuq piyaqqulhat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich iniqsruagaqsiñiġaat Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsiyman umiamun taavruma irrusiqluqaġuugaluaqtuam iniqsruaqsiñiġaa maliguklugu Jesus. Maligulillapiagñiġaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum maliquñiñiġaa aglaan itna nipliutilhiñagñiġaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiña kamañaqtuamik Atangum savauttutaanik ilipnun suli ilunñuksrihanik ilipnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullaġniqsuq, aasiñ quliaqtuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqqiñi qanuq kamañaqtuamik savaaqalħa Jesus-ñum inmiñun. Tarra iluqatin iñuich quviġusuniqsut.

Jairus-ñum Pania suli Aġnaq Aksikniktuq Jesus-ñum Atnuġaanjanik

²¹ Jesus utiqami iġluanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiñiñiqsut siñaani narvam. ²² Tavra agġiqmiñiqsuq aňalataa Jew-ñuruat katraġviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiun Jesus punniqsuq sivuġaanun. ²³ Iniqsrullapiagñiqsuq itnaqhuni, “Paniuraġa amma tuqułhiñaagtuq. Iliłlanñiaqutka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumaugli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamuñaqatiqagiñiñiqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutin malilgiñiñiġaat tatruruqługuunniñ. ²⁵ Aġnaqtuq tamaaniitmiñiqsuq atniġñautiqaqtuq auñmik qulit malġunni ukiuni, ²⁶ iħuaqsiykaġniagaluqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akiliqsuutigiplugitunniñ sulliñaurani iħuaqsiñiñiqsuq, aglaan atniġñaliqsaiñiñagñiqsuq. ²⁷ Ilaan tusaakamiun Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akunġatigun. Tarra tunuaniñ aksinñiġaa atnuġaaġikkaña, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ñum atnuġaana iħuaqsiyumiñaqtuña.” ²⁹ Tavrakñatchiaq aunaqsrunaġniñiqsuq. Ikpiginiġaa timigikkaġmiñi iħuaqsiłli taavrumakña atniġñautmiñ. ³⁰ Jesus ilisimaliqhuni sanñi aullaqtilaanjanik inmiñiñ kiniaġniqsuq tatruruqtuani nipliuhuni, “Kia aksiksiqpaun atnuġaaġa?” ³¹ Maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ilisimagaluqługu iñugiaktuanun tatruruqtilaan, naagasuli apiqsruqtutin kimun aksiksilaqnik.” ³² Jesus qinñiġniagñiqsuq kimun aksiksilaagmiñik. ³³ Taavruma aġnam Jesus utlanñiġaa iqsiliqsiqhuni ataqsriliqsiqhuni ilisimaplunikii iħuaqsisilaagmiñik. Putluni sivuġaanun uqautiniġaa aksinñiplugu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpiqsriħiqpich iħuaqsiykaġaatin. Tutqiksautlasirutin, iħuaqsirutin atniġñautigikkaqniñ.”

³⁵ Jesus uqaqtitlugu ilanich iñuich tikiñiñiqsut tupiġikkaniñ taivruma aňalataan katraġvium nipliuhutin, “Paniuran tuquaniktuq. Iłaksiatqinñiaqñuġa Iłisautri.” ³⁶ Jesus-ñum suliqutigisunjaqñagich nipliqsuat nipliutigaa aňalataa katraġvium, “Iqsiñak, ukpiqsriħiñagñiñ.” ³⁷ Ilaan kiñaunniñ iñuk maliquñiñiġaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaña James-ñum. ³⁸ Tikitñamiñ tupqanun aňalataan katraġvium Jesus-ñum qinñiġniġai kiñuvġurit tamatkualu qiarit atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaġniqpsi qia plusilu? Una ililġaaq tuqunitchuq, siñiktuaqsiñaqtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautigiaqsiñiġaat. Uvvaasiñ anitquniġai. Kisinñuqhutin aňayuqaaglu ililġaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isiqniqsut ililġaam nalavigikkañanun. ⁴¹ Tiguniġaa ililġaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuq “Niviaqsiagruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tavrakñatchiaq ililġaaq makinniqsuq pisuaqsipluniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaaqagñiqsuq qulit malġunnik. Taapkua nayuutiruat quviġutchallapiagñiqsut. ⁴³ Ilaan iñiqtiġniġai kisumununniñ ilitchuġipkaqunjitługu tamanna atuumaruq aglaan niġipkaquniġaa.

6

Nazareth-miut Ukpiġinikaat Jesus

1 Taavrumakña Jesus aullaǵniqsuq iñuguqniaǵviñmiñun. Maliguaqtaiñ malinǵiaat. 2 Minguiqsiǵvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ñuruat ka-traǵviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruñ quviǵusunñiqsut nipliǵhutin,

“Nakikñakiaq ilisimmatiqǵnikpa, una iñuk? Kia marrumiña puqitmik aatchuǵniqpauñ suli sanñimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? 3 Taamna qiruñnik savaaqǵuusruguuq, amii? Iǵñigigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaa James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, suli aǵnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpiǵinñiǵiaat kamanalħa. 4 Aglaan Jesus-ñum itnaǵniǵai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniǵiaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlaiññiǵiaat iñugugviani unniñ akunǵatni ilagikkaiñ naagaunniiñ kiñungani.” 5 Jesus savaaqalguiññiqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iligaluǵniǵai argañni ikituuranun atniǵñaqtuanun ihuaqsipluǵichaasiñ. 6 Ilaan quviǵusuutiginigaa Nazareth-miut ukpiqsrisunñiħat. Jesus nunaaqqiñuktaǵniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtikakai Qulit Malǵuich Maliguaqtini

7 Jesus-ñum sivunniuaqtiginigai qulit malǵuich maliguaqtini, aasii aullaqtikaqsipluǵich malǵuuttaaqǵuǵich. Sanñiksriññiǵai anitchitlasipluǵich irrusiqǵuñnik, 8 tilipluǵich, “Iglauħapsitñi saagaǵniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaqqumik unniñ injiularim puukatananik unniñ maninmik aullautriñiaqasi. 9 Aluǵuaqtuǵusi suli atnuǵaatqiutiksrailaǵusi.” 10 Suli ilaan nipliutinigai, “Tukkuniǵupsi tupiǵmun atlamik tukkuksraqsiuǵumiñaitchusi aullaǵniaħapsitñunaglaan, 11 suli iñuich paǵlanitpasi naalaǵnisunñitpatigiglu uqalusi, unillugu nunaaqqiq ipsuktuǵumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitñun akuqtuinisilaanǵatnik tusaayugaagiksuamik. [Ilumun uqautigipsi, qaǵanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaaqqim.]” 12 Quliaqtuaǵutiginigaa iñunñun isummitqiqupluǵich mumikħuǵich killuqsautinñiñ. 13 Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiqǵuñnik iñunñiñ, uqsruqtiquǵuǵillu uqsruǵutnik iñugiaktuat atniǵñaqtuq ihuaqsipluǵichaasiñ.

John Paptaaqtitçhiri Tuquniqsuq

14 Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqǵniqsut ilaanik nanipayaaq. Ilañich iñuich nipliǵñiqsut, “John Paptaaqtitçhiri anitqinñiqsuq tuquǵiñmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quviqnaqtuanik.” 15 Atlas nipliǵñiqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaqǵniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq ilañatitun taipkua kamañaqtuq sivuniksriqiritun inilǵaan.” 16 Aglaan Herod tusaakami nipliǵñiqsuq, “Una John-ñuniqsuq niaquikkaga, makitqikhuni tuquǵiñmiñ.” 17-18 Sivuaniiñ Herod-ñum ilaqatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliana atilik Herodias-mik, John-ñum suakataǵaluǵniǵaa Herod, “Maligutaksrakuaǵnangitçhuq aniaqatvich nuliǵikkaña tuvaaqasiutigupku.” Taatnaqǵu Herod-ñum tigupkaǵniǵaa John isiqsiuvinmuktitluguasiñ aǵnaqtin quyalisukħuq. 19 Aasiiñ Herodias-ñum qin-nautigaluǵniǵaa tuqqutçhukkaluaqǵuq, aglaan taatnalguiññiǵaa piqutigipluǵu Herod. 20 Herod-ñum attaginiǵaa John ilisimaplugu nalaunñapluni ipqitçhuaq iñuk. Taatnamik tugluaqsimaǵniǵaa. Naalaǵnisuullapiǵaa John tutqilisuugaluññaǵmi naalaqtuapayaaqamiuñ.

21 Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautitpaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqǵiħuni qaukñitñik kavamauruat, anuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinñiǵu Galilee-m. 22 Tavra pania Herodias-ñum isiqħuni sayuǵniqsuq quyalipluǵu Herod suli tuyuǵmiani.

Umialgum nipliutiniġaa aġnauraq, “Iniqsruġiñ, sumik piqagukkarnik aatchuġisigikpiñ.” ²³ Akiqsruutiniġaa taamna aġnauraq, “Qanutchipayaamik injiġupña qaitchigisigikpiñ, avvananikunniiñ atanguvijma.” ²⁴ Niviaqsiaq aakamiñukhuni itnaġniġaa, “Sumik apiqsruġisivik?” “Apiqsruġumautin niaquanik John Paptaaġirim,” aakanan itnaġniġaa. ²⁵ Taamna utiġniqsuq qilamiksruaqhuni umialinjmun nipliutiplugu, “Uvaña aatchuquruña ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamiuj aliasullapiagñiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuġmiani itigautipchangitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsiviñmukhuni niaquiġniġaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiñniġaa aġnauramun, aasiñ aġnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruj taamna, aiñiġaat timaa tugvaġiaqluġuasiñ.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Anjatinik

³⁰ Uqquiraqtit utiġniqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaaġikkaġmiknik suli ilisautriġmikniglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitluj maliguaqtai niġġiviksraignigaiçhunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutiniġai, “Kiata, kisiñjuġutiluta iñuilaamun, minguiqsiallagiġitchi.” ³² Tavra aullaġniqsut iñuilaamun umiakun kisiñ. ³³ Iñuich tautukamisigij aullaqmata, ilisaqligñigaiç. Aqpatkaqsiliġniqsut iluqaitniñ nunaaqqiñiñ tikiumasukhutiñ sivuniġvigikkañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik. Iñunutçañniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagatasrugruñigai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlanjigaa Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitçuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqqiuranun. Tauqsigiaġlich niqiksraġmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniġai, “Aatchuqsigik niqiksrañitnik.” Taapkua apiqsruġniġaat, “Qaqquqsitquvisigut malġuk tallimakipiak akiksrañaknik niġipkautiksrañatnik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Qanutunmi samma qaqqianjuraqaqpsi? Iłitchuġiniurallaktiġitchi.” Iłitchuġikamitruj Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianjuranik suli malġuñnik iqaluñnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvittquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataaqlugich suli malġukipiaq qulitqataaqlugich aquvittkaich. ⁴¹ Tiguniġai tallimat qaqqianjuran suli malġuk iqalugauraak, aagluqhuni qilanmun quyyatiplugich. Aasiñ avguqlugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiñniġai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkunuja niġisuktuanun. ⁴² Iñuich niġiñiaġniqsut, iluqatiñaasiñ niġisuillapiaghutiñ. ⁴³ Niġisuiñanikmata katinniġaiç qulit malġuk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niġiruani 5,000-ñuniqsut anjutit.

Jesus Pisrukman Imiġmi

⁴⁵ Niġianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iġluanun, amuja nunaaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitquniġai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanikamigich mayuġniqsuq iġġimun agaayutyaqhuni. ⁴⁷ Qaumaaraanjaan unnuksraaqman umiaq iliñiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. ⁴⁸ Qiñiġniġai sakuullapiaghutiñ iputtuat atakkii paaqlugu anuġi. Tamaaniguuq uvlaatchauraġuqman pisuktuaġniqsuq qaanaġun imġum. Qaaniqsagumaruatun piñiġai. ⁴⁹ Tautuñniġaat ilisaġipmiñagulu pisuktuaqtuaq qaanañi imġum. Aliuqtuaqsiñasugiplituñ nipliagaqsiñiqsut. ⁵⁰ Qiñiqamitruj iluqatiñ

tataminniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quviatchaugigitchi, uvañauruña, iqsiñasi.”⁵¹ Tarra utlañnigai ikipluni umiamun, aasii anuñaiqhuni. Taapkua quviğutchallapiagniqsut.⁵² Tautukkaluaglugu Jesus niğipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kañiqsimalguiññaatsuli kisuutilaaña, ukpiğilguitlugu tavrakii.

Jesus Mamititchiruaq Atniğñaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaqługu narvaq tulañnigai Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamin umiamiñ iñuich ilisaqligutiniğaat Jesus. ⁵⁵ Iğlaunigsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutin atniğñaqtuanik akiyaqhutin siñigviksuummaisa ilitchuğikamitruñ Jesus sumiitilaaña. ⁵⁶ Napmupayaaq Jesus nunaqqi-uramukman suli nunaqpañmun iñuich aggiutruğniğai atniğñaqtuat illiuqaqlugich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich iniqsruğniğaat Jesus atniğñaqtuat aksillañniagukługuunniñ atnuğaña. Aasiiñ taatnaqamitruñ nakuqsirağautiniğaat.

7

Sivullianjisa Ilisauttutiqikkañat

¹ Tavra ilañjisa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit aggiqsuat Jerusalem-miñ utlañniğaat Jesus. ² Tautuñniğai Jesus-ñum maliguaqtit ilañjisa niğiruat iğğugaluagnagich argatin Pharisee-ñuruat piraksriutaatitun iñun. ³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niğillaiñniqsut iğğugaluagnagich argatin, kamagiplugu ilisauttutaat sivulliağikkağmin inilğaanimakña. ⁴ Aikamin tauqsigñiagvinmiñ sunik niğillaiñnisut iğğugaluagatin. Suli iñugiaktuat piraksriutinich aapamin maligutmiğai itnatun ittuat, iğğuglugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutinipat ilisauttutiqikkañitñik sivullipta, niğiplutin qaqqianik iğğugniğilaanik argamiknik?”

⁶ Jesus nipliutigai, “Ukpinñuaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni, Iñuich kamaksrulgugaluğaatña uqałhiñagmiktigun aglaan uummatinich unasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitluna].

⁷ Kamaksruutaat uvamnun tañiğilañuruq atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutaitñik iliplugich maligutaksrağiruatun Agaayyutim. *Isaiah 29:13*

⁸ Kamaginikaluğisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitñaqtauruanik.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsağniğai, “Yaiy, nalunğitkaluagnigiksi qanuq ayaksimaaliksranañat tillisai Agaayyutim. Ilisimagaluaglugu atuumaniaqtaksrauruaq Agaayyutim pisulhagun kamagiraginjkisi aglaan ilisauttutisi malikkisi. ¹⁰ Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiluuutruruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqtaksraupiaqtuq’.

¹¹ Aglaan itna ilisautrirusi iñuum nipliutilhiñauplugik anayuqaañni ‘Corban’ (mumiutiqaqtuaq ‘Ikayuğukkaluagiptik aglaan qaiññaniktuna Agaayyutmun’).

¹² Taatnaqamigguuq patchisaiyagniraqtuq ikayuñiksrağaluagmiñik anayuqaañmiñik. ¹³ Taatnaqapsi ayakkisi uqałhi Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi atuumangigağisi.”

Sut Qaayugñaqsiuruaq Iñuñnun

¹⁴ Uumaguuq tuqluğniğai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, “Naalağniłlaksitña, kañiqsiyumausi! ¹⁵ Isaagaqtuaq iñunmun silataaniñ

qaayuḡnaqsiraḡutaunitchuq aglaan samna anniḡaqtuaq uummatmiññ. ¹⁶ [Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ḡum unitñamigich iñugayaat isiḡniqsuq tupiḡmun. Maliguaqtañ kaniqsimasrukhotiḡ apiqsrulgiññiḡaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸ Suakataḡniḡai, “Kaniqsillaiññiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaḡaqtuaq qaayuḡnaqsiraḡanitchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaḡaqtanitchuq uummataanun aglaan aqiaḡuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ḡum nipliutigikmaun taamna niḡiñaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiquataqtuaq iñunmiñ taavruma qaayuḡnaqsiraḡigaa iñuk. ²¹ Samakḡa anniḡaḡaqtut uummataaniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayunaiḡ ilaqataunnani, tigliyuliḡ, iñuaqtuliḡ, ²² atlatuliḡ, kaviugutiqaḡiḡ, pigiiliḡiḡ, kinnitñiḡ, inmiñun anjalalguḡiḡ, sanjaktuliḡ, uḡaḡniḡuktaliḡ, kamaḡasrugiliḡ, kinnanaaḡiḡ. ²³ Iluḡatiḡ taapkua pigiitchuat sagviḡaqtut iñunmiñ, qaayuḡnaqsipḡluguasiiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriḡha Aḡnam Jew-ḡunḡitchuam

²⁴ Tavrakḡa Jesus aullaḡniqsuq tunaanun Tyre-m suli Sidon-ḡumlu. Isiḡniqsuq tupiḡmun nalutqugaluahuni iñun. Aglaan nalunilgiññiḡaat. ²⁵ Uvvauna aḡnaq paniuraḡaḡniqsuaq irrusiḡḡulimik. Tusaaniḡaa imma Jesus tikiu-manipḡlugu. Utlakamiun purviniḡaa isigaiñun. ²⁶ Aḡnaq Jew-ḡunitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iniqsruḡniḡaa irrusiḡḡuk anillaḡniaqḡlugu paniuraḡikkaḡmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ḡum nipliutigaa atrikusautmik, “Iḡilḡaat sivulliulugu niḡisuiqsuksraurur. Nalaunḡanitchuq iḡilḡaat qaḡquksraḡat aatchuutigiliḡksraḡat makunḡa qipmiñun.” ²⁸ Aḡnam kiuniḡaa, “Aa tarraami, Ataniiḡ, naagaunniñ qipmiñ niḡḡiviich ataadni niḡisuupmiut kanḡaniḡitñik iḡilḡaat.” ²⁹ Ilaan nipliutiniḡaa, “Aarigaa, kius-rillaḡtaḡtutintarra, ikayuḡisigikpiñ. Aggiiñ, taamma irrusiḡḡuk aniruḡ paniuraḡikkaḡniñ.” ³⁰ Taavruma aikami paḡinniḡaa paniuraḡikkani nalauraḡtuq siñiḡviññi, irrusiḡḡuḡaḡnianitchalukut.

Jesus Mamititchiruḡ Iñunmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalgiññiḡsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuahuni utlautipluni narvananun Galilee-m, apqusraaḡlugu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutilgiññiḡaat iñuk tusaallaitchuḡ suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsruḡniḡaat patiglugu argaiñik iḡuaqsitḡlugu. ³³ Tavra unavaḡtaḡutillaḡniḡaa iñugaḡruḡniñ. Iḡipḡlugu tikiḡikkani siutaḡnun suli tivvuaḡtuḡḡigich aksiñniḡaa uḡaḡikkaḡa iḡuaqsisukḡlugu. ³⁴ Aaḡluḡhuni qilaḡmun aniqsaaḡpaniqsuq nipliḡhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuaq “Anmaḡiñ”). ³⁵ Tavrakḡatchiaḡ siuttak anmaḡniqsuk suli uḡaḡa iḡuaqsipḡluni, uḡaaqsipḡluniasiiñ kaniqsiñaqsiḡluni. ³⁶ Jesus-ḡum tiliñiḡai uḡaḡunitchuḡ, aglaan iñiḡtiḡaluaḡtitlutin uḡapsaaḡniqsut tamarrumuuna uuma savaaḡikkaḡaḡun. ³⁷ Quviḡutchallapiḡniqsut nipliḡhutin, “Ilaa savaaḡaḡtuḡ supayaamik pillḡtaḡḡlugu: tusaallaiḡaat tusaatlasipḡḡigich suli uqallaitchuḡat uqatlasipḡḡigich.”

8

Jesus Niḡipkaiñiqsuḡ 4,000 Anutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katiniqsut. Niḡiksraitmata, Jesus-ḡum tuḡḡniḡai maliguaḡtini inmiñun, aasii nipliutiḡḡigich, ² “Uvaḡa ilunḡugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirur uvaptikni piḡasuni uvluni niḡiksraḡutiplutin aasiiñ; ³ uvaḡa aullaḡtitkupkich niḡipkaḡaluaḡniḡigich

ilinich taaqtukkağisirut apqutmi. İlanich aggigñiqsut unasiksuamiñ.” ⁴ Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiunigaat, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtugisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich nigisuiğutinj?” ⁵ Tarra apiqsruğniğai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiunigaat, “Tallimat malğunñik.” ⁶ Tarra tiliñiğai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiñ tigungamigich tallimat malğuk qaqqianurat quyyavigiqqaaqlugu Agaayyun, avguqlugich qaqqiat qaiñniğai maliguaqtimiñun autaagutigitquplugich iñunñun. Aasiñ piñigaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñiqsutuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñiğai maliguaqtini tamatkuaptuuq autaagutigitquplugich. ⁸ İluqatin iñuich niginiqsut nigisuiğataqhutin. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immigñiğai tallimat malğuk aguupmaich. ⁹ Taapkua nigiruat iñugiaktiilaagñiqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaqlugich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtinilu tiksiquhutin nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat aggiquhutin uqavaagutiaqsilginiñigaat Jesus uuktuaqsaguklugu, “Savaaqaiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchugipkağumigaatigut Agaayyutim tuyugipialhanik ilipnik.” ¹² Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ñum qatmigiliutinigai nipliğhuni, “Uvvali ukua tautugukaminaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaaghuni uniniğai. İkipluniasiiñ umiyamun aullağniqsuq taavruma narvam siñaan iglunanun.

Kanijisitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigñiqsut qaqqumikunniiñ aglaan atausiñhiñaq qaqqianuraq taquagilignigaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñiğai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaaniiñ taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalginiñiğai kanijisitlaihatigun. Uqaqtuaq ilisautrihatnik Pharisee-ñuruat suli surağalhanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutin taquaniligmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruğniğai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquaniniñiplusi? Kanijisnitpisisuli? Puqiisigivisi taatnatun?” ¹⁸⁻¹⁹ Iriqagaluahusi qinilguitchusi suli siutiqagaluahusi tusaalguitchusi. Itqagininiñiqpisiun tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 iñugiaktiilaalijnun? Qapsiñik aguupmanñik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiunigaat, “Qulit malğunñik.” ²⁰ “Suli nigipkautikapkich tallimat malğunñik qaqqiat 4,000 iñugiaktiilaalijnun aasiñ ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aguupmanñik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunñik.” ²¹ İlaan nipliutigai, “Suvaatami kanijisilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus İhuaqsipkaiñiqsuq Qiñitlailamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrñautiniğaat qiñitlaitchuaq iñuk inijqsruqluguasiiñ ihuaqsitquplugu. ²³ Jesus-ñum tiguplugu qiñitlaitchuaq iñuk argaigun, tasiuqlugu annisinigaa nunaaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaqlugik irrak patinjigik arganmiñik nipliutipluguasii, “Sumik qiñitlasiñiqpich?” ²⁴ İñuk tautunniagaqsiñiqsuq nipliğhuni, “Uvaña tautukkitka iñuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ñum ilitqininiğai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuaqsiniqsuq. Takpiksiliğniqsuq. ²⁶ Qiñitlasipkaanikamiun Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aillaagñi, aglaan nunaaqqimun utiqtiğniğnak.”

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-um

²⁷ Jesus aullaŋniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqiñun qaniñanun Caesarea Philippi-m. Iqliqtualigimikni apiqsruŋnigai, “Kisuunivatna makua iñuich?” ²⁸ Tamatkua kiunigaat, “Ilañisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilañisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilgaanomma, itna uqagaqtut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitna?” Peter-m kiunigaa, “Christ-ñurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña.” ³⁰ Jesus-um tiliñigai uqautitquniltlugu kimun-unniiñ.

Jesus-um Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anipkakkautiksranilu

³¹ Tavra Jesus-um ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Igñina Iñuum nagliksaaqtuksauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anipkakkaugisiruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkunina. Peter-m saniqpaktaagutillaklugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaquniltlugu. ³³ Jesus-um takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiŋnigaa Peter, “Tuungaaq, aullaŋiñ uvamniñ atakkii isumanjitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumanjatnik.”

³⁴ Jesus-um tuqluqmiñigai iñugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisulhi, iqsriutilugu sannigutani aasiiñ maligluña. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñ iñuulhi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiñ iñuulhi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññaktaagiñhiñaugaluagaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchi. Sakuñuraŋniaha atuŋumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitcha iñuum iñuutchi. ³⁸ Iłpsi kannugivalukkaatna ilisauttitkalu sivuŋaatni iñuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Igñinan Anutim kannugigisipmigaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiŋuni ipqitchuanik isaŋuliñnik.”

9

¹ Suli ilaniŋai uumiña, “Iłmutuuruamik nipliutigipsi, Ilañich marra iñuich tuquyumiñaitchut qiñinaiññaan Agaayyutim añaayuqautaa sanñigun.”

Jesus-um Atlanjuqtilha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-um kayuñigñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsiplugich iggimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlanjuŋniqsuq sivuŋaatni. ³ Atnuŋaani qivliqisirauraqhutin qatiqsiplutin aniutun, kia-unniiñ nunami salummaŋumiñaitkai qatiqsitluglugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiñigmiñigaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Ilisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñagupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuŋvillapiagniqsuq tupañapluni, taatnaqhuni ilisimangiñniqsuq sumikunniñ uqagikkaŋmiñik. ⁷ Taatnaqsagtitudugich nuviyam qulañiutinigai. Nipi nuviyamiñ tusagnaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagikkaŋa Igñiga, naalaŋniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqaqsikmata ilagikkak qiñignainaniktiŋniqsuk. Qiñiñhiñagniqsut kisanik Jesus-mik.

⁹ Iluqatin atqaaqsikamiñ taavrumakna iggimiñ Jesus-um tiliñigai uqautigitquniltlugich qiñikkanit Igñinan Anutim anitqilhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua

tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviitkaluaqhutin apiqsruqtuutiaqsiñigaa avatmun, “Qanuutauruaq una anitqiliq tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruñigaaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaquuvvat Elijah aggiqsuksrauniplugu sivulliuluni?” ¹² Kiuniñgai, “Tavra Elijah aggiqqaagñaqtuq Christ-miñ itqanaiyağlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iğñiña Iñuum naglik-saallapiaqtuksraugisiñiplugu suli suksrağingigisiñiplugu iñuñnun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktuq. Iñuichaasiiñ anallaqłukkaat qanupayaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłulinmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiñ atlanun maliguaqtaiñun tautuñniğaiç iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ Jesus quvigusullapiaqhutin aqpaliqsruqhutin ilaanun paagñigaa. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruñigai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi?” ¹⁷ Ilañata iñugaağruich nipliutiniğaa, “Iisautrii, tikiutriruña iğñigikkamnik irrusiqłuqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchañanik. ¹⁸ Irrusiqłuum analatağipmagu ulğutkaa nunamun. Ilaa qilurağallapiağaqtuq, innuliqipluni qaniğmigun, tiriquulaplugich kigutini suli tikkaksillapiaqhuni iluqağmi tuquruatununniñ. Uqautigaluagıtka maliguaqtitin anitquplugu aglaan taatnalguiññigaa.” ¹⁹ Tavrani Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aatai, ukpiqqtaiññiaqpat ilipsitñi! Qanutunaglaansuli nayuğniaqpsi? Qanutunaglaan iglutuqtaksrağivisi? Taamna nukatpiaq uvuñautisaqsuñata.” ²⁰ Iñuich Jesus-muutiniğaa. Irrusiqłuum tautupqauraqamiñ Jesus, nukatpiağruk qiiqsruqtitkaqsiñigaa. Ulğupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaqsiñiqsuq qaniğmiñi. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğaa aapaña, “Qaņaaglaan taatnailiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililğaurauğmiñiñaglaan. ²² Akulaiqługu irrusiqłuum tuqunniagsimagaa igitqataqługu ikniğmun suli imiğmun. Pitlagupku surağallañniğauqtuq! Iłunjugillañniğuta ikayuqtigut!” ²³ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasuktuksraunitchutin pitlanilunja. Ukpiqsriłhiñaguvich supayaq piłhiñauruq!” ²⁴ Tavrauva aapaña ililğam kappianaruq nipliuhuni, “[Ataniiq.] Ukpiqtunja. Ikayunja ukpiqsrisiqatluqulunja!” ²⁵ Jesus-ñum qiniğai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtiğaa irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq suli tusaallaitchuaq irrusiq, anitqugikiñ uumakña nukatpiağruñmiñ, aasiiñ isitqisuñaqnak.” ²⁶ Irrusiqłuk igiallaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiiñ uulillaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililiqtuq. Iñuich uqaaqsiñiqsut, “Ilaa tuquliqtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqługu makitinniğaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaqtaiñ apiqsruñigaaat kisiñuğuu tiplugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna irrusiqłuk?” ²⁹ Ilaan kiuniğai, “Agaayulhiñakun piłiqillapiaqhuni [uisauraakunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutautilksranilū Anipkakkautiksranilū

³⁰ Taavrumakñaqhutin Galilee-kuağniqsut. Iłisimatquñiññigaa kimun-unniñ naniitilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisi-gaaat Iğñiña Iñuum tuqulluguasiiñ. Tuqqutaunankkumi piñayukun uvlut taamna anitqikkisuruq.” ³² Aglaan maliguaqtaiñ kaniqsiñiññigaaat uqaaqtuutigikkana, taluqsraqhutiñaasiiñ apiqsruağalguiññigaaat Jesus.

Kiña Kamağniqsrauva?

³³ Tavra tikiñniqsut Capernaum-mun. Tupiğmiillagmin Jesus-ñum maliguaqtini apiqsruñigai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi iglaullaptikni?” ³⁴ Kiunniññigaa atakkii iglaullagmin uqaqaqhutin avatmun nalligmiknik

kamanagñiqsrauniaqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqługñigai qulit malğuiç maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuruksrauruq savaktigũqmiluni iluqañitñun.” ³⁶ Aasii qinñuağñigaa ililgaaq inillakługu akunğatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtugumiun ililgaaq pisigilunja akuqtugaaja, suli kisupayaam akuqtugumiña akuqtugumiñaitchaaja uvanalhiñaq aglaan akuqtugaa taamna tuyugirigikkağa.”

Akitñaaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun İlagillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutinigaa, “İlisautrii, qinğikput una anitchirağiiruaq ir-rusiqlunnik atuqlugu atqin. Taavruma iñuum maliguanitmigaatigut. Uvvaasiñ iniqtigikput atakkii maliguaqtiginitlugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutinigai, “Nutqaqtitnasiun atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtu-anik atuqlugu atigaa uqautigiyumiñaitkaaja pigiililunja. ⁴⁰ Akitñaaqtuqtinğitchuaq uvaptiknun ilagillapiağikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchugumisi qallu-gauramun imiksrapisitnik Christ pigipmasi akilłiusiağitlasipiağisigaa.

Killuqsasusaagutit

⁴² “Kia iñuum killuqsasusaagpagu ilañat makua ukpiqsrisiaqtuat uvannik ililgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunjisigmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. İhatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuhıgmun argaillutin uumakña argaqağutin igłuktun aullahıksraqniñ anasiññuqsagvinmun ikniğmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. İhatlukkayaqtuq isiguvich iñuuhıgmun isigaillutin uumakña isigaqağutin igłuktun iktauhıksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaq pich killuqsaqtitpatin piiqsigumagiñ qaçuliglugu. İhatlukkayaqtuq ilipni isiguvich añaayuaçutaanik Agaayyutim atautchimik iriqañjaq pich uumakña malğunnik iriqağutin iktauhıksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maanili iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Tağiuq nakuuruq, aglaan tağium tağiuğniippan qanuq tağiuğniligñiaqpisiun? Taatnamik qanusriuliqağitchi tağiutun, tutqiutiqağusi akunnapsitni.”

10

Jesus İlisautriruq Avilikon

¹ Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq igłuanun Jordan-ñum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautiuraagaqsilğinñigai.

² İlanich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuaqsagñağalualğinñigaa, “Uvva, maligutaksrakuagnaqa iñuum avitkumiun ağnaqtin?” ³ Taavrumali kiunigai apiqsruutmik, “Qanuğmi Moses-ñum tillisiqaqpassi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, İñuum ağnaqtin avitchukkumiun qaitchiqiliun aglañnik avirrutiksranik aullaqtilluguasiiñ.” ⁵ Jesus-ñum kiunigai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchigiilipsigun. ⁶ Aglaan aullağniilhani Agaayyun iniqsipman supayaanik iniqsipmiñiqsuq anutmik suli ağnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu, ağnamiknun ililuni atausinjuğutikaasiiñ. Tavra malğunñajağutik aglaan

atausrinñuḡisiruk. ⁹ Taatnamik kia-unniñ iñuum avitinniaqnaḡik Agaayyutim atautchimuktitaḡikkak.”

¹⁰ Isiqaminḡ tupiḡmun maliguaqtaiñ apiqsrutqilḡiññiḡaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi aḡnaḡmiññiñ aasiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñāḡlugu aḡnaqqaqtinḡ. ¹² Naagaqaa aḡnam avitchumiun aḡutni aasiñ kasuutiluni atlamun taamna aḡnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ḡum Agaayyutigai Iḡlḡaurat

¹³ Iḡanisa iñuich iḡlḡaat Jesus-muutiniḡaich aksiquplugich. Maliguaqtaiñ aasiñ iñiqtiaqsiñiḡaich iñuich tikiutriruat iḡlḡaanik. ¹⁴ Jesus-ḡum iḡitchuḡikamigich iḡuagiñiññiḡai. Nipliutiniḡai, “Iḡlḡaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich iḡiñitñun atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa aḡmaruq iñuḡnun atriqaqtuanun iḡlḡaanik. ¹⁵ Itqāḡisiunḡ una! Taapkua akuqtuqtuat aḡaayuqautaanik Agaayyutim iḡlḡaurat akuqtuipmatun, kisiminḡ taapkua tavruḡaḡisirut.” ¹⁶ Tarra ilaan saḡliriutikamigich iḡlḡaat, iḡiḡlugich argaḡni iḡiñitñun agaayyutiniḡai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruḡhuni purviginigaa itnaḡlugu, “Nakuuruq iḡisautrii, qanuḡluḡa piññaktaaqtalasiñayaqpiḡ isuitchuamik iñuukḡimik?” ¹⁸ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Suvaata atchiqpiḡa nakuuruamik? Atautchiḡhiñnaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Iḡisimagitin tillisauruat, ‘Iñuaqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, saḡlunak, saḡlutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “Iḡisautrii, iluḡaisa tamatkua tupigigitka nutaullamniñāḡlaan.” ²¹ Tavra Jesus-ḡum tautuḡniḡaa piḡpaksriḡlikun itnaḡlugu, “Atautchimik inuḡniqsutin. Aullaḡutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qaiḡlugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqāḡumautin pakmani. Aasiḡi taatnaanikkuvich maligluḡa.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiḡa aliasuliḡniqsuq, aasiñ aullaḡniqsuq iḡuilliuliḡhuni atakkii suuraupkaqpaitḡluni.

²³ Jesus qiniḡtuāḡataḡaluaqamigich nipliutiniḡai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigisiva tamatkunani umialguruani isikiḡsraḡat Agaayyutim aḡaayuqautaanun.” ²⁴ Maliguaqtai quviḡusuḡniqsut taavrumiḡa nipliḡman. Aglaan Jesus-ḡum nipliutitqinḡiḡai, “Iḡlḡaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isikiḡsraḡat Agaayyutim aḡaayuqautaanun. ²⁵ Qaḡanatluḡkayaqtuq pikukturuaḡ isikiḡsraḡa ‘Iraagun Mitqutim’ uumakḡa umialguruamiñ isigñiaḡsraḡaniñ Agaayyutim aḡaayuqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quviḡutchallapiāḡniqsut, suli apiqsruaqsipḡutinḡ inḡmiknun, “Kiñami anniqsuḡisiñiḡpa?” ²⁷ Jesus-ḡum qiniḡamigich iriḡruñiḡaḡlugich nipliḡniqsuq, “Iñuk anniqsuḡumiñaitchuq inḡmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaāḡitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutiniḡaa, “Ataḡii, unitchikput sua iluḡaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kiḡuniḡmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiḡlu aakamiñiḡlu, qitunḡamiñik, unniñ umialgutmiñik piḡilunḡa suli piḡilugu tusaayugaāḡiksuaq, tamatkua utiḡisirut iluḡaitñik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuukḡmi piyuaqsiḡaluaḡnaḡmiunniñ, suli piḡigisiḡlugu isuitchuāq iñuukḡi sivuniḡmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aquḡliḡuḡisiñiḡqsut aasiñ aquḡliuruat sivulliḡuḡutinḡ.”

Jesus-ḡum Piḡatchiḡñiḡai Uqaqalḡi Tuqqutauniatḡmiñiḡlu Anḡitqikkauḡiḡmiñiḡlu

³² Ukua iḡliḡniqsut tuḡaanun Jerusalem. Jesus-ḡum sivulliḡuḡuḡniḡai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlas iñuich maliqsruqtuat iqsilillaktut. Aasiñ

katitaallakamigich qulit malguich iñugiaktigiruat uqautiaqsilgiññigai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ nipliqhuni, “Atañii, Jerusalem-munñaqtugut. Iñuum aatchuutiniagaa Igñiña Iñuum qaukñitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqtaksrağugñiñaagaa. Tavralli qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuglugu suli anaumigmilugu, aasiiñ tuqqtakisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut añitqikkisilgitchuq.”

Aakauruam Iniqsruañja

³⁵ James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Iñisautrii, apiqsruutiksrağagiptigiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliu-tinigik, “Suğagukkualuaqpisik?” ³⁷ Taapkuak kiuniñaak, “Aquppiqasrigukhutin uvvaami ilaqtikpuk taliqpikñi suli ilaqtikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uvlumi aquvitkuvich kamañaqtuani atanguvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkağa apiqs-rugayaitpaluktutik taatna. Imiñhiñauvitku qallun imigviksrautigikkağa naagaqaa apqusaalhiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkağa?” ³⁹ Taapkuak malguk nipliutigaa, “Piñhiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iliptik ilumutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nañinnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuñja kimik aquppiruksramik taliqpimñi unniñ saumimñi, aglaan Agaayyun qaiññaigik taapkuak inik tamatkunñja iñunñun itqanaiyautikkağmiñun inigitquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ iñuaginñiñaigich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutiniğai aasiiñ nipliutiplugich, “Iñisimarusi añalatinich Jew-ñunitchuat añalanniğlugaqtılaañatnik iñunñitnik, suli kamañağniqsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittusraunitchuq akunnapsitñi. Kisupayaaq kamañağukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukñiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Igñiña Iñuum agginitchuq iñunñun savautityağuni aglaan savautrityaqhuni suli qaitchaqługu iñuulñi tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtinilu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiiñ aullalgitñamin Jericho-miñ qiñitlailaq injiulauraagñiaqti aquppiñiqsuq tumitchaam sanigaani, atilik Bartimaeus-mik igñiña Timaeus-ñum. ⁴⁷ Qiñitlailam ilitchuqñiqamiñ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqługaqsiñiqsuq, “Jesus, kinuviana David-ñum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña inilgaanimma. Nagligillañña.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iniqtigaluağniğaaq nipaisaaquplugu, aglaan nipitusipsaagñiqsuq, “Kinuviana David-ñum, nagligillañña.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñigai tikiutitquplugu. Tamatkua utlañniğaaq qiñitlailaq nipliutiplugu, “Quviatchaugiğiñ, makillutin. Tuqługaatin.” ⁵⁰ Quyalicqpagitłuni maksrikami quppigaağniutigalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqłullaviña?” Qiñitlailam uqautiniğaa, “Iñisautrii, qiñitlasitqipgukkualuaqtuñja.” ⁵² Uma kiugaa, “Itqanaiñaniktigñiqsuq ukpiqsriipkun.” Tavrakñatchiaq qiñitlasiñiqsuq. Nakuqsiliqami maliutigaluguğniğaa Jesus.

11

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniñani Jerusalem Jesus iglauqatailu qalliñiqsut nunaaqqiuraaññun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuaññun iñginani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqağniqsuq malğunñik maliguaqtimiñik nipliutiplugik,

2 “Nunaaqqiuramukkitik. Taamuñaasii isipqauraguptik paqitkisigiktik pituksimaruaq nugğaņa natmaksigvium natmaksigvigimailaq sivuani. Pituiğlugu uvunautityatku! 3 Kia iñuum apiqsruqpatik suvaata pituiğñaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.’” 4 Taapkuak tarra aullağniqsuk. Paqinnigaak natmaksigvium nugğaņa tumitchiani pituqaqtuaq paanani tupqum. Tarra pituiğñaq. 5 Taatnaluu iñuilli qichaqtuat tamaani nipliutigaik, “Ukuqtiik, suniaqlugu una pituiqpitku?” 6 Aiklignisuk taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ñum tillisaatun. Iñuilli taapku aullaqtinnigaich. 7 Taapkuak taamna nugğaq Jesus-muutiplugu, aasiiñ quppiğaatik mattaqlugik iliñigaik taavrumuņa nugğağmun. Jesus natmaksiaqsiñiqsuq. 8 Iñugiaktuat iñuich quppiğaatij siamitkaqsiñigaich apqutmun, sulii ilañich akiguiñik napaaqtum navguqlugich illiuqaiñiqsut apqutmun. 9 Iñuich sivuagun Jesus-ñum sulii tamatkua aquagun nipruagaqsiñiqsut,

“Hosanna. Nangaglakput Agaayyun!

Uvvatuuq Agaayyutim piliutiqağliuñ tikitichuaq piqusiqlhuni Ataniğmik. *Psalm 118:25, 26*

10 Agaayyutim piliutiqağliuñ taamna anjalatchiaqsiruaq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilañmi.”

Psalm 148:1

11 Taatnatun Jesus Jerusalem-muñniqsuq. Tavrunaqami isiqhuni agaayyuvikpañmun, qiniqtuagatağaluaqami aniñiqsuq. Tanuğaksipluni aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit malğuk maliguaqtini.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

12 Uvlaakuqman iluqatiñ pisuktuqaqamin Bethany-miñ Jesus niğisuligñiqsuq. 13 Tautuñigaa asirrisuuruaq napaaqtuuq unavaniñ akutuqpaliqağniqman. Tarra takuniğaa asirritmanaağiaqlugu. Tikitñamiuñ suqağniangitchuuq. Akutuqpalihiñanik paqittuuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. 14 Jesus-ñum nipliutigaa napaaqtuuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuğvigitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniğaat taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluyaiñha Agaayyuvikpauramik

15 Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsilignigai tunisiullaqtuat sulii tauqsuqsuktuat taavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulğutqataqlugillu niğgiviich akiñik simmiqsuğviich sulii aquppiutanich tunisiullaqtuat tinmiagruuranik tunillaautiksrauranik, 16 sulii kiñaunniñ akiyaqtitchumiñaiñniğaa tuniakstranik agaayyuvikpakuağlugu. 17 Iisautiniğai iñuich, “Aglausimaruq,

‘Uvaña tupiğa taiyuutiqağisiruuq

iñupayaat agaayyutyaqtuğviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuğviliutiniğiksi tiglinniaqtinun.” 18 Qaukñich agaayuliqsit sulii aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagaaqsiñigaat qanuq taimma piyaqquğuklugu. Nuyuağiliutiniğaat atakkii iluqatiñ iñuich quvigusuutigiplugich Jesus-ñum iisauttutai. 19 Unnuksraaqman Jesus aullalgiñniqsuq nunaaqqimiñ piqatigaqhuni maliguaqtimiñik.

Iisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

20 Sulii uvlaağuuqman apqusaaqamin taututqinñigaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuuq. Pannaqluñniqsuq kanituummagmi. 21 Peter-m itqaqtiligñniğaa imña atuumaruq aasiiñ nipliutiplugu Jesus, “Iisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuuq piunillaqsruqtikkan paniqtigniqsuq.” 22 Jesus-ñum kiugai,

“Ukpiqsrishitchi Agaayyutmik. ²³ Ilumutun uqautigipsi, Nipliutigupsium iggiq, ‘Ki, nuutittin igitaulutin tagiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigillapiagupsium iluqnaugusi taatna atuumagisinilugu, tavra savaanupkañhiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsunja, qanutchipayaat kipigniugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpigitchi akuqtuginilugich, suli piginiagisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqañnigupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi iñunñik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyugiriqañniqa?

²⁷ Utitqikkamin Jerusalem-mun, Jesus isigñiqsuq agaayyuvikpanmun. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññigaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin anjalatchiñgmik savautiplutin tamatkunija? Kia sanñiksriññiapatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ñum kiunigai, “Apiqsruñniagipsi atautchiñhiñamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitña uqautigisigipsi anjalatchiñkun tamatkunija savalgutilaamnik. ³⁰ Nakitña John anjalatchiñnikpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñunñiñ? Uqautisitña.” ³¹ Taapkua uqqaagiaqsiñiqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmañaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpigiññiqpisiun John?’ ³² Naagaqaa uqağumiñaitchugut anjalatchiñha iñukmiqnisaunilugu.” Ilinisa sivuugaginigaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpigiipiagnigaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³ Taatnagaluaqamin kiulhiñagnigaat Jesus, “Uqautilguiññigiptigiñ.” Jesus-ñumli kiugai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñigipsi nakikña anjalatchiñnikñunja tamatkunija savaaqaqtilaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

¹ Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagniqsuq. Nautchirriğviliugñiqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğvinmik, tarraasiiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq unasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsipman nautchiiviqaqtuag tuyuqağniqsuq savaktaagrükniamik atugaksraqtuanun piññaaktaaksrautni aitquplugu ilinñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiiñ saagaiłaaqlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaaqługu niaquagun, aullaqtin- niğaat uqapiłuutiługu. ⁵ Tuyuqatqilğinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniğaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyugikkañi iñuum nanititqatapiaqtağniğaiç, ilañich anauragaqlugich, atlat tuqquttaqlugich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuag atautchimik iğñiqağniqsuq piqpagikkağmiñik. Aqulliuplugu tuyuginiğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğñiğikkaga.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchiiriqirit inmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguqlunniğaat iğñiña, aasiiñ tuqqutlugu iginnigaa taavrumakña silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniaqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchağlugich taapkua nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqałha: ‘Uyağak tuppurit ayakkanat, taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.’

11 Taamna atangum savaagigaa

suli quvinaqtuanunasugigikput.’ ”

Psalm 118:22, 23

12 Jew-nuplutiñ sivulliuqtit ilisimanigaat uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikñaliqtiñ. Taatnaqlugu tigusuliqpiavsaağaluagnaat Jesus maatna aglaan taluqsrağniqsut iñuñnik. Aasiñ qanuusiksraiqaamiñ uniññaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

13 Jew-nuplutiñ sivulliuqtit tuyuginigaich ilañich Pharisee-nuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutinik. 14 Tikiumakamiñ nipliutiniğaa, “İlisautrii, ilisimarugut nalaunñaruñutilaaqnik sugisunaqnagu qanuq iñuich isummatiqaqtilaanat. Suginitmigiñ iñuum suurautilaan, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniağvigitqukkani. Maligutaksrakuagnaqa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? 15 Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliñiñitpisa?” Aglaan Jesus-ñum ilisimanigaa ukpinñuagutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuagpisitña? Kiata aatchuqsitña qinillaaksramnik maniñmik!” 16 Tamatkua aatchuqmatni maniuramik apiqsruğniğai, “Kisumik atriqağniqpa?” Kiuniğaa, “Caesar-mik.” 17 Jesus-ñum nipliutiniğai, “Utiqtitchumagiksi pigikkaña Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaña Agaayyutim.” Tamatkuatarra quvigusuutiginiğaa nipliutipmatin taavrumiña.

Apiqsruun Anipkakkaukun Tuquğmiñ

18 Tavra ilañich Sadducee-nuruat Jesus-muñniqsut, taapkua nipliğuruat tuquruat anitqitlaiñniplugich. Ilinisa apiqsruğniğaa, 19 “İlisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anun ilaqatiqaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anutum aniqataan ilaqatnikaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq qitungisilugu anutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitungağitilaanani. 20 Uvva uqaaqtaunurut itna, İlaatniguuq tallimat malğuiç aniaqatigiich. Anayukium nuliagiliutiniğaa una ağnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, 21 suli tuglian nuliagiliutilgiñniğaa taamna ağnaq aasiñ tuqulgitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli pinayuak. 22 Tarra taatnatunsuli tallimat malğuiç nuliaginiğaa qitungigaluaqatin. Aqulliupluni ağnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. 23 Taivrumani anitqiligiñmi makitqikkumiñ nalliata nuliagisivaun? Atakkii iluqatin tallimat malğuiç nuliaginiğaa.”

24 Jesus-ñum kiugai, “Naluniqpsiun nalaungiliqsi? Naluniğiksi Agaayyutim uqağa aglausimaruq ilaanlu sanña. 25 Tuqunaruat anitqikkumiñ atrigisigaich isagulgich atakkii ilaqatniktuliq itchumiñaitchuq pakmani. 26 Agliqisimasuknağiksi makpigaaniñi Moses-ñum anitqilikon tuquğmiñ —Agaayyutim nipaa tusağnaqtuq ikualaruamiñ uqpigauramiñ itnaqhuni, ‘Uvaña Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu’. 27 Kanisimaiñniqsusri. Agaayyutiginitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitñun.”

Kamanağniqsrañat Tillisit

28 İlanjata aglaliqirit tusaaniğaa Jesus-ñum uqautigikkaña Sadducee-nuruatnun. İitchuğiplugu Jesus-ñum kiggutillautaqğa apiqsruğniğaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqanitiñ?” 29 Jesus-ñum kiugaa, “Una tilliñ piitchuillaapiaqtuq, ‘Naalağnisitña, Israel-aagmionuruasii, Sanñiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanguruq. 30 Piqpagiraksrağigiñ Atanig Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. 31 Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñnakña.”

32 Taavruma aglaliqirim kiunigaa, “Iisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. 33 Iñuum piqpagiraksragigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kanjicsimaligmiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkağminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni inmisun ililugu. Ihuatluktuq tupiksiriruni taapkuñniña tillisiñnik tikiutriñigmiñ niğrutinik suli atlanik tunillaatiksrarik Agaayyutmun.” 34 Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpigiñhiñaagugñigaiñ Agaayyutmun aňalatchiñiksran.” Tavrakña Jesus apiqsruqausiksraigaiñgaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

35 Jesus ilisautriñlagmi agaayyuvikpañmi apiqsruğniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliğagivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag, kinuviaginiplugu David-mun? 36 David, aňalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnağniqsuq, ‘Atangum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvañnun akiñiñiañhatnunağlaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

37 David-ñum inmiñnik taiguutiqaqpagu Atanguruamik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kinuviagitlanipauñ?” Iñugaagruich naalağnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

38 Iisautriñigmiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktu-atlaturuat akuqturuanik atnuğaaqhutin suli iñuñnun pağlatqusuuplutin tauqsigñiağviñi. 39 Katrağviñitñi suli iñuich niğiqpakmata aquppitlaturut nakuutluktuani aquppiutanitñi. 40 Ivayaqtuqmigaich uilgağnaat tupigikkañich, aasiñ agaayyuraalgupmiut sivisuplugu agaayunñuakikun. Tamatkua tamarra anasiññuusiaqağisirut pitluglugu atlaniñ iñuñniñ.”

Uilgağnaam Iñiraña

41 Jesus aquvinniqsuq igluñun ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplugich iñuich iliriruat ilirrivimun. Iñugiaktuat umialguruat iliriqpañniqsut.

42 Piqaqmiñiqsuq naalgiiktuamik uilgağnaamik ilirruamik malğunñik susaurañnik maniyaurañnik. 43 Jesus-ñum tuqluğniğai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuag uilgağnaaq iliritluktuq tamatkunakña atlaniñ ilirruaniñ. 44 Iluqatin atlat piksraqaqhutin ilirirut sippakuuqtuaghutin, ađlaan ađnaq piksraiññağmi iliriruq tamatkioqlugu iluqaan pigikkani iñuuniutiksraigluqhuniunniñ.”

13

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquğniañhanik Agaayyuvikpaum

1 Jesus aullaqsiptan agaayyuvikpañmiñ, maliguaqtaan ilanata nipliutinigaa, “Iisautrii qinigun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyagaich marru-manı agaayyuvikpañmi!” 2 Jesus-ñum kiugaa, “Quvigusuutigivigich makua kamañtuat tupqich qinikkatin? Kisiññuqtaqağumiñaitchuq uyagañmik qalliani atlam ulğutauniañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruq Iñuilluğutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

3 Aquppiuqtuaghutin Jesus-lu igğiñi atiqaqtuag Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ñumlu, John-ñumlu, suli Andrew-m apiqsruğniğaat kisiññuutiplugu, 4 “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Suli sukun ilitchuqutigun ilitchuğigisivisa iluqağmiñ tamatkua atuumaaqsikpata?” 5 Jesus-ñum uqaqsiñigai, “Qaunagiyumausi; kisumun iñuñmun kinnipkağniaqasi! 6 Iñugiaktuat tikiuñmagisirut atuglugu atiga nipliğutin, ‘Uvaña Christ-ñuruña’. Kinnitñikkisirut iñugiaktuanik.

7 Ihuilliugñiaqasi tusaqsraqagupsi anjayanmik maani naagaqaa unjasiktuani. Aglaan isukhitchumiñairgaqtuqsuli. 8 Nunaaqqich akikñaqtuligisigaich atlat nunaaqqich, suli atanguviich akikñaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsraqisuruq atlakaagiñi nunani. Itkisipmiuq nigisunnaq suli ihuilliuhiq. Tamarra tamatkua aullağniisaağigisigai nagliksaahum.

9 “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitñik. Qaitqatagisigaasi uqaqsit-taaqtitchirinun, suli ipigaqtugisiyaasi katragvinñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruanunlu pisigiluna. Tavra piviksraqagisiñiqsusi ilisimaraulusi. 10 Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuağigisigaat tusaayugaagiksuaq iñunun nanipayaaq. 11 Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitñik. Taivrurmani Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqağisuruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. 12 Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqqutaksraulugich, suli aapagikkatin igñiguruat. Iliğa at akikñaqtuligisigaich anayuqaatin unniñ tuqqutaksraulugich tamatkua. 13 Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigiluna. Aglaan Agaayyutim anniqsugisigaa sivutmuulguruuq isuanunaglaan.

Tatamnapiağataqtuaksraq

14 “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanjisi! Tautukkisigiksi naggunallapiağataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqviginisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iggiñun. 15 Iñuk innigumi tupqum qaani isigniaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivinmi utigniaqani saagağniağuni atnuğaamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiağniaqtut qanapaniñaaglaan Agaayyutim nuna inigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atangum ilañnaqtaanjsuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkañi ilañnaqtaagisigai taipkua uvlut. 21 Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañii, uvva Christ-nuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkaña’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañii, ilaa taimña’, ukpiginiaqgach. 22 Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quviqnaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiç Agaayyutim piksraqtaañi pisağiyumiñağumisigik. 23 Taatnamik qaunatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniña iluqanitñik pinaiñjaisa.

Agğilha Igñinan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliugutiqpak, siqiñiq taaqsigisuruq,

suli tatqiq qaumagingiguni.

25 Uvlugiat katakkisirut qilañmiñ,

suli qaummatipayaani silam nuktitulutin inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

26 Taivrurmani uvlumi iñuich tautukkisigaat Igñina Iñuum agğiqsuaq nuviyakun piqaguni kamañaqtuamik sanjimik kamañautituummagmi.

27 Taamna tuyuqağisuruq isağulinik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkañiñik nakikñapayaaq.

Iliisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

28 “Iliisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauñuraaqsivaalukman qinignaqsiuraaqspimata akutuqpaliksrai ilisimarağigiksi upingam qallilha.

29 Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiumaaqsilha. ³⁰ Ilumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggikksrajan Iisimaraitchuq

³² “Kia-unniñ iñuum nalugaa taimanigun Igñinjan Anjutim qakugun aggikksraja, uvaña unniñ isagulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. ³³ Qaunatqiağiksiliusi, itqummaağikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumakksraja. ³⁴ Atriqaqtuq umialinmik aullaqtuamik uñasiksuamun nunamun unitchipłuni tupigmiñik. Sanjiksriññigaa pirigikkani savaaksrajanik, tilipluguasiiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaağikkumausi atakkii nalugiksi qakugu anjaayuqanjan tupqum aggikksrajan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Aggigumi tavraknatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkağa iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaağikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchukługu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-ñuruat nigiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauğmik suli nigilhata puvlaksiğniğilaamik qaqqumik, qaukłinisa agaayuliqsit suli aglaliqirit pakaaginigaat qanugimña tigusukługu Jesus irigaqtugutin tuqulluguasiiñ. ² Aglaan ilinich nipliğniqsut, “Nigiqpagvikaam uvluanu taatnağniangitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ñum atniğñautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasii nigipkaqlugu ağnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruğutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma anmağniğaa nakasrunjanuana kuvikługu uqsruğun Jesus-ñum niaquanun. ⁴ Iłanisa iñuich ihuaginilgiññigaa aasiiñ avatmun nipliğhutin, “Suvaata una piilaamun uqsruğun atuqpa? ⁵ Tuniñayaqtuq qaaniğlugu pinasut kavluutit taalanik aasii qaillugu manik nagliñnaqtuanun.” Taatnaqhutin uqapiluktut akiknaqlugu ağnaq. ⁶ Jesus-ñum nipliutigai, “Suginaiqsium! Suvaata ihuilliuqtitpisiun taamna ağnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvanun. ⁷ Nagliñnaqtuat itchağataqtut. Taimma qanutun savautilhiñaugisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutilhaiñagumiñaitchuja. ⁸ Ağnaq savaaqaqtuq piyumiñakkağmiñik. Tiprağiksagaa timigikkağa itqanaiyautiplugu iluvikkauksrajanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruñ tusaayugaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaigługu ağnam taavruma taatnaħa itqakkutauniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisukługu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilanjan qulit malğuch maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukłinjitñun agaayuliqsit aatchuutigisukługu Jesus ilinjitñun. ¹¹ Tusaakamitruñ quviasuligniqsut, suli akiqsruğniğaa aatchuğukługu maninñik. Tavrakna Judas utaqqiaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuğnaqsilugu.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atilinmi Apqusaakkauğmik

¹² Sivulliqpiani uvluanu nigiqpagvikaam puvlaksiğniğilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqputauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauğmun. Jesus-ñum

maliguaqtañ apiqsruğniğaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut nigiqpaliksraptiknik atiliñmik Apqusaakkauñmik?” ¹³ Jesus-ñum tuyugigik malğuk maliguaqtinñi nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paagisigiktik iñuk saagaqtuaq qikumik imiqagvinmik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqqan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Ilsautri nipliqsuq, nanili iniqaqpich nigğiviksramnik ipnaimik atiliñmik Apqusaakkauñmik piqasiğluña maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvinmik inituruamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ñum maliguaqtañ aullaqtut nunaaqqimukhutin. Paqinnigaa nipliha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauñmik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit malğuch. ¹⁸ Nigipkaqlugich Jesus-ñum nipliutigai, “Iłapsisamma nigiqatigikkağma aatchuutigisigaaña.” ¹⁹ Taapkua aliasuliğñiqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutin, “Uvaña piviña?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” ²⁰ Jesus-ñum kiuniğai, “Iłapsisamma qulit malğuuplusi ittuasi misuksiqatigikkağma puggutamiñ. ²¹ Iñuk agaayyutitñaqtauruuq nalunaiqsuq tuquruksrauruq tuvrağlugu aglausimaruaq ilaagun. Nakliñ iñuk tamna aatchuiruaq Iñuñmik agaayyutitñaqtauruamik! Ihuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Atangum Nullautchigvia

²² Tamatkua nigilgataqtitlugich Jesus-ñum tigummiplugu qaqquq quyyatipluguasiñ avguqlugu qaiññigaa maliguaqtiminñun nipliqhuni, “Tigulugu nigğisiun, taamna timiga.” ²³ Jesus-ñum tigukamiun qallun quyalgitlugu Agaayyun, qaiññigaa tamatkununa imiqsillaavigipluguasiñ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluğniqusigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuña asiam misuğuanik taivrumunaaglaan imigviksramnun nutaakun añaayyuqautaaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiñ atuutmik aullağniqsut igğimun atiliñmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piılaağniathanik

²⁷ Jesus-ñum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruaq, ‘Tuqqutchiruna munaqsrinik, taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun anitqianikkuma aullağisiruna sivupsitñi Galileemun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatin unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchuña.” ³⁰ Jesus-ñum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğunniaglaan piılaağutigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapinaiqhuni, “Tuqulunñaunniñ nayuğniagikpiñ. Piılaağiyumiñaiapiagikpiñ sumiunniñ.” Taatnatuntuuq nipliqmiñiqsut iluqatin.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtinilu tikitñamin nunagiksaanun atiliñmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyatilluna.” ³³ Piqatiginigai Peter-lu, James-lu, suli John. Uqumailliullapiagñiqsuq nagliñnaqsipluniunniñ irrutchiğmigun ³⁴ nipliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumailliullapiagñiqsuña. Alianam pisağilhiñaagūqtağaaña. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluña.” ³⁵ Taavunaqtaallakhuni sitquğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaagunitluni piñağumiñaqpan. ³⁶ Itnağniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaaq analatkiñ piiqugaluagiga nagliksaagutiqpak uvamniñ.

Aglaan pisulhiñ atuumayumuq, pisuligini laapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñiktuat nipliutinigaa Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Munagiuraallakkumiñaiññiqpichunniñ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutilgiññigai, “Siñiniasunaqasi agaayulusilu, ukpiqsrisingichumausili uukuakkaugupsi. Inuk ilumutun piyummatiqagaluaqhuni irrutchigmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyahuni sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilgiññigai siñiktuat, irratin uisalguillillaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiññigaa. ⁴¹ Utiqami piñayuakni nipliutinigai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun minguisiqsilu. Aglaan siñikpaaniktusi. Uvva aatchuutauhksraña inuum Iğniñan tikitchuq aňalatağiyumiñaqsiplugu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanii tunirigikkağa imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malğuch malğuaqtaiñ tikiññiqsuq. Aggiquasiqhuni inuğiaktuanik inuñnik, saviqaghutin suli anautchiraqhutin. Qaukñich agaayuliqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtigruat tuyuginigai. ⁴⁴ Taavruma tuniritñiktuam ilaanik qaiññigaa itnaqhuni ilitchuğipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkağa, tavra ilaanugisiruq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiñ qaunagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauraqamiñ Jesus nipliutinigaa, “Ilisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiñ tamatkua tiggucñunigaa. ⁴⁷ İlanata malğuaqtaiñ qichaqtuam amuliqamiñ savikpani anaunigaa savaktaat qaukhiata agaayuliqsit, siutaiqsiclu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyacpisitña savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaqłuktaunasugivisitña? ⁴⁹ Uvlutaugagipman agaayyuvikpanmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitña, aglaan aglaksimaaqtuq taatna Agaayyutim uqalhani ittusraupluni.” ⁵⁰ Tarrali malğuaqtai iluqatin suksraaqlugu qimañniqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, malğuaqtaiñ ilañat, atnuğaaqagniqsuq qalipquahñamik. Tiguliqsaqmanituq ⁵² qalipquani unitlugu qimañniqsut atnuğaanani.

Jesus Uqaqsittaagvinmi

⁵³ Taapkua tigusiruat pituigun tasiuğniğaa Jesus qaukhiatnun agaayuliqsit, katimaruannun iluqatin qaukñich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu. ⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq unasiuraaqhuni silataanunaglaa igluqpanan agaayuliqsit qaukhiata. Aquppiqataunikuq qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniğmi. ⁵⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli iluqatin uqaqsittaagtitchirit pakaaqagniqsut agvisiksrañanik akikñaqlugu Jesus tuqqutchuklugu, aglaan paqitchitlaiññiqsut. ⁵⁶ Inuğiaktuat ilisimaraugaluqtut akikñaqlugu, aglaan ilisimaruaruat atinıtqataqtut. ⁵⁷ Tavra ilisimarit ilañich makinniqsut akikñaqlugu nipliqhutin, ⁵⁸ “Tusaagikput niplioman, ‘Piyacqugisigiga agaayyuvikpak iniqtauruq argañnik, aglaan piñayuakkun uvlut nappaiñiaqtuña atlamik iniqtaunitchuamik argañnik.’” ⁵⁹ İlisimaritunniñ taapkua piqasiutilguiññiqsut taavrumuuna. ⁶⁰ Qaukhiat agaayuliqsit makinniqsut sivuğaatni. Tarra apiqsruğniğaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqağikkañat akikñaqhutin?” ⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqanjitluni sumik.

Apiqsrutqilgiññigaa qaukhiata agaayuliqsit nipliqhuni, “Christ-ñuvich, Iğniña Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, İlaanuruña. Tautukkisigiksi Inuum Iğniña aquppikpan taliqpiani Sanñipayaalgum qinğisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukhiata agaayuliqsit aliktuğniğai atnuğaanı nipliqhuni, “Inuqsrañaiqsugut ilisimauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniqluuta! Qanuq sivunniğniqisi?” İluqatin katimaruat tuqqutaksrağniğaa. ⁶⁵ İlanisa tivvuaqtuqlugu, irrak

matuqqaaqługik anaumikkaat apiqsruqługu, “Ki, nalautchagiñ kimun anaumiktılaaqnik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattanığaat.

Peter-m Jesus Piılaagığaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiññığaa ađnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiuñ naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaqlıgıñığaa nipliutiylugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkanatin Jesus Nazarethmium!” ⁶⁸ Peter piılaaqtıqtuq, “Naluruña. Kanıqsımanıitchiga qanutchimik uqaqtilaan.” Nuktaaqtitlugu aqargıqpak qalğugıniqsuq.

⁶⁹ Suli ađnam taututqılğitñamiuñ nipliutiniđai tamatkua qıchaqtuat, “Uvvauna ilagıpmikkanat.” ⁷⁰ Peter piılaatqılğıññıniqsuq. Kınıuagunsuli qıchaqtuat tavrani nipliutiniđaat Peter, “İlumun ilagıgaatin Galileegmiuñuplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñıniqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñıuqsaglıña uqañıtkuma ilumutuuruamik. Nalugıga kisuutilaana taavruma añutim.” ⁷² Tuglılıqługu aqargıqpak qalğugıniqsuq. Peter-m itqagıniđai uqaligıkkani Jesus-ñum, “Aqargıqpak qalğuuqtađaluaqnagu malğunıniaglaan piılaagıtıgısiđikma piñasuniaglaan.” Itqaqamiuñ taamna qıagaqsiñıniqsuq.

15

Pilate-muutiniđaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñıch agaayuliqsit piqatigıplugıch sıvulli- uqtıđruat suli aglılıqırit suli iluqagmıñ uqaqsittaagtıchırit katımanıqsut sıvunniıqhutıñ. Tamatkua Jesus qılıqtınnıđaat. Qılğutilik tasıkuaqługu Pilate- muutiniđaat kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsruđaa, “Uvva Jew-ñuruat umialıgıvatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvıch taatnaqtutin.” ³ Qaukñıch agaayuliqsit pasıuđniđaat inıugiaktuatıgun sutıgun. Aglaan Jesus kiumaksrıñıñıniqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsruđıtkaa, “Kıgğutiksraıñıñıqıch? Qanutunaglaan inıugiaktautıgıruanık pasıuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñğıtıchuq. Taatnamık Pilate quvıgıusuñıniqsuq.

Jesus Tuquruksrađugıđaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niđıqıpagvıkaatni atilıñmi Apqusaakkauđıgmık Pilate annaktıchırađıniqsuq atautchimık isiqtamık kisupayaamik pisukamıñ. ⁷ Akunđatni isiqtat inıuk innıniqsuq atilik Barabbas-mık inıuaqatauruuq taapkua anıuyakmata akıñıaqługu Roman kavamanatnik. ⁸ Inıugayaat Pilate-mukamıtrıñ qasrııaqsıñıđaat pituiquplugu isiqtıaq pıragıđıgmısın sıvuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiđıtquvisıtña Umialgatnik Jew- ñuruat?” ¹⁰ İıtıchuđıniđaa qaukñısa agaayuliqsit qaitıchıhat Jesus-mık sıqñıataqalıgmıktıgun. ¹¹ Aglaali qaukñıch agaayuliqsit akatıchıñıqsut inıuñnik Pilate-ñum pituiđıtquplugu Barabbas-mık. ¹² Pilate kiugai, “Qanuđısiñıqıgı una taıguutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ İluqatıñ inıuıch nipliıqpañıqsut, “Kikiaktuuutilı!” ¹⁴ Pilate-ñum apiqsruđıniđai, “Suvaata? Savamaqłıuqaqpa?” Aglaan inıuıch nipliıqpaaurallapiđıniqsut, “Kikiaktuuutısıuñ!” ¹⁵ Pilate-ñum quyalısukługıch inıuıch pituiđıñıđaa Barabbas ilıñıtñun. Qaitkamıuñ Jesus anıuyıuqtımiñun tılıñıđai, “Ki, ipıgaqtuqsıuñ! Kikiaktuuıtınaqsıruq.”

Anıuyıuqtıt Mitautıgıđaat Jesus

¹⁶ Anıuyıuqtıt itqutiniđaat Pilate-ñum tupıqpañanun, aasıñ katıtqunıđaiç atlat anıuyıuqtıt, ¹⁷ atnuđaaqługu akısıruanık kavıqsaamik suli nıaqu- usıplugu kakıtıđanık aasıñ ilıplugıch nıaquanun. ¹⁸ Kamagıñıuagıniđaat sıvuđaani nipliıqhutıñ, “Uvvaguuq Umialgat Jew-ñuruat!” ¹⁹ Anaullađıniđaat

niaquagun anautamik suli tivvuaqtuqlugu sitqugvigiplugu sivuğaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruᅇ mattaqtinnigaat kaviqsaaq silatiguuq atipkaqluguasiiᅇ ilaan atnuğaaniᅇnik. Tavra aullautinigaat kikiaktuutiviksraᅇanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniᅇutamun

²¹ Uvvaguuq iglaullaᅇminᅇ aᅇuyyiuqtit paaᅇnigaat iᅇnuk atiquaqtuaq Simon-mik utiqtuuq nunaaqqimun. Nunuriᅇnigaat iqsrupuᅇlugu Jesus-ᅇnum kikiaktuutriviksraᅇa. Taamna Simon Cyrene-naᅇmiu aapaᅇak Alexander-mᅇlu Rufus-ᅇnumlu. ²² Tikiutinigaat nunaᅇanun taiyuutiliᅇmik Golgotha-mik mumiutiqaᅇhuni “Niaqum Saunᅇa.” ²³ Imiksritkaluaᅇnigaat asiam misuᅇuanik avuplugu sunaᅇnitchuamik. Aglaan Jesus imiᅇniᅇniga. ²⁴ Tamatkua aᅇuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuᅇnigaich atnuğaani aasiiᅇ saaptautigiᅇplugich qanutchimik iᅇnuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-akᅇaaqman uvlaami kikiaktuutinigaat. ²⁶ Aglaich pasikkusianiᅇ iliᅇnigaich niaquan qulaanun itna aglakᅇugich, “Umialgat Jew-ᅇnuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutrigatauniqsuk malᅇuk tigiᅇnnaqtik, iᅇaqataa taliᅇpian tunᅇani suli iᅇaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriᅇirim tarra Agaayyutim uᅇqalᅇa immiumaruq, “Irrutiniᅇaat savamaᅇᅇhuktuatun.”]

²⁹ Iᅇnuich apᅇusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiᅇ pisaanᅇᅇatinik Jesus-mun, “Aa! Uᅇaᅇuuruatin piyaᅇᅇuᅇhiᅇauniᅇplugu agaayyuvikpak aasiiᅇ nappatqigᅇlugu piᅇasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuᅇiᅇn ilipnik, aasiiᅇ atqagiᅇn sannigutamiᅇn.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukᅇiᅇisa agaayuliqsit piᅇasiᅇhutiᅇn aglaliᅇirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiraktuq atlanik, aglaan iᅇmiᅇnik anniqsulᅇuitmiᅇniqsuq. ³² Ki, Christ, Umialᅇa Israel-ᅇnum, atqagutiᅇn kikiaktuutrivipniᅇn! Uvagut tautukkuptigu ukpiᅇiᅇiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutrigatauruak suviaᅇutiniᅇaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiᅇquᅇman taaᅇsiᅇniqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-akᅇaaqman Jesus nipitusiᅇniqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaᅇhuni, “Agaayyutmaanᅇ, Agaayyutmaanᅇ, suvaata suᅇutigingiᅇpiᅇa?” ³⁵ Iᅇᅇᅇich tamatkua qichaqtuat tusaakamiᅇn niᅇliqsut, “Ataᅇii, tuᅇᅇuᅇaᅇa Elijah.” ³⁶ Iᅇᅇᅇat iᅇnuich tiguliᅇamiᅇn allaᅇtiᅇun qilamiksruaᅇhuni misuktiᅇlugu misuᅇᅇqumun, isautchiᅇsiᅇlugu ayauppiᅇmik qaqᅇuᅇkkun aktuᅇlugu niᅇliᅇhuni-asiiᅇ, “Ki, qiᅇniᅇmagikput Elijah agᅇiᅇisipmagaan atqautityaᅇlugu.” ³⁷ Jesus nipaalaliᅇhuni tuᅇuniqsuq. ³⁸ Talukuyaaᅇ agaayyuvikpaᅇmi siiksigiᅇniqsuq tatpichakᅇa takanuᅇa taatna. ³⁹ Tavra aᅇuyyiuqtit qaukᅇiat qichaqtuaᅇ Jesus-ᅇnum qaniᅇani tuᅇupman niᅇliᅇniqsuq, “Iᅇmutun taamna aᅇun igᅇniᅇniga Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiᅇniqsut aᅇnat tautuktuat uᅇavaniᅇn, iᅇagiᅇplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkaᅇak taivruma kamanaiᅇniᅇsram James-ᅇnum suli Joses-ᅇnum. ⁴¹ Tamatkua piᅇasiᅇsuᅇnigaat Jesus Galilee-mi itman savautiᅇplugulu. Atlat iᅇnugiaktuat aᅇnat maliᅇnigaat Jerusalem-mun.

Jesus Iᅇuviᅇniᅇgaat

⁴² Unnuksraaᅇuraaqman Joseph Arimathea-ᅇmiu tikiᅇniᅇniqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ᅇnuruat miᅇᅇuiᅇsiᅇaᅇviat piᅇuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluᅇsraiqᅇhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Inᅇaᅇiniᅇaᅇ Jesus-ᅇnum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliᅇutiᅇruaᅇuniqsuaᅇ niᅇiᅇuᅇaᅇaᅇniqsuq aullaᅇniᅇiᅇksraᅇanik aᅇaayyutaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviᅇusuniqsuq Jesus tuᅇuaniktigᅇniᅇman. Tuᅇᅇuᅇnigaᅇ aᅇuyyiuqtit qaukᅇiat apiᅇsruᅇlugu tuᅇuaniktigᅇmaᅇaan. ⁴⁵ Tarra iᅇitchuᅇianikamiᅇn taavrumakᅇa aᅇuyyiuqtit qaukᅇiatniᅇn Jesus-ᅇnum tuᅇᅇutillaᅇa, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauᅇsiᅇniᅇniqsuq

ukilhaagiksaamik. Atqautiplugu Jesus-ḡum timaa puuqlugu ukilhaagiksuamik iliniḡaa iluviliuqtamun uyaganmi. Aksraklugu uyaganmik taluniḡaa taamna iluviiq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkaḡa Joses-ḡum qiniḡniḡaak napmun iliniaqmanaan.

16

Jesus Anitqiksuaq Tuquliḡmiñ

¹ Jew-ḡuruaq minguiqsiagviat qaanianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaḡa James-ḡum suli Salome tauqsiḡniḡsūt tipragiksaanik uqsruqtiguklugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam tikitchut iluvigmun nuiyasriuraqmiuglu siqiniq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksrakki-sivaun uyagak paananiñ iluvḡum?” (Atakkii uyagak anigaluaqtuaq). ⁴ Tavrakḡa tautuḡniḡaat uyagak aksraksimaaniklugu.

⁵ Tavra agnat isigniqsut iluvigmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuat taliqpian tuḡaani atnugaaqaqhuni takiruamik qatiqtaamik. Quvigutchaniqsut. ⁶ Aasiñ nukatpiam nipliutigai, “Quvigusunagasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruaq. Agaayyutim anitqiksitkaa. Uvani ingitchuq. Qiniqsuun nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galileemunniyaqtuq sivupsitni, taamani tautukkisigiksi tuvraglugu uqauttutaa ilipsitnun.’” ⁸ Tarra uniñniḡaat iluviiq qilamik. Tatamitpaitlutin uuliksiñiqsut. Nipliniñniqsut inunmun apqutmikni iqsitachakpaitlutin.

Jesus Sagviqsuaq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagvigniqsuaq sivulliuplugu taivrumuḡa Mary Magdalene-mun irrusiqḡuiyakkamiñ tallimat malḡunnik. ¹⁰ Taavruma utlanigai piqatigisuukkaḡi Jesus-ḡum kiñuvḡuruaq qaiplutinlu. ¹¹ Uqautinigai Jesus inuuniplugu suli tautuḡniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvḡuruaq tusaakamin ukpiginiginiḡaat.

Jesus Sagvigniqsuaq Malḡunnun Maliguaqtinun

¹² Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malḡunnun ilaniknun aullaqtuanun nunaqqimiñ. ¹³ Tavrakḡatchiaq utigniqsuk. Uqauraagsiñiaḡaluaḡniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiginitmiñiaich.

Jesus Sagvigniqsuaq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkunuḡa qulit atautchiñun niginiḡaqtitlugich. Suakataḡniḡai ukpiqsirilḡuiḡhatigun pitchigilḡhatigunlu atakkii ukpiginitlugich qiniqtuat ilaanik kinuagun anitqilhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullaḡusi iluqaanun nunamun, quliaqtuagiyumagiksi tusaayugaagiksuaq anniqsugiakun iluqaitnun inunnun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriuruaq suli paptaakkauruaq anniqsugisuruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriḡitchuaq suksraungiqsaugisuruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagḡiaqtut ilitchuqutaiñik sanḡim taavrumuuna: Atuglugu atiga anittaigisirut irrusiqḡunnik suli uqatlagisirut atlakaagiiñik uqqanik. ¹⁸ Tigugaluaguminḡ nimigianik unniñ imigaluaguminḡ tuqunamik nuyuaḡnamiuymiñaitchut. Iḡigisigaich argagikkatin atniḡnaqtuanun aasiñ tamatkua ihuaqsilutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilanmun

¹⁹ Kinuagun Jesus-ḡum Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiñigaa pakmuḡa aquvitiḡluguasiñ taliqpiniḡ tuḡaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutin quliaqtuagniqsut tusaayugaagiksuamik

nanipayaaq. Atanguruam savaqatiginigai nalupqinaigutiplugu uqauttutaat ilumun itilaanjanik quviqnaqtuatigun savaanjanisigun.

Uqal̄hich Aglaan̄i Luke-ŋum

¹ Piqpagiplutin ilauramaan̄ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqti-laaḡmiktigun aglaan̄iqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iļisimarauruat uqautiniġaatigut tautukkaġmiknik taimak̄aniñ aullaġniñhaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuaġniqsut tusaayugaaġiksuamik. ³ Qutchiksuan̄uruatiin, aglaan̄iaqtuŋa ilitchuġiraksraqnik ilisaaḡillapiaqqaaḡlugich uqaḡipayaakkaŋich aullaġniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktuŋa taavrumiŋa ilisimatquplutin ilumutuupiañhanik ilisauttusiaġikkaqpich.

Anniviksraŋa John Paptaaq̄titchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniŋani Judea-mi agaayuliqsiquaġmiñiqsuq atiliŋmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpaŋmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini tag-gisiqauqtuani Abijah-tkutnik. Aġnaata atqa Elizabeth, paniginiġaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaun̄jaruan̄uniqsuk Agaayyutim qin̄ihani, tupik-sripl̄utik iluqaitñik Atanḡum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitunḡaiññiqsuk atakkii Elizabeth qitunḡitlaitluni, sulil̄uqatik utuqqanaaġuqhutik.

⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpaŋmi tikiuummipman, Zechariah-m savautiniġaa Agaayyun̄ agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraq̄lugu atuiraḡilhat agaayuliqsit piksraq̄taaḡiniġaat ikipkairuksraupluni tipraḡiksautmik. Isiḡniqsuq agaayyuvikpaŋanun̄ Atanḡum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraḡiksautmik iñugaaġruich agaayuniqsut silataani. ¹¹ Isaḡulgan̄ Atanḡum sagviutiniġaa qichaqhuni taliq̄piani ikipkaiviuram tipraḡiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun̄ tupaŋniqsuq iqsil̄iqsiqhuni. ¹³ Aglaan̄ isaḡulgum nipliutiniġaa, “Zechariah, iqsināk! Agaayyutim tusaaniġaa in̄iqsrul̄hiñ. Nuliaḡikkan Elizabeth iġñigisiruq an̄ugauramik. Atchiḡisigiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaġniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamanaḡuni Agaayyutim qin̄ihani. Imiġumiñaitchuq asiam misuqquanik san̄jisimaruamik. Anil̄gataġmiñiñaglaan̄ an̄alatiqaġisiruq Ipq̄itchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniaġai iñugiaktuat Israel-ŋuruat Ataniġmun̄ agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq̄ aggitl̄aiññaan̄ taamna John quliaqtuaġniaqtuq san̄niqaġuni sivuniksriqiritun̄ Elijah-tun. Iļauraagiiksitisigai aapauruat qitunḡan̄itñun. Utiqtitkisigai tupiksritl̄aitchuat isummatiqatlasil̄ugich nalaun̄jaruamik. Itqanaiyautigisigai iñuich akuqtuġumiñaqsil̄ugu Ataniq̄.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniġaa isaḡulik, “Qanuġluŋa ilisimaniaqpik ilumutuutilaaqnik? Atan̄ii, an̄ayuqaaqtuŋa sulil̄uq nuliaḡikkaġa utuqqaġuqmiuq.” ¹⁹ Isaḡulgum kiuniġaa, “Gabriel-ŋuruŋa. Qichaqtuŋa sivuġaani Agaayyutim. Tuyuġigaan̄a uqautityaquplutin taavrumiŋa tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukp̄iḡilguitchiñ uqauttutigikkaġa aglaan̄ atuumagisiruq. Atakkii ukp̄iḡilguitñap̄ŋa uqaḡumiñaitchutin tikil̄gataġlugu uvluq tamatkua atuumaviksraŋat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaq̄qiniġaat Zechariah ilisimasukhutiŋ suvaata muluval̄lakmagaan̄ iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulliḡataqami uqalguiññiqsuq. Iñuich ilitchuġiniġaat qin̄iġquuraaq̄aħa agaayyuvikpaum iluani. Uqalguiññiñun̄ urriqaniqsuq argan̄miñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpaŋmi naatnamiuŋ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun̄ taavruma nuliŋa Elizabeth sin̄iayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatq̄iñi aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma san̄jiruam̄ Atanḡum Agaayyutim ikayuqpaan̄a. Kan̄jusutqikkumiñaiqsuŋa qitunḡitl̄aiññiñun̄a.”

Anniviksrana Jesus-um Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinjayaunjanikman, Agaayyutim tuyugiliniigaa isagulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atilimun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginigaa niviaqsiamun anutituqsimaichuamun atilimun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun anutmun atilimun Joseph-mik. Joseph kinuviaGINIGAA Atangum David. ²⁸ Isagulgum tikiiniigaa nipliutiplugu, "Paglagikpiin! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [QuvianaGNIQSRAURUTIN agnapayaaniin.] ²⁹ Mary tupallapiagNIQSUSUQ isagulgum nipliuttutaagun kaniqsinitlugu suvaata uqaqtilaana taatna. ³⁰ Isagulgum nipliutiniGAA, "Iqsiinak Marii! Agaayyutim ihuaqqutigigaatin. ³¹ Sinjayaugisirutin ignilutinaasiiin anugauramik atchiksaksragikkaqnik Jesus-mik. ³² Taamna kamanagisiruq, suli inuich taiguutiqaGISIGAAAT igninjanik Qutchininiqsrauruum Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniaGAA David-tun sivullianatun. ³³ AtaniguGISIRUQ kinuvianiiini Jacob-um qanapak taimuna, suli anaayuqautaa isuksraqagumiinaitchuq." ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniGAA isagulik, "Qanuq una itkisiiniqpa? IlaqatniksimaitchuNASULI." ³⁵ Isagulgum kiunigaa, "Ipqitchuag Irrusiq tikiumagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchininiqsrauruum sanjigikkanayanayugisigaatin. Taatnaguni ililgaaq ipqitkisiruq taiguutiqaGUNI Igninjanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiiin, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunGaqatlainiiplugu. Aglaan pakma sinaiyauruq itchaksrani tatqini utuqqanaagugaluanaGMI. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlagaa." ³⁸ Mary nipliginiqsuq, "Atangum savaktigigaana. Atuumali uvanun uqaututigikkaptun." Tavrakna isagulgum uniiniGAA.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtiginiqsuq nunaqqiuramun qimigaaniiniittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinnigaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-um tusaapqauraqmagu Mary-m paglataa ilummiutaq iliqsraqtiginisusq. Elizabeth analatiqaGNIQSUSUQ Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, "QuvianaGNIQSRAURUTIN agnapayaaniin. Quvianamiuruq ililgaaq sinaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkanayan utlagluginigaana qiniGIAQLUNA! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku paglatigikkan ilummiutaG quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpigikapku Atangum uqalha tuyuutigikkaana ilipnun atuumagisiiniplugu."

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliginiqsuq,
"Inuutchimniin iluqaaniin kamaksrugiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun AnniqsuqtigikkaGa.
⁴⁸ Suunilutuana itqaginigaana.
Uvaknaniinaglaan iluqatin inuich taiguutiqaGISIGAAATna quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamaNaqtuaq Sanjiruag Agaayyun savaaqahuni kamaNaqtuanik uvamnun.
Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ KinuviaGiiini aippaavak
nagliktuutiqaGai talugirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isaninisusq sanjiruamik taligmiinik
aasiiin siammayaaqlugich kamaNaGasuktuat sivunniugutituummaitnik.
⁵² Atchiksinnigai kamaNaqtuat atangich
suli atchiksuat kamaNaqsipkaqlugich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik

suli aullaqtitlugich umialguruat saagaiġaaqġugich.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayugniġaa savaktigikkani Israel nagliktuqġugich, akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kinuviapayaaniġunlu qanġapak taimuġa.”

⁵⁶ Mary nayuutiuraagġniqsuq piņasuni tatqiņi Elizabeth-mi, aasiņ u tiġmun aipluni.

Aniġha John Paptaaqtitichirim

⁵⁷ Iġņiviksrani tikitman, Elizabeth iġņiņiqsuq aņugauramik. ⁵⁸ Iġaiņ iġauraaniġlu tusaaniġaat Atanġum kamanaqtuamik nagliktuiġha Elizabeth-mun. Aasiņ tamatkua quviasuqasigġiġaat. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malġuņnik uvlianikman nalunaitņutchiaqsiņiġaat atchiġukġugu Zechariah-mik, aapaņan atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaņa nipliġiņiqsuq, “Naagga, atiqaqtuksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nipliutilgiņiġiġaat, “Aglaan nalliatunniņ iġavich atiqanitchut taavrumiņa atigġmik.” ⁶² Urriqaplutiņ apiqsruġniġaat aapaņa kisumik atchiġukkisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiņ, “Atiqagisuruq John-mik.” Quviġusuniqsut iluqatiņ. ⁶⁴ Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqiņiņiqsuq quyaaqsipluġuasiņiġ Agaayyun. ⁶⁵ Silalliunich atlayuatchaņiqsut, aasiņ iņuich nunapayaani Judea-mi uqaginiġaat. ⁶⁶ Tusaapayaaqtuat taavrumiņa isummatiginiġaat apiqsruqħutiņ, “Qanusiugisiņiġpa una iġiġaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniġmun iqatigitilaņa.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

⁶⁷ John-ņum aapaņa Zechariah aņalatiqagġniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik. Uqagġniqsuq sivuniksriqiġluni,

⁶⁸ “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagġmiut! Atakkii ikayuġiaġniġai tasuqsagġiaqġugich iņuni.

⁶⁹ Akunġatniņ kinuviaġikkaņiņ David-ņum Agaayyun piksraqtaaqagġniqsuq iņunmik saņņiqaqtuamik anniqsuġiaqhuta.

⁷⁰ Taimakņaaglaan akiqsruġaatigut tumigiġlugich ipqitchuat sivuniksriqiġrini

⁷¹ anniqsuġisiņiġluta akilliliqsuqtigikkaptikni suli saņņiatniņ uumigirigikkapta.

⁷² Uqagġniqsuq nagligigisiņiġlugich sivulliaġikkavut itqagilugu ipqitchuaq sivunniugutni.

⁷³ Agaayyutim akiqsruġniġaa sivulliaqput Abraham

⁷⁴ annautigisiņiġluta akilliliqsuqtigikkaptikni uvaptiknun savautitquġluni iqsisuņaqata

⁷⁵ ipqiġikun nalaunņaruakunlu iņuuniqtutilaaptikni.

⁷⁶ Ilvich iġiġauramaņ, taiguutiqagġisirutin sivuniksriqiġraanik Qutchiņiņiqsrauruam Agaayyutim.

Igliġisirutin sivuani Atanġum itqanaiyaġiaġlugu agġiġksraņa

⁷⁷ uqautilugich iņugikkaņi

anniqsuġisiņiġlugich natqigutigisiņiġlugillu killuqsautiņitniġ.

⁷⁸ Agaayyutigikkaqput iġunņuktauruq nagliktaupluniġ.

Tuyuġikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum qausagatauraġniġatun.

⁷⁹ Ikayuġisigai iņuuniaqtuat taaqtuami iqsiņaņani tuqulħum, aasiņ ilaan iņuupkaġuta tutqiġsilluta.”

⁸⁰ John agliġluni timimigun saņņisiņiġsuq irrutchikun. Iņuuniaġniqsuq iņuiġaami aullaġniġiaħanunaglaan ilaan quliaqtuaqalħan Israel-aagġmiunun.

2

Aniŋha Jesus-ŋum

¹ Augustus atangunŋaŋmi Rome-mi tilisiŋiqsuq iŋuich nanipayaaq atqiqsitquplugich. ² Taamna atqiqsitŋhivik sivulliuniqsuq. Taamna atuumapman aŋun atiqaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iŋupayaat utlautiniqsut sivulliaŋmiŋ anniviŋitŋun atqiqsitŋhaqtuqŋutiŋ. ⁴ Joseph-tuuq iglaupmiŋiqsuq. Aullaŋniipluni Nazareth-miŋ Galileemiittuamiŋ Bethlehem-muŋniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrungaŋniqsuq atakkii ilaaptuuq kiŋuviagiŋplugu David-ŋum. ⁵ Atqiqsitŋhaqtuqami aullautiniŋaa Mary nuliaksrausiutianikkani siŋiayauruaq. ⁶ Bethlehem-miittitlugik Mary igŋisuliŋiŋiqsuq. ⁷ Igŋiŋgaŋniqsuq aŋugauramik. Nimiqsruqtuallaŋniŋaa iliŋluguasiŋiŋ tuttuqpaich niŋgiviatiŋun atakkii iniksraitŋutiŋ nullagviŋmi.

Munaqsriŋlu Isagulŋilŋu

⁸ Iŋaŋich munaqsrit unnuiŋiqsut taavani nunami munaqsriplutiŋ ipnaimiknik. ⁹ Isagulŋan Atangum sagviutiniŋai aasiŋiŋ qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagŋiqsut. ¹⁰ Aglaan isagulgum nipliutiniŋai, “Iqsiŋasi, uvuŋaŋluŋa uqautityagiŋpsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauramik iŋupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitŋun aniruq David-ŋum nunaaqqiani, Christ-ŋuruq Ataniq. ¹² Una iliŋtchuqqutauruq ilipsitŋun ilaanutilaanjanik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsruullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niŋgiviatiŋi.” ¹³ Tavrakŋatchiaq iŋugiallapiaktuat isagulgich qilaŋmiŋ sagvigŋiŋiqsut. Piqasiŋlugu isagulik nanŋaŋniŋaat Agaayyun itnaqŋutiŋ, ¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutŋiŋiŋiqsrami qilaŋmi, sulit tutqiuŋtiŋaŋli nunami akunŋatni iŋuich quyalitŋiŋktuat ilaanik.” ¹⁵ Isagulgich utiqmata qilaŋmun munaqsrit nipliŋiŋiqsut iŋmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiaŋlugu Atangum uqauttutigikkaŋa uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaŋŋutiŋ paŋinniŋaich Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuq tuttuqpaich niŋgiviatiŋi. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruŋ uqagiŋniŋaich isagulgum nipliuttutigikkaŋi taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaktuat quvigusuŋniqsut tamatkuniŋa munaqsrit nipliuttutigikkaŋiŋiŋ. ¹⁹ Mary-m uummatigiŋmiŋtiŋutiŋai uqautigikkaŋiŋ aasiŋiŋ isummatigiuraaŋlughich. ²⁰ Munaqsrit utiŋniqsut kamaksruŋlugu nanŋaŋlugu Agaayyun iluqaisigun tusaakkaŋmiktigunlu tautukkaŋmiktigunlu. Atuumaruq atriliŋlugu isagulgum atuumagisiŋikkaŋa.

Jesus Atchiŋaat Agaayyuvikpaŋmi Qaitlugu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malŋuk uvlut naatmata sulit aniqammiuraq nalunaitŋutŋiŋsaunjanikman, atchiŋiŋaŋaat Jesus-mik, atigmik isagulgum qaisanjanik Mary siŋiayaugaluaqtitnagu.

²² Ipqiŋsaŋviksraŋat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniŋaak qaitŋhaqtuqŋugu Agaayyutmun tuvraqŋugu maligutaksraŋa Moses-ŋum, ²³ maligutlugu aglausimaruq maligutaksraŋiŋi Atanguruam, “Aniqqaaqtuapayaq aŋugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuŋiŋiŋiqsuk malŋuŋnik tiŋmiagruuranjanik, iŋianuruamik maligutaksraŋagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aŋutiŋaŋmiŋiŋiqsuq atiliŋmik Simeon-mik. Una aŋun nalaunŋaniqsuq taluqsruuruq Agaayyutmik, sulit utaqqiŋiŋisuaq Israel-aagmiut annautikkauksraŋatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuŋniŋaa. ²⁶ Ilaan uqautiniŋaa tuquyumiŋaiŋiŋiŋiŋlugu qiŋiŋaluaqŋagu Christ Anniqsuqti

Agaayyutim akiqsruutigikkaña. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum añaayuqaañiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqlugu atuiragihagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniḡaa ililḡaaq aasiñ quyaplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, akiqsruutigikkan atuumapkaḡiñ,
suli tuqqtulasiruna tutqigluña.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuḡikkan annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuḡiamik Jew-ñuñitchuanun
suli kamanautaugisiruq iñuiñun Israel-ñum.”

³³ Ililḡaam aapaña aakañalu quviḡusuñniqsuk tamatkunuuna Simeon-ñum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ñum qiññuḡutiniḡik piñiusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkaña, “Agaayyutim una ililḡaaq piksraqtaḡiniḡaa agvisautyaquplugu tammakiksrañatnun naagaqaa anniqsulikksrañatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Iñitchuqquaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaaña iñugiaktuat iñuich uqagisirut akitñaglugu. ³⁵ Taatnaḡumij sagviḡisiñiḡaich iriḡaqtuqhutiñ isummatigikkañich ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriḡaḡmiñiqsuq uilḡaaḡnaamik atiliñmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kiñuvianiñiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malḡuñni ukiuni, aasii uina tuqupluni. ³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniḡniqsuq uilḡaaḡnaañupluni, aasiñ pakma ukiuniñniqsuq sisamakiḡiaq sisamanik. Unillaiñiñiḡaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniḡaa Agaayyun uisauraaqhuniḡu agaayupluniḡu. ³⁸ Taavrumani sassaḡniḡmi tik-iñniqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiḡaa taamna ililḡaaq iluqaitñun niḡiugaqaqtuanun tasuqsaityañiksrañanik Jerusalem-ñum.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-ñum suli Mary-m tañianikamitkik iluḡaisa atuqukat maligutaksrañigun Agaayyutim utiḡniqsuk kiñuniḡmiknun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ Ililḡaaq Jesus aglipuni saññisiñiqsuq, puqiutiḡallapiaqhuniḡu. Suli Agaayyutim ihuaqutiniḡaa.

Nukatpiaḡruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹ Ukiuḡaḡipman añaayuqaak Jesus-ñum utlautiraḡniqsuk Jerusalem-mun niḡiqpagvikaamun atiliñmun Apqusaakkauḡimik. ⁴² Jesus qulit malḡuñnik ukiunikman utlautiniqsut niḡiqpagvikaamun piraḡiḡimiktitun.

⁴³ Niḡiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsagmaknik nukatpiaḡruk Jesus uniniñiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakañan Joseph-ñumlu naluniḡaak.

⁴⁴ Iḡliḡasuginiplugu iḡlauqatauruani iḡlauniqsuk naalḡataqlugu uvluq. Uvvaasiñ tikiuamakamik nullaḡviksraḡmiknun pakaqsiñiḡaak akunḡatni ilaḡiñ suli ilaurañiñi. ⁴⁵ Paqiniñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiḡaqlugu.

⁴⁶ Piñayuatigun uvlut paqinniḡaak agaayyuvikpañmi aquppiḡataupluni Jew-ñuplutiñ ilisautriñi, naalḡnipluḡich apiqsruqtaqluḡiḡu.

⁴⁷ Iluqatiñ tusaaruat ilaanik quviḡusuutiginiḡaat puqikhuni kiggutaigun.

⁴⁸ Añaayuqaakkiñ quviḡusuutiginiḡaak tautukamitku. Aakañan nipliutiniḡaa, “Iḡniñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñiksralillapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiḡiptiḡiñ.” ⁴⁹ Jesus-ñum kiuniḡik, “Suvaata pakakpisiḡña? Naluniḡpitku nayuutiruksrañiḡa aapaa tupqani?” ⁵⁰ Aglaan kañiqsiñiñiḡaak kiggutaa.

⁵¹ Tavrakña Jesus utiqasiḡniḡik Nazareth-mun tupigipluḡik. Aakagikkañan

itqagiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutinigai. ⁵² Jesus agliñiqsuq puqiksiluni. Agaayyutimlu iñuilla nakuaginigaat.

3

Quliaqtuaqalha John Paptaaqtitchirim

¹ Akimiaguutaatni ukiut atanniqsuillhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiqaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiqaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalha Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun igñinanun Zechariah-m iñuilaami. ³ John kukiñiqsuq kuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaqtillusi. Taatnagupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴ John aggigñiqsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpigaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqluraqtuq iñuilaamiñ:
Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵ Natignapayaat immigługich,
iñgich qimigaallu naqigłilugich,
saqunaruat apqutit nalğusaqmilugich,
qaiğıitchuat tumitchaat qaiqsagługich.

⁶ Tarrali iñupayaaq ilitchuginiaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim akiqsruutigikkanik.” *Isaiah 40:3-5*

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutiñ. Uqautiniğai, “Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiiñiplusi anasiññuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸ Iitqutchipsigun qiniğnaqsisiñ isummitqiliqsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliagigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kinjivialiutlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniiha qal-lipiağataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipiñhiñaagukługu napaaqtuq kanjagun. Napaaqtupayaaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupayaam malğunnik qaliğuaqağumi qaitchili iñuñmun atnuğaaksraitchuamun, sulii kisupayaaq niqiksrautiqağumi nigipkaili niqiksraitchuamik.” ¹² Iñanich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutiñ aasiiñ apiqsruqługu, “Iñisautrii, Sugisiñiqpisali?” ¹³ Uqautiniğai, “Katitchiñasi qaanigługu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ Iñanisa anuyyiuqtit apiqsruqmiñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Nipliutiniğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akiliusiağikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat nigiuqaqağniqsut Anniqsuqtimik agqiqağumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹⁶ Aasiiñ John-ñum uqautiniğai, “Paptaaqtitchiruña imikun, aglaan taimma iñuk agqiqağumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siñiilguyumiñaitchuñunniñ aluğutiñnik. Paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun sulii iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummağukługich mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikłuiç ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

¹⁸ Atlakaagikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñuñnun pitchuksaaqlugich atlağuuqplugich iñuuniahat. ¹⁹ John-ñum iñiqtiqmiñiğaa

ataniq Herod atakkii ilaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliananik suli savaaqaghuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰ Aasiñ Herod savaaqagñiqsuq pigiitluktuamik isiqtaupkaqamiun John.

Paptaakkaulha Jesus-ñum

²¹ Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuug paptaaqtinñiqsuq. Agaayupkaqlugu qilak anmaqtuq ²² suli Ipqitchuaq Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tinmiagruuratun. Nipi tusaanigaat pakmakña, “Piqpagiplutin Iğñiğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ñum Kanñiğvinji

²³ Jesus-ñum aullağniikamiun savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtuti-laqağniqsuq. Iñuich isummatiginigaat iğñiğiniplugu Joseph-mun, iğñiña Heli-m, ²⁴ iğñiña Matthat-ñum, iğñiña Levi-m, iğñiña Melchi-m, iğñiña Jannai-m, iğñiña Joseph-ñum, ²⁵ iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Amos-ñum, iğñiña Nahum-ñum, iğñiña Esli-m, iğñiña Naggai-m, ²⁶ iğñiña Maath-ñum, iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Semein-ñum, iğñiña Josech-ñum, iğñiña Joda-m, ²⁷ iğñiña Joanan-ñum, iğñiña Rhesa-m, iğñiña Zerubbabel-ñum, iğñiña Shealtiel-ñum, iğñiña Neri-m, ²⁸ iğñiña Melchi-m, iğñiña Addi-m, iğñiña Cosam-ñum, iğñiña Elmadam-ñum, iğñiña Er-ñum, ²⁹ iğñiña Joshua-m, iğñiña Eliezer-ñum, iğñiña Jorim-ñum, iğñiña Matthat-ñum, iğñiña Levi-m, ³⁰ iğñiña Simeon-ñum, iğñiña Judah-m, iğñiña Joseph-ñum, iğñiña Jonam-ñum, iğñiña Eliakim-ñum, ³¹ iğñiña Melea-m, iğñiña Menna-m, iğñiña Mattatha-m, iğñiña Nathan-ñum, iğñiña David-ñum, ³² iğñiña Jesse-m, iğñiña Obed-ñum, iğñiña Boaz-ñum, iğñiña Salmon-ñum, iğñiña Nahshon-ñum, ³³ iğñiña Amminadab-ñum, iğñiña Admin-ñum, iğñiña Arni-m, iğñiña Hezron-ñum, iğñiña Perez-ñum, iğñiña Judah-m, ³⁴ iğñiña Jacob-ñum, iğñiña Isaac-ñum, iğñiña Abraham-ñum, iğñiña Terah-m, iğñiña Nahor-ñum, ³⁵ iğñiña Serug-ñum, iğñiña Reu-m, iğñiña Peleg-ñum, iğñiña Eber-ñum, iğñiña Shelah-ñum, ³⁶ iğñiña Cainan-ñum, iğñiña Arphaxad-ñum, iğñiña Shem-ñum, iğñiña Noah-m, iğñiña Lamech-ñum, ³⁷ iğñiña Methuselah-m, iğñiña Enoch-ñum, iğñiña Jared-ñum, iğñiña Mahalaleel-ñum, iğñiña Cainan-ñum, ³⁸ iğñiña Enos-ñum, iğñiña Seth-ñum, iğñiña Adam-ñum, iğñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ḡum Anjusaasqsiuḡha

¹ Jesus utiḡniqsuq Jordan-miñ aḡalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuilaamun² uuktuaqsiutyahuni tuunḡaḡmiñ malḡukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niḡinḡiñniqsuq, aasiñ niḡisuliqhuni piviksrani isuklitmata. ³ Tuunḡaum nipliutiniḡaa, “Agaayyutim iḡniḡipiaqpatin tilliun una uyaḡak qaqquḡuqulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḡha nipliqsimaatquq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqquḡhiñakun.’” ⁵ Tavrakḡa tuunḡaum aullautilḡiñniḡaa qiñiqtitluguasiiñ atanḡuviñiñik nunam ⁶ nipliutiḡplugu, “Aatchuḡisigikpiñ iluqaanik aḡalatchiḡiḡmik suli iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvaḡnun. Aasiñ qaitḡlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayaḡiñ agaayyuvigigupḡa.” ⁸ Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḡha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyuvigisaḡiñ Atanḡuruaq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakḡa tuunḡaum aullautilḡiñniḡaa Jerusalem-mun inillakluguasiiñ qutchiñniqsraḡanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiḡplugu, “Iḡniḡipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunḡa. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqaḡha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyutim isaḡuliḡmiñun munaḡipkaḡisigaatin.’”

¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyaḡigisigaatin argaḡmiknik, aasiñ atniḡumiñaitchitin isigaktin uyaḡaḡnun.’”

Psalm 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḡha uqaqmiuqtuuq, ‘Uuktuaḡumiñaitchiñ Atanḡuruaq Agaayyutin.’” ¹³ Tuunḡaum uuktu-aqsaḡuiqamiun Jesus qanutchipayaakun unisimaallanḡiḡaa.

Jesus-ḡum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakḡa Jesus utiḡniqsuq Galilee-mun sanḡiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqaḡiniḡaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautriḡluni katraḡvinḡiñi suli kamaksruḡniḡaat iluqatinḡ.

Nazareth-miut Ukpigiñiñniḡaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munḡniqsuq iñuḡuḡvigikkaḡmiñun. Jew-ḡuruat miñḡuiqsiḡvium uvluani piraḡiḡiḡmigun isiḡniqsuq katraḡvinḡmun. Makinniqsuq aḡliqiḡpluniasiiñ Agaayyutim uqaḡhaniñ. ¹⁷ Aatchuḡniḡaat makpiḡaanḡiñik sivuniksriqirim Isaiah-m. Anmaqaḡigich makpiḡaat paḡinniḡaa aglausimaruq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayuḡaḡaḡa.

Piksraḡtaḡiḡaḡaḡakii

quliaqtuaḡitquplugu tusaayugaallataq inuqsraḡtuanun.

Tuyuḡiḡaḡaḡa uqaḡitquplugu patchisaḡun tigutaanḡuranun

suli mamirrutiksraḡ qiñitlatchuanun

suli patchisaḡuplugich nanḡitaqsiruat

¹⁹ suli quliaqtuaḡitquplugu Atanḡum anniqsuiḡksraḡan iñuḡikkaḡmiñik tikiñniqsuq.”

Isaiah 61:1-2

²⁰ Jesus-ḡum umikḡigich makpiḡaat utiḡtinnḡiḡai katraḡvium savaktiḡkkananun aquvitluniasii. Iluqatinḡ iñuich katraḡvinḡmi qiñiaqsiñiḡaat.

²¹ Iḡisautiaqsiñiḡai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqaḡha atuumaniqsuq uvlupak aḡliqianḡupman tusaallapsitñi.” ²² Iñupayaat aarigaḡgutchaḡniqsut quviḡusuutigiḡplugich sanḡiqaḡtuat uqaḡhich uqauttutigiḡkkanḡi. Nipliḡniḡsut,

“Una taimña iḡniḡingitpaunḡ Joseph-ḡum?” ²³ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uqauntiaḡipsitḡa uqauttutauruamik inḡlḡaanimma itna, ‘Taaktii, ihuaqsiñ ilipnik!’ Tusaḡivut savaḡiḡkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaḡaḡiñ uvani

iñugugvipni. ²⁴ Ilumutuuruq, Sivuniksriqiri paglatlaitchaat iñugugvinmiñi. ²⁵ Naalagnillaksitña, Ilumun iñugiaktuanik uilgagnaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialunitchuğguuq pinasuni ukiuni ukium avvanajik ilaplugich nigisuksiullapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagauvva Elijah tuyuuninñiqsuq nalliatnun uilgagnaat Israel-mi aglaan kisanun uilgagnaamun iñuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñiqsuq auyugaqtualinik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunninñ mamikkauninñiqsuq avataagun Naaman Syria-gmiiu.” ²⁸ Inñiñ katragvinmi tusaakamitruñ taamna qinnallapiağniqsut. ²⁹ Makitihutin tinuraqlugu Jesus annisinigaat nunaacqigimikniñ. Qaananuutiniğaat inñiuram nunaacqimij irvianun igitchuklugu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunniraqlugich iñugayaat aullağniqsuq.

Iñuk Irrusiqłulik

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-munniqsuq, nunaacqimun Galileemiittuamun aasiñ ilisautripluni iñunñik Jew-ñuruat minguiqsiağvium uvluani. ³² Inñiich quvigusunniqsut tamarrumiña ilisauttutaanik, atakkii uqağniqsuq liilaa añalatchiñiqtuatun. ³³ Katragvinmi iñuqaqmiñiqsuq irrusiqłulinmik igialaruamik, ³⁴ “[Ilaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvunajpich piyaqqugukhunuk? Nalunitchiga kisuutilaan, ipqitchuanuplutin Agaayyutim tuyugikkaña!” ³⁵ Jesus-ñum tiliñigaa irrusiqłuk, “Qinñuisaagiñ! Anniñ iñunmiñ!” Irrusiqłuum ulgusaaqtinnigaa añun sivuğaatnun iñiich unitluguasiñ atnisunajqanagu. ³⁶ Inñiich quvigutchanniqsut nipliqhutin avatmun, “Qanusuniqpa una nipliun? Añalatchiñigmik sanñimiglu uuma iñuum tilitlanigai aasiñ irrusiqłuich aniplutin.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamitichiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñunñik

³⁸ Aasiili Jesus anikami katragvinmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kinunğanun. Simon-ñum aakaruaña atniğñağniqsuq uunaqlukpakhuni. Uqautiniğaat Jesus taavrumiña. ³⁹ Utlaklugu qichaqhuni siñigviñ sanigaatnun tiliñigaa uunaqluk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaqlungiqsiğniqsuq. Makitihuniasiiñ niqłiugutiaqsiñigai.

⁴⁰ Jew-ñuruat minguiqsiağviat nunñitman, siqinñiq nipianikmanimma iluqatin ilauraaqaqtuat atniğñaqtuanik atniğñautilgich atlakaagiñnik tikiutiniğai Jesus-mun. Iliñigai argañni iluqanjitñun aasii iluaqsiplugich iluqaisa. ⁴¹ Irrusiqłuich aninnigai iñugiaktuaninñ iñunñinñ nipliaplutin, “Iğniğigaatin Agaayyutim.” Jesus-ñum tiliñigai irrusiqłuich nipliqunitlugich, atakkii ilisimaniğaat Christ-ñutilaaña.

Jesus-ñum Quliaqtuaqłha Katragvinñi

⁴² Uvlaağquqman Jesus-ñum uniñniğaa nunaacqiq iñuilaamukhuniasiiñ. Inñiich pakaaqsiñigaa. Paqitnamitruñ igłigiasiiñigaa aullaqunitlugu. ⁴³ Aglaan nipliutiniğai, “Quliaqtuaqtuksraurua tusaayugaallautañanik añaayugautaan Agaayyutim iñunñun atlani nunaacqiñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyugigaaña.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuağniqsuq Jew-ñuruat katragvinñiñi nanipayaaq.

5

Jesus-ñum Tuqluğai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Iñatni uvlut Jesus qichağniqsuq siñaani narvam taggisqaqtuami Gennesaret-mik. Inñiich tinuraτραğniqsut tusaasukhutin uqłhanik Agaayyutim. ² Tautunñigik malğuk umiak siñaani. Iqalunñiaqtit niuplutin

salummaiñiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq ilaqataaknun umiak (umiaġikkañanun Simon-ñum) uqautipluguasiiñ ayaktaallaquplugu siñaaniñ. Jesus aquppipluni umiami ilisautriaqsiñiqsuq iñuñnik. ⁴ Ilisautriñaiqami nipliutiniġaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiiñ kuvriġiaġusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ñum kiuniġaa, “Ataniiq, sakuukkaluagtugut unnuapak. Iqaluñillaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriġisirugut.” ⁶ Kuvriqamiñ iqalukpaurañiqsut kuvratiñunniñ aliñniuraliqługich. ⁷ Isaaqtañiġaich piqatitiñ atlami umiami ittuat ikayuġiaquplutiñ. Utlautikamiñ immiġñiġaich taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialiġataqługik. ⁸ Simon Peter-m tautukamiuñ tamanna sitquġniqsuq sivuġaanun Jesus-ñum nipliqhuni, “Ataniiq, aullaġiñ uvamniñ! Killiqirauruñ.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatiniñ nargiasruñiqsut iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰ Simon-ñum piqatik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, quviġusukmiñiqsutuuq. Jesus-ñum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiñak, uvakñaniñaglaan piññañniġisirutin iñuñnik aqaluñniaqmatun.” ¹¹ Iqaluñniaqtit qakitignaiġaich umiatin siñaanun, unisiqługichaasiiñ supayaat maliaqsipługu Jesus.

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaaqqimiitnami nalautchiñiqsuq añutmik auyugaqtualinmik. Añutim tautukamiuñ Jesus sivuġaanunniqsuq iniqsruqługuasiiñ, “Ataniiq, pisuksiñaġuvich mamitilhiñaugikma.” ¹³ Jesus-ñum isakługich argañni aksinñiġaa, “Piyummatiqaqtuñ. Iħuaqsiñ!” Tavrauva añutim auyugaqtuana mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ñum tiliñiġaa, “Uqautiginiagnagu kisumununniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivġiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tunillautinik Agaayyutmun tuvraġługich Moses-ñum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iñupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iñugiaksipłuni. Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukługu suli mamititauksuhutiñ atniġñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamuasiiñiqsuq agaayutyaghuni.

Jesus Mamitichiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maliġutaksranik agġiġniqsut nunaaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautripkaqługu taapku aquppiñiqsut naalaġniplugu. Agaayyutim Jesus sañjiksritmiñiġaa iħuaqsitquplugich atniġñaqtuat. ¹⁸ Ilañich iñuich agġiġniqsut akiyaqługu aulatlaitchuaq añun ilaan qaatchianagun. Itqutiniġaluaġniġaat iluanun tupqum ilisukługu sivuġaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiññamitruñ, iñuitkii tatiplutiñ, akiyautiniġaat qañanun tupqum, aasriñ alikługu qilañ tupqum atqaqtinniġaat qaatchianagun akunġatnun iñugayaat iliplugu sivuġaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ñum tautukamiuñ ukpiqsriħhat nipliutiniġaa atniġñaqtuat, “Añuun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat isumaasiiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqagñiħuutriruaq Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ñum ilisimanigai sumik isummatiqaqtilaanat apiqsruqługich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaġanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuġiñ?’ ²⁴ Ilitchuġipkaġisigipsi Iġñiñan Iñuum añalatchirrutiqalhanik natqigutritłapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulatlaitchuaq añun, “Makillutin tigulugu qaatchian añilaġiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq añun makinniqsuq sivuġaatnun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqługu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat

quvigusullapiagniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutin nipliqhutin, “Maatnatavra quviqnallapiaqtuamik qiñiqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruğniğaat Agaayyun.

Jesus Tuqluğniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniğaa anun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviniñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniniñik Rome-mağmiunun. Jesus-ñum nipliutinigaa, “Malinña!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaaq maliaqsiñiğaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niğiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiğmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiiñ Pharisee-ñuruat sulii aglaliqirit uqaalaaqsiñiqsut maliguaqtaiñun Jesus-ñum, “Suvaata niğiqatauvisi imiqatauvisi lu tax-siliqirini sulii killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniğai, “Iñuich atniğñañitchuat taaktiqagñianitchut aglaan tamatkua atniğñaqtuat. ³² Agginiñichuñ tuqluğiağlugich nalaunñagiruut inmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiqlugich.”

Uisauraatikun

³³ Iñajisa iñuich nipliutinigaa Jesus, “Maliguaqtai John-ñum uisauraagñiqsut akulaiqlugu agaayuplutini sulii maliguaqtiniñich Pharisee-ñuruat taatnatun-sulii; aglaan maliguaqtini niğiraqtut imiqhutiñlu.” ³⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Isummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutiviniñi uisauraaguplugich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullağviksrañ tikiññaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraanji uisauraagñiaqtut.”

³⁶ Jesus-ñum uqautitqiniñiğai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksrağumiñaitchuq nutaamiñ quppiğaamiñ ilaağluguasiiñ utuqqaq quppiğaaq. Taatnağumi aliksiñagñiağaa nutaaq quppiğaaq, atakkii nutaamiñ quppiğaamiñ ilaaksrağumiñ atriginianitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasulii nutaaq asiam misuğua ittuksraunitchuq utuqqağmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiiñ misuğuu puuğlu suungigisiruk. ³⁸ Aglaan nutaaq asiam misuğua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuğlu misuğuu piniñiñitchumuuk.] ³⁹ Kiñauñniñi imigukkumiñaitchuq nutaamik imiqqağuni asiam misuğanik sanñisimaruumik. Atakkii nipliğisiruq, ‘Utuqqağusiq nakuutluñniqsuq.’”

6

Qanuutautilañ Minguiqsiağvium Uvluan

¹ Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiağvium uvluani. Maliguaqtini pukuñniqsut mukkaaksranik sanñiyağlugich arganmiknik niğiaqsiplugitaasiiñ. ² Pharisee-ñuruat apiqsruğniğai, “Suvaata savakpisi minguiqsiağvium uvluani? Maligutaksrağikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-ñum kiuniğai tamatkua, “Aqliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanat niğisuliqamiñ. ⁴ David isigniguguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiiñ qaqquksraqhuni tunillaautauruumik Agaayyutmun niğiniğaa aatchuqlugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ niqiksrautigitquniñiğaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliğniqsuqsulii, “Iğniñja Iñuum atañuruq minguiqsiağvium uvluaniunniñ.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁶ Atlami minguiqsiağvium uvluani Jesus katrağviniñmukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anun argalik pannaqluktanik. ⁷ Aglaliqirit sulii Pharisee-ñuruat patchisiksrañliqiniğaat Jesus savaaqagagasugalugu nalaunñaitchuamik; naipiqtuğniğaat tautuğiaqhutin iluaqsiriigisipmagaan ilisratlaitchuamik

minguiqsiagvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ñum iļisimanigai isummatinjich. Uvvaasiñ nipliutinigaa anjun argalik pannaqluktanik, “Makittin uvunağutin.” Anjun makitluni tavrunağniqsuq. ⁹ Jesus nipliutinigai tamatkua, “Apiqsruğniagipsi una, Nalliak maligutaksrakuağnaqpa: savaaqatiq nakuuruamik naagaqaa pigiitчуamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñunmik naagaqaa piyaqquqtillugich?” ¹⁰ Qiñiqługich iñuich avatmiñi nipliğniqsuq anjutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsiñiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu qinnallapiagniqsut. Aasiñ uqautigiasniğaat avatmun qanuğukługu Jesus.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğunmik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimigaamunniqsuq agaayutyaghuni, unnuaq naatluguasiiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuqumigai maliguaqtini. Piksrağniqsuq qulit malğuiñik taiguutiqaqkağmiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkağmiñik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik igñinanik Alphaeus-ñum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ñuruamik, ¹⁶ Judas-mik igñinanik James-ñum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iļisauriruaq suli Mamititchiruaq

¹⁷ Tavrakña Jesus atqaqatiginigai maliguaqtini qimigaamiñ. Qichağatağniqsuq qaiğiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agğigñiqsut nakikñaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqçinñiñ tagium siñaani atiqaqtuamiñ Tyremiglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukługu Jesus suli iħuaqsikusħutiñ atniğñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iħuilliuqtitauruat irrusiqłunmiñ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iñupayaat aksiguñniğaat atakkii sanñiqaghuni inmiñi iħuaqsitłaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun iħuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaagutitlu

²⁰ Jesus-ñum tautuñniğai maliguaqtini nipliqhuni,
 “Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;
 Anjaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!
²¹ Quvianamiurusi niğisuktuasii pakma;
 Agaayyutim niğisuiqsitkisigaasi!
 Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;
 Iglagisirusi!
²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,
 ayaksimakpasi pigilugu Igñiña Iñuum aivakpasiunniñ
 suli nipliutigikpasi pigiitчуanunilusi.
²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii
 akiliusiaksraqsi pakmani kamağniagtuq. Itqumasigik, sivullianisa taatnau-
 tipmirağigaich sivuniksriqirit.
²⁴ Aglaan iqsiñamiurusi umialguruasii pakma;
 qağanaqtuaq iñuuiqsi isukhiññiaqtuq!
²⁵ Iqsiñamiurusi niğisuiqsimaqtuasii pakma;
 niğisuligisirusi!
 Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma;
 kiñuvğugisirusi qialusilu!
²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.
 Itqumasigik, sivullianisa uqautigillautaqmirağigaich sivu-
 niksriqinñuaqtuat.

Piqpaksriiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglali naalagniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliliqsuqtigikkasi, ihuaqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsiun Agaayyun ihuaqutitqulugich tamatkua taiyuaniqhuutriruat ilipsitnik, agaayutilugich tamatkua ihuaqutriginisasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ igluanik iqsrappich; kia iñuum piñiqpagu quppigaan, ki, pipkagumagiñ atnugaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqaguguni qaillugu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruqniaqnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñun nun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiitnik iñun nik piqpaksrigikkapsitnik suvaata akuqtuiniagásugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmiragigaich tamatkua piqpagirigikkatin. ³³ Ihuaqutigupsigik kisiisa ihuaqutrigikkasi suvaata akuqtuiniagásugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnagaqtuttuuq! ³⁴ Atugaksritnikkupsi tamatkununa kisiitñun utiqtititlaruanun atugaksraq-taagmiknik suvaata akuqtuiniagásugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritnikamin killuliqiriqatmiknun utiqtitchivigitqupmiraqtut aktilaanatan! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihuaqutilugich iñuich suli atuaksrillugich nigugisunatnagu utiqtitkisiniugich. Taatnagupsi akuqtuigisirusi kamanaqtuamik akiliusiamik, suli igñigigisigaasi Qutchinñiqsrauruam Agaayyutim ihuaqutriruaq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶ Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniilq Atlanik

³⁷ “Suksraungiqnasi atlanik, suksraungiqsaunitchumaasil; pigiiññigaiñiaqasi atlanik, pigiiññigakkaunitchumaasil; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasili. ³⁸ Aatchuglugich atlat, aatchuusiaqagumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiglugu uuktuun, naqiqsraglugu, aqalallugu, ulipkaulalugu: akiyagniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchugagaasi iglikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmigaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautinigai atrikusautmik, “Qiniltaitchuam iñuum sivulligumiuñ atla qiniltaitchuq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Maliguaqti kamanatlunitchuq ilisautrimiññ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatchigumi ilisaagmiñnik atrigaigutigisigaa ilisautriñi.

⁴¹ “Suvaata tautukpiun irriutanuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutigisunaqnagu qirugraitchiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautriñiañniqpich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaan, piiqlagu irriutanuluuraq iripniñ!’ qinisuñaqnagu qirugraitchiaq iripni? Ukpinquaqtii! Sivulliulugu piiqsirrun qirugraitchiaq iripniñ. Qinilguniagiñli nalupqinaiglugu irriutaiqsiñiksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq Iliagigaat Asianigun

⁴³ “Napaaqtuqiksaaq nauritlaitchuq asiagaitchuanik, naagaqaa napaaqtuqaitchuaq asirritlaitchuq nakuuruanik. ⁴⁴ Napaaqtupayaaq ilisimanaqatquq asirrianigun; pukutlaitchusi aqpinñik kakitlagñaniñ, naagaqaa asiavinñik kakitlagñanaqatuanik uqpinñi. ⁴⁵ Inullautaq nakuurualiqiruq atakkii nakuuruamik isumaqaghuni; inullautauñitñami pigiitchualiqiruq atakkii pigiitchuanik isumaqaghuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqahigmigun.

Malguk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksraginitchipsitña Atanipsitnik kamagiyumanitkupsigik uqauttigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña iñuk uvañnukkumi naalagnilugich uqahigikkatka aasiñ tupigilugich —ilisautigisigipsi qanuq atriqaqtilaanjanik. ⁴⁸ Taamna atriqaqtuq iñunmik nappairuamik tupigmiñnik nivakhuni itisiplugu

aasii iliplugu turvia uyaganmun. Kuuk uliqlukman qasaqtaqlugu taamna tupiq auliyanitchuq atakkii payanaitluni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruaq uqaligikkamnik tupiginitlugich atriqaqtuq iñunmik nappairuamik tupigmiñik nunamun turviilaqlugu; uliqluum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulguruq siqumitipiaqhuni.”

7

Jesus Mamititchiruaq Anuyyiuqtaiñ Qaukliata Savaktaanik

¹ Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñunmik, ilaa Capernaum-munniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukhat savaktiqagñiqsuq piqqagikkagmiñik; taamnaasii iñuk atnigñaqhuni tuqulhiñaaguqhuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukhat tusaakami Jesus-mik tuyuqagñiqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruanjitñik apiqsruqiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruñ Jesus inigñigaat pipiaqhutin, “Taamna iñuk ikayuqtaksragipiagiñ, ⁵ atakkii ilaan piqqagigai iñugikkavut. Nappairuqun-niñ katragviksraptiknik.” ⁶ Tavra Jesus malinigai. Uñasiñaiqmigu tuqaniñ anuyyiuqtit qaukliata tuyuginigai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvunajinñaqpich. Uvva utlaktaksraunilugitunjaunniñ tupimnun. ⁷ Naagalu suunilugipaitluna utlaktaksraginilugikpiñunniñ. Uqallaksiñagiñ uqaligmik aasiiñ savaktigikkağa atnigñaqtuaq iluaqsiñiaqtuq. ⁸ Atakkii anjalatitqagmiñuñ qaukhiñik sulit anuyyiuqtitaqluna anjalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullagiñ!’ aullagaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qagğaiñ!’ agğigaqtuq; sulit tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piñ!’ piragigaa.” ⁹ Jesus-ñum quvigusuutigiginigaa taamna tusaakamiñ. Kiniaqami iñugaagrunnun maliktigikkagmiñun uqagñiqsuq, “Paqisimaitchunasulit ukpiqsrihigmik taatnatun Israel-aagmiñi!” ¹⁰ Anutit tuyuurat utiqamin anuyyiuqtit qaukliata tupqanun paqinniñaat savakti iluaqsiplugu.

Jesus Anitqiksitchiruaq Uilgağnaam Igñinjanik

¹¹ Tamanna atumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atilimnun Nain-mik. Maliguaqtaiñ sulit iñugiaktuat iñuich malinigaat. ¹² Tikiñniqsuq paananun nunaaqqim anilgataqmiñiqsullu akigaqtuat tuqunaruamik iñunmik. Taamna tuqunaruq igñitauginikkaña uilgağnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinigaat taamna ağnaq. ¹³ Atanguruam Jesus tautukamiñ ilunjutchallapiagñiqsuq. Nipliutiniñaa ağnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlaklugu aksinñigaa tuqunaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliñiqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuqunaruq anun aquvitigñiqsuq uqaaqsipluniasiñ. Jesus-ñum utiqtinigaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatin taluqsratchaniqsut kamaksruaqsipluguasiñ Agaayyun itnaqhutin, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agğiqsimaniqsuq anniqsugiaqlugich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminiqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun sulit avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ñum maliguaqtaiñ uqautiniñaat iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁹ Tuqluqlugik malguk maliguaqtinñi tuyuginigik atanguruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich agğiqsağumaruaq, naagaqaa nigiuqtuksrauvisasulit atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyugigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agğiqsağumaruaq, naagaqaa nigiuqtuksrauvisasulit atlamik?’” ²¹ Taavrumani taatnalhatni Jesus iluaqsirağaiñiqsuq iñugiaktuanik iñunmik atnigñautinjitñik nanjirrutinjitñiglu,

suli anittaqlugich irrusiqługich, qñitlasiplugillu qñitlaitchuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiunigai John-ñum maliguaqtik, “Uqautityatku John qñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik:

‘Qñitlaitchuat qñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuqunaruat anitqiksikkaurut iñuuligmun, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanuruq inuqsraqtuanun.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñgitchuaq piqutigipluna.”

²⁴ John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsiñigaa iñugaağrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qñigiasugivisi? Ivinmik anugim aňalatajanik liilaa? ²⁵ Uvvasuli qñigiasugivisi iñunmik atnugallautalinmik? Iñuich atnugaallautaqagaqtuat inuqsrasunaqatin iñuuniağuurut inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik qñigiasupisi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanuruq sivuniksriqirihiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaunuruq Agaayyutim uqalhan uqautigikkaña itna, Agaayyun niqliqsuq,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniiñ kamanaiññiqsrauruq aňaayuqautaani Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummagmin tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunjaruanik atuqukkanñik paptaakkauplutin John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunniutaa inmiknun, suli paptaaqunlutin John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtut ililgaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmavinñitni tuqlirautiplutin avatmun,

‘Atuqtuurautigaluağipsi katchuutituutinik aglaan ağginñitlusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvguutinik qianñitchusi.’

³³ John Paptaaqtitchiri aggiqami nigñitlaiññiqsuq suli imingñitluni asiam misuğuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqługağniplugu. ³⁴ Igñiña Iñuum nigiraqtuq imiqhunilu. Pakma nipliğaqtsi, ‘Tautullaksiun iñuk niggiqsuruq imiqtuqtilu, ilaaraañat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqitaa ilitchuğipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Jesus Kinuğani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-ñuruat aiyugaağniğaa Jesus nigiyaaqtuaquplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamañña nigiaqsiñiqsuq.

³⁷ Taavrumani nunaaqqimi ağnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiñ Jesus niginiğniplugu Pharisee-ñuruam tupqani aggiutriñiqsuq nakasunñuamik imalinmik piññaqnaqtuamik tiprağiksautmik. ³⁸ Qichağniqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñi qiapluni, imağugich qulvimiñik, ivikugich nutchamiñik, kunikugich, suli kuviplugich tiprağiksautmik. ³⁹ Pharisee-ñuruq aiyugaaqtuq Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğniqsuq inmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiağumi nalunñiñayağaa una ağnaq aksisigikkani; nalunñiñayağaa qanutchimik iñuuniusiqaqtilaaña! Atakkii ilaa killuliqirauruq.”

⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Simon, uqautraksağigikiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiñña!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malğuk iññuğguuq simmiliaksraqtuğvik akiqsruumanigaak maninñik. Ilaqataan akiqsruumanigaa naliksralinmik tallimat kavluutit uvlut savaañatnik,

ilaqataanaasiiñ malgukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak akiliilguiniñiqmaknik akiqsruutaigñigik. Nalliak taapkuak piqpaksrilukpa ilaanik?" ⁴³ Simon-
 num kiunigaa, "Umaqanuğii natqigutrikkauruam anitluktuamik
 akiqsruutmik." Jesus nipliğniqsuq, "Nalauttutin." ⁴⁴ Kiniaqluguasiiñ
 ağnaq nipliutinigaa Simon, "Tautugun una ağnaq! Uvaña isiqama
 tupipnun qaitchinitchikma imigmik igguutiksranatnik isiganma. Aglaan
 uuma ağnam igguğai isigatka qulvimiñnik aasiiñ iviklugich nutchamiñnik.
⁴⁵ Ilvich iqinitchikma kunigluja. Aglaan uuma ağnam nutqautinitchai
 kunniuglugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquğa.
 Aglaan uuma ağnam uqsruqtigai isigatka tipragiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ,
 uuma ağnam kamaqtuamik piqpaksrilhan qiniqtikaa inugiaktuat
 killuqsautini natqigutikkauhat. Aglaan inuk killuqsautiqapianiiñnasugiruaq
 natqigutiraksramik piqpaksripiagnianitchuq." ⁴⁸ Tavrakña Jesus-
 num uqautinigaa ağnaq, "Killuqsautitin natqigutikkaurut." ⁴⁹ Atlas
 aiyugaaqtauruat nigiqatigiplugu Jesus nipliğniqsut avatmun, "Kisuunasugiva
 una? Natqigutritlanisusunniiñ killuqsautinik." ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutinigaa
 taamna ağnaq, "Ukpiqsrihqich anniqsugaatin. Inuuniagiñ tutqiksilitin."

8

Ağnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaalugich nunaaqqich
 nunaaqqiatlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik anjaayuqautaanik
 Agaayyutim. Qulit malguich maliguaqtaiñ malinigaat. ² Iñanisa ağnattuuq
 malikmiñigaat ihuaqsikkauruat irrusiqłunniñ suli atniğñautiniñ. Taapkua
 Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-num tallimat
 malgunnik irrusiqłunnik anitchirvigikkaña, ³ Joanna-lu, uiaqqtuaq Chuza-
 mik anjalatauruamik atangum Herod-num iniqpanani, suli Susanna suli
 inugiaktuat atlas ağnat. Tamatkua ikayuuttutiginigaich pigikkatin Jesus-mun
 suli maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilaatni inugiaktuat inuich utlautreğniqsut Jesus-mun nunaaqqipayaaniñ.
 Inugayaat katikmata uqautinigai uumiña atrikusautmik. ⁵ "Ilaatni inuk
 nautchiityağniqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat inich katagağniqsut
 apqutmun tutmiğaqatauplutiñaasii, suli tinmiurat silami nigiplugich. ⁶ Inich
 kataniqsut uyagauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan
 pannaqlunniqsut atakkii nuna ailañitłuni. ⁷ Inich nautchiaksrat kataniqsut
 kakitlağnalğich akungatnun. Aasiiñ kakitlağnat nauqasiqlugich nautchiak-
 srat nagguviksraigñigaich. ⁸ Suli inich nautchiaksrat kataniqsut nunagik-
 saamun. Naukamiñ nauriñiqsut mukkaaksranik tallimkipianuttaaqhutin
 atautchimiñ." Taamna uqausigillaan nipitusiłuni uqallañniqsuq, "Kiña siu-
 tiqaqtuaq naalağni!"

Sivuniñat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus qanuutautilaanik taavruma
 atrikusautim. ¹⁰ Kiunigai, "Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuana anjaayuqautmi
 ilipsitñulhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsriñitchuanun uqaqtuna
 atrikusautitigulhiñaq. Taatnamik
 qiniğaluaqhutin ilisaqsritłaitchut,
 suli naalağnigaluaqhutin kaniqsitłaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-num Kaniqsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

11 “Uvvauna qanuutaulha atrikusautim: nautchiaksraq uqaligigaa Agaayyutim. 12 Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqagtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuungaum tikitluni aattagigai uqalich uummatinithi ukpiqsritquniltugich anniqsukkautquniltugillu. 13 Nautchiaksratli kataktuat uyağauruamun nunamun atriqagtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqlugu quviasukhutin aglaan kanilinjilutin. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutin akkuniisunaqani aasiin uuktuaqsiuiq tikitman qapiqtigagniqsut. 14 Nautchiaksratli kataktuat akungatnun kakitlagnat atriqagtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaahum umialguthumlu suli quviananan marruma inuunialhum suqutigingiqsitağigaa ukpiqsriiq, aasiin asianat pigutlaitchuq. 15 Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqagtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiağataqlugu. Tamatkua tupiginigaat Agaayyutim uqalha aasiin asirriaqahutin anuqsrukun, suli inuusinich atlanjuqtauplutin.

Naniq Ataani Utkusium

16 “Kia inuum ikitnamiun naniq matutlaitchaa utkusimik naagaqaa ilitlaitchaa ataatnun siñigviich. Aglaan ilirağigaa naniqagvinmun, inuilli isiqtuat taututlarut naniqaqman. 17 Qanutchipayaaq irikkaauraaq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkauraaq paqitaugisiruq. 18 Qaunagititchi taatnamik qanuq naalağnisilaapsitnik atakkii kisupayaaq piqagtuaq akuqtullağisiruq, aglaan taavruma pikanitchuam anniagisigaa taamnaunniin mikilapiaqtuaq pigikkani.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniqatiunilu

19 Jesus-ñum aakanan suli aniqatiunin utlanigaat. Aglaan tikilguiñnigaat inugiakpaitlutin. 20 Ilañata inuich nipliutinigaat Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qinigukhutin.” 21 Jesus-ñum nipliutinigaat iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ñum Quunniğtuqitkaa Narvaq

22 Ilañatni uvlut Jesus maliguaqtinilu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igluanun narvam.” Tarra ayaksaagniqsut. 23 Tinilğaqsiağvinmikni Jesus siñiksağnisuq. Tavrakñatchiaq anuqliguutiqpaurağnigai narvami, umianat immiaqsipluguasiiñ suli iluqatin navianniuliqhutin. 24 Maliguaqtaiñ utlakhugu Jesus itiqsağnigaat nipliqhutin, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iniqtinigaat anuqi qaiqpauratlu. Anniğuiqman quunnitchiağullapiagniqsuq. 25 Tavra Jesus-ñum nipliutinigaat maliguaqtini, “Naami ukpiqsriiqsi?”

Aglaan quvigusuniqsut iqsiliqhutin, aasiin uqaqhutin inmiknun, “Qanusiu-niqpa una inuk anuğimunniiñ qaili qpauratlu kamagivatrun?”

Jesus Mamititchiruq Inuğiaktuanik Irrusiqłulinmik

26 Jesus maliguaqtailu tinilğaqsiağniqsut nunananun Gerasene-nağmiut, igluanun narvanan Galilee-m. 27 Jesus niupman umiamiñ paagnigaat inuum nunaaqqimiñ irrusiqłuqaqtuam. Taamna inuk atnuğailaagagniqsuq aimmitlaiqhuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluviğni. 28 Tautukamiun Jesus igitluni isigaiñun nipligñiqsuq nipitusipluni, “Jesus, igñina Qutchinñiqsrauruum Agaayyutim, suniaqpiña? Inigikpiñ anasiñnuqsaquniltunja!” 29 Nipliutinigaat taavruminja atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqłuk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak anallaqlunigaat akulaiqlugu. Tigurağaluğaqtuq argaillu

isigaiļu. Qiliqsruqlugich kalimñigñik kiktugaagagnigai, aasii iñuilaamuktitaqlugu irrusiqļuum. ³⁰ Jesus apiqsruğniğaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiuniğaa, “Uvaņa atiga Iñugiaktuq,” atakkii iñugiakhutin irrusiqļuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqļuich iniqsruağniğaat Jesus tuyuğitqunjtłutin samuņa natiqsiñaitchuamun. ³² Uvvaasiin iñugiallapiaktuat kuniat qanimi niğiñiağniqsut qimigaami. Irrusiqļuich iniqsruağniğaat Jesus aullaqtitquplutin kunianun. Jesus-ñum aullaqtinnigai tamatkunuņa. ³³ Irrusiqļuich anikamin iñuñmiñ isiqniqsut kunianun. Iluqatin aasiiñ kuniat pañalinisut ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiiñ ipiplutin.

³⁴ Iñuich munaqsriruat kunianik tautukamitruñ taamna atuumaruaq, qimakhutin tusaayugaagutiginigaat nunaqqimi avataanilu. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutin supmagaisa. Tikitñamitruñ Jesus paqinnigaat iñuk anitchivigikkaņa irrusiqļuñnik aquppiruaq isigaiñi Jesus-ñum, atnuğaaqahuni suli qauğrimmaağikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchañniqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriruat tautuktuat taavrumiņa uqautiginigaat iñuñnun qanuq iñuum mamitikkauħa. ³⁷ Iluqatin Gerasene-nağmiut apiqsruğniğaat Jesus aullaquplugu iqsilillapiqhutin. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galilee-mun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkañan irrusiqļuñnik iniqniğaa Jesus, “Maligukkaluağikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqagiağiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaqqimukhuni uqaaqsiñiqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaanik inmiñun.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

⁴⁰ Jesus utiqami iğluanun narvam iñugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñigaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat katrağviata, tikiumaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum iniqsruqlugu kiñuniğmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malğunñnik ukiuqatuaq, tuquaqsiñiqsuq. Jesus taamunaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraiğniğaat avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaqsruğuitłaiqsuaq qulit malğunni ukiuni. Akiliqsuutigigaluagñigai suurapayaani taaktinun, aglaan kiauñniñ mamitilguiñniğaa. ⁴⁴ Akunğatigun iñugayaat ağnam utlakħugu tunuaniñ aksinñigaa Jesus-ñum akuagun atnuğaanjan. Tavrakñatchiaq aunaqsruğuiqsigñiqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruğniqsuq, “Kia aksikpaņa?” Iluqatin naluniñiqsut. Peter nipliğniqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiqhutin tinurağatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaaqnik?”] ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaaņa. Iisimaligiga anipman sanñigikkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Ağnam tautukamitruñ ilitchuğikkauħi utlautiniqsuq uulillağmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniğaa suvaata aksilhanik Jesus suli qanuq iħuaqsikkauħi tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniğaa, “Ağnaaq, [quviatchauğigiñ,] ukpiqsriħiqpich iħuaqsipkağatin. Aullaħhiñaaguqtutin tutqiksilutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiñniqsuq Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuquruq. Iłaksiatqinñiaqnagu iłisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ñum tusaaplugu nipliutiniğaa Jairus, “Iqsiñak; ukpiqsriħiñiağiñ. Paniuran iħuaqsisiruuq.” ⁵¹ Tikitñamin tupiğmun Jesus-ñum isiqunitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli iłilgaam aapañalu aakañalu. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutin kiñuvğugaat iłilgaaq. Jesus nipliutiniğai, “Qianasi. Iłilgaaq tuqunitchuq, siñiksiñaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautigiaqsigaat iłisimaplugu ağnauram tuquħa. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqluğniğaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Iłilgaaq iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra

tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksranjanik. ⁵⁶ Anayuqaak quvigutchaniqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunijnñigik kisumun taavrumiña atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtikai Qulit Malgüich Maligüaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malgüich maligüaqtini sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqlunñik suli mamititchitlasiplugich atniññautinik. ² Taatnaanikami tuyuginigai quliaqtuaqiaquplugich anayyuqautaanik Agaayyutim suli ihuaqsitquplugich atniññaqtuanik, ³ nipliqhuni, “Aullautriññaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniiñ injiularim puukatanjanik unniiñ niqiksrap-sitñiglu unniiñ manijniglu naagaqaa atnuñaatqiutiksrap-sitñik. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpasi nayuutiyumausi taavrumani inaani aullagniaññapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunñitpasi unitchumagiksi taamna nunaaqqiq aasii ipsuktuqlugu apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinñitñun akuqtunñisilaanjanik tusaayugaagiksuumik.” ⁶ Maligüaqtit aullaqamin iglauniqsut nunaaqqiurapayaatigun quliaqtuaqhutin tusaayugaallautamik suli mamititchiplutin iñunñik nanipayaaq.

Herod-ñum Qanuñviiñña

⁷ Herod-ñum, anjalatauruam Galilee-mi, tusaanigai iluqaisa Jesus-ñum savaani. Tupananiqsuq atakkii iñuich uqaqhutin John Paptaaqtitchiri iñugutqinñiplugu, ⁸ ilanñich uqaqhutin Elijah sagvigñiplugu, ilanñitsuli uqaqhutin sivuniksriqiri inilgaaqnisaq iñugutqinñiplugu. ⁹ Herod nipliqsuq, “Uvaña John niaquiqsitağa, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraqikkağa tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchugisunñigaa Jesus kisuutilaaña.

Jesus Niñipkairuq 5,000 Anutinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqamin uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkañmiknik. Uvvaasiñ aullaqatiginigai kisiitñik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaagruich tusaakamitruñ malinñigaat. Jesus-ñum paglaplugich uqautiginigai anayyuqautaanik Agaayyutim, suli ihuaqsiplugich tamatkua ikayuñnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniñ nipipman, qulit malgük maligüaqtit utlanñigaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinñun nullagniauraqiaqulugich suli niqiksraqiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³ Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranñitñik.” Tamatkua kiunigaat, “Uvva piqagaluagtugut tallimanik qaqqianuranik suli malgunñik iqalugauraanñik. Tauqsigiaquvisigut niqiksranñitñik iñugaagruich?” ¹⁴ Anutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maligüaqtini, “Iñuich aquvititchigik malgükipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maligüaqtit iñupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶ Jesus tiginigai tallimat qaqqurat suli malgük iqalugauraak aasii aagluqhuni qilannun quyyatigiplugich. Avguağai qaqqut iqalugauraaglu qaitlugich maligüaqtimiñun autaağutigitquplugich iñunñun. ¹⁷ Iñuich niñiqsuq niğisuiğataqhutin. Tavra maligüaqtit immiññigaich qulit malgük aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisinñuqhuni maligüaqtaiñ utlanñigaat. Jesus-ñum apiqsruñigai, “Kisuunasugivatña iñuich?” ¹⁹ Maligüaqtaiñ kiugaat, “Ilanñisa uqağigaat John paptaaqtitchirauniplutin, ilanñisasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksriqiri inilgaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruñigai, “Ilipsiasiññi? Kisuunasugivisitña?” Peter-m kiunigaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ŋum Uqautiginigaa Tuquliksraniġu Anġipkakkauġiksraniġu

²¹ Jesus-ŋum iŋiqtilapiaġniġai uqautigitqunġitluni kisuutilaagmiŋik kimunun-niġ. ²² Uqautipsaaġniġai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukġiŋisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtikisigaat ayaglugulu Iġŋiŋa Iŋuum tuqulluguasiġi. Aglaan piŋayuakkun uvlut anġipkakkauġisiruq.”

²³ Iluqaisa nipliutinigai, “Kia iŋuum maligukkumiŋa suksraaqtaksraġigaa pisuġi, iqsriutilugu sannigutani uvlugaġikpan aasii maligluna. ²⁴ Atakkii kia iŋuum anniginiagumiŋ iŋuuġi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiŋumiŋ iŋuuġi piqutigiluna piŋŋakkisiruq iŋumun iŋuuġimik. ²⁵ Iŋuum piŋŋaktaagġihiŋaugaluagaa suurapayaana marruma nunam aglaan tammautigisigaa iŋuuġi. Sakuuguraġniaġha sumun atuġumiŋaitchuq! ²⁶ Iġapsi kanġugivalukkaatŋa iġisauttitkalu sivugaatni iŋuich suksraqaŋitchuat Agaayyutmik. Taatnatun Iġŋiŋan Anġutim kanġugigisipmigaaptuq utiġumi kamanautiqaġuni aapamisun piqasiġuni ipqitchuanik isaġuliŋnik. ²⁷ Iŋumun nipliutigipsi, Iŋuqaqtuq iġaŋitŋik uvani makitaruat tuqunaiŋnaġmiŋ qiŋiġniatuanik Agaayyutim anġayuqautaanik.”

Jesus-ŋum Atlanġuqtiġha

²⁸ Akunniqsaanjanikman Jesus-ŋum kayunġiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuġniqsuq qimiġaamun agaayutyaqhuni. ²⁹ Agaayupkaqġugu qiŋŋana atlanġuġniqsuq atnuġaanġu qivliqisiraqahutiŋ. ³⁰ Tavrakŋatchiaq malġuk anġutik uqaqatiginigaa Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiġ qiŋŋanak qaummagġiġallanġiŋsuq. Uqaqatiginigaa Jesus tuqqutauġiksranaġun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqataiġu siŋiŋnialġlġlapiagŋiŋsuq, aglaan itiqamiŋ tautuŋniġaat Jesus kamanalġhagun qichaqatigiplugu malġuk anġutik. ³³ Anġutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutinigaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniġiŋput. Nappaitquguptigut nappaiŋayaqtugut piŋasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Iġisimanġikaluaġniġaa uqaġikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulaŋiutiġniġai; maliguaqtai iqsitchaŋniŋsuq nuviya qulaŋiutipman. ³⁵ Nipi nipliŋsuq nuviyamiŋ, “Tavrataamna Iġŋiġa piksraqtaagġikkaġa; naalaġniyumagiksi.” ³⁶ Uqaġuiqman Jesus kisiŋuġniŋsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiŋ uqautiŋiŋniġaat kisumununniġ tautukkaqtiŋ.

Jesus Iġuaqsiŋaiŋiŋsuq Nukatpiaġruŋmik Irrusiġġuliŋmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piŋasutlu maliguaqtai atqaqamiŋ qimiġaamiŋ iŋugiaktuat iŋuich paaġniġaat Jesus. ³⁸ Iŋuk nipliġniŋsuq akunġatniŋ iŋugayaat, “Iġisautrii, tautullagun iġŋiġa, tarra iġŋitualuga. ³⁹ Irrusiġġuum anġalatmani kapyaaqsiŋiŋsuq. Ilaa qiluraġallapiaġaqtuq suli innuliqiaqsiruq qaniġmigun. Irrusiġġuum atniaqtuiŋaġaa suli unitġaiqġugu. ⁴⁰ Uqapsaaġaluagġitka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiġġuk aglaan anipkalġuiŋniġaat.” ⁴¹ Jesus kiusriŋiŋsuq, “Ukpiqutaiŋŋiaqpat ilipsitŋi. Naagasuli killukuaqmiŋsi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksraġivisi? Qanutunaglaan iġġutuqtigiraksraġivisi?” Tavrani nipliutinigaa iŋuk, “Uvuŋautisaqsuŋata iġŋiġiŋ!” ⁴² Nukatpiaġruum utlautiġhani irrusiġġuum ulġuqsraaqtinnigaa nunamun qiiqsruqtitkaqsipġugu. Jesus-ŋum iŋiqtiġniġaa irrusiġġuk aasiġ mamititlugu nukatpiaġruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³ Iluqatiŋ iŋuich quviġusuutiginigaaat kamaŋaqtuq sanġigikkaŋa Agaayyutim.

Jesus-ŋum Uqautigilgitkaa Tuqqutauġiksrani

Iŋuich quviġusuktitlugitsuli Jesus-ŋum savaagġikkaŋanik nipliutinigai maliguaqtini, ⁴⁴ “Piigunġiaqnaġu una uqauttutiginiaġkaġa ilipsitŋun!

Igñiña Iñuum aatchuutigikkaugisuruq iñuñnun tuqquutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaaña uqautigikkanjan iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kanjisiqliguiññaat. Taluqsraqhutin apiqsruqliguiññaat taavrumuuna.

Kiña Kamanagñiqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtailitraqsiñiqsut nalliqtin kamanagñiqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum ilisimaniğai isummatilaanaj. Qiññağniğaa ililgaaq inillaklugu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuğumiun ililgaaq pisigiluna tavra akuqtuğaaña; suli kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmigaa taamna tuyuğirigikkağa. Iñuk kamanaiññaqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamanagñiqsrauruq.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun İlagillapiagñikput

⁴⁹ John nipliqsuq, “Ataniiq, tautukkikput iñuk anitchirağaqtuq irrusiqłunnik atuqlugu atqin. İniqtigikput atakkii uvagut ilaginıtıluq.” ⁵⁰ “Nutaqtinnianaiqsun,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaq akıllııqsunıtıchuaq ilipsitñik ilipsitñıktuqtuq.”

İlanisa Samaria-ğmiut Akuqtuğunğitchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilitchuğikamiun utiqtuksrauıı Agaayyutmun isummigñiqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² İglauligmiñi tuyuqagñiqsuq uqqiraqtinik sivumiñi nunaaqqianun Samaria-m itqanaiyautitqupluni tukkuksrağmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtunıññaat atakkii Jerusalem-munıaqhuni. ⁵⁴ James-ñum suli John-ñum, maliguaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutiniğaa, “Ataniiq, qıññaquvisiguk ikniğmik qılanıñ piyaqquityaqulugu tamakunıña?” ⁵⁵ Jesus-ñum kinıaqługich inıqtıniğai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maliguaqtailu iglaunıqsut atlamun nunaaqıuramun.

İluqnaungıtıchuat Malıgıuqtıt

⁵⁷ İgliqtaulıgmikni iñuum nipliutiniğaa Jesus, “Malıkkısıgıkpıñ napmupayaaguvich.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiunığaa, “Kayuqtut sısiqıqtut, suli tinııurat sılamı ugluqıqhutin, aglaan İgñiña Iñuum inıksrııtıchuq mıngııqsıagvıksrağmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Malıñña.” Aglaan taavrıma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sıvıllııluqı aılana ilıvıgiagıluqı aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiunığaa, “Ki, tuqunaruat ilıvıgliıtrun tuquruagıkkıqtın. Aglaalı ilvıch qulıaqtuagııgıñ anıayıqautanıq Agaayyıtım nanıpayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk niplıqsuq, “Ataniiq, malıkkısıgıkpıñ. Aglaan sıvıllııluqı qıñıgııqsıagııglagıch ilagıkkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunııuqtıuq kinıanıtıgalıqı atıgımiñıtıchuq sumun anıayıqautanıq Agaayyıtım.”

10

Jesus Tuyuğıgai Malıgıuqtıt

¹ Kiñuagun taavrıma atanıurıuq piksraqtuq piñasukıpiaq qulıt malğunınik iñunınik tuyuğıplıgıch malğııllaaplıgıch. Aullaqtıtkaı sıvumiñi nunaaqqıpayaanun tikıtıchagımakkağmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Katıtaksraqtugalıuqtıuq aglaan savaktıt katıtıchırksrat ikıtıt. İniqsruğımaısi atanıanun katıtıchıvıum tuyıpsıaqulıqı katıtıchırksranık savaqulıgıch nautıııvıñmiñi. ³ Aullaıñıñıaurısi. Tuyuğıniagıpsı ipnaiyaatun lıılaa akunğatnıun amaqqıt. ⁴ Aullaıtrıñıaqası manıkuviuramık naagaqaa puukatauramık naagaqaa sakpakımık; iglıqtaulıapsıtñi nutqaqtıgıniagısi kısımununıñi. ⁵ Supayaamı isıgıniğıpsı tupıgımun nipliıtıyımagısi, ‘Tıtqıun iñııñun uumanı tupıgımi illı.’ ⁶ İñuk tavrani iñuunıagıniqpan

piqqaksriḷuni tutqiuṭmik, taamna tutqiuṭn ittuĩñaḡisuruq ilaani. Aasiĩñ taatniingĩñnikpan taamna tutqiuṭn utiḡisuruq ilipsitñun. ⁷ Nayaṭtiyumausi taavrumani tupiḡmi niḡilusiḷu imiḡusiḷu qanutchipayaamik aatchuqpaasi, atakkii savakti akilĩusiaksraqaqtuksrauruq. Nuktaḡniaqasi tupiḡmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsi paḡlakpaasi niḡiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchilusi atniḡñaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich paḡlañitpaasi nipliḡumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuḡisigikput; aglaan itqaḡiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautigipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunḡugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtaai aullagñiqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iñaitñi

¹³ “Nakliuṭ, Chorazin-naḡmisiu! Nakliuṭ, Bethsaida-ḡmisiu! Savaaqagaḷuaqtuña iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qĩnikkasi savaañuniquata Tyre-miḷu Sidon-miḷu inḡilḡaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuṭnik atnuḡaḡuṭiṭ suli aḡramun aquvilluṭiṭ qĩniqtillugu taavrumuuna mumiḡiṭiṭ killuqsautmikniñ! ¹⁴ Atanniivium uvluani iḡlutuyunaitlukkisuruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñḷu Sidon-miñḷu. ¹⁵ Ilipsitñunlu Capernaum-misiu! Kamanagñasugivisi qilaṭmunaglaan? Iktaugisirusi anasiñḡuqsagviṭmun!” ¹⁶ Jesus nipliutiniḡai maliguaqtini, “Kisupayaam naalaḡnikpaasi naalaḡnigisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaataamna tuyuḡirigikkaḡa.”

Jesus-ḡum Maliguaqtaai Utiḡiqsut

¹⁷ Piñasukipiaq qulit malḡuich iñuich utiqamiṭ quviasullapiagñiqsut nipliḡuṭiṭ, “Ataniiq, makua irrusiḡḷuichunniñ tupigiraḡigaatigut tilikaptiḡiṭ anitquplugich atuḡḷugu atqĩñ!” ¹⁸ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Tautukkiga tuunḡaq atqaqman atriḡḷugu ikniḡpalak pakmakña. ¹⁹ Naalaḡnillaḡitchi! Saṭṭiksritkipsi tutmatlasipḷusi nimigianik putyuu-tiliṭniḡlu akimatlasipḷusiḷu saṭṭianiñ piyuaqtigikkapsi. Suli tamatkua atniḡumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiḡinagu irrusiḡḷuṭun tupiginiḷusi aglaan quviatchautiḡitluksiṭ atigikkasi aglausimaḡniḷugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumani Iḡqitchuam Irrutchim quviatchaktiniḡaa Jesus suli uqaḡitlugu, “Aapaañ, atanḡuruatiin qilaṭmi nunamiḷu, quyagikpiñ! Sagviḡitiṭ puḡi-itchuanun sut iriqsimaruat puḡiksuaniñ ilisimaruaniñḷu. Aa, Aapaañ, taamna sivunniḡikkan quviagigiñ. ²² Aapaa qaitchigaaña saṭṭipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iḡñiḡuruam kisuupiaqtilaaña aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaaña aglaan Iḡñiḡuruam, suli tamatkua Iḡñiḡuruam sagviutisukkani Aapauruamik.” ²³ Jesus-ḡum kinḡaqamigich maliguaqtini nipliutiniḡai kisiṭṭuutiḡugich, “Quvianamiurusi atakkii iñuursi taututlasipḷusi atuumaruanik! ²⁴ Uqautigipsi, Iñugiaktuat sivuniksriḡirit suli umialḡich tautugummiuḡniḡaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulḡuitḷugu, suli tusaayummiuḡḷugu tusaakkaqsi aglaan tusaalḡuitḷugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ḡmiukun

²⁵ Iḷisautrim maligutaksranik utlakḷugu Jesus uuktuagunniḡaa apiqsruqtaḡḷugu, “Iḷisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik iñuulḡimik?” ²⁶ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Qanuḡmi maligutaksrani

aglaksimaaqpa? Qanuq agliqiplugu ilisauttigiragiviun?”²⁷ Anutum kiunigaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.”²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniağuvich iñuugisirutin.”²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunñanasugniaqhuni inmiñik apiqsrulgitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?”³⁰ Jesus uqaaqtuagaqsiruaq, “Ilaatniguuq iñuqağniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauñaan tigliniaqtit añallaqluñniğaat atnuğaiqlugu karuklugu unitluguasiiñ tuqułhiñağuuqtuaq.”³¹ Agaayuliqsiptuuq igliğmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiun taamna iñuk apqusaalhiñağniğaa igluagun tumitchaam.³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpanmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiiñ tautukamiun taamna iñuk apqusaagmiñigaa igluagun tumitchaam.³³ Aglaan Samaria-ğmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ añallaqluktamun, aasiiñ tautukamiun ilunñugiliutiplugu.³⁴ Utlaklugu kuvviqiniğai uqsruğutmik wine-miglu killiğniñi aasiiñ mamitaqlugich. Taatnaamik iñiñigaa taamna iñuk natmaksigviurağmiñun nullagvinmuutiplugu qaunagiaqsipluguasii.³⁵ Uvlutqikman manniñniğaa malğunñik nullagvium iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnağluñ aakiligisigiga qaunaksriłipkun ilaanik akiqsruutiqağniğupkiñsuli.’”³⁶ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkunuuna piñasutigun? Nalliat iñuuqatauva taavrumuñ iñunmun añallaqlukkauruamun tigliniaqtitigun?”³⁷ Aglaliqirim kiunigaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Taatnatun iñuuniağiñ.”

Jesus-ñum Isiqattağvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtinilu iglautiñaqhutin tikiñniqsut nunaaqqiuramun. Ağnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaagniğaa kiñuniğmiñun.³⁹ Aasiiñ aniqatiqağniqsuq atiqaaqtuamik Mary-mik. Aquptaaghuni isigaiñ sanigaaatnun atanguruam naalaqtuagniğaa ilisautripman.⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqağniqsuq suraksrağayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniğaa, “Ataniiq, suginipiuñ aniqatma kisivripkaqmaña? Uqauttuun uvuñaqulugu ikayuğiağluñ!”⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik.”⁴² Aglaan atausiq piitchuillapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisañat ilaaniñ.”

11

Jesus Iliisautriruaq Agaayulikun

¹ Ilañatni uvlut Jesus agaayulgiñniqsuq kisiññuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttigut qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.”² Jesus nipliutiniğai, “Agaayugupsi itnağusi,

‘Aapapta:

Iñupayaaq nunami kamaksriłi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullağniili añalatchiłhiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigut uvlugağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

⁴ Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqluutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniaqasigut uuktuqaqsiihigmun.’”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iłapsisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Iłauraan, simmiliaksrağuktuñ piñasunik qaqqianik.’”⁶ Iłauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchuñ

niġipkautiksrajanik.’⁷ Iġauraanjan kiunayaġaa tupqum iluaniñ, ‘Iġaksianaña! Talu kiluusaaniktuq. Qitungatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchunitchuna aatchuġiaġutin.’⁸ Uqautigipsi, una makitchunitchuna aatchuġiaġlugu qaqqumik ilauraagihagun, makitchumiñaqtuq aatchuġiaġlugu inuġikkañanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni.⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Inġipsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitñun.¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuq akuqtuigisiruq, sul i pakaaqtuq paqitchigisiruq, sul i talu anmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun.¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchuġayaqpaun iġñi nimiġiamik iniqsruqpani iqaluktuġukhuni?¹² Naagaqaa aatchuġayaqpaun putyuutiliñmik iniqsruqpani manniksuġukhuni?¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq aatchuġisraqs i nakuuruanik qitungapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuq aatchuiñaapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununa iniqsruqtuanun inmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quviġutchaniqsut¹⁵ aglaan ilañich nipliġhutiñ, “Beelzebul-ñum, anjalataata irrusiqłuich, qaitchiñiġaa sanñimik anitqataitlasiplugu.”¹⁶ Atlat uuktuaguklugu Jesus apiqsruġniġaat savaaqaquplugu quviqnaqtuamik ilitchuqqutaulugu Agaayyutmun tuyuġitilaanjanik qilañmiñ.¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai qanuq isummatiqalhat. Nipliutiniġai, “Iñuich nunaaqġikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanġuviich aviksimagumiñ suksraunġiġniñiaqtut.¹⁸ Taatnatuntuuq tuunġaum irrusiqłun i avgumagumiñ akikñaqtuutilutiñ avatmun anjaayuqautaa isukliññiaqtuq. Nipliqsusi anitchiraġaġnipluna irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitchiplunaguq sanñimik savaaqatlasipluna taatnatchimik.¹⁹ Anitchiraġaġuma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmiragivat? Tarra ilañich atanniqsuqtiginiġisi ilisimanaqsilugu killukuapiaġataqtilaaqsi.²⁰ Aglaan anitchiraġaqtuna irrusiqłunmik Agaayyutim irrusillautañagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullaġniñjaniktilaana anjaayuqautaa akunnapsitñi.”²¹ “Sanñiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiġmiñik, suurai tiglikkautlaitchut.²² Aglaan sanitluktua anjuyaklugu akiilikamiun aullautiraġigai satkui tunñavigikkani, avguqługich tiglikkani piqatmiñun.²³ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, sul i iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksraġmiñik. Paqinitchamiun nipliqsuq, ‘Utiġniqatuna tupiġmun unisagikkamnun.’²⁵ Utiqami paqinniġaa ini salumaplugu sul i iluaqsaqsimpluni.²⁶ Aasiiñ anipluni agġiutigai tallimat malġuich irrusiqłuich pigiitluktat inmiñiñ. Isiqhutiñ iñuuniġniqsut tavrani. Taamnaasiiñ iñuk pigiitlunniqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiaġataqtuq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu aġnam iñugayaaniñ nipliutiniġaa, “Qanutun quvianaqti-giva aġnaq iġñiruq ilipnik sul i miluktitlutin!”²⁸ Jesus-ñum kiuniġaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim aasiiñ tupiġplugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

29 Iñuich iñugiaksisaiñaaqsimata Jesus uqaaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitchuanuruat qiñiguktut quviqnaqtuamik savaamik ilitchuqqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiñigumiñaitchut taatnatchimik. Qiñilhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. 30 Igñiña Iñuum ilitchuqqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. 31 Atanniivium uvluaani atanguruam agnam aggiqsuam unjallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq unjasikuamiñ naalagnityaqhuni Solomon ilisautripman puqutmigun. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ. 32 Atanniivium uvluaani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmigai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqinñiqsut mumikhutin killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuaqalha. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

33 “Kia-unniñ ikitnamiun naniq iritlaitchaa naagaqaa ilitlaitchaa ataanun utkusium aglaan iliragigaa naniqagvinmun. Iñuilli qiñigumagaat qauma isigumij. 34 Irisi nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. 35 Qaunagititchi qaumaruaq ilupsitñi taaqtuanitichumuuq. 36 Iluqani timin qaummaagikpan, ilañaa taaqtuamiisunaaqani, qaummaagikkisuruq iluqaani, atrilugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpinquaqtit

37 Jesus uqañaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaagñigaa niğiyaqtuaquplugu. Maliklugu nayummagatağniqsuq tamañña niğiaqsipluniasiiñ. 38 Pharisee-ñuruuq atlasuqtuq ilitchuğikamiun Jesus-ñum igğunjsilañat argañiñ niğigaluaqani. 39 Atanguruam nipliutiniğaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaalhiñañitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuğimik suli pigiilqihimik. 40 Ukunani ilisağungitchalukkut. Agaayyutim iñiqtağigik iluqaanik qaañalu ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtağigik iñuum timaalu isumaalu. 41 Aatchuutigisiun immañat qallutipsilu puggutapsilu nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaaq salumagisuruq sivuğaañi Agaayyutim. 42 Nakhiun Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuğutinik naurianik. Naagatai iñuñnik añalatchitlaitchusi nalaullugu suli piqpakstriñitlusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmisi. 43 Nakhiun, Pharisee-ñuruasii! Qiñiqusaagaaqtusi aquppiutağiksaanun aquvitlusi katragvinñi suli paglatqusuurusi kamagilusi tauqsigñiağvinñi. 44 Nakhiun, [ukpinquaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitñutchiğniğilaanik iluviğnik iñuich pisugvigikkañitñik qaañatigun naluplugich.”

45 Ilañata ilisautrit maligutaksranik nipliutiniğaa, “Ilisautrii, taavrumiña nipliğavich upyaktuğiptiguttuuq.”

46 Jesus-ñum kiuniğai, “Nakhiun, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiğagigisi kiviqqaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmañnun. 47 Nakhiun! Iñiqsiraqtusi iluviğiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuñaami sivuniksriqiripayaanun sivulliagikkapsi tuqquutağikkañitñun. 48 Taatnağupsi añiqataupmisi, aasiisuli ihuagigiksi tamanna savaagikkañat sivulliagikkapsi. Taipkua tuqquutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluvinitñik. 49 Piqutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqihimigun, “Tuyuqagisiruñña sivuniksriqirinik

uqqiraqtinigu iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilañich suli piyuaglughich atlat.’⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim anasiññuqsagisigai iñugikkañi pakmapak iñuaqtulhatigun iluqañitñik sivuniksriqirinik aullaññihaniñaglaan nunam,⁵¹ aullañniplutin tuqqutaulhaniñ Abel-ñum tuqqutaulhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akunğakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna.⁵² Nakhiñ, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjqsitłaitkiksi Agaayyutim uqalha uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriqaqtusi iñuñmik anmautiqaqtuaq Agaayyutim anayyutaanun aglaan anmanitługu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsuğmiplugich tamatkua isigñiuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaqsiyman tavrakña aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuagsiñğaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun,⁵⁴ pisagisuklugu uqaqpan nalaungilluni.

12

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinqñaqtuñiq

¹ Iñugaagruiç kativiiñaqhutin tatrutivaitłutin tutiliqatautiniqsut. Jesus-ñum nipliutiqaagñigai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlak-srautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpinqñağutaatniñ.² Qanutchipayaag matukkauruaq matuğisiruq, suli iluqani iriqsamaruaq ilitçuğipkkaugisiruq.³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusagñagisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautağisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramañ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchirağaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigitłuktuamik.⁵ Urriqsuutiniagipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiñ Agaayyun tuqup-kainanikami analatçhiłiqaqtuag anasiññuqsagvinmuktitchitłapluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksragigiksi.⁶ Tallimat tinmiurat tunitłaiññiqpat malğunñun maniuraanñun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piiguumanitçhaa.⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaaqtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tinmiuraniñ.

Uqağilhalu Piilaagilhalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinaiguni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, Iğñiñan Iñuum nalupqinaiglugu uqağigisipmigaa sivuğaatni isağuligikkañiñ Agaayyutim.⁹ Aglaan kia ayakpaña sivuğaatni iñuich Iğñiñan Iñuum ayaksisipmigaa sivuğaatni isağuligikkañiñ Agaayyutim.¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqağniqluktaqtuaq Iğñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitçhaa iñuk uqağniqluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik.¹¹ Iñuich uqaqsittaagvinmuutikpasi sivuğaatnun atangich suli analatit, isumaalunñiaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniaqtilaapsitñik.¹² Atakkii tavrağuppan Ipqitchuam Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaagruiñ nipliğñiqsuq Jesus-mun, “Ilisautrii, uqaattuñ aniqatiga aviqulughich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisagikkañi.”¹⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Anuun, atanniqsuqtauyumiñaitçhña avguitłasilunja suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!”¹⁵ Nipliğñiqsuq iluqañitñun, “Munagititchi siqñaktuahigmiñ! Atakkii suuragaiksigaluğumi iñuk piññautigiyumiñaitçhaa iñuugimik.”¹⁶ Tavralli Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqağniqsuq umialguruamik. Nunaña

nauqpauraqhuni kopraksranik. ¹⁷ Isumaaqsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuġisivik? ¹⁸ Itnaġisiruñaliqaa,’ uqaġniqsuq inmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaġvitka aasiiñ nappailuñja añitluktuanik. Tavrurja tugvaġisigitka nauriaġikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliġisiruñja uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuġikkaqnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiiñ iñuuniagiñ qaġalutin niġilutin imiġutinlu. Quviasugiñ!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutinigiñ, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’” ²¹ Jesus niplipsaaġniqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknuñhiñaq aasriiñ suksraitlutin Agaayyutitñaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ñum nipliutitqinñigai maliġuaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunjtłusi iñuukigmik, sumik niġiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuġaaġniqtilaapsitñik. ²³ Iñuuliq pitluktuanuñiqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuanuruq atnuġaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitłaitchut naagaqaa katitchitłaitchut, suli siġluqañitçhut tugvaġviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niġipkaġaġigai! Akisutluktusi tamatkunakña tinmiñunniñ! ²⁵ Iłapsi iñuukhi takhilaalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Anjalataġilguiññigupsiun sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuġarritłaitçhuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atanġum Solomon atnuġaallautat pigigaluaqługich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuġaaqatlakpagich nauriat —ivgich illakhutin uvlupak aasiiñ ikipkaqługich uvlaakun — atnuġaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiññiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niġihiksrapstñik imihiksrapstñiglu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitçhuat marrumani nunami isumaaluutiqaġaqtut tamatkunija. Aapagikkapsi ilisimagaa inuġikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaġilugu Agaayyun anjalatchiruaq nalaunñaruanupluni umialiktun. Taatnaġupsi qaitechigisigipsi inuġikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilañmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilañmiittuam aatchuġukkaasi ilaan pigikkanjanik qaunagilusriñ. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluguasiiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnaġupsi inniaqtuq maniqaġviqaqmatun piunġiġumiñaitçhuamik. Tugvaqsiun umialgutiksraqsi pakmuñja piyaqquġumiñaitçhuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumiñaitçhai suli qupilġut piyaqquġumiñaitçlugich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyaġumausi savautriñipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat añaayuqaġmiknik utiqsaġumaruamik katchuutiruat niġiqpagviatniñ. Tikilluni katchaktuqpan añmautinayaġaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuqaġminj paqitpatin itqumalutin suli itqanaillutin utiqpan. Naalaġnisitçhi, Añaayuqaq saalisagisiruq aquvitillugich aasiiñ payuglugich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Ataniġminj paqitpatin piñhiñaaġuġutin agġiqsiġniqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupqiginiçhiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumiun tigliñniaqtim tikiumaħksraña isiqtinñayaitçhaa tupiġikkagmiñun. ⁴⁰ Ilipsipsuuq, taatnatun piñhiñaanuyumausi, atakkii Iġñija Iñuum agġiġisiruq sassagñiġmi niġiuginisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiņa atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanġuruam kiuniġaa, “Uqallaglaņa tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq aņaayuqaņata iglauhġmiņi qaukħiutikkaņa atlat, savaktit niqiksritquplugich piņaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti aņaayuqaņan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Iļumun uqautigipsi, Atanġum taamna savakti munaqsriliutiniaġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukħiutikkaņa isummigñigumi, ‘Aņaayuqaġa muluruq,’ tavrakņaaglaan ipiġaqtuaqsilugich atlat savaktit aņutit aġnatlu, suli nigiaqsiluni imiliguniļu, ⁴⁶ tavrauvaali aņaayuqaņa utigisiruq niġiuginisillugu kilikkaluaqnaġulu. Uuma atanġum piġisigaa savagvianiņ piqasiutipkaġlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukħiutikkaņa iļisimagaluaqtuq aņaayuqaġmi pisulħanik. Aglaan tupiksriņitļuni anasiñņuqsausiaqallapiaġniaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq ataniġmi pisulħanik nalaunņaiļiqiruaġlu anasiñņuqsakkaugisiruq atqunaunġilaamik. Iñuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich niġiugvigigisigaat atqunaq. Aasiiñ iñuk aatchuusiaqatluktuq iñuich niġiugvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutruruq Aviktuļiġmik

⁴⁹ “Aggiqsuņa nunamun isummitqigiaqługich iñuich. Aggiġiņa ittuq ikniqsuġmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinņaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisiruņa pap-taagutiksramik; qanutun ihuiļiuqtigivik atuumaniaħhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi aggiutriņiņiņuņa tutqiutmik nunamun? Qaņa, aggiutruruņa aviktuļiġmik. ⁵² Pakmaniņaglaan aņaayuqaġiich tallimauyumiņ avikkisirut, piņasut ak-illililugich malġuk suli malġuk akillililugich piņasut. ⁵³ Aapa akillililutiniaqtuq iġniġmiñun suli iġniq aapamiñun; aaka akillililutiniaqtuq paniņmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akillililigisigaa ukuani suli ukuaņuruq aakaruaņi.”

Kaņiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ņum nipliutilgiñiġai iñuich, “Tautukapsiuņ nuviya kanaknamiņ nipliġaqtusi sialuguġniġniplugu, aasii sialuguġaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiuņ anuġi uņallamiņ nipliġaqtusi uunaqsiñiaġniplugu, aasii uunaġuġaqtuq. ⁵⁶ Ukpinņuaqtausii! Iļisimagaluaqtusi silaksramik qiñiņaņun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiuņ qanuutauħa atuumaruam pakmapak?

Atisiqatigiun Akillilisuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivġiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunņatilaanņanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagviņmuutilutin, pisuqtilaapni inillaksagumagiņ agvisigikkan tikitkaluaqnaġu uqaqsittaagvik. Taatnaņitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikħiqsuqtinun, aasii aikħiqsuqtit iligisigaatin isiqtauviņmun. ⁵⁹ Uqautigikpiņ, aniyumiñaitchutin isiqtauviņmiņ akililaluaġnagich akilaksrapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiņ Naagaqaa Piyaqquġusi

¹ Jesus uqaqtitlugu iļanich iñuich Jesus-muņniqsut uqautiplugu Galilee-ġmiunik Pilate-ņum tuqqtaniņik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; auņiļļu auņich niġrutitlu avuġiiksitlugich. ² Jesus-ņum kiuniġai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ġmiut killiqirautluņniplugich atlaniņ Galilee-ġmiuniņ tuqqutaupmata taatna? ³ Qaņa, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiņ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua

akimiaq piņasut iñuich Siloam-mi tuqqutauruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisiḡ killiqirautluḡnipluḡich iluqaitñiñ iñuḡniñ Jerusalem-miñ?
⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinḡitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ḡum uqautiniḡai uumiḡa atrikusautmik, “Ilaatinḡuuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqagñiqsuq nautchiiviniḡmiñi. Asiaqaqmagaqamiuḡ paqitchiniññiqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniḡaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piņasuni ukiuni asiaqaqmagaqapku taamna napaaqtuq paqitchiniḡchunḡa. Kippuun! Atuqsiñagaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniḡaa, ‘Anuun, taatniillagḡi atautchimi ukiuni. Nivaḡniatuḡa avataagun suli illiqilugu nagguk-sautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piḡitpan kipiniagḡa.’”

Jesus Mamititchiruaq Aḡnamik Jew-ḡuruat Minguiqsiagviata uvluañi

¹⁰ Ilaḡatni Jew-ḡuruat minguiqsiagviata Jesus ilisautriñiqsuq katraḡviniḡmi. ¹¹ Tavrani itmiñiqsuq aḡnaq irrusiqḡuqaqtuaq naḡititchiruamik ilaanik akimiaq piņasut ukiuni. Taatnaḡhuni imupluni isivilḡuilḡiḡñiqsuq. ¹² Jesus-ḡum tautukamiuḡ tuḡḡuḡniḡaa iḡmiñuquplugu, “Aḡnaaq, atniḡñautaiqsutin.” ¹³ Iḡgai argaḡni ilaanun. Aḡnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Anḡalataan katraḡvium iḡuaginiññiḡaa Jesus-ḡum iḡuaqsiḡha minguiqsiagvium uvluañi. Tarra uqautiniḡai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksraḡvut. Agḡiḡagutitchi taapkunani uvluni iḡuaqsiraḡtuḡḡlusi minguiqsiagvium uvlunilaḡani.” ¹⁵ Atanguruam Jesus kiuniḡaa, “Ukpiḡḡuaqtisii! Iluqapsi pituiḡayaḡaa qunḡiñi unniñ natmaktini inaaniñ imiḡiaqtuḡtilluguasii minguiqsiagvium uvluañi. ¹⁶ Una aḡnaq kiñuviaḡigaa Abraham-ḡum naagaunniñ tuḡḡaam pituksimaplugu akimiaq piņasuni ukiuni. Pituitlailaiñiqpigu marrumani minguiqsiagvium uvluañi?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanḡutchtaktiniḡai akilliqsuḡtini, atlat iñuich quviatchakmipkaḡḡugich iluqaagun quviḡnaḡtautigun savaaḡigun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsruḡniqsuq, “Sumik atriqaqpa aḡaayuqautaa Agaayyutim? Sumik atrilḡiḡñiaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-ḡum nautchiaksraḡatun aḡutim nautchiikkaḡatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaḡuqtuq aasiñ tiḡmiurat siḡami ugluliuḡhutiḡ akiḡuiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinḡniqsuq, “Sumik atrilḡiḡñiaqpigu aḡaayuqautaa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun aḡnam akarrutiksraḡatun mukkaaksramun, iluqani puvlaḡniaḡhanunaglaan qaḡqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igliḡniqsuq nunaaqḡisigun suli nunaaqḡiuratigun, ilisautripluni iñuḡnik iglauḡiḡmiñi Jerusalem-mun. ²³ Ilaḡata apiqsruḡniḡaa, “Ataniiq, iki-tuurahiḡat anniḡsuḡniaqpat?” Jesus kiuniḡai, ²⁴ “Pisuḡtilaapsitñi isigñiaḡitchi amitchuakun talukun, atakkii iñuḡiaktuat iñuich isigñiaḡisigaluaqtut aglaan pilḡuyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupḡum umikkisigaa talu. Qichaḡupsi siḡataani katchatḡiḡisirusi talumi suli nipliḡusi, ‘Anuun, aḡmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña agḡiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrani kiugisigiksi, ‘Niḡirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqḡiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitña agḡiqsilaaqsi. Piiḡitchi uvaḡniñ, iluqasi pigiḡilqirauruasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigisirusi tiriḡulatchiḡugich kiḡutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac,

suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit añaayuqautaani Agaayyutim igitaup-kagusi! ²⁹ Iñuich aggigisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu unjallamiñlu aasiiñ aquvillutin niqiqpagvinmun añaayuqautaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiun una, ilasi suvasağinjasasi pakma kamaqaqsikkaugisirut suli kamaqaqhutinj isumaruat pakma suvasaunğigisirut.”

Jesus-ñum Piqaksriħa Jerusalem-miunik

³¹ İlanjisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraur-rutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqqutchukkaatin.” ³² Jesus kiuniğai, “Uqautityaqsiun taamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatağitka irrusiqħuich suli ihuaqsirağaipluña atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuakun uvluk naatchigisiruña savaamnik.’ ³³ İgliqtuksraupiaqtuña tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitchuq Jerusalem-ñum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutağigitin sivuniksriqirit, uyağanik milluuqğugillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkañi ilipsitñun! Qapsiñiaglaan katitchukkaluagağigipsi atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuaq paiyaagmiñik ataani isaqqunmi, aglaan pitchiğitçhusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiagñaqtuq suunillağuglugu. Qiñitqikkumiñaitchipsitña nipliğviksrapitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim pipliutiqagliun taamna tikitchuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamititchiħa Atniğñaqtuanik

¹ Minguiqsiagvium uvluanı Jesus niğiyaqtuağniqsuq kiñunganun sivulliuq-taata Pharisee-ñuruat. İñuich naipiqtulğiññağaat. ² İñuk Jesus-munniqsuq puvinnisuaq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuağnaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluanı?” ⁴ Aglaan nipliñiñniqsut. Jesus-ñum aksiklugu iñuk ihuaqsipkağniğaa aasiiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniğai, “İğniqagupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisiaħhum uvluanı nuqinnayaqpisiun tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluanı.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraiññağaat.

Atchiksuağlu Tukkuğinjñatiglu

⁷ Jesus-ñum ilitçuğiniğai ilanjich aiyugaakkauruat piksraħhat aqup-piutağinjñiqsranik. Uqautiniğaili atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niqiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutağinjñiqsramun. Kiña tavrani kamanatluktuuaq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqliqsuam iliptiknik utlakkayağaatın nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuña.’ Kanjusuligayaqtutin aquvitiptatin atçhitlukuamun. ¹⁰ Uvvaasiiñ, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiiñ atçhitlukuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayağaatın nipliutilutin, ‘İlauramaan, uvuñagiñ aquppiutağitlukuamun.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin sivuğaatni iluqatin aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq inmiñik kamaqaqsiruaq atchiksikkaugisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruaq inmiñik kamaqaqsikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqliqsuuaq, “Qitiquu-taqtitchiñiağuvich unniiñ nullautchiqsitchiñiağuvich, aiyugaagñaqnağich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat siħalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin. ¹³ Niqiqpaktitchiñiağuvich aiyugaagmagisi nagliñnaqtuat aulatlaitçuatlu suli pisutlaitçuat qiniltaitçuatlu. ¹⁴ Aasiiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii

ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiligisigaatin taivrurmani uvlumi anjitiqkpatata tuquhigmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Nigiqpagvikun

¹⁵ Iñat iñuich aquppiqatauruaq nigginimi tusaakami taavrumina nipliutinigaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua nigiqatauniaqtuat anjaayutaani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Ilaatinuuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik nigiqatiksragmiñnik. ¹⁷ Nigiñaqsipman tuyuginigaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvunağitchi, supayaaq piñhiñaaguqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatin patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautinigaa, ‘Tauqsiqsuna nunamik. Tautugiagnigaga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tauqsiqammigluña tallimanik unirrautiqatigiñnik uuktuagiagnigatka. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliğniqsuq, ‘Ilaqatnikpaalukluña, taatnaqluña utlailguitchuña.’ ²¹ Savakti utigniqsuq uqautipluguasiñ anjaayutani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa pirini, ‘Qilamiksruğutin tumitchaanugiñ suli akungatnun tupqich nunaaqqimi qagğisillugich nagliñnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiniñtlaitchuatlu pisutlailtchuatu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliğniqsuq, ‘Ataniq, savaagigaga savaagitqukan aglaan iniksraqtuqsuli.’ ²³ Anjaayutam nipliutinigaa savakti, ‘Aullağiñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq nigiqasiquluña. Tupiga immigli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlailtchuatu aiyugaaqtaugaluaqhutinj uksiyumiñaitchut nullautchiukkannik!’ ”

Jesus-ñum Maliguaqtini Inmiknun Suksraaqugai

²⁵ Iñugiaktuat iñuich malinigaat Jesus. Kinaiqamigich nipliutinigai, ²⁶ “Kiña maligukkumi maliguaqtaulguyumiñaitchuq kisanik piqpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitungamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ inmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iglutuinitchumi sannigutağmiñnik maligluñalu maliguaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirvinmik aquvitluni naarrutiksraqaqmagaagaqtuq savaaksragmiñnik. ²⁹ Turvilianikkaluaqlugu maniksraiñniğumi tupqum naarrutiksrananik tamatkua qiniqtuat igloutiginayağaat ³⁰ nipliğutin, ‘Taamna iñuk nappaisağaluaqhuni naatchinitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik anuyyiuqtiaqtuq akililiutisukkumi atlamun umialinmun piqatqamun iñuiñanik kavluutinik anuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaaguni sivunniugayaqtuq sanjigaluaqmagaagmi igluliugumiñ atla umialik. ³² Igluliutiyumiñaiñniğumi tuyuqagayaqtuq kiliktinik paaglugu atla ataniq apiqsruğlu qiniñrutitquluni unasinnaan.” ³³ Jesus nipliğniqsuq, “Taatnatuntuq, kiñapayaaq maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraangisuaqpan inmiñnik suli suksraaglugulu iluqaan pigikkani.

Atuğumiñailaq Tağiuq

³⁴ “Tağiuq nakuuruq, aglaan tağiuğniraanaiğumi, nakitña tağiuğniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuunitchuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrañhiñauruq. Naalağniłlagitchi, siutiqaqtuasi!”

15

Ipnaiq Tammaqtuaq

¹ Iñatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlailtqisut tusaa-suklugu Jesus. ² Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqapiluaqsiñiqsut, “Uma iñuum paglagai killuliqirit nigiqatigiplugillu!”

³ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniġai atrikusautmik, itna, ⁴ “Ilarisamma tallimakiapiamik ipnaiqagumi tammailugu ilanjat, suniaqpa? Uniññaġai tallimakiapiaguutailat ipnaich iñuilaami aasii pakkiaglugu atausiq tammaqtuaq paqinnialhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiun quviatchallapiagniqsuq natmiutiplugu ⁶ aggisiniġaa. Tuqluqlugich ilauraani silalliunilu nipliutiniġai, ‘Quviatchaktunja paqitnapku tammaqtuaq ipnaġa. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakña tallimakiapiaguutailaniñ nalaunjaruaniñ iñunniñ isummitqinjñianjññasugiruniñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aġnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammailugu ilanjat, suniaqpa? Ikillugu naniq salikuġniġaa natiq, pakiglugu maniuraq nanipayaaq paqinnialhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiun tuqluġai ilauraani silalliunilu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktunja paqitnapku maniuraġa tammaitchaġa. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuq isaġulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iġñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaaqtupsaagniqsuq, “Iñugguġuvva malġunnik iġñiqaqtuaq. ¹² Nukaqlum nipliutiniġaa, ‘Aapaan, aatchunja pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiiñ aņutim aviņniġai suurani taapkuņnuna iġñanmiñun. ¹³ Uvlut aquuraņatigun nukaqlum tuniñiġai supayaat pigikkani, aullaqħuni nunamun uņasiksuamun. Tavraniasiiñ maniġutiniqsuq iñuuniamaqlukħuni. ¹⁴ Maniġutipman kakkaaqsiuġiq iliñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqqiñi. Suillapiaqmiuġlu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq ilanjatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutiniġaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶ Niġisukpaitluni niġisukkaluaġniqsuq kuniat niqiksraņitñik aglaan iñuich niġipkaġunijñiġaat. ¹⁷ Tavrakña qauġriaqpalaniqsuq niqliqħuniasiiñ, ‘Iluqatiņ aapaa savaktai sippakuqtuaqħutiņ niqiksraqaġaqtut. Aglaan kakkaagataqtunja. ¹⁸ Makillunja aullaġisirunja aapaanun nipliutiluguasiiñ, Aapaan, killuqsaqtunja akitñaqlugu Agaayyun ilvillu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunġiqsuņa iġñipnik. Iļaliutiņña akiññanņiaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitluni aapamiñunniqsuq.

“Uņasiksitlugusuli aapaņan tautuņniġaa aasiiñ ilunņutchakhuni. Aqpaqsrugniqsuq iġñiġmiñun iqitluguasiiñ kuniklugulu. ²¹ Iġñinjan nipliutiniġaa, ‘Aapaan, killuqsaqtunja akitñaqlugu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunġiqsuņa iġñipnik.’ ²² Aglaan aapaņan tuqluġniġai savaktini, ‘Qilamik, agġiutrisitchi nakuġniqsramik atnuġaatqutikraņiñik qitiqħiġutilugulu sulisakpakkiġlugu. ²³ Taatnaanikkupsi aikħiġitchi uqsraqsaamik nuġġamik tuquluguasiiñ, uvagulli quviasuguta niġiqpakkumaugut. ²⁴ Iġñiġa tuqugaluaqtuaq pakma iñuuruq, tammaġaluaqtuaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiiñ niġiqpaaqsiñiqsut.

²⁵ “Taatnaqtitlugich aņayukliq nautchiiviņmiñ aiñiqsuq. Qallikami tupiġmun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik agġiruaniglu. ²⁶ Tuqluqlugu ilanjat savaktit apiqsrugniġaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷ Savaktim kiuniġaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq sulis aapavich tuqqutchisiplugu uqsraqsaamik nuġġamik. Niġġisigaa utitqigluqman nakuupluni.’ ²⁸ Aapiyaņa qinnakpaitluni isiġunijñiñiqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaņan anipluni iniqsruaġniġaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Ataņii, iluqaitñi ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġaņitchikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iġñiġiñ maniġutiniqsuq

akiisutigunlu. Aasiiñ aipman tuqqutchirutin uqsraqsaamik nuġġamik pisigiplugu.’³¹ Aapanan kiunigaa, ‘Iġñiñ, ittutin ataramik uvanñi. Suuratka iluqaisa pigigitin.’³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.’”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Añalatchiruakun Suuranik

¹ Jesus-ñum uqaaqtuutiniġai maliguaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqaġniqsuaq añalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat añalatchiruamun maniiġutchaġniplugu. ² Umialgum tuqłuqamiuñ uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautiñña qanuq añalatchisilaaqnik suuramnik. Añalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniiġutchaġniġikma.’³ Savakti isummigñiqsuq, ‘Añayuqaġma piġataġaaña savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuñña nunamik suli kanġugipmigiga inġulakisraġa. ⁴ Uvvaliqaa itnaġisiruñ! Savañaiguma ilauraaqaġumuñña tukkiqsiksramnik.’⁵ Añalatauruam tuqłuġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat añayuqaġmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumaviuñ añayuqaġa?’⁶ Taavruma kiunigaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliñnik qattaġruñnik uqsrunik.’ Suuranik añalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguñ tavruña malġukipiaq qulit.’⁷ Apiqsrułġiñniġaa atla, ‘Ilvichaasiiñ, qanutun akisruutiqaqpiç?’ Taavruma kiunigaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliñnik miissuñnik mukkaaksranik.’ Suuranik añalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguñ sisamakipiaq.’”⁸ Atanġum Jesus-ñum uqaġiniġaa nalaunñaitchuaq añalatchiruaq suuranik piłlautaġniplugu pisaasułhagan. Atakkii iñui nunam pisaasułluktut piqatiqaqamiñ iñuuqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsruaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, ilauraalliugusi atuġusi manigikkapsitñik ikayuutiksrañatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaanġun tuquniġuvich aasiiñ manik nuñutpan iniqaġisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruuq mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq añiruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq añiruatiġun. ¹¹ Uvvaasiiñ tuniqsimaitchuvich añalatchiñiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunñavigitlagisiñiqpatin añalatchiñiqni ilumutun umialgutauruani? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñaunniñ savautrilguitchuq malġuñnik añayuqañnik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiiñ naġġugilugu ilaqataa. Savautrilguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu.”

Ilañat Jesus-ñum Iłisauttutiñisa

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginiġaat Jesus atakkii piqpaksrilutiñ maninmik. ¹⁵ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Nalaunñanisuursi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummati. Atakkii sut kamañqsiqkakkauruat akunġatni iñuich Agaayyutim naġġugipiagai.

¹⁶ “Agġilhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maligutaksrañalu Moses-ñum aglanisalu sivuniksriqirit añalatkaich iñuuniałivut. Aasiiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautaña añayuqautaan Agaayyutim quliaqtuanñiqsuq, suli piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutiñ. ¹⁷ Mikiniqsralapiaqunniñ titiġnauraña aglaum maligutaksrani simmiġumiñaitchuq kisiñnik qilaglu nunalu piqpaknik.

18 “Kia anutim avitchumiun nuliani aasiiñ kasuutiluni atlamun agnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq anun kasuutiyumi avisimaruumun agnamun atlatuqmıuq.”

Umialıglu Lazarus-lu

19 Jesus uqaaqtulgitchuq, “İlaatnıguuq umialıqagñıqsuq atnuğaaqağuuuruamik akisuruanik suli iñuuniaqhuni ayuqsranıtıııni uvlugağıpmān. 20 Uvvaguuguna inııularıknıaq atilik Lazarus-mik killıgñruaqaqtuāq. İñuıch inıllanıgaaat paanānun umıalgum tupqan, 21 nıgıllakkasugaluni kanğānāuranık kataktuanık umıalgum nıgğıvıanıñ. Qıpmıch utlakııgu aluktugaqñıgaıch killıı. 22 İnııularıknıaq tuqupmān ısagulğıch akıyautınıgaaat sanıgāanun Abraham-ıum. Umıalik tuqupmıñıqsuq ilıvıkkāuplunıasııñ. 23 Aasııñ anasıñııuqsagñıımi naglıksaallapıagataqtuq. Aagluqhuni tautunıgaa Abraham unāvanun Lazarus-lu sanıgānııttuāq. 24 Umıalik tuqluğñıqsuglı, ‘Abraham Aapaan. Naglıgıllanıanıı! Tuyugıun Lazarus kınııllaglugı tikıni imıgmun nıglaqtıgıaglıun uqağa, atakkıı naglıksaallapıaqtunā iknıgmi!’ 25 Aglaan Abraham nıplıgñıqsuq, ‘İgñıııı, itqallaun una! İñuıııqñı pıqaqtutın iluqaanık nakuuruamik, aasııñ Lazarus pıqaqhıni iluqaanık pıgııtchuamik. Aglaan pakma arauttutıqaqtuq uvanı naglıksaaqtılutın. 26 Naagaunnııñ itıruamik ikāagñagumıñııtchuamik pıqaqtuq akunnaptıknı. Kınāasııñ ikāatlaıtchuq uvakñā ilıpnun, naagaqaa kınā ikāatlaıtchuq uvaptıknun ilıpnıñ.’ 27 Umıalik nıplıgñıqsuq, ‘Abraham, aapaan! İnıgıkpıñ, tuyugılugu Lazarus aapaa tupqanun. 28 Tavranı tallımanık anıqatıqaqtunā. Kılıktugağlıgıch tatamnaqtuamik, tarralı uvunāıtchumagaat inaanun naglıksaağvıum.’ 29 Abraham nıplıgñıqsuq, ‘Anıqatıutın pıqaqtut aglaanıtñık Moses-ıum suli sıvunıksrıqırıt uqautrıqaqhutın tatamnaqtuamik. Anıqatıuvıch naalağñıraksragıgaıch taıpkua uqaqpata.’ 30 Umıalgum kıunıgaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apāınunıtchuq. Aglaan kınā utıqhıni tuquruamıñ utlautıkpan, ısımmıtqıkkayaqtut kılıqsautmiknıñ.’ 31 Aglaan Abraham nıplıgñıqsuq, ‘Naalağñınıtchumısıgıch aglaanı Moses-ıumlu sıvunıksrıqırıtlu tusaayumıñııtmiut kıā-unñıñ utıgıni tuquruamıñ uqautıkpatın.’ ”

17

Kılluqsāunlu Natqıgıtrııglu

1 Jesus-ıum nıplıutınıgāı malıgıuāqtını, “Nalupqınāıtchuq. Kılılqsāqusaagıtıt atuumanıaqtut ataramık. Aglaan qanıtun tatamnaqtıgıva taamna inıuk ukpıgıtaiqsıtchırıuāq inıunık kılılqsāqusaagııgımıgıun. 2 Nakuutlukıyaqtuq taatnasıq inıuk ıgıtāukpan tağıumun uyağānımık qunıısıgımtıchıglıgu, taamna ilılgāamık kılılqsāqusaagıtñıktuāq. 3 Taatnamık munāgıtıtıchı! Anıqatıksı kılılqsāqpan suakatağumagıñ, aasııñ ısımmıtqıkpan natqıutıyımagıñ. 4 Kılılqsāğñıqpan akıtñāgıtın tallımat malğunıaglaan ataıtchımıı uvlumı nıplıgıni, ‘Nunuuraqlıııā ısımmıtqıksunā,’ natqıutıraksragıgıñ.”

Ukpiqsrıııq

5 Uqqıraqıt nıplıutınıgaaat Atanıq Jesus, “Ukpiqsrıııqput ilālağun.” 6 Atānguruam kıunıgāı, “Ukpiqsrıııqagñıgıpsı aktılaalınımık mıkınıqsranıtıtın nautchıaksrat, nıplıutılñıñāgıñ una napaaqtuq, Amılutın ilıpnık kanıtuummaqpıch aasııñ nautchırıtılutın ilıpnık tağıumun. Ukpiqsrıııqagñıgıpsı tupıgıınayāgāatın.

İlısauttun Tunıqsımaıkun

7 “Nalliqsi savaktiqaqtuaq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriḷuni ipnaiñik aipman, uqautinayaqpiuḷ, ‘Aquvillaglutin niggiñ?’ 8 Naagga! Uqautisuugiñ, ‘Itqanaiyaḷiñ niqiksramnik. Saalisagutin nigipkaḷḷa imiqtilḷuḷalu. Nigianikkuma nigiyumautintuuq.’ 9 Savaktin quyaraksraḷiḷitchiñ tupigipmatin! 10 Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagupsi uqauttusiapsitñik nipliḷniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savahiñaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruaq Qulinik Auyugaqtualinik

11 Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunḡakkun Samaria-m Galilee-mlu. 12 Nunaaqqiuramukami paaqsiruaq qulinik iñuḷnik auyugaqtualinik. Qichaqtut uḷasiksiplutin 13 aasiñ kappainaplutin, “Jesus! Ataniiq! Nagligillaḷḷaniaqtigut!” 14 Jesus-ḷum tautukamigich nipliutiniḡai, “Agaayuliqsinugitchi isivḡiuqulusi.” Utlautillaḡmin iḷuaqsiñiqsut. 15 Iḷaḷat ilitchuḡikami mamitilaagmiñik utiḡniqsuq, kamaksruḡḷuḡu Agaayyun nipitusipluni, 16 putluni Jesus-ḷum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ḡmiuḷuniqsuq. 17 Jesus nipliḷniqsuq, “Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma qulinḷḷuḡutailat? 18 Suvaata una sumiuḷuruuq kisimi utiqpa quyasukḷuḡu Agaayyun?” 19 Jesus-ḷum nipliutiniḡaa, “Makillutin. Ukpiqsriḷiqpich iḷuaqsigaaḷin.”

Agaayyutim Aḷaayuqautaagun

20 Iḷaḷich Pharisee-ḷuruat apiqsruḡniqsut Jesus qakugun aḷaayuqautaa Agaayyutim agḡiḡisipmagaan. Jesus-ḷum kiuniḡai, “Aḷaayuqautaa Agaayyutim agḡiḡumiñaitchuq tautuḷnaḡuni. 21 Kiñauñniñ nipliḷumiñaitchuq, ‘Ataḷii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim aḷaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

22 Tavra nipliḷniqsuq maliguaqtimiñun, “Iḷaatnigu qiñiḡuligisirusi iḷaḷatnik uvlugikkaiñ Iḡñiḷan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. 23 Iḷaḷich iñuich uqagisirut ilipsitñun, ‘Qiñiqsiuḷ, iñña’ naagaqaa ‘Ataḷii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiagḷniaqnagich! 24 Atriqaḡuni ikniqpalaḷmik qaummaḡiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviḡisiruaq Iḡñiḷa Iñuum uvlugikkaḡmiñi. 25 Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuḷniñ marrumani uvlumi. 26 Uvlugikkaḷisun Noah-m itkisiruaq Iḡñiḷan Iñuum utiḷha. 27 Iñuich nigiplutin imiqhutinlu suli aḷutit aḡnat katchuutiplitin uvlumunaglaan Noah-m isiḷhanun umiamun, aglaan uliḡuum tuqqutkai iluḡaisa. 28 Itkisipmiuq uvlunḷisun Lot-ḷum, iñuich nigiplutin suli imiqhutin, tauqsuqsuqhutin suli tunisiullaqhutin, nautchiiplutin suli nappaiplutin. 29 Taivrumani uvlumi Lot-ḷum unikmagu Sodom, ikniq suli aḡralitlailaat kataḷniqsut qilaniñ aasiñ tuqqutlugich iluḡaisa. 30 Taatnatun itkisiruaq Iḡñiḷa Iñuum sagviḡpan. 31 Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaḷani tupqum atqaḡniaqani isiguguni tupiḡmiñun aikḷiḡuni sulliñauraḡmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiiviniḷmi itchumi aiñiaqani tupiḡmiñun. 32 Itqallaksiuḷ qanuq piḷha Lot-ḷum nuliana! 33 Kia anniḡiniaḡumiḷ iñuumḷi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiyumiḷ iñuumḷi piqutigipluḷa piñakkisiruaq ilumun iñuumḷigmik. 34 Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malḡuk iñuk siñiktuak siñigviñi; atausiq aullautlikkaugisiruaq, aasii iḷaqataa unisikkaugisiruaq. 35 Malḡuk aḡnak siqupsiruaq mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruaq, aasii iḷaqataa unisikkaugisiruaq. 36 Malḡuk aḷutik nautchiiviniḷmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruaq, aasiñ iḷaqataa unisikkaugisiruaq.” 37 Maliguaqtaiñ apiqsruḡniḡaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ḷum kiuniḡai, “Sumipayaaq tuḷḷaruuq itpan tiḷmiaqpaich tuḷḷaruuqtuḡuuruat katisuurut.”

18

Atrikusaun Uilgaḡnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ḡum maliguaqtini uqautiniḡai atrikusautmik. Iisautiniḡai ataramik agaayutquplugich nikaliḡasunḡaqnagich. ² “Nunaaqqqiq atanniqsuqtiqḡniqsuq taluqsrinitchuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasaḡinitchugich iḡuich isummataat. ³ Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilgaḡnaaqḡmiḡniqsuq utlautreqtuamik taavrumunḡa isivḡiqsimun ikayuqupluni akitḡaḡlugu igluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivḡiksaum suqtiginiḡḡiḡaa. Kiisaimmatai nipliḡḡiḡpuq inḡmiḡun, ‘Taluqsrinitchaluḡḡaḡma Agaayyutmik suli suvasaḡinitchugich iḡuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgaḡnaaq miḡḡitḡiḡhagun uvamnik ikayuḡisigiga akuqtutlasilugu pigikkaḡanik nalaullugu. Taatnaḡitchuma utlakpaitlunḡa miḡḡisaḡataḡisigaaḡa.’” ⁶ Jesus-ḡum ilapsaaḡniḡaa, “Isummatigisiun qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayyutim ikayuḡumiḡaiḡḡiḡpagich piksraḡtaḡḡikkani inḡiqsruqtuat inḡmiḡun unnuaqtuummaan? Pisaḡumagisiva ikayuḡiksraḡatigun? ⁸ Naalaḡnisitchi. Agaayyutim ikayuḡisigai nalaullugu iḡunḡni, suli pisaḡumautisunḡaqnagich. Aglaan Iḡḡiḡna Iḡuum utiḡumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriḡḡimik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ḡuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ḡum uqautiniḡai iḡuich atrikusautmik tunḡaruatigun nalaunḡaḡḡimiknun aasii naḡḡugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malḡuk iḡḡuk agaayyuvikpaḡmun agaayutyḡniqsuk, ilaqataa Pharisee-ḡuruḡaq atlaasiiḡ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ḡuruḡaq qichaḡhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiḡ siḡḡatuaḡilūqtunḡa, qanutitaḡitlunḡalu naagaqaa atlatuḡlunḡa atlat-itun. Quyagikpiḡ atriginiḡḡiḡa iḡḡa tax-siliqiri. ¹² Uisauraaḡlunḡa malḡunḡni uvlunḡni akunniqsaaḡmi suli qaitchaḡigiga qulikuat akiḡḡaktaḡma.’” ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaḡniqsuq unḡavanun aasii aḡḡuqsunḡaqaniunniḡḡiḡ pattaklugu satqani nipliḡhuni, ‘Agaayyuun, nagligillaḡḡiaḡḡa, killuliqiraunḡakii!’” ¹⁴ Jesus nipliḡḡiḡsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiḡniqsuq nalaunḡasiḡluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ḡuruḡaq nalaunḡaḡitchuq. Atakkii kisupayaaḡ kamaḡaqsipkaḡtuaḡ inḡmiḡnik atchiksirisuq, suli kisupayaaḡ atchiksiruḡaq inḡmiḡnik kamaḡaqsipkakauniaḡtuq.”

Jesus-ḡum Agaayyutiniḡai Iḡilgaurat

¹⁵ Iḡaḡich iḡuich tikiutriḡiḡsut aniḡammiuranik Jesus-mun aksiḡuplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataḡaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ḡum ililḡaat inḡmiḡunḡiḡai nipliḡhuni, “Ki, ililḡaat uvamnuktitchigik. Avriaḡtaunasi ilinitchun atakkii aḡaayuḡautaa Agaayyutim aḡmaruḡ iḡunḡnun atriaḡqtuanun ililḡaanik. ¹⁷ Itqaḡsiun una! Kisupayaaḡ akuḡtuinitchuaḡ aḡaayuḡautaanik Agaayyutim atrililḡugich ililḡaat isiḡumiḡaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliḡaurauḡaḡtuaḡ

¹⁸ Jew-ḡuruḡat sivulliuḡtaata apiqsruḡniḡaa Jesus, “Nakuuruḡaq ilisautrii, sumik savaktuksrauvik akuḡtutlasilunḡa isuitchuamik iḡuukḡimik?” ¹⁹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Suvaata taiviḡna nakuuruḡamik? Nakuuruḡamik piitchuḡ avataagun Agaayyutim. ²⁰ Ilisimagitin tillisit, ‘Atlasḡniaḡnak, iḡuḡḡniaḡnak, tiglinḡniaḡnak, naagaqaa sagluuḡtuḡḡniaḡnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ Iḡuum kiuniḡaa, “Nutauḡḡamniḡaglaan tupigigitka iluḡaisa tillisit.” ²² Jesus-ḡum tusaakamiunḡ taamna nipliutiniḡaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluḡaisa pigikkatin qaillugillu maniich inuqsraḡtuanun, ilvilli umialḡutiḡaḡumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvunḡaḡutin malinḡa.” ²³ Aglaan taavruma iḡuum tusaakamiunḡ taamna,

aliatchan̄niqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiuñ aliatchak̄lugu nipliḡniqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isihksrañat añaayuqautaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatlukuq umialguruam iñuum isihksraña añaayuqautaanun Agaayyutim uumakña pikukturnam isihksrañaniñ ‘Mitqutim Iraagun’.” ²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruğniğaat, “Kiñami anniqsukkaugisiva?” ²⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Sua iñuich savaağiyumiñaisañat Agaayyutim savaağitlapiaḡatağaa.” ²⁸ Peter nipliḡniqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunn̄avut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniğai, “Aa, kiñann̄iñ unitchigumi kiñuniğmiñik, nuliaḡmiñik, aniqatiumiñik añaayuqaağmiñiglu naagaqaa qitunğaḡmiñik piqutigilugu añaayuqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitlukuam̄ik marrumani iñuuh̄gmi suli iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuña.”

Jesus-ñum Pijnatchiğniğai Uqaqal̄i Tuqutauniat̄igmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit mal̄guich mal̄guaq̄tini kisiññuutiplugich uqautiniğai, “Naalağniłlagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iğniñagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun suli tivvuaqtuğlugu. ³³ Ipiğaqtuğlugu tuqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut añitqikkisilgitchuq.” ³⁴ Aglaan mal̄guaq̄tit kan̄iqsiñiñniğaat uqağikkaña. Qanuutautilaaña uqałhan iriqsimaniqsuq ilin̄itniñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtilaaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlailam̄ik In̄iularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq in̄iulari aquppiñiqsuq saniğaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaqtuat apiqsruğniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniğaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaqtuq.” ³⁸ Taamna kappain̄aaqsiñiqsuq, “Jesus! Kiñuviaña David-ñum! Anniqsuq-taurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña in̄ilgaan̄imma. Nagligillañniañña!” ³⁹ Iñuich sivulliuruat sukatağniğaat uqautiplugu, “Nipaisaagiñ.” Aglaan nipitusilaaḡniqsuq, “Kiñuviaña David-ñum, nagligillañniañña.” ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami in̄miñuutitquniğaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruğniğaa, ⁴¹ “Sumik uvañnun savautitquvich?” Kiuniğaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuña.” ⁴² Jesus nipliutiniğaa, “Qiñitlasiiñ! Ukpiqsriñiqpich iluaqsigaatin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipluguasiñ Jesus kamaksruq̄lugu Agaayyun. Iñugaağruich tautukamitruñ, iluqatiñ nangağniğaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaal̄hiñaḡuk̄lugu. ² Itmiñiqsuq qauk̄iat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiğun̄niğaa kisuutilaaña Jesus. Aglaan iñun̄uluuraupluni qiñilguiñniğaa atakkii iñugiakpaitlutiñ iñuich. ⁴ Taatnaqhuni aqpaqsruğniqsuq sivuatnun iñugaağruich mayuqhuniyasiñ napaaqtumun qiñiğuk̄lugu Jesus apqusaaḡniaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluğniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagiñ, atakkii tukkuniagtuna tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqaḡniqsuq. Pağlaniḡaa Jesus quviasullapiaghuni. ⁷ Iluqatiñ iñuich qiñiqtuat uqapiluaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruḡ tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kiñuniğmiñi Zacchaeus makitluni nipliutiniğaa Atanguruuq, “Naalağniłlagiñ! Qaitkisigiga avvaña suurağikağma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniğuma kisupayaamik utiq̄titchigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutiniğaa,

“Uvluvak una iñuk tupiqatniġu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuug kinjuviaġipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰ Iġñiña Iñuum agġiqsuq ivaqġiġiaqhuni suli anniqsuġiaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalaġnipkaqġugich taavrumiña Jesus uqautipsaaġniġai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiġaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiiñ nipliġñiqsuq, “Ilaatiniguuq umialiqagñiqsuq aullaġniaqtuamik nunamun uñasiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiġuni. ¹³ Aullaġaluaqani qulit savaktini aatchuġniġai ilaagullaa kaviqsaamik maninmik uqautiplugich, ‘Aġlipkaġniuragumagiksi utiġniaġammunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginiġaat. Tuyuqagñiqsut uqqiraqtinik maliquplugu nipliqhutin, ‘Taamna iñuk umialigisunitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiġniqsuq. Inmiñuquniġai savaktit tavrauvaa iġitchuġisukġugu qanutun piññaktiġlaan. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliġñiqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsimarutin mikiruatiġun. Añalatigugisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniġaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹ Taavrumuña taamna nipliġñiqsuq, ‘Añalatigugisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiññiqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniiñ tugvakkaga iriqġugu kakkiġisamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraġaqtutin piginisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiinisaqnik.’ ²² Atanġum nipliutiniġaa, ‘Suksraunġallaktutin! Nipliutipkun atannigisigikpiñ! Nalunitchiñ nagliktaiġiġa, piksratlaiġa piginisamnik suli katitchitlaiġa nautchiinisaqnik. ²³ Suvaatami iġinġipiuñ maniga manikuvinmun? Akuqtugayaġiġa illataa manium utiġuma.’ ²⁴ Nipliutiniġai qichaqtuat tamaani, ‘Piġugu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimun piqaqtuamun qulinik maninñik.’ ²⁵ Aglaan nipliutiniġaat, ‘Ataniiq, piqaaniktuq qulinik maninñik!’ ²⁶ Ilaan nipliutipsaaġniġai, ‘Iñupayaaq piqaqtuaq aatchuusiagmiñik piññapsaaġisiruq sippakuuqtauliguni, aglaan iñuk piqañitchuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iġluluqtitka ataniqagunitchuat uvañnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaqġugich taavrumiña igliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ñum tuñaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuġinigiġ malġuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqġugich, “Aullaġitchik nunaaqquoramun taichuña. Tikitchaġluqaaqtutik paqitkisigiktik nuġġaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunġanġilaaq. Pituiġlugu uvunautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanġuruam inuġigaa.’ ” ³² Tikitñamik tamauña paqinnigaaġ iluqaan Jesus-ñum uqaġhatun. ³³ Uvvaasiiñ pituiġñiaqtitlugu nuġġaña natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniġaak, “Atanġuruam inuġigaa.” ³⁵ Aasiiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqqaqġugu quppiġaatiñ iġiñiġaġ qaananun natmaksiaġvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppiġaatiñ tutmaġvigiliutiniġaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimun tavrakña Jerusalem qiñiġnaqsiplugu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigaiqiñiġaat suli nangaqġugu nipitusiplutin iluqaisigun quviqnaqtuatiġun qiñikkaġmiktigun,

38 “Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaqliun umialik tikitchuaq piqusiqhuni Atanigmik! *Psalm 118:26*

Illi tutqiun qilañmi suli kamanaun qutchinñiqsrami qilañmi.”

39 Aasiñ ilañisa Pharisee-nuruat akunqatniñ iñugaagruich uqautiniqaaq Jesus, “Iñisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” 40 Jesus kiunigai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaagñiqpata uyağaitli niplianayaqtut nipi-tusilutin.”

Jesus-ñum Qirratigigaa Jerusalem

41 Natmaksillağmi nunaaqqiq tautukamiun qiaqaqsiñiqsuq. 42 Aasiñ nipliğñiqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitnik tutqiutiqağukkupsi. Aglaan kaniqsitlaitchusi! 43 Uvlut tikitkisirut akilliñiqsuqtipsi puuğisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyağusi quğgutilusi lu sumillaqaa. 44 Suksraunğıllapiagisigaasi iñugikkasilu. Atausiqunniñ uyağak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi ilisağinjitlugu Agaayyun aggiqman anniqsuğiaqhusi.”

Jesus-ñum Suaqluiyağha Agaayyuvikpauramik

45 Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun aasiñ anitlugich tunisiullaqtu-atlu tauqsiquqtuatu, 46 nipliutiqlugich, “Aglausimaruuq uqağhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiğa agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tigliniaqtinun.”

47 Uvluğagipman Jesus ilisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqqutchuñniqaaq, 48 aglaan qanuqsausiñniqaaq, atakkii iluqatin iñuich naalağnituiñaqaaq.

20

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

1 Uvlut ilañatni Jesus agaayyuvikpañmi inniqsuq ilisautripluni iñuñnik quliaqtuagiplugu tusaayugaallataq. Qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiqhutin sivulliuqtigruanik utlañniqaaq 2 nipliutiqlugu, “Uqautitigut, kism aqalatchiğhagun savaagivigich tamatkua? Kia sanñiksritpatin taatnatun?” 3 Jesus-ñum kiunigai, “Apiqsrullaglapi uumiña. Uqautisitña, 4 nakitña John-ñum paptaagihha taluğniqusiqa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” 5 Inmikhun kiumğatraaqsiñiqsut, “Qanuğmi uqautigisiñiqpisigu? Nipliğupta, ‘Agaayyutmiñ’, nipliğisuruq, ‘Suvaatami ukpiğinjitpisiun John?’ 6 Aglaan nipliğupta, ‘Iñuñniñ’, iñugaagruich miluqtuğisigaatigut uyağanik atakkii nalupqigñitchaat John sivuniksriqiraulha.” 7 Uvvaasiñ kiunigaaq, “Nalugikput nakitñaqtaulha.” 8 Jesus-ñum nipliutinigai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sanñiqaqluña savaaqaqtılaamnik tamatkuniña.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

9 Uqaanikami taavrumiña Jesus-ñum uqaqtuutiniğai iñuich atrikusautmik, “Ilaaniguuq iñuqağmiñiqsuq nautchirriğviliuğniqsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun aasiñ aullaqami mulupluni. 10 Katitchivik asianik tikitman tuyuqağniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksrağmiñnik katittanitniñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullağniqaaq utiqtitlugu saagaunnagu. 11 Tuyuqalgiñniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñniqaaq uqaniqhuutiqlugu kannunakun, suli utiqtitmiñniqaaq saagaunnagu. 12 Tuyuqalgiñniqsuq piñayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit anallaqluğlu aninnigaaq. 13 Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliğniqsuq, ‘Qanuğisiñiqpiq?’

Tuyugigisigiga igñiga piqpagikkağa. Iłumutun kamagigisigaat ihuatun.’
¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipligñiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiñ piññaaktaagilugich!’
¹⁵ Uvvaasiiñ anitlugu nautchiiviniñ tuqunnigaat.”

Jesus apiqsruğniqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggigisiruq aasiiñ tuqullugich taapkua iñuich, qailluguasiiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitruñ taamna nipligñiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷ Jesus-ñum tautuklugich apiqsruğniğai, “Taamna uqalıq qanuutauva?

‘Uyağak tuppırit ayakkanat,

taamna uyağak piitchuillaapiagaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuq taavrumuñ uyağanmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyağaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuğiniğaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukñich agaayuliqsit tigusuñigaat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuğiniğaat uqagniplugu taavrumuñ atrikusautmik inmiktigun. Aglaan iqsiñiqsut iñuñmik. ²⁰ Naipiqtuqaqsiñigaat Jesus. Tuyuqağniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunñanñuaqtuanik. Pısağisunigaat Jesus uqayusautinik, qaitchuklugu anjalatchiñiqaqtuamun kavanauruamun. ²¹ Tamatkua naipiqtuqtit pısaasugmıgaqlugu nipliutinigaat Jesus, “İlisautrii, ilisimagikput uqalıqtin suli ilisauttutin nalaunñalhat. İlisimagikput suqutiksriñiñiñ iñuich ilhatnik, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniağvıgitqukkanjatnik ilumutuuruakun. ²² Uqautitigut, malıgutaksrakuagnaqa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ñum kanıqsiñigaa pısaasugmıgalhat aasiiñ nipliutiplugich, ²⁴ “Manillaqsıuñ uvamnun maniuraq. Kia agliutrañ manıñmi itpa? Kiasuli aglañ?” Kiunigaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiiñ Jesus nipligñiqsuq, “Nakuuruq, akiliutıgıgıksi Caesar-mun Caesar-m pıgıkkana aasiiñ Agaayyutmun pıgıkkana Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sıvuğaatni iñuich pısağilguitchaat sukununniñ. Nıpaisaaqhutıñ quvıgusuutiqağniqsut kıggutaiñik.

Apiqsruun Anıpkakkauñkun Tuqułıgmiñ

²⁷ İlanıñich Sadducee-ñuruat, uqağuruat iñuich anıqtılaiñniñiplugich tuquñaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliğhutıñ, ²⁸ “İlisautrii, Moses aglanıqsuq malıgutaksramik uvaptıknun itnağhuni, ‘Anun ilaqatıqaqtuq tuqukpan qıtunğıgaluaqani, taavruma anıutim anıaqataan ilaqatniktaagıraksrağiniğaa uılgağnaaq qıtunğisılugu anıutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qıtunğagıtılaanani.’ ²⁹ İlaatnıguuq tallimat malğuk anıqatıgıich innıqsut. Anıayuklıq ilaqatnıñniqsuq tuqupluniasiiñ qıtunğıgaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliagñigaa uılgağnaaq, ³¹ aasiiñ piñayuaknik. Taatnatuntuuq iluqatıñ tallimat malğıich tuqunıqsut qıtunğıgaluaqatıñ. ³² Aqullıupluni uılgağnaaq tuqunıqsuq. ³³ Uvvaasiiñ, uvluni tuquñaruat anıqtıkpata iñuulıgmun, nuliagıplugu iluqatıñ tallimat malğuk kia nuliagıgıısıvaun?”

³⁴ Jesus kiunıgıai, “Katchuutruqı pıgıgaa marruma iñuunıahum, ³⁵ aglaan anıutit ağnatlu anıqtıkkunıñ tuqułıgmiñ katchuutırağagumiñaitchut pakmani. ³⁶ Atrıqagısirut isagulıñnik tuqqutılaitchuanıñ. İğñıgıgai Agaayyutim atakkii anıqtıkkauplutıñ tuqułıgmiñ nutaamun iñuulıgmun. ³⁷ Suli Moses naluñıqıluğuk upıqnaqsıñigaa anıqtıqııq iñuulıgmun ikualaruakun uqpıgaurakun. Moses-ñum uqautıgıniğaa Atanıq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu, suli Jacob-ñum.’ ³⁸ İlaa Agaayyutıgıniğaat iñuuruat, pıgıñıtchaat tuquñaruat, atakkii ilaanun iluqatıñ iñuich iñuuruat.” ³⁹ İlanıñich aglaliqirit

uqaǵniqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” ⁴⁰ Tavrakña apiqsrutqinjaiǵniǵaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ñum Pharisee-ñuruat apiqsruǵniǵai, “Suvaata iñuich uqaǵniqpat Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaraq, kiñuviaǵinipluǵu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipligñiqsuq Psalms-ni, ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvañnun akiiliñiañhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴ David-ñum iñmiñik taiguutiqaqpagu Ataniǵmiñik, qanuǵmi Anniqsuqti David-ñum kiñuviaǵiniqpañ?”

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

⁴⁵ Iluqatin iñuich naalaǵnipkaǵluǵich Jesus-ñum nipliutiniǵai maliguaqtini, ⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakña aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuanik atnuǵaaqhutinj. Suli purvigittutlaturut iñuñnun paǵlatqusuuplutinj tauqsigñiaqvijñi. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaǵiksaanik katraǵvijñi iñuich niǵiqpakmata. ⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilǵaǵnaat, tigliktuipluǵich kiñunaurañitñik, suli qiñiqqusaatlaturut agaayuuraaqamin! Anasiññuqsausiaqaǵisirut pitluǵluǵu atlaniñ iñuñniñ.”

21

Uilǵaǵnaam Iñiraña

¹ Jesus tautuñniqsuq umialguruanik iñuñnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiñiǵaa inuqsraqtuaraq uilǵaǵnaaq ilisiruaraq malǵuñnik patukpaañnik maniuraañnik. ³ Nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaraq uilǵaǵnaaq ilisitluqtuq iluqaitñiñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilañatniñ umialgutmin, aglaan aǵnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraǵaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquǵniañhanik Agaayyuvikpaum

⁵ Ilañisa maliguaqtit uqautiginiǵaat qanutun qiñiyunaqtilaaña agaayyuvikpaum, piññaqusiqaqtaq uyaǵañnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligñiqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi —taimanigu kisiññuqtaqaǵumiñaitchuqunniiñ uyaǵañmik qalliani atlam ulǵusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruq Iñuñniǵutniglu Piyuaqsiuñksramiglu

⁷ Iñuich apiqsruǵniǵaat, “Ilisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqqutikun ilitchuǵigisivisa piyaqquǵviksraq aullaǵniǵaqsikpan?” ⁸ Jesus-ñum kiuniǵai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agǵigisirut uqaǵutin, ‘Christ-ñuruña! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malijñiaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi añuyaktuanik aǵayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutinj aglaan isukhitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaǵniqsuq, “Nunaaqqich añuyyiuǵisirut atlanik nunaaqqiñik, atañuviich añuyyiuǵisirut atlanik atañuviñik. ¹¹ Nuna iliksraǵisiruq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaǵisirut. Iñuich atniǵñautiqaǵisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuǵnaqtuata sagviǵisirut qilañmi iqsipkaǵluǵich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqnaǵich, tiguraulusi piyuaqsiuǵisirusi. Iñuich uqaqsittaǵvijñmuktikisigaasi katraǵvijñmiknun isiqtaupkaǵusi, tikiutruǵusi sivuǵaatnun umialgich kavanaauruatlu pisigiluna. ¹³ Taivrumani piviksraqaǵisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunaǵitichi kiggutiksrapnitñik tiguraǵaluqaasi. ¹⁵ Atakkii uqaqsritkisigipsi

isumatuhigmiglu uumigiripsiunniiñ igluliugumiñaisañatnik. ¹⁶ Anayuqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷ Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigilunja. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyana niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichagitchi anuqsruhikun. Nikaitkupsi piññaktaaginiağiksi iñuuliqsi.

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquğniathanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsiun Jerusalem puuqpatruñ aņuyaiç ilitchuğigisigiksi qallilħa piyaqqukkauiksrañan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judeami qimakkumauq igğiñun. Kiñapayaaq nunaaqqimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviñmiittuaq nunaaqqimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiñnuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutiñich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni ağanun sinjyauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq ihuiññaq tikiumagisiruq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makunuña iñuñnun. ²⁴ Iñanich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutin Jew-ñunitchuanun. Ilinisa tutmiğagigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukhiññialħatnunaglaan.

Agğilħa Igğinjan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiksriagisirut, iqsilutin nipruağniñanik tağium aksraligruañiğlu. ²⁶ Iñuich igivrugagisirut iqsilutin isumaaluhigmikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaani silam nuktitaulutin inimikniñ. ²⁷ Qiñigisigaat Igğinja Iñuum agğiqsuaq nuviyakun qilañmiñ saññimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaagsikpata qichagitchi niğiugaqagusi. Atakkii tasuqsakkauiksraqsi qalliruq.”

Iliisaakraña Asirritħaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atriqusautmik, “Qiñillaksaqsium asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatata sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upingaaam qallilħa. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaagsikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi aņayyuqautaan Agaayyutim tikiññialilħa. ³² Itqallaksiun una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatin atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqakitka piigumiñaitchut.

Munağimmaagiliksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taañjağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuunialħum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq niğiungisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisağigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payañaiğusi iluqaani atuumarauksrani agğigñialħanunaglaan Igğinjan Iñuum.”

³⁷ Uvlugağipman Jesus ilisautirraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktağiağniqsuq igğiani atiqaaqtum Olives-mik. ³⁸ Uvlaağuman iñuich utlaurtaqtut agaayyuvikpañmun naalağnisukħugu uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqtchukħugu Jesus

¹ Niğiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauihgmik qalliñiqsuq iñuich niğipmata puvlaksigñiğilaamik qaqqumik. ² Qaukñinich agaayuliqsit suli aglaliquirit tuqtchunniğaat Jesus nalunautchilutin aglaan iqsiginigaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuungaq isiǵniqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Iscariot-mik, ilañat qulit malǵuk malǵuaqtit. ⁴ Judas-ñum uqaqatigityaǵniǵai qaukñiñich agaayuliqsit aňalatiñitlu agaayyuvikpaum iluaqtitchiñiaqtiniñ qanuq aatchuutigisuklugu Jesus iliniñun. ⁵ Quviasukhutiñ akiqsruǵaat akiliǵuklugu maniniñmik. ⁶ Judas aňiǵniqsuq. Piviksraqsiugaqsiñiǵaa aatchuutigisuklugu Jesus iliniñun iñuich nalupkaǵlughich.

Itqanaiyañiq Jew-ñuruat Niǵiqpagvikaanun Atiliñmun Apqusaakkauñiǵmik

⁷ Akunniqsaa mi uvlua Puvlaksiǵniǵilaam qaqqum tikiñniqsuq, taamna Apqusaakkauñum ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyuǵigik Peter-lu John-lu itnaqǵugik, “Itqanaiyaǵiatku niǵiqpaliksraqput.” ⁹ Apiqsruǵniǵaak, “Nani itqanaiyaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniǵik, “Isiǵuptik nunaaqqimun paagisigiktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imiliñmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiǵmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iñisautri nipliǵniqsuq, Nani iniqaqpich tuyuǵmiaqaǵviñmik niǵǵiviksramnik ipnaimik piqasiǵluña malǵuaqtimnik niǵiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauñiǵmik?’ ¹² Uma urriqsuutigisigaatik inimik nallauraallagviuluumaqtuamik qulligmi itqanañlaamik inuqsrañaiǵlugu. Tavrani itqanaiyañiñaurutik.” ¹³ Aullaqamik paqinniǵaak taatnatun Jesus-ñum uqañhatun, aasiiñ itqanaiyaqñutiñ niǵiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauñiǵmik.

Ataǵum Nullautchiǵvia

¹⁴ Niǵǵiviksraqtiñ tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiqñuni uqqi-raqtinik. ¹⁵ Nipliutiniǵai, “Niǵiqatigisullapiǵipsi uumiña ipnaimik niǵiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauñiǵmik nagliksaanñaiññaǵma! ¹⁶ Uqautigipsi, niǵitqiniñianitkiga immiumaniañhanunaglaan añaayuuqautaañi Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaani kami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyaniiǵaa Agaayyun nipliñhuni, “Tigulugu taamna imillagvigisiun! ¹⁸ Uqautigipsi, uvakñaniñaglaan imitqikkumiñaitchunña asiam misuǵuanik agǵiñiñhanunaglaan Agaayyutim añaayuuqautaan.” ¹⁹ Jesus-ñum tiguplugu qaqquq quyaniiǵaa Agaayyun. Avguqñuq qaqquq qaiñniǵaa nipliñhuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitñun. Niǵǵisiun itqakkutigilugu uvañnun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, niǵianikamiñ qallun qaiñniǵaa nipliñhuni, “Asiam misuǵua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutigigaa taluǵniqsuqñuq aupkun maqikkauruamik ilipsitñun.” ²¹ “Atañii! Iñapsisamma aquppiqatima qaiñniǵaañña. ²² Iǵniña Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakñuñ iñuñmi qaitchiruami ilaanik!” ²³ Malǵuaqtai apiqsruqñtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsiniñ qaitchiummatiqaqmagaan ilaanik.

Uqavaaǵun Kamaññañniqnikun

²⁴ Malǵuaqtai qapiqñitñiñraǵniqsut nalliqsiniñ kamaññañniqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliutiniñai, “Jew-ñuñitchuñat umialǵich saññiqaqñut iñuñmikniñ suli aňalatiñ taigukkautlatuplutiñ Iñauraaniñniñ Iñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksrauniñchusi. Kamaññañniqsrauruaq akunnapsitñi ilili nukaqñiqsun suli sivulliuqñi savaktitun. ²⁷ Kiña kamaññañniqsraurua—taamna aquvitluni niǵiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamaññañniqñuq. Aglaan iqasiǵipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Iñipsi, nayuǵipsitña uuktuaqsiupayaaqama. ²⁹ Atriliñlugu aapaa aňalatchitñisipkañiñha uvamnik, taatnatuntuuq aňalatchitñisipkañisipmigiñsi. ³⁰ Niǵiqasiǵisigipsitña imiqasiǵiñuñalu aňalatchiaqsiǵuma iñuñnik, suli

aquppiqasiġisigipsitja taivrumani atanniityaġuma kinjuviagiiniġnik qulit malġunġnik iġniġitniġnik Israel-ŋum.

Jesus Sivunikisriqiruoq Peter-m Piilaabiksranjanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaġniłlaġiñ! Tuunġaum uuktuagumiñaqsiñiġaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikluñniñ. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriłhiñ qapiqunilluġu. Utiguvich uvanun sayyigisigitin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq, isiqtuqasiłhiñaugikpiñ suli tuquqasiġutin!” ³⁴ Jesus nipliġsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnaġu uvlaami piilaagigisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqagvigli Puukataġlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ŋum uqaanikami taavrumiña apiqsruġniġai maliguaqtini, “Taimani tuyuġikapsi manikuviilaqhusi puukatailaqhusilu sakpakkiilaqhusilu, inuqsraqpisi?” Kiuniġaat, “Inuqsranitchugut.” ³⁶ Jesus nipliġniġsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagviquaġumi naagaqaa puukataqagaġumi saagaġligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraġigaa quppigaaani aasiñ tauqsiguni savikpañmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqaliq aglausimaruaq Agaayyutim makpigaaniñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaa savamaqłukuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliġniġsut, “Ataniiq, uvva malġuk savikpaak!” Kiuniġai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iġġimi Atiliñmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalġiñniġsuq iġġimun atiliñmun Olives-mik piraġiliġmisun, aasiñ maliguaqtañ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin taruña nipliutiniġai, “Agaayulusi ukpiqsrisainitchumausili uuktuagsiugupsi.” ⁴¹ Tavrakña aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniġsuq. ⁴² Nipliġniġsuq, “Aapañ, pisuhigiyupku piġun qallutaa nagliqsaalhum uvanñiñ. Uvanja pisuhiginiłaptun aglaan pisułhiñ savaañuli.” ⁴³ [Isaġulgum qilañmiñ sagviutiniġaa sayyiqługu. ⁴⁴ Ihułliuqpalikun agaayuniġsuq piliqitlukhuni, aasii ilaan siiqsipkałha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuhġmiñiñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñun tavra paqinnigai siñiktuat, miñquqhutin iħułliuqpaidlutin. ⁴⁶ Nipliutiniġai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqsrisainitchumausili uuktuagsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñuġiaktuat iñuich tikiñniġsut, sivulliqluġich Judas-ŋum, ilañata qulit malġuk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuniñniġaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kuniługu aatchuutigiviun iġniña Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitrun taamna atuumaruq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilañata anauniġaa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsiquługu taliqpianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliġniġsuq, “Anñaa! Apaiqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ŋum nipliutiniġai qaukhiñich agaayuliqsit suli analatinich agaayyuvikpaum iħuaqtitchiñiaqtinñiñ suli sivulliuqtigruat tikitchuat aipluġu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaagusi anautanigli uvanja liilaa savamaqłukti? ⁵³ Nayuġaġikapsi agaayyuvikpañmi uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitja. Aglaan pakma savagviksraġigiksi sanñiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaaginiġaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukhiata agaayuliqsit, suli Peter-m malinigai taavakñatluk. ⁵⁵ Ikniqaġniġsut silataani tupqum, aasii Peter-m ilaligai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Ilañata pirit aġnam tautunigaa Peter aquppiruaq sanigaaani ikniġum. Qiñiqługu nalinñiaaqługu

nipliutiniġaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piġlaaġniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuurañagun iñuk iłitchuqsripmiñiqsuq Peter-mik nipliġhuni, “Ilvich, ilagigaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, ilaġiñitchaatja.” ⁵⁹ Sassaġniġum kiñuagun atlam iñuum qapiñaiqhuni upyañniġaa, “Iłumun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiuñuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtılaan.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanġuruam qiviaqhuni tautuñniġaa naliñiñaaqługu Peter, aasii Peter-m itqaġniġaa atanġum nipliħa iñmiñun, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu uvlaapak piġlaaġutigigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiqsuq iħuıllullapiaqhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqługulu

⁶³ Iñuich munaqsriruat Jesus-mik mitautiginiġaat anaullaqługulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsruġniġaat, “Kia anauvatin? Nalautchaġiñ?” ⁶⁵ Nipliutipmiñiġaat iñugiaktuanik pisaanñatinik.

Jesus Uqaqsittaagvinmi

⁶⁶ Uvlaaġuqman Jew-ñuruat sivulliuqtigruat qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katiniqsut, aasiiñ Jesus tikiutinigaat uqaqsittaagtitchirinun, ⁶⁷ nipliġhutinj, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ñuvich, taimña akiqsruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ñum kiuniġai, “Uqautigupsi ukpiġiniañitchipstija; ⁶⁸ suli apiqsruġupsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipstija. ⁶⁹ Aglaan uvakña Iġñiña Iñuum aquppigisiruq tuñaani taliqpian Agaayyutim piqaqtuam sanñipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatinj nipliġniqsut, “Ilvich, Iġñigivatin Agaayyutim?” Kiuniġai, “Iłipsi, uqaqtusi Iġñiginipluñja.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġniqput, “Inuqsrañaiqsugut iłisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliħa.”

23

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Iluqatinj iñuich makitlutinj Jesus Pilate-muutiniġaat kavanauruamun. ² Tavrani pasiaqsiñiġaat Jesus itnaqhutinj, “Iłitchuġigikput una anun killukuaqtitchiħa iñuptiknik atakkii uqautiniġai akiłiquñitługich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-ñunipluni umialik.” ³ Pilate-ñum apiqsruġniġaa, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus anigniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutiniġai qaukñich agaayuliqsit iñugaaġruıllu, “Iłitchuġiñitchuña patchisiksramik uumani anutmi.” ⁵ Aglaan qapiñaipsauraqtut, “Iłisauttutimigun aġayagaġigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ñum tusaakamiuñ taamna apiqsruġniġaa, “Una anun Galilee-ġmiuñuva?” ⁷ Iłitchuġikamiuñ Jesus-ñum agġiqsilaña nunamiñ analatañaniñ Herod-ñum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġatagniqsuq tautukamiuñ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiñiġummiuqługu iñilġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quvinaqtuanik. ⁹ Herod-ñum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñugiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ñum kiuniñniġaa. ¹⁰ Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiñaipsauraqhutinj pasiuġniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ñum anuyyiuqtaiñlu mitautiginiġaat Jesus suvasaġiñitługu. Atipkaqługu atanġum atnuġaallautañanik utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrurmani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksragúgaat

¹³ Pilate-ñum katipkağniğai qauklinich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴ suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una añun uvañnun nipliğhusi sivulliullautañiñniplugich iñuich. Isivgiuğaluaglugu sivuqqapsitñi paqitlaitchiga savamaqluutiqağlugu pasiuğutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchiñitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinñigaa uvaptiknun. Una añun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnağluja ipiğaqtuqtitqaaglugu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niğiqpagvikaam uvluani]. ¹⁸ Iñugaağruich niplianiqsut, “Tuqqutchiuñ taamna iñuk aasiñ tigutaaqtañaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtauniqsuq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutiñ nunaaqqimi tuqqutchiruanilu). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchisaiğukkaluağaa. Taatnamik uqağvigitqikkaluagai iñugaağruich. ²¹ Aglaan iğialaniqsut nipitusiplutiñ, “Kikiaktuutisiuñ! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²² Pilate-ñum piñatchiğlugu nipliğniqsuq, “Sumik savamaqluutiqaqpa? Paqitchiñitchuñ sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiğaqtuqtilugu patchisaiğisigiga.” ²³ Aglaan iğialapsauragñiqsut kikiaktuutiraksraupiagñiğlugu sannigutamun. Kiisaimmalu iğialağimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiñ Pilate-ñum atanniğniğaa Jesus kipiñniğutaatitun. ²⁵ Pilate-ñum pituiğniğaa Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruuq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutiñ iñuaqtuani, aasiñ qaitlugu Jesus ilinñitñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Añuyyiuqtit sivulligñigaaat Jesus. Pisullağmiñ paaqsiñiqsut iñuñmik Cyrene-nağmikum atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviniñ. Tamatkua nunuriñigaaat akiyağiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷ Iñugiallapiaqtuat iñuich malinñigaaat. Akunğatni itmiñiqsut ağnat qairuat uigualaplutiñ. ²⁸ Jesus-ñum kiniaqami nipliutiniğai, “Ağnaanisiñ Jerusalem-ñum! Qirratiginasitña aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitungapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliğisilhat, ‘Quvianamiurut taapkua ağnat qitungaitchuat siñaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰ Taivrumanu uvlumi

iñuich nipliğisirut iğgiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimiğaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruñ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun ir-rutriñiaqmivat iñuñmik taimanigu?”

³² Malğuk atlak iññuk, iluqatik savamaqluksimaruak, tuqqutauruksraup-miñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Añuyyiuqtit tikiñniqsut atiqaqtuamun “Saunğa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniğaaat Jesus suli taapkuak savamaqluksimaruak piqasiğlugu, ilaqataa taliqpian tunaanun suli ilaqataa saumian tunaanun. ³⁴ Jesus nipliğniqsuq, “Apaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtilaaqtiñ.” Avguğniğai atnuğaanu nalauchağautiğiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuağniğaaat. Jew-ñuruat sivulliuqtiñisa mitautiginigaaat, “Annautiragigai atlat. Ki anniqsuğli inmiñik Christ-ñuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruq Agaayyutim piksraqtaagikkañ!” ³⁶ Añuyyiuqtit mitautigipmiñigaaat. Utlaklugu aatchuğniğaaat sunağniñchuumik misuqqumik ³⁷ nipliğhutiñ, “Anniqsuğni ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqağhich, “Taamnauvva umialgat Jew-ñuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruam niviñaruam uqağniğluktaqmniğaa, “Christ-ñuguvich anniqsuğni ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan

iñiqtiǵniǵaa nipliǵhuni, “Talug̃iñitpiuñ Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taatnaǵnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanitchuq pigiitchuamik.” ⁴² Aasiiñ nipliutinigaa, “Jesus, itqagillañniañña tikitchuvich añaayuqautipnun!” ⁴³ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Akiqsruǵikpiñ, marrumani uvlumi piqasiǵisigikma utaqqiviñmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqinñaaǵiñaiǵniqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassaq; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] nivinaruq agaayyuvikpañmi siiksiǵniqsuq tatpichakña takununaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliǵniqsuq, “Aapaan! Argaknun iligiga irrusiǵa!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-maǵmiut qaukñata añuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruq kamaksruǵniǵaa Agaayyun nipliǵhuni, “Ilumutun taamna añun nalaunñaruq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qinñiaǵlugu kikiaktuutriñiq tautukamitruñ tamanna atuumaruq, utiǵniqsut kinuniǵmiknun ipiqtutchallapiaqhutin. ⁴⁹ Iluqatin tamatkua ilisimaruq Jesus-mik ilagipluǵillu aǵnat maliktuat Galilee-miñ qichag̃niqsut taiñakñatluk qinñiaǵhutin.

Jesus Iluviǵniǵaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iñuqaqmiñiqsuq atilinmik Joseph-mik Arimathea-ǵmiumik, nunaaqqimiñ Judea-mi, nalaunñaruq qanutitanitchuaǵlu iñuk, sulı utaqqinñiqsuq tikiñiqsrañanik añaayuqautaan Agaayyutim. Ilaugaluaqhuri uqaqsittaagtitchirini aniqatauniñniqsuq sivunniqumata tuqqutchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-ñum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiǵaa timaa Jesus-ñum pisuklugu. ⁵³ Tavrakña atqaq̃lugu timaa Jesus-ñum, nimiqsruǵniǵaa ukiñhaaǵiksaamik, ilipluǵuasiiñ iluviñuqtamun uyaǵañmi atunǵanitchuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq ming̃uiqsiaǵvium uvlua aullaǵniyasipman. ⁵⁵ Aǵnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinñiǵaat Joseph tautukluguasiiñ qanuq Jesus-ñum timaa ilipmagu iluviǵmun. ⁵⁶ Utiqhutin kinuniǵmiknun itqanaıyaǵniǵaich tipraǵiksautilgich uqsruǵutiksrai timaan Jesus. Jew-ñuruat ming̃uiqsiaǵviatni ming̃uiqsiaǵniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ñum.

24

Jesus Anipkakkauruq Tuquǵimiñ

¹ Uvlaatchaurañani sivullium uvlum akunniqsaami aǵnat iluviǵmunniqsut saagaqhutin tipraǵiksautilinik uqsruǵutiksraiñik itqanaıyaaǵmiknik. ² Paqinnigaa uyaǵak aqsraqtinaniqsuq paañaniñ iluvǵum. ³ Tavraasiiñ isiqamin paqinǵiñniǵaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatchiaq malǵuk añutik qitñag̃naqtuanik atnuǵaallak qichag̃niqsuk sanigaañni. ⁵ Iqsitchakhutin aǵnat sikinniqsut nunamun. Añutik nipliutinigaaich, “Suvaata tautugiaq̃pisi iñuuruamik akunǵatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniing̃itchuq atakkii iñugutqiksusq. Itqallaksiuñ qanuq uqaqtilaaña ilipsitñun Galilee-miinñag̃miñni, itna, ⁷ Iǵñiña Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunñun kikiaktuutikkauluni, aasiiñ piñayuatigun uvlut añitqikkumapluni iñuulǵmun.” ⁸ Aǵnat itqag̃niǵaat uqaǵikkaña. ⁹ Utiqhutin iluviǵmiñ uqautinigaich qulit atausiq malig̃uaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkunina. ¹⁰ Taapkua aǵnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaña James-ñum, sulı atlat aǵnat. Uqautinigaich uqqiraqtit tamatkunina atuumaruaniq iluviǵmi. ¹¹ Aglaan malig̃uaqtit isumaniqsut aǵnat piñiliginiplugich. Taatnamik ukpigininñiǵaich. ¹² Aglaan Peter makitiq̃huni aq̃paliqsruǵniqsuq iluviǵmun; auǵrukami tautunigaa nimǵutaa ukiñhaaǵiksuaq kisian. Kinuniǵmikhuni quviǵusuutiginiǵai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataagñiqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malguk Jesus-ñum maliguaqtik nunaaqqu-ramunñañiqsuk atilimun Emmaus-mik, unāsiksilaacaqtaq tallimat malguni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullaḡmik uqaḡñiqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasiḡñigik; ¹⁶ tautukkaluaḡñigaak aglaan ilisaḡiñiññaak. ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniḡik, “Sumik uqaqpisik pisuktuallaptikni?”

Qichaqpaallañiqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruḡñigaa, “Kisivich naluvalunniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruḡñigik, “Sunik?” Kiuniḡaa, “Tamatkuniña atuumaruamik Jesus Nazareth-miumun. Taamna anun sivuniksriqirauniqsuq sanñiqaqtuq uqaḡḡmiguḡ savaaḡmiguḡnlu sivuḡaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qauklinich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipta sivunniḡñiḡaat kikiaktuutitquplugulu tuqqutautquplugulu. ²¹ Niḡiugagigaluakkaqput ilaanunipluḡu tasuqsairuksraupluḡu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni pinayugigaa atuumapmanaglaan. ²² Ilaḡta aḡnat tupakkaatigut pitlukluḡuunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviḡmun, ²³ aglaan paḡiḡiñiḡaat timaa. Utiḡamiñ nipliḡñiqsut tautuniplutiñ isagullañnik uqautriruanñnik Jesus iñuunipluḡu. ²⁴ Ilaḡvut utlautiniqsut iluviḡmun paḡitluḡu taatnatupiaq aḡnat uqaḡhatitun, aglaan qiniñitmiñiḡaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ñum nipliutiniḡik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriḡsrapstikni supayaanik sivuniksriqirit uqautaitnik! ²⁶ Uqaḡniḡugaut Christ, Anniqsuḡti akiqsruutauruq nagliksaaqtuksraunipluḡu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ñum ilitchuḡipkaḡniḡik uqautigikkauruanik inḡmiguḡ iluqaitni Agaayyutim uqaḡhiñi, aullaḡniipluni makpiḡaaniniñ Moses-ñum suli aglañitniñ iluqatiñ sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiñ nunaaqquiramun igliḡvinmiknun, Jesus pisuktuiñaḡniqsuq qaaniiñaḡniaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaak nipliḡhutik, “Ittuallagiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikluḡik nayuḡniḡik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niḡiqasiḡukluḡik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguḡluḡu qaqquq qaiñniḡaa iliniknun. ³¹ Irratik anmaqmata ilisaḡiaqsiliḡniḡaa. Aglaan qiniḡnaiqsisiḡniqsuq ilinikniñ. ³² Uqaaqsiñiqsuk inḡmiknun, “Unaaqsaagaluqaḡpiñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kaniqsipkaḡluḡu Agaayyutim uqaḡha uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiḡniqsuk Jerusalem-mun. Paḡinniḡaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatigaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Atanguruq anitqiniḡniqsuq ilumun! Sagviḡniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malḡuk utiqtiḡtuq uqautiniḡaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq iliniknik ilisaqsriḡḡmiknik Ataniḡmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malḡuk uqaqtitlugik taavrumiña, tavrakñatchiaq ataniḡ Jesus qichaanik-tiḡniqsuq akunḡatni nipliutiḡluḡich, “Tutqiutiḡaḡitchi!” ³⁷ Tatamitchañniqsut atakkii tautukkasunñiaqhutiñ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniḡai, “Suvaata tupaktiḡpisi? Suvaata ukpiqsriñitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuḡa. Aksigluḡa ilitchuḡiniaqtusi. Atakkii aliuqtuḡ timiḡañitchuḡ sauniḡanḡitluḡu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiña qiniḡititkai argañmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiḡilguiñniḡaatsuli aglaan quviḡusukhutiñ quviasullapiqhutiñlu. Jesus-ñum apiqsruḡniḡai, “Uvani niḡiksraqaḡpisi?” ⁴² Aatchuḡniḡaat igaamik iqaluḡmik. ⁴³ Tigupluḡu niḡiñiḡaa sivuḡaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutinigai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutinñagma ilipsitñi, suapayaaq atuumaniagniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraña Moses-ñum suli aglaañitñi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra añmagñigai isummatinjich kanjqsitquplugich uqañhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutinigai, “Taamna aglausimaruag, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu añitqiksuksraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqilikun suli natqitikkaukikun killuqsautiniñ iñunñun nanipayaaq, aullagñiilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ Iisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuğisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkañhanik. Utaqqiruksraurusi nunaqqimi sanñim pakmakña tikiññiathanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilañmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniñgai nunaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isaklugich argañni piñiutiksriññigai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuña. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiñgaat utiqhutiñaasiiñ Jerusalem-mun quviasullapiagataqhutiñ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpañmiinniqsut [nangaqługu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaan̄i John-ŋum

Uqal̄hum Timinil̄ha

¹ Aullaŋniisaqqaagataŋigmi ittuq Uqal̄iq, Uqal̄iq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqal̄iq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataŋigmi. ³ Taavrumuuna Uqal̄ikun Agaayyutim iŋiqtāgigai supayaat. Atausriuraqunniŋ iluqaaniŋ iŋiqtāgikkaŋaniŋ iŋiqtāunŋitchuq ilaa piill̄ugu. ⁴ Uqal̄iq kaŋigigaa iŋuul̄hum. Taavruma iŋuul̄hum iŋuich qaggutigai, kaŋiqsil̄iksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamil̄guit̄chaa.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqāŋniqsuq, iŋuŋmik atil̄iŋmik John-mik, ⁷ taavrumuuna qaumakun iŋuŋmik uqautrityaqt̄it̄l̄ugu. Aggiḡniqsuq iluqaisa kilgut̄mik tusraatquplugich ukpiqsritquplugill̄u. ⁸ John ilaa taivrumiŋaunŋitchaluaqhuni, aggiḡniqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautrityaqhuni.

⁹ Taimmataim̄na qauma il̄umun aggil̄igmiŋi nunam iŋuiŋun kaŋiqsipchaityaqtuaq iŋupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iŋiqtāupluni Ilaagun, naagasuli nunam iŋuiŋ il̄itchuŋiŋiŋiŋiŋaat. ¹¹ Ilaa il̄amiŋun tikitman, il̄aiŋ akuqtunŋitchaat. ¹² Aglaan il̄aŋich ukpiqsripl̄utiŋ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitunŋāḡiliut̄ipkaŋai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniŋgitchut timim qitunŋiul̄hagun naagaqaa iŋuum pisul̄hagun, aglaan anitqin̄iŋisut tuvraŋl̄ugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴ Taamna taggis̄iqaqtuaq Uqal̄iḡmik iŋuguqhuni akunnaptikni iŋuuniaqtuq. Uvagut qin̄iḡikput kamanautaa inuqtuummatait̄chuaq il̄uaqqut̄riŋikun suli il̄umutuul̄ikun. Taamna kanaanun pil̄iun Ilaan akuqtuaŋigaa aapamiŋiŋiŋ Iŋiŋituan̄uhiḡmigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautiginiŋaa. Itnautigipl̄ugu, “Taamna uqautigikkaŋa itnaqama, ‘Taim̄na aggis̄suaksraq aqupkun kamanatl̄uktuq uvaŋniŋ, takku anigaluaqnaŋa in̄janiksimaaqhuni.’” ¹⁶ Inuqtuusrimaiŋiḡmiŋiŋiŋ nagliktaŋmigun Ilaan pil̄iutiqaŋaatigut; iluqata ikayuŋaatigut ikayutqigaaghuta il̄uaqqut̄migun. ¹⁷ Agaayyutim qait̄chaa maliḡutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan il̄uaqqun suli il̄umutuul̄iq Jesus Christ-kun aggis̄suk. ¹⁸ Kia-unniŋiŋ Agaayyun qin̄iŋgaqsimaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrin̄uruam Agaayyutmi suli Aapam saniḡaaniittuam, il̄itchuŋipkautigigaa.

John Paptaaq̄t̄ichirim Nipl̄il̄ha Christ-ŋunŋiŋiŋipl̄uni

¹⁹ Jew-ŋuruat Jerusalem-miŋ tuyuqāŋniqmata agaayuliqs̄inik Levi-tkuayaaniglu apiqsruŋiaql̄ugu John kisupman̄aan, ²⁰ itna kiggutik-sraisun̄aqani uqautiniŋai nalupqinaiql̄ugu, “Uvaŋa Christ-ŋunŋitchun̄a; Anniqsuqtiksrautaunŋitchun̄a.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniŋai, “Taavrumiŋaunŋitchun̄a.” “Naaga taim̄na Moses-ŋum uqautigikkaŋa sivuniksriqirauvich?” John-ŋum piŋiŋai, “Taim̄naunŋitchun̄a.” ²² Nipl̄iutil̄giŋiŋiŋiŋaat, “Uqautitigutmi kisutil̄aaqnik. Uvagut kiggutiqaqtuk-sraurugut tuyuḡiript̄iknun. Qanuqsamma nipl̄iutigivich il̄ipkun?” ²³ John kiuniŋai, “Uvaŋa taim̄naur̄uŋa uqaḡimakkaŋa Isaiah-m sivuniksriqirim, itna, Iŋuk tuql̄uqtuaq iŋuilaamiŋ, Itqanaiyautisiun̄ apqutiksraŋa Atan̄gum, nal̄guŋl̄ugu tumiksraŋa.”

Isaiah 40:3

24-25 Taapkuua uqqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ḡuruaniñ, John apigilgiññaat, “Uvva, Christ-ḡungñiñgüvich naagaqaa Elijah-ḡungitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaagivich?” 26 John kiuniñgai, “Uvaña paptaagutiqaqtuḡa imikun. Aglaan akunnapsitñi qichaqtuḡ ilitchuḡimaisaqsi. 27 Ilaa aqupkun sagviḡisiruḡ. Uvaña siñiilguyumiñaitchuḡaunniñ aluḡutiḡnik.” 28 Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianani John-ḡum paptaaqtitichiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaana

29 Uvlutqikman John-ḡum Jesus qiñiḡniḡaa utlautiruaḡ iḡmiñun, aasrii upyakhugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana piḡityaqtuaḡ nunam iñuiñ killuutaatnik! 30 Ilaa taimñauruḡ uqautigikkaḡa itnautigiplugu, ‘Iñuk imma aggigñiaqtuḡ akiaqtiksraḡa. Kamanatluktuḡa uvañniñ, takku ilaa anigaluaqnaḡa inḡaniksimaaqhuni.’ 31 Uvaña nalugaluaqḡugu kisuugisiḡha, tikumaruḡa paptaagusiḡḡuḡa imiḡmik ilitchuḡipkautigisrukḡugu Israel-aagmiunun.” 32 Uvva itnaiḡiplugu John-ḡum ilisimarriḡaa, “Uvaña qiñiḡiḡa Ipqitчуḡaḡ Irrusriḡ atqaqtuḡaḡ pakmakḡa atriqaḡhuni tiḡmiḡruuratun aasrii ilaaniitluni. 33 Kanḡiqsianingitchaluaḡiḡa kisuutilaana, aglaan Agaayyutim tuyuḡirima imikun paptaagityaḡuḡa, uqautiḡaana itna, ‘Ivich qiñiḡisigiñ Ipqitчуḡaḡ Irrusriḡ atqaḡpan aasrii inillaguni iñuḡmun, ilaa taimñaugisiruḡ paptaagiruksraḡ Ipqitчуḡakun Irrutchikun.’ 34 Aasrii uvaña qiñianikkiga taamna atuumaruḡaḡ aasrii uqautigitiḡluplugu Iḡñiḡiḡhagun Agaayyutmun.”

Jesus-ḡum Sivulliich Maliguaqtai

35 Uvlutqikman John taraniilgiññiqsuḡ malḡuḡnik maliguaqtinmiñik piḡasriḡhuni. 36 Qiñiqamiuḡ Jesus apqusraaqtuaḡ John-ḡum upyañniḡaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana.” 37 Taapkuak maliguaqtik tusraaplugu taatnaḡman, maliutiniḡaaḡ Jesus. 38 Jesus-ḡum kiñiaqami, maliutiniḡmakni qiñiḡḡugik apiginiḡik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniḡaaḡ, “Rabbi, nani tukkuḡaḡpich?” (Taamnaguḡ Rabbi mumiutiqaqtuaḡ ilisautrimik.) 39 Ilaan kiuniḡik, “Uvuḡaḡutik qiñiḡiatku!” Taapkuak utlauti'amik qiñiḡniḡaaḡ nani irviḡaḡtilaana, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuḡtuḡtaḡ iliyuḡnaqsiruami sassaḡ unnuksraaḡman. 40 Taapkuak tusraaplutik John-ḡum uqautaanik maliutriruak Jesus-mik ilaḡataa atiqagñiqsuḡ Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. 41 Andrew-m sivulliuplugu paḡilḡaaḡniḡaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paḡitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuaḡ Christ-mik naagaqaa Anniqsuḡtimik), 42 aasrii Simon Jesus-muutiḡlugu. Jesus-ḡum qiñiḡḡugu nipliutiniḡaa, “Ivichuvva Simon, iḡñiḡa John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaḡtuamik Peter-mik Iyagaḡmḡlu).

Jesus Tuḡḡiḡha Philip-mik Suli Nathanael-mik

43 Uvlutqikman Jesus sivunniḡñiqsuḡ Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paḡitlugu nipliutiniḡaa, “Maliguaḡḡa!” 44 Philip-guuḡ Bethsaidaḡmiuḡniqsuaqtuuḡ Andrew-mḡu Peter-mḡu irviakni. 45 Philip-ḡumli nalautlugu Nathanael, uqautiniḡaa “Uvagut paḡitkikput taimña Moses-ḡum uqautigimakḡana maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkaḡat. Ilaa Jesus-ḡuniqsuḡ, Nazareth-miu, Joseph-ḡum iḡñiḡa.” 46 Nathanael-ḡum piñiḡaa, “Qanusriḡ nakuuruḡaḡ agḡitḡava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qiñiḡiaḡsaḡuḡ!” 47 Jesus-ḡum qiñiqamiuḡ Nathanael utlautiruaḡ iḡmiñun nipliḡñiqsuḡ, “Uvvauna Israel-aagmiupiaḡataḡ! Ilaani piitchuḡ pigiḡḡaḡ.” 48 Nathanael-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡḡugu ilisimaviḡa?” Jesus-ḡum kiugaa, “Philip-mun tuḡḡaluaḡtitnak qiñianinḡiḡikpiñ atanḡusrima'avich asrirriḡaḡtuami napaaḡtumi.” 49 Nathanael-ḡum kiugaa, “Iḡisautrii! Ivich

Agaayyutim Igñiginigaatin! Israel-aagmiut umialiginigaatin!”⁵⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsiqpich qiñigni'apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrirağaqtuam? Qiñigisirutin kamanatluktuanik taavrumakña.”⁵¹ Jesus-ñum nipliutipsaağniğai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłipsi qiñigisigiksi qılak aņmaqpan suli Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Igñinanun.”

2

Jesus-ñum Atlañjuqtichihha Imiğmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayukun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ñum aakanja itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtinilu aiyugaaqtaupmiñiqsut katchuutniaqtuanun. ³ Misruğutaat nunupman, Jesus-ñum aakanjan nipliutinigaa, “Ukua misruğutaiqsut.”⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Tiliuqtaksrağingitchikma sutquluña. Piviksrağasuli tikiuaitchuq.”⁵ Jesus-ñum aakanjan uqautinigai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.”⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyagaich imignun inniqsut, atausriq immaqtutilaaqallaapluni iñuiññaqtun naagaqaa iñuiññaq qulit gallon-tun, Jew-ñuruat maligutaksrirusriagikkağmikkun igğutiksraqtuğvikaanich. ⁷ Jesus-ñum uqautinigai, “Immiqsigik qattat imiğmik.” Tarra immiğniğaiç qaqłukpiurağugich. ⁸ Tarakñaasrii Jesus-ñum nipliutigai, “Tarakña qalusrilusri, niğiqpaktuat aņalataat payuksiuñ!” Taapkua payuñniğaat. ⁹ Aņalataata niğiqpaktuat uukamiuñ imiq misruğuguqtitaq nalunigaa nakitññaqtautilaana tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriruat imiğmik ilisimanigaa. Taavruma aņalataata niğiqpaktuat tuğługniğaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruğuginñiksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitłunniqsramik piqaqtitkaqsipługich. Aglaan ilvich itinnigiñ misruğuginñiqsraq isruanunaglaan.”¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quviqnaqtuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtağiniğaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiñiqtinnigaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpiğiliutipsaagnigaa. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilu nukatchianilu suli maliguaqtinji Capernaum-muñniqsut, taraniasriiñ itlutinj ikituurani uvluni.

Jesus-ñum Suaqłuyaiihha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ñuruat niğiqpagvikaanat atilik Apqusaakkauliğmik tikiyasriruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullağniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpañmi pakinnigaa iñuich tunniuqqairuat aņusalluñnik ipnaiñiglu tinmiagruuraniglu suli simmiqsuqtit maninñik aquppiruat manniqiviniğmikni. ¹⁵ Aasriiñ aklunaamik, ipiğaqtuusriqhuni uumaruapayaat aninnigai Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ, manniqiviniç simmiqsuirit maninñik ulğutlugich, simmiqsuutiniç siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliplugich tunisiullaqtuat tinmiagruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakña anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqnagu!”¹⁷ Maliguaqtaiñ itqağniğaat uqaliq aglausimaruaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapiahiğma tupiğikkapnik iluqnauqsimaaqtitkaana.”¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqinñigaa apiqsruutmik, “Sumik quviqnaqtuamik iñiqtaqağutin qiñiqtinnayaqpiuñ uvaptiknun nalauhiñ taatnasriğaqavich?”¹⁹ Jesus-ñum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piiyağupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.”²⁰ Jew-ñuruat apiqsruğniğaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malğukipiaq itchaksrani ukiuni nappağniakkauruq agaayyuvikpak una!”²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaña agaayyuvikpak atrinuniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuqukiğmiñ aņitqikman, maliguaqtaiñ

itqagñigaaŋ taatna uqalŋa, arguaqqutaitluŋich aglausimaruat uqalŋich, suli Jesus uqautigikkaŋi.

Jesus Iļisimaŋai Iluqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niŋiqpagvikaami taggisiqaqtuami Apqusraaqtitauhiŋmik iñugiaktuat ukpiŋinigaat qinñiqamisigik quviqnaqtuat savaaŋi. ²⁴ Aglaan Jesus-ŋum iļumutuuginginiññigai, atakkii ilaan iñuich iļisimmaagikluŋich. ²⁵ Iñuktigun kaŋiqsipkaŋniagnaŋhuni ingiññiqsuq, ilaan kaŋiqsimmaagikluŋich iñuich isrummatinich.

3

Jesus-ŋum Iļisautriŋha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqaqtuat Nicodemus-mik, Jew-ŋuruat sivulliugtaiñ iļanat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ŋuruani. ² Unnuat iļanatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliŋhuni, “Iļisautrii! Iļitchuŋigikput ilvich iļisautriksrauplutiñ tuyuulhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviqnaqtuat savaat kisiaŋik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqinñisuaŋuni, Agaayyutim aŋaayuqautaa qinñitlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ŋum apiqsruļiññigaa, “Qanuŋuni iñuguaniktuaq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iļuanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniñi tugliŋitlasriļugu.” ⁵ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqinñisuaŋuni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim aŋaayuqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuŋniñ iñugruñaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitaŋi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviŋusruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksusraupiaqtusri’.” ⁸ Anuŋi igliŋaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anuŋim siigruŋniŋa, aglaan iļisimatlaitchiksi nakiñ aggiŋha unniñ napmuŋha. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaaqtuag Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ŋum apiqsruŋniŋaa, “Qanuŋuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich iļisautraugaluahutiñ Israel-mi taamna naluniqpiun? ¹¹ Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagagtugut iļisimakkaptiknik suli iļisautriraqtugut qinñikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqaliquput akuqtugummataitchaa. ¹² Ilipsi ukpiŋingitŋhipsitña uqautikapsi nunakŋaqtatigun; qanuŋusri ukpiŋitlasrigisivisitña uqautigupsi pakmakŋaqtatigun? ¹³ Kiñaanñiñ pakmuŋa mayuqsimaitchuq, aglaan Iñuum Igñiŋa atqaqtuag tatpakmakŋa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianŋuaq nappaqutamun suviksrailaami, taatnatun Iñuum Igñiŋa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitluŋich, Igñitualuni aatchuutiginigaa. Kisupayaaq ukpiqsriŋikun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Igñiñi tuyuŋingitŋchaa atanisusqtatuplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtatuplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpiqsripluni tunŋaviñiktuaq Igñiŋanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriñitŋchuaq atanniqsimaananiktuq, takku ukpiqsriŋikun tunŋaviñiksimitluni Agaayyutim Igñituaŋikkaŋanik. ¹⁹ Taatnailiŋlugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taqtuag taavrumakŋa qaumamiñ, takku iļiŋich irrusriñiksimaahutiŋ pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñiksimaahutiŋ pigiitchuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusriŋilitikkani pigiitchuaq sagviqungitluŋu. ²¹ Aglaan

kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuᅇa qaumamun sagviumatquplugu irrusrigiliutikkani tupiksriñikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitchiri Iᅇisimarautha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtinilu aullagñiqsut nunaᅇanun Judea-m. Tarani ittuallaᅇniqsuq ilinithi suli paptaagipluni. ²³ John-tuuq paptaaginiqsuq Aenon-mi unasriñgitchuamiñ Salem-miñ, takku imgukkaqhuni tamanna. Iñuich utlaagaᅇlugu ilaan paptaaqtaᅇnigai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsuli isiqsivimun.

²⁵ John-ᅇum maliguaqtaiñ ilanich uqaksraqtuaqsiñiqsut Jew-ᅇuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkauhikun. ²⁶ Aasriiñ John-mun utlautiplutin uqautiplugu, “Iᅇisautrii! Anun itqagiviuᅇ Jordan-ᅇum igluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaagiasiruq, aasrii iñuum iluᅇani utlakkaa!”

²⁷ John-ᅇum kiuniᅇai, “Kiñauñniñ sumik piqagumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiñgunnani. ²⁸ Ilipsi iᅇisimarigigipsi niqliqsimaᅇapkun ‘Uvaᅇa Christ-ᅇungitchuᅇa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruᅇa,’ itqanaiyautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpam ilauraᅇa qichaᅇatauraqtuq naalagñiplugu, quviagiplugu tusraaᅇa nukatpam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruᅇiga naammatigiruq. ³⁰ Ilaa piᅇuqtuksauruq kamaᅇaqsitluguᅇni, uvaᅇaasrii nuimaigluᅇa.

Ilaa Aggiqsuaq Qilaᅇmiñ

³¹ “Ilaa aggiqsuaq pakmaᅇa iluᅇaitñiñ kamanatluktuq. Nunakᅇaᅇtaᅇli iñuᅇhiñaupluni nunamiittuanuruq, nunakᅇaᅇtanik nipiqaqhuni. Ilaa aggiqsuaq qilaᅇmiñ kamanatluktuq iluᅇaitñiñ. ³² Aasrii uqautigigaa qiñikkani tusraakkanilu, aglaan kisupayaat uᅇaᅇa akuqtungitchaat. ³³ Kia akuqtuiruam uᅇaᅇhanik nalupqigingigaa Agaayyutim ilumutuᅇa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyugikkanᅇan Agaayyutim uᅇaᅇhi uᅇaᅇigai, takku Agaayyutim qaitchiᅇlugu inuᅇaiᅇlugu Ipqitchuamik Irrutchiᅇmiñik. ³⁵ Aapam Igñiñi piᅇpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqs-riruaq Igñiᅇmik isrutchuamik iñuᅇliqaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Igñiᅇmik iñuᅇliqagumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qanavak taimuᅇa.”

4

Jesus-lu Aᅇnaᅇlu Samaria-ᅇmiu

¹ Pharisee-ᅇuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñiplugu paptaagitlakhuniᅇu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaagingitchaluaqtitlugu, aglaan maliguaqtai). ³ Jesus-ᅇum tusraa'amiuᅇ uqagikkanᅇat, Judea-miñ aullagñiqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴ Utiᅇiᅇmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵ Tikiññiqsuq Samaria-m nunaaqᅇiᅇanun atiqaquamun Sychar unasriñgiññiqsuamun nunaᅇaniñ Jacob-ᅇum qaisaᅇaniñ igñiᅇmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ᅇum nivviaᅇa taraniinniᅇsuaq. Aasrii Jesus igluᅇiᅇmikniñ iñiqtuqhuni, nivviam saniᅇaanun aquvinniᅇsuq, uvluq qitiᅇquqman. ⁷ Samaria-ᅇmiu aᅇnaᅇ aggiᅇñiqsuq imiqtaᅇiaqhuni. Aasrii Jesus-ᅇum nipliutinigaa, “Imiksriᅇᅇa!” ⁸ Immali maliguaqtai nunaaqᅇimuniqsut niᅇiksramiknik tauᅇsiᅇiaqhutin. ⁹ Aᅇnam Samaria-ᅇmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ᅇurutin aasrii Samaria-ᅇmiuᅇupluᅇa. Qanuᅇhutin iniqpiᅇa imiᅇukhutin?” (Uvvataᅇku Jew-ᅇuruat piqatiqatlaitchut Samaria-ᅇmiunik.) ¹⁰ Jesus-ᅇum kiugaa, “Iᅇisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraᅇa suli kisuuᅇa iniqᅇigikkaᅇpich imiksritqupluni

inígayagiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imígmik.” ¹¹ Aǵnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuaq piñayaqpiuñ? ¹² Jacob-ñum sivullipta uumiña nivviamik piqaqtitanatigut, qitungaiñlu suli pamiqsaanisa imígvigimakkanatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuanunusrugivich?” ¹³ Jesus-ñum kiugaa, “Kiñapayaaq imiqtuaq imígmíñ uumakña imígulitqikkisiruq. ¹⁴ Aglaan kiñapayaaq imígmíñ aachuutiksramniñ imígumi imígulitqinñiangitchuq, takku imiq aachuutiksrağa itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imígmik iñuunaqtuamik, piqaqtillugu ittuksramik isruilaamun iñuuhígmun.” ¹⁵ Aǵnam nipliutigaa, “Taavrumiña imígmik qaitchinña, imígulitqinñigitchumuñali unniñ uvuña imiqtatqinñigitchumuña.” ¹⁶ Tarra Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Aullagutin uqautityağun ilaqatin pakma nayuqtigikkan, aasriñ uvuñatqigutik.” ¹⁷ Aǵnam kiuniǵaa, “Ilaqataitchuña.” Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich nalauttutin niqliqavich ilaqataiñniplutin. ¹⁸ Ilvich ilaqatniktuqsimaruami tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalaullugu ilaqatiginñitchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaqavich nalauttutin.” ¹⁹ Aǵnam nipliutigaa, “Taatnailiǵu ilisimmatiqagñiqavich kaniqsigiga sivuniksriqirauhiñ. ²⁰ Samaria-ǵmiut sivulliafut agaayumaaguurut uumani inǵimi aasriili ilipsi Jew-ñuruani uqağaqtusri iñuich agaayumaagtusrauniplugich Jerusalem-mi.” ²¹ Jesus-ñum nipliutiniǵaa “Aǵnaaq, ukpiginña, Piviksraq tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaigñiaqmatruñ Aapa uumaniunniñ inǵimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²² Samaria-ǵmiusri ilisimangipiagiksi kisumun agaayumaahiqsi; uvagut aglaan Jew-ñuruani ilisimagikput kisumun agaayumaahiqput, takku iñuich anniqsuqtiksranat Jew-ñuruaniñ kaniaqtuq. ²³ Aglaan piviksraq tikisaaqtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktuq, ilumun putqataǵvigaqtuat agaayumaagviginiaqmatruñ Aapa Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuuhikunlu. Takku Aapauruaq piqağuktuq iñuich agaayumaagviginiaqtuanik inmiñun taatnailiǵu. ²⁴ Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqataǵvigaqtuat ilaanik agaayumaagtusraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuuhikunlu.” ²⁵ Aǵnam nipliutiniǵaa, “Uvaña kaniqsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik agqisagumaruaq. Ilaan agqigumi uqautisrağumakkanatigut supayaamik.” ²⁶ Jesus-ñum nipliutigaa, “Uvaña uqaqatin Ilañuruña.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ñum maliguaqtai utigniqsut. Atqunaq quvigutchaniqsut Jesus aǵnamik uqaqatiqagñiqman. Aglaanguuq nalliata nipliutingiñniǵaa aǵnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrungiñniǵaat Jesus, “Suvaata aǵnamik uqaqatiqapich?” ²⁸ Tarakña aǵnam imiqtautni unitlugu, nunaaqqimun utigniqsuq, uqaqsipluniasriñ inunñun, ²⁹ “Maligluna qinǵiaqsuñ iñuk uqautriga surağapayaamnuk. Ilaa Christ-ñungitchaluaqpa?” ³⁰ Tamatkua uniñniǵaat nunaaqqiq utlautiplutin Jesus-mun.

³¹ Taatnañhatniguuq, maliguaqtaiñ Jesus uqapsaagñiǵaat, “Iisautrii, niǵǵiiñ!” ³² Ilaan kiuniǵai, “Niqaqtiqatuna ilisimangisapsitñik.” ³³ Taatnaqman maliguaqtai avatmun apiqsruqtautiaqsiniqsut, “Iñuum una payungitchaluağniqpauñ niqiksramik?” ³⁴ Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Niqaqtiqatuna tupiksriǵmik tuyugirima pitqutaanik suli itqanañksrananik savaam qaisanan iniqtağitquplugu.” ³⁵ “Uqağaqtusri, itnailiǵu nautchiiviksigan, ‘Sisamani tatqini ittaqtuq katitchiviksraq.’ Uvañali nipliutigipsi, qinigtuallautaqsigik nauruat pakma pinñuqtuat katitauññaaguhutin. ³⁶ Iñuk kipripluni katitchiruaq akiññaagatuq katitchiǵmiñi nauruanik isruitchuamun iñuuhígmun, atunim aasrii nautchiiruaǵlu kipriruaǵlu quviasruqatigiikkisiplutik. ³⁷ Uqautauruaq

ilumutuuruq itna, 'Iñuk nautchiiraqtuq atlam aasrii kipiylugu, katitlugu mukkaaksraq.' ³⁸ Uvaña tuyugipsi kipriylusri katitchitquplusri nautchiivini savaaqagvigmisapsitni atlat savaanajni aasrii piññagusri taipchua savaanajniñ."

³⁹ Samaria-gmiut iñugiaktuat nunaaqqimikni ukpiqsriñiqsut Jesus-mik aḡnam itnaḡhagun, "Ilaan uqautigaaña supayaamik atuqsimakkamnik."
⁴⁰ Taatnaqlugu Samaria-gmiut tikitñamitruḡ, ittuallaquaqsiniḡaat inḡmikni. Jesus-ḡumaasriñ malḡuḡni uvlunḡni nayuḡniḡai. ⁴¹ Iñugiaksilaḡniḡsut ukpiqsriḡat ilaan uqauttutaigun. ⁴² Aasrii aḡnaq uqautiniḡaat, "Ukpiqsriḡisugut ilvich nipiḡhiñḡiḡisapkun aḡlaan uvaptiknik tusraaplugu, iḡichuḡigikput ilumutun anniḡsuḡtiksrailha nunam iñuiñik."

Jesus Mamitichiñiqsuq Anjalatchirim Iḡñinjanik

⁴³ Kiñuagun malḡuk uvluk Jesus aullaḡniḡsuq Galilee-mun. ⁴⁴ Ilaan ilisimagaluaqlugu, "Sivuniksriqiri kamakkusriaqatlaitchuq inḡmi nunamiñi," aullaḡviniḡaa. ⁴⁵ Galilee-mun tikitman iñuich paḡlaniḡaat, qiñianiklugu supayaaq savaagikkaña niḡiqpagvikaami taggisiqaqtuami Apqusaakkauḡimik, takku ilinḡittuuq utlautiniḡsut niḡiqpagvikaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶ Taatnaqhuni Jesus utitqinḡiqsuq Cana-mun Galilee-mi ittuamun, sivuani imiḡmik misruḡuḡuḡtitchiviniñun. Aasrii Capernaum-mi inniqsuq anjalatchiri iḡñiqḡniḡsuq atniḡñaqtuamik. ⁴⁷ Tusraa'amun Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiqsruḡniḡaa Capernaum-muglugu iḡuaqsipkaḡayaitmañaan iḡñi tuquḡhiñḡaḡuḡtuq. ⁴⁸ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, "Nalliqsiunniñ tarra ukpiqsriyumiñaiḡiaqtuq, qiñiḡaluaqani kamaḡtuaniḡlu savaanik quvinqaḡtuaniḡlu." ⁴⁹ Anjalatchirim kiulḡiñniḡaa, "Malinḡa, qitunḡauraḡa tuḡgaluaḡtitnagu!" ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, "Aullaḡiñ, iḡñiḡiñ iñuugisiruḡ!" Taavruma iñuum Jesus-ḡum nipliutaa ukpiḡiplugu aullaḡniḡsuq. ⁵¹ Anḡlaatmuktitlugu savaktaiñ paaḡniḡaat tusraapkaḡiaqlugu "Iḡñiḡiñ iñuugaqsiruḡ." ⁵² Apiqsruḡniḡai qanaaḡlaan iḡñi iḡuaqsitmuḡsipmañaan. Taapkua kiuniḡaat, "Ikpaksraq uvluppaguḡniḡmiñiñ atautchimun iliyunḡaqsipman uunaḡluutaiḡsuq." ⁵³ Aapauruam iḡichuḡiniḡaa atuummiḡha taivrumani sassaḡniḡmi Jesus-ḡum nipliutikmani, "Iḡñiḡiñ iñuugisiruḡ," Taatnaqhuni ukpiliḡniḡsuq, sulii luḡaḡmiḡ tupiqatipayaanḡlu. ⁵⁴ Taavruma tugliliniḡaa quvinqaḡtuq savaanḡa Jesus-ḡum Galilee-mukman Judea-miñ.

5

Jesus-ḡum Mamitichiḡha Atniḡñaqtuamik Narvauram Siñaaani

¹ Aquagun tamarruma Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaanḡat ilḡiñniḡsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi Iḡnaich Paanajni narvauraḡaḡniḡsuq tallimanik quliḡutilik. Hebrew-tguuq uqanajigun taiyuutiḡaḡniḡsuq Bethzatha-mik. ³ Iñuḡiallapiḡhutiḡ iñuich atniḡñaqtuat nalaniḡsut tamatkunani quliḡutit atinḡitni qiñitlaitchuat, pisrutlaitchuat, sulii auliyatlailat taqqiplutiḡ inḡum iliqsraqtiksranaḡnik. ⁴ Uvvaguḡuḡtaku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israḡulḡan imiq iliqsraqtiḡniḡmagu aasrii sivulliq atniḡñaqtuaniñ kiñilḡaaḡtuq anjalatupkaḡaaqlugu imiq mamitauragḡniḡsuq qanusripayaamik atniḡñautiḡaḡaluanḡaḡmi. ⁵ Iñuḡguuq atniḡñaqtuq iñuiñḡaa akimiaq piñasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ḡum qiñiniḡaa nalaruaq sulii kanḡisiplugu ilaan atniḡñalḡha takiruami, aasrii nipliutiniḡaa, "Iḡuaqsisukkaluaḡpich?" ⁷ Atniḡñaqtuam kiuniḡaa, "Uvaña kiñisaitchaḡtunḡa imiq

iliqsraqtitaupman. Takanunagñiaqtitluna atlam sivulliugagigaana.” ⁸ Jesus-
num nipliutigaa, “Makillutin, ikivgatin tigulugich pisrugin.” ⁹ Taimmaiñaq
taamna mamitauniqsuq; ikivgani tiguplugich, pisruniqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiagviginiqat.
¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiqsiñigaa iñuk ihuaqsikkauruaq, “Ugluvak
minguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivgapnik
akiyaqavich.” ¹¹ Ilaan kiunigai, “Taivruma ihuaqsipkaqtima uqautigaana,
‘Ikivgatin tigulugich pisrugin.’” ¹² Taapkua apiqsruqñigaa, “Kia
taatnaquvatin?” ¹³ Aglaan taavruma ihuaqsikkauruam ilitchuqgingiñigaa
kisuutilaana, atakkii Jesus tamaakña piigñiqsuq iñugiakpagitluni tamanna.
¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinnigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpanatni
aasriin nipliutiplugu, “Atañii. Pakma ihuaqsirutin. Killuqsatqinjñiaqnak.
Takku killuqsaguvich pigiitluktuq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵ Taavruma
iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñigai Jesus-ñuniplugu ihuaqsipkaqtini.
¹⁶ Taavrumiña piqusriqhutin Jew-ñuruat piyugaqsiñigaa Jesus, ilaa
ihuaqsiiñiplugu minguiqsiagvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiunigai, “Aapaga
savaktuq ataramik iñiqługu, suli uvañaptuuq savaktuksraupmiuna.”
¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiagñigai tuqqutçukługu,
taavrumuunahñaunqitchuaq minguiqsiagvium atuqtaqsraigun aglaan
nipliñhagunlu Agaayyutmik aapaqagñipluni suli atrilutipluni inmiñik
Agaayyutmun.

Igñiguruam Anjalatchiñha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Igñiq iñiqtaqatlaitçuq
inmigulhiñaq. Ilaa savaaqagaqtuq taavrumiña qinikkaqmiñik
Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq iñiqtaqaqman,
Igñinanutuq savaagiraqigaa. ²⁰ Aapam Igñi urriqsuutiragigaa iluqaanik
savaagitlakkagmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu
kamanatluktuanikunniin tamatkunakña iñiqtaqikkanjiñin, ilipsi
quvigusrullapiatlasriłusri. ²¹ Atriplugu Aapaa anipchairağilha tuquruanik
iñugutqiligmun, taatnatullapiaq Igñiña qaitçitlaruq iñuuligmik tamatkununa
pisukkagmiñun. ²² Aapaña inmiñik atanniqsungiqhuni, aglaan Igñi
qaitçianinñigaa atanniiligmik. ²³ Taatnaqhuni iluqani kamakkun
itkisiruaq Igñinanun atrilugu iñuich kamaqsriñhat Aapananik. Kiñapayaaq
kamakkutaitçumi Igñinanun kamakkutaitmiuq Aapananun tuyugiraanun.
²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik suli
ukpiqsriruaq tuyugirimnik piññaktaqtuq isruitçuamik iñuuligmik. Taamna
atanniqsiuyumiñaitçuq, aglaan pitugaaniktuq tuqunahğmiñ iñuuligmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññiaqtuq, ami
tikiumaaniktuq tuqunaruq tusraaliksrañat nipaanic Igñinan Agaayyutim,
aasrii tamatkua tusraaruq iñuuniaqtut. ²⁶ Atriplugu Aapauruaq Ilaa
kaniuruq iñuuligmik, taatnatun Aapauruam inillakkaa Igñigikkani
kaniutlasriplugu iñuuligmik. ²⁷ Suli qaitçaa Igñi nalaullugu anjalatchiñiksramik
atanniqsuiłigmik, atakkii Ilaa Iñuum Igñigiplugu. ²⁸ Taamna
quvigusrutiginagu, piviksraq tikiññiaqtuq tuquruq iluqatin iluvigni
tusraagisilhat nipaanic. ²⁹ Aasrii ilinich anitqiglutin iluvigniñ, tamatkua
savaagiksuat anilutin iñuuligmun suli tamatkua savaagitçuq anilutin
sivuuganaqtuamun atanniqsiuviksraqmikkun.

Iłisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñaitçuña uvapkuñnaq. Uqausriusriaga tuvraqługu
Agaayyutmiñ atanniuraqtuna. Taatnaqhutin atanniutitka nalaunjarut,

takku pisuħlakun itingitlugu, aglaan tuyugirima pisuħlagun. ³¹ Uvapkuiñaq uqaqsagnaiguma, iñuich ukpigiyumiñaitchaat ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuaq ilumutun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuqaqapsi iñuñnik kanjisiuqtuksranik John-mun Paptaaqtitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik. ³⁴ Iñuñmik ilisimariqağnanğitchaluaqluna, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuquplusri. ³⁵ John atriqaqtuaq nannimik ikimaruamik qaummagiksiplugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaña. ³⁶ Aglaansuli uvapkun piqaqtuna ilisimarimik kamanatluktuamik John-ñum ilisimarauħhaniñunniñ, makua savaat iñiqtağikkağma, Aapaa qaisañiñ savaagıtquplugich itqanaiglugich tamatkua nalupqinaiqsruğaat Aapamun tuyugiligä. ³⁷ Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuaq uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraangaqsimaıtchaluagiksi nipaa unniñ kigiñaña qiniğlugu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai pigingitlugich unniñ ukpigingitlugu taamna tuyugikkaña. ³⁹ Ilisaagigisi uqałhich aglausimaruat iñuuligmik isruitchuamik paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuat uvapkun, ⁴⁰ aglaan piyummataıtchusri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññagusri iñuuligmik uvapkun.

⁴¹ “Nanğaqsiuħksraq iñuñniñ qiniğniagagingitchiga. ⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnağingitchiksi piqpaksriħiq suvaluk Agaayyutim piqpaktaña. ⁴³ Aggiqsuna Aapaa analatchisaagun aasii akuqtungitchipsitña. Naagasuli iñuk kiña aggiqpan inmi sanñimigun, ilipsi akuqtuğniagiksi. ⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriñ suliqutigingitchiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuğusrimi ukpiqsriñiaqpsi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvañnun patchisiqutigisiñilusri Aapaanun. Moses-ñum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunñavigikkaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiginiğupsiuñ Moses, tunñaviginayaqmigipsitña ukpigiluna takku ilaan aglaktigun uqautigigaaña. ⁴⁷ Aglaan aglaagikkañi ukpigingitñapsigik, qanuğusri ukpiqsrigisivisi uvaña uqałhimmik?”

6

Jesus-ñum Niğipchaiħa 5,000 Anutinik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaañaruq taagatchiañanun narvañan Galileem. Taamna narvaq taggisıaqmiuq Tiberias-mik. ² Iñugiallapiaqtuat malilgiññağaat, atakkii ilinisa qiniğlugich quviqnaqtuat savaañi iħuaqsırağaiħikun atniğñaqtuanik. ³ Jesus qimigaamun mayuqħuni, aquvinnıqsuq malığuaqtinilü. ⁴ Jew-ñuruat niğiqpagvikaañat taggisıaqtuuaq Apqusraaqtıtauħgmik tarani qalıñıqsuq.

⁵ Jesus qiniğlugich iñugiallapiaqtuat iñuich utlautiruat inmiñun nipliutinıgaa Philip, “Nakiñ tauqsıgayaqpisa niğisuiğutiksrañatnik ukua iñuich?” ⁶ Taavrumıñaguq nipliutinıgaa Philip uuktuaqlugu, Jesus-ñum ilisimaanıkkaluaqlugu suħksrani. ⁷ Philip-ñum kiunıgaa, “Malğuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisıgisaguptıgik iñullaa mikıruuramikunniñ niğiyumiñaqsilugu.” ⁸ Malığuaqtıt ilañata, Andrew, Simon Peter-m anıqataa, nipliqsuq, ⁹ “Uvvauvani nukatpiagruk piqağniqsuq tallımanıq qaqquuranıq barley-nik suli qaluuraañnik. Aglaan suğisıvat taapkua itna iñugiaktıgıruami iñuñmi?” ¹⁰ Jesus nipliutigai, “Iñuich aquvitıchıgik.” İvıgaañuplunıguuq tamanna. İñuk iluqani aquvinnıqsuq. Anutinıhiñat 5,000-sıyuñnaq. ¹¹ Jesus-ñum qaqqıaq tıgu'amiuñ, Agaayyun quyanıgaa agaayupluni, autaağutauplunıasrii iñuñnun aquppiruanun. Taatnatunsuli iñiqtaqağniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatın niğıñıqsut pisuiğataqhutın. ¹² Niğisuiħlakmata, Jesus nipliutigai malığuaqtını, “İlakupayaat

katitchigik aasrii iksisrunaqsari.” ¹³ Katitchi'amin, immigñigaich qulit malgunnik agupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ iñuich niggiwigikkañatñiñ. ¹⁴ Iñuich qiniqamitruñ quvinaqtuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtaña nipliñiqsut, “Illumutun una ilaanuniqsuq. Tarra sivuniksriqirauniqsuq agqisuksrautauruaq nunam iñuiñun.” ¹⁵ Jesus-ñum kaniqsiñigaa iñunun umialiguqtinnialiksrani nunuriluni. Taatnaqhuni unitlugich aullaumiugallaniqsuq qimigaañun kisimi.

Jesus-ñum Pisruħa Imğum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'amin utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqlugu narvaq. Unnuaguqman Jesus-ñum utlangiññigaisuli. ¹⁸ Anugiguutiqpauragnigai qailguutiplugich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutin piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiniqsiñigaañ Jesus pisruktuaq imigmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinich iqsitçhallapiagniqsut. ²⁰ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Iqsiñasri! Uvañauruñ.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsipiagnigaañ, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiññaniktigñigaañ sivuniğikkani.

Jesus-ñum Qaqqianuħa Iñuuliğmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaaniananiñ narvam, ilitçuginiğaañ atausrisualuk umiaq taraniitilaanani. Jesus aullaqataunğıħa maliguaqtimigun sulitqaginiğaañ kisimin maliguaqtaiñ aullaħat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniñanun niğiqpagviata Atanguruq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kaniqsima'amitruñ Jesus taraniingıħa unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-mun aullağniqsut pakakluq. ²⁵ Narvam igluani iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutiniğaañ, “Iisautrii! Qanaaglaan mañaqpich?” ²⁶ Jesus-ñum kiugai, “Illumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niğilapsigun qaqqiamik pisuiğataqhusri piqutigitlusrunaqnagich qinikkasri quvinaqtuat savaatka sanñigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piunğıqsaktuamik aglaan sakuugutiqağitchi niqimun ituaksramun isruitchuamun iñuuliğmun. Taamna niq iñuum Iğniñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagıgaa iluağikkauħagun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiqsruğaañ, “Suruksrauvisa savaaqagñiağupta Agaayyutim savaañiñik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaq savaaqitqukkaña Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritçugaasri ilaanik tuyuğikkağmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugañ, “Sumik qinikkıgayaqpisigut quvinaqtuamik sanñipkun, uvagut qinıgluq ukpiqsritçasriluta ilipnik. Sumik iñiqtaqağayaqpich? ³¹ Sivulliaavut niğimarut taiyuutilinmik Mannamik qaqqumik pakmakñaqtamik suviksraılaami atripluq uqautigimaruaq inilğaan uqalığmi, itna, ‘Ilaan qaitçigai qaqqumik niqiksranatnik pakmakña.’” ³² Jesus nipliqsuq, “Illumun nipliutigipsi, taimña Moses niqıqatitçiruq ilipsitñik pakmakña timilhiñamun ituamik, taiyuutilinmik Mannamik. Uvvaaglaan Aapaa qaitçigaasri iñuunaqtuamik ilumutuuruamik niqiksramik pakmakña qılañmiñ. ³³ Uvvatakku niqiksraq Agaayyutim qaisañ ilaanuruq atqaqtuaq pakmakña iñuuliğmik qaitçipluni nunam iñuiñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniğaañ, “Ataramik qaitçisigut taavrumiña niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ñum nipliutigai, “Uvaña atrigigaña qaqqiam niqiksrauruaq timikun, uvaña kanıgigaña iñuutlasriħiksram iñuutçikun. Iñuk utlautiruaq uvañun niğisulitqikkumiñaitçuq, sulit ukpiqsriruaq uvapkun imıgulitqikkumiñaitçuq. ³⁶ Aglaan uvaña uqautianikkipsi arguaqtuħapsigun, takku ilipsi qinığaluqñuñ savaaqıkkapkun ukpiqsrisunğıtçusri. ³⁷ Kiñapayaq

Aapaa qaisaᅇa uvaᅇnun utlautigisuruq. Aasrii kiᅇapayaaq uvaᅇnun utlautiruaq saqitchumiᅇaitchiga. ³⁸ Takku atqaqtuᅇa pakmakᅇa tuyuᅇirim pitqutigikkaᅇa iᅇniqtaᅇityaqᅇugu, pisuᅇᅇapkuungitchuaq. ³⁹ Uvvauna pisuᅇigigaa tuyuᅇirim uvamnik tammaitqungᅇiᅇksraᅇa nalliatnikunniᅇiᅇ qaisaᅇianikkaᅇiᅇiᅇ uvaᅇnun aglaan iluᅇaisa aᅇitqᅇiksillugich iᅇuᅇuᅇigmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuᅇigigaa iluᅇatiᅇ qᅇiᅇniqtuat iᅇᅇiᅇguruamik suli ukpiᅇsriruat ilaanik piᅇaᅇiᅇksraᅇat isruitchuamik iᅇuᅇuᅇigmik aasrii uvaᅇa makititkisipᅇugich iᅇuᅇuᅇigmun aqulligmi uvlumi.”

⁴¹ Jew-ᅇuruat uᅇapᅇᅇuutigiaqsiᅇiᅇgaat ilaan niᅇliᅇhagun, itna, “Uvaᅇa niᅇiᅇksrauruᅇa atqaqtuaq pakmakᅇa.” ⁴² Iᅇiᅇich niᅇliᅇᅇiᅇqsut, “Jesus-ᅇungᅇitpauna, Joseph-ᅇum iᅇᅇiᅇa? Uvagut ᅇᅇisimagivut aapaᅇalu aakaᅇalu. Qanuᅇᅇunimi niᅇliava atqaᅇniᅇᅇuni pakmakᅇa?” ⁴³ Jesus kiugai, “Uᅇapᅇᅇuguiᅇitchi! ⁴⁴ Kiᅇaunniᅇiᅇ uvaᅇnun utlautilᅇuitchuᅇ kisianik Aapauruam tuyuᅇirim uvaᅇnun utlautipkaᅇmani. Aasrii uvaᅇa aᅇitqᅇiksitkisigiga iᅇuᅇuᅇigmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁵ Sivuniksriᅇirit aglausimaruat, ‘Agaayutim iᅇᅇupayaat ᅇᅇisautigisigai.’ Kisupayaaq naalaᅇniruaq Aapamik suli ᅇᅇitchiyumaruaq ᅇᅇaaniᅇ utlautiraqtuᅇ uvaᅇnun. ⁴⁶ Kia-unniᅇiᅇ qᅇiᅇniqsimaᅇtchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayutmiᅇnisauruam qᅇiᅇniqsimagaa Aapa. ⁴⁷ ᅇᅇumutuuruamik niᅇliutigipsi, kiᅇapayaaq ukpiᅇsriruaq isruitchuamik iᅇuᅇuᅇiᅇqaqtuᅇ. ⁴⁸ Uvaᅇa qaᅇqᅇiaᅇuruᅇa iᅇuunaqtuaq. ⁴⁹ ᅇᅇipsi sivulliasri niᅇimaᅇᅇaᅇmiᅇ pakmaᅇᅇaktamik qaᅇqᅇumik suviksraᅇilaami tuᅇurut timimikkun. ⁵⁰ Aglaan qaᅇqᅇiaᅇ atqaqtuaq pakmakᅇa itniᅇttuᅇ, kiapayaaq niᅇiᅇkpaᅇu tuᅇuyumiᅇaitchuᅇ. ⁵¹ Uvaᅇa iᅇuunaqtuaq qaᅇqᅇiaᅇ atqaqtuaq pakmakᅇa. Kiᅇapayaaq iᅇᅇuk niᅇiᅇgumi taavrumaᅇa qaᅇqᅇiamiᅇ iᅇuᅇuᅇisuruᅇ taimuᅇa, aasrii timiᅇa qaᅇqᅇiaᅇuruᅇ qaisaksraᅇiᅇkkaᅇa nunam iᅇui iᅇuutlasritᅇupᅇugich.”

⁵² Taatnaᅇman Jew-ᅇuruat uᅇaatchaᅇutiniᅇqsut ᅇᅇmiᅇkun aasrii aᅇiᅇsruᅇᅇugu, “Qanuᅇuni uuma iᅇuum timimiᅇiᅇk niᅇiᅇksriᅇᅇiᅇiaᅇpatigut?” ⁵³ Jesus-ᅇum kiugai, “ᅇᅇumutuuruamik niᅇliutigipsi, ᅇᅇipsi niᅇiᅇᅇiᅇitᅇupsiuᅇ timaa ᅇᅇiᅇᅇiᅇan piᅇaᅇumiᅇaitchusri iᅇuᅇuᅇigmik ᅇᅇipsitᅇi. ⁵⁴ Kiᅇapayaaq niᅇiᅇniᅇktuaᅇ timimnik suli iminiktuaᅇ auᅇiᅇkkanmik isruitchuamik iᅇuᅇuᅇiᅇᅇiᅇaktaᅇuᅇ, aasrii aᅇitqᅇiksitkisigiga iᅇuᅇuᅇigmun aqulligmi uvlumi. ⁵⁵ Uvatakku timiᅇa ᅇᅇumun niᅇiᅇksrauruᅇ, suli auga ᅇᅇumun imiksrauruᅇ. ⁵⁶ Kisupayaaq niᅇiᅇqaᅇtuaᅇ timimnik suli imiᅇqaᅇtuaᅇ auᅇiᅇkkanmik iᅇuuruᅇ uvapᅇun suli iᅇuᅇuᅇisipᅇuni piᅇasriutiluni uvaᅇni. ⁵⁷ Iᅇuuruam Aapam tuyuᅇiᅇᅇuᅇa, suli uvaᅇapᅇtuᅇuᅇ iᅇuuruᅇa ᅇᅇaᅇun, taatnatuntuᅇuᅇ kiᅇa niᅇiᅇqaᅇtuaᅇ uvamnik iᅇuᅇuᅇisipmiuᅇ uvapᅇun. ⁵⁸ Iᅇuum taamna qaᅇqᅇiaᅇ niᅇiᅇiᅇgumiᅇuᅇ iᅇuᅇuᅇisuruᅇ qaᅇavaᅇk taimuᅇa. Taamnauruᅇa qaᅇqᅇiaᅇ atqaqtuaᅇ pakmakᅇa aᅇriᅇᅇiᅇisaᅇa qaᅇqᅇiam sivulliasri niᅇiᅇtᅇaᅇat, naagaunniᅇiᅇ tuᅇupᅇlutᅇiᅇ.” ⁵⁹ Taatnaᅇniᅇgai Jesus-ᅇum ᅇᅇisautriᅇiᅇmiᅇiᅇiᅇ katraᅇᅇviᅇmi Capernaum-mi.

Uᅇaᅇhich Isuitchuakun Iᅇuᅇikun

⁶⁰ Iᅇuᅇiᅇaktuat maliᅇuaᅇtaiᅇiᅇ tusaaplugu niᅇliᅇᅇiᅇqsut, “Taamna ᅇᅇisauttun akuᅇtuᅇiᅇksraᅇa sakiᅇnaᅇtᅇuᅇ. Kia naalaᅇniᅇisivaᅇuᅇ?” ⁶¹ Uᅇaᅇuᅇigaluᅇaᅇtitᅇnaniᅇuuᅇ, Jesus-ᅇum kaᅇiᅇqsimaᅇmitᅇaᅇiᅇ maliᅇuaᅇtᅇini uᅇapᅇᅇᅇktuat tamarrumuuna uᅇaᅇiᅇkkaᅇmiᅇun. Taatnaᅇᅇugich niᅇliutiniᅇgai, “Taavruma niᅇiᅇ piyummataᅇiᅇsᅇitkaᅇsivasri?” ⁶² Isrummatigisriᅇuᅇ qᅇiᅇiᅇiᅇksraᅇa ᅇᅇiᅇᅇiᅇan Iᅇuum utiaᅇsikᅇan sivuani irvigimakkaᅇmiᅇun. Taatnaaᅇsikᅇan nikaliᅇᅇukkayaᅇniᅇqᅇisi? ⁶³ ᅇᅇiᅇᅇitᅇuᅇaᅇ Irrusriᅇ iᅇuᅇuᅇiᅇqaᅇtᅇitᅇhiraᅇuruᅇ. Timi iᅇuᅇuᅇiᅇqaᅇtᅇitᅇiᅇᅇiᅇtᅇuᅇ. Uᅇaᅇhich ᅇᅇipsitᅇun uᅇaᅇuᅇigianikkatka Irrusriurut, suli iᅇuᅇupkaᅇisipiᅇaᅇasri. ⁶⁴ Naagaᅇvva ᅇᅇipsi

ukpigiŋitchaich,” Jesus-ŋum taatnaŋnigai. Iŋisimaplugu aullaŋniisaŋatahiani kisuulhat ukpiqsriŋitchuaq suli kisuugisiŋha tuniriksraŋmi. ⁶⁵ Aasrii nipliŋniqsuq. “Taavruminŋa piqusriŋlugu uqautigipsi, kia-unniŋ utlautiyu-miŋaiŋha uvaŋnun kisianik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriŋlugu.”

⁶⁶ Taavruma aquagun iŋugiaktuat maliguaqtai kiŋumuaktut malitqikkum-mataiŋlugu ilaa. ⁶⁷ Taatnaqhuni Jesus nipliutiniŋai qulit malŋuk maliguaqtini, “Ilipsisuuq kiŋumuakkumangitchaluaqmivisi?” ⁶⁸ Simon Peter-m kiuniŋaa, “Ii, Ataniiq, kimunmi aullaŋisivisa? Ilvich pigigitin uqalich isruitchuamik iŋuunaqtuat. ⁶⁹ Pakma ukpigiŋikput iŋitchuŋiplugu ipqitchuanutilaan Agaayyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malguuplusri piksraqtaagŋitpisimi? Aglaan ilari Tuunŋaqmiqnisauruq.” ⁷¹ Ilaanguuq uqautiginiŋaa Judas, iŋniŋa Simon Iscariot-ŋum. Uvvataku Judas qulit malguuqataugaluaqhuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqataiŋu

¹ Tamarruma kiŋuagun Jesus igliŋniqsuq Galilee-mi, igliŋummataiŋlaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ŋuruat tuqqutchuklugu. ² Jew-ŋuruat niŋiqpagvikaanŋata Palapkaat tikiyasriuruq. ³ Uvvaasriiŋ Jesus-ŋum nukatchianiŋ aŋutit nipliutiniŋaat, “Unillugu mannaaq, aullaŋiŋ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiŋiŋumigaat savaaq iŋiŋtaŋikkan. ⁴ Kiŋaunniŋ iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iŋiŋtaqaqtuami tamatkuniŋa, iluqaitŋun iŋuŋnun ilitchuŋipkaŋiŋ.” ⁵ Taatnaŋniŋaat nukatchianiunniŋ ukpiqsriŋitlutin ilaanik. ⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraŋa nalaullugu tikiumangitchuqsuli. Ilipsi aullaŋhiŋaŋurusri sumipayaaq. ⁷ Nunam iŋuiŋ uumigikkaŋiŋitchaasri uvaptun, atakkii uvaŋa uqausrimaplugich iŋuuniaŋhat pigiiŋhagun. ⁸ Ilipsi niŋiqpagvikaanukkitchi. Aullaŋitchuŋa pakma atakkii aullaŋviksraŋa tikiumangitchuqsuli.” ⁹ Taatna uqautilŋaaŋlugich Galilee-mi ittuallaŋniqsuqsuli.

Jesus Niŋiqpagvikaanŋani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niŋiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaŋniqsuq sagviaqtusruŋaqani iŋuŋnun, aglaan nalunautchipluni. ¹¹ Jew-ŋuruat qiŋiŋniagaŋuagaŋniŋaat niŋiqpagvikaanŋani itnaqhutin, “Naamiimma taimŋa?” ¹² Iŋuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilaŋich uqaqhutin iŋnullautauniplugu aasriiŋu ilaŋich uqaqhutin pigiiŋniplugu kinnitŋiŋniplugu iŋuŋnik. ¹³ Aglaan kia-unniŋ uqaksraqtutigiŋiŋniŋaa sagviŋlugu, atakkii iqsiplutin Jew-ŋuruat sivulliuqtinik.

Jesus Iŋisautriŋha Niŋiqpagvikaanŋani

¹⁴ Niŋiqpagvikaanŋata avvaŋa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatnun aasriiŋ ilisautriaqsipluni. ¹⁵ Jew-ŋuruat atqunaq quviŋutchaŋniqsut nipliŋhutin, “Qanuqhuni una iŋuk ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶ Jesus kiugai, “Iŋisauttutiga uvamniqnisaunŋitchuq aglaan Agaayyutmiŋ tuyuŋirimniŋ. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqagumi maliguglugu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiŋniqsaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaaukmagaan. ¹⁸ Iŋuk nipiqaqtuaq inmigulhiŋaŋ piŋniŋaŋiaŋaqtuq kamagitchiuliksraŋmiŋik. Aglaan taamna kamaŋaqtitchiruaq tuyuŋirimiŋik ilumutuuruq, ilaani piitchuq taŋigilaq. ¹⁹ Moses-ŋumliumaa qaitchitchaŋasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniŋ maligutaksrapayaq tupigiŋitchaa. Suvaata tuqqutchumavisitŋa?” ²⁰ Iŋugiaktuat kiugaat, “Ilvich tuunŋaqtuqaqtutin!

Kia tuqqut chukpatin?” ²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quviquaqtuamik savaaqaqama, iluqasri quvigusu ruutigigiksi. ²² Moses-ḡum tiliḡigaasri iḡḡaurasri nalunaitḡut chiquplugich. Nalunaitḡut chiqusauviksraḡat nukatpiaḡruich uvluq nalaurrutipman miḡuiqsiḡviḡmun nalunaitḡut chiqusuurusri miḡuiqsiḡviḡmi. Uvvasuli, taamna tillisiḡ aullaḡniḡitchaluaqmiuq Moses-miḡ aglaan sivulliapsitḡiḡ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiaḡruk nalunaitḡut chikkautlaniqpan Jew-ḡuruat miḡuiqsiḡviatni, Moses-ḡum maligutaksraḡa naviguḡillugu, suvaatami uumisuu tivisitḡa iḡḡumik iḡuaqsiḡka iḡiḡluḡa Jew-ḡuruat miḡuiqsiḡviatni? ²⁴ Atanniḡsuiḡasri sagvira utiḡuḡiḡaḡ qḡiḡḡaḡhiḡakun aglaan atanniḡsuisitchi nalaunḡaruakun.”

Jesus Christ-ḡuva?

²⁵ Jerusalem-miut iḡaḡich niḡliḡḡiḡsut, “Imḡaunḡitchaluaqpa iḡuk ipchua tuqqut chukkaḡat? ²⁶ Aasrii maaniittuq! Ilaa uqautri ruq sagviḡhuni. Naagauvva nalliatunniḡ akitḡaḡitchaat. Ipchua sivulliuqtit kaḡiqsiḡḡitchaluaqpatruḡ Christ-ḡuniḡugu? ²⁷ Aglaan Christ agḡiḡpan, kia-unniḡ iḡisimayumiḡaitchaa nakitḡaḡtaulḡa. Naagauvva iḡisimagikput uuma iḡuum kisunḡik aḡayuqaaḡaḡa.” ²⁸ Jesus iḡisautriḡiḡmiḡi Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatni niḡliḡḡiḡsuq nipitusriḡluni, “Iḡipsi iḡitchiḡiḡiaḡaluaqpsitḡa? Kaḡiqsivisiḡ nakitḡaḡtautilaaḡa? Uvaḡa agḡiḡitchuḡa uvapkuḡiḡaḡ, aglaan tuyuḡiriga iḡumutuuruq. Iḡipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan iḡisimagiga atakkii Ilaaniḡ agḡiḡluḡa, aasriḡ Ilaan tuyuḡiḡluḡa.” ³⁰ Tamatkuagu uq iḡuich tiguyumagaluḡniḡaat, aglaan kia-unniḡ tigunḡiḡḡiḡaa takku Ilaan tigukka uviksraḡa tikitmanḡitluni. ³¹ Iḡugiakpauraqtuat ukpiḡsriḡiḡsut Ilaanik, aasrii niḡliḡḡut iḡ, “Taimḡa Christ agḡiḡumi, quviquat luktuanik savaanik iḡiḡtaḡaḡisiva uuma iḡuum iḡiḡtaḡiḡiḡ?”

Tigurit Tiliraaurut Tigutquplugu Jesus

³² Pharisee-ḡuruat tusraa'amisigik, iḡugiaktuat isivruaḡutiḡaqtuat ilaanik, iḡiḡich piḡasriḡhutiḡ qaukḡiḡich agaayuliḡsinik tuyuḡaḡniḡsut qaunaksrinik tiguta aqplugu Jesus. ³³ Jesus niḡliḡḡiḡsuq, “Uvaḡa nayuqtaullapsaḡaluḡḡpsi aullaḡisiruḡa Ilaanun tuyuḡirimmun. ³⁴ Iḡipsi pakiaḡsigisigipsitḡa, aglaan paḡitchumiḡaitchipsitḡa, aasriḡ irviksramnun tikitchumiḡaitchusri.” ³⁵ Taatnaḡman Jew-ḡuruat uqaaḡsilḡiḡḡiḡsut iḡmiknun, “Napmuḡḡiaqpa una iḡuk uvaptiknun paḡitchumiḡaiḡiḡiva? Ilaa aullaḡḡiaqpa Jew-ḡunḡitchuat nuna aḡḡiatnun, Jew-ḡuruat iḡuuniaḡviatnun iḡisautiḡaḡlugich Jew-ḡunḡitchuat? ³⁶ Uvvatakku niḡliḡḡsuq, ‘Iḡipsi pakikḡisigaluḡḡipsitḡa, aglaan paḡitchumiḡaitchipsitḡa.’ Niḡliḡḡsuḡsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiḡaitchusri.’ Qanuḡpami taatnaḡami?”

Kuunḡi Iḡuunaqtuam Imḡum

³⁷ Niḡiḡpagvikaam uvluva aḡulliq nuimatluktaunḡuniḡsuq. Taavrumani uv-lumi Jesus qichaḡhuni niḡliḡḡiḡsuq nipitusriḡluni, “Kisupayaaḡ imiḡukkumi utlautiluni uvaḡnun imiḡli. ³⁸ Atriḡugu aglausimaruat uqalḡich, itna, ‘Kiḡapayaaḡ ukpiḡsriḡpan uvapkun imḡa suvliktuaḡuḡḡiaḡtuq siḡatmun uum-mataaniḡ.’” ³⁹ Taatnaiḡiḡluḡu Jesus-ḡum uqautiḡiḡiḡaa Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ akuḡtuḡḡiḡakkaḡat ukpiḡsriru at ilaanik. Tarani taatnaḡhani Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ aatchuutaumaitḡunisuli, takku Jesus utiḡsimaitḡunisuli pakmuḡa qilaḡmun.

Atiḡirrun Iḡuḡni

⁴⁰ Iḡugiaktuam iḡuum tusraa'amitruḡ Jesus-ḡum uqalḡi niḡliḡḡiḡsut, “Una tarra iḡuk iḡumun taimḡa sivuniksriḡiraupiaḡtuq!” ⁴¹ Iḡaḡiḡli niḡlianiḡsut, “Christ-ḡuruq (itnautauruamik Anniḡsuḡtimik).” Aglaali atlat itnaḡniḡsut,

“Christ aggiġumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqalħich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviagiġisiñipluġu David-mun, suli anigiñisiñipluġu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ñum.” ⁴³ Taatnaqhutin iġluġiiksinniqsut iñugiaktuat piqusriqhutin ilaanik. ⁴⁴ Ilañisa tiguyumagaluaġniġaat aglaan kia-
unniñ tigungiññiġaa.

Ukpiqsriñġiħhat Jew-ñuruat Qaukħich

⁴⁵ Qaunaksrit utiġniqsut qaukħich agaayuliqsinnun suli Pharisee-ñuruanun. Taapkua apiqsruġniġaich, “Suvaata uvuñautiñġitpisiuñ?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniġaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuñmik taatna uqalgutigiruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ñuruat niplilgiññiqsut, “Iłipsi kinnipchanġitchaluaqpsi? ⁴⁸ Iłitchuġimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ñuruat ukpiqsriñġiħhat Ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaaġruich kisimiñ ukpiġiġaat. Tamatkua iñuich kañiqsimmataitchut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutin suksraunġiqsuyumaaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq iłauñiqsuq taapkunani qaukħiġni suli Pharisee-ñuruani. Taamna qiñiġiaqtuaq Jesus-mik sivuani, aasrii nipliġniġsuq, ⁵¹ “Maligutaksraġikkaptigun atanniipkatłaitchaatigut iñuñmik tusraagaluaqnagu naagaqaa iłitchuġigaluaqnagu sumik pisilaanja.” ⁵² Taapkua iłaiñ kiuniġaat, “Uvva, Galilee-ġmiuñupmivich? Iłitchuġimaiññiqpiuñ uqalħich aglausimaruat? Iłisaġluġich aasriiñ kañiqsigisiġiñ sivuniksriqirit aggiñġaqsimaiħhat Galilee-miñ.”

Aġnam Anjukkauħha Sayuñalikun

⁵³ [Tarani iluqatin anjilaġniqsut,

8

¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñġiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilgiññiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattivigliññiġaat. Aasrii aquvitluni iłisautiaqsilgiññiġai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tikiutriñiqsut aġnamik anjukkauuramik sayuñalikun aasrii iluqaisa sivuġaatnun qichaqtitluġu. ⁴ Jesus-mun nipliġniġsut, “Iłisautrii! Una aġnaq anjukkauuruk sayuñalikun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkanatigut taatnasriq aġnaq iyaġanñik miłuqtuġluġu tuqqutaksraupluġu. Qanuġli una aġnaq nipliutiginayaqpiuñ?” ⁶ Taatnaġniġaat Jesus pitchaqħuġu ilinich piqagukkaluaqhutin agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañiqsuq arganmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsiptomata, Jesus qichaqhuni nipliutiniġai, “Nallipsi killuqsasqsimaitchuam sivulliuluni iyaġanñik miłuqsaaqqaagliuñ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun aglaaqsilgiññiqsuq. ⁹ Taamna tusraa'amitruñ, taapkua iluqatin aullaġniqsut atausriuttaaqhutin aullaġnipluñ utuqqautluñniġmikniñ, Jesus kisiñjuqħuġu aġnaġlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniġaa aġnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksraġuġnivatin?” ¹¹ Aġnam kiuniġaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchuja.” Jesus nipliutigaa, “Uvanaptuuq tuqqutaksraġuġumiñaitchikpiñ. Aullaħhiñaaguqtutin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqinñiġai, “Qaumaksrauruna nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taatnaġuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.” ¹³ Pharisee-ñuruat kiuniġaat, “Iłvich iłisimarriqsimarutin ilipniłħiñaq, taatnaqħuġu iłumutuugilguitchikput. Sumun atuġumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai,

“Taatniingitchuq. Uqautigigaluanḡma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitḡaqtutilaaga suli napmun aullaḡniaqtilaaga. Ilipsi ilisimanḡitchiksi nakiḡ agḡiqsilaaga unniḡ napmuniaqtilaaga. ¹⁵ Ilipsi atanniqsuiraqtusri iḡuḡhiḡaulikun, atanniḡviagautaitchuḡa kimun-unniḡ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniḡuma atanniutiksraḡa ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima ingitchuḡa, aglaan Aapauruam tuyuḡirima piqasriqsuḡaḡa. ¹⁷ Aglausimaruq maligutaksriusriapsitḡi malḡuulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginipluḡu. ¹⁸ Uvaḡa uvamnik ilisimarriqsimaagtunḡa suli Aapam tuyuḡirima ilisimarriqsimaagmigaḡa.” ¹⁹ Tamatkua apiqsruḡniḡaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalu. Ilisimanigupsitḡa, Aapagaptuuq ilisimanayaḡiksi.” ²⁰ Jesus-ḡum taatnaḡniḡai tarani Jew-ḡnuruat agaayyuvikpḡaḡatni iliraqagvigipluḡu pivigikkanḡatni. Aglaan nalliataunniḡ tigungiḡniḡaa, takku tuqutaaviksraḡa tikiumanḡitḡuni.

Jesus-ḡum Ilumutuuruḡuḡa

²¹ Jesus nipliutitqinḡiḡai, “Uvaḡa aullaqsagumarunḡa. Pakiaqsigisigaluaḡipsitḡa, aglaan tuqugisirusri killuunḡapsi natqiguttusriaqanḡitchupsi. Atlanḡngillusri, aullalḡuyumiḡaitchusri aullaḡviginiakkamnun.” ²² Jew-ḡnuruat nipliḡniḡisut, “Qanuḡpa una, naaga iḡmiḡik tuqunniagpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullaḡumiḡaitchusri aullaḡviginiakkamnun.’” ²³ Jesus kiugai, “Ilipsi maakḡaqtaurusri, aglaan pakmakḡaqtaurunḡa. Ilipsi agḡiqsaunḡurusri marrumakḡa nunamiḡ, aglaan nunamiqḡnisaunḡitchuḡa. ²⁴ Taatnaḡhusri uqautigipsi killuliqiraunḡapsi tuqugisiḡniḡisri. Tuqugisipiaqtusri killuliqiraunḡapsi ukpiḡingisuaḡupsiunḡ ilaanḡutilaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsruḡniḡaat, “Kisuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaḡniisaqqaapiathaniḡ uqautigaluaḡipsi kisuutilaamnik. ²⁶ Iḡugiaktuatigun nipliḡluḡa isilḡigumiḡaḡaluḡipsi. Uvaḡa nipiqaqtunḡa nunam iḡuiḡun tusraakkahḡamnik Ilaaniḡ tuyuḡirimniḡ ilumutuuruamiḡ.” ²⁷ Tamatkua kaniqsiḡiḡniḡaat uqautrisilaagtḡi Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸ Taatnaḡḡugich Jesus nipliutilḡiḡniḡai, “Iḡuum Iḡniḡa kivianikkupsiunḡ, ilitchuḡipmḡugulu pigisigiksi ilaanḡutilaaga, suli iḡiḡtaqagtangḡiḡa uvapkuiḡaḡ aglaan nipiqaḡiḡa Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyuḡiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivripchanḡitchaḡa, takku ataramik quyalimaḡiḡa.” ³⁰ Iḡugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaḡman ukpiqsriḡisut Ilaanik.

Qitunḡai Abraham

³¹ Taatnaḡḡugich Jesus nipliutiniḡai Jew-ḡnuruat ukpiqsriaruat ilaanik, “Ilipsi ilisauttutitka tupigituiḡaḡupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiḡipsi. ³² Ilumutuuruḡaḡ ilitchuḡiniḡiksi, ilumutuulḡum patchisaisitkisigaasri.” ³³ Taapkua kiuniḡaat, “Uvagut Abraham-ḡum kiḡuviḡiḡaatigut. Kimununniḡ savaktaḡruumaitchugut. Uvvami qanuḡpich nipliḡavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?” ³⁴ Jesus nipliutiniḡai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiḡapayaaq killuqsagtaqtuaḡ savaktaḡruliutraqtuq killuḡmun. ³⁵ Savaktaḡrugli nayuutitlaitchuq aḡayuḡaḡiḡi ataramik, aglaan iḡniḡuruḡaḡ nayuutiraqtuq. ³⁶ Ilipsi Agaayyutim Iḡniḡan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilisimagiga Abraham-mun kiḡuviḡiḡiqsi, naagasuli tuqurviksraḡsiḡipsitḡa, takku akuqtuumanḡitḡuḡu ilisauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtunḡa Aapama qḡiḡititanḡanik uvamnun, aasriḡi iḡiḡtaqagagtusri Aapapsitḡiḡ uqauttusriapsitḡik.”

³⁹ Tamatkua kiuniḡaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ilipsi ilumun Abraham-ḡum qitunḡaḡikpasri, savaaḡaḡayaqtusri ilaatun.

40 Naagauvva tuqurviksraqsiugipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. 41 Ilipsi savaaqaqtusri Aapagikkapsi savaañiñik.” Tamatkua kiuniġaat, “Uvagut aapailaunġitchugut. Aapa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuunġaum

42 Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqagupsi piqpaginayaġipsitña, takku agġiqsauñuruña Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluña agġiñġitchuña uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuġipluña. 43 Suvaata kanġiqsitlaitpisiuñ uqaliġa? Ilipsi naalaġniyummatiqanġitchiksi uqauttutiga. 44 Tuunġaum aapagikkapsi qitungaġiplusri aasrii malġutchiyumaruñuplusri aapagikkapsi kimmutañiñik. Aullaġniisaqqaapiañhaniñaglaan ilaa tuqquatchiruaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tunaanun ilumutuulhum ilaa piitluni ilumutuuruamik inmiñi. Uqaqami saglumik iñiqtaqaġaqtuq takku sagluturuñupluni, sagluuqtuañipayaam aapagiplugu. 45 Uvaña ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpiġiñġitchipsitña. 46 Kiñaunniiñ niplilġuitchuq uvapkun ilumutuġuġlugu killuuruñuniñuña? Uvvami uqauti'apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpiġisrunġitpisitña? 47 Iñuum agġiqsuam Agaayyutmiñ naalaġniġai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiñiqsaunġitlusri naalaġniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

48 Jew-ñuruat kiuniġaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqaapta ilvich Samaria-ġmiuniplutin suli tuunġaqaqaqhutin.” 49 Jesus kiuniġai, “Uvaña tuunġaqaqaqñitchuña. Aapaga kamagikkaġigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. 50 Pakkiāġiñġitchiga kamagikkauñiksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiāġigaa kamañaqtitauñiksraqa, aasrii ilaa atanguruq. 51 Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaipiaqtuq.” 52 Jew-ñuruat kiuniġaat, “Pakma nalupqigingigikput tuunġaqaqañhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaipiaġniplugu. 53 Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaqtuq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukku-mavich Abraham-miñ? Kisuunasrukñiaqpiñmiuvva ilvich?” 54 Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiqaġniāġuma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuña, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginiñchapsitñik. 55 Aasriisuli ilitchuġianiksimañchiksi, aglaan uvaña ilisimagiga Agaayyun. Uqaġuma Ilaa naluniñlugu sagluturuñuniaqtuña ilipsisun. Aglaan ilisimallapiāġigiga aasriiñ uqañha tupigiplugu. 56 Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsriñġimigun kanġiqsiplugu agġiġisiliġa nunamun quviatchautigikkaña suli qiniġummiuqġugu taimña uvluga. Arguaqquataillapiaqġugu agġiġisiliġa ilaa quviasruktuq.” 57 Jew-ñuruat kiuniġaat, “Malġukipiaq qulinik ukiuniksimañchutinsuli aasiñ qiniqsimaniviun Abraham?” 58 Jesus kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuniunniñ Abraham-ñum aniñiksrañan, inñaniktuña.” 59 Tamatkua tigusiñiqsut iyaġañnik miñuqtuġuġlugu, aglaan Jesus iriġniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ.

9

Jesus-ñum Iñuaqsigaa Anun Ayaunaruq Aniñġmiñiñaglaan

1 Jesus pisruksaaliġmiñi qiniġniqsuq anutmik ayaunaniqsuamik aniñġataliġmiñiñaglaan. 2 Malġuaqtaiñ apiqsruñiġaat, “Ilisautrii! Kia killuqsautaan aniñhaniñ ayaunapkañiqpaun? Ilaan naagaqaa anayuqaakkiñ killuqsautaaknik?” 3 Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayaunañha kanġiqanġitchuq

ilaan killuqsalthanun unniiñ aŋayuqaakkiñ killuqsalthaknun. Ayaunaruq Agaayyutim saŋŋia qiiñnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaagiraksragigikput sivutmun piyumiñaŋnaptikni. Unnuaq tikiññaiaqtuq, kia-unniiñ savagvigiyumiñaisaŋa. ⁵ Uvaŋa maani nunami innamni qaumaksrauruŋa nunam iñuiñun.” ⁶ Taatnaanikami Jesus-ŋum tivvuaqhuni nunamun akurrutiniŋaa maŋŋamun, aasriiñ nanuklugik maŋŋamik taavruma aŋutim irrak, ⁷ nipliutiŋuq, “Aullaŋutin iŋŋuŋiaŋuŋ kigiñan narvauranun Siloam.” (Taamnaguŋuq mumiutiŋaqtuŋ Tuyuuliŋmik.) Taamna aŋun aullaŋhuni, kigiñi iŋŋuŋiaŋamun utiŋniŋsuq qiiñtlaŋripluni. ⁸ Iñuuniaŋataiñ suli tamatkua qiiñtiŋkaaniñ iñiularaupman apiŋsruŋtautiŋaŋiŋsuq, “Unauvva taimñaunŋitpa aŋun aŋuppipluni iñiulayuk?” ⁹ Iñiŋisa taivruminŋaunigaat. Iñiŋilli nipliŋniŋsuq, “Qaŋaa! Taivruminŋaunŋitchuq, taatnatun qiiñnaŋaŋiŋaqtuq.” Taamna aŋun iñmiñik nipliŋniŋsuq, “Taimñauruŋa.” ¹⁰ Tamatkua apiŋsruŋniŋaŋa, “Qanuŋhutinmi qiiñtlaŋriŋkakkauvich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atiaŋtuam Jesus-mik irrakka maŋatlamik nanuŋŋaŋaŋuŋik aasriiñ tiligaŋa Siloam-mun iŋŋuŋiaŋuŋu kigiñaga. Tarra aullaŋtuŋa, aasriiñ iŋŋuŋsaŋluŋŋaŋtuŋa qiiñtlaŋriŋuŋa.” ¹² Taapkuŋa apiŋsruŋniŋaŋa, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniŋai, “Naluruŋa.”

Pharisee-ŋuruat Apiŋsruŋtuŋaa Iñuŋaŋiŋkuruŋa

¹³ Tamatkua taamna aŋun qiiñtlaŋsimaŋuŋaŋ aullaŋtiniŋaŋaŋ Pharisee-ŋuruŋanun. ¹⁴ Tamannaguŋuq uvluŋ Jesus-ŋum maŋatlamik nanuklugik aŋutim irrak piŋha qiiñtlaŋritquplugu Jew-ŋuruat miŋŋuŋiŋsaŋŋiginiŋaŋaŋ. ¹⁵ Tarra Pharisee-ŋuruat apiŋsruŋniŋniŋaŋaŋ qanuŋhuni qiiñtlaŋriŋmaŋaŋaŋ. Aasrii uŋaŋtiniŋai, “Taivruma maŋatlatiŋuŋik irrakka, iŋŋuŋapku kigiñaga pakma qiiñtlaŋriŋuŋa.” ¹⁶ Pharisee-ŋuruatguŋuq iñiŋich nipliŋniŋsuq, “Taimña iñuk taatnaiŋiŋuŋaŋ iñiŋtaŋaŋtuŋaŋ Agaayyutmiŋniŋsaunŋiŋniŋsuq, takku atuŋtaksraŋ miŋŋuŋiŋsaŋŋigun tuŋiŋkutaŋiŋaŋaŋ.” Atlatli nipliŋniŋsuq, “Qanuŋunimi iñuk killuliŋirauruŋaŋ iñiŋtaŋatlaŋisiva taatnatchiŋik quviŋnaŋtuamik savaanik?” Taapkuŋa iŋŋuŋiŋsiniŋsuq taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-ŋuruat apiŋsruŋniŋniŋaŋaŋ taamna aŋun, “Qanuŋli nipliutiŋitlanayaŋpiun iŋaŋ qiiñtlaŋriŋkaŋniŋuŋaŋ?” Taavruma kiuniŋai, “Sivuniŋsriŋirauruŋaŋ.”

¹⁸ Jew-ŋuruat ukpiŋqutiŋaŋuŋaŋiŋniŋaŋaŋ qiiñtlaŋiŋmiŋiŋiŋ qiiñtlaŋriŋha. Kiisaimma tuŋluŋpaich taavruma aŋutim aŋayuŋaŋaŋ. ¹⁹ Iñiŋisa apiŋsruŋniŋaŋiŋaŋ, “Una iŋniŋiŋiŋvitchu? Nipliutiŋitlavitchu aniŋmaŋha ayaunŋapluni? Qanuŋhuni qiiñtlaŋriŋaŋ pakma?” ²⁰ Aŋayuŋaŋaŋ kiuniŋaŋiŋaŋ, “Uvaŋuŋ iŋisimaŋiŋkpuŋ ilaa iŋniŋiŋkaŋpuk suli iŋisimaŋiŋkpuŋ aniŋiŋmiŋiŋaŋaŋ ayaunŋaŋha. ²¹ Aŋlaan nalugikpuŋ qanuŋhuni pakma qiiñtlaŋriŋha, naaŋaŋaŋaŋ nalugikpuŋ kimun qiiñtlaŋriŋchaŋha. Ilaa iñuŋuaniksimaŋaŋtuŋ suli kigŋutitlaŋsimaŋaŋtuŋ iñmiñun. Apiŋsruŋtaŋsiun.” ²² Aŋayuŋaŋaŋuŋaŋ taatna nipliŋniŋsuq iŋsriŋkutiŋaŋtuŋiŋ Jew-ŋuruŋanun, takku sivunniŋaniksimaŋaŋtuŋ kia iñuum nalupŋinaŋiŋluŋu uŋaŋiŋkpaŋu Jesus Christ-ŋuniŋluŋu aniŋkisiŋiŋluŋu katraŋviŋmiŋniŋ. ²³ Taatnaŋtuŋiŋ taapkuŋaŋ aŋayuŋaŋaŋuŋaŋ nipliŋniŋsuq, “Ilaa iñuŋuaniksimaŋaŋuŋ, apiŋsruŋtaŋsiun!”

²⁴ Tuŋliŋiŋluŋu tuŋluŋiŋniŋaŋaŋ iñmiŋkun taimña aŋun animaruŋaŋ ayaunŋapluni aasriiñ nipliutiŋuŋuŋ, “Agaayyutim sivuŋaŋaŋ akiŋsruŋiŋ iŋumutun uŋaŋisilaŋkun. Uvaŋuŋ iŋiŋtuŋiŋiŋkpuŋ taimña uisitin killuliŋirauluŋha.” ²⁵ Taavruma kiuniŋai, “Ilaan qanuŋsriŋuŋaŋ nalugiga. Atausriŋ iŋisimaŋiga, uvaŋa ayaunŋaŋaŋaŋtuŋaŋiŋ pakma qiiñtlaŋriŋuŋaŋ.” ²⁶ Taapkuŋa apiŋsruŋniŋniŋaŋaŋ, “Qanuŋsriŋaŋtuŋiŋ qiiñtlaŋriŋkaŋpatin?” ²⁷ Kiuniŋai, “Uŋaŋtiŋanikaŋuŋaŋiŋaŋiŋ aŋlaan naalaŋniŋuŋiŋtuŋiŋ. Suvaatami tusraatŋiŋuŋaŋiŋiŋtuŋiŋ? Naaga malaŋuŋaŋiŋtuŋiŋiŋ ilaanun?” ²⁸ Tamatkua

kiunigaaat uqaniġluutiplugu, “Ilvich taivruma maliguaqtigiliutigaatin. Uvagut Moses-ġum pigigaaatigut. ²⁹ Iġisimagikput Agaayyutmun uqautrukha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ aggiqsilaana.” ³⁰ Taavruma aġutim kiuniġai, “Atlayuaġnarruqtugalukkut nalunikapsiun nakitñaqtaulhagun, aglaan qiñitlasripkaġaana. ³¹ Iġisimagikput, Agaayyutim naalaġnitlailha killuuruanun, aglaan naalaġniraġigai kamagirini suli tupiksriuat pisuġigmiñik. ³² Nunam aullaġniisaġatakhaniñ tusraanġaqsimaichut iñunmik qiñitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iñuk aggiqsuanuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalguymuñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguqunniġaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuksaanuplutinlu aglaan ilisautniagaqsivisigut?” Taatnaqqaqġugu ilinisa aninniġaat katraġvinmiñ.

Irrutchikun Qiñitlailautiq

³⁵ Jesus tusraaniġaa ilaa aninniplugu. Paqitnamiuġ nipliutiniġaa, “Ukpiġiviuġ Iġñiġa Iñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniġaa, “Uqautinġa kisuutilaanjanik. Uvanali ukpiġiyumigiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ilvich qiñianiksimaagiiñ, suli ilaanuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvana ukpiġigikpiñ,” taamna nipliġniġsuq, aasrii sitquqhuni sivuġaanun Jesus-ġum. ³⁹ Jesus nipliġniġsuq, “Aggiġniġsuġa nunamun pisigiplugu atanniqsuiġksraq, ayaunaruat qiñitlasripkaġlugich, suli qiñitlanasrugiruat ayaupkaġiaġlugich.” ⁴⁰ Iġanġisaguġ Pharisee-ġuruat tarani ittuat tusraa'amitruġ taatna nipliġman apiqsruġniġaat, “Uvaguttuġ qiñitlaitchuaġivisigut?” ⁴¹ Jesus-ġum kiugai, “Iġpsi qiñitlaitchupsi killuutaiñniġagaluaqtusri, aglaan qiñitlaruaġiplusri ilipsitñik killuutiqaġugaaqtusri.”

10

Atrikusraun Ipnaiqaġvikun

¹ Iġumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiqaġvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglinniaqtauruq ivayaqtuqtauplunilu. ² Aglaan isiġaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigiragigaaat. ³ Taluliqirim taluġutiragigaa. Ipnaiich tusraaraġigaaat nipaa tuqġuġaqtuġ atigmiġtugun, aasrii ilaan annisiraġigai. ⁴ Annisianikamiġich sivulliugaġigai aasrii ipnaich malikġugu nipaa ilisimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutritlaitchut, aglaan qimagaġigaaat nipaa ilisimanġitlugu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinisa kanġiqsiñiġniġaat sumik uqautitilaqtin.

Jesus Nakuuruq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqinġiġai, “Iġumutuuruamik nipliutigipsi, Uvana taluuruġa ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutin sivumni tikiaruat iluqatin tiglinniaqtaurut ivayaqtuqtauplutinlu aglaan ipnaich naalaġnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvana taluuruġa. Kisupayaaq isiġumi uvapkun anniqsuġisiruq; ilaa isiqtuni naagaqaa aniruni paqitnaġnaqtuq niqiksraq. ¹⁰ Tiglinniaqti tikitchaqtuq kisianik tigligiaqhuni tuqutqutchaqhuni unniñ piyaqquqtaityaqhuni. Uvanali aggiqsuġa tamatkua iñuich iñuuliġmik piñnaquplugich inunaiġlapiaglugu.

¹¹ “Uvana munaqsriġlautaġigaaatna ipnaich. Munaqsriq nakuuruq tuquyummatiaqtuq ipnaiñik piqsriġuni. ¹² Akiñnaġniaqtim munaqsriġunġitchua ipnaich piginġitchai. Unitlugich qimagaqtuq qiñiqami amaqqumik aggiaqsiruamik. Amaqqumaasrii kinmaġlugich siamitkaqsiplugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiñnaġniaqti iñuk qimagaqtuq akiñnaġniaqtaulhiñakigmigun. Suksraġinġitchai ipnaich.

14 “Uvaᅇa ipnaich munaqsraat nakuuruaq. Iisimmaagitka ipnaitka suli ilinisa uvaᅇa. 15 Taatnatun Aapam ilisimalha uvamnik, uvaᅇaptuuq Aapa ilisimagiga. Uvaᅇa piyummatiqagiga tuquᅇksraᅇa piqutigilugich. 16 Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsrivinmi uvaniingitchuut. Tikiutrak-sragitmigitka, aasriin naalagᅇniᅇagaat nipiga. Tarra atautchiiᅇaguᅇniaqtut ipnaich suli munaqsrii atautchiiᅇamik. 17 Aapam piqpagigaana tuqqutriumallapkun piqusriᅇluᅇa iᅇuᅇnik, aasriin tuqqutaunᅇanikkuma iᅇugutqikkihitchuᅇa. 18 Kia-unniin tuqqutchumiᅇaitchaᅇa nunurilᅇuᅇa. Uvapkuiᅇaq qaisagigiga pisullapkun, qaiᅇhiᅇaagiplugu suli satuᅇhiᅇaagiplugu. Taamna tillisiaᅇikkaᅇa Aapaaniᅇ atuqugiga.”

19 Tarani Jew-ᅇuruat atingilᅇiᅇniᅇiqsut piqusriᅇhutin tamatkuniᅇa uqaut-tutinik. 20 Iᅇugiaktuat nipliᅇniᅇiqsut, “Ilaa tuuᅇgaᅇmik piqagᅇniᅇiqsuq, kin-niqiruq. Suvaata naalakpisiuᅇ?” 21 Atlatli nipliᅇniᅇiqsut, “Iᅇuk tu-ungaqtalik uqagumiᅇaitchuq taatna. Qanuᅇuni tuuᅇgaqtalik qiᅇitlasripkaigisiva ayaᅇᅇaruamik?”

Jew-ᅇuruat Ayaiᅇhat Jesus-mik

22 Iᅇiᅇniᅇiqsuq niᅇiqpagvikaaq Jerusalem-mi. Itqauttutiginigaa Jew-ᅇuruat agaayyuvikpaᅇat anmalgitqikman taimani qaayugᅇnaiᅇanikmagich. 23 Jesus pisruksaaᅇniᅇiqsuq Jew-ᅇuruat agaayyuvikpaᅇatni Solomon-ᅇum Quliᅇutaanik taggisilinmi. 24 Aasriin Jew-ᅇuruat avataanun kati'amin nipliᅇtunigaaᅇ, “Qanutun taktigiruami naliᅇutitchaaqsivisigut? Iᅇumutun uqauttutigut, Ilvich Christ-ᅇuvich?” 25 Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpiᅇingitchipsitᅇa. Savaat iᅇiᅇtaᅇikkagᅇma Aapaa sanᅇiᅇutaagun uqautigigaatᅇa. 26 Aglaan ukpiᅇingitchipsitᅇa atakkii ipnaiᅇingitlusri. 27 Uvaᅇa ipnaima nipiga naalagaᅇigaat, uvaᅇa ilisimaplugich, ilinisa malikᅇuᅇa. 28 Iᅇuuligᅇmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiᅇaiᅇlugitunniin. Kia-unniin ivayaagiyumiᅇaitchai uvaᅇniᅇ. 29 Sua Aapaa qaiᅇᅇanikkaᅇa uvaᅇnun kamanatluktuq iluqaaniᅇ. Kia-unniin ivayaagiyumiᅇaitcha Aapam qaunakkutaaniᅇ. 30 Aapagalū atausriuruguk.”

31 Jew-ᅇuruat iyagaᅇnik tigusritqilᅇiᅇniᅇiqsut milluugukᅇugu. 32 Jesus nipliᅇ-tinigai, “Sivuqqapsitᅇi uvaᅇa savaaqatuami iᅇugiaktuanik savaallautanik Aapam uvaᅇnun iᅇiᅇtaᅇitqukkaniᅇnik, nalliatigun tamatkua miluqtuᅇukpisiᅇa?”

33 Jew-ᅇuruat kiunigaaᅇ, “Savaallautatigun miluqtuᅇungitchiptigiᅇi, aglaan sagluuqtuagutiqaᅇapkun, takku iᅇuᅇhiᅇaugaluaqhutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniᅇlutin.” 34 Jesus kiugai, “Maligutaksraᅇikkapsitᅇi aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliᅇniᅇiqsuq, ilipsi agaayyutaursri.’ 35 Kaᅇiqsimagivut uqaᅇhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuᅇa. Agaayyutim taiᅇiᅇgai agaayyutinik taipchua iᅇuich akuqtuiruat uqaᅇigᅇmiᅇnik. 36 Uvaᅇali tigusriagipluᅇa Aapam tuyugikkaᅇigaana nunam iᅇuiᅇun, qanuᅇhusrimi nipliavisil saglupluᅇa uqagᅇniᅇluutigiᅇiᅇiplugu Agaayyun nipliᅇama igᅇiᅇiniᅇluᅇa Agaayyutmun. 37 Ukpiginaᅇa savaaqangitchuma Aapaa savaaniᅇnik, 38 aglaan savaaginiᅇupkich, ukpiᅇiᅇingitchaluagupsitᅇaunniin, savaagikkatka ukpiᅇiraksraᅇigisri. Taatnaguᅇsiuᅇ kaᅇiqsiᅇiaqtusri nalupqisrunᅇiglusri Aapam uvamniitilaanᅇanik suli uvaᅇa Aapamniitilaamnik.” 39 Taapkuaguᅇuq tiguyumatqiaqsilᅇiᅇniᅇigaaᅇ aglaan annalᅇiᅇniᅇiqsuq ilinisa arganitiᅇiᅇ.

40 Jesus utilᅇiᅇniᅇiqsuq Jordan kuuk ikaaᅇᅇugu taivruma John paptaagivianun, aasrii tarani itkaqsipᅇuni. 41 Iᅇugiaktuat iᅇuich tikiagaqsiniᅇigaaᅇ avatmun it-naqhutin, “John taimᅇa iᅇiᅇtaqangitchaluaqtuq quviᅇnaqtuanik aglaan uqaut-tutipayaᅇa uumuuna iᅇukun ilumutuuruq.” 42 Taatnaqhutin iᅇugiaktuaᅇ iᅇuum ukpiᅇiginigaa Jesus.

11

Lazarus-ḡum Tuquḡha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuaq atiqaqtuq Lazarus-mik atniḡñaliḡñiqsuq. Taamna Bethany nunaaqqiuraq nukaḡiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguq Mary taimña kuviriruaq tipraḡiksaumik Atanḡum isigaiñun aasrii allaḡḡugich nutchamiñik. Taavruma aḡutnunga Lazarus atniḡñaliḡñiqsuq. ³ Nukaḡiik aḡnak tuyuḡaḡniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaḡḡugu, “Ataniiq, ilauraannan piḡpaḡikkan atniḡñaliḡñiqsuq.” ⁴ Jesus tusraa'ami niḡliqsuq, “Taamna atniḡñaq isruḡanḡitchuq tuḡuḡḡmun. Atuummigisiruq kamagikkauḡiksraḡanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iḡñiḡa kamaḡaqsikkautḡuplugu taavrumuuna atniḡñakun.” ⁵ Jesus-ḡum piḡpaḡigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa'amiuḡ Lazarus atniḡñanḡiḡlugu, irviḡmiñi ittuallapsaḡniqsuq malḡuḡni uvlunḡ. ⁷ Tarakḡa malḡuaḡtini niḡliutinḡai, “Ki, utitḡillaḡta Judea-mun!” ⁸ Malḡuaḡtaiñ kiuniḡaat, “Iḡisautrii! Uvvaḡuyuraḡnaami Jew-ḡuruat iyagaḡnik miḡuḡtuḡniagaḡatin, utiḡniḡalitpiñmi taamuḡa?” ⁹ Jesus niḡliqsuq, “Uvlum qaumanḡiḡa sassaḡanḡitpa qulit malḡuḡnik? Iñuk uvlum qaumanḡiḡani iḡliḡumi putukkitḡhumiñaitchuq, atakkii qiniḡḡugu siḡiḡḡum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taaḡtuami iḡliḡumi, putukkitḡisiruq piḡlluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaḡḡaaḡḡugich niḡliḡñiqsuq, “Iḡuraaqput Lazarus siñiḡsaḡtuq, aglaan iqiiḡsitḡaḡtuḡniagaḡiḡa.” ¹² Malḡuaḡtaiñ kiuniḡaat, “Ataniiq, siñikkumi iḡuaḡsiñiaḡtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiḡsuaq Lazarus tuḡuniḡlugu. Taapḡua isrumaniḡsut uḡagaḡrukniḡḡugu siñiḡsapiḡtuamik. ¹⁴ Jesus niḡliutinḡai nalupḡinaḡḡugu, “Lazarus tuḡuruq. ¹⁵ Aglaan piḡtiḡiḡplusri, quyarunḡa taamani iḡḡiḡapḡun, ukpiḡsriḡiñiḡplusri piḡḡlugu. Uḡlaḡlakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malḡimik, niḡliḡñiqsuq malḡuaḡḡaḡatmiñun, “Ki! Iḡisautrii, piḡasriḡlakput! Uvaguḡlu tuḡuḡatiḡiyumiḡikput!”

Jesus Anḡitḡiḡviuruḡ Suli Iñuḡhupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, iḡitḡuḡiniḡaa Lazarus iluviḡtaunḡaniksimaḡlugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuq unḡasriḡuni iḡiñiḡiqsuq Jerusalem-miñ. Sivi-sutilaaḡaḡniqsuq malḡuktun mile-laksrayunḡatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ḡuruat iñuḡiḡtuat aḡḡiḡñiqsut, Martha-lu Mary-lu qiniḡiaḡḡugik araḡtuḡiaḡḡugik anḡauraḡnik tuḡuḡhagun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiuḡ Jesus aḡḡaḡsiḡlugu anḡluni paḡniḡaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus niḡliutiḡaa, “Ataniiq! Uvani itḡhuvich, anḡauraḡa tuḡunayaḡchuq. ²² Aglaan iḡisimaḡiḡa, paḡmaunniñ Agaayyutim qaitḡitḡagaḡatin, qanusriḡayaamik iḡiḡuvich iḡmiñiñ.” ²³ Jesus-ḡum niḡliutiḡaa, “Anḡauraḡ anḡiḡchakkaḡisiruq.” ²⁴ Martha-m niḡliutiḡaa, “Kaḡiḡsimaḡiḡa Ilaan anḡiḡchakkaḡisiḡha aḡullḡmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-ḡum niḡliutiḡaa, “Uvaḡa anḡitḡiḡviuruḡa suli iñuḡhuplunḡa. Kisupayaḡ tunḡapluni ukpiḡsriḡuaḡ uvamnik iñuḡisiruq tuḡuḡaḡaluaḡtuḡunniñ. ²⁶ Suli kisupayaḡa iñuuruḡa ukpiḡsriḡluni uvamnik tuḡuyumiñaiḡiaḡtuq. Taamna ukpiḡiḡiḡ?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpiḡiḡiḡa Christ-ḡuḡhiñ, Agaayyutim Iḡniḡiḡlutin, aḡḡiḡsuksrautauruaḡ nunamun.”

Jesus Qulviruḡ

²⁸ Martha taatnaḡḡaaḡhuni utiḡniqsuq, aasrii Mary anḡatni tuḡḡuḡḡugu nalunaitḡiḡluni, “Iḡisautri aḡḡiḡñiqsuq, amma utlaḡugaḡatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuḡ iḡniḡsruḡhuni paḡiḡaḡniḡaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñḡaniksimaḡitḡluni nunaḡḡimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paḡiḡviani. ³¹ Jew-ḡuruatguuq tarani Mary-m tuḡḡani ittuat araḡtuḡniḡaḡḡugu qiniḡamitruḡ

makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluwigmun qiatyaaqsiñiplugu aasrii aniqasriqlugu. ³² Mary-m tikitlugu Jesus qiniqamiun isigaiñun punniqsuq nipliqhuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninaurağa tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qiniqamiun Mary kiñuvguruaq qiapluni tamatkualu Jew-ñuruat tuvaagataiñ qiaqasriqlugu, ilaaptuuq ihuilliullapiagniqsuq Irrutchigmiñi ilunñutchakhuni. ³⁴ Apiqsruñiqsuq, “Napmunimma iluviqisiun?” Taapkua kiuniğaat, “Ataniiq! Maliguta qiniğiağun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-ñuruat qiniqamitruñ nipligñiqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagniqpaun!” ³⁷ Aglaali ilanich nipligñiqsut, “Uvva uuma qiniñlasripchaitlaruam ayaunaruam irraknik tuqqutchaiyumiñaiññayağniqpaun Lazarus, amağaa?”

Jesus-ñum Anipchağaa Lazarus Tuqunathaniñ

³⁸ Ihuilliullapiaghuni Jesus utlautiniqsuq iluwigmun inillaksimaruumun sisitun ittuamun taluplugu iyagakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñigai, “Iyagak piiqsun!” Martha nipligñiqsuq tuquruam ağnaunğa, “Ataniiq! Tipligunnaqsiruuq. Sisamani uvluni iluviqtuananiksamaruuq.” ⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqquitiqaguvich qiniğayağniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.” ⁴¹ Tarakña tamatkua iñuich iyagak piqmatruñ, Jesus aagluqhuni nipligñiqsuq, “Aapaan! Quyagikpiñ tusraaraği! apña. ⁴² Iisimarunğa ataramik naalağnigikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqağapkun uvamnik.” ⁴³ Taatnaamikami nipitusripluni tuqluğniqsuq, “Lazarus, anniñ!” ⁴⁴ Tuqunaruag aniñiqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiñllu kigiñanalu. Jesus nipliutiniğai, “Qilğutaiğlugu aullaqtitchiun.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

⁴⁵ Jew-ñuruat iñugiaktuat Mary-muqattaqaqsimaruat qiniqlugu Jesus iñiqtaña, turvigiplugu ukpiğiağutriñiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilanich Jew-ñuruat Pharisee-ñuruanun utiğniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtanani. ⁴⁷ Taatnaqhutin Pharisee-ñuruatlu qaukñiñllu agaayuliqsit kattutriñiqsut uqaqsittaaqtitchirinik uqaqatigiigukhutin itnaqhutin, “Qanuğisivisa quviqnaqsipplugu savaanigun taivruma iñuum iñiqtaigun?” ⁴⁸ “Ilaatuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiğiağutigisigaa. Aasriili Rome-mağmiut qaukñich piyaqquğisigaat agaayyuvikpakput suli nunaaqqiiput.” ⁴⁹ Taapkua ilanarguuq atiqaqtuag Caiaphas-mik, qaukñipluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipligñiqsuq, “Kaniqsimailğataqtusri! ⁵⁰ Iisimangitpisiun ihuatluha uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutaulha piqusriğuni iñunñik uumakña iluqağmi nunaaqqim piyaqqukkaułhaniñ?” ⁵¹ Taatnaguug nipliñgiñniqsuq inmiñiñiñnaq, aglaan qaukñipluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginigaa Jesus-ñum tuqqutriñiksraña Jew-ñuruanik, ⁵² taapkuniñalhiñnaungitchhuaq aglaan atausriğutitchitqiguni anayuqaağisun iluqaitñik siammayaqaqsimaruanik ukpiqsriuanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutin tamarrumakña uvlumiñaglaan Jew-ñuruat qaukñich sivunniugniqsut, qanuğlugu tuqqutchuklugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igligatqiniñniqsuq sagviluni Judea-mi. Aglaan aullağniqsuq nunamun qanittuamun suviksrailaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutin maliguaqtinilu.

⁵⁵ Jew-ñuruat niğiqpagvikaanğat taggisiqaqtuag Apqusraaqtitaułigmik qal-liñiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun

nīgiqpagvikaam sivuani itqanaiyaǵiaqhutin, qaayuǵnaityaqhutin inmiknik [maliglugu maligutaksraq]. ⁵⁶ Iñuich nīgiunniqsut Jesus-mik, Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun kati'amin apiqsruqtautiplutin, “Qanuǵli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautigisuknaitchuq nīgiqpagvikaamun taavrumani.” ⁵⁷ Qaukñich agaayuliqsit Pharisee-ñuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum ilitchuǵikpagu naniitilaña Jesus kilgutigitquplugu ilinisa tigusrukluǵu.

12

Jesus Tipraǵiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni nīgiqpagvikaam taggisiquaqtuam Apqusraaqtitauliǵmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniagvianun, taimña Jesus-ñum anipchakkaña tuquǵimñ. ² Nullautchiuǵutiniǵaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaǵlugu Jesus-mi nigǵiviniñi. ³ Aasriñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraǵiksautmik kuvviqiniǵai Jesus-ñum isigai, aasrii nutchamiñik allaǵlughich. Naimasruǵnaqtuam tipraǵiksautim immiǵniǵaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtaiñ ilañat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipliǵniqsuq, ⁵ “Suvaata tipraǵiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maninñun, qaisauluniasriñ inuqsraqtuanun?” ⁶ Taatnaǵniqsuq pigaqatlukikuunǵilaaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqagviat akiyaǵikkani piksraqtuǵvigiraqniǵaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Ilaksianagu aǵnaq! Ilaan pigiliuñ ilakuni taivrumuña uvluanun iluviqtuaviksraǵma. ⁸ Ilipsi ataramik piqagñiaqtusri inuqsraqtuanik iñunmik, aglaan nayuutiyumiñaitchuña ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchukluǵu Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraaniǵaat Jesus ilha Bethany-mi aasriñ taamuñaqhutin, pisigisruñaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniǵiaǵukluǵu, Jesus-ñum anipkakkaña tuquǵimñ. ¹⁰ Taatnaqhuǵu qaukñich agaayuliqsit sivunniugmiñiqsut tuqutchukluǵuqtuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigi-plugu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiǵaich qaukñisin ukpiǵiagutripulutin Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuut utlautiruut nīgiqpagvikaamun taggisiquaqtuq Apqusraaqtitauliǵmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsiplugu. ¹³ Ilinich Palm napaqtuninñiñ akiguksraqhutin paagaqsiñiǵaat nipliaplutin, “Hosanna. [Nanǵaǵlakput Agaayyun!] Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaǵliuñ tikitchuaq piqusriqhuni Ataniǵmik, *Psalm 118:25, 26*

Agaayyutim piliutiqaǵliuñ Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiaǵniqsuq uqaǵhich aglausimaru-atun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuǵǵañani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtaiñ kaniqsiñiǵiñiǵaat taamna; aglaan Jesus anitqianikman pakmuñaanikhuni, ilinisa itqaǵniǵaat aglausimaruam uqaǵhum taatnaqsimalha, suli itqaqmigaat iñuich immiutilhat taivrumuña uqauttutmun.

¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluviǵimñ tuquǵimñ anitqiksitman, tusraayugaaqtirrutiginiǵaat tamanna atuumaaniktuq.

¹⁸ Taatnaqhutin iñugiaktuat Jesus paaǵniǵaat, atakkii tusraañanikhutin

ilaa savaktilaanjanik taavrumiņa quviqnaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-ņuruatguuq avatmun uqaaqsiņiqsut, “Uvagut piğungillapiagaqsirugut! Takkua, iņupayaat iluqatiņ maliutigaat!”

Jew-ņunğitchuat Iļanisa Uqaaqatiqagūhat Jesus-mik

²⁰ Iļanitguuq Jew-ņunğitchuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamaksrityaqhutiņ Agaayyutmik niğiqpagvikaami. ²¹ Tikiņņiqsut Philip-mun Bethsaida-ğmiumun Galilee-mi, uqaqhutiņ, “Aņuun! Uqaaqatigillagukkaluagikput Jesus.” ²² Philip-ņum uqautityağniğaa Andrew, malğuuplutikaasrii uqautityağniğaaak Jesus. ²³ Jesus kiunigik, “Tuqqutauviksrağa tikiumaruq, sivuniqaqtuaq Iņuum Iğņiņan atqunaq kamagikkauhiksraņanun. ²⁴ Uvaņa ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraņa suunğitchuq kisianik kataktitau'ami nunamun tuqupluni. Taatnailiplugu tuquanikami tikiutriraqtuq iņugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iņuułki piqpagigumiun tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iņuułki piqpaginğitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuņa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiņa maliktaksrağigaņa, aasrii sumiitçhuma tarani savaktiga inniaqmıuq. Kiapayaaq savautikpaņa Aapam kamaņaqtitkisigaa.

Jesus-ņum Uqautiqalça Tuqqutauhiksrağmıgun

²⁷ “Pakma uummatiga iħuillıuğniqsuq. Qanuq nipliğisıvık? Nıpliğayaqpık itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiuıııq uvaņnun?’ Taatnağniangitçhuna, takku taamna piqutigıplugu agğıqsaunuruna apqus-raağiaqlugu taamna nagliksaaqsiuıııq. ²⁸ Aapaan! Kamaņaqtırrun atqııñ!” Taatnaqman nıpi nipliqsuq qılanımiñ, “Uvaņa kamaņaqtınnanıkkiğa, sulı kamaņaqtıqıkkısiplugu.” ²⁹ Iņugiaktuam iņuum qıçhaqtuam tarani nıpi tusraanığaa aasrii nipliçhutiņ, “Katlularuq!” Atlatlıguuq nipliqsut, “İs-rağulğum uqaaqatıgıgaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ņum nipliutıniğai, “Uvaņa piqutigıluna taamna nıpi tusagņangitçhuq, aglaan ilıpsı. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iņuiñ atannıusrıaqalıksraņat. Tuunğaq, nunam marruma aņalataa akiilırauniaqtuq. ³² Aasrii kivıkkauguma marrumakņa nunamiñ nuqıtkişigitka iluqaisa iņuiç uvaņnun.” ³³ Taatnaqamıguuq uqautıgıniğaa qanuq tuqqutauluni nagliksaaalıksrani. ³⁴ Iņugiaktuat iņuiç kiunıgaat, “Malığutaksrağıkkapta uqausrımağatıgut, Christ iņuuğısiñıplugu taimuņa. Qanuqhutiņmi uqaqpıç, Iņuum Iğņiņa kivıkkaugısiñıplugu? Kisuuva una Iņuum Iğņiņa?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ituatlullakkısirıuq akunnapsıti. Qauma piğıņnaan iņuuııağıtçi taaqsisıkkaunğıtçhumuusrıli. Uvvatakkı iņuum taaqtuakun iņuuııaqami, ilısimatıaitçhaa napmun sıvuniqaqtılaani. ³⁶ Qaummatıqanņapsı ukpıksrısitçi qaumamik, aasrıli iņugıliutıyumağasrı qaumam.”

Ukpiqsrıñğılçhat Jew-ņuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullağniqsuq tamatkunakņa irıqhuni ilıñitıiñ. ³⁷ Jesus iñıqtaqağaluaqtıtlugu quviqnaqtuanik savaanıç sıvuğaatni ukpiğinğıiñıgaat. ³⁸ Taavrumuuna sıvunıksrıqırim İsaiah-m uqauttutaa tarıqsıtaunıqsuq itnaqsımałça, “Atanııq! Kisut ukpiqsrıvat uqauttutıgıkkaptıknık?

Kısumun Atanğuruam sanņıiñ urrıqsuqpaun?”

Isaiah 53:1

³⁹ Taatnaqhutiņ tamatkua ukpiqqtaiñıqsut, takku İsaiah-sulı itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkağai, isrummatıñıç mulıtuğai,

ilıtçhuqsrıtlaiqluğıç qıñıkkamiknik sulı isrummatıñıç kanıqsıyumiñıaiqluğıç, aasrıiñ saatkumiñıaiqluğıç uvamnun mamıtıtlutiņ.”

Isaiah 6:10

⁴¹ Isaiiah-m taatna nipliutiginiġaa takku ilaan qiniqluġu Jesus-ġum kamanalġa.
⁴² Inġugiaktuat Jew-ġuruat sivulliuqtit ukpiqsrigaluaqmiiġisut Jesus-mik, aglaan sivuugagiplugich Pharisee-ġuruat anitqunġitlutin Jew-ġuruat katraġviatniġ. Taatnaqhutin uqautigingiġniġaat sagviġluġu ukpiqsriġiqtin Jesus-mik. ⁴³ Ilinġisa piqpagitlukluġu iluagitchiuliq inġunniġ uumakġa iluagitchiuliksragmikniġ Agaayyutmiġ.

Atanniusriaqatiksrat Jesus-ġum Uqalġagun

⁴⁴ Jesus nipliutiniġai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiqsriyumi ukpiqsriġiġniġangitchuq uvamnun, aglaan ukpiġigisipmigaa tuyuġiriga.
⁴⁵ Kisupayaam qiniqsimaruum uvamnik qiniqsimaaqmigaa ilaa tuyuġiriga.
⁴⁶ Uvaġa nunamun qaumatun ilipluġa agġiqsaunuruġa, kisupayaaq uvamnik ukpiqsrikpan, irviqagumiġaiqluġu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluaġlugich uqauttutitka tupigingitpagich atanniġumiġnaitchiga. Atakkii agġiġitchuġa atanniqsuityaġluġa nunam inġuiġnik aglaan anniqsuġiaqluġgich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluġa, uqauttutiga akuqtunġitchumiun, atanniqsimaaqtiqtuq. Uqalġum uqautigianikkagma atanniġisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqanġitchuġa uvapkuiġnaq, aglaan Aapam tuyuġirima tillisiqagaaġa sumik uqagiraksramnik. ⁵⁰ Uvaġa ilisimagiga ilaan tillisigikkaġa isruitchuamik inġuulġuruq. Tamanna uqauttutigikkaga Aapam uqautigaġa uqagitqupluġu.”

13

Jesus-ġum Iġġuġilġa Maliguaqtimi Isiganitġnik

¹ Aasriiġ sivuuraġani niġiqpagvikaam tagġisiqtuam Apqusraaqti-tauġmik, Jesus ilisimaniqsuq aullaġviksrani tikisilaanġanik nunamiġ marrumakġa Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiraġiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginiġai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiniġlu nullautchiġniġisut. Tuunġaum isrummianinġiġaa Judas Iscariot, Simon iġniġikkaġa, tunitqupluġu Jesus. ³ Jesus-ġum ilisimanigaa Aapam aatchuutigitilaġa iluqaan sanġi inġmiġun. Ilisimapmigaa agġiqsilaani Agaayyutmiġ suli aullaġniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiġ Jesus makinniqsuq niġġivinġniġ, aasriiġ qalliich atnuġaani piiqluġgich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriiġ kuviripluni imigmik iġġuġviuramun, iġġuaqsiplugich maliguaqtigikkaġmi isiganich, aasriiġ allaqtiqluġgich ivgutmik tapsigikkaġmiġnik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniġaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iġġuġniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ġum kiugaa, “Pakma nalugiġ savaagikkaġa, aglaan aquvatigun ilitchuġigisiġiġ.” ⁸ Peter-m nipliutilġiġniġiġaa, “Qakugununniġ isigatka iġġuġumiġnaipiagitin.” Jesus-ġum kiunigaa, “Iġġunġitchupkich isigaktin piqatauyumiġnaitchutin uvaġni.” ⁹ Simon Peter-m kiulġiġniġiġaa, “Ataniiq! Isigalġiġniġiġisatka aglaan argatkalu niaquġalu.” ¹⁰ Jesus-ġum kiunigaa, “Kisupayaaq iġġuaniksimaruaq salumallapiaqhuni iġġutqiksusraunġitchuq avataagun isigaiġ. Iluqasri salummaqsimarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimanigaa kisumun tuniġiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginiġaa, “Iluqasri salummaqsimarusri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganich iġġuanikamigich atitqianikluġgich atnuġaanilu utiġniqsuq inimiġun niġġivinġun. Aasriiġ apiqsruġniġai, “Kanġisivisi sutilaamnik ilipsitġun? ¹³ Taiyuġipsitġa ilisautrimik suli Ataniġmik, aasrii nalaunġapluni taat-naliqsi, atakkii taavruminġauruġa. ¹⁴ Uvaġaasrii, ilipsi Atannapsi suli ilisautripsi, isigasri iġġuġitka. Ilipsipsuuq iġġuutiruksraurusri isigapsitġnik avatmun.

15 Qaitchigipsi urrautiksrapstitñik, ilipsipsuug iñiqtaqaqplusri iñiqsiñlaptun ilipsitñun. 16 Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluktuanunğıtchuq ataniğmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakña tuyugirimiñiñ. 17 Iisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuğupsigik. 18 Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Iisimanigitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuug uqalıq aglausimaruug immiqsuk-srauruq itna, 'Iñuk nigiqatiga niqimik akillıguqtuug uvamni.' 19 Kilikkipsi taavrumiña pakma atuumalıksrañan sivuani aasriñ taamna qakugu atuummikpan ukpıgitquplugu ilaanutilaamnı. 20 Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iñupayaam akuqtuğumiun kiñapayaag tuyugikkağa akuqtuqmirağigaanaptuuq. Suli akuqtuipayaagtuat uvamnı akuqtuqmirağigaat tuyugiriga."

Jesus Sivuniksriqiruq Tunikkaułıksrağmiñik

21 Taatnaqqaaglugich Jesus ihuıllıulıgñıqsuug irrutchıgmiñi aasrii nipliutiplugich, "Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiağaana." 22 Malıguaqtıt qıñgutiaqsiñıqsut avatmun, kanıqsiñıgıllapiaqlugu. 23 Malıguaqtıt ilañat, taimña Jesus piqpagıkkaña, aquppiñıqsuug tugliupluni Jesusmun. 24 Simon Peter-m urriqanıgaa itnaqhuni, "Apiqsruğun kisumik uqautıqaqtılaana." 25 Taamna malıguaqtı qallılaaqhuni Jesusmun apiqsruğniqsuug, "Kisuuva, Ataniiq?" 26 Jesus kiugaa, "Ilaañuruug qaitchıkkaga uumiña qaqıaviñauramik misruqqaaglugı imıqqamun." Tarakña tıgusripluni qaqıaviñıgmik misruqqaaglugı qaiññıgaa Judasmun, iğñıñanun Simon Iscariot. 27 Judas tıgulıqqaagaa qaqıaq Tuunğaum isiğniğaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, "Savaagısrukkan piun qılamik!" 28 Nallıataunniñ niğniñiaqatauruat kanıqsiñıgıñıgıaat qanuutautılaananı Jesusmun nipliutılha. 29 İlañich malıguaqtıt isrumanıqsut, Judas anılatıgıpmagu manıqagvıñat, Jesusmun tauqsıgiaqunıplugu inuğıkkagmıknı niğıqpagıkaami, unniñ qaitchıyaqıplugu sumik inuqsraqtuanun. 30 Judas akuqtuanıkamıun qaqıaviñauraq, tarvauvaa aniñıqsuug. Tarra unnuañuruug.

Nutauruug Tilliñ

31 Judas anıanıkmın Jesus nipliıqsuug, "Pakma İñuum İğñiña kamanaqsipkakkauruug. Suli Agaayyun kamanaqsipkakkauruug İlaagun. 32 Aasrii Agaayyun kamanaqsipkakaunıqpan İlaagun, Agaayyutımtuuq inımiñik sagviğisigaa kamanautaa İğñiñan İñuum, İlaan kamanausrıglıgu tarvauvaa. 33 İlilgauramaañ! Uvaña nayıutiqpakkumiñıaiqsunı. Pakaaqsıgısigaluağıpsıtña, aglaan Jew-ñuruat uqautıpmatun nipliutigipsi pakma, 'Aullalğıtchısri aullağvıgıniakkamnun.' 34 Nutaamik tillıtmik qaitchıgipsi, Avatmun piqpakkutıyumuusri! Atrıluu piqpaksrığıa ilipsıtñik, taatnatuntuug piqpagııkkumuusri. 35 Avatmun piqpakkutıgıpsı, iñupayaat ilıtchıgıgısigaat uvamni malıguaqtıaułıqsı."

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piılaalıksrañanı

36 Simon Peter-m apiqsruğniğaa, "Ataniiq! Napmunıñaqpıch?" Jesus-ñum kiunıgaa, "Pakma malılğıtchiñ aullağvıgıniakkaga, aglaan aquvatıgıun malıkkısigıkma." 37 Peter-m apiğiniğaa, "Ataniiq! Suvaata malılğıtıpiğıñ pakma? Uvaña tuqułhiñaağıqtunı pisıgilutin." 38 Jesus-ñum kiugaa, "Itqanaıpiıaqpıch tuqutısukhıña? İlumutuuruamik nipliutigıkpıñ, aqarıgıppak qalğunıñıñaan piılaagıtıgıgısigıkma piñasrunıaglaan."

14

Jesus-ñum Apqutaułha Aapamun

¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Ihuilliugtignagich uummatísri. Ukpíqsrímaagítchi Agaayyutmun, uvamnun ukpíqsrílusrípsuuq! ² Aapaa kíñungani iníksrat íñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityagñiagípsi iníksrapsitñik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingítpan. ³ Aasrii aullağuma itqanaiyagíaglugu iníksraqsi aggitqikkísiruna, aasrii uvañnun inmagusri nayuutitlasrílusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ílitchuğianikkiksi qanuq tikiññiakíksraqsi taivrumuna aullağniagvígikkamnun.” ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa, “Ataniiq! Ílisimangítchikput napmunñaqtilaan. Qanuğlugu taivrumunağñiañhum apqutaa ílisimagísivísigu?” ⁶ Jesus-ñum kíugaa, “Uvaña apqutauruna, ílumutuupluna, sulí íñuuñhupluna. Kíñañniñ Aapaanukkumiñaitchuq kísianik uvapkun. ⁷ Pakma ílitchuği'apsitña ílitchuğípmígíksípsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakñaniñaglaan ílisimagíksi sulí qíñiqsimaplugu.”

⁸ Philip-ñum nipliutiniğaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inuğikkatuağigikput.” ⁹ Jesus-ñum kíugaa, “Takíruami nayuuti'ama ílipsitñi naagasulí ílitchuğingítpiña, Philip? Kísupayaam qíñiqsimaruam uvañnik qíñianíksimagaa Aapa. Suvaatami nipliqpich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpígingítpiun uvaña Aapami nayuutitilaaga sulí Aapa uvañni itilaana? Tamatkua uqalñich uqautigianikkatka ílipsitñun uvamniqnisaungítchut. Aapauruam nayuutiruam uvañni íñiqtağigai savaani. ¹¹ Ukpíğísritña uqaqama Aapami itilaamnik sulí Aapa uvañni itilaañnik! Naagaunniñ ukpíğísritña savaapkun. ¹² Ílumutuuruamik nipliutigípsi, kípupayaaq ukpíqsríruaq uvapkun savañniaqmíuq savaagíkkamnik, píñiaqtuqunniñ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakña, atakkii aullaaqsíruna Aapaanun. ¹³ Aasrii íñiqsísigísigípsi qanusrípayaamik iníğupsi attapkun píqutígilugu Aapauruam kamañqtitauñksrañagun uvapkun Íğñíguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq iníğupsitña atíğíkkapkun, íñiqtağigísigíga.

Akíqsrúun Ípqítchuam Írrutchim Qaisaulíksrañanun

¹⁵ “Píqpagíupsitña tupíğigísigísri tillísitka. ¹⁶ Aasrii iníğísigíga Aapa qaitchítqulusri atlamik ikayuqtíksramik nayuqtíksrapsitñik qañavak taimuna. ¹⁷ Taamna Írrusríğíga ílumutuulñhum. Nunam íñuiñ akuqtulguitchaat qíñingítlugu unniñ kaníqsimaitlugu. Aglaan ílisimagíksi, takku íñuuqatauruq píqatíglusri sulí ílipsitñiinniaqtuq.

¹⁸ “Unítchumiñaitchipsi kísíñuğusri. Utíğíñhítchuña ílipsitñun. ¹⁹ Sívikísuurami nunam íñuiñ qíñítqíkkumiñaiğísaatña aglaan ílipsi qíñíğísigípsitña, takku íñuuñapkun ílipsípsuuq íñuugísirusri. ²⁰ Taimña uvluq tikitpan ílitchuğíğísigíksi Aapamni itilaaga sulí ílipsi uvamni, aasrípsuuq uvaña ílipsitñi. ²¹ Kísupayaaq píqaqtuq tillísímnik tupíglugíllu ílaañuruq píqpaksrírauruq uvamnik. Aapaa píqpagíğísigaa píqpaksríruaq uvamnik. Uvañaptuuq píqpagíğísigíga ílisímapkağluna ílaanun.” ²² Judas-ñum (Íscariot-ñungítchuam) nipliutiniğaa, “Ataniiq! Qanuğutin ílisímapkağísivích uvaptíknun ílisímapkasrunaqnak nunam íñuiñun?” ²³ Jesus-ñum kíugaa, “Kísupayaam píqpaksríruam uvamnik tupíğísigígai uqañatka. Aapaa píqpagíğísigaa sulí Aapagalú tikítkísíğípkup íñuuníaqasríglugu. ²⁴ Kísupayaam píqpaksríñgítchuam uvamnik tupíğítlaítchai uqañatka. Uqalñich tusraakkasrí uqağingítchítka, aglaan agğíagaqtuq Aapamíñ tuyúğírímniñ.

²⁵ “Tamatkuníña uqautígípsi nayuutíññağmasulí ílipsitñi. ²⁶ Ikayuqtm Ípqítchuam Írrutchim Aapauruam tuyúğíraksrañan attapkun ílisautíğísígaasrí supayaamik itqaqtitağlugíllu íluqaisa uqauttútítka ílipsitñun. ²⁷ Qíñuiññamik unírvígípsi. Tutqíutímník tutqíutiqaqqítchi. Nunam íñui qíñuiññaqagumiñaitchut qíñuiññaaqtírrutíptun. Ihuilliugtignagich uummatísri!

Iqsisunjaqasri! ²⁸ Tusraagipsitña nipliqaama aullağniagnaipłuna, aglaan aggitqinñaigniipłuna ilipsitñun. Piqpagipiagnaigupsitña quviasrugayagaluqaqtusri aullağniakłapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiña pakma kilianikkipsi atuummigaluaqnagu ukpiqsritquplusri atuummiluni pikpan. ³⁰ Tarakñaaglaan uqaqtuqatigilguigñaigipsi, takku nunam marruma anjalataa, Tuungaq, aggiaqsirug. Ilaa piitchaluaqtuq sanjnimik akiililuna, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchugiraksragigaat piqpaksriğiga Aapamik. Taatnaqlugu tupigiragigiga Aapam tillisipayaana. Makillusri, uvakña aullakta!”

15

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

¹ “Uvaña atriqaqtuna napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriqiraupluni. ² Ilaan piigagigaa akigupayaaq uvamniittuaq asrirriragangitman, suli nagguksaqługu akigupayaaq asrirriragaktuaq asrirripsaaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaunjaniktusri uqalikun uqautigianikkapkun ilipsitñun. ⁴ Piqatautuiñağitchi uvamni suli uvañaptuuq ilipsitñi. Uvamni nayuutingiqsuanjugupsi asrirriaqagumiñaitchusri, atrilugu akiguq inmigun asrirritlaitchuaq kisanik napaaqtumi itnami. ⁵ Uvaña atriqaqtuna napaaqtumik, ilipsiasriiñ akiqqutun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvañni suli uvaña ilaani, atqunaq asrirriaqagisirug, takku sumik iñiqsiyumiñaiapiaqtusri piilluna uvaña. ⁶ Kiñapayaaq nayuutingitchuaq uvamni ittuq akiqqutun igitaupluni tuqulliruaton. Taatnatchich akiqqut katitlugich ikniğmun igittağigaich ikipkağviksrañatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigupsi suli uqaligikkatka ilipsitñi, aasrii qanutchimik pigiyumakkapsitñik iniqsruğupsi qaisauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Aapaa kamanautaa qinñaqtaugisirug tumigilugu atqunaq savaaqqallautaqisi. Taatnatun ukpiqnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹ Piqpagikkağigipsi atrilugu Aapaa piqpaksriğha uvamnik. Nayuutitichi piqpakkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriluguptuuq uvaña Aapaa tillisaiñik tupiksripluna itmatun piqpakkutaani. ¹¹ Tamatkuniña uqautigipsi quvianağikkağa ilipsitñiitquplugu, suli quvianaqqaquplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atrilugu piqpaksriğiga ilipsitñik. ¹³ Kiñaunniiñ kamanatluktuamik piqpakkutaitchuq uumakña iñuum qaitchihaniñ iñuuligmiñik piqutigiplugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvañni ilauraanurusri tillisitka atuğupsigik. ¹⁵ Savaktaağrunik taiyutqikkumiñaitchipsi, takku savaktaağruum ilisimatlaitchaa atanigmi surağatha. Aglaan ilauraanik taiyuutiqağisigipsi, takku supayaamik Aapamniñ tusraakkamnik ilitchuğipkağipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraqtaagingitchipsitña, aglaan piksraqtaagigipsi suli nalunaigusri asrirriaqqaquplusri iñugiaglugu suli asrirrituiñağusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik inigupsiuñ attapkun. ¹⁷ Taatnaqhusri taatnailiplugu tiligipsi piqpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iñuiñ Uumiksriğhat Maliguaqtinik

¹⁸ “Nunam iñuiñ uumigikpasri itqağiraksragigiksi uumigikkauğigaptuuq sivupsitñi. ¹⁹ Ilipsi pigipkağupsi nunam iñuiñun, piqpaginayağasri pimiktitudun ililusri. Aglaan piksraqtaagigipsi marrumakña nunakuuğigmiñ pigingiqsitlusri tamarrumuña; taatnaqhuni nunam iñuiñ uumigigaasri. ²⁰ Itqağiyumagiksi uqalichich uqautigikkatka ilipsitñun, ‘Savaktaağruk kamanatluktuanğitchuq atanigmiñiñ.’ Ilinisa piyuakkağigaatña, tarrali piyuagisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttutitka, tarrali tupigigisigaasripsuuq.

21 Aglaan ilinisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkaiqsi uvanun, ilisimangitlugu tuyugiriga. 22 Agginiŋitchuma suli uqautingitchupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisanŋitchuuŋutiksraitcut killuqsautmiktigun. 23 Kisupayaam uumigi'amiña Aapagaptuuq uumigipmiraŋigaa. 24 Savaaqaqsimaitchuma akunŋatni iñuum iñiqtaŋingaqsimaisanjanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qiñianikkaluahugu iñiqtaŋa uumigituiñaŋaatja suli Aapaga. 25 Taamna taatniittuksrauruq tañiquplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkaŋa maliŋutaksriusrainjiti, 'Uumigigaatja patchisilaakun.'

26 "Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuginiakkagma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulhum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun.

27 Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaŋniikhaniñ.

16

1 "Uqautigipsi tamatkuniña ukpiqqutaiqunŋitlusri. 2 Iñuich anitqataŋisigaasriunniñ ilinisa katraŋvinmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia iñuum tuqqutchumisi savautriñasrukniagisuruq Agaayyutmik. 3 Taatnaililugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliŋmikkun Aapamik unniñ uvanik. 4 Aglaan uqautigipsi tamatkuniña itqagitquplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaililugu. Uqautingitchaluaŋipsi tamatkuniña maliŋuaqsiutiqqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaaŋa

5 "Aglaan pakma utiŋniaqama ilaanun tuyugirimnun nallipsi apiqsruqtangitmigaatja napmuqaqsisilaapkun, 'Napmuñniaqpich?' 6 Aasriñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. 7 Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, ihuatlukkisuruq aullakksraŋa. Uvvataku aullaŋitchuma ikayuqtiksrapsi utlanŋianŋitchaasri. Aglaan aullaŋuma tuyugigisigiga ilipsitñun. 8 Aasrii aggiŋumi ilitchuŋipkaaqsigisigai iñui nunam nalaunŋitlutinŋ killuqsautikun suli nalaunŋaruahikunlu atanniiviksarakunlu. 9 Uqautigisigai nalaunŋiñilutinŋ killuqsautikun takku ukpiqsriñŋitlutinŋ uvamnik, 10 suli nalaunŋaruahikun takku Aapamuñniaqtuŋa aasrii qiñitqikkumiñaitchipsitña, 11 suli atanniivikun takku aŋalatchiruaq marrumani nunami Tuunŋaq atannikkaunjaniktuq.

12 "Uqaksraqaŋaluaqtuŋa iñugiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kañiqsiyumiñaitchusri. 13 Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuuhŋimik ilitchuŋipkairuksraq aggiŋumi, ilaan kañiqsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruunik. Ilaa uqagumiñaitchuq aŋalatchiŋiqaqmatun inŋmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaŋmiñik, suli quliaqtuaŋutiniagaasri sunik tikitchuksranik. 14 Ilaan kamaŋatitkisigaana, takku uqaksraŋikkaŋa quliaqtuaŋiniaga ilipsitñun. 15 Iluqaan Aapam pigikkaŋa pigipmigigaptuuq. Taatnaŋlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaŋiniagniplugu ilipsitñun uqaksraŋikkaŋa.

Alianaq suli Quvianaq

16 "Sivikisuurami qiñiŋisaallakkisigipsitña, aasriñ kiñuvaanŋagun qiñiaqsilŋillaŋa." 17 Ilañitguuq maliŋuaqtañ uqaaqsiñiqsut avatmun, "Sumik uqautivatigut itnaqami, 'Akuniisruñaqasri qiñiŋigisigipsitña aasriñ taamuunavak qiñiaqsilŋillaŋa,' suli itnaqami, 'Aullaŋniaqtuŋa Aapamun?' 18 Qanuutauva 'sivikisuuraq'? Uvagut kañiqsitlaitchikput sumik uqautiqalha." 19 Jesus-ŋum kañiqsimaplugu apiqsruŋulhat taavrumuuna nipliutinigai, "Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqaqtilaanjanik uqaqama, 'Akuniisruñaqasri qiñiŋigisigipsitña aasriñ taamuunavak qiñiaqsilŋillaŋa.' Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqtutigivisiuŋ akunnapsitñi?"

ilipnun tuyugiliga. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam iñui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvañnun, takku ilinich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaña piga pigipmigiñ suli iluqaan ilvich piñ uvañaptuuq pigigiga, aasriñ kamanaliga qiniñaqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuña ilipnun nunami ingigluña, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaq Aapaan! Qaunagiyummigitin annautruglugich sanñigikkanagun atigikkaqpich qaisagikkapkun uvañnun, ilinilli atautchiiñauyumuut atrilugu uvaguk atausriuiqpuk. ¹² Uvaña nayuutinnamni nunami ilinitti qanagigikkatka annautruglugich sanñiagun atigikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qanagigitka aasrii atausriqunniñ tammangitchuq, aglaan taimña iñuk tammaqtuksrauruq, Agaayyutim uqalha immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruña ilipnun. Taatnailiplugu uqaqtuña innamni nunami, ilinich piqaquplugich quvianagikkamnik inunaiqlugu. ¹⁴ Qaitchiruña uqalignik ilinittun, aasrii nunam iñuiñ uumigigaich, takku piqatigingiqlugich nunam iñui atriplugu uvaña piqataungiliga nunam iñuiñun. ¹⁵ Uvaña iniqsrungitchikpiñ piqulugich marrumakña nunamiñ, aglaan inigikpiñ qanagitquplugich pininaiqlugich tuungagmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataungitmatun nunam iñuiñun ilinittuuq piqataungitchut nunam iñuiñi. ¹⁷ Ilumutuuhlapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqalhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyugigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinich piqutigiplugich ipqiqsimaqtuña ilipnun, ilinittuuq ipqiqsimaquplugich ilipnun ilumutuukikun.

Jesus Iniqsrutiha Ukpigtuanjuruapayaanic

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsriuruaksrat uvamnik ilinisa uqalhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqaqmin atautchisun itquplugich. Aapaan! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atrilugu ilvich uvamniitmatun suli uvaña ilipni. Taatnatuq atausriuyumuut, taavrumuunali nunam iñuiñ ukpigiagutiyumigaat ilvich tuyuqalhiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitchigitka atrinani kamanaiqpich qaisaqpich uvañnun, piqutigiplugu ilinich atautchiiñauiksranat atrilugu uvaguk atausriuiqpuk. ²³ Uvaña illuña ilinitti suli ilvich uvañni, taavrumuuna ilinich atausriñugumuut. Nunamli iñuiñ kaniqsiyumigaat ilipnun tuyugiliga suli ilvich piqaksrihiñ ilinittik piqaksripmatun uvañnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvañnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinittun qiniqquplugu kamanaun pigipkakkan uvañnun takku ilvich piqpagipluña nuna iniqtaunaiññaan. ²⁵ Nalaunjaruaq Aapaan! Nunam iñuiñ nalugaatin, aglaan uvaña ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchugigaat tuyugitilaaga ilipnun. ²⁶ Ilitchugipkaqikpiñ ilinittun, suli ilitchugipkapsaaqniagikpiñ. Tarrali piqaksrihiq piqpakkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutiyumuq ilinitti.”

18

Jesus-ñum Tigurautha

¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullagniqsuq maliguaqtinilu ikaaqlugu kuuguuraq taiñaqtuaq Kidron-mik. Taakmanianani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliguaqtinilu isigniqsut taavrumuña. ² Judas-ñumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaña. Uvatakku Jesus-ñum taruñautisruunigai akulaiqlugu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivimun piqasriqhuni anuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qanaksraiñik, tuyuuplutiñ qaukñitniñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ñuruaniñ, saagaqhutiñ satkunik suli nanniñik. ⁴ Jesus-ñum kaniqsimaplugu suapayaaq atuumaniaqtuaq inmiñun paaqniñgai

nipliutiplugich, “Kiña pakikpisiun?”⁵ Taapkua kiunigaaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaña taimñaauruña.” Judas-ñum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaqasriqsimanigai tamatkua pakaktuat.⁶ Jesus-ñum nipliutipmatin, “Uvaña taimñaauruña,” tamatkua kiñumuktuqhutin ulgusraağniqsut nunamun.⁷ Jesus-ñum apiqsrutqinñigai, “Kiña pakikpisiun?” Kiunigaaat, “Jesus Nazareth-miu.”⁸ “Uqautianikkipsi ilaanutilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!”⁹ Taatna nipliutinigai Jesus-ñum tanjisaqlugu nipliutigimaanikkani itnailiplugu, “Aapaan, atausriqunniñ tammanğitchuq qaisaqniñ uvañnun.”¹⁰ Simon Peter-guuq savikpaqaqhuni, aasriñ amuliqamiun anaupluni ilaan siutaiqsigñigaa taliqpianik tamarrumiña qaukliata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuq Malchus-mik.¹¹ Jesus-ñum nipliutigaa Peter, “Tugvağun satkugikkan puunanun. Isrumavich akuqtuğnianğiññasrugalugu uvamnun nagliksaagutiqpak Aapama sivunniagikkaña uvamnun? Uvaña nagliksaagluña tuquruksrauruña. Imiqtaksrağigiga taamna imaña qallutim Aapama qaisaña uvamnun?”

Annas-ñum Apiqsruqtuiña Jesus-mik

¹² Anuyyiuqti piqasriqhutin qaukligmiknik suli Jew-ñuruat qaunaksriñisa tigiunigaaat Jesus qiliqsruqlugu,¹³ aasrii sivulliuplugu Annas-muutiuplugu ataniğmun, taataruananun Caiaphas-ñum. Caiaphas-guuq qauqlupluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukiumi, niñuagiplugu taavruma Annas-ñum atangum.¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaq qauklijitnik Jew-ñuruat iħuatlukkisiñiplugu atausriq iñuk tuqputaukpan piqusriğuni iluqaitnik iñunjik.

Peter-m Piłaaqatha Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun malinñigaaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukliata agaayuliqsit, isigñiqsuq igluqpananun qaukliata agaayuliqsit piqatigiuplugu Jesus.¹⁶ Peter-li qichağniqsuq tatkiani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukliata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutinigaa Peter tatqamuña uqatigianikamiun niviaqsiagruk taluliqiri.¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutinigaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilagingitchaatña.”¹⁸ Alappaanupluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniñ qichağniqsut avataani auksiqhutin inmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsiipmiñiqsuq inmiñik.

Qaukliata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiña Jesus-mik

¹⁹ Qaukliata agaayuliqsit apiqsruqtuğniğaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun.²⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Uqagaqtuña sagvipluña kisupayaamun. Ilisautrisruuruña Jew-ñuruat katrağvinitni suli agaayyuvikpanatni. Nipiqangitchuña qanutchiñik iriğaqtuğluña.”²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpsitña uvaña. Apiqsruqsigik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiħhat uvañnun. Ilinisa ilisimagaat qanuq uqaliga.”²² Taatnaqman Jesus ilanataguuq qaunaksrit patiktiqlugu nipliutigaa, “Qanuqhutin itnailiplugu kiuliqpiun qaukliat agaayuliqsit?”²³ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña nipliğuma qanutchimik nalaunñaiğluğlu uqautigiun iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunñaruamik pakma nipliğniğuma, suvaata patikpiña?”²⁴ Annas-ñum tuyuginigaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukliat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piłaaqapsaatha Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksigugaağniqsuq ikniğmun aasriñ iñuich apiqsruğniğaaat, “Taavruma iñuum ilagingitpatin maliguaqtañ?” Peter-m piłaağutinigai, “Ilagingitchaatña ilaan maliguaqtañ.”²⁶ Ilanataguuq qauklium agaayuliqsim

savaktaiñ, ilaginikkanjan taivruma siutaiqsikkanjan Peter-m, nipliutinigaa, “Qiniñgitpigiñ piqatauplutiñ ilaani nautchiiviniñ?” ²⁷ Peter piilaalgiñniqsuq, “Ilagingitchaatña.” Taatnaqmiuglu taimña aqargiqpak qalguqtagniqsuq.

Pilate-ñum Apiqsruqtaiñha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniñaat Jesus Caiaphas-ñum tupqaniñ kavanam Pilate-ñum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ñuruat isiqataungiñniqsut tatqamuña agliqsarakun salumaigumangitlutiñ inmiknik. Piqutigiplugu nigiqatauliksratiñ itquplugu nigiqpagvikaami taggisqaqtuaq Apqusraaqtitauñgmik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuañgai nipliutiplugich, “Sumik agvisiqappisiuñ qamna iñuk?” ³⁰ Taapkua kiuniñaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqlukkatañuni piñgitpan.” ³¹ Pilate-ñum nipliutinigai, “Tigusriuñ ilipsitñik atanniqsuglugu tuvraglughich maligutaksrasri.” Jew-ñuruat kiuniñaat, “Rome-magmiut tuqqutchipkaiyumiñaitchaatigut iñuñmik maligutaksrirutiptigun.” ³² Taamnaguug atuummiñiqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkananun qanuq ililugu tuqqutauliksragmigun.

³³ Pilate isigñiqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqluqlugu Jesus-ñum apiqsruñigaa, “Uvva umialigivatin Jew-ñuruat?” ³⁴ Jesus-ñum kiuniñaa, “Taamna apiqsruutigiviñuñ ilipniñhiñaaq naaga atlat uqaativatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ñunasugiviña? Jew-ñuqativich suli qaukñijisa agaayuliqsit qaisağigaatin uvañnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgunğitchuñ marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka añuyakkayaqtut tigutqungilluñ Jew-ñuruanun. Aglaan añalatchiğiga maakñaqtaungipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ñum apiqsrułgiñniğaa, “Iłviñmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigigiñ umialgunipluñ. Uvaña aniruanuruñ suli nunamuktuanuruñ piqusriqluñ uqaliksrakun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulikun naalagağigañ.” ³⁸ Pilate-ñum apiqsruğaa, “Suami una ilumutuuliq?”

Jesus Tuquruksraguğaat

Pilate-ñum kiñumun anilgitluni Jew-ñuruanun nipliutinigai, “Uvaña paqitchilgiñniqsuñ sumik tuqurrutiksrañanik. ³⁹ Aglaan tuvraqlugu atuumirağikkaqsi piñhiñaağuuutigiga patchisaiğiliksraga isiqtamik ilipsitñun uumani nigiqpagvikaami taggisqaqtuaq Apqusraaqtitauñgmik. Ilipsi uvañnun patchisaiqsitquvisiuñ umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusrillapiaqhutiñ, “Taamnaungitchuaq, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tigliniaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkaqlugu ipiğaqtuqsiupkağniğaa. ²⁻³ Añuyyiuqtit niaquusrigiñiğaat kakitlağnanik suli atnuğaaqlugu umialiktamik ukiñhaağiksaamik aasrii nipliatiqsiplugu, “Iñuupakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiñniğaat patiktiqataaqsipluguasrii. ⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutinigai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitñun, ilitchugitqulugu uvaña sumik paqitchiñğihagun atanniusriaksrañanik pigiililugu.” ⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitlağnanik suli umialiktamik atnuğaalik. Pilate nipliutinigai iñuich, “Uvva, qiñiqsiuñ iñuk!” ⁶ Qaukñijich agaayuliqsit suli qaunaksrit qiñiqamitruñ iğiallaksagñiqsut, “Kikiaktuutisriuñ sannigutamun, kikiaktuutisriuñ sannigutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriuñ sannigutamun. Paqitchiñğitchuñ agvisiksrañanik atanniusriaqaliksrakan taatna.” ⁷ Jew-ñuruat kiuniñaat, “Maligutaksraqaqtugut uqakiqatuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iğniğinipluni

Agaayyutmun.”⁸ Pilate-ḡum tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasrulillaapiaqhuni itqutipkaḡniḡaa Jesus.⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuḡa uqaqsittaagvinḡmun nipliutiniḡaa Jesus, “Nakiñ agḡiqsuami?” Aglaan Jesus kiunḡiñniḡaa.¹⁰ Pilate-ḡum nipliutilḡiñniḡaa, “Ivich uqautisrunḡitpiña? Itqaḡiuḡ uvaḡa aḡalatchirrutiqalḡa patchisaiḡhiñauplutiḡ sulii kikiaktuutipkaḡhiñauplutiḡ sannḡutamuḡ.”¹¹ Jesus-ḡum kiugaa, “Pigigiñ aḡalatchiḡiq uvapkuḡ kisiaḡnik qaisauḡhagun ilipnuḡ Agaayyutikuḡ. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnuḡ killuqsautiqaqtuḡ kamanatluktuamik ilipniñ.”¹² Pilate-ḡum tusraa'amiuḡ taamna ilaan annautisrulillaapiatlukkaluaḡniḡaa patchisaiḡḡlugu. Aglaan Jew-ḡuruat ḡḡialaplutiḡ kiumanḡaat, “Annaktitḡupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq iḡmiñik atanḡuqtaqtuuaq Caesar-m akillḡiḡaa umialguruam Rome-mi.”¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniḡaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, tagḡisiliḡmun “Iyaḡaḡmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.”¹⁴ Uvluḡpaguḡtuami uvluani paḡnaḡhum niḡiqpagvikaamuḡ tagḡisiquaḡtuam Apqusraaḡtitauḡḡmik, Pilate nipliutiniḡai Jew-ḡuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!”¹⁵ Tamatkua iñuich ḡḡialaplutiḡ kiuniḡaat, “Tuḡulli! Tuḡulli! Kikiaktuutili sannḡutamuḡ.” Pilate-ḡum apiḡsrugniḡai, “Uvaḡnuḡ kikiaktuutipkaḡtitquvisiuḡ umialigikkaḡsi sannḡutamuḡ?” Qaukḡiḡich agaayuliḡsit kiuniḡaat, “Uvagut qaukḡḡmik umialiquaḡtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqangitchugut.”¹⁶ Tarra Pilate-ḡum qaiñniḡaa Jesus ilinḡitnuḡ aḡuyyiuḡtinun kikiaktuutitḡuplugu sannḡutamuḡ.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannḡutamuḡ

¹⁷ Tamatkua iñuich aḡalatkaaḡsiñniḡaat Jesus. Aniñiqsuḡ akiyaqhuni kikiaktuutriviksraḡmiñik, tikiutiḡlugu nunamuḡ taiyuutiqaḡtuamuḡ “Niaḡum Saunḡanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.”¹⁸ Taapkua aḡuyyiuḡtit kikiaktuutiniḡaat Jesus sannḡutamuḡ, piḡasriḡḡlugu malḡuḡnik atlaḡnik iññuḡnik kikiaktuutiḡlugu sannḡutaḡnun avataanun, Jesus qitiḡḡiḡiḡlugu.¹⁹ Pilate-ḡum aḡlaḡniḡaa ilisimmatiksraḡ aḡlak aasrii taapkua aḡuyyiuḡtit ilipḡlugu sannḡutamuḡ qulaanun, itna aḡlalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ḡuruat.”²⁰ Iñuḡiḡtuat Jew-ḡuruat aḡliḡiniḡaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uḡasriñḡitluni nunaaqḡimiñ. Ilisimmatiksraḡ aḡlak aḡlaksimapluni piñasruinḡutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu sulii Greek-tigun.²¹ Jew-ḡuplutiḡ qaukḡiḡisa agaayuliḡsit itnaḡniḡaat Pilate, “Aḡlaknagu ‘Umialgatnik Jew-ḡuruat,’ aḡlaan ‘Taamna iñuk uqaḡniḡlugu, uvaḡa umialigigaatḡa Jew-ḡuruat.’”²² Pilate-ḡum kiuniḡai, “Qanuḡ ilipḡlugu uvaḡa aḡlakkaḡa taatna aḡlaksimagisiruḡ.”

²³ Aḡuyyiuḡtit kikiaktuutianikmatruḡ Jesus sannḡutamuḡ, tiguniḡaich atnuḡaani autaagaḡsiḡḡlugu sisamainḡutlugu, atausriuttaḡutiḡ piḡatlasriḡlutiḡ, aasriiñ atnuḡaḡa kiluilaaḡ ukiḡhaaḡ aulailaḡ qaligurriaḡumaniḡsuḡ.²⁴ Aḡuyyiuḡtit uqaḡsiñiqsut avatmun, “Aliktusruḡaḡnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchuḡisaḡlugu kimun piniḡaḡtilaana.” Taatnaḡamitruḡ immiḡniḡaat uqaḡiq uqautigimaruaḡ itna, “Ilinḡisa autaagaḡaich atnuḡaatka iḡmiknuḡ, sulii nalautchaagautigiplugu atnuḡaagaḡ.”

Psalm 22:18

Aḡuyyiuḡtit piñniḡaat taamna.

²⁵ Taatnaḡtitluguḡ qichaḡniḡsut killiḡani kikiaktuutrivium Jesus aakaḡalu, sulii aakaḡan aniqataa, Mary-lu ilaḡataa Clopas, sulii Mary Magdalene.²⁶ Jesus-ḡum qiniḡamiuḡ aakani sulii malḡuaḡti piḡpagikkani qichaḡatauruak, nipliutiniḡaa aakani, “Aakaan, tarra ḡniḡiñ!”²⁷ Sulii nipliutiḡlugu taamna

maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakñaniñaglaan taavruma maliguaqtim inmanñigaa kiñuniñmiñun.

Jesus-ñum Tuqułha

²⁸ Jesus-ñum ilisimaniñgaa, sum iluqani immikkaułha, suli agliqsimaruaq uqaliq immianiktitchaqługu nipliññiqsuq, “Imiğuktunja.” ²⁹ Pinaluguuq tamaani inniqsuq imalik siigñaglukuamim misruqqumik. Tarra ilñiñgaa misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriqługu takpichunja israagutiplugu qaqluuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiuñ misruğuuq nipliññiqsuq, “Tarra naattuuq.” Aasriñ sikitlugu niaquni aniñniññiqsuq.

Jesus Kapigaat Sanniğaağun

³¹ Tarra Jew-ñuruat inñiñgaa Pilate, niugaaqtağukługich tuqunağiaquplugich taapkua añutit tuqqutauruat aasrii atqaqtillugich sannigutanñiñ. Taatnağunñiqsut takku tikiumapluni tallimmiuñiq akunniqsaaami ilinisa nivinatqungitlugich timit sannigutanñiñ minguiqsiağvium uvluani, takku tikiumaniaqhuni nuimaniqsraq minguiqsiağiq atlanñiñ minguiqsiağiñiñ. ³² Anuyyiuqtit tarunaqaminñ niugaaqtağniğaiç taapkuak avataani Jesus-ñum tuqqutauqatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruñ Jesus ilitchuğiniğaa tuquaniksimałha. Taatnaqługu ilinisa niugaaqtanñiñiñgaa. ³⁴ Aglaan ilañata anuyyiuqtit kapiniğaa panamiñik Jesus-ñum sannigaagun aasrii tarvauvaa auglu imiğlu maqiplutik. ³⁵ Iñuk taamna qiniqtuaq taavruminja ilisimarriññigaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisimagaa uqauttutmi ilumutułha. ³⁶ Taatnailiplugu inñiqtauniqsuq aglausimaruaq uqaliğmi immiqługu, “Nalliatunniñ sauniğikkañiñ piyaqtakkauyumiñaitchut.” ³⁷ Suli atla uqaliq itnaqsimaruaq, “Ilinisa sukuigługu qiniğisigaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ñum Iluvikkaułha

³⁸ Taavruma aquağun Joseph-guuq Arimathea-ğmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmağmi Jew-ñuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-ñum pitquniğaa timi, Joseph-ñumaasrii aullautiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaagatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaalinmik tiprağiksautinik atlagiñnik atiqaqtuaniç myrrh-miğlu aloe-miğlu. ⁴⁰ Taapkuak inñuk piñiğaaq Jesus-ñum timaa nimiqsruqługu ukiłhaamik piunğiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ñuruat timimik savaaqagagilhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniğuuq nautchiivini Jesus-ñum tuqqutauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimałaaq. ⁴² Uvvaasriñ pisigiplugu Jew-ñuruat paqnaviat, suli taavruma iluviksram qaniłhagun, inillañniğaaq Jesus tarunja.

20

Iluviq Inñiitçhuaq

¹ Uvlaatchaurami aullağniisautaani akunniqsaaam tanuğagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluviğmunñiqsuq aasrii qiniqługu iyagak. Piiqsimaniqsuq paananiñ iluvğum. ² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-ñum piqpagikkañanun, aasrii uqautiplugik, “Inñiich aullatinigaaq Ataniq iluviğmiñ. Ilitchuğinğitchikput napmun inillaktilaanja.” ³ Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluviğmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniñniğaa Peter tikiłgaaqhunasrii iluviğmun. ⁵ Auğrukami qiniğniğaa ukiłhaagiksaaq nimiqsruutaa aglaan isinginiñiqsuq. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter

uiyuiñaqhuni isigñiqsuq tatqamuña qñiqługich aasriiñ ukiłhaat nallaviani, ⁷ suli ukiłhaaq nimgutauruaq Jesus niaquanun inillaksimangiññiqsuq taapkununa ukiłhaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliguaqti tikiłgaagaluqtauaq iluvigmun isiqmiñiqsuq, qñiqługu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Ilinik kanjicsianilguiññigaaksuli aglausimaruaq uqalıq itnaqsimaruaq ilaa anitqikkisiñiplugu tuqułigmiñ. ¹⁰ Tarakña taapkuak maliguaqtik utigñiqsuk anılaaqhutik.

Jesus-ñum Sagviłha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li silataani itluni iluvigmun qianiqsuq. Qiallagmi auğruagñiqsuq qñiqłughuni iluvigmun. ¹² Aasrii qñiqtuq malgunnik isragullanjik atnugaallanjik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ñum timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tunjaatni. ¹³ Taapkuak nipliutiniğaa, “Marii, suvaata qıavich?” Kiunigik, “Iñuich aullautiniğaat Ataniğaa, aasriiñ nalugiga ilinıtñun napmun inillaktılaaña.” ¹⁴ Taatnaqqaaghuni kinjaqhuniasrii qñiqniğaa Jesus qıchaqtuaqtuaq, aglaan ilıchugıngiñniğaa Jesus-ñutilaaña. ¹⁵ Jesus-ñum apiqsruğniğaa Mary, “Suvaata qıavich? Kiña pakikpiun?” Ağnam nautchialiqinasugiplugu nipliutiniğaa, “Iñuuk, aullautigupku uvakña, uqautillaña napmun inillaktılaaña; uvanalı aiyumigiga.” ¹⁶ Tarra Jesus tuqługaa atqanik, “Marii!” Ağnaq kinjaqhuni uqagñiqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausriñisigun, İlisautrii!) ¹⁷ Jesus-ñum nipliutitqinñiğaa, “Aksinñiaqnaña takku aullangıtchunasuli pakmuña Aapamun. Aglaan aullağutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuñağniğniluña ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitñunlu, uvaña Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitñun.” ¹⁸ Mary Magdalene uqautityağniğai maliguaqtit qñiqniplugu Ataniq suli tamatkunıña uqautinıpluni.

Jesus-ñum Sagviłha Maliguaqtimiñun

¹⁹ Tamarrumani uvlumi unnukman aullağniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmiñiqsut atautchimi kiluusautıplutın nuyuaqhutın Jew-ñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-ñum tikiługich akunanıgñiğai nipliutiplugich, “Qıñuiññaq ilipsitñun!” ²⁰ Taatnaqqaaghuni qñiqtinñiğai ikiñigmiñik arganmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchanıqsut qñiqamıtrun Ataniq. ²¹ Jesus-ñum nipliutitqinñiğai, “Qıñuiññaq illi ilipsitñun! Atriplugu Aapam tuyuqalha uvamnik, taatnatuntuuq tuyugıgıpsi.” ²² Taatnaqamıgich anıqsaagvıginiğai taapkua maliguaqtini nipliutiplugich, “Akuqtuqsıun İpqıtchuaq İrrusrıq. ²³ İlipsi natqıusrimaagupsıgik iñuich killuqsautınıch natqıkkaurut, aglaan natqıusrimaanğıtchupsıgik killuqsautınıch natqıkkauñıtchut.”

Jesus Sagviłha Thomas-mun

²⁴ İlanarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malgimik, tarani ingiñniqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlas maliguaqtit uqautiniğaat, “Qıñiqkput Ataniq!” Thomas nipliutiniğai, “Qıñingısuağupkich ikiñinı kikiagich argaiñi suli ilılugich argatka ikiñınanun sanıgaani ukpiqsriyumiñaitchuña.”

²⁶ Akunniqsaananjikhutın kiñuvatıgun maliguaqtit katimalgıñniqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umıktuutiğagñiqsut, aglaan Jesus akunanıanılgiñniğai nıplıqhuni, “Qıñuiññaq ilipsitñun!” ²⁷ İlaan nipliutiniğaa Thomas, “İsrautilugich argaktın uvuña, qıñıkkich argatka, israagutilugich argaktın saniqqamnun. Arguaqtunğıgıtın ukpiqsriiñ!” ²⁸ Thomas kiunığaa, “İlvich atanıgıgıkiñ suli Agaayyutıgıgıkiñ!” ²⁹ Jesus-ñum nipliutıgaa,

“Ukpiliqqich qĩñianikapña kisanik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsrruat qĩñigaluaqnaña.”

Qanuq Pitquriłhat Ukua Makpiğaat

³⁰ Jesus-guuq iñiqtaqağniqsuq iñugiaktuanik atlanik quviqnaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivugaatni, aglaksimalutiñ ingitchuanik ukunani makpiğaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ñutilaanjanik Igñiña Agaayyutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsriłipsigun ilaanik.

21

Jesus-ñum Sagviłha Tallimat Malğunñun Maliguaqtimiñun

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaagñiqsuq inmiñik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiplugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malğimik, Nathanael-lu Cana-ğmiu Galilee-mi, igñaglu Zebedee-m suli malğuk atlak maliguaqtik, iluqatiñ atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliğñiqsuq ilamiñun “Qalliagnaqtuña.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñigaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatiñ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuqaqtutilaanjanisumikunniñ qalungĩñiqsut. ⁴ Siqiñgum mayuuraalhani Jesus qichağniqsuq imğum siñaani aglaan maliguaqtañ ilitchuğingĩñigaat Jesus-ñutilaanña. ⁵ Ilaan nipliutiniğai, “Ililgaat, qaluutiqaqpisi?” Ilinisa kiuniğaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilgiñiğai, “Sinjitchiun kuvraqsi taliqpian tuñaanjanun umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Maliguaqtit sinjinniğaat kuvraqtiñ aasriñ payyaksagñigaat nuqitchaqamitruñ umiam iluanun takku qaluuvagitłuni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ñum piqpagikkañan nipliutiniğaa Peter, “Piñña Ataniginigikput.” Simon Peter-m tusraa'amiun takpiñña Atangulha, ilaan atitqiksiqamiun atnuğaani mattaummitchani misiñniqsuq tağiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvağniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinich unasriuraqhutiñ siñaaniñ, tallimakipiatun apluqpaktaaqhuni urraksrayunñaliktun. ⁹ Ilinich tulakamiñ, qĩñiqtit iknipiamik qaluñnik uutalinmik suli qĩñiqhutiñ qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvunautrisitchi ilanitnik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kalinñiğaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malğukipiaq qulit piñasrunik iñugiaktilaalinñik; naagatarra iñugiakkaluaqhutiñ kuvrañat alingĩñniqsuq. ¹² Jesus-ñum nipliutigai, “Uvunagusri nigisitchi.” Nalliataunniñ maliguaqtit apiqsrugumanğiñniğaa, “Kisuuwich?” Ilinisa ilitchuğiniğaat Atangutilaanjanik. ¹³ Jesus-ñum qallilaahuni tigu'amiun qaqqiaq autaagñiğaa ilinĩñun. Taatnatunsuli piñiğaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiğniğai Jesus-ñum qĩñiqtitalki inmiñik maliguaqtinun anitqiqaahuni tuquhigmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich nigianikmata Jesus-ñum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Igñiña John! Piqpagitlukpiña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iłisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum nipliutigaa, “Nigipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tuglilıqługu Jesus nipliutilgiñniğaa, “Simon! Igñiña John! Piqpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iłisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiqlugik Jesus-ñum nipliutilgitchaa “Simon, Igñiña John, piqpagiviña?” Peter aliatchañniqsuq

Jesus-ᵇum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqpagiviña?” Aasrii Peter-m kiunigaa, “Ataniiq! Iļisimagiñ suapayaaq. Iļisimagiñ uvaᵇnun piqpagiļhiñ.” Jesus-ᵇum kiugaa, “Niḡipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iļumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiaḡiksiplutin igliḡaqtutin napmupayaagukavich. Aglaan utuqqaguguvich atlam iñuum qiliḡniagaatin israaqtillutin aullautilutin aullaḡvigisrunḡisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuᵇ Jesus-ᵇum uqautiginigaa qanutchikun tuqulikun Peter-mun kamaᵇnaqtinniaqtilaᵇaᵇa Agaayyun. Taatnaqqaalugu nipliutinigaa, “Maliguaᵇaᵇa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiniaqhuni qiniḡnigaa maliguaqti Jesus-ᵇum piqpagikkaᵇa malik-tuaq. Taimñaunisuq ikusiksimaagtuaq qanitluni Jesus-mi nullautchiqamiᵇ suli apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniᵇniaqpatin?” ²¹ Peter-m qiniqamiuᵇ taamna apiqsruḡnigaa Jesus, “Ataniiq! Qanuḡniaqpaliuna?” ²² Jesus-ᵇum kiugaa, “Uvaᵇa iñuupkaḡukkupku aggitqiniḡiaḡamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinᵇa!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunḡatnun aniqatigiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñiᵇlugu. Jesus taatnangiñiḡsuq tuquyumiñaiñiᵇlugu, aglaan itnaḡhiñaqhuni, “Iñuupkaḡukkupku aggitqiniḡiaḡamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniᵇa, sulipsuuq aglaktuaq tamatkuniᵇa, aasrii nalunḡitchikput quliaqtuaḡikkaᵇan iļumutuulḡa.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtaḡikkaᵇa. Iluqatiᵇ aglaksimalutiᵇ atausriukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tigungmianilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uuminja Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunja suragátipayaanínik Jesus aullağniñhaniñaglaan savaaqahğmiñik ² taivrumunjaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuaní Jesus aullağaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaghuni piqatigiragigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anitqihha malğukipiat uvlut akunğatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anjaayuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılanmun

⁴ İlaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññaqnagu Jerusalem aglaan utaqquyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa aqırsruutigikkaña qaitkisiñiplugu, uqautigikkağa ilipsitñun. ⁵ Taimñaguuq John paptaagutiqaqtuaq iñunñun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptaakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtaurusrat katilgitñamin piqatigiplugu Jesus apiqsrugniğaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqinñiaqpiun anjaayuqaun Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimanisun]?” ⁷ Jesus-ñum kiunigai, “Aapaa kisimi sivunniğisigaa qakugun atuumaliksraña. İlaan ilisimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigisirusi sanñimik taimña Ipqitchuaq Irrusriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsıluı uvapkun Jerusalem-mi iluqaanılı Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaaqqipayaanıñi nunam.” ⁹ Taatnaanikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmunja ilinjitñun qıñıqtıluni aasii ilinisa qıñıtlaıqsıgnığaat nuviyam puuqtıqmaun. ¹⁰ Aullaqtıqman qıñıgugaaqtılugich tatpakmunja, taimmaiñaq malğuk iññuk atnuğaalak qatıqtaanik qıkaqasıitlığıñıqsuk ilinjitñun, ¹¹ nipliçhutik, “Galileegmiut, suvaata qıkaqhusı qıñıqniaqpisi qılanmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmunja aggitqıkkıñhıçhuq taatnatun ilipsi qıñıqmatun aullaqman tatpakmunja.”

Matthias-ñum İnanığaa Judas

¹² Malıguaqtıt tavrakña utıgıñıqsut Jerusalem-mun iñgiuramiñ taıguutiqaqtuamiñ Olives-mik unasıkpaguni iñgiñıñıqsuamiñ nunaaqqımiñ. ¹³ Tavrıña tikitñamin Jerusalem-mun, ilinıç mayuğniqsut inimun taivrumunja irvigıkkagmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iğniğikkaña Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruuq, suli Judas iğniğikkaña James-ñum. ¹⁴ İluqagmin katiniqsut akulaiqlugu inıqsruğviksragmiknun piqasıqhutin ağnanik suli Mary-mik aakagıkkanañik Jesus nukatchianıñıglu. ¹⁵ İkituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katımanıqsut, tallımakıpiıaq iñuiññamıç iñugiaktıgiyuñnaqhutin. Peter-m makıtluni nipliutinıgai, ¹⁶ “Anıqatıumaan, Ipqıçhuam Irrusim uqaqtınnıgaa David makpiğaanıñi Agaayyutim. Uqagıniğaa Judas-kun sivuanı atuumagaluaqtıtıñı ilaan savaaqahksraña, taamna Judas sivılliuruuq tıgurıruksranıç Jesus-mıç. ¹⁷ Judas ilağaluaqtuaq uvaptıknı atakkıi Jesus-ñum piksraqtaagıkkana savaqatıgıtquplugu uvaptıknı. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutıgıanıkamıun Jesus akıññaktaaqagıñıqsuq manıññik. Taavrumınjaasıñıñ tauqsıgıñıqsuq nunaviñıgıç ilaan ilıuvıgıkkagmiñik. Tavrani katakami iluqanı ilua qaagıñıqsuq. ¹⁹ İluqagmin iñuıç Jerusalem-mi ittuat tusaanığaat, aasii inmin uqagmikun taıguusıgnığaat Judas-ñum tuqquvia Akeldama-mıç

(mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpiġaanani aglausimaruaq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuigumauq iññitqikkumiñaiġuni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruaqsuli,

‘Atlamik iñuñmik inañiqsiqaġumauq savaaña.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqługu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ittukuksrauruq aullaġniimaruaq uvaptikni aasiisuli iłisimarautlasiruaq anjitiqihagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtuagipmauñ paptaktitchiłisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauñ Jesus pakmuña qilañmun.”

²³ Ilinjich nalunaiginiqsut malġuñnik iññuñnik Joseph-miglu taiguutilinmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miglu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutin, “Ataniiq! Ilvich iłisimaraunuruatin uummatinjitiñik iñupayaat, taatnaġlugu tikkuagutillañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich.

²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutiyumuquq Judas-mun atakkii unisaġigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutin tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii iłaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvluġġuuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatin ukpiqsriruat kati-malgiñniqsut. ² Taimmaiñaq ilinjisa tusaagaqsiliġniġaat siigruktuaq pakmakña liilaa anuqłiqpaktitmatun. Taamna siigruktuaq tusaġnaqsiñiqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinjich qiniñaqsiñiqsut ikniġmik liilaa qiniñalinjnik uqqatun siamitlutinj iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim anjalatkaqsiñiġai iluqnaaqługich. Taapkua iñuich uqaaqsiñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutin, taatna kanjicsiñaqsiplugich Ipqitchuam Irrusim uqaqupmatinj. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaaniñiñ nunam taluqsriruat Agaayyutmik.

⁶ Tusaakamitruñ siigruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkununa. Iluqatin qanuġviiġniqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjicsiñaqsiplutin sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviġutchallapiaqhutin uqaaqsiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ġmiunurut, amii? Qanuqhutin ukua uqaqpat uqaptiknik?

⁸ Naagaunniñ kanjicsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniałlaptigun. ⁹ Uvagut Parthia-ġmiut, Media-ġmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ġmiut, Judea-ġmiut, Cappadocia-ġmiut, Pontus-miut, Asia-ġmiut, ¹⁰ Phrygia-ġmiut, Pamphylia-ġmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-tagmiut Arabia-ġmiutlu. Aninaruaguut Jew-ñupluta aasiñ mumiksuaguut Jew-ġuqsimaahuta—iluqapta tusaagivut kanjicsiplugillu tamatkua uqaqmata kamañuqtatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quviġutchallapiaqaminj kanjicsitlaiqhutinlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?”

¹³ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtiqatmiñik kiutyaqługich. Nipitusipluni nipliutiniġai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalaġniłlaksitña! Nalupqinaigługu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsaunujitchut isumallapsisun atakkii uvlaañusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkaña itna,

¹⁷ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

¹⁸ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

¹⁹ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²⁰ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²¹ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²² Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²³ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²⁴ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²⁵ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

²⁶ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

- 17 'Agaayyun uqaqtuq, itnaililugu itkisiruq aqulligñi uvluni,
Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun iñunñun,
Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut,
nutaagikkasi qiniquuraaligutin
suli utuqqanaasi siññaqtuqtağutin;
- 18 aa, kuvviqigisigitka savaktitka anjutitlu ađnatlu Irrusigikkamnik taipkunani
uvluni
aasii sivuniksriqiaqsilutin.
- 19 Qinigtitkisigitka quvinaqtuat qilañmi
suli atlayuağnaqtuat nunami,
auglu ikniđlu suli itchialaruaq,
- 20 siqiniqunniñ tanuğaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaaguglugu auktun
sivuani kamanallapiaqhuni uvluan Atanguruam tikiumađksraña.
- 21 Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsuđisigaa.' *Joel 2:28-31*
- 22 "Israel-aagmiut, naalađnisitchi uqađamñun! Jesus Nazareth-miñ
anutauruq Agaayyutim tilikkaña. Agaayyutim savaagipkağaa sanñiaqhutin
atlayuağnaqhutinlu qinikkiqsuutinik. Qinigisi nalupqinaiqługu ilisimaplugich
tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna
ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuđiha. 23 Iipsi analataksrirutigigiksi
Jesus sumiuñuruanun tuqutitlugu kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun.
Aglaan Agaayyutim pisuđigmigunlu ilisimađigmigunlu sivunniunjanikkaña
taatna. 24 Aglaan Agaayyutim makititnamiun tuquđigmiñ pituiqlugu
iñuudigmun. Jesus tuqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq
iluvigmi tuqunaruapayaatitun. 25 Taivruma David-ñum uqautiginiğaa itna,
'Uvaña qiniğiga Atanguruuq sivuqqamni ataramik.
Ilaa taliqpimniitluni
aasiñ tunñalguruña ilaani iluilliuqama.
- 26 Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuña quviasuđigmik.
Tuqugisigaluanñagmaunniñ niđiugagigiga nalupqinaiqługu,
- 27 Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiğaa iluvigmun,
naagaqaa timaa savaktivich piungigñiaqulugu.
- 28 Urriqsuutrirusii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,
aasii quviasukksiruña atakkii nayuutipluña ilipni.' *Psalms 16:8-11*
- 29 "Aniqatiut, uvaña uqaতিরaksragigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun
David-kun. Ilaa tuqupman iluvigaat, aasiñ ilisimagaat iluvga marru-
munñaaglaan uvlumun. 30 Ilaa sivuniksriqirauruq suli kanjqsimaplugu
Agaayyutim akiqsruutigikkani inmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsrui-
tinikkaña David-ñum kinuviañiñ ilañat ataniguqtitkisiñiplugu inmisun.
- 31 David-ñum qiniquuraađiniğaa qanuq Agaayyutim anjipkatqihksraña
anniqsuqti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni,
'Agaayyutim uninitchaa ilaa iluvigmun suli timaa piunginitchuq.' 32 Taamna
Jesus Agaayyutim anjqtiksitkaa iluvigmiñ, aasii uvagut ilisimaraurugut
taavrumuuna. 33 Agaayyutim ilaa taliqpinmiñuktitkaa kamañqsiplugu
suli qaitchipługu Ipqitchuamik Irrusigmiñik Aapami akiqsruutigikkanañatun
aasiñ Jesus-ñum qaitchipługu uvaptikñun. Tamanna akuqtugikput pakma,
taatnamik qiniqsigiksi tusaaplugulu savaaqsiptun uvaptigun. 34 David inmi
timituummagmi pakmunñaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliđniqsuq,
'Agaayyutim nipliutinigaa Ataniğa,
Aquvittin kamagiviksraukipñun,

35 aquppiłapni uumiksritin aňalataksrirutigigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

36 “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchugiraksragigiksi nalupqinaigługu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa atanigugługu suli anniqsuutauplugulu.”

37 Taapkua iñuich tusaakamitruñ Peter-m uqautigikkaña ihuilligñiqsut. Apiqsruğniğaat Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanugisiñiqpisami?”

38 Peter-m uqapsaagñigai, “Nunuuraligusi mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsririgugusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqiuutumagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiñ ilaan aatchugisigaasi Ipqitchuamik Irrusimik. 39 Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaña tujaaqtuq ilipsitñun qitungapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun unasiksuami, iñuich iluqaisa Atanguruam Agaayyupta tuğługai inmiñun.” 40 Peter uqaqtuq iñugiaktuanik atlanik uqalignik. Aasiñ ilaa naatchiqami itnağługich, “Annautillaksagnağitchi ilipsitñik anasiñjuqsautmiñ tikiññaqtuamiñ pigiitchuanun iñuñun tuqqutchiruanun Jesus-mik.”

41 Iñugiaktuat ukpiqsriñiqsut uqaligmik suli paptaaqtitlutin, iñuk 3,000-yuñnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriruanun tamarrumani uvlumi. 42 Ilinich ilisaagaqsiñiqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut nigiqatigiikhutin suli iniqsruqatigiikhutin.

Qanuq Ukpiqtuanuruat Piqatigiłhat

43 Uqqiraqtit iñiqtaagağniqsut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naa-gaunniñ iñupayaat ikpigiagutiniğaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun.

44 Iluqagmıñ ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqagtirrutiplutin suu-ragmikkun avatmun. 45 Inuqsriuliqamıñ tunisiñiqsut nunautmiknik suli suoramiknik, aasiñ autaağługich piññaktaatin iluqaitñun inuqsriuqtuanun.

46 Uvlutaugagıpmıñ ilinich katragniqsut agaayyuvikpañmun. Nigiragağniqsut atautchimi kinunimikni, aasiñ nigikamıñ quviasukhutin pisuıllapiaqhutinlu.

47 Ilinisa quyarağigaa Agaayyun, aasiñ atlat iñuich nakuagağıch ukpiqs-riruapayaat. Suli uvlugağıpmıñ Atangum ilaniktuuqtinnigai iñuñnik ukpiq-tuanuruannun tamatkunıña anniqsukkağmiñik.

3

Peter-m Iħuagsipkaiħa Pisutlaiħaamik

1 İlaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich iniqsruğviat tikitmaħani. 2 Agaayyuvikpañmi paaqagağniqsuq taggisilinmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniguuq anun una aquppiraqniqsuq pisunğanitchuaq aniñigmiñaglaan. Uvluğagıpmıñ ilamiñun tavrıñautipkağagağniqsuq taavrumıña paamun iniqsruğviksragmiñun maniuranik iñuñniñ isiqtuaniñ agaayyuvikpañmun. 3 Peter-m lu John-ñumlu apqusaaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpañmun inigñigik aatchullaħiksragmıgun manıñmik. 4 Taapkuak kinıaqamitku irıgruiñaağługu Peter-m nipliutiniğaa, “Qiñigtiguk!” 5 Taavruma iñuum qiñiaqsiñigik nigıukhuni aatchuusiaksragmiñik ilinikñiñ. 6 Peter-m nipliutiniğaa, “Maniitchuña suoramikunniñ aglaan aatchuğniagağıpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugıkiñ.”

7 Peter-m tigukamıñ talıqpiagun makitquplugu, taimmaiñaq anutiqnıam niunı sayaniktıgnıqsuk. 8 Nutıñniqsuq qikaqtıqhuniasıñ pisuaqsiplıni. İlaan isiqatiginiğik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmağmi quyyasımmaan Agaayyun. 9 İñuich tavrani qiñigniğaat pisukługu quyammağmi Agaayyutmik. 10 İñupayaat ilisağiniğaat inıularauplugı aquppisuurıaq agaayyuvikpaum paanani taggisilinmi Piññaqnaqtuamik.

Iluqagmin quvigut challapiagniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuna anutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpanmi

¹¹ Inuitguuq qiniqamitruᅇ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaajak Peter-m lu John-ᅇumlu aupiᅇᅇautiginigaat, aasiiᅇ qiniqiaqlugich katim-maviᅇmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanugviiqsuat qiniqamigich nipliutinigai, "Israel-aagmiut, qanugmi taamna quvigut chautigivisiuᅇ qiniqpaaqsiplutaasiiᅇ? Uvaguk pisutlasipkanjtkikpuk manna anun sanᅇiptikkun naagaqaa ukpiqsriᅇᅇaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ᅇumlu Isaac-ᅇumlu Jacob-ᅇumlu ihuaqsiпкагаа manna anun Jesus-kun, aasiiᅇ taavrumuuna ilaan kamaᅇaqtitkaa igᅇniᅇi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus anᅇlatinun pigiitchuanun suksraaqᅇugu sivuᅇaani Pilate-ᅇum sivunniutianikmauᅇunniᅇiᅇ patchisaigukᅇugu. ¹⁴ Ilaa iluqᅇnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunᅇaruagᅇu naagasuli ayakkiksi, iniqsruᅇᅇugu Pilate pituigitquplugu iᅇnuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnaᅇapsigun tuqutkiksi taamna qaitchiruaq iᅇnuᅇigᅇmik aglaan Agaayyutim anjtiqiksitaᅇa tuqᅇaruaniᅇ. Uvagut ilisimarriqsimmaagikput taamna. ¹⁶ Turviqaᅇhuni atqanik Jesus-ᅇum manna pisutlaᅇlaaq qiniᅇkaqsi ilisimakkaqsilu mamititkauruq. Taamna anun ukpiqsriᅇniqsuq Jesus-ᅇum atqanik, taatnaᅇᅇugu ihuaqsikkauruq sivuqqapsitᅇi.

¹⁷ "Aniqatiumaan, ilisimagaluagᅇmigiga una, ilipsilu sivulliuqtituummapsilu qaitkiksi Jesus sumiuᅇruanun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriᅇiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inᅇᅇaan uqagikkaᅇa iluqaisigun sivuniksriqirimigun akiqsruutauruaq anniqsuᅇti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiiᅇ ilaan taatnaᅇitkaa. ¹⁹ Aasiiᅇ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnaᅇupsi Atangum sayyaagiksipkaᅇisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyugitlayumagaa Jesus annautriksraᅇtaᅇianikkani ilipsitᅇun. ²¹ Taamna Jesus qilaᅇmi ittuksrauruq taivrumuᅇa uvlumun supayaat nutaagukisraᅇatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiᅇ uqautigipmatun inᅇᅇaan. ²² Moses-ᅇum nipliutiginigaa, 'Agaayyutim Atanipsi tuyuqagisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqᅇᅇi uvamnik; taimᅇa itkisiruᅇ iᅇnupsitᅇiᅇ. Ilipsi naalaᅇniraksraᅇigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiᅇapayaaq naalaᅇniᅇtkumi sivuniksriqirim nipliutigikkaᅇanik ilaayumiᅇᅇaitchuᅇ Agaayyutim iᅇuiᅇi suli piyaqqukkaugisipluni.' ²⁴ Iluqagmin atlat sivuniksriqirit Samuel-miᅇaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruᅇaᅇ uᅇlupak atuumaruᅇ pisigiplusi, ilipsi kinuviaᅇikkaᅇasi Abraham-ᅇum. Agaayyutim akiqsruᅇaa qitunᅇanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumuᅇa akiqsruutmik, itna, Uvaᅇa piliutiqaᅇisigitka iluqaisa iᅇnuich nunami kinuviaᅇikkaptigun. ²⁶ Taatnaᅇᅇugu Agaayyutim anjtiqisitmauᅇ savaktini Jesus tuyugigaa ilipsitᅇun sivulliuᅇlugu ikayuᅇukhusi mumigusilu pigiᅇliᅇiᅇigikkapsitᅇiᅇ."

4

Peter-m lu John-ᅇumlu Apiqsruqtukkaulhak Uqaqsittaagvinmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iᅇnuᅇnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiᅇhutiᅇ Sadducee-ᅇruanik tikiᅇniᅇiqsut. ² Iliᅇisa ihuaᅇiᅇniᅇiᅇigaich uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus anjtiqiniᅇiplugu tuqᅇaruaniᅇ, taamnaasiiᅇ ilitchuqqutaᅇluni tuquruat anjtiqikᅇisilhatnun. ³ Tigupkaᅇniᅇigaich isiqtaupkaᅇᅇugik isiqsiviᅇmi unnuapak unnuaguᅇhuniki. ⁴ Aglaan iᅇnugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriᅇniqsut, iᅇnugiaktiᅇaaliyuᅇnat 5,000-mik anutiᅇhiᅇat. ⁵ Uvlutqikman Jew-ᅇuruat

sivulliuqtinillu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katinisut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuuq qaukhat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukhum agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñigaich, “Qanuqlugu ihuaqspkaqpitku taamna anun? Qanutchimik sanñiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m analatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiunigai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtigruanuplusi, ⁹ Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuilhaptigun taavrumina pisutlailaamik ihuaqspkakkaptiknik? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksragigiksi una, Sanñiqaqtuq atigikkanagun Jesus Christ Nazarethmum kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim anitqiksitlugu tuqunaruaniñ. Taatnaqlugu taamna anun qikaqtuq ihuaqsikkaupluni sivuqqapsitni. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqalhiñ uqautigikkanat itna, ‘Uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitchuillapiağaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹² Aasiñ Agaayyun atchiiruq atautchiñhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsugumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaagtitchirit quvigutchanisut qiñiqamisigik Peter-m lu John-ñumlu taluqsrautaisilaanagniglu ilisaqsimaisilaanagniglu. Ilisimagaich piqataulhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiñ qiñignigaat anun ihuaqsikkauruaq qikaqataulha Peter-m lu John-m lu. Taatnaqhutin niplilguiññiqsut akiknaglugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin anillaqunigaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniuqtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuqlugik atannigisivisigik ukuak anutik? Jerusalem-miupayaat ilitchugianinigaat atlayuagnaqtuaq ihuaqspkaiñiq atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunitlugu marrumani tusaayugaaq iñun, taatnaguta aniqsraaqtuglavut uqatqiqunillugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnailiplugu sivunnianikamin iñiqtiñigaich quliaqtuaqunitlugik Jesus-kun iñun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqunitlugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-m lu John-ñumlu kiunigaik, “Nalliqsi tupiginagayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpañ ilaan? Sivunniqsuñ taamna! ²⁰ Uqautiginaiğumiñaitkikpuk sua qiñikkaqpuq tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiñ pilitlugik agvisiksraitlutin anasiñjuqsalguiññigaich. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksrillapiaqhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlailaamun. ²² Taamnaguq anun quvinaqtuakun ihuaqspkakkauruaq malğukipiağuaniksamaruaq.

Ukpiqsruuat Iniqsruutrihat Taluqsrautaiğmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utignisuk ukpiqtuanjuraqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukiata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniulhatnik. ²⁴ Ilinisa tusaakamitruñ agaayuatitqagñiqsut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsruatiin iluqaanik qilam lu nunamilu tağium lu. ²⁵ Aasiñ ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna, ‘Suvaata Jew-ñunitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniuqpat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnaniğaiç anuyautnatin akilliliguqlugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’ *Psalm 2:1-2*

²⁷ Ilumun marrumani nunaaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ḡuḡitchuanik suli iñuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiḡaat akikḡaqluḡu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savaḡniḡuḡhutiḡ supayaanik sivunniutigikkan kamaḡaqtuakun isumaḡipkun iḡilḡaan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiñ pakma, Ataniiq, itḡaḡlugich Jew-ḡuruat qullinich qanuḡhutiḡ aniqsraaqtuḡmatigut. Savaktigikkaqḡpich, uḡaḡtitigut uḡaḡḡnik taluqsrautaḡḡuta. ³⁰ Ikayuḡtigut iḡuaḡsitlasilugich naḡittuat suli savaktitigut atlayuḡḡaḡtuaniḡlu quviḡnaḡtuaniḡlu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapḡkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanḡat aulaniqsuḡ. Tavraami aḡalatiḡhutiḡ Ipqitchuamik Irrutchimik aullaḡhutiḡ uḡaaḡsiñiqsut Agaayyutim uḡaḡhiñik taluqsrautaḡhutiḡ.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguḡ ukpiqsripayaḡtuat atausiḡḡuutriḡlutiḡ atipiḡḡniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniñ iḡḡiginiḡḡuḡu iḡmi suurani aḡlaan atunim atuḡḡniḡaat suuraḡikkaḡtiḡ. ³³ Uḡqiraḡtit kamaḡaqtuakun saḡḡikun iḡisimarauniqsut aḡitḡiḡhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuḡḡaḡniḡai iluḡaisa. ³⁴ Taapḡkunani ukpiqsriḡuani piiñḡiqsuḡ inuqsraḡtuamik. Sua inuḡnaḡsipman ilaḡa tunisiraḡtuḡ nunaviñḡimik naagaḡaa tupiḡmiñik, tunisianikamiasiiñ tavruiḡautiraḡniḡaa akuḡtuani tuniaḡmiñiñ ³⁵ aatchuutigiḡplugu uḡqiraḡtinun. Taapḡkua-aasiñ autaḡḡniḡaat taamna manik inuqsriupayaḡtuani. ³⁶ Ukpiqsriḡuamik iñuḡaḡniqsuḡ Joseph-mik, Levi-tkuayaanuḡluni iñuḡuḡtuḡaḡ Cyprus-mi, taavrumiḡa uḡqiraḡtit taiguutiḡakḡaḡat Barnabas-mik (mumiutiḡaḡtuamik pitchuksaaḡtimik). ³⁷ Ilaaptuuḡ tuniripmiñiqsuḡ nunautmiñik qaitḡluḡasiiñ akuḡtuani uḡqiraḡtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguḡuḡ iñuḡaḡmiñiqsuḡ nuliḡiḡñik atiqḡtuaniḡnik Ananias-miḡlu Sapphira-miḡlu. Taapḡkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiḡnik iluḡatik piḡikkaḡmiḡnik. ² Akuḡtuḡaḡmiḡ ilaḡanik tugvaiñiqsuḡ aḡnaataasiiñ iḡsimapḡlugu aḡḡaa. Aḡlaan sipḡaḡa qaitḡaa uḡqiraḡtinun. ³ Peter-m niḡliutiḡniḡaa, “Suvaata tuuḡḡaḡmun aḡalatiḡpich? Suvaata sagluqsruutiḡiḡuḡ Ipqitchuaq Irrusriḡ iriḡḡakun tugvaḡsiḡlutiḡ ilaḡanik nunautvich akian?” ⁴ Tunigaluḡaḡnagu nuna piḡikkan aasiñ kiḡuḡun tuniḡhan akuḡtuḡaḡikkan piḡiḡiñ. Sum taatna isummiḡpatin? Sagluqsruutiḡiḡhutiḡ iñuḡnik aḡlaan Agaayyutmiḡ.” ⁵ Ananias-ḡum tusaapḡauraḡamigich Peter-m uḡaḡikkaḡi puuktiḡniqsuḡ tuḡuḡluni. Tusaapayaḡtuat taavrumiḡa taluqsraḡḡaḡniqsut. ⁶ Nukatḡpiat nimiqsruḡtuallakamitruḡ timaa annisiḡlugu iluviḡiḡniḡaat. ⁷ Uvvaasiiñ piḡasut sassḡniḡich kiḡuatigun aḡnaat aḡḡiḡniqsuḡ sutilaḡaḡnik naluḡluni. ⁸ Peter-m apiqsruḡniḡaa, “Uḡautiḡa, iliḡtik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aḡnam kiuniḡaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuḡ.” ⁹ Peter-m li piñiḡaa, “Suvaata uuktuḡniḡpitku Agaayyutim Irrusia? Atani, taapḡkua iluviqsiruat ilaḡatiḡnik ḡakma aullautiḡisipmiḡaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauḡaa puuktiḡniqsuḡ Peter-m siviḡaanun tuḡuliḡhuni. Nukatḡpiat isiqamiḡ ḡiñiḡḡuḡ tuḡuruḡaḡ aullautiniḡaat iluviḡiḡaḡḡuḡ saniḡaanun aḡutaata. ¹¹ Tavra ukpiḡtuaniḡruat suli iñupayaḡat tusaaruat taavrumiḡa taluqsraḡḡaḡniqsut atḡunaḡ.

Quviḡnaḡtuat Atlayuḡḡaḡtuatlu

12 Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuagñaqtuanik suli quviqnaqtuanik akungatni iñuich. Iluqatin ukpiqsriruat atausinjuñiqsut katimmavianun Solomon-ñum. 13 Ukpiqtuanunitchuat ilaliqsuaqsiniğaich taluğiplugich aglaan ilinisa uqautigillautagaluqğugich. 14 Aglaan iñugiaktuat anutitlu agnatlu ukpiqsriliqsuat Atanigmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsut. 15 Iñuich illiuqaigaqsiñiqsut atniğñaqtuanik tumitchaanun siñigvinun naagaqaa ikivganun nigiuğiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagğanun mamitinnasugalutin. 16 Suli nunaaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniğñaqtuanik suli ihuilliuqtittanitñik irrusiqğugich. Taatnailiplugu iluqatin ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiulhat

17 Taamna atuumaanikman qaukhat quliaqtuaqtit piqasiqhutin maliguqataiñik Sadducee-ñuruanik qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsut qanuq analahksranatigun. 18 Ilinisa tiguñigaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivimun. 19 Aglaan tamarrumani unnuami isağulgan Agaayyutim anmağniğai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, 20 “Agaayyuvikpañmugusi uqagıagıtchi iñunun nutaakun iñuuniakun tumigiplugu Jesus.” 21 Taamna tusaapqauraqamitruñ agaayyuvikpañmukhutin qanuraraqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukhat agaayuliqsit piqatinilu katinnigaich uqaqsittaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ñuruat sivulliuqtigruañich. Tuyuqagñiqsut isiqsivimun uqqiraqtit tavrñautitquplugich. 22 Uvvaasiñ qaunaksrit tikitmata isiqsivimun paqingiñiğaiç tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutin taamuna katimaruanun uqautiniğaich, 23 “Isiqsivimun tikitñapta kiluusaqaghuni suli qaunaksrit paani qaunaksrigaluagñiqsut. Aglaan paat anmaqaptigik paqitchinitchugut iñunmik iluani.” 24 Agaayyuvikpaum qaunaksranata qaukhiata suli qaukhiñisa agaayuliqsit tusaakamitruñ taamna isumatuyaagaqsiñiqsut sutilaaksranagun. 25 Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atañii, isiqtasi amma agaayyuvikpañmi ilisautrirut iñunmik” itnaqtigñigai. 26 Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiqhuni qaukhiğmiknik taamunağniqsuq tavrñautityaqğugich uqqiraqtit. Aglaan anallağluutaiqhutin nuyuağiplugu iñunun miluqtuaqsiğiksraqtin uyagañnik.

27 Ilinisa uqqiraqtit tavrñautikamisigik sivuğaatnun uqaqsittaqtitchirit, qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtaaqsiñigai, 28 “Qanusigalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigigaluakkaqput ilisautritqunıtłusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinisa patchisiğughuta tuqułhanun Jesus-ñum!” 29 Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniğaich, “Tupiksriřuni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksriğmiñ iñunmik. 30 Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta anıtqiksitanı tuqunaruaniñ 31 kamanagviksranun atanıquğugu anniqsuutıquğugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. 32 Uvagut ilisimarriqsimmaagikput piqasiqhuta Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisagikkañı tamatkununa tupiksriřuanik ilaanik.”

33 Jew-ñuruat uqaqsittaqtitchirit tusaakamitruñ taamna uumitchal-lapiagñiqsut, suli tuqqutchisuligñiqsut uqqiraqtinik. 34 Uqaqsittaqtitchirit ilanata Pharisee-ñuruaq makinnıqsuq uqallagukhuni, atıqatuaq Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautrauruq malıgutaksramiknik. Makitnami tiliğai uqqiraqtit anıllaquplugich. 35 “Israel-aagmiunuruasii!” itnaqtıgñiqsuq atanıgnun, “Anıyagilugu qanuq anılatçhiğaksraqsi taapkuniña anıtinik. 36 Aıppaanıguuq iñuqagñıqsuq atilıñmik Theudas-mik kamanagıasugaluni

iliruamik. Iñunnañniqsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik. Aglaan tuqqutaupman iluqağmin maliguaqtai siaminniqsut taatnaqluğuašiiñ suñaiqhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamiñ iñupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik inmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqağmin maliguaqtai siaminniqsut. ³⁸ Pakmaasiñ alğaqsruullaglapi itniililugu, Aullağlich ukua iñuich. Iłaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaañatlu iñukmiqnisaupkan atlatitun piunğigisiruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiiliyumiñaipiagisi. Inniaqtusi nuyuağnami akilililugutisağupsi Agaayyutmi.” Taatnaiłilugu Gamaliel-ñum alğaqsruğniğai. ⁴⁰ Atangich akuqtuğniğaat alğaqsruutaa aulaiñuğutiñ kamakkuñiqaguklugukii. Uqqiraqtit isiqtitqinñiğaiç kiñumun aasiñ ipiğaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtuğniğaiç uqatqinunilugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiñ anipkaqlugich. ⁴¹ Uqqiraqtit aullağniqsut uqaqsittaqtitchiriniñ. Iliñich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaaqiplutiñ nagliksautigikiñsrañagun Jesus. ⁴² Uvluğagipman agaayyuvikpañmi iñuich tupiñitñilu ilisattutigituiñağniğaat quliaqtuağiplugu Jesus akikrsruutaupluni anniqsuqtauruq, Jew-ñuruat niğiuğikkañat.

6

Tallimat Malğuk İkyuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğniqsut uilğağnaatiñ miñitchuunilugich uvluğagipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutiñ qulit malğuuplutiñ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaiç nipliğhutiñ, “Nalaunñañitchuq quliaqtuañaiğupta piqusiguta añalatchiñiañkun autaañksrañanik. ³ Taatnağusi, aniqatiut, piksraqitchi tallimat malğunnik añutiniç akunnapsitñiñ, iñunnik añalatiqaqtuanik İpqitchuamik İrrutchimik puqikhutiñlu. Añalatchipkağniğivut autaañksrañanik. ⁴ Uvagut iniqsruqtuiñağisirugut suli quliaqtuaqtuiñağuta.” ⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiñ nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriłlapiqaqtuamik añalatiqaqhuni İpqitchuamik İrrutchimik. Iłaksraqługu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğuqsimaruanik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutiniğaiç piksraqtaatiñ uqqiraqtinun aasii ilinisa iniqsruutiplugich ilipluğillu argatiñ ilinñitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqałha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktuğniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriłiqmiplutiñ.

Stephen Tigukkaulha

⁸ Stephen, iluaqutaagun suli saññiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹ Iñuqağniqsuğguuq ittuanik Jew-ñuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqaqhutiñ Pituikkauruanik uqaallatiqaqsiñiğaat Stephen. ¹⁰ Aglaan İpqitchuam İrrutchim puqiutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliğman qapiqtalguiñniğaat. ¹¹ Taatnaqhutiñ tamatkua piyuaqtit akiliniqsut añutiniç sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikñaqługu maligutaksraq Moses aglagikkaña suli akikñaqługu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnağimikkun añalanniğaiç sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuğañiutipkaqlugu Jew-ñuruat uqaqsittaqtitchiriniñun. ¹³ Aasii ilañitñik añutiniç itqutripłutiñ sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutiñ itna, “Una añun ataramik uqaqtuq akikñaqługu uvagut ipqitchuagikkaqput agaayyuvikpak suli akikñaqługu maligutaksraña Moses-ñum. ¹⁴ Aasiisuli

tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmigisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunñavigikkavut.”¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinmi qiñiqpaaqsiñiġaat iriġruiñaaqługu Stephen, tautukługuasiñ kiiñaña iliruaq kiiñanġatun isaġulgum.

7

Stephen Uqaaqtullaħa

¹ Qaukħium agaayuliqsım apiqsruġniġaa Stephen, “Tamanna ilumutuıva ukua nipliaħat?”² Stephen kiuniġaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaġniłlaksiñña! Agaayyun kamañaqtuaq sagviġniqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniaġugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullaiksrañan Haran-mi itchaqtuġhuni.”³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullaġiñ nunamun tikirvigıtqukkamnun ilipnun.’⁴ Taatnaġhuni nunanġatniñ Chaldea-ġmiut aullaġniqsuq Haran-mun iñuuniaġiaġhuni. Aasii kiñuagun Abraham-ñum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinniġaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma.⁵ Taatnaqtıħani tamaani Agaayyutim qaitchiñitkaluaġniġaa Abraham inmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruġniġaa qaitchigiñiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kiñuviañiñun, naagaunniiñ Abraham qıtunġiunñaan.⁶ Agaayyutim nipliutiniġaa itna, ‘Kiñuviaġikkatin iñuuniaġisirut iglaanulutiñ atłami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiñ suli sisamani kavluutini ukiuni ihuaqutitchiunıllutiñ.’⁷ Aglaan anasiññuqsagısisigitka taapkua savaktaġruqaqtuat iñugikkamnı. Kiñuagun tamarruma ilinġich utiġutiñ taivrumakña agaayumaagviġiaqsıluña marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniġaa.⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñiġaa nalunaitñutchiquplugich anutitiñ. Taatnaġami qiñiqtitkaa tupiksrisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitñutchiqimiñiġaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitñutchiqimiñiġaa Jacob, ilaanli piñiġai qulit malġuk sivulliavut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliagıqtuat killuġiniġaat nukatchiaqtıñ Joseph tunıpluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuġniġaa¹⁰ ikayuqługu ihuıllıuġvinmiunniiñ itman. Agaayyutim nakuagıliutıpkagaa puqiısiqługulu. Taatnaġhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi anjalatiġuġniġaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupiġmiñun.¹¹ Kiñuagun niġisunñaaqsiñiqsuq Egypt-mi Canaan-mılu, taatna sivulliavut niġisuksiuliqhutıñ.¹² Aasiiñ Jacob tusaakami niqıksraqaqpıplugu Egypt-mi ilaan sivulliavut tuyuġıqqaagıniġai tasamuña.¹³ İlanġatni tasamuñalġitmata Joseph ilitchuġıpkagıniqsuq inmiñik anıqatiumiñun, aasiiñ Pharaoh-m ilitchuġiniġai Joseph-ñum ilai.¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaagıniġaa Egypt-muquplugu qıtunġaqtuummaan. Taapkuaguuq iñugiaktıginiqsut piñasukıpiaq akimiamik.¹⁵ Tavra Jacob-ñum qıtunġani nuurrutiniġai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalı sivulliavutlu tuquplutiñ.¹⁶ İlinısa timinġich ilıviġiaqtaġniġaıch Shechem-mun taivrumuña Abraham-ñum tauqsıagımakkañanun ilıviġıvıksrauplugu inmiknun Hamor-m kiñuviañiñiñ.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaagsıpman, kiñuviañi iñugıkkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksıllapiagıniqsut.¹⁸ Umiallitqinñiqsut atłamik tavrani naluruamik Joseph-mik.¹⁹ Taavruma umialgum kinniaqsiñiġai iñuvut suli naglıksaaqtitlugich sivulliavut, nunurıpluġıtunniiñ ıgitqataqtitlugich anıqqamiurat tuquvıksrañatnun.²⁰ Taatnaħatnıguuq Moses aniñiqsuq qiñiyunaġhuni, aasiiñ anayıqaakkiñ

qaunagiplugu pinasuni tatqini. ²¹ Iriqsimalguiqlugu kinungani anipkağniğaat. Taatna Pharao-m panian tiguaqlugu iğniğmisun pamiqsagnigaa. ²² Ilaa ilisaaqağniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamanaqsiplugu uqağmiñi savaamiñilu.

²³ “Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunnigñiqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammiqhuni Egypt-miu anallağlipman ilanatik tamatkua taatnaqhuni ikayugiagnigaa payyaksatuq. Ikayuisagniaqhuni tuqunnigaa taamna Egypt-miu. ²⁵ Isumapluni aniqatiumiñun kaniqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atuliksrani annautriksranagun iñunmiñik. Aglaan taapkua kaniqsimañiñiğaat. ²⁶ Uvlutqikman qinilgiñniqsuq Israel-aagmiunuk anuyaktaunuk. Ilaan ihuaqsisipkağniagaqsiñigik itnaqlugik, ‘Ukuqtik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivisik?’ ²⁷ Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñuniğaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸ Tuqutchuaqsilgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-ñum tusaakamiun taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-ğmiut nunañatni. Taapkunani malğunuk iğniqağniqsuq.

³⁰ “Malğukipiami ukiunianikman isağulgum sagviutinigaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuilaami qaniñani iğgian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qiniqamiun atlayuağiplugu utlanigaa taamna uqpik qinimmağiksaaguklugu. Tavraasiñ tusaanigaa Agaayyutim uqautigikkaña, ³² ‘Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullanisus qiniğnianğiqługuunniñ. ³³ Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Aluğutikkiñ mattakkik, taamna qikağviñ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Ilumun qiniğniğiga pigiipluni nagliksaaqtitaulat iñunma Egypt-miittuat tusaaplugich mingutulat, atqatunjaasiñ ikayugiaglugich. Pakma maunağiñ, tuyugiğisigikiñ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiñ ayakñat itnaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtigupatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyugikkaña ilinjitñun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuqlugu isağulikun qinikkaña ikualaruami uqpinmi. ³⁶ Moses-ñum annisiniğai Egypt-miñ. Iñiqtaqaqniqsuq quvinaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik Egypt-milu, Kaviqsaami Tagiumilu suli iñuilaami malğukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyugiğisaasi atrilugu tuyuqałi uvamnik; taimña itkisuruq ilapsitñiñ.’ ³⁸ Israel-aagmiut katimalhatni iñuilaami iğgiani Sinai-m isağulgum uqaqatiqağniqsuq Moses-mik, aquagunaasiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliaavut uqağnik akuqtuağikkañitnik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilitchuğirugut qanuq iñuunialiksraptnik. ³⁹ Sivulliapta tupigiyumañiñiğaat, aglaan suqutiginitkaat anjalatiqaqhutin kimmutmikkun utigukhutin Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutin Aaron uqautiniğaat, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksraptnik, atakkii imña Moses annitrivut Egypt-miñ naluplugu sutilaña.’ ⁴¹ Ilinich iñiqsiñiqsut aanguumik nuğgaqtun aasiñ tunillaqtuaqsiplutin aanguağmikkun, quviasuutigiplugu iñiqtagikkaqtin arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginisaallanigai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qilanmi, aglausimaruatun makpiğaanatni sivuniksriqirit itnailiplugu,

‘Israel-aagmiunuruasii,

malğukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigigaluaqnaña.

⁴³ Igligutiniğiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch suli atrinã uvlugianan aanguağikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtaġikkasi putqataġvigisrukluġich. Taatnaġusi tuyuġigisigipsi uñjataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivulliapta iñuilaami igliġutiniġaat panapkaaġ. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruoġ akunġatni. Moses-ġum iñiqtaġikkana Agaayyutim pigisukkanatun, tuvraġluġu iliktigun inmi ilisauttusianatun. ⁴⁵ Kinuvatigun sivulliapta akuqtuġluġu taamna panapkaaġ sivulliamikniñ igliġutiniġaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjalu tigusiagisaaqsiñiġaat nuna taipkunakna iñunniñ Agaayyutim uñutanjiñiñ, tavruraasii panapkaaġ nappaġluġu David-ġum anjalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiġaa. Aasiñ David-ġum inġiniġaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiġmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguoġ Solomon nappaiñiqpuġ taavrumiña tupiġmik, agaayyuvikpanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinñiqsraqtuaġ irviqanġitkaluaqtuġ tupiġmik iñuich nappakkanatnik, nipliġmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiġipluġu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliġsuġ, Qilak atanguvigigiga aasii nuna tutmaġvigiġluġu.

Qanutchimikmi tupiġmik nappaiñayaqpsi uvamnun?

Sumimi minguiqsiaġviqagisivik?

⁵⁰ Ilmun iñiqtaġimakkaġa supayaaġ tamanna.’

Isaiah 66:1-2

⁵¹ “Taipkunatitun pitchiġiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasunġitmiusi Agaayyutim uqaġhanik naagasuli ukpiksrisunġitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuġ ataramik akilliliqsuisi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaaqtinnigaaġ, tuqqtluġich Agaayyutim uqqiraqtaiñik uqaqtuanik inilġaan agġiġksranġagun Agaayyutim nalaunġaruaġ savaktiksraña. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqtluġuasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maliġutaksraq tumigiġluġu isaġulinñi Agaayyutim qaisanik naagasuli tupiġnitkiksi.”

Stephen Tuqqutauġha Miluqtuġluġu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaqtitchirit naalaġniġmikni Stephen-mun qinnal-lapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin inmiknununniñ anjalalguiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim anjalatluġu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiñiniġaa suli Jesus qikaġluġu Agaayyutim taliġpiani. ⁵⁶ Nipliġniġsuġ, “Atanji, qiñiniġa qilak anmaġluġu suli Iġniña Iñuum qikaġluġu Agaayyutim taliġpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinġich nprallanġiqsut umikluġich siuttatin arganmiknik. Iluqaġmiñ pitchaġluġich ⁵⁸ aasiñ nunaaqqimiñ anitnamitruġ miluqtuġataġniġaat uyaġanik. Ilisimariksraqtaat mattaġniġaich quppiġaatin ilipluġich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitqupluġich. ⁵⁹ Ilinitñun miluqtuqtitluni Stephen agaayuniġsuġ, “Ataniiġ Jesus! Aniniġa piun!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiġsuġ, “Ataniiġ! Taavrumuuna killuqsakhatigun anasiñjuqsagnagich.” Taatnaanikami tuquniġsuġ.

8

¹ Saul-ġum ihuaginiġaa tamatkununa tuqqutauġha.

Saul-ġum Ukpiqtuanġuruanik Nagliksaaqtilha

Taivrumakna uvlumiñ ukpiqtuanġuruaġ Jerusalem-mi nagliksaaqti-taugaqsiñiqsut atqunallapiaġ. Tavrakna ukpiqtuaġ siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisinjuġluġich Jerusalem-mi. ² Ilanisa iñuich taluqsriuruaġ Agaayyutmik iluviġniġaat Stephen aliasukun kinuvgupluġu. ³ Taavrumali Saul-ġum piyaqquaqsisiġniġai ukpiqtuanġuruaġ. Siñiqsraqluġich ilinisa tupinġich pakagiaġluġich anjutitlu aġnatlu isiqtautqupluġich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjutha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaġiniġaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiña akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñuñnun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich naalaġniłlapiġniqsut Philip-ñum uqaġikkaniñun. Atakkii qiñiġviniġaat atlayuġnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiłlutiñ irrusiłluchi anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñuñniñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iħuaqsikkauplutiñ. ⁸ Taatnaqhutiñ Samaria-ġmiut quviatchallapiġniqsut.

Simon Anatkuaq

⁹ Taavrumaniguuq nunaaqqimi iñuqaġniqsuq atiliñmik Simon-mik. Ilaa quviġutchaktiħiñiqsuq Samaria-ġmiunik anatkuaħikun aasiiñ uqaviutigiplugu kamañġasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqaġmiñ nunaaqqimi kamanaiññiqsramiñlu kamañġniqsramiñlu naalaġnitqiaġipiġniġaat aasiiñ uqaqhutiñ, “Taavrumani iñuñmi ittuq Agaayyutim saññia ilisimakkaqput Saññiqpauraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quviġutchaktinnikkañi anatkuaħikun, taatnaqhutiñ naalaġnitqiaġiñiġaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuaġiaqsipmauñ tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayuaqtaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiġiniġaat, aasiiñ paptaakkauplutiñ añutitlu aġnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtiġmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quviġutchaniñiqsuq qiñiqami Philip-ñum iñiqtaġikkañigun quviqnaqtuaniglu atlayuġnaqtuaniglu.

¹⁴ Aasiiñ uqġiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ġmiunun Agaayyutim uqałhi akuqtuġnipluġich tuyuqaġniqsut Peter-miglu John-miglu tavrana. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiqsriłlusuat paptaakkauplutiñ Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiññiqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutiñ taapkuak tikitñamik iniqsruutiniġaich akuqtuitqupluġich. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu illiqiniġaich taapkua argañmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim añalatkaqsiñiġai. ¹⁸ Simon-ñum qiñiġniġaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragałha tamatkununa uqġiraqtik illiqipmatigik argañmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñiġik maniññik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisitiñaptuuq taavrumiña saññimik. Uvvatuq illiqigupku argannik iñuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiuniġaa, “Piyacquġviñmugiñ maniksummaqpiħ! Uvvaa tauqsitłanasugiviun maniññik Agaayyutim aatchuutigikkañ? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitłutin naagasuli tupiġiñitługu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiññiqsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaañani. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiħiqniñ! Iniqsruġutin Agaayyutmun natqititqulutin kaviuġksaałipnik! ²³ Iłitchuġigikpiñ immaukkaqsiplutiñ killuqsriħiġmik suli killuġmun añalatitłutin.” ²⁴ Simon-ñum itnaġniġik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillañniaqsitña Agaayyutmun anasiññuqsauñiłluna.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqałhiñik atanguruam aasiiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauħiġmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaġiniġaak nunaaqqiurani Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ġmiulu Iłirakuvik

²⁶ Aasiiñ isaġulgan atanguruam Philip uqautiniġaa, “Paqnalutin unallam tuñaanugiñ tikirviksraqnunaġlaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtiġniqsuq. Iqliqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ġmiumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ġmiut Kandakiñatni (Ethiopia-ġmiut taggisiqānikkañat ataniqtiñ Kandaki-mik), aasiiñ ilaa Jerusalem-muñniqsuaq agaayutyahuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmuħiġmiñi

tuttuqpagaqtuaġmiñi agliqiniqsuq Isaiiah-m sivuniksriqirim makpiġaaniñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniġaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiun taamna ilirakuvik agliqipluni makpiġaaniñiñ sivuniksriqirim Isaiiah-m apiqsruġniġaa, “Kanjiqsiviun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniġaa, “Kanjiqsipkaġniaqtaunnaġa qanuġluġa kanjiqsiñiaqpik?” ³² Taamna uqaġiq agliqiaġikkaġa itniinniqsuaq,

“Iñuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqqutaksraqtimiñun,
ipnaiyaatun niplitlaitchuatun salikkaukami
ilaa nipliġniayugattuq.

³³ Uqaqsittaakiġmiñi iñupayaam aġallaqhuutiniġaa atchiksipkaqġuguasiiñ.
Kia-unniñ kanjiulguvagich?

Ilaa kinuvianitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuġviiqhuni apiqsruġniġaa Philip, “Uqautiħiñauviġa kisumik sivuniksriqirim Isaiiah-m uumani uqautiqaqtilaanġanik? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ġum ilitchuġipkaqġugu Isaiiah-m uqaħhaniñ sivulliuplugu uqautiniġaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauħiġmikñi tikiñniqsuk imiġmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniġaa, “Uvva imiq! Sum pirailiġisivaġa paptaakkaukiksramniñ?”

³⁷ [Philip-ġum piñiġaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaaħhiñaurutin.” Ilaa nipliġniqsuq, “Ukpiġillapiaġiġa Jesus Christ Agaayyutmun iġniġiħa.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinniġaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiġmun. Philip-ġum paptaaġniġaa. ³⁹ Imiġmiñ qakikamikaasiiñ Agaayyutim Irrusian nuktitiniġaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiñitqinjitħamiun igliqtuiñiġniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitchuġiniqsuq Ashdod-mi itilaaġmiñik. Tavrakġa tusaayugaallautamik quliaqtuaġniqsuq iluqañitħi nunaaqqiurani tikiġgatakiġmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ġum Mumihħa

¹ Saul-ġumli sivutmuutiniġaa aniqsraaqtuiħi tuqqutchisuħikun tamatkuniġa Atanġum ukpiqtuanuruañiñik. Ilaa utlautiniqsuq qaukġiatnun agaayuliqsit ² aglaqagukhuni taluġnaqutiksraġmiñik Jew-ġuplutiġ katraġvinjitħi Damascus-mi. Aasiiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniġmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich aġutitlu aġnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanġum qilañmiñ qaggutiniġaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqġuġaqtimiñik, “Saul! Ataniġ! Suvaata nagliksaaqtitpiġa?” ⁵ Saul-ġum kiuniġaa, “Ataniiq, kisuvvich?” Uqautraan nipliutiniġaa, “Uvaġa Jesus ilvich nagliksaaqtitaġikkan. ⁶ Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautiġisigaatin qanuq piħksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ġum igliqatai taatnakkauħhani qikaġniqsut niplitlaihutiġ, tusaagaluqġugu nipi aglaan iħua qiñititlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiñ uiñħami qiñitlaiġniqsuq. Taapkua tasiuqġugu Damascus-muutiniġaat. ⁹ Ilaa piñasuni uvluni qiñitlaiñniqsuq, niġinjitmiuq naagaunniñ iminjitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsrruaqqaqtuġġuuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik. Agaayyutim qiñiġquuraaqtitlugu tuqġuġniġaa, “Ananias!” Ilaan kiuniġaa tuqġuusiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuġa, naalakkikpiñ.” ¹¹ Atanġum piñiġaa, “Makillutin aullaġiñ apqutmun atiqaqtuamun Nalġuqtuamik. Taamma

Judas-ñum tupqani apiqsruğumuutin Tarsus-miumik atiaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiniquuraakun qiniğniğaa añun atilik Ananias-mik utlaklugu inmiñun patiklugu argañmiñik qiniñtlasitqiksinnigaa.” ¹³ Ananias-ñum kiuniğaa, “Ataniiq! Inñugiaktuat inñuich uqautigigaat taamamna añun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiññiqsuq Damaskus-mun qauklat agaayuliqsitniñ taluğnaqusiqługu tigusiłksrañagun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutilgiññigaa, “Ananias, Saul-mugiñ. Piksraqtağigiga savautritquplugu uvannik ilitchuğipkautigiluna inñun Jew-ñunitchuanunlu umialinñitñunlu suli Israel-aagmiunun. ¹⁶ Suli kaniqsipkağisigiga qanutun nagliksaaliksrana piqutigipluna.” ¹⁷ Tavrakña Ananias aullağniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuna tupiğmun patinñigaa Saul argañmiñik nipliñhuni, “Aniaqaan Saul! Atañum Jesus tuyuğigaña ilipnun taivruma qiniñkaqpich apqutmi utlautiniqni maña. Ilaan tuyuğigaña qiniñtlasitqiquplutin aasiiñ Ipqitчуamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqalum kavisainisun katagaalaagsiñiqsut Saul-ñum irrakniñ aasiiñ ilaa qiniñtlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Nigianikman sayañan uttaqiniğaa.

Saul-ñum Quliaqtuałha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallañiqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ñuruat ktrağvinñitñun quliaqtuağutiplugich Jesus-kun itnailiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iğniğiniğaa.” ²¹ Tamatkua iluqagmin tusaaruat taavrumiña quviğutçhakhutiñ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaunñitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqutçhiragaqtuaq ukpiqtuanjuranik? Suli maña utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiłuni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukñitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuałigmiñi kaniqsipkaiñiqsuq inñugiaktuanik inñunik Jesus taamna Christ-ñulhanik nalupqinaiqługu. Jew-ñuruat inñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiññiqsut. ²³ Aquagun inñugiaktuat uvlut Jew-ñuruat katimaaqsiñiqsut sivunniughutiñ tuqutçhukługu Saul. ²⁴ Aglaan kilinñigaa taatna sivunniughniplugich. Unnuaqtuummaan uvlumiłu Jew-ñuruat qanaksruğniğaa nunaaqqim paaniñi tuqutçhumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriruat unnuat ilañatni ikiniğaa Saul aguupmanmun atqautipluguasiiñ silatmun añmangagun katchiqpaum.

Saul Jerusalem-miłha

²⁶ Tavrakña Saul utiğniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniagaqsigaluağniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguağiplugu ukpiqtuağulha iqsigiaqsiñigaa. ²⁷ Aglaan Barnabas-ñum ikayuğniğaa Saul taapkununautiplugu uqçiraqtinun. Ilaan kaniqsipkautiginigai Saul-ñum qiniłha Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqługniplugu suli uqautipmiplugich Saul-ñum quliaqtuałhanik taluqçutaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqçutaiqhuni quliaqtuaqaghuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatigaqmıuq akıllılığugich Greek-ñuraaqtuat aglaan ilinñitñun tuqutçhumagaluaqtıluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatiunñi (ilitchuğikamin taavrumiña) samunautiniğaa Caesarea-mun Saul aullaqtılugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanjuruapayaat Judea-mi, Galilee-mılu suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutiñ irrusiğmikkun. Ukpiqtuanjuruat inñuuniqsut taluqsriplutiñ Agaayyutmik, suli Ipqitчуam Irrutchim pitchuksaagniğai aasiiñ inñugiaksaiñaqhutiñ.

Peter Lydda-mi Joppa-mılu

³² Peter-li igligniqsuq napmupayaaq. Igligmiñi utlakmiñigai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq aņutmik atiqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatlaiġaq, makingiññiqsuaq tallimat piņasuni ukiuni siñigviñmiñi. ³⁴ Peter-m nipliutiniġaa Aeneas, “Jesus Christ-ņum iġuaqsigaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiġaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Iñupayaat Lydda-mi Saron-miġu qiñiqamitruņ taamna ukpil-igñiqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-miġi aġnaqaġniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiġaġniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaġniqsuaq tuttumik). Ataramik savaqaġniqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuanik. ³⁷ Taamna aġnaq atniġñaliqhuni tuquniqsuq. Iġġuanikamitruņ inillaņniġaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruņ Peter inniplugu Lydda-mi, malġuņnik iññuņnik tuyuqaġniqsut ilaanun, itna uqaksriuqġugik, “Qilamiksruġutin utlautiñ.” ³⁹ Peter-m itqanaiyaqtigami malinġiġik taapkuak. Tikitmata taamuņa mayuutiniġaat qulligmun in-imun. Uilgaġnaat puuġniġaat qiaplutiņ qiñiqtitaqġugu atnuġarriaņiñik Dorcas-ņum iñuunġaġmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqġugich iluqaisa taapkua tavrakņa in-imiñ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiņiaqġugu taamna timi nipliutiniġaa, “Tabitha makittin!” Taavruma aġnam uitñami qiñiġniġaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuġniġaa makititlugu. Tavrakņa ukpiqtuat uilgaġnaatlu isiqtitlugich qiñiqtinniġaa ilinjitñun iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiņa aasiiñ ukpiqsriġiqhutiņ Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuġmianuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi aņutiqaġniqsuq atilinmik Cornelius-mik aņalatchipluni tallimakipianik aņuyyiuqtinik. Taapkuali aņuyyiuqtit agġiġñiqsuat Italy-miñ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaġniqsuq tupiqatituummaġmi taluqsriplutiņ Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ņuruat nagliņnaqtuaņitñik agaayumaatuaņupluni. ³ Ilaņatni unnuksraat piņasuġuġuņnaqsipman qiñiqquuraaġniqsuq nalupqinaiqġugu qiñiġniġaa Agaayyutim isaġulga isiqhuni tuqġuqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ņum qiñiqpakġugu isaġulik iqsiġkun kiuniġaa, “Suva? Aņuun! Qanuq-samna?” Isaġulgum itnaġniġaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsruġhiñ tautukġugu ikayuiġhiñ nagliņnaqtuanik. Taatnaqhuni itqaġigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqaġiñ iñuņnik uvuņautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuag Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi taġium siñaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiuņ taamna isaġulik qiñiġnaigñiqsuq. Cornelius tuqġuiñiqsuq malġuņnik savaktiņmiñik suli atautchimik aņuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaqġugich tamarrumiņa atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuġiniġai.

Peter-m Qiñiqquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuġniqsuq tupqum qaanānun iniqsruġiaqhuni uvluqpaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niġisulillaapiaqmiuġlu. Niġiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiñiqquuraaġniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiñiġniġaa qilak aņmaqġugu sumimña atqaqiaqsiñiġaa atriqaqtuam ukiġhaaqpaktun niņitauruatun nunamun sisamatigun iqirguigun. ¹² Taamna imaqaġniqsuq qanusipayaanik nunam niġrutaiñik paamġuqtuanik suli

tiñmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutinigaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiłutin niğgiñ!” ¹⁴ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq! Taatnağumiñaiapiaqtuñ! Niğniğaaqsimaitchuñ qanutchimik agligikkamnik unniiñ qaayugikkañatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilgiñniğaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkañi ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayugnağlugich.” ¹⁶ Taatnailiñiqsuq piñasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiñhaaq nuqitqinñigaa tatpakmuñ. ¹⁷ Peter isumaksraqtuaqsiñiqsuq qanuutautilañanik qinñkkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyugikkañi apiqsruqtağniqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiiñ ilitchuqsrianikamiñ nutqağniqsut talum sivuğaanun. ¹⁸ Apiqsruğniqsut, “Tukkumaruaqqaqa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaniqsiñiaqtitlugu qinñiqquuraakkağmi qanuutautilañanik Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigaa, “Qakma silatipni piñasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqağin. Piqasiğiakkich tuyugikkağigittakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutipiğai, “Uvañ pakiñniğipsitñ. Suplusi aggiqpisi?” ²² Taapkua kiuniğaat, “Cornelius-ñum añuyyiuqtit atangata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruañuniqsuq añun agaayusuuruuq Agaayyutmun sulil uqatin Jew-ñuruat kamagiplugu. Agaayyutim isagulgan uqautinigaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu uqauttitiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiğniğai taapkua unnitquplugich tavrani.

Uvlaakuğman aullaqmata malinñigai. Iñanısaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaaqasiğniğaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ñum niğiukhuni ilani sulil ilauraani katinñaniksimanigai. ²⁵ Aasiiñ Peter isiaqsipman Cornelius-ñum purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvañaptuuq iñuñhiñauruñ.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiğmun. Tavraniasiñ ilitchuğiniğai iñugiaktuat iñuich katiñniqsut. ²⁸ Tavraasiñ nipliutinigai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ñuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuut atutaksrañisigun Jew-ñunitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigañña uvañnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunitchu. ²⁹ Taatnaqñuñ qannigñiqapñña utlautirunña pisagumasunñaqnañ. Apiqsruullaglakpiñ, suvaata qannigñiqpina?” ³⁰ Cornelius-ñum kiunigaa, “Sisamat uvlut unataatni itnailiyunñaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulgisitñuñ, taimmaiñaq añun atnugaalik qaummağiksuanik qikaaniktigniqsuq sivuqqamnun. ³¹ Itnağaña, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai sulil nagliksriplutin savaatin itqağigai. ³² Tuyuqağin Joppa-mun añutinik uvunautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qitummairimi tağium siñaañi ittuami.’ ³³ Taatnaqñuñ uiguiñaqługu qannigikpiñ, iñuqutitluginiğiptigut uvunallapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuğaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautitiksrapitigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriñha

³⁴ Peter aullağniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttuqsrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriñha iñunñik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaqqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunñarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagnigaa, taamna sumiunugisinñaan. ³⁶ Nalupqisunitchuñ tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyugikkañña Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qinñuğutripkağaa iñunñik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanguruuq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullağniipluni Galilee-miñ kinuagun John-ñum Paptaaqtitchirim quliaqtualhan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun

sayyiqługu piqasiqługu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkana. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli ihuaqsiragakkanj tamatkua tuungaum anjalatani, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqługu. ³⁹ Aasiin uvagulli qiniqlugu iluqaan iniqtagikkaña Jew-njuruat nunañatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutiha sannigutamun suli inunun tuqputağilha. ⁴⁰ Taamna taatnakkañat Agaayyutim anitqiksitkaa tuquliğmiñ piñayuakni uvlut. İlanjisa inuich nalupqinaiqlugu qiniğaat. ⁴¹ Iluqallapiagmin inuich qiniğitchalugaat, aglaan qiniğikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuağitquplugu ilaagun. Uvagut nigiqatigikput imiqatigiplugu Agaayyutim anitqiksinnjanikmagu tuquliğmiñ. ⁴² Aasiin ilaan tiligaatigut tusaayugaallataq uqautigitquplugu inunun, ilisimarausimaaqupluta ilaa taivruminawli Agaayyutim piksraqtaaña ataniguqlugu inuuruani suli tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqipayaat uqautigikkañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-njum natqigutigisigai killuqsautai atigmigun.”

Jew-njitchuat Akuqtuihat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalağniruanun uqaututaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqinigai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-njuplutin ukpiqsriruat taamakña Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuniqsut Agaayyutmun qaiha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununaqtuuq Jew-njitchuanun. ⁴⁶ Sumiuliraaqhutin uqatigun tusaagaqsiñigaich uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

⁴⁷ Tavraasiin Peter nipliğniqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim anjalatkai. Kiami paptaaqsaillirağniaqpagich imigmik?”

⁴⁸ Taatnağugich ilaan tiliñigai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruğniğaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-njitchuanik Agaayyutim uqałhanik akuqtuiruanik. ² Aasiin Peter Jerusalem-mun utiqman ilanich ukpiqsriruat Jew-njuplutin isumaqaqtuat Jew-njuitlutin ukpiqsriruat nalunaitnutchiquplugich nakuaginiñniğaat Peter-m quliaqtualha Jew-njitchuanun. ³ Piñigaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutin kinunğatnun nalunaitnutchinaitchuat, nigiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴ Taatnağugich Peter-m uqautiaqsiñigai qanuq atuumalğagun aullağniilğatalhaniğlaan. ⁵ Itnağniqsuq, “İtluna nunaaqqiani Joppa-m iniqsrułlamni qiniqquuraaqtuña. Qiniğiga sua-imña atqaqtuaq qiniñalik ukihaaqpaktun. Nijititauruq sisamatigun iqirguigun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶ Qiniviksuqapku qiniqtuña niğrutinik uumaruanik paamğutlaruaniglu suli tinmitlaruanik, imaiñik taavruma.

⁷ Tavraasiin Agaayyutim nipliutigaaña, ‘Peter! Makillutin tuqqtuchilutin niğgiin!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatnağumiñaipiaqtuña, Ataniiq! Qanusiq agligikkağa qaayugnaqtuaq uvaña uqummiqsimaitchiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakña nipliutitqikkaña, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaña isummatigiyumiñaitchiñ qaayugnağlugu.’ ¹⁰ Taatnaiiplugu atuummiruq piņasuniğlaan, aasiin taamna qiniikkağa nuqitaupluni kinumun tatpakmuña.

¹¹ Taatnaqtitluna piņasut inuich tikiñniqsut taavrumuña tupiğmun nayukkamnun. Taapkua tuyugirauniqsuat uvañnun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaña maliquplugich qanuğviitchunajana. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaqasiğaatña Caesarea-mun. İluqata

isiqtugut Cornelius-ŋum tupqanun. ¹³ Aasii uqautipluta Cornelius-ŋumli qiniquuraakkagmiñik isaguliñmik tupigmiñi aasiiñ nipliutiplugu, ‘Joppa-mun tuyuqağutin uvunautityaqtirruñ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkanan anniqsuğisigaatin kinuniqtuummaqpitlu.’ ¹⁵ Aasiiñ tasamunijluta uqaaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinich atrillapiaqługu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqağitka Agaayyutim uqalı itnaqsimaruat, ‘John-ŋum imikun paptaaqtitchiha aglaan ilipsi paptaakkaugisiliqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷ Taamna nalupqinaillapiaqtuq Agaayyutim qaitchiñhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ŋunitchuanun atriplugu qaisağikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuğlugu nutqaqtitkisivigu Agaayyun savaaksrananiñ?” ¹⁸ Taatnaiplugu tusaakamitruñ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinisa nutqautiniğaat pisaanñatrin. Ilinich quyaaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutin, “Agaayyutimtuuq piviqaqtilluğniğai mumikksranatigun Jew-ŋunilaat piññaakaaqaplugich isuitchuamik iñuuligimik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹ Tamaakña ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuaqsiuplutin aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqługu. Iñanich tikiuaniqsut Phoenicia-mun ilanich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaqhutin tunaaqqaqługu Jew-ŋuruanun kisiitñun. ²⁰ Aglaan ilanijli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununaptuuq Jew-ŋunğitchuanun uqautigiluumağniğaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimaniğai, aasiiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Ataniğmun ukpiqsriğlikun. ²² Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutin tuyuqağniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuğiniğaa Agaayyutim savaağikkaña taamani, aasiiñ quyallapiağniqsuq. Ilaan pitchuksağniğai iluqaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaalikun. ²⁴ Barnabas iñullautapluni ukpiqsriillapiaqhuni Ipqitchuam Irrutchim ajalatağiniğaa. Tavraasiiñ iñugiaktuat iñuich maliguaqtigugniqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakña Barnabas aullağniqsuq Tarsus-mun pakkiqługu Saul. ²⁶ Aasiiñ paqitnamiñ Antioch-muutiniğaa. Tavraniasiiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanuruaniq ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyuutiniñiqsut sivulliuplugu “Christ-ŋum iñuiñik.”

²⁷ Taatnañhatni tamaani ilanijli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Iñan atiqagniqsuq Agabus-mik sivullikkauğimigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqagniqsuq niğisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiiñ niğisunnaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukliupkaqługu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutin ukpiqtuat sivunniğniqsut aatchuutininik tuyuqağukhutin piyummiñagniqtutilaagmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Ilinich tuyuğniqsut aatchuutininik Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruat qaukñitñun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ŋum aullağniñiğaa nagliksaaqtitchiliq ilanitiñik ukpiqtuanuruat. ² James, John-ŋum aniqataa, savikpanmik tuqqutinniğaa. ³ Aasiiñ Herod kaniqsikamiñ quyalitñiñi Jew-ŋuruanik tigiñiğaa Peter suli nanjitichiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriha atuummiñiqsuq niğilhatni

pupsaṅniḡilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruṅ inillaṅniḡaat isiqsiviṅmun, qaitlugu sisamaiṅnun aṅuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ṅum sivunniḡaa Peter tikiutilugu iṅṅunun atanniḡsitchuklugu niḡiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauḡmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtauḡhani ukpiqtuaṅjuruatli iṅiqsruutiniḡaat piḡiqillapiaqhutiṅ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaḡha Isiqsiviṅmiṅ

⁶ Herod-ṅum tikiutisukka Peter iṅṅunun atanniḡuklugu sivuḡaatni iṅuich. Unnuanṅani anitchiḡiksraṅan iṅṅunun Peter siṅniḡisusq akunḡatni malḡuk munaqsrik, malḡuiṅṅik kalimṅiḡṅik pituqaqhuni, suli isiqsivium paanṅi qau-naksriqaqhutiṅ munaqsriṅṅik. ⁷ Taimmaiṅnaq atanḡum isaḡulḡa sagviḡṅisusq, isiqsivium iḡua qauplugu. Isaḡulgum iḡiqsaḡniḡaa aksiklugu Peter tu-iqqanḡagun nipliutiḡlugu, “Qilamik makittin!” Tavrauḡaa kalimṅiḡich katanṅisut tayaḡnikniṅ. ⁸ Isaḡulgum qilamiksriḡniḡaa, “Tapsiaḡiksaḡutin, aluḡutikkiṅ atilugik.” Peter taatnatun piṅisusq. Isaḡulgum nipliutipsaaḡniḡaa, “Ulīgaḡutin malinḡa!” ⁹ Peter-m maliaḡsiṅniḡaa isiqsiviṅmiṅ kanṅisillapiaḡaluaqnagu isaḡuliṅmun taatna piḡi. Ilaa siṅṅaqtuḡasukniḡniḡisusq. ¹⁰ Apqusaḡutiniḡaa sivulligṅi qaunaksrini tugliṅitṅi sulipsuuq, aqulliupluguasiṅ tikiṅṅisuk savigruaḡmun paamun anigisiḡlutik nunaḡqimun. Taamna paa aṅmalḡiṅṅisusq iṅmigun, ilinṅikaasiṅ aniplutik. Ilinṅik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiṅ taimmaiṅnaq isaḡulgum unṅniḡaa Peter tamaṅa. ¹¹ Tavrani Peter-m kanṅisivaaluaḡsiṅniḡaa tamanna atuumaruḡ. Uvva itaḡniḡisusq, “Nalupḡiginiḡiḡa Agaayyutim tuyuqaḡha isaḡuliṅmiṅṅik annautisaḡḡa Herod-ṅum aṅalatchiḡhaniṅ. Ilaan anniḡsuḡmigaanṅa Herod-miṅ suli Jew-ṅuruaniṅ piyaḡquisuktuanṅiṅ uvamnṅik.”

¹² Taamna qauḡriaḡpalaktiqami utlautiniḡisusq kinḡanḡanun Mary-m, aakanṅan John Mark-ṅum. Tavranṅi iṅugiaktuḡ katimaniḡisut iṅiqsruqhutiṅ. ¹³ Taluata silataani Peter katchaqtuḡniḡisusq. Niviaḡsiaḡ atiqḡniḡisuaḡ Rhoda-mik utlautiniḡisusq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa iḡisaḡḡiḡniḡaa. Quviatchaḡtiḡpaitḡluni aṅmautigaluaqnaguunniṅ utiḡṅiḡniḡisusq kiṅmunun uḡaḡiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniḡaat, “Kinniḡivaluktutin!” Aglaan taamna niviaḡsiaḡruk nalupḡisunṅiṅisusq. Aasiṅ kiulḡiṅṅiḡaat, “Irrusia pivalukkiṅ.” ¹⁶ Peter-m nutqautiniṅniḡaa katchaḡtuḡi. Kiisaimmatai aṅmautiniḡpaat. Ilinṅisa qiniḡamitruṅ quviḡutchaṅniḡisut niḡiunḡillaqhutiṅ. ¹⁷ Peter-m urriḡaniḡai nipaisaaḡuplugich aasiṅ uḡautiaḡsiḡlugich qanuḡ Agaayyutmun annisisilaḡmiṅṅik isiqsiviṅmiṅ. Uḡautipsaaḡniḡai, “Kilikkumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiṅ ilaa aullaḡniḡisusq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutḡikman isiqsivium qaunaksrai aupiḡḡanṅisut. Kanṅisitḡaiḡniḡaat qanuḡtilaanṅa Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiṅ tiliriṅisusq iṅṅunun pakaḡuplugu Peter aglaan paḡiniṅniḡaat. Herod-ṅum apiḡsruḡtuḡqaḡniḡai munaqsrit aasiṅ tilisigiplugich tuḡqutquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miṅ aullaḡniḡisusq ittuallagiahuni Caesarea-mi.

Herod-ṅum Tuḡuḡha

²⁰ Herod-ṅumguuq qinnausimallapiaḡniḡai iṅuich iṅuuniaḡtuḡ Tyre-miḡ Sidon-miḡ. Taatnaqhutiṅ ilinṅisa katiḡlutinṅ qiniḡiaḡniḡaat Herod. Taapkua utlautiruḡat sivulliuplugu ilauraannaktaḡniḡaat umialḡum tuglia, taamna atiqḡtuḡaḡ Blastus-mik. Aasiṅ taatnaḡqaqhutiṅ utlautiḡlutinṅ Herod-mun iṅiqsruḡiaḡniḡaat qiniḡiḡusimaaliksrāḡmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miḡ Sidon-miḡ niḡiqḡḡiḡaḡtuḡ umialḡum nunagikkaṅaniṅ. ²¹ Uvvaasiṅ nalu-naiḡsami uvlumi Herod atnuḡaaqtuḡhuni umialḡutnaḡmiṅṅik aquvinniḡisusq atanḡuḡiṅmiṅṅun uḡautriviksraḡmiṅṅun iṅṅniḡ. ²² Tyre-miḡ suli Sidon-miḡ

naalagniruat Herod-mik nipliagaqsiñiqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inūhīñāq nipiqañitchuq taatnatchiñik.” ²³ Taimmaiñāq Agaayyutim isağulgan Herod atniğñatchiğñigaa injalaunīñi atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niğīñigaa aasiñ tuquniqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñiqsut Agaayyutim uqałhanik aasiñ iñugiallapiaktuut akuqtuğñigaa. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiknik utiğniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark inmikun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalħa Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaa-mun Savaamun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqağniqsut iñuñnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliñmik Taaqsi-panmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqağniqsuaq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik. ² Uisauraağniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvañnun savaaksranun tuqluummatigikkamnun iliniknun.” ³ Tavra uisauraaqhutin agaayuanikamin arganmiknik patiklugiglu tuyuginiğaiç.

Uqqiraqtik Cyprus-mulħak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuginiğik Barnabas-lu Saul-lu. Iqliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakña tiksigñiqsuk qikiqtamun taiyuutiliñmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinik tikitñamik Salamis-mun nunaaqqiuramun Cyprus-mi quli-aqtuagñiqsuk Agaayyutim uqałhanik Jew-ñuruat katragviatni. John Mark-mik ikayuqtiqağniqsuk. ⁶ Tavrakña nunakuaqhutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñiqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñiqsuk anatkumik Jew-ñuruamik atiqatuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqağniqsuq sivuniksriqiraunipluni. ⁷ Ilaan ilannağiniğaa kavanaauruag taavrumani qikiqtami, atiqatuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuanupluni. Taavruma kavanaauruanguuq aiyugaaqtullapiagñigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma anatkum Elymas-ñum akilliliqsuğniğik taapkuak atakkii kavanaauruag ukpiqsritqunitlugu Christ-mik. ⁹ Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim ajalatagigaa Saul, taggisiqagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ñum qiniqamiuñ naliñiñaaqlugu taamna anatkuaq ¹⁰ nipliutiniğaa, “Ilvich tuungaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruag uumiginiğin ataramik kinniplugich iñuich pisaasulipkun. Uqautiginaiğun Agaayyutim ilumutuulħa sagluuqtuanunilugu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiññuqsagñiğaaatin. Qiñitlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnagluqaaqtuq Elymas-ñum ilitchuqligñigaa taaqtuamun matulħak irrañmi. Ilaa saptaaqsiñiqsuq kisumun iñuñmun tasiullañniaqupluni arganmigun. ¹² Kavanaauruam qiniqamiuñ taamna atuummiruaq ukpiligñiqsuq quvigutçakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaaqatiunilu Antioch-muñniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaaqatiunilu Paphos-miñ tiksigñiqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ñum uniniğik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igligniqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ñuruat minguiqsiağviata uvluañni utlautiniqsuk katragviatnun aquvitlutikaasiñ. ¹⁵ Moses-ñum maligutaksraña suli sivuniksriqirit aglaanitiñiñ agliqianikman katragvium qaukñisa itnağiniğinik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqağuptik pitchuksaagutmik iñuñnun uqaqugiptigiñ ilinitiñun.”

16 Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiñigai, “Jew-ñuqatiumaan suli sumiñuruapayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalagnillaksitña!
 17 Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliavut piksraqtaaginikkañi. Ilaan kamanaqsipkaqlugich taimani iñuuniałhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ sanñimigun kamañaqtuakun. 18 Suli malgukipiani ukiuni Agaayyutim iglutuqlugich Israel-aagmiut iglaułhatni suviksrailaami munagiplugich. 19 Tavra iñugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich iñuksraqtağmiñun nunaksrirutiginigaa. 20 Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malgukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñigai sivulliuqtiksranitñik iñuguğniałhanunaglaan Samuel-ñum taivruma sivuniksriqirim. 21 Aasiñ taapkua Jew-ñuruat umialiqaguaqsipmata Agaayyutim qaitchiñigai Saul-mik igñiñanik Kish-ñum kiñuvianiñiñ Benjamin-ñum. Malgukipiani ukiuni atanniqsuqtigiluummaan umialiginigaa. 22 Aglaan Agaayyutim Saul piiqlugu inaniqsinnigaa David-mun umialiguqluguasii taapkunña. Taamna iñuk Agaayyutim itnautigimanikkaña sivuani, ‘Taamna David igñiña Jesse-m iñuk quviasuutigigiga atuigisipluni pisuligikkamnik iluqaagun.’ 23 Taavrumakña David-ñum kiñuvianiñiñ Agaayyun tikiutruruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiqsrułigmisun. 24 Sivuani Jesus-ñum agğiłhan John-ñumli quliaqtuagutiniğai iluqaisa Jew-ñuruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. 25 Aasiñ John naatchiyasikami savaagmiñik ilaan nipliutiniğai, ‘Kisuunasugivisitña? Uvaña taivruminñañitчуña niğiugikkaqsi. Ilaapiaq agğigñiaqtuq kiñupkun. Uvaña taivruma isigaiñi aluğutaiqsiksraulunñaunniñ nalliummatinitчуña.’

26 “Aniqatiumaan, Abraham kiñuviağikkañasii suli iluqasi uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuğiakun tuyuruq uvaptiknun. 27 Jew-ñuruat iñuuniaqtuata Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummagmiñ ilitчуğiniñigaa Jesus Anniqsuutałha. Minguiqsiagvipayaami agliqirağigaich uqauttutitich sivuniksriqirit ktrağvinmikni aglaan kañiqsisaitlugich. Patchisigikamitruñ Jesus ilinisa ilumun atuumapkağniğaiç sivuniksriqirit uqautigikkañich. 28 Sumikunniñ patchisiksraitçaluannağmiñ agvisiksraitçugu inigniğaa Pilate tuqçutitquplugu. 29 Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai maliguaqtaiñ atqagniğaa kikiaktuutriviñmiñ inillakçuguasiiñ iluviğmun. 30 Aglaan Agaayyutim anitqiksinnigaa tuqułigmiñ. 31 Iñugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuğniqsuq tamatkunña igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkua ilisimaraurut ilaagun iñugikkaptiknun Jew-ñuruanun. 32-33 Uvaguttuuq uqautigiptigiñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkaña sivulliaptiknun pakma atuumapkağniğaa uvaptiknun kiñuviañuruanun anitqiksitnamiuñ Jesus iñuuligmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruq itna,

‘Ilvich igñiğigikpiñ,

ugluvak aapağuqtuña ilipnun.’

Psalm 2:7

34 Agaayyutim anipkaqamiuñ Jesus tuqçutqikkumiñaiqlugu akiqsrup-saagniqsuq itna,

‘Aatchuqniagipsi ipqitçuaniglu nalupqinaitchuaniglu akiqsruutigikkamnik David-mun.’

Isaiah 55:3

35 Taatnaqçuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipliğniqsuq,

‘Savaktin ipqitçuaq aupkağumiñaitkiñ.’

Psalm 16:10

36 David-guuq savautrigaluaqmuruq Agaayyutmik iñuuligmiñi. Tuqupman iluviğniğaa piqasiutiplugu sivullianiñun, timaa aasiñ tavrani aupluni. 37 Aglaan taimña Jesus Agaayyutim anipkakaña tuqułigmiñ

aunaitchuq. ³⁸ Iauramaan, iluqasi kaniqsiruksraurusi ilumutuuhigmik quliaqtuagikkamnik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqilhiñaugai killuqsautisi. Kiñaunniñ tupiksriñiaigmigun maligutaksraiñik Moses-ñum nalaunnasipkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsriruaq ilaanik nalaunnasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititchi. Atuumminitchumauq ilipsitñun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuagilugu piyaqqugñiaqtusi.

Iñuupkağlusi savaaqagisiruñña ukpiğiyumiñaisapsitñik unniñ iñuum uqautiniağaluaqpasi.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katragviatniñ iñuich aiyugaaqtu-aqsiñigaich utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagiaquplutin tamarrumuuna. ⁴³ Kinuagun katimañhum iñugiaktuat Jew-ñuruat suli muksimaaqtuat Jew-ñuruat ukpiğusiatnun maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaagnigaich ataramik tunnavigitquplugu Agaayyutim ihuaqqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqañhanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-ñuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalillapiaqhutin akikñaqługich Paul-ñum uqautai uqağniqluutiaqsiñigaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqs-ranillapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqañha sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnalipsigun ayakkiksi iñuuhig Agaayyutitñaqtauruuq. Taatnamik uninñiağipsi aullağunuk tamatkununa Jew-ñunitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailiplugu,

‘Nalunaiqsagigikpiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ñunitchuanun anniqsuquplugich iñuich suniananipayaaq nunam.’ ”

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-ñunitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqañhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuuhigaquplugich Agaayyutitñaqtauruamuk ukpiqsriligiñiqsut.

⁴⁹ Uvvaquuq Agaayyutim uqañha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağanik kamagikkauruanik taluqsriruanik Agaayyutmik suli qaukhiñik taavrumani nunaagqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ.

⁵¹ Uqqiraqtik ipsunigaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuniqsut Ippitchuam Irrutchim aňalatlugich.

14

Iconium-miñhak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun ut-lautilgiñniqsuk Jew-ñuruat katragviatnun. Uqautrillautapiağatagniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu ukpiqsriliqsitlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriryumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ñunitchuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriruanik. ³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuañhakni ihuaqqutriligmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaq uqauttutaak ilumutuulha. ⁴ Nunaagqim iñui

malguiguḡniqsut, ilañich iñuich ilaliutiplutin Jew-ḡruuanun atlatsuli tappiuti-plutin uqqiraqtinun. ⁵ Kiisaimma Jew-ḡruñitchuat suli Jew-ḡruuat sivul-liuqtituummaḡmin sivunnigñiqput añallaqḡugukḡugik unniñ miḡuqtuḡlugik uyaḡañnik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchuḡikamitku taamna sivunniugun qimañniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqḡinñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilḡiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniguuq Lystra-mi qinḡniqsuk iñunmik pilguirrutiaqtuamik isigañmigun anilḡataḡmiñiñaglaan. Pisunḡañiñniqsuq aglaan aquppitḡapluni. ⁹ Taamnaguuq naalaḡniñniqsuq Paul-ḡum uqauttutaiñun. Aasiñ ilitchuḡiplugu taavruma ukpiqsrilaña iluaqsikkauḡksraḡmigun Paul-ḡum qinḡiaqsiñiḡaa nalaagun ¹⁰ nipliutiniḡaa nipitusipluni, “Qikaḡiñ.” Taamnaguuq añun maksriñniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguuq iñugiaktuam Paul-ḡum savaaḡikkaña qinḡiamiuñ Lycaonia-ḡmiuraaqhutin niprallañniqsut itnaqhutin, “Agaayyutivut iñuguḡniqsut aasii atqaqhutin uvaptiknun.” ¹² Atchigñiḡaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavraniguuq piḡaḡniqsuat agaayyuvinmik aanguaḡmiknun Zeus-mun silataani nunaaqḡim. Aasiñ agaayuliqsi taamavrumuña Zeus-mun tikiutriñniqsuq uumaruanik añusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillaḡuaqsiñniqsut kamaksrisukhutin uqqiraqtinik.

¹⁴ Uvvaasiñ ilitchuḡiaqsikamitku taamna Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu aliktuḡniḡaik atnuḡaatik aasiñ upaktuutiplitik itnaqhutik tamatkunuña, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasigaqpsi? Iñuñhiñauruguk ilipsisuntuuq. Agḡiqsuañuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluqhusi matkunakña agaayyutinñuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu taḡiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaanianiktuami iluqaisa iñuich ilatchigñiḡai sivunnitḡasiplugich iñuuniaḡhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kañiqsimapkaḡniḡaa nakuuruañuñi savaallautagḡmigun, sialuk tatpakmakña qaitḡlugu suli niqiksrat nautchiat piviksrañisigun qaisimaḡai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnailiplugu uqautiuraḡniallaisa Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu nutqaqtipqauraḡniḡaik tunillaḡiksrañatniñ inmiknun.

¹⁹ Aasiñ ilañich Jew-ḡruuat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ suli Iconium-miñ tavrunaḡlignḡniqsut. Tavra piqatiksraḡniaqtuqhutin iñugiaktuanik inmiknun uyaḡañnik miḡuqtulḡiñniḡaat Paul. Kalinḡniḡaat anitlugu nunaaqḡimiñ tuqunasukniaḡlugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiunḡi katipmata avataanun Paul makitluni utiḡniqsuq nunaaqḡimun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullalḡitḡutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utiḡhak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuagmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsrilignḡniqsut. Tavraasiñ utiḡniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaḡlugich tunḡaviqaquplugich Agaayyutmik, uqautiniḡaich itna, “Uvagut iglutuqtuksraurugut iñugiaktuanik iñuilluḡutinik isitlasiñiapiḡuta añaayuaḡtaanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchaḡikamik ukpiqtuañruuanun nalunaiqsisiragḡniḡaich ukpiqtuañruuat qauḡksrañitñik, suli agaayyutiaqhutin uisauraaqhutinlu tamarrumani uvlumi inḡisruutiniḡaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunḡavigikkañatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunaḡani Pamphylia-mun tikiññiqsuk.
²⁵ Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallataq uqautigiasilgiññaak, tavrakḡaasiiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakḡa tiksiquhutik utigñiqsuk Antioch-mun aullaqqaagataḡvinmiknun. Tavrakḡa aullaqtuak ukpiqtuanḡuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautihakni inmiñun. Taavrumaḡa utigñiqsuk naatchikamik savaagmiknik.
²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanḡuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaanik tumigiplugik suli Jew-ḡunḡitchuatunniiñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavranciasiiñ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilaḡich tikiññiqsut Antioch-mun. Iḡisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitḡutchiqsimaichupsi timipsigun tuvraqḡugich Moses-ḡum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsuk ilinḡitnik taavrumuuna. Taatnaḡhutinḡ sivunnigñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilaḡugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigirusraḡigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanḡuruat qaukḡinḡitlu tamatkunuuna Moses-ḡum tillisaigun. ³ Taatnaḡhutinḡ ukpiqtuanḡuruat inisa tuyuḡinigaich. Iḡligñiqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutinḡ Jew-ḡunḡitchuatunniiñ mumiññiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanḡuruat piqasiqhutinḡ uqqiraqtinik suli qaukḡigñik paḡlanigaich. Taapkunḡa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaḡa inḡmiktigun. ⁵ Aglaan ilaḡich ukpiqsruuat Pharisee-ḡusuuruat makinniqsut itnaḡhutinḡ, “Jew-ḡunḡitchuat ukpiqsruuat nalunaitḡutchiqsuksraupiaqtut uqautikkautinḡ tupigiraksraḡinilugu maligutaksraḡa Moses-ḡum.”

⁶ Taatnaḡhutinḡ uqqiraqtitlu ukpiqtuanḡuruat qaukḡinḡisalu katimaniqsut isummatigisukḡugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqamata Peter makitluni nipliḡñiqsuq, “Aniqatiumaan! Iḡisimarusi inḡlḡaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaḡa uqaḡiaqpluḡa tusaayugaallautamik Jew-ḡunḡitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiiñ Agaayyutim iḡisimahḡmigun iñuich isumaḡitnik uqaḡigaa akuqtuḡi Jew-ḡunḡitchuanik qaitchiplugich Ippitchuamik Irrutchimik, atripluḡu qaitchiḡi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinḡillu atlakaagḡisḡitkaatigut. Killuqsautinḡitnik natqitunigai ukpiḡiaqutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiuḡ Agaayyun suli Jew-ḡunḡitchuat tupiksripkaḡniaḡlugich tillisunik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiḡigikput Agaayyutmun anniqsuḡiqput iḡuaqutriḡhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutinḡ naalaḡniñiqsut Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuagḡaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtaḡikkaḡagun inḡmikkun akungatni Jew-ḡunḡitchuat. ¹³ Uqaḡuiqmaknik James-ḡum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsiḡna! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullaḡniipluni ukpiqtitlugich inḡmiguaqtitchaḡugu Jew-ḡunḡitchuaniiñ iñuksraqtaaqatuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaunḡun immiutiḡha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶ ‘Aquagun Atanguruaḡa utigisiruḡa.

Aasiḡi ikayuitqikkisiruḡa David-ḡum kinuviaḡiñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkaauruaq.

¹⁷ Iluqağminj atlatlu iñuich pakaaqagumuut Agaayyutmik, iluqağminj Jew-ñunitchuat piksraqtaagikkatka uvañnun.

¹⁸ Taatna Atanguruaq uqaqsamaruq, ilitchugipkairuaq tamatkuninja inilgaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiñ uvañali sivunniutigiga uqumailliuqtitpañasunaqñagich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksranisigun Jew-ñunitchuat mumiksuat Agaayyutmun.

²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillautumakpan aanguanun nigiqunillugu, suli qaayugnaqtuağimñ atlatukun piisimaaqulugich, suli augiqsimailaanik nigrutituqunillugich unniñ aukuqunillugich.

²¹ Taimakñaqaña Jew-ñuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich iñunñun katraqvinitñi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpiqtuanñuranun Jew-ñunitchuanun

²² Tusaakamisigij uqqiraqtit suli qaukñuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanñuruat sivunniğñiqsut añutinik piksraqukhutiñ Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutiñ Judas-mik taggisraqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautauñiqsuak ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutiñich tuyuuniqsut,

“Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukñuruaguutlu, tuyuqtugut nayaaññağmik iluqaitñun Jew-ñunitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-milu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilanitiñun ilagikkaptiknun ihuillutaagñiplusi akatulusi uqaligimikkun, taatna pitqulugich piñitkaluaqtitlutiñ uvaptiknun.

²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqagtugut uqagiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-milu Paul-milu, ²⁶ taapkuak iññuk suksraagiruak iñuuhigmiknik savautriğimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisuñitlusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuninja atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niginiñasi auktusunaqasi lu unniñ qimisimaruanik nigrutmik niginiñasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtuağimñ atlatukun. Taapkunakña qaunagigupsi pillautagñaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkağniğaiç iluqaisa ukpiqtuat aasiñ qaitchiplugich taapkuninja aglañnik. ³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutiñich quviatchañiqsut pitchuksaagigimikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauhigmikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaqługich ukpiqsriğimikkun sayyaxsaqługillu. ³³ Aasiñ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunitñik taikuuqhutiñ aullaqtinnigaiç kiñumun tuyuginitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunniğñiqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñağniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanguruam uqalhiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avithak

³⁶ Kiñuvatigun Paul-ñum nipliutiniğaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqalhanik quliaqtuağvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kaniqsityagługu qanuğli pisilañat.”

³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisunigaa John Mark aullağumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ihuaginitkaa aullautiħa ikayunitlugikkii quliaqtuaqmaknik, unitlugikunniñ Pamphylia-qsiuħakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillapiagñiqsuk

piqatigiiñgihutikunniiñ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullañiqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraxhuni Silas-mik aullañiqsuq. Ukpiqtuaqatiutik injiqsruutiniğaich Agaayyutmun qaunagitquplugik igliħhakni. ⁴¹ Igliñiqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiiñ Paul-ñum sayyaksaxlugich ukpiqtuanjuruat ukpigutinich.

16

Timothy-m Piqasiutiħa Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluaxamik tikiłgatañiqsuk Derbe-mun suli Lystramun. Tavraniguuq ukpiqtuaqaxmiñiqsuq atiliñmik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpiqtuanjupmiñiqsuaq Jew-ñupluni aglaali aapaña Greek-ñupluni. ² Iluqağmiñ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-mi lu uqautigillau-tagñigaat taamna Timothy. ³ Paul-ñum Timothy maliquniğaa injmigun. Taatnaqħugu nalunaitñutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ñuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunaitmatruñ taamna Timothy aapaqaxħa Jew-ñunitchuamik. ⁴ Apqusrautiħgmikni nunaaxqiurani uqautiniğaich ukpiqtuanjuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukħiħ Jerusalem-mi sivunnikkañitñik ilinjitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutin ukpiqtuanjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriħgmiktigun suli ilaniktuuğniqsut ukpiqtuağtuaxunik uvlugağipman.

Paul-ñum Qiñiqquuraaxħa Troas-mi

⁶ Taapkua igliñiqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ğmiut nunañat. Ipiqtchuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muutrininñiqsut. Ilinich taunujaninñiqsut. ⁷ Aasiiñ qallikamitruñ Mysia-m killiña saqusukkaluağniqsut Bithynia-m tunaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutchiğmigun taatnamuquninñigai. ⁸ Taatnaqhutin nalğugniqsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquuraaxniqsuq Macedonia-ğmiumik qiñiuaqtuqtuamik itnaqhuni, "Macedonia-mun ikaaxutin ikayuğiaqtigut!" ¹⁰ Paul qiñiqquuraaxtitqaaqħugu itqanaiyaqtiaqapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikipigikput tuqħuqput tusaayugaallautamik quliaqtuağiaqupluta iñunun taakipkunuña.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuağuxħa

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalğuxhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksixhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukħimun nunaaxqiatnun Macedonia-ğmiut, iñugiaktuaxnik Rome-mağmiunik iñuuaqtuaxmun. Taavrumani nunaaxqimi uvliaqtugut. ¹³ Minguiqsiağvium uvlua tikitman anipluta nunaaxqimiñ utlaurugut kuugum siñaanun injiqsruğiağasugiplugich. Aquvitnapta uqaaqtuutrirugut ağanik tavruxaptuuq katiruanik. ¹⁴ Ilañat naalaqtikput atiağniqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanuniqsuq sunauraammağiksuanik ukiħhaanik, agqiqsuanjupluni nunaaxqianiñ Thyatira-m. Kamaksriruanuniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsipkağaa akuqtuiliksrananun Paul-ñum uqağikkañinik. ¹⁵ Taamna ağnaq paxtaakkaukami piqasiqhuni tupiqatiuninik ilaan aiyugaaxlugich itnaqhuni, "Ukpiqtuanjunasugigupsitña utlauttuttitchi tuppamni itchaqtuağusi." Kayunaxiğniğai tukkiqħugichaasiiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtauxħak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilañatni injiqsruğviptiknun utlautiħaptikni kipaluuniksuaq niviaqsiağksraq nalautkikput. Ilaa tuunqaqtaqaxniqsuaq taatnatchikun sanñiqaxiğmigun sivuniksriqipluni, aasiiñ atqunaq maninmik piñiñautinikkaña atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsiaatigut nipliapluni itna,

“Ukua iñuich savaktai kamanagñiqsraurum Agaayyutim.” ¹⁸ Iñugiaktuani uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnagñiqsuq. Uvvaasiiñ Paul-ñum ađiuplugu kinjaqlugu irrusiq itnagñigaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguq tuunğaqtatq aniñiqsuq niviaqsigaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchugikamiñ maniññañniutrin piiqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniğaiç. Kaliksraqlugik katimmavinmuutiniğaiç sivulliuqtinittun.

²⁰ Rome-magmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniğaiç itnaqhutin, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñuñnik nunaaqqipsitni. ²¹ Iñisautriplutin atuqtaksrirutit akikñaqlugich malinñiakkavut. Rome-magmiunurugut! Ilinjisa ilisauttutinich akuqtugumiñaitkivut unniiñ tupigiyumiñaitkivut.”

²² Iñugaagruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-magmiut aňalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnugaaniknik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasii ipiğaqtuquplugik. ²³ Ipiğaqtuqaaqlugik isiqtaupkağniğaiç, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillañniğik qamaniakñimun inimun, isiganiglu payañaiqsuusiqlugik uqumailanik qiruñnik.

²⁵ Uvvaasiiñ unnuaqpaguğunnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlas isiqtauqatinikñik naalağniñiğaiç.

²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunñavii auliyañniqsut, talupayaat aňmaqlugich suli kalimñiğich isiqtapayaaniñ katakhutin.

²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchugiplugu talut aňmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqgutçagumaqsiligñiqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ñum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!”

²⁹ Isiqsiri qinñuağniqsuq nannimik. Itçhağlukami tatkivuna punniqsuq uulillağmi sivuğaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakña annisikamigik atlamun apiqsruğniğik, “Añutiik! Qanuğluñali anniqsuğayaqpiç?”

³¹ Taapkuak nipliutiniğaaç, “Atañuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriłutin anniqsuğisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqalhiñik quliaqtuagvigiąsiñiğaaç atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguqman isiqsirim iğguaqsiñiğik atniğniñik aasiiñ ilaa tupiqatituummağmi paptaaqtikkauniqsuq.

³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiğmiñuutiplugik niğipkağniğik. Tupiqatigiich quviatçañniqsut ukpiğiagutriplutin Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaagutqikman Rome-magmiut aňalatinjisa aikñiqsuqtin tiliñiğaiç anipkaquplugik taapkuak aňutik aullaqtillugilu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniğaa itna, “Qaukñiich anitqugaatik Silas-lu. Aullaññaagututik aniurağniğitçik.”

³⁷ Aglaan Paul-ñum aikñiqsuqtit nipliutiniğai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvağluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiğaqtuqhunuk iñuñnun qinñiqtitlugu inillakmiplunuk isiqsivimun. Uvaguktuuq Rome-magmiunuruguk. Uvvami pakma aullaqtitçunniqpatiguk iriqqakun?

Taatniitçhumiñaiapiaqtuq! Rome-magmiut qaukñiich inmiknik uvunağutin anipkağlisiguk!” ³⁸ Aikñiqsuqtit Rome-magmiut aňalatinittun uqautiniğaiç Paul-ñum uqautai. Tusaakamiñ Paul-lu Silas-lu Rome-magmiunulhakkuntuuq iqsitçañniqsut.

³⁹ Taatnaqhutin uqapsaagiğniqsut ilinikñun. Anipkağniğaiç isiqsivimniñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivimniñ utlautiniqsuk Lydia-m kinunğanun. Tavrani ukpiqtuqaqtiutik qinñilgiñiğaiç suli pitchuksaaqlugich aasiiñ unitlugich.

1 Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igligniqsuk Thessalonica-mun piqagñiqsuamun Jew-ñuruat katragviatnik. 2 Piragñiqsivium tavrungalgiñiqsuq iñuñni uqaqataupluniasiiñ. Piñasuni minguiqsiagvium uvluani kaniqsipkautiginiñgai Agaayyutim uqalhi, 3 suli nalupqinaiyağunñigaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqatauruksraulha suli anitqiksuksraulha tuquliğmiñ. Paul-ñum itnağñigai, “Taamna Jesus uqağikkağa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” 4 İlanich Jew-ñuruat ukpiqsrililapiaqhutin ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsuttuq iñugiaktuat Greek-ñuruat agaayusriqisruuruat suli qulliuruat ağnat. 5 Aglaan Jew-ñuruat siqñaligñiqsut. Katitchiñiqsut nalaunñaniuranitchuanik iññukhutin piqatiksragmiknik. İlinisa nunaaqqim iñui akatkaqsiñigaiç. Isigiağñigaa Jason-ñum tupqa pakakhutin Paul-miglu Silas-miglu iñuñnuutisuklugik. 6 Aglaan paqinittamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatu kaliksragñigaiç nunaaqqim ayalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqqiptiknuñiqsuk 7 aasiñ Jason-ñum tukkiqsimaplugik. Paaqñanigaiç tillisai umialgum Rome-mi, uqaqhutin atlamik umialiqagñiplugu atiqaquamik Jesus-mik.” 8 Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqqimlu ayalatai akannigaiç uqaatchagutihğmun. 9 Taatnamik ayalatit Jason-lu atlallu annitchiqsinnigaiç maninñik aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miithak

10 Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunñiknik Paul-lu Silas-lu aullaqtinnigaiç Berea-mun. Tavrani utlailigñiqsuk Jew-ñuruat katragviatnun sivuanisun. 11 İñuich Berea-mi uqautisunñatlukpayaagñiqsut apkunakña Thessalonica-ğmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutin uqaliq naalaqlugu, suli uvlugagipman Agaayyutim uqalhi ilisaagñigaiç ilitchuginiapiaglugu tamanna Paul-ñum uqağikkaña ilumutuutilaanagun. 12 İñugiaktuat tavrani ukpiqsriligñiqsut, iñugiaktuat qulliunuplutin Greek-ñuruat ağnatlu anutitlu. 13 Aglaan Jew-ñuruat Thessalonica-mi tusaanigaa Paul-ñum Agaayyutim uqalhiñik quliaqtuaqagñipluguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtigñiqsut akatchi-aqsilgitlutin iñuñnik isaalhiñaaguglugich. 14 Ukpiqtuatu qilamiksrigñigaa Paul aullaquplugu taunña tağium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñagñiqsuk Berea-mi. 15 Taapkua aullautruruat Paul-mik taunña autinnigaa Athen-mun. Taapkuali Berea-ğmiut utigñiqsut. Paul-ñum uqautitquniğik Silas-lu Timothy-lu inmiñuquplugik piyumiñaqsiqauraqpaknik.

Athen-miitha

16 Paul taqqiğmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchal-lapiağñiqsuq qinñiqami iñugiaktuanik aanguanik nunaaqqimi. 17 Paul uqaqatiqagñiqsuq Jew-ñuruaniglu katragviatni suli Jew-ñunitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvlugagipman uqaqatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. 18 Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ñuruaniglu Stoic-ñuruaniglu ilisautritñik qapiqsigitraqatiqagñiqsuq. İlanich uqağñiqsut, “Sumik una uqavaalakti uqaksraqtuva?” İlanilliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutininik una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginigaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik suli anitqihğmik. 19 Aasiñ tikiutiniğaa Paul sivuğaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqlugu, “İlisimasukkaluaqtugut tamarrumina nutaamik ilisauttutigikkapnik. 20 İlan tusaakkapta atlayuagigikput. İitchugisukkiput qanuututilaana tamarruma.” 21 Tamaanili iluqagmin Athen-nağmiut suli avakñaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkağmikun unniñ uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaǵniqsuq sivuǵaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naǵmiut! Iltchugigiga agaayyutinik ukpiqsrillapiaqi. ²³ Pisuktaullamni nunaaqqipsitni qiniǵitka agaayumaniǵvigikkasi. Paqittuna aanguaqtuǵvinmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniǵvigikkapsitnun nalugaluaqǵugu uqautiniaǵipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaǵikkaniñik. Atanǵuruuq qilañmilu nunamilu irviqanitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtanitni. ²⁵ Unniñ tunñanitchuq iñunñun qaitchiñksrañatnun inuǵikkaǵmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuuliǵmiglu aniǵniǵmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iñunmiñ atautchimiñ iñiqtaǵigaa iñupayaaq, taamna agǵiǵvigiplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuani iñiqtaǵigaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniǵaa taatnatun iñuich pakaǵikpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan iñuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilañisa uqaǵigaa itna, ‘Uvaguttuq ilaan qitunǵaǵigaaatigut.’ ²⁹ Tavra qitunǵaǵiniqmatigut isumaruksrañitchugut Agaayyutim irrusia atriqagasukniǵlugu aanguanik maninñik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniñ uyaganik piliukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutin piñhatni Agaayyutim tautuiñaǵaa iñhat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaaq mumiquplugu killukun iñhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsagaqtuq uvlumik atanniqaqsigumi nunam iñuanik nalaunñaruahikun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagñiǵaa iñupayaanun anipkaqamiun piksraqtaagimakkani tuqqutaulhaniñ.”

³² Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaqtuutaa anitqihikun tuqqutauhiǵmiñ ilañisa tipsisautiginigaa aglaan ilañilli nipliǵniqsut, “Naalaqtaup-saagukkiptigiñ.” ³³ Tavra Paul-ñum uniñniǵai katimaruat. ³⁴ Ilañisa iñuich piqasiǵniǵaa ukpiliqhutin. Piqasiqsai ilaqaǵniqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaa-ñuruat aǵnamiglu atilimik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miñha

¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiqaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli aǵnaatnik Priscilla-mik. Tavrunaptuuq tikitqammigñiqsuk atakkii Rome-maǵmiut atanǵata Claudius-ñum aqpiǵiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniǵiaǵniǵik. ³ Piññanñiutiqaǵniqsuk iñuuniutiǵiplugu palapkarriruaǵmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuñiqsuq taapkuñuñ. ⁴ Aasii minguiqsigagipmata Jew-ñuruat katraǵviatni uqaqatiqaǵaǵniqsuq Jew-ñuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqǵugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullaǵniñaniñniǵaa quliaqtuatluhi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutin pigiilplugu, Paul-ñum ipsunniǵaa qavia atnuǵaamiñiñ aasiñ ilaan kaniqsipkaqsaqǵugich qanuqhuni taatnaǵiǵmiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvañ patchisaiqsuñ. Uvañaniñaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuaǵisiruñ.” Taatnaqqaqǵugich uniniǵai. ⁷ Paul nayuutiqaqsiruq tupqani Jew-ñunitchuam atiqaqtuam Titus Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katraǵviata inniqsuaq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-ñuruat katraǵviatni,

ukpigiagutiniġaa Agaayyun qitungaqtuummaġmi. Suli iñugiaktuat Corinth-aġmiut tusaakamiñ uqaliġmik ukpiqsriliġmiñiqsut suli paptaaqtitlutinj. ⁹ Unnuat ilaŋatni Paul qiniquuraaġniqsuq. Agaayyutim uqautiniġaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqagiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiñ. Kia-unniiñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvaġmik ilaqaasiqluġu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqalhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutin tiggugluklugu Paul uqaqsittaagvinmuutiniġaat ¹³ itnaqhutin, “Uma iñuum ukpiliqsinniġai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akiknaqlugu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiiñ nipliñiñaaquqtuġlu Gallio-m uqautiniġai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginillugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalaġniġiksraġa anuqsrusiluñ ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiun uqaliqtigun iñuillu atiniŋisun ilipsilu maligutaksrapsigun, ilipsitñik ihuaqsaktaksraġigiksi. Taatnatchisigun atan-iqsuiyumiñaitchuñ.” ¹⁶ Taatnaanikami anipkaġniġai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷ Jew-ñuruat tiggugluñniġaat Sosthenes, aŋalataa Jew-ñuruat ktraġviata, ipiġaqtuqlugu sivuġaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginiñniġai.

Paul-ñum Utiħa Antioch-mun

¹⁸ Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñniġai piqasiqhuni Priscilla-miġlu Aquila-miġlu tiksiquhutin Syria-mun. Sivuni ayaliksraġmi Cenchreae-miñnaġmi niaqqi salipkaġniġaa pilġusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat ktraġviatnun tavrani uqaqatiqaġniqsuq Jew-ñuruani. ²⁰ Ittuatluuraallaqugaluaġniġaat inmikni aglaan Paul aŋiñiñniqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniġai, “Agaayyutim pitqtutigikpagu utiġihitchuñ ilipsitñun.” Aullalġiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniġik Priscilla-lu Aquila-lu tavrura. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniġiaqlugich ukpiqtuanuruat tavraknaasiiñ aullaġniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualġitñami qanutuntai aullalġiñniqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaaġiaqlugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaħa Ephesus-mi

²⁴ Jew-ñuruatliguuq ilaŋat atiqaqtuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiñniqsuq Ephesus-mun. Taamnaguq uqalguraununiqsuq kaŋiqsimmaagiksaunupluni Agaayyutim uqalhanik. ²⁵ Iliŋausiaqaqhuni Agaayyutikun aasiiñ piyummaticallapiqlugu ilisauttutiginiġaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ñum ilisimalħiñniġaa John Paptaaqtitchirim quliaqtuaġiħalu paptaaqtitchiħalu. ²⁶ Uqautriaqsiñniqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ñuruat ktraġviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agġisiñniġaak kiñuniġmiknun aasii ilisautipsaaqlugu sukuitluklugu Agaayyutim annautriħlatilaanjanik iñuñnik. ²⁷ Apollos sivunniqman aullaġukhuni Greece-mun ukpiqtuanuruat Ephesus-mi ikayuġniġaat aglakhutinj ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqlugich paġlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiġniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim ihuaqutriħhagun. ²⁸ Kaŋiqsiñniqsuq uqaaqtuutriħmigun akiħiħitħniġai Jew-ñuruat aasiiñ uqaqatigiiħmikni Agaayyutim uqalħatniñ nalunaġiaqlugu taamna Jesus Christ-ñuħa.

19

Paul-ŋum Ephesus-miitha

¹ Apollos-li Corinth-miitlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikilgataŋniqsuq Ephesus-mun. Tavraniŋuq nalautchiñiqsuq ilaŋitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruŋniŋai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiuniŋaat, “Tusaanjiñiqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtilaanani.” ³ Paul-ŋum apiqsruŋniŋai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniŋaat, “John-ŋum paptaaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ŋum itnaŋniŋai, “John paptaaqtitchiruaq iñuŋnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniŋai Israel-aagmiut ukpiqsriruksraulhat agqiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiŋa Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruŋ paptaaqtitauñiqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶ Aasiñ Paul-ŋum aksikmagich argaŋmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanuruat aŋalatkaqsiñiŋai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kaŋiqsiñatlaitchuakun suli sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷ Iñugiaktialaaqŋniqsut qulit malguyunnamik iñuŋnik.

⁸ Paul inniqsuq tavrani piŋasuni tatqiñi isaagahuni Jew-ŋuruat katragviatnun. Uqagatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuŋni Agaayyutim aŋaayyutaanik ukpiqsriŋiqsinniaqŋugich. ⁹ Aglaan ilaŋich taapkua pitchigiilauniqsut ukpiqsriŋitlutin. Uqautigiaqsiñiŋaat akilliliqŋugu agaayyutikuagiaq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ŋum uniñiŋai maliktitluni ukpiqsriuranun inmigun. Aasiñ uvluŋagipman ilisautriaqsiñiqsuq Tyrannus-ŋum ilisautriviani. ¹⁰ Taamna atuummiñiŋaa malgunni ukiuŋni. Taatnamik iluqatin iñuich Jew-ŋuruatlu Jew-ŋuŋitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ŋum avataani tusaaniŋaat Agaayyutim uqalha.

Atuumaruaq Igñiŋutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iñiqtaqŋniqsuq quvinqaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹² Iñuich iniqsruŋniŋaat Paul qaitquplugich nasaŋaurat atuanikmagich. Ilinisa tikiutinigaich atniŋnaqtuanun. Ilikamisigik nasaŋaurat atniŋnaqtuanun iluaqsikkauniqsut suli irrusiqŋuich unitlugich. ¹³ Ilaŋich Jew-ŋuruat iñuuniaŋniqsutunniñ irrusiqŋuyaiplutin iñuŋnik. Ilinich igliŋagumaatchaŋniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuagniŋaat anitchiullahiksraqtin irrusiqŋuŋnik Jesus atqagun, nipliutruqŋugich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ŋum quliaqtaŋiŋkanagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ŋuruat qaukiat agaayuliqsiniŋa tallimat malgunnik igñiŋutai uuktuagpaalukmiñiqsuttuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiqŋuich nipliutinigaŋai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguq nipliutiqqaaqŋugich iñuum irrusiqŋulgum mitchiqiniŋai piyukŋugich. Tatamnaqsillapiaqŋugu akiiliñiŋai. Taapkuaguq taatnasiŋaŋniqtuat pikiŋniqsut tupiŋmiñ atniqtat suli atnuŋaigutrat. ¹⁷ Iluqagmin Jew-ŋuruatlu Jew-ŋuŋitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruŋ tamanna atuumaruaq iqsitchaŋniqsut. Taluqsriŋiŋniqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸ Iñugiaktuat ukpiqtuaguqtuat uqagiaqsiñiŋaat sagviqŋugu iñuŋnun iñuuniaŋaluhiqtin aŋatkukun. ¹⁹ Suli iñugiaktuat ilisaaqtauat aŋatkuuŋnik katitlugich makpiŋaat ikipkaŋniŋaich iluqaitñun qiñiŋnaqsiplugu. Kisiqipmatigik makpiŋaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰ Taatnaiŋipluni Agaayyutim uqalha siaminniŋsuq suli iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplutin sanŋianik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumunaqqaagluna igliqtuksraugisiruna Rome-mun,” itnagñiqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinini tuyuginigik Macedonia-mun innagmi Ephesus-mi unataaniġu.

²³ Taatnaġhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ Inuk suliuqti atiqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinqaliugñiqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninqmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaanata maniññaktitpagañigai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqġugñigai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik piñqaliuqtinik aasii nipliutiplugich, “Anutiit, iġisimarusi taavruma savaapta maniññaktillautagagigaaatigut. ²⁶ Ilipsi iġitchuġigiksi qanugli taimna Paul nipliġagilġha aanguat iniqtauruat inuktigun agaayyutauninñiplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyunak Asia-mi inuġiaktuat inuich maligualigaiġh ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piiġiksrajanun. Taatnaġhiñauñitchuq. Atuumaniaqpaluqtuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpauran Artemis suuyumiñaiġiksraja suli taavruma aanguaqpauram piiġukkaugisiġiksrañaptuq, taavruma aanguaqpauram putqatagvigikkañata inupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguuq inuġiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnanñiqsut aasiiñ iġiallaksaqhutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruq siaminniqsuq iluqaanun nunaaqqimun. Taapkua akilġiuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malġuk Macedonia-ġmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniġaich katimmavikpauraġmiknun. ³⁰ Paul-tuugguuq taamunaġukkaluagñiqsuq uqagġaġuni katimaruunun aglaan ukpiqtu-aqatiunin pitquninñiġaat. ³¹ Iġanġisali qaukġiich ilannaanin qanniugñiġaat qinigtitqunitġlugu katimaruunun. ³² Taamapkua katimaniqtutulaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvaġiiksinniqsut kaniqsimallapiasunaqnaġu sumik kattutiqaqtilaaqtin. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqinniġaat sivuġaatnun katimaruat uqagvinmun nipliutiksraqaqhuniki. Urriqaplugich uqaqniuraġaluagñiqsuq inuñnun. ³⁴ Inuich ilitchuġikamitruñ Jew-ñutilaana iluqagmin iġialaniqsut malġunni sassaġniyunnaanini itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaaqqim analataata nipaiqsilġataqamigich inuġiakpauraqtuat nipliutiniġai, “Ephesus-miut! Inupayaam iġisimagaa Ephesus-mi piqalġha agaayyuvikpauranik kamanaqtuam aanguaam atriljanuruam atqaqtitlugu pakmakna qilanjmiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piġlaagilguitkaa. Taatnaġusi nipaiqsuksraurusi, qanuġaktitchiñiġauiqitchi. ³⁷ Inñuk uvunautiniġisi ivayaqtuinġitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanjtkaluaqtitlugik akiknaġlugu aanguaqpauraqput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktain akiknautiqaġumitruñ nalliat inuich, ittut piviksrat uqaqsittaaligmun suli taatnatchimun nalunaiqsaaqtugut ataniġnik. Taapkununa inuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuuq piqagñiġupsi qanutchimik pigisukkapsitnik inillaġhiñaupmiuq nalauullugu katimaġhatni nunaaqqim inuiñ. ⁴⁰ Nuyuaġnallapiaqtuami ittugut itnailiplugu akatauġaptigun uglupak. Pisanitchuugutiksraitġlugu iġialaġiġput qaisaksraitġhugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaaglugich aġiupkaġniġaa katimaġhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulġataanikmata inuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullaġniqsuq Macedonia-mun. ² Iġliġimiñi

tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilgitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani pinasuni tatqiñi. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iitichuginigai Jew-ñuruat sivunniulhat piyaqquguklugu. Taatnaqhuni igliñiqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum igñiña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginigai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶ Kinuagun niğiqpagvikaam puvlanñigilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliqługich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutipluta akunniqsaaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miñtha

⁷ Sivulliuplugu uvluni akunniqsaaam katirugut atautchimun nullautchigviliqiniqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuağviginiğai katimaruat unnuaqpaguğataqtitlugu. ⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiağğuuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutychus siñiñialillapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ pinayuaqniñ inat katanñiqsuq nunamun. Ilañ tikitmatruñ tuqaniñiqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanisqiamuñ iqittaagñiğaa nipliqhuni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmuña autaağniqsuq qaqqiamik niğiplutiñaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaagñiğai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹² Iñuich taimña nukatpiaq agğisiñiğaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiağniqsut.

Iglauhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpanmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpanmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilğitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, pinayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqağniqsuq nutqağunjitluni Ephesus-mun akuniitichunjitluni Asia-mi. Tikiluaguligniqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluni Pentecost-liqikpata Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqağuiqsaałha Ephesus-miut Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qanniğñiğai ukpiqtuanñuruat qaukñich Ephesus-mi katimaqatigisukługich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “Ilisimagiksi iñuuniağiğaa akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atanguruuq Jesus savautigiga iluqnauqłuña. Ilaatnił qulvisigun unniñ sakiqniğutitigun Jew-ñuruat nagliksaaqtitkaatña. ²⁰ Ilisimaplusi anniqutitlaikipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriñamni ilisautiplusi katimmaviñiñi suli kinunnapsitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu atisiplugich alğaqsrugitka killuqsautiñiñ Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaqłuña Jerusalem-mun aullağniqtuña ilisimanjtkaluaqługu qanuq irrutikkauhksrağa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuağiğaa una, iluqanitñi nunaaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligağiğaañi isiqtaugisiñipluñu nagliksaaqtitaugisiñipluñalu. ²⁴ Aglaan iñuuliga pitluktuanñitichuq uvamni. Naatchisuktuña savaamnik Atanguruam Jesus qaisañanik uvamnun, Ilaan uqaqupmaña tusaayugaallautamik

Agaayyutmun ihuaqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuañaa ilipsitñi quliaqtuağıplugu Agaayyutim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qinıtqikkumiñaiñiğa. ²⁶ Taatnaqluğu kilikkipsi pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiñniqpan ukpiqsriñkun patchisauyumiñaiqsuñ, ²⁷ atakkii anniqqutinıtlusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsrirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkañiñun iğniğmi tuqqutaułhagun. ²⁹ Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuatun amaqqutitun tikitkisiłhat akunnapsitñun, aasii atniilutin ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutin inmiknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqağilugu uvañnun qulvisigun alğaqsruiqsi piñasuni ukiuni uvlunıñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvañ kaviunıchunı iñuum manianik naagaqaa atnuğaaniñik. ³⁴ Iisimagiksi argannik savaaqahığa piqağniutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu inuğikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuiñksrañanik sayaitchuanik itqağilugu Atanğuruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusiaqahığmiñ.’ ”

³⁶ Paul-ñum uqaaqtuutianikamigich sitquqatiginıgai iniqsruiğmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiñ aliasruutigiplugu nipliłha qinıtqikkumiñaiñnipluni ilinıtñun. Tuvaaqatchiğniğaat ikityaqman umiaqpanmun.

21

Paul-ñum Iglaułha Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinıtñiñ tiksıqhuta nalğuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitçugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiñ tiksilgitłuta Patara-mun. ² Tavrani ilıchugıgıkpıt umiaq ikaağniagnaqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuñ ikipluta tiksilgitçugut. ³ Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñallıñaanagun qikiqtam tiksıqsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasıñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugıvıt akunniqsaami. Analataagun Ipqitchuam Irrutchim inıqtığaluğaāt Paul Jerusalem-muqunıtlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqpıt nunıtman aullalgitçugut. Iluqağmiñ ukpiqtuat ilaqatituummağmiñ suli qitunğaqtuuummağmiñ malikkaatıgıt silataanun Tyre-m. Tasamaniasıñ tağium siñaani sitquqhuta iniqsrıqtugut. ⁶ Tavra ikıkapta umiaqpanmun ilinıllı airut.

⁷ Tyre-miñ tikitçugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivıt anıqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitçugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtım Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğugıutıgıkkanañat ikayuqtıksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanuruat. ⁹ Taamna Philip paniqağniqsuaq sisamanik nivıaqısanik uñinıñiğılaanik sivunıksrıqırauplunıtıuuq. ¹⁰ Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivunıksrıqiri atilik Agabus-mik agğıñıqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisıgıt Paul-ñum tapsia tigukamiñ isıgañni argañılu qiliğniğai nipliqhuni, “Taatna Ipqıtçhuaq Irrusıq nipliqsuq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsruğisığaat marruma tapsım iñua aasii Jew-ñunıtçhuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptıgu uvagutlu atlatlu

tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitquniltlugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaigniaqpsitña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauksraq Jerusalem-mi unniñ tuqqutauksraq piqusigluña Ataniñmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu nipliutilhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuq!”

¹⁵ Ipsaagaluqaapta pagñapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilañisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqatchigaaatigut Mnason-ñum kiñunğanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunñuruuq ukpiqtuaguniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutin paglagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiqaaatigut qinñiglaqlugu James, aasiñ ukpiqtuanñuruatlu qaukñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum pagliinjanikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtanjanik tumigiplugu savaagikkani akunqatni Jew-ñunñichuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kanjqsillagiñ piqalha iñugiallapiaqtuanik Jew-ñuruuq ukpiqsruuaniktuuq aglaan ilinich piipkaitlutin Moses-ñum maligutaksrajanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqqinñiñi suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitñutchiqsuquniltlugich qitunqauragikkaniñ naagaunniñ kamagitquniltlugich Jew-ñuruat ilitqusiast. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agqilhiñ. Qanuqisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik anutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanñagumiñaiñhat salipkaqumiñaiñhatlu niaqunich. ²⁴ Taapkunña anutinun ilaliutilutin Jew-ñuruat ilitqusiaticun salummaqsagutin suli akiliutilugich tunillaatiksraniq nuyaitlasilugich. Taatnaguvich iluqagmin ilitchuqinayaqaaat tanqilha qanutchim tusaakkaqmin ilipkun, sulipsuuq tupiksriñhiñ maligutaksrajanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-ñunñichuat ukpiqtuaguqtuat ilitchuqipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinñitñun niqitqunñitkivut niqinigtlu tunillaautauruamik aanguanun aukmiglu unniñ qimisanik suli piisimaaglugich qaayugnaqtualigmiñ atlatulikun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq anutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqlugu Jew-ñuruat ilitqusiaticun suli utlautipluni agaayyuvikpanmun uqautityaqlugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagatiqin naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaañjanikpan tunillaqsaqumaniqsut.

Paul-ñum Tigukkauha Agaayyuvikpanmi

²⁷ Tallimat malguk uvlut nunñichhataatni ilañisa Jew-ñuruat Asia-gmiunñuruat qinñigñaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiññaat iñugiaktuat iñuich, aasiñ tiggugluklugu Paul. ²⁸ Iqialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uma iñuum ilisautriuram iñunñik nanipayaaq akikñaqlugich Israel-aagmiut suli akikñaqlugu maligutaksraq qaisauruq Moses-kun unniñ akikñautipluni uumuuna agaayyuvikpanmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ñunñichuanik uvña qaayugnaqsipkaqlugu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taata niplianiqsut atakkii sivuani qinñiqlugu Paul nunaaqqimi piqatiqalha Jew-ñunñichuanik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugniaqlugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaqlugu tiggugluññaat.) ³⁰ Taatnaqhutin iluqatin iñuich nunaaqqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqhutin Paul tiggugluññaat aasiñ kaliklugu agaayyuvikpanmiñ.

Tavrauvaaga aayyuvikpaum paani umiñnigaich. ³¹ Taapkua aupiññautriruat tuqułhiñaaguqsamigaatlu Paul, imma kilinñigaat Rome-magmiut anuyyiuqtinisa qaukñiat inupayaat Jerusalem-mi akatauniplugich. ³² Taavruma qaukñium katitiqlugich anjalatit suli anuyyiuqtini upaktuñnigai inugiakpauraqtuat inuich. Qiñiqamitruñ qaukñiq anuyyiuqtituummaan anaumingiñnigaat Paul. ³³ Taavruma qaukñium tikitñamiuñ Paul tiguniñaa aasii tillisigiplugu qiliqsruquplugu malguiñnik kalimñiñnik. Tavraasiññ apiqsruqtaaqsiñnigai itna, “Kiña una anjun? Sumik savvaqlukpa?” ³⁴ Tamatkua inugiakpauraqtuat igialaaqsiñniqsut atinitchuamik nipimik. Qaukñium ilitchugilguiñnigaa sumik agvisiqhutin itnasigalhat. Taatnaqhuni tiliñnigai anuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵ Tikiutikamitruñ tutipqiñun anuyyiuqtit akiyañaa Paul atakkii inuich qinnaktaliqpaitlutin. ³⁶ Inuich malgutigaluagniqsut igialaplutin, “Tuqqutchiun!”

Paul Uqapsaagutriruq Inmiñnik

³⁷ Anuyyiuqtit itqutiñhiñaaguqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniñaa qaukñiq, “Uqaqatigillakkumiñaqpiñi?” Taavruma apiqsruñnigaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivrumiñanunipich Egypt-miu qanqaqammiuraq akatchipluni akililiqsuutmik, sivulliqñugich sisamanik kavluutiyunñanik satkuliñnik inuilaamun?” ³⁹ Paul-ñum kiuniñaa, “Jew-ñuruña animapluna Tarsus-mi Cilicia-miittuami, inugipluna taavrumanii nunaaqqimi inuich ilisimallautakkanatni. Nipliqsillanñianñan inunñun!” ⁴⁰ Tavra qaukñium uqaquniñaa. Paul-guuq tutipqiñun qikaqhuni urriqaniñai inuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniñai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaan suli aapanuruasii, naalañnillaksiun uqautiksraña patchi-saiññapakun sivuqqapsitñi!” ² Taapkuaguq tusaagaqsikamitruñ uqaqlugu Hebrew-tun inuksruigñniqsut. Paul-ñum uqautipsaagnigai itna, ³ “Uvaña Jew-ñuruña. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaqluna, uvaniasiññ Jerusalem-mi inuguqtuna. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuna. Ilaan pillautaqługu ilisautigaaña sivullipta maligutaksrañanik. Nalaunñasuktuanñunñaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaqtitkitka inuich tuqunniqaqlugich ukpiqsripmata Christ-mik, anutiniglu agnaniglu tigusiullakñuna inillaktaqlugich isiqsivimun. ⁵ Qaukñiat agaayuliqsit suli iluqağmin sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyañaa uqaqtilaaga ilumutun. Ilinitñiñ aglaksraqñuna Jew-ñuruat ktrağviatnun Damascus-miittuanun, aullalgitchuna tigusityaqñuna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqluna kalimñiñnik qiliqlugich anasiññuqsagviksrañatnun.

Paul-ñum Uqałha Mumiñigimigun

⁶ “Uvluqpaguqtuami iglilhamni qalliplugu Damascus taimmaiñaa qaumangum pakmakña qaggutigaaña. ⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi uvañnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjitipina?’ ⁸ Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Kiugaaña, ‘Uvaña Jesus-ñuruña Nazareth-miu nagliksaaqti-tagikkan.’ ⁹ Tuvaqaqatiuma qaumaniq qiniğaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanjitkaat. ¹⁰ Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, sutquvina?’ Atangum kiugaaña, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniqpauram qiniñlaiqsitigniqmaña tuvaqaqatiuma tasiuqluna Damascus-mun tik-iutigaatña.

12 “Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksriruaq maligutaksranik kamagikkauplunilu Jew-nuruanun Damascus-mi. 13 Taavruma utlanigaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaña, ‘Aniqaan Saul, qiñitlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna. 14 Nipliutigaaña, ‘Sivulliapta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchugitquplugu pisuñi, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. 15 Iisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik. 16 Pakma utaqqsunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqłukkaułha Quliaqtuaquplugu Jew-ñuñitchuanun

17 “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi iniqsrułamni qiñiqquuraaqtuña, 18 Agaayyutmun uqautipkaqluña itna, ‘Qilamiksruğutin Jerusalem-miñ aullağiñ atakkii iñuich uvani akuqtuğumiñaitkaat ilisimaraulhiñ uvapkun.’ 19 Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katragvinñi isiqtakstraqtuğiga ukpiqsriruanik ilipnik ipiğaqtuğugich. 20 Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvañaptuuq tavraniittuña ihuagiplugu tuqqutaulha unniñ qaunaksipluña tuqqutchiruat atnuğaanjitñik.’ 21 ‘Aullağiñ tuyuğigisigikiñ Jew-ñuñitchuanun unjasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigaaña.”

22 Iñuich naalağniñiğaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iğialaksağniqsut nipitutilaagmikni, “Igitchiun, tuqqutchiun! Ilaa iñuuruksraunitchuq!” 23 Ilinich iğiallağmiñ atnuğamnik isaaqtausiqhutinj qavia silamun tinipkağniğaat. 24 Aasii Rome-mağmiut atangata iñugikkani tiliñigai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiğaqtuquplugu ilitchuginiaglugu suvaata Jew-ñuruat qinnallapiaqtilaanatnik. 25 Ilinisa qiliqsruanikmatni ipiğaqtuğviksrağmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa anuyyiuqtit qaukiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiğaqtułhiñauvisiun Rome-ñum iñugikkaña apiqsruqtağaluaqnaguunniiñ savvağlukmanjaan?” 26 Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiun ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-ñum iñuginiğaa.” 27 Taatnaqhuni anuyyiuqtit qulliqpianata Paul utlaklugu apiqsruğniğaa, “Uqautinña. Rome-ñum iñugivatin?” Paul-ñum anignigaa. 28 Qulliqpam nipliutiniğaa, “Uvañali tauqsiagikkağa Rome-mağmiuğuliksrağa maninmik.” “Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmium iñugipluña,” Paul-ñum itnağniğaa. 29 Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsaağniqsut tavrauvaa. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitchaniqsuq kaniqsikamiun Paul-ñum Rome-mağmiunutilaan suli ilaan qiliqsruqtinniqamiun kalimñiğnik.

Paul-ñum Tikiutiqałha Uqaqsittaaqtitchirinun

30 Taavrumaguug anuyyiuqtit qulliqpianata kaniqsisunniğaa nalupqinaitluklugu sumik piqusiqlugu Jew-nuruanun patchisiqutilha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimñiğich piiqsinnigai aasii qaukiñisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrunautiniğaa aasii qikaqtitlugu sivuğaatnun.

23

1 Paul-ñum qiñiqtuagağatniğai iriğruiniñaaqługich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliuhuni, “Aniqatiumaan! Umunaağlaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmaagiutillautakun iñuuruanuruña sivuğaaani Agaayyutim.”

2 Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaninani Paul-ñum patiktiquplugu qangagun. 3 Paul-ñum nipliutiniğaa, “Ivich ukpinñuaqtii! Agaayyutimtuuq nalupqinaiglugu

patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraqi pluña tuvraqıluǵu malıǵutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagıtın tilirikavich patiqupluña.”

⁴ Anıtırıǵuıq qanıttuat Paul-mun nipliutiniǵaat, “Agaayyutim qaukılınuruaq agaayulıqsaa uqamaqlıutıǵıñ.” ⁵ Paul-ınum kiunıǵai, “Anıqatıumaan! Uvaña ilısımañıñıǵıǵa sıvullıuqtauplunı agaayulıqsautılaaña. Atakkii Agaayyutim makpıǵaañıñı aǵlausımaruq itna, ‘İlipsi uqamaqlıutıyumiñaitkisi iñugıkkapsi añalatiñich.’”

⁶ Paul-ınum ilıchugıkamıǵıch ilañıch katımaruat Sadducee-ınuruañılhat sulı ilañıch Pharisee-ınuplutiñ ilaan nipliutiniǵai taapkua uqaqsıttaaqtıtchirit, “Anıqatıumaan, uvaña Pharisee-ınuruaña iǵñıǵıpluña Pharisee-ınuruañ. İttıauruña uqaqsıttaaǵvıñmi uvanı pıqıtıǵıpluǵu niǵıuǵaqalıǵa tuquruat añıtqılksırañatıǵun iñuulıǵmun.”

⁷ Taatnaguuq Paul nipliıman tavrıuva Pharisee-ınuruatlu Sadducee-ınuruatlu uqaalatraaq sıñıqsut, aasıñ katımaruat atıñaiqhutiñ. ⁸ Atakkii Sadducee-ınuruatguuq uqaqhtıñ tuquruat iñuutqıkkumiñaitıluǵıch sulı pıññıpluǵu irrutçıñıǵlu isaǵulıñıǵlu. Aǵlaalı Pharisee-ınuruat ukpıqsrıplutiñ iluqaitñik taapkunıña.

⁹ Taatnaqhutiñ katımaruat nipıtısaıñıǵıqsut. İlanıch aǵlalıqırıt Pharisee-ınuruañıplutiñ qapıqtalıllıapiǵıñıqsut itnaqhutiñ, “Paqıtılıǵıtıtchugut savvaqlıutaanık uuma iñuum. İsaǵulǵum naaǵaqaa irrutçıñ ilımun uqautıvalukka.”

¹⁰ Taapkua uqavaahat ıǵlutıyunaıqman taamna añuyıyıtıt qullıqıpañat isumıǵıñıqsuq ilıñıtñun sıqumınnasugalıuǵu Paul. Taatnaqhuni añuyıyıtıtıni tılıñıǵai taapkunıña katımaruañun ivayaǵıtıqıpluǵu Paul ilıñıtñıñ aasıı itqıtılıuǵu añuyıyıtıt inaatanun.

¹¹ Tamarrumani unnuami Atanguruam qıkaqasıqlıuǵu Paul nipliutiniǵaa, “Qapıqtaqnak! İlisımaraupmatun uvapkun uvanı Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi ilısımarauǵısrıtın.”

Sıvunniıǵun Tuqtıchukıuǵu Paul

¹² Uvlaǵıtqıqman Jew-ınuruat katımakamıñ sıvunniıǵıñıqsut. Nalupqınaiqsruqhutiñ akıqsruǵıñıqsut, “Uvagut niǵıyumiñaitchugut unniñ imıǵumiñaitchugut sumık Paul tuqunñanıkkaluaqnagu.”

¹³ Sıppaqaqıluǵuıguuq malǵukıpaıq taapkua innıqsut sıvunniıqtuat itna. ¹⁴ Aasıı utlautıplutiñ agaayulıqsıt qaukılıñıtñun sulı sıvullıuqtıǵruatnun itnaǵıñıqsut, “Uvagut nalupqınaiqlıuǵu akıqsruqtıuǵıt qanıtçımik niǵıyumiñaitıluta Paul tuqqtıkaluaqnagu.”

¹⁵ Taatnagısi, ilipsi uqaqsıttaaqtıtchırıtuummıpsı tuyuqǵıtçı añuyıyıtıt qullıqıpañatnun Paul tavrıñatıtqulıuǵu lıılaa apıqsruqtapsaañıuǵukıluǵu. Uvagut tuqqtıkıspımıǵıqıt sıvıanı tıkiñksırañan uvuña.”

¹⁶ Aǵlaarguuq Paul-ınum uyıǵuan, aǵnaunǵan iǵñıña, tusaanıǵaa taamna sıvunniıkkañat. Taatnaqhuni añuyıyıtıt inaatanun isıqhuni utlanıǵaa Paul uqautıyaqlıuǵu taavrımıña.

¹⁷ Paul-ınumasıı tuqlıuqamıñ añuyıyıtıt añalataat nipliutiniǵaa, “Añuyıyıtıt qullıqıpañatnun taamıñatıñıñ una nukatpıaq, pıqǵıñıqsuq uqautıtıksraqmıñık ilaanun.”

¹⁸ Taavrıma añalıtım taamıñatıñıǵaa qullıqıpañatnun añuyıyıtıt itnaqhuni, “Paul-ınum isıqtaurıma tuqlıuqlıña iñıǵaaña ilıpnıutıtıqıpluǵu una nukatpıaq. Sammaguuq uuma uqautıtıksraqǵaatin.”

¹⁹ Taavrıma añuyıyıtıt qullıqıpañata tasırıtıplıuǵuıguuq avıñıaqtaǵıtıñıǵaa aasıñ apıqsruqlıuǵu, “Sumık uqautıtıksraqıpañı?”

²⁰ Taavrıma nukatpıam nipliutiniǵaa, “Jew-ınuruat sıvunniıqtıt iñıǵukhtıñ uvlaakun tıkiıtıtıqıpluǵu Paul uqaqsıttaaǵvıñıtñun apıqsruqtapsaañıuǵukıluǵu.”

²¹ Aǵlaan añıqnıǵıch atakkii malǵukıpaıq iñıuıch sıppalıq ırıqsımanıaqıtıt utaqırıt ilaanık apqıtmi. İlıñıch akıqsruqtaanıkhtıñ niǵıtqıkkumiñaitılutiñ unniñ imıtqıkkumiñaitılutiñ tuqqtıkaluaqnagu ilaa. İlıñıch-amma itqanaıqhutiñ utaqıǵaat ilvıch añıñksırañ.”

22 Taavruma qulliqpiam nipliutiniġaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniiñ taamna ilitchugipkaġniaqnagu suli tamatkuniġa uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqługu taamna nukatpiaq aullaqtinnigaa.

Paul-ġum Tuyuulħa Kavanauruamun Felix-mun

23 Taamna qulliqpiaq tuqłuiñiqsuq malġunġnik aġalatiñitñik aġuyyiuqtit uqautiniġik, “Itqanaiaġitchik malġuk kavluutik aġuyyiuqtinik suli piņasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malġuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. 24 Suli itqanaiautilugu tuttuqpañnik Paul-ġum usiaqsiġviksrañiñik tikiutriksrañiñik aniaññiusuñaqani kavanauruamun Felix-mun.” 25 Aasii taamna qulliqpiaq aġlañniqsuq taamuñña itna, 26 “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiñña kavanauruamun kamañaqhuni Felix-mun, iħuqqun! 27 Una aġun Jew-ġuruat tiguplugu tuqulħiñaaġuġnikkañat aasiiñ piqasiqłuñña aġuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuġigiga ilaa Rome-miñ kañiqalħa. 28 Kañiqsipsaaġukługu sumik piħaġun patchitchiġlugu uqaqsittaaqtitchiriñitñun utlautigiga. 29 Ilitchuġiruñña qanutchimik piñaisilañnik tuqurrutauyumiñaaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aġlaan iñmin maligutaġmikkun patchisiqusimagaat. 30 Uvañña kilikkaukama Jew-ġuruanun sivunniugutiniplugu tuqqutħukługu piñatchiasuñaqnagu tuyuġigiga ilipnun, tamatkuaptuq patchisiqutrai uqautigitka tikiutitquplugich aġvisiñich akikñaqługu ilipnun.”

31 Aġuyyiuqtit atuummiñiġaat tillisiusiaqtin. Aullautiniġaat Paul tamarumani anaqami tikiutiqlugu Antipatris-munaglaan. 32 Uvlutqikman tamatkua pisukħutiñ aġuyyiuqtit piruat utiġniqsut aġlaan tuttuqpiraqtuat igliġutituiñaaqługu Paul. 33 Tikiutikamitruñ Caesarea-mun kavanauruamun qaiññiġaich aġlailħu Paul-lu. 34 Taavruma kavanam aġliqianikamigich apiqsruġniġaa Paul sumiunupmagaan. Ilitchuġikamiun taamakñña Cilicia-ġmiunulħa, 35 Felix-ġum Paul uqautiniġaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalaġniġisiñiġikpiñ.” Aasii ilaan tillisiġiniġaa Herod-ġum atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ġuruat Paul-mik Pasitñiħat

1 Kiñuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukħiat aġaayuliqsit, piqasiqħuni ilañitñik sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimik atilimik Tertullus-mik tikiññiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaġiġaat akikñautriñ Paul-kun taavrumuñña kavanauruamun. 2 Tavruñautianikmatruñ Paul, Tertullus uqaġniqsuq itna, “Kamañaaqtuatiin Felix! Tumigiplugu aġalatillautauħiñ sivişuruamik aġuyautairrutiaqtitkiptigut suli isumatulipkun ikayugitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat iħuqsrutit. 3 Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptiġiñ. 4 Aġlaan miñguqtillutin piyumagaluaqnak inigikpiñ naalallaquplugu naigłilugu uqaġiraksraqput. 5 Una iñuk ilitchuġikkaqput iñukłuqtauplugu, akunġatni Jew-ġuruat iluqaani nunami aullaġniiraġaqtuag akarrutinik suli ilaa qaukħiupluni Nazarene-ġuruani. 6 Aġaayyuvikpañmik qaayugnaqsiliugniñalħa pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniġukługu tuvraġlugu maligutaksraqput. 7 [Aġlaan qaukħium aġuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-ġum upaktuqħuta uvaptikniñ ivayaagigaa. 8 Aasii Lysias-ġum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtaġupku ilitchuġinayaqmiginiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut ilaagun.” 9 Tamatkuaptuq atlat Jew-ġuruat tavrani tappiġniġaat Tertullus-ġum akikñautaa Paul-kun itnaqħutiñ, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ḡum Uqapsaaḡutriḡha Sivugaaani Felix

10 Taavruma kavanauruum urriqaniḡaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiḡiḡsuq, “Iḡsimagiga iḡugiaktuami ukiumi aḡalatchiḡhiḡ uumiḡa nunaacqimik. Quyangigiga patchisaiyaliksraḡa sivuqqapni. 11 Iḡtchuḡiraksraḡigiḡ qulit malḡuk uvlut qaanianikkaluqaqtinagich utlautiḡiga Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqḡuḡa. 12 Jew-ḡuruat iḡtchuḡiḡitkaluaḡaatḡa taamavrumani agaayyuvikpaḡmi qapiqsiḡiḡutraḡluḡa iḡuḡnik naagaunniḡiḡ akatchiḡluḡa iḡuḡnik katimmaviḡmikni tupiḡni naagaqaa nanipayaaq nunaacqiḡi. 13 Naagaunniḡiḡ ilinisa nalupqinaiyaḡlugu pilḡuitkaat akikḡautriḡ uvamnun. 14 Aglaan nalupqinaiḡlugu uqautigikiḡiḡ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiḡiraksram ilinisa uqagikkaḡata sagluuqtuanḡuplugu. Sivullipta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiḡigitkaptuuq tuvraqḡugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimaruat makpiḡaanitiḡi sivuniksriḡirit. 15 Niḡiugaqaqmiḡuḡaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iḡuich anipkaḡisiplugich, nakuuruatlu pigiitчуatlu. 16 Taatnaḡluḡa ataramik qaḡrimmaagiuḡtillautaqaguktḡuḡa patchisaitḡuḡa sivugaaani Agaayyutim suli iḡuich. 17 Iḡugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaḡluḡa Jerusalem-miḡ utiqḡuḡa saagaqaḡluḡa maniḡmik aatchuutinik nunaacqigmiḡuḡatimnun suli tunillaḡiaḡluḡa. 18 Taamna savaagipkaqtitlugu paḡinnigaaḡta agaayyuvikpaḡmi, naatchianikama igḡuutiksraqḡuḡvikaanik atuḡtaksraḡisigun Jew-ḡuruat. Tavrani iḡugiaktuat iḡuich iqatauḡitḡut uvamni unniḡiḡ qanusiq akarrun iḡitḡuḡ. 19 Aglaan ilaḡich Jew-ḡuruat Asia-ḡmiḡuḡuplutiḡ ittuat. Taipkuaptuuq uvuḡa sivuḡaḡiḡutiruksraugaluqaḡtut ilipnun iḡtchuḡipkaḡiaḡlugu akikḡautriḡ piqagumiḡ qanutchimik uvapkun. 20 Ki, ukua iḡuich uvaniittuat uqagilitruḡ paḡitaḡikkaḡtiḡ nalaungirrutiga sivuḡaḡiusimmaḡamni uqaqsitaaḡtitchirinun. 21 Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitaḡamni sivuḡaatni, ‘Iḡipsi atanniḡiḡiaqpsitḡa ugluvak piḡutigilugu ukpiqsrifiḡa tuquruat anitqikkisiḡiḡiplugich.’”

22 Felix-ḡum iḡtchuqsriruam agaayyutikuagiamik katimahiḡ umikkaa itnaḡhuni, “Aḡuyyiuḡtit qulliqḡiaḡat, Lysias, agḡiḡpan sivunniḡisigiga taamna uqavaagutiksi.” 23 Taatnaḡman Felix-ḡum tillisiginiḡaa aḡuyyiuḡtit qaukḡiatnun Paul qaunagitquplugu aglaan tigutaagisunḡaqnagu, aasiḡiḡ tillisigiplugu ilannaaniḡun piqaqḡiḡhiḡaḡuḡlugu inuḡikkaḡigun.

Paul-ḡum Sivuganiḡutipkaḡha Felix-mullu Drusilla-mullu

24 Qavsich uvlut qaanianikmiullu Felix Jew-ḡuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiḡiḡisuk aasii uqaqatigisukḡugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaḡuktuḡ ukpiqsrifiḡkun Christ Jesus-mik. 25 Paul uqagaluaqman nalaunḡaruakun, iḡmun aḡalagusiḡiksarakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiḡiḡsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullaḡhiḡaḡuḡtutin pakma. Piviksranitqikkuma qanniḡisigikiḡiḡi.” 26 Suli ilaan niḡiugaḡigaluaḡniḡaa Paul qaitchiḡasugalugu maniḡmik. Taatnaḡlugu ilaan uqaqatigigaluaḡniḡaa akulaiḡlugu. 27 Aglaan malḡuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inaniḡiḡaa Felix kavanaulḡagun. Taatnaḡhuni Felix-ḡum iluaqnaḡukhuni Jew-ḡuruanun isiqḡaḡituiḡaḡniḡaa Paul.

1 Tavra Festus taamna piņasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukliguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-muñniqsuq. 2 Tavrani Jew-nuruat qauklijich agaayuliqsiñisa suli sivulliuqtiğruañisa tikiutiniğaich ilinjisa akikñautigikkatiñ Paul-kun. 3 Taamna kavanauruaq Festus apiginiğaat quyalitqulutiñ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinjich sivunniugaaqahutiñ tamaani apqutaani tuqqutchuklugu. 4 Festus-ñum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivuniqaqtuña utitqigukluna. 5 Qaukligikkasi Caesarea-muktilhiñaugisi uvapkun akikñagiğluglu tasamma iñuk savvaqluksimakpan.”

6 Festus taamna itkaluaqami tallimat piņasuniñu naagaqaa qulini uvluni. Utigñiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. 7 Paul tikitman Jew-nuruat aggiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutiñ avataanun iglulisullapiğniğaat supayaatigun, ilumutuutillaallapiğlugich pilğuisağmiktigun. 8 Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiñun itna, “Savvağluutaitchuña akikñaqhugu Jew-nuruat maligutaksraña unniñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” 9 Taatnaqman Festus-ñum quyaliniğlugich Jew-nuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpiñ atannikkautyağutin sivuqğamni taamani tamatkunuuna akikñausiapkun?” 10 Paul-ñum kiuniğaa, “Qikağuktuña sivuğaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglijña taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-nuruat supayaakun, ilvittuq taamna ilisimapmigiñ. 11 Savvağluktaunuluna piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik iniqsruñitchuña annagugluna anasiñjuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaata akikñaqtima tañigilaukpan, kia-unniñ qaisaksrağinjitkaaña ilinjitñun añalataksrauluna. Taatnaqhugu Rome-mağmiut umialganun utlautihksrapkun iniaqaqtuña.” 12 Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaağlugich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun iniaqaqtuatiin, taakmuña umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañiusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

13 Qavsich uvlut kiñuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun pağlatyaqhugu Festus. 14 Ilinjik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusiañanik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsivijmun. 15 Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-nuruat qauklijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtiğruañisa akikñaqhugu uvañnun tuqqutitqukkañat. 16 Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaaqti-tlaitkikput pasikkauruaq iñuk uqapsaagaluqaqtitnagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. 17 Taatnaqhugu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiugukhugu tilisiruña taamamna añun sivugañiutitquplugu. 18 Taapkua igluliqsuutiruat makitnamiñ akikñautiksraiñniğaata savvağluutaanik niğiugikkamnik. 19 Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigihiñaqaqsigaat ukpigusiğmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkañagun iñuuplugu. 20 Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitchuğiniañiksrañatnik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muñksrañagun tamatkunuuna uqaqsittaagiğuni tasamani. 21 Aglaan Paul-ñum iniağikkaña ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialijmun Rome-mi. Taatnaqluña tiligiga qaunagitquplugu tuyuginiañhanunaglaan taakmuña umialijmun.” 22 Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmimiğiga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñigiñ,” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnugaallauqhutik savaktituummagmik. Isiqitut katimmavinmun piqasiqhutik qaukligñik anuyyiuqtinik suli nunaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginigaa Paul tavrurautitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniiqataurusii! Una anun ittuq iluqagmin Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvanun niplirautigiplugu inuuruksraungigñiplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilguitkiga qanutchimik tuqurrutiksrañanik. Aasii ilaa Caesar-mun iniaqaqman sivunniutigiga tuyugisuklugu taakmuña. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchumik piitchuña agvisiksrañanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuganjiutipkaigiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuginiurapsaaqqaaglugu aglaaksranikkasugaluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunñaitluni tuyuqaliksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqlugu akikñautiksraitluni ittuumik.”

26

Paul-ñum Uqapsaağutritħa Inmiñik Sivugaaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ivich uqautigihhiñaaguqtutin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argañni aullağniñigaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaña quviasullapiqtuña uvlupak sivuqqapni uqagviqaqtitaullapkun tamarumuuna iluqagmin Jew-ñuruat akikñautaatigun uvamnun. ³ Ivich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ñuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtutigisukkaniñik. Taatnaqlugu injigikpiñ naalağnitqupluna qinuiğutin.

⁴ “Iluqagmin Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan inuuniağiga, atakkii nutaullamniñaglaan inuuniaqtuña inumni nunamni suli Jerusalem-milu. ⁵ Uqalħiñaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluna piyumin. Ilisimapmiut aullağniñħaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvrañiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuña uvuña atanniqsaksragukluna piqutigiplugu niğiugaqatiga Agaayyutmun immiumaniaħhanik akiqsruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malğuch qitungağiich sivulliapta niğiugigaattuug Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugagipman. Umialiik, taavrumuuna niğiugaqagñiplunaptuuq patchisiqutigaatna Jew-ñuruat. ⁸ Suvaata Jew-ñuruasi ukpigilguitpisiun Agaayyutim anipkaitħa inuñnik tuqunaruaniñ?

⁹ “Uvanaptuuq isumaqagaluqtuanaa piyumiñağniqtutilaaptun akikñaqtuğuklugich inuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnailiplugu savaaqatħuña Jerusalem-mi. Qaukħitniñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruña aňalatchirrutiksramnik Agaayyutim inuğiaktuat inui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraguqmatigik ilaupmiraqtuña qaukligñi. ¹¹ Inuğiaktuani anisinuqsaglugich Jew-ñuruat katrağvinitni piilaagipkağniaqlugu ukpigikkañat. Uvaña qinnausimavaitlugich aullaagaqtunanniiñ unjasiksuamun nunaqqiñun tamatkua nanjitħuklugich.

Paul-ñum Uqalħa Mumigimigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqluña Damascus-mun aullalğitħuanaa aňalatchisaigun suli tillisaigun qaukħiñisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliħamni uvluqpaguqtuami qauma siqiniğmiñ qaumatluñniqsuaq qiniğiga. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka qaumangum pakmakna. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvanun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpina? Ilipnun atniaqsiñaqtutin akilliliuqapna atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuag akilliliqsuikami inumi anautanun.’

15 Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Atangum nipliutigaana, ‘Jesus-nuruja nagliksaaqtitaġikkan. 16 Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigiaqlugu savaktiksraqtaanuħhiñ uvañnun. Uqautritqugikpiñ iñuñnik iħitchuġikkapnik uvapkun uglupak suli iħitchuġipkaġumaakkamnik ilipnun aquagun. 17 Uvaña annautigisigikpiñ Jew-nuruaniñ suli Jew-nuñitchuaniñ tuyuġigupkiñ ilinjitñun. 18 Ilvich anmaqsruġisigitin irigikkañich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuungaum sanñianiñ taavrumuña Agaayyutim sanñianun. Tunñaviñigutin uvamnik natqigutigisigitka killuqsautinich aasisuli iħaliutiniaġlutin Agaayyutim iñuñiñun piksraqtaagikkañiñun.’

Paul-ñum Quliaqtuaħha Savaaġmigun

19 “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluña savaaqaqtuña tupigiplugu qiñiqtirrusiaġa pakmakña. 20 Quliaqtuaqtuña sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-miħu, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akunġatniħu Jew-nuñitchuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautinjitñiñ Agaayyutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkañaruatitun. 21 Taamna pisigiplugu Jew-nuruat tiggugħlukħuña agaayyuvikpañmi tuqunniuraġaatña. 22 Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqluña qikaqtitkaaña uqatlasipluña iluqapsitñun kamaññañitchuanunlu kamaññaqtuanunlu. Tamanna uqaġikkaġa atrigigaa uqautigikkañata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu 23 taamna Christ-nuruuq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuruksraupluni anitqiksuanin tuqunaruapayaaniñ iħitchuġipkaġlugulu anniqsuġiaq iluqaitñun Jew-nuruanunlu Jew-nuñitchuanunlu.”

24 Taatnaħiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutiniġaa, “Paul! Ilvich isumailaġuqtutin. Iħitpauraqsimaliqpich kinnanaaġuigaatin.” 25 Paul-ñum kiuniġaa, “Kamaññaqtuatiin Festus! Uvaña isumailaġuñitchuña. Uqautiqaqtuña ilumutuupluni ittuamik. 26 Uqautiħhiñaugiga umialiñmun taluqsrautaigħluña atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqaħhagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqiginitchiga iħitchuġiħha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumañitchuq iriġaqtuġuni. 27 Umialiik Agrippaa! Ukpiġivigich sivuniksriqirit uqautaata? Ilisimagiga ukpiqsrasilaan tamatkuniña.” 28 Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuagūqtitqayauragikma.” 29 Paul-ñum kiuniġaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuña ilvich suli atlat naalaqtuat uvañnun uglupak maligūaqsuutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsuġayaitchut.”

30 Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraġlu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut 31 aasii anilħhiñaqħutin uqaqaqsiniqsut avatmun, “Manna anun piñitchuq sumik tuqurrutiksraġmiñnik unniñ isiqsivinmi irrutiksraġmiñnik.” 32 Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Festus, “Tamanna anun pituiġayaġniqsuaq iniaqañitpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-ñum Rome-muñniħha

1 Sivunniugūtaunjanikman tinilġaqsigviksraqput Italy-mun qaiññiġaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun analataatnun anuyyiuqtit taggisiqaqtuat anuyyiuqtaiñnik Augustus-ñum. 2 Umiaqpañmun Adramyttium-mikñjaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullaħhiñaaġuġniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ġmiħ Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

3 Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ñum iħuaqquitiplugu Paul ilannañi tavrani qiñiġiaqtikai qaitchitquplugulu inuġikkañiñnik. 4 Tavrakña aullalgitñapta anuġim paġġaġuutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamañagun

tinilgaaqsiaqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpaḡmik Alexandria-miñ igliḡniagḡniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuḡa. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuḡiḡipaitḡluni. Arguḡianniuhuta tikilḡgataqtugut akianun nunaaqḡim Cnidus. Nigiḡḡuum igliḡtitchumiñaiḡmatigut nalḡuḡuta tiksiaqsirugut qamangagun qikiḡtam Crete naḡaḡaaḡḡuḡu nuvuḡaḡ Salmone-mi. ⁸ Piyaḡniuhikun siñiqsraqtuaaḡḡuḡu tikilḡgataḡikput qamannillautagvik qaninaniittuaq nunaaqḡian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqḡimi uvliuqtugut iñugiaktuani. Nuyuaḡnaḡsisigaatigut ikaaḡsaliksraḡanun taḡiuḡpaum atakkii ukiaksraḡhuni Jew-ḡnuruat uvlua uisauraaḡviat qaanianikman. Taatnaḡhuni Paul-ḡum alḡaḡsruḡniḡai taapḡua ¹⁰ itnaḡhuni, “Aḡutiit, ilitchuḡigiga aullalḡitchupta uvakḡa iglauḡiḡput navianagisiḡḡuḡu. Usiavutlu umiaḡpaḡlu unniñ ilaḡisa iñuich nuyuaḡnaḡsisiruḡ piyaḡḡuḡiksraḡatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluḡniqsuḡ uḡaḡikḡanun aḡuttaanunlu iñuanunlu umiaḡpaum nipliutaaniñ Paul-ḡum. ¹² Taamna qamannirvik iḡuaḡnaḡiñḡiqman umiaḡpaum ukiuvigilugu pikḡagu iñugiatluktuaḡ ayakkumaniqsut tavrakḡa tikitchaḡḡḡuḡu Phoenix piyumiñagumiḡ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaḡ uḡallamullu nigiqḡamullu, taamanna ukiuvigisukkaat.

Aḡniḡuḡpauratiḡ Taḡiumi

¹³ Tavrani uḡallaagiksilḡgataḡniḡman taapḡua isumaniqsut sivunniukkaḡtiḡ atuumasukḡuḡu. Kisat nuḡinniḡaich aasiiñ tiksiaḡsiḡḡutiḡ qikiḡtam siñaagautlaniḡtutilaaḡmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunḡaḡani anuḡiḡḡuk nigiqḡaḡniqsuḡ anuḡḡaḡaḡhuni qikiḡtam tuḡaaniñ. ¹⁵ Anuḡim akikḡaḡmagu umiaḡḡak paalḡuiḡniḡaat anuḡi sivuniḡikkaḡmiñun aasii nikaliḡhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apḡusautilḡitḡapta mikiruurami qikiḡtami Cauda-mik atiligaami qamanniḡaurallaktugut. Aasii sakuugutiḡaḡhuta ikiniagikput umiayauraḡ. ¹⁷ Taamna umiayauraḡ ikianilḡiñḡaḡman taapḡua iñuich akḡunaanik nimiḡsruaḡsigaat umiaḡḡak. Nuyuaḡhutiḡ ikkalḡiḡiksraḡmiknun Syrtis-mi tinilḡautaḡiḡniqsut tiktaulḡimikni. ¹⁸ Aḡniḡpauraḡ qasullanḡitchuḡ. Uvlaakuḡuḡman umiaḡḡak usiiḡsaagaat. ¹⁹ Uvlut piḡayuatiḡniasii umiaḡpaum suḡutnai igitkaḡsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani siḡiñiḡ naagaḡaa uvlugiḡat qiiñḡitchivut aasii aḡniḡpauraḡ qasullanḡitḡluni. Tavrakḡaasiiñ nigiuḡaḡiḡaḡikput annaliksraḡput.

²¹ Uvvaasiiñ akuni taapḡua iñuich niḡiḡitmata Paul-ḡum qikaḡhuni aḡutiit sivuḡaatnun nipliutiḡai, “Aḡutiit, naalaḡniḡupsitḡa ayasunḡaḡasi Crete-miñ tamanna atuumanayaḡitḡuḡsuli, usiavutunniñ iginnayaḡitḡivut. ²² Aglaan pakma iḡiḡipsiḡiñ, qapiḡasi! Nallipsiunniiñ tammaiḡumiñaitkaa iñuulḡi, umiaḡḡak kisimi piyaḡḡuḡisiruḡ. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitaniqsuḡ saniḡḡamni isaḡulga Agaayyutim ukpiḡikkaḡma agaayumaagvikisuuḡkaḡmalu, ²⁴ nipliutiḡḡuḡa, ‘Paul, iḡsiñak! Tikitchuksraurutiḡ Caesar-mun Rome-mi. Piḡutiḡilutiḡ Agaayyutim annaḡtiḡisigaḡ iñupayaat usiaḡsiḡsuat uumani umiaḡḡaḡmi.’ ²⁵ Taatnaḡusi aḡutiit, nikaliḡasi! Ukpiḡigiga Agaayyun taatnallapiagisiḡḡa uḡaḡikḡanḡatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiḡtat ilaḡatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Akimiaguuḡtailaḡutaatigun unnuat tiḡitauḡḡaptikni anuḡimiñ Mediterranean taḡiuḡani, unnuaq qitiḡḡuḡman tinilḡausiqirit ilimatchaktut qalliaḡsiḡḡḡa nunamun. ²⁸ Taatnaḡhutiḡ kivitchiñiḡsut ititilaagutmik aasii ilitchuḡiniḡaat imḡum ikkalḡiḡha iñuiñḡaḡtun isaḡniḡtun. Iḡliḡtaaqtuallakhuta uuktalḡitmatruḡ ilitchuḡiniḡaat akimiaḡ isaḡniḡtun ititilaanikhuni. ²⁹ Iliḡich aniyatchaḡniqsut umiaḡḡak ikkalḡiñḡasugalugu iyagaḡnun.

Taatnaqhutin niñitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlugsiagsiplutin. ³⁰ Tinilgausiqirit qimakkumaatchañiqsut umiaqpañmiñ. Niplinñuaqhutin iluaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ niñitchiplutin umiayauramik imiğmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutinigai añuyyiuqtit añalataatlu itna, “Ukua tinilgausiqirit ingitpata ikimatuiñağutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua añuyyiuqtit kipputinigaat umiayauraq aasii tinjititlugu.

³³ Uvluq qaunuraagaqsiman Paul-ñum niğitquaqsiiñigai, “Akimiaguutailami uvlumi utaqqirusi anuğaiñiksrañanik niğigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvlupak niğillaqupiağipsi. Niğiruksraursi iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñiksrapsigun.” ³⁵ Taatnaqqaaglugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu iniqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaatni taapkua avguqługu taamna qaqqiaq niğiaqsiiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqağmiñ piyumatchakhutin niğiaqsipmiñiqsut. ³⁷ Iluqağmiñ iñugiaktılaañat tavrani umiam usiañi 276 inniqsut. ³⁸ Ilinich niğisuiğataamikiñ umiaqpak usiiqsaagaqsiiñigaa igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyalhat

³⁹ Uvluq qaupman tinilgausiqirit ilisagitlaniñigaa nunam siña. Aglaan qamannirviksramik tautuñiqsut. Ilinich sivunniğniqsut taiñuñ siñiqdisitchağukługu umiaqpak piyumiñağumitruñ ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutin kitchat aklunaañich kipluğniğaiç tasamuña unikługich kitchat tağiumun suli aklunaañik aquutmiñ qilğutaiqlugik. Kinuagun sivuğutrin tinilgautaq nuqitlugu anuğimun tinjtquplugu umiaqpak sivukkiqsinnigaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiiñ aqua piyaqtaaqsiñigaa qaim tutqatağvigiplugu. ⁴² Añuyyiuqtit tuqqutchuaqsilğiñniğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annigiqlugu Paul taatnasigaquñiñigai. Tiliñiñiğniğai iñuich puuvratlaruat misigağlugich tulaktiqataquplugich nunamun. ⁴⁴ Unniñ puktağusiqsuğlugich umiaqpaviñiğmik nunniaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiilhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuğigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. ² Malta-ğmiut iluaqqutiaqsigaatigut tukkuğiksitluta. Uvvaasiiñ sialuguqhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuğlu ikniğmun. Nimigiaq sagvigñiqsuq, uunañan ikniğum iqiiqsitlugu aasiiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiniqamitruñ nimigiaq nivinaruq Paul-ñum argaiñi uqaqsiiñiqsut avatmun itna, “Una añun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqłutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktignigaa taamna nimigiaq ikniğmun piyaqqusiallasuñaqani. ⁶ Taapkua qikiqtağmiut niğiugiaqsiiñigaa puvihksraña naagaqaa tavrauava tuqulihksraña Paul-ñum. Takiruami qiniñitñamiñ sumik atlayuagnaqtuamik Paul-mi isummiğitqinñiqsut itnaqhutin, “Ilaa agaayyutauvalunñiqsuq.”

⁷ Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukligikkaña atilik Publius-mik nunautiqagñiqsuq. Taavruma iñuum iluaqqutipluta tukkuqaqtitkaatigut piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapaña atniğñaqniqsuq uunaqłukhuni suli itiktaliqhuni auvyulinmik. Paul-ñum utlañniğaa qiniğiaqługu aasii

agaayupluni patiklugu arganmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavrurautiaqsiñigaich atniğñaqtuapayaañi aasiñ Paul-ñum ihuaqsiqkaqlugich iluqaitñik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuutunik qaitchigaatigut sulii aullaħhiñaaguqapta umiaqpak usilligñigaat inuğikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Piņasuni tatqiñi tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malgijñik Agaayyutinñuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ğmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñ nayuutipltuta piņasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqñigugñiqsuq. Tikitkikput malgijni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilanjitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutinj akunniqsaaami, aasiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiññipluta. Aullağniqsut pağiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilanjisasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Piņasunik Tukcumavinñik. Paul-ñum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinjaisaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqatitkaat injmigun anuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. ¹⁷ Aquagun piņasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñijisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisukhugich. Ilinich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña pinjtkaluaqtitluna qanutchimik akikñağlugich iñugikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña Jerusalem-mi Rome-ñum kavanañanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-mağmiut kavanañata [Felix-ñum] apiqsruqtagaluagaatña, anipkağluna pilitchukluna ilitchuğinjitñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ñuruat akilliliutipmata anipkaqunjtuna, nunuripluna nağviiqama injiağigiga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. ²⁰ Taatnaqluna injiağigiga qiniğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğjugagikkañat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaaniħha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuna.” ²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinitchut tusaayugaagitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqalhat tamatkuniña ukpiqsriplutin iliptun tikiumaaniħhanik Annisquqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiñiqsut kattutitqihksrañanik Paul-ñum, aasiñ taimña uvluq tikiuapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kanjisiqkağniğai Agaayyutim anayyuqautaanik. Ilaan maliksuktinniagñigai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum sulii sivuniksriqirit aglaañitñik. ²⁴ Taatnaħhani ilanjich iñuich ukpiqsriğigñiqsut uqağikkañigun, ilanjilli iñuich arguaqtugñiqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugñiqsut atingiqhutinj injmiknun Paul-ñum uqağianikmaun una, “Ipqitchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapstñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautilityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluağupsi kanjisiyumiñaitchusi

sulii qiniğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchigiğigñiqsut, tusaasungitlutinj supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitqiñgitchut Agaayyutmun mamitiksraǵmiknun
 atakkii qiñitlaitlutinlu tusaatlaitnutinlu kaniqsitlaitlutinlu,
 Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ηum uqapsaǵniǵai, “Iitchuǵiraksraǵigiksi Agaayyutim tusaayu-
 gaallautana tuyuuha Jew-ηunitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.”

²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ηuruat aniñiqsut uqavaaqhutin inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniǵniqsuq tavrani Rome-mi malǵuηni ukiuηni, in-
 iqaqhuni inmigun inilǵusiqsuqǵu, paglaplugich iluqaisa qiñiǵiaqtaqtini.

³¹ Quliaqtuǵviginiǵai Agaayyutim aηayuqautaagun suli Atanǵuruakun Jesus-
 kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitlunilu.

Paul-ηum Tuyuutai Rome-magmiunun

¹ Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ηum. Agaayyutim piksraqtaagigaana quliaqtuaagitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkaana inilgaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpigaanani. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim igñinagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaulha aniruuq kiñuviaagiplusu David-ηum, ⁴ aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqułhaniñ uqautinigai iñupayaat nalupqinaiñkun Jesus Igñigiñiplugu suli qaitchiñiplugu sanñiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim ihuaqqtugaana piksraqtaagiplusu uqqiraqtautqupluna sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriñksrañatnun suli tupiksriñksrañatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Ipsi ittuani Rome-mi tułukkaupmisi pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuna uumiña tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuun. Agaayyutim piqpagiplusri tułukkaagiasri ipqillusri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qinñiqtilanñiañglisi ihuaqqturighmiñnik suli qaitchilusri qinñiññamik.

Quyatiq

⁸ Sivulliquplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqagigaat kamañtuq ukpiqsriñiqsi. Taatnaqlugu quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq igñinagun. Agaayyun ilisimaruq taiyuhga ilipsitñnik agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayyuruna tikillañniañgukluna ilipsitñun. Atuummigiplusu Agaayyutim pitqukpana. ¹¹ Qinñigullapiagipsi qaitchisukhusri irrutchim aatchuutaanik sanñiksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriñkun pigikkaptigun. Ukpiqsriñapsi ikayuğisigaana suli ukpiqsriñma ikayuğisipmigaasri. ¹³ Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiña. Iñugiaktuami aggigumagaluagaqtuna ilipsitñun quliaqtuağukluna, qinñitlasiluna ukpiqsriñuanik sayyiqsilaaqtuanik suli killiqirauruanik annautrauruanik atrilugu surağahga atlani nunani, aglaan piñgitchaqtuna. ¹⁴ Savautiraksragigitka iluqaisa iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puqikuatlu puqiitchuatlu. ¹⁵ Taatnaqluna quliaqtuağisrullapiagiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanñiaqtuq

¹⁶ Nalupqisruutigingillapiagiga tusraayugaallautaq atakkii sanñigigaa Agaayyutim. Taavrumuuna sanñikun ilaan anniqsugaa kisupayaaq ukpiqsriñuq [Christ-mik], sivulliquplugich Jew-ηuruat sulipsuuq Jew-ηungitchuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagvigñigaa Agaayyutim nalaunñasripchaiha iñuñnik inmiñi. Agaayyutim nalaunñasripchaiha iñuñnik aullağniiruuq suli isrukñitchaahuni ukpiqsriñkun, aglausimaruatun Agaayyutim makpigaanani, “Iñuk nalaunñasripkakkauruq ukpiqsriñmiguun iñuugisuruq.”

Iluqatin Iñuich Killuliqiraurut

¹⁸ Agaayyutim sagvigñigaa qilañmiñ qanuq ilaan anasriññuqsaiñialha iluqaanik pigiitчуuanik suli nalaunñaitчуuanik iñuich atukkanatnik. Iriğaat ilumutuuruq pigiiliqihigmigtigun. ¹⁹ Tamanna ilisimanaqtuq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim ilitchuğipkağniğaa

ilinjitñun. ²⁰ Taimakñaqaña Agaayyutim iñigaluaqtitnagich supayaat iñuich kanjqsilgugaat Agaayyutim agaayyutaulha suli qñitlaplugu sanñiqaqtilaaña kamañaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutin iñuich patchisiksraitcut. ²¹ Iñisimagaluaqlugu Agaayyun kamagingitchaat unniñ quyangitchaat. Isrumaḥat atuḡumiñaiqsuq suli isrumañich kanjqsitḥaiqhutin taaqsisiniḡai. ²² Uqavigaaqhutin isrumatuniplutin isrumatungipiaqtut. ²³ Saksraaḡaat kamañaḥa Agaayyutim tuquyumiñaitchum, aasriñ simmiliutigaat taamna kamañaḡ putqataqhutin atriñun qññaliñnun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tinmiuratunlu niḡrutitunlu nimiḡiatunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulḥatnun. Iñich killuqsagtaurut malikḡgich pigiitchuat kipiḡniḡutitin aasriñ atugaḡiplugich timigikkatin kanñunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiliutigaat Agaayyutim ilumutuulḥa sagluuqtuamun suli putqataḡvigiplugich savautiplugillu sut iñuich iñiqtanich. Aglaan putqataḡviginḡigaat savautilugu Agaayyun iñiqsiruaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksraḡaluaqtiñ qañavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaḡḡgich Agaayyutim iñuich pilitkai kanñunaqtuakun kimmutaatnun. Aḡnat simmiliutiplusuq ilaqatigiñiq sayuñahḡmun atugaḡiplugich timitin atlanun aḡnanun. ²⁷ Taatnatun aḡutit nutqautiplugu ilaqatiqaiḡ aḡnamik aglaan piqagunñiqsut atlanik aḡutinik. Aḡutit kanñunaqtuakun sayuñaqatiniktut atlanik aḡutinik, aasriñ timigikkaḡmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriññuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitchuakun savaaḡmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunḡiqmatruñ ilumutun iñitchuqsriñksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugñaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutin pigiiliqisruktut atuqtaksraḡingisaḡmiknik. ²⁹ Imaukkaqsiniñiqsut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiiliqihḡmiglu, kaviḡutihḡmiglu suli uumiksriñḡmiglu, piqaguhḡmiglu, iñuaqtuhḡmiglu, aḡuyahḡmiglu, sagluuqtuakihḡmiglu, suli isrummatinikhutin pigiitchuakun avatmun. ³⁰ Sanurrutiniqsut nipliaplutin pigiitчуanik atlatigun, uumigiliutiplusuq Agaayyun, arguañaplutin, kamañaḡasrugiplutin suli uqavikhutin inmiktigun, pakikhutin savaaqaliksraḡmiktigun pigiitчуamik, tupiksriñḡiqhutin aḡayuqaamiknik, ³¹ kanjqsilguitḥutin, tuniqsimatḥaitḥutin, iḥuaqqutriñḡiqhutin unniñ naglikstriñḡiqhutin atlanik iñuñnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna iñisimagaluaḡaat aglaan sivutmuutiniḡaat pigiiliqihḡ, sulipsuuq aḡiñiqsut nalaunñiplugich tamatkua pigiiliqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiḥa

¹ Tavrili ilvich, kisuḡaluaḡuvich, patchisiksraitcutin, atanniqsuḡtaurutiin. Taatnamik atanniqsuḡapkich atlat iñuich tuḡutaksraḡuḡutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atanniḡñiaḡai iluqañich killiqiruat, aasriñ iñisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñaiḥa. ³ Patchisigiraḡisri killuliqiruat savaaqagaḡuaññapsi nalaunñaitchuamik. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iḥuaqquḡkkañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taḡḡigaluaḡaasri simmiḡuplugu iñuuniakiḡsi aglaan suksraḡingitchiksi uuktuḡnaḡumiñaitchuaq iḥuaqqutriñḥa. Kanjqsiniḡitpalukkiksi, Agaayyutim iḥuaqquḡtigaasri simmiḡuplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniakḥapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siḡquḡtut iyagaḡtun suli tiggañarusri mumigunḡitḥusri. Taatnaḡapsi anasriññuqsausriaksraḡsi agliḡaḡiksi taivrumanḡ uvlumi Agaayyutim sagviḡpagu qinnautni suli atanniqsuḡniaḡpagich iñupayaat

nalaunnahigimigun. ⁶ Agaayyutim akiligisigaa inupayaaq savaanigun inuuniahani. ⁷ Ilañich inuich savaaqaqtuat nakuuruanik anuqsrukun piññaguktut kamanautaanik kamakktumiglu suli tuquyumiñaiñigimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik inuuhigimik. ⁸ Aglaan atlat inuich inmiguaqtut ayaklugu maligutchiñksraqtin ilumutuuruamik. Taatnaqamin malikkaat nalaunnaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriñjuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakiqniuqtitkisigai nagliksooqtillugich pigiñiqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunñaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakktumiglu suli qinuiññamik tamatkua savaaqaqtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivulliulugu Jew-ñunñitichuanunlu. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsugisigai inuich atisrilugich.

¹² Inuich maligutaksraqaqtuat Agaayyutim qaisanjanik Mosesmun suli inuich taavrumina maligutaksraqangitchuat iluqatin atirut killuqsagamin. Tamatkua maligutaksraqangitchuat killiqirauplutin piyaqqugñaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqaqtuat killiqirauplutin atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim inuich nalaunnasripchangangitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunnasripchagañigai inmiñi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñunñitichuat piqangitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyagaa maligutaksraqahtat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitchaluaqhutin aglausimaruumik. ¹⁵ Qiñiqtitagipmigaat kanisilaaqtin maligutaksram tillisaanik ilitchugipkairuumik qaugrimmaagiutillautañmikni nalaunnaruamik nalaunnaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchichigañigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaunñiplutin. ¹⁶ Iluqatin nalunaqtuanich inuich sagvikkauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich inupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quliaqtuañikkañma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqlu

¹⁷ Qanuñmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutin maligutaksramun Moses-ñum aglagikkaña suli uqavikhutin qaninniplutin Agaayyutmi ¹⁸ suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulha suli ilitchuginiplugu nakuuniqsrauruuq takku ilisaqsimplutin maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisungipiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qinñitlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin algaqsrukhiñauplugich kinnañaruat inuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ilisimaniplugu supayaaq suli piqañniplusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ Ilisautiriraqtusri atlanik inuñnik. Suvaatami ilisautriñgitpisi ilipsitñik? Uqautirañigisi atlat tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpisi? ²² Nipligaqtusri atlat sayuñatqungitlugich, aglaan ilipsi atugaqpisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aañuanik, aglaan tigligaqpisi agaayyuvinñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqañniplusri Agaayyutim maligutaksrañanik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navikapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaañiñi itna, “Jew-ñunñitichuat uqamaqñuutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimakipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiuñ Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsiuñ Agaayyutim maligutaksraña atriñurusri Jew-ñunñitichuatun, inuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ñunñitichuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumin

maligutaksram atuqukkanjanik atrinjurut iñuktitudun nalunaitmiutchiqsimaru-
atitudun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun
aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusri
nalunaitmiutchiqsimaruani. Iipsi Jew-ñuruani piqagaluagtusri
aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navgugagigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-
ñungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Iñuk animakami Jew-
ñupluni suli malihhiñaqami Jew-ñuruat pilgusriñitñik ilagitlaitchaa Agaayyutim
iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq
Agaayyutmik ataramik. Jew-ñupiaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sivugaani
Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqagñiqsuq uummatmiñi
savaagikkanagun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq
savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq
Agaayyutmiñ, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-ñuruatmi piqagñiqpat sumik atlat iñuich pigingisañatnik? Anniq-
sugiaqaqpat nalunaitmiutchiñigmiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaq-
tut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ñuruat uqaligmiñik Moses-kun.
³ Ilumutuuruq ilañich Jew-ñuruat tuniqsimangihhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat
tuniqsimaihata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qañaa!
Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnangitchaluaqtitlugich. Aglausi-
maruq Agaayyutim Makpiğaañani,
“Agaayyuun, nalaunñasuurutinli uqaligikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqagaluaqmata nalaunñaniññiplutin.”

Psalm 51:4

⁵ Ilañich iñuich killukun uqaguurut itna, Uvagut killuqsagupta
qiñiqtinnaigivut iñuich Agaayyutim nalaunñahanik, uqaqhutin killiqiruni
nakuuniplugu. Tarrasuli, uqaginaqpisin Agaayyun nalaunñangiññilugu
anasriññuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun
nalaunñangiññiqpan, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam iñui?
⁷ Killiqihgma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñalha suli nangaqtillogu,
suvaatami atannikkauniqpik liilaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna
ilumutuuniqpan, Killuliqita iñunñun nangapsaaqulugu Agaayyun.
Iñisautringitchuñ taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasirağigaatigut
ilñisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anas-
riññuqsagñiağai tamatkua iñuich.

Iluqatin Iñuich Nalaunñaruñitchuq

⁹ Taatnaqhuta uvagut ihuatlukpisa Jew-ñungitchuaniñ? Qañaa! Uqaaniktugut
iñupayaat Jew-ñugaluagumin Jew-ñungitchaluagumin añalatiqalha killuqsaut-
mun. ¹⁰ Agaayyutim Makpiğaañani aglausimaruq,
“Iñuitchuq nalaunñaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaanani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjqsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiagaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatin tunutkaat Agaayyun,
iluqatin tammaqhutin killuqsautmi.

Nalliat savaaqangitchuq nakuuruamik,
atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggianich atriqaqtut añmaruanik iluvignik.

Atugaat uqatin uqaqhutin sagluuqtuanik,

Psalm 5:9

uqalñinich atriqaqhutin nimigiam tuqunañatun,

Psalm 140:3

¹⁴ qaniñich immaukkaqhutin uqapilutininik uqamaqluutiniglu, *Psalm 10:7*

¹⁵ ataramik tuqqutchihiñaanuplutiñ iñuñnik,
¹⁶ napmun aullaqamiñ piyaqquiñiaqhutiñ iñuñnik
 suli sakiqniuqtitchiplutiñ.

¹⁷ Iitichugiñgitchaat qanuq iñuuniaħiksraqtin qinuiññakun.

Isaiah 59:7-8

¹⁸ Piitchuq taluqsriħigmik Agaayyutmik iluqanitñi.”

Psalms 36:1

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Moses-mun anjalatchiruaq iñuñnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisiksraqagumiñaitchuq tupigingiħigmigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiqutigisigaa iñupayaaq nunami atanniħlugu. ²⁰ Taatnamik kiñaanñiñ nalaunñasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchihiñahigmigun maligutaksram atuqukkananik, atakkii maligutaksram qinñiqtilhiñagagigaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunñasripchatat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagvigñigaa qanuq iñuich nalaunñasripkaqtılaaña inmiñi, piqutiginaħlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inħilgaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivuniksriqiritigun. ²² Agaayyutim iñuich nalaunñasripkağniğai inmiñi ukpiqsriħatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitñi tunjaviqaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatin iñuich atirut: ²³ atakkii iñupayaat killuqsagñiqsut, aasriñ ayuqħugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunñasripchagağigai inmiñi iħuaqqutriħigmigun aatchuutauplugu. Nalaunñasripchagai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa iğñiñi tuqqutquplugu aasriñ maqipkaqħugu aña akiliqsaqħugich killuqsautipayaanich iluqaisa ukpiqs-riruat. Taamna piñigaa qinñiqtitħukħugu nalaunñaruaħi natqigutriħigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinñitnik iñuich iñuuruat inħilgaan Christ tuqunaiññaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñħuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunñatılaani suli nalaunñasripchaisılaani iñupayaanik ukpiqsriruanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunñasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunñasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriħum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviħiq. ²⁸ Takku ilisimarugut iñuk nalaunñasripchakkautılaananik Agaayyutmi ukpiqsriħikun Jesus Christ-mun, maligutchiħiqmiguungitchuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-ñuruat kisimiñ Agaayyutigivatrun? Agaayyutigingitmivatrun Jew-ñungitchuat? Iłumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-ñungitchuat. ³⁰ Agaayyutiqalhiñiaqtuq atautchimik. Agaayyutim iñupayaat nalaunñasripkağisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriħat, Jew-ñuruat nalunaitmiutchipłutiñ suli Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiñgitłutiñ. ³¹ Uvvami suksraungiğñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriħikuagıaq? Qañaa! Ukpiqsriħum ilumun atuumapkaqtağaa maligutaksram atuqukkanja.

4

Abraham-ñum Atrikusrautauħa

¹ Abraham, sivulliuruuq Jew-ñuruapayaanun, urrakusrautigilakput iñuñmun ukpiqsriħigmigun nalaunñasripkakkauruamun Agaayyutmi.

² Nalaunñasripkağniğumi Agaayyutmi savaagmigun tarra uqavigaagutiksraqagayaqtuq, aglaan uqavitłaitchuq sivuğani Agaayyutim.

³ Agaayyutim makpiğaanıñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriruq

Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtugaa piqutigiplugu ukpiqsriiḥa nalaunnasripkakkaupluni.”⁴ Iñuk savakami akiliusiaqagaqtuq. Akiliusiaḥa aatchuutaungitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaagmigun.⁵ Iñuk nalaunnasritlaitchuq Agaayyutmi savaallautaḡmigun, aglaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunnasripkairuamik agaayyutailaamik inmiñi. Agaayyutim akuqtugagigaa taavruma ukpiqsriiḥa aasrii nalaunnasripkaqlugu.⁶ David-ḡum uqautigipmiñigaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunnasripkaqmagu savaallautaḡmiguungitchuaq. Itnaḡniqsuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua
nalaunnairrutinich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinich matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq iñuk
atangum isrummatigingisaḥa killuutiqaḡlugu.” *Psalms 32:1-2*

⁹ Taamna quvianamiuliq itpa kisiitñun tamatkununa nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkununa nalunaitmiutchiqsimaillaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriiñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriiḥa Agaayyutim akuqtuḡniplugu nalaunnasripkakkaupluni.¹⁰ Agaayyutim akuqtuḡniqpauḥ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiḥan? Agaayyutim akuqtuḡniḡaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiñḡaan timimiñi.¹¹ Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiḥa ilitchuqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunnasripkakkauḡaniktilaḡna pisigiplugu ukpiqsriiḥa. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatin iñuich ukpiqsriiḥa nalunaitmiutaiñḡaḡmin suli akuqtukkauruat nalaunnasripkakkauplutin Agaayyutmi.¹² Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqaḡmin nalunaitmiutchiqsimaruat timilhiñamiktigun kiḡuviaḡinḡitchai Abraham-ḡum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiḡuviaḡigai tunḡaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiḡaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpisriiḥkun

¹³ Abraham kiñuviaḡikkaniḡu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqti-laaksraḡanik nunamik. Aglaan akuqtungitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriiḥi maligutaksraḡanik Moses-ḡum aglaagikkaḡanik, aglaan akuqtugaa akiqsruun Agaayyutim nalaunnasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriiḥi.¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitlaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguaḡimiktigun atuqukkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriiḥi suutnaunayaiñiḡsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaungilluni.¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriiñḡuqsaguutilaḡna iñuḡnik tupiksritlaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñamin tupiksriiḡirrutiksramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutin iñuich akuqtugagigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpiḡutiqaqamin, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilluni ihuaqutriḡimigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqaḡmin qitungaḡikkanat Abraham-ḡum akuqtulhiñaugaat. Akiqsruun taamna ingiñiḡsuq kisiitñun Jew-ḡuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiḡutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput.¹⁷ Aglaksimalḥatun Agaayyutim Makpiḡaanani, “Aapaḡuqtitkikiḡiñ iñugiaktuanun iñuḡnun.” Abraham ukpiḡigaa Agaayyutim iñuupchaitlaruaq tuḡḡaruani suli taiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkaqlugich.¹⁸ Abraham ukpiqsriiḥi niḡiugaqaḡhuni niḡiunaḡumiñaitchaluaḡḡaan aapagiliutinayagñilugu iñugiaktuanun iñuḡnun, takku niplusriaqaḡhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.”¹⁹ Abraham-ḡum ukpiqsriiḥa Agaayyutmik

sayaiqsingĩĩĩiqsuq isrumagaluanñağmi timini tuquniplugu, takku tallimakiyayasripluni aasriisuli ağnaat Sarah qitungitlaitluni. ²⁰ Ukpiqsriłhan uniñgiññigaa. Ilaan arguaqtungĩĩĩigaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriłha sayaktusriłaağniqsuq, aasriiñ nangaqlugu Agaayyun. ²¹ Nalupqigingillapiagñigaa Agaayyutmun atuumapkağniaqtilaanja akiqsruusriagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunñasripkakkauplugu inmiñi pisigiplugu ukpiqsriłha. ²³ Aglaan tamatkua uqallich Agaayyutim Makpiğaanani Abraham nalaunñasripkakkauniplugu ukpiqsriłhagun aglakkaungĩĩĩiqsut kisianik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqallich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunñasripkakkaupluta ukpiqsriłiptigun. Ukpiğigikput Agaayyun anipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuqułigmiñiñ. ²⁵ Jesus tuqukami akiligiñigai navgułiqput aasriiñ anipkakkaukami tuqułigmiñ nalaunñasripkagñigaaatigut Agaayyutmi.

5

Qĩñuiğutikkaułiq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunñasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriłiptigun qĩñuiğutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anmagñigaa utlautiliksrapput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriłuta ihuaqutaanik. Quviasrukhuta quyagikput Agaayyun ilaliutiliksrapput kama-nautaani ilaatnigun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmigikput sakiqniuliptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkahuta. ⁴ Anuqsrułiq tikiutriruq Agaayyutim ihuaksriłhanik, aasriiñ ilaan ihuagigumisigut niğiugaqatugut. ⁵ Aasriiñ niğiukkam qapiqtaqtinniangitchaatigut, takku Agaayyutim aatchugaatigut Ippqitchuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qĩñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuğumiñaiapiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqutigai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqqutisunñiangitchaa anniqsuqsaglugu atla iñuk. Ilaatnisamma iñuum tuqqutinayagaluapalukka nakuuruuq iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqqutigaaatigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qĩñiqtitkaa piqpaksrillapiałi uvaptiknik. ⁹ Nalaunñasripkakkaaurugut Agaayyutmi augikkanagun Christ-nun tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunğipiaqtugut Christ-mun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi atannigvinmi. ¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qĩñuiğutigaatigut inmiñi tuqqutaułhagun iğniğmi. Pakma Agaayyutim ilauraagiliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iğniğmi iñuułhagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiagikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qĩñuiğutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauñ tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuqsauñ suli pisigiplugu killuqsautaa tuqułiq tikiuamapmipluni iñupayaanun. Iluqatin iñuich tuquruksraguğniqsut takku iluqani iñuk killuutiniktug. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-nun akuqtunaiñnaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqangitlutinsuli Agaayyutim maligutaksrananik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñgitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuuq killuqsangitchaluanñağmiñ taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atriqağniqsuq Christ-mik

aggiqsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuqułıgmik pipkaipman Christ iñuuliqaqtitchiruuq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqangitchuuq Adam navguiłhatun. Iluqatiñ iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiłhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa ihuaqputaagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanuruuq [navguiłhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruuq atautchim iñuum killuqsautaniñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiłiq iluqaitñun tuqqutaksraguñniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuut killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkañniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiłha tuqułiq umialiktun aňalatchiaqsiruuq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatiñ iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakanñi iñmiñi kamanatuakun ihuaqputriłıgmigun aňalatchigisirut umialiktun iñuuniałıgmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiłha Agaayyutim tuqqutaksraguñniğai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruam savaaňa Agaayyutim qaiññiğai natqigutriłıglu killuqsautinik iñuuiłıglu iñupayaanun [ukpiqsiruanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitłuni Agaayyutmik, taatnaqhutiñ iñupayaat killuliqiriğutut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutiñ iñupayaat nalaunñasripkakkauğisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñiğaa maliğutaksraňa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchuğirağiğaat qanutun killuqsautilaaqtin navguiłıgmiktigun Agaayyutim maliğutaksraňa. Aglaan killuqsauñ iñugiaksitmutluktuq. ²¹ Tarrali killuqsauñ aňalatchipluni tuqułikun, aglaan Agaayyutim ihuaqputaa aňalatchiruuq nalaunñaruakikun tikiutiluta iñuuiłıgmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituiñaaqtuksrauvisa qiniqtitchağlugun qanutun Agaayyun ihuaqputriłıqaqtılaaňa? ² Qaňaa! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruğut killuğmun. Qanuğuta iñuuniaqtuiñagisiñiqpisa killukun? ³ Puuyugñiqpisi, iluqapta paptaakkaukapta Christ Jesus-ñum atqagun piqasriutirugut ilaan tuqułhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptaakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuqułhanun. Aasriiñ Christ-tun aňipkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqaqhuni sanñiagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuiłıgmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ñum tuqułhanun paptaakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut aňipkakkaułhani iñuuniağuta. ⁶ Iłisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuiłıgruaqput kikiaktuutrauqataurut ilaani, sanñia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaağruutqunğiguta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruuq aňalatingiğuuuq killuqsautmun.

⁸ Ukpiğigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuuiłıgisiñnipluta ilaani. ⁹ Iłisimagikput Christ aňipkakkauruuq tuqunaruaniñ tuqqutqikkumiñaiplakha. Tuqułhum aňalataiğniğaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuuq atausriğmiaqhuni akiiliskuhugu sanñia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ Iłipsiłiasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik

tuqunaruatun iliusri sanjanun killuqsautim aasriin inuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnagusri killuqsautmun analatitnagich timigikkasi maani nunami. Analatitnagu pisugruahpsitnun. ¹³ Atusrunaqmagich sullinigi timigikkapsi savaktillugich nalaunnaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitnik Agaayyutmun inuktitun anipkakkauruatun tuqunaruaniin suli pakma inuuruatun Christ-mi. Analatitchigin sullinigi timipsi Agaayyutmun, aasriin atugumausri nalaunjaruamik. ¹⁴ Killuqsautim analatlaiginaigasri takku inuungitchusri tupiksrihpsigun maligutaksramik aglaan inuurusri Agaayyutim ihuaqutaagun.

Savaktaagruutha Nalaunjaruahigmun

¹⁵ Qanugisihiqpisa? Pakma inuungiqsugut tupiksrihpsigun maligutaksranik Moses-num qaisanjanik aglaan inuuruugut ihuaqutaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qanaa! Killuqsauktuksrauyumiinaitchugut. ¹⁶ Ilumun ilisimagiksi una, qaitnapsi ilipsitnik kisumun savaktaagrugutqusri taavrumuna. Tupigiraksragagigiksi taamna inuk suli atanigigiksi. Tupiksrihpsi killuqsautmik tuqupkaqisigaasri. Aglaan tupigikapsiun Agaayyun ilaan nalaunjasripchaqagigaasri inmihi. ¹⁷ Qaanjisuami savaktaagrugikkanasri killuqsautim, killugmik analatiqaqhusri. Aglaan quyanaqtuq Agaayyun, pillapiaqhusri tupigigisri ilisauttaturuat ilipsitnun. ¹⁸ Aasriin annaktitaunanikhusri killuqsautmin savaktaagrugutqusri pakma nalaunjaruahigmun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaagruuq uqalignik kanjisihaqtuanik takku kanjissimmaqisitquplusri. Qaanjisuami qaisimapmatun ilipsitnik savaktaagrugipkaqhusri killuqsautmun suli killuliqihigmun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusri ilipsitnik savaktaagrugipkaqhusri inuuniahigmun nalaunjaruahikun iluqnaughusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanjisuami savaktaagruunapsi killuqsautmun inuuniatlaitchusri nalaunjaruahikun. ²¹ Savaaqaqtusri pigiitchuanik aasriin taatnatchim inuutchim pakma kannugilikpasi anniqsungitchaasri aglaan tikiutrirraqtuq tuquligmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunaniktusri killuqsautmin savaktaagruliutiplusri Agaayyutmun. Iluqnaughusri ilaanun savaaqtasrirusri akuqtuuyunaqtuamik Agaayyutmun aasriili Agaayyutim akilinaigasri isruitchuamik inuuhigmik. ²³ Kiha killuqsauqtuq akuqtuiruq killuqsautim akiliutaanik—tuquligmik. Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutigigaa isruitchuq inuuhiq tamatkununa atausrihjuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptiknun.

7

Atrikusraun Ilaqatnitikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjissimagiksi maligutaksraq Moses-num aglaagikkanja. Ilisimapmigiksi maligutaksramun analaha inuk inuusrugaanagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, agnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun anutmikni inuuniqtutilaanani. Aglaan anutrin tuqukpan ilaqatnitqihinauruq tuvraqlugu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini inuunjaan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaruaniplugu. Aglaan anutrin tuqukpan agnaq ilaqatnitqihinauruq. Taatnaghuni ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramin.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitnun. Christ tuqupman, tuquqatigiruatun pigiksi, aasriin aglausimaruat maligutaksrat analangigaasri. Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaaasri anitqiksitauruam tuquligmihi. Tarraasriin inuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaanjisuami inuusrugaanapta kanjiruaqtakun pisugruahpsita analatagigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksragingisaptiknik

maliglugu maligutaksraña Agaayyutim. Suragahipayaapta tikiutigaaatigut tuquligmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramiñ, aasriiñ tuqunaruatun ililuta maligutaksramun isiqtagipluta qaanisqsuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iñuunñapta nutauruamik iñuuhigmik.

Maligutaksraġlu Killuqsauñlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliġnipluña killuqsauñlu maligutaksraġlu atinipluġik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanisqsigiga killuqsautim qanuutautilaaña. Nalunayaġiga kaviuġutiq maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunñaiñnipluġu itnautauruaq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsipluni atuqtitkaqsipluña taavrumiña tillitmik suli qanusripayaamik nalaunñaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsauñ sanñiksraitchuq. ⁹ Iñuuniaguugaluqtuami maligutaksrailaakun ilitchuġigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchuġipkaqmagu tilliñ tarakñaaglaan killuqsauñ uummatqiaqsiruq. Taatnaqluña iñuutchikun tuquruña. ¹⁰ Tilliñ tikiutriruksraqtuuaq iñuuhigmik uvañnun tikiutripiaqtuq tuquligmik. ¹¹ Killuqsautim kinnipluña tillisikun tuqupkaġaaña iñuutchikun. ¹² Tarra aglausimaruuaq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuq nalaunñapluni nakuuplunilu.

¹³ Itnautauñiqpami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaña tuquligmun? Qaṅaa! Killuqsautim atuqluġu nakuuruuaq [tilliñ] tuqupkaġaaña. Taamna atummiruq uvañnun qiñiqqupluña qanusriutilaañanik killuqsautim. Tilliñ qiñiqtitagigaa killuum pigiiñlapiatilaaña.

Anuyaktuiñaliq Killuqsautmik

¹⁴ Iñisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaulha, aglaan uvaña animaruña kanigruaqtaraqḷuña. Killuum aṅalataġigaaña tigutaañupmatun. ¹⁵ Kanisqitlaitchiga suraġaliġa. Piñgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriiñ suraġaqluña pigiiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuġupkich atuġunġisatka uumigipluġich, aṅiġiga maligutaksram nakuutilaaña. ¹⁷ Nutauruam iñuutchima pipkangitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriġruaġma ilumni pipkaġaġigai. ¹⁸ Ii, iñisimagiga ilitqusriġruuaq ilumni nakuunġisilaaña, atakkii kanigruaqtaraqḷuña uvamni. Suraġaġukkaluġigaa nakuuruuaq aglaan suraġalguitchiga. ¹⁹ Atunġitchaġigiga nakuuruuaq atuġukkaka aasriiñ atuqluġu pigiiitchuaq atuġunġisaġa. ²⁰ Taatnaqluġu atuġuunġupkich atuġunġisatka, nutauruam iñuutchima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriġruam ilumni atuqtitaġigaaña tamatkuniña pigiiitchuanik.

²¹ Taatnaqluġu ilitchuġigiga taamna ilumutuuiq, suraġaqsaaqama nakuuruamik pigiiitchuam nayuġaġigaaña. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluġigaa Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiñiġiga atla maligutaksraq aṅalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksrañan anuyakkaa akilliliqluġu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aṅalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraġigaa, taavrumaasrii aṅalatchiruam tigutaagiliutipluña. ²⁴ Iñuñliuġnaġniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutriruamiñ tuquligmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaaña. Quyagiga ilaa anniqsuġluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isrumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriġruaġma tigutaagipkaġaaña maligutaksrañanun killuum.

8

Ajalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraqutqikkumiñaitchai tamatkua atausriññuqatauruaat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksrañan Irrutchim tikiutriruam iñuuligmik Christ Jesus-kun patchisaiğaaña maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuigmik suli tuquigmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunñasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniñ, takku killiqiugaqtuanupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyugigaa igñigikkani nunamun timiqaglugu iñuutquplugu uvaptiktun suli akilliliutigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriñ Agaayyutim piyaqqutaksraqugñigaa killuqsautun ajalatchiruaq killukun pisuligruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkağaagitugut nalaunñaplutiñ atuqukkanatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiqlugu kanigruaqpup aglaan malikhugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua ajalattuat irrusrigruamun iñuusruurut quyaliñiaqlugu irrusrigruaq. Aglaan tamatkua ajalattuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliñiaqlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶ Iñuum isrummataa ajalatmagu irrusrigruañan ittaqtuq tuquiq, aglaan isrummataa ajalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuuliq suli qiñuiññaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isrummataa ajalatpagu ilitqusrigruañan akitñaqsimaagaa Agaayyun. Taamna tupiksrisungitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik; takku tupiksriugitluni. ⁸ Tamatkua iñuich ajalattuat kanigruaigmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi ajalangitchaasri kanigruaqtapsi. Ajalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriaña Agaayyutim inniqpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqangitpan Irrusrianiq Christ-ñum pigingitchaa Christ-ñum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkağai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuuligmik takku Christ-ñum nalaunñasripkaqhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria anitqiksitchiruaq Jesus-mik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmigaa iñuuliq timipsitñun tuqusraqumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, ajalattinata kanigruaqtamun. Iñuuniaqtuksraungitchugut tumigitqukkanagun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kanigruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasrilugu killiqiliqsi tarra iñuuniaqtusri. ¹⁴ Ililgaagillapiağai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqpup irrusrigingitchaa tigutaaqsiulhum iqsilhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta ililgaagiliutipchağaagitugut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapañ.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitchuğipkağaagitugut nalupqinaiqlugu Agaayyutmun ililgaagitilaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim ililgaaginiqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianiq piksirrutaiñik uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkuniña Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atrilugu Christ nagliksaatha. Taatnaqqaaguta piññaqtaaqagisirugut kamanautmik atrilugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuaq Kamañan

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaaiqpup pakma atriqagumiñaitchuq ilaan kamanautaanun sagvigñiakkanun uvaptiknun. ¹⁹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaña utaqqtillapiağataqtuq Agaayyutim sagviiliksañanik kisut qitungagipiaqtilaaniñik. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim

iñiqtaña piungiqsağumaruq, pisuliğingisağmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niğiugaq ittuq: ²¹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaña analangigñiağaa piungiqsitchirağaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsilugu kamañaqtuamun patchisaiğimun piqatigilugich Agaayyutim ililgaani. ²² Iisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtañiñ utaqqilhat uvuñanunaglaan ihuilliugaluññağmin, atriplugu ağnaq aulliyautikmatun. ²³ Kisimiñhiñaunğitchuat tamatkua iñiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmi-uguttuq ihuilliugaluññaapta irrutchtigun. Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaigutauplugu. Aasriñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunğagiliutiopiaqtilaaksraqput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkauiksraña. ²⁴ Taamna niğiugisağikput anniqsukkau'apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niğiugauyumiñaiññayaqtuq. Iñuich niğiutlaitchut qanutchimik pigiliutianikkağmiknik. ²⁵ Aglaan niğiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriñ kimmutigillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirruptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksraptnik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigiluisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniğagigai iñuich uummatinich. Iisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuag Irrusriq uqapsaagutripluni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkani tuvraqlugu pisulha. ²⁸ Iisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigirağigai nakuuliksrañatnun piqpaksriruat inmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqlugu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iisimaniğai tamatkua tuqlukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaquplugich igñigmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akunğatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqlugniğai, aasriñ tamatkua tuqlukkani nalaunñasripkağai inmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani inmiñi piqatigisigai kamañautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksriñha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniçmata, sumik nipliğisitlavisu taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniññ akiilliqsuğumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu igñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiillaaglugu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipliğisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksrağugniğugich? Kiñaunniññ nipliğumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriñ anitqisuq tuquligmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksriñhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuilliulhum naagaqaa nagliksaañhum naaga kakkaaqsulhum naaga atnuğaanjillulhum naaga navianniulhum naagaqaa tuqulhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaaniñi,

“Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun.”

Psalm 44:22

³⁷ Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkağaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqput piqpaktañaniñ Agaayyutim. Tuqulhum unniññ iñuulhum unniññ israğulgich unniññ tuunğaiç unniññ sut pakma ittuat unniññ tikisaksrat unniññ saññich unniññ sut ittuat quliptikniñu atiptikniñu naagaqaa

sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksrilhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaanjilu

¹ Atausriñjuqataupluña Christ-mun suli aňalatiqaqluña Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qaugrimmaagiutillautamni uqatiga ilumutuuruamik. Saglungitchuña itna uqaqama, ² Iñuilliullapiağaqtuña suli alianniullapiaqtaqluña piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaulaña piigluñaunniñ Christ-miñ ikayugumiñagupkich anniqsuliksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginiğai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjitñun sivunniugutni suli maliğutaksraña [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniļu. ⁵ Qitunğagigaich kamañatquaat sivullipta, aasriñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qañavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautigingitchiga Agaayyutmun atunğıññilugich akiqsruutigikkani ilinjitñun. Atakkii kiñuvianich Israel-ñum ilañich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷ Suli ilañiñhiñaq Abraham-ñum kiñuviani ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuviani Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, “Nalauullugu piviksraq utigisiruña aasri Sarah iğñiqağisiruq.”

¹⁰ Taamnañhiñauñgitchuq. Rebecca-m malğik iğñak aapaqaqtuk sivulliptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malğuk iğñak anigaluaqnagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliğniqsuq taavrumiña nukatpiağruk savaaqağaluaqnagik nakuuruamik unniñ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchuğigikput, Agaayyutim piksraqtaaginiğaa atausriq sivunniutigikkağmigun pisuligikkağmigunlu. Piksraqtaagiymuñaitchaa iñuk savaaqahagun. ¹³ Agaayyutim uqalħa itniinniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaagingitlugu Esau.”

¹⁴ Qanuğmi nipliğisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunñaitpa? Taatniingitchuq! ¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa, “Qiñiqtitkisigiga ihuaqqutrilğa kisumun ihuaqqutrisrukkamnun.

Qiñiqtitkisigiga ilunñuksriħiğa kisumun ilunñugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*
¹⁶ Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqañniangitchuq iñuich pisuligikkañatigun unniñ savautigisrukkañatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksriħimigun. ¹⁷ Agaayyutim Uqalħan nipliutiniğaa atañga Egypt-ñum, “Ataniğutitkikiñ qañiqtitçuklugu saññigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaqhuni Agaayyutim qañiqtittagigaa ilunñuksriħi kimupayaaq qañiqtitçukamian. Suli pitchiğiilqisitkai iñuich pitchiğiilqisitchukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksriħhagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruğisigaña, “Agaayyutim aňalatpatigut suvaatami killuutiqağniivatigut? Kia akillilqisuğisivaun pisulħa?” ²⁰ Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñulħiñaurutin. Iñulħiñam apiqsruqtaksrağingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtañan uqautitlaitchaa, “Suvaata piluqpiña taatna?” ²¹ Utkutchiri savaaqaqtuaq qikumik piluħiñauruq qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakña qikumini utkusriħiñauruq atautchimik

piññaqquutigilhiñağlugu aasriiñ ilaqataa suaqluqağvigiplugu. ²² Agaayyun nalaunnaraqtuq surağapayaaligmigun. İlanitñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnautni [killuqsautikun] suli sanñiñi. Qiniqqautnaqsigaluaqtitlugich piyaqquqtaksrağuhutin anuqsrutiniğai tamatkua iñuich. ²³ Atlas iñuich ilunjugisrukkani ilaan anuqsrutiniğai ilitchuğitquplugu uktuğnağumiñaitchuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniğai piqaquplugich kamanautmiñik. ²⁴ Aasriiñ ilagigaatigut taapkua. Agaayyutim tuqlungitchaatigut Jew-ñuruaniñ aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ñungitchuaniñ, ²⁵ tuvraqlugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipligisiruñ, İñugigipsi taapkunuña atchiqsimagaluakkağmiñun İñugingitchipsi.

Aasriiñ qiniqtitkisigiga piqpaktağa tamatkunuña piqpagingisamnun.”

Hosea 2:23

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“İñugingitchipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna,

İlilgaanı iñuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli İsaiah-m uqautiginiğai

İsrael-aagmiut,

“İñugiallapiaqtut iñugikkañi İsrail-ñum.

Atriqaqtut qavianisun tağium siñaani.

Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkağisiñiqsut.

İsaiah 10:22, 23

²⁸ Atanguruam qilamik anasriñnuqsagisigai iñui nunam.”

İsaiah 28:22

²⁹ Tuvraqlugu İsaiah-m nipliutaa,

“Atangum Sanñipayaaqquam iñugiakitchuat sivulliavut iñuupkangitpagich

iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.” *İsaiah 1:9*

İsrael-aagmiutlu Tusraayugaallautağlu

³⁰ Qanuğmi nipligisiñiqpisa? İtniinniqsuq, Jew-ñungitchuat nalaunnasriñiuranğıññitchuat Agaayyutmi, nalaunnasripkağniqsut ukpiqsriñhiñaqamıñ. ³¹ İsrail-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ñum aglakkaña nalaunnasriñiağniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunnasriñiñiqsuq. ³² Suvaatatai? Tunñangitlutıñ Agaayyutmun ukpiqsriñiğmiktigun, aglaan nalaunnasriñiağniqsut tamatkunuuna savaagikkağmiktigun. Ukpiqsriñiğmiktigun atriginigaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqalha aglaksimałhatun,

“İligisigiga Zion-mun iyağak iñuich putukkisautiksrañat.

Taamna iyağak paallaktitchiñiaqtuq.

Kiña taimña tunñaruq Christ-mun, iyağaktun ittuamun,

qapiqpañayumiñaitchuq.”

İsaiah 8:14; 28:16

10

¹ Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiugutigigiga iluqatin Jew-ñuruat anniqsuquplugich. Taamna iniqsruutigigiga Agaayyutmun.

² Nipliutigigaluagıtka piliqillapiaqhutin malıgualhat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimangitchaat nalaullugu tumiksraq. ³ İlisimangitlutıñ Agaayyutmun iñuich nalaunnasripchağutilaañatnik ukpiqsriñiğmiktigun, inmiknik nalaunnasriñiallañniqsut pisuğmiktigun, ilinisa qaitchisungitlutıñ inmiknik Agaayyutmun. [Taatnaqhutin nalaunnasritlaiñniqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriiñ kiñapayaaq ukpiqsriñiğmiktigun nalaunnasripkakkayumuuq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunnasripkağukkumi Agaayyutmi tupiksriñiğmiktigun Agaayyutim maligutaksrañanik, itqağiliun Moses-ñum aglaaña, “İñuk

tupiksriruaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.”
 6 Aglaan uqałhum nipliutiginigaa nalaunñasripkakkauđiq ukpiqsriłikun itnailiplugu. “Isrumaniaqnak, Kiña mayuđisiva qilañmun (ami atqautityađlugu Christ)?”
 7 Suli nipliđñiaqnak, Kiña atqagisiva samuñ natqitchuamun añmađnimun (ami mayuutityađlugu Christ tuqunaruaniñ)?
 8 Itnauvva nipliqsimaruaq, Agaayyutim uqałhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uumatipni.” Taamnatarra ilisauttun quliaqtuađikkaqput.
 9 Ilvich qannapkun nalupqinaigługu uqađupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpiđigupku uumatipni Agaayyutmun añitqiksilha Jesus tuqułhaniñ, ilvich annakisirutin.
 10 Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunñasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqałaptigun Jesus-mik ukpiđiplugu anniqsukkaaurugut.
 11 Agaayyutim uqałha itnađniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriłuni tunñaruuaq ilaanun qapiqpañayumiñaitchuq.”
 12 Agaayyutim Uqałhan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiiñđiñiñiqsuk Jew-ñuruaglu Jew-ñungitchuaglu. Taamna ataniq atanigigaat iluqatin aasriñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutinik iluqaitñun tunñaruanun inmiñun.
 13 Agaayyutim uqałha itnaqhuni, “Atangum anniqsuđisigaa kiñapayaaq tuqłuqtuaq anniqsuqupluni.”

14 Qanuđutin tuqłuđagisivat ilaanun ukpiđingisađmiknun? Suli qanuđutin ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisađmiknik? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitchumin.
 15 Qanuđutin quliaqtuađisivat tuyuđingitpatin? Aglausimaruaq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit aggitripmata tusraayugaallautamik.”
 16 Aglaan iluqađmin akuqtungitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliqsimaniqsuq, “Ataniq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkap-tiknik?”
 17 Taatnamik iñuich ukpiqsriłiqsut tusraa'amitruñ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuađipmagu uqađiq Christ-kun.
 18 Aglaan apiqsruqtuñ, tusraađiñiñiqpat tusraayugaallautamik? Iłumun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqałha itniittuq,
 “Uqađiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuađaqtut nanipayaaq.”

Psalm 19:4

19 Apiqsrulgitchuñ, Israel-aagmiut kañiqsiñđiñiñiqpat? Ii, kañiqsirut. Sivulliu-pluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqađniplugu itna,
 “Uvañ iñuksraqtaagingisapkun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvañ kañiqsimaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

20 Tugliłiqługu, Agaayyun nipliđñiqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,
 “Paqitkaatñ tamatkua apiqsruqtangitchuat ikayuqulutin.

Sagviqsuñ tamatkunuñ pakaqađangitchuanun uvamnik.”

Isaiah 65:1

21 Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginigai Isaiah-kun itnaqhuni,
 “Uvlupayaaqman piłhiñaanuruñ akuqtuquđugich tamatkua iñuich

tupiktaitlutin paaqsaanaruat uvamnik.”

Isaiah 65:2

11

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iłunñuksriłi Iñuksraqtaañitñun

1 Apiqsrulgitchuñ. Agaayyutim ayanñiqpagitmi iñugikkani? Qañaa! Uvañ Israel-aagmiunuruñ. Uvañ kiñuviagigaañ Abraham-ñun, ilagigaatñ sivulliaqatua Benjamin-mik.
 2 Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani inilgaan. Iłsimagiksi uqałha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iniqsrułha Agaayyutmun akitñaqługich iñugikkani Israel. Elijah nipliqsuq,
 3 “Ilinisa tuqulgatađaich sivuniksriqiritin, suli siqumitlugich tunillađviich. Uvañ kisima sivuniksriqiriniñ kisinñuqtuñ. Pakmaasriñ tuqunniagaqsiptomigaatñ.”
 4 Aglaan qanuq kiuniqpaun Elijah? Agaayyutim nipliutinigaa, “Kisinñungitchutin. Piquqtuñ 7,000

iñuñnik Israel-mi putqatangitchuanik atrinjanun Baal-ñum.”⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaanjiñik ihuaqqutriñigimigun.⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim ihuaqquataagun anniqsukkaungitchut savaaqaliñigmiktigun. Anniqsukkauñhiñauniqpata savaagmiktigun tarra anniqsugiaq Agaayyutim ihuaqquataagun ilumun suungiññaayaqtuq.⁷ Taamna taatna atuummiñiqsuq, Israel-aagmiut piññaaktaagingiññaigaat pakaagikkaqtiñ. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkañiñ piññaaktaaginigaat [ilaan nalaunñasripchaqamigich inñiñi]. Atlataasrii siqquqsipkañniñgaich uummatitiñ sulit naalañniñgihutiñ Agaayyutimik.⁸ Aglausimaruq Agaayyutim uqañhani itna, “Agaayyutim isrumalguilñiqsinnigai aasrii kanñiqsitñaiqhutiñ.

Taatnaqhutiñ qinñitlaiñiqsut irimiktigun sulit tusraatñaiqhutiñ siutmiktigun.

Taamna atuummiñiqsuq uvluvaññunaglaan.” *Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10*

⁹ David-tuuq nipliñiqsuq,

“Niñiqpaliñmikni napitaulutiñ naniqtillich.

Paasraaqtilutiñ anasriññuqsakkaulich.

¹⁰ Irigikkañich taaqsilutiñ qinñitlaiñlich.

Tunugikkañich pilñuñliñlich sakuuñigmikniñ.”

Psalms 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgiñchuna, Jew-ñuruat ayakmatruñ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtinniñpagich? Qañaa! Aglaan navguñhata tikiutipkañniñga anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Taamna atuummiñiqsuq Jew-ñuruat siqñaliquplugich.¹² Tarra Jew-ñuruat navguñhata tikiutipkañniñga ikayuusriaksraq nunam iñuiñun sulit Jew-ñuruat ayaiñhata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ñuruat taputraukpata ilinñiñi Agaayyutim piksraqtaagikkañiñi.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñi Jew-ñungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtuna ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. Uqqiraqtigigañña Jesus-ñum Jew-ñungitchuanun, aasrii savautriñamni savaktuna pisuqtilaaqñña.

¹⁴ Niñigagaqñña iñugikkatka siqñaliquplugich.

Taavrumuunaasriñ ikayuñgayaqpalukkitka anniqsulikñrañatnun.¹⁵ Jew-ñuruat tunutmatruñ

Agaayyun, ilaa ilauraanikuñ atlanik iñuñnik. Aasriñ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ñuruat? Taapkua iñugiliutiñqikkisigai

Agaayyutim, iñuktitiñ añitqikkauratiñ tuqñaruaniñ.¹⁶ Sivulliq qaqqi-aksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq.

Sulit kanñigikkañi napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akiñuñgikkañi napaaqtum ipqitmiut.¹⁷ Iñanich akiqquñ napaaqtuñgikuñniñ piyakaurut

aasrii akiñua atlakkañ napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ñungitchuani atlakkaqtatun akiqquñ ittusri. Pakmaasriñ

sayaqaqsirusri iñuupmipluñ sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaqtumiñ taapkunanitun Jew-ñuruatitun.¹⁸ Taatnaqhursi uqaviksusraunñgichursi

tamatkunuuna akiqquñtigun piyaqtautigun. Uqaviutiksraitursi. Suvaata? Ilipsi iñuupkanñgichiksi kanñia napaaqtum, aglaan kanñian uumapkañgaasri.

¹⁹ Nipliñhiññaanisuknaqtusri, “Akiqquñ piyakaurut ilaliutiñlasripluta napaaqtuanun.”²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqquñ piyakaurut

Jew-ñuruat ukpiqsriññigihatiñ. Taatnaqhursi ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsripluñ.

Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi.²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqquñ itingñiñniqpagich naggiñiatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ñungitchuasrii.²² Taatnaqhursi ilitñuñgigiksi Agaayyutim ihuaqqutriñhalu

talunñahu. Agaayyutim anasriññuqsagañigai tamatkua maliñgutiññgichuat

inmiñik. Aglaan iluaqcutigaasri iñuuniaqtuiñaqapsi iluaqcutaagun. Taatnangisuağupsi kipikkaugisipmiusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ñuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitlallapiaqhuni ilihñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ñungitchuani atrigaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiğuuñgitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ñuruat atrigaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaiglugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñi Iluqaitñun Iñuñnun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjqsitqugipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunğıtłusri isrumatuniłusri. Ilumutuuruuq una: ilaħhiñanich Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmigñiaqtuq iluqatin piksraqtaanuruat Jew-ñungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsuğisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, “Anniqsuqti aggigisiruq Zion-miñ.

Piğisigaa iluqaan agaayyutaiñiq kiñuvianñiñ Jacob-ñum.

²⁷ Tarra piğupkich killuqsautinich

tanigñiağiga sivunniugutiga taipkununja iñuñnun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-ñuruat ayanñigaat akuqtunğıtługu tusraayugaallataq. Taatnaqhutin akitñaqtuligñigaat Agaayyun piqutigiplusri. Aglaan Jew-ñuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiplugu akiqsruutni sivullianñitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitłaitchuq iñuktigun tuqłukkağmigun suli aatchuutigun qaisağmigun ilinñitñun. ³⁰ Ilaatniimma ilipsi Jew-ñungitchuani ayakkaqsi tupigisrunğıtługu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunñuksriñigmik taapkua iñuich tupiksriñğıhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ñuruat tupiksriñgitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriħha ilipsitñik, ilinñitñik nagligigisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunğısilaañatlu pitchigiiħhatlu. Piqutigiplugich ilaan qiñiqtitchukkaa ilunñuksriñi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uktuğnağumiñaitchut.

Puqiutaalu kanjqsimaħhalu isruitchuq.

Kia-unniñ iñuum kanjqsipchağumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjqsiumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavaun isrummataa Atanğum?

Kia qaitchiħhiñauvaun alğaqsrutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksrañanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

³⁶ Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuiñağaqtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qañavak taimunja. Taatnatuq.

12

Qailłusri Agaayyutmun

¹ Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiñiqtinñanikmatigut ilunñuksriñigmiñik injqsruağipsi timigikkasri iñuuruañulugich tunillautigitquplugich ilaanun, ipqilluni suli quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra

savautriħksraqsi ittuq Agaayyutikuagiakun. ² Atrinrusruᅇaqasri iᅇuiᅇun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnaᅇupsi kaᅇiqsitlasriᅇiaᅇiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriᅇiaᅇiksi nakuuruaq, quyaqnaqtuaq Agaayyutmi suli nalaunᅇaruaq.

³ Agaayyutim iᅇuaqquataagun nipliutiksraqaqtuᅇa kisupayaamun akunnapsitᅇi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiᅇiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriᅇiaqqtılaan aatchuusriaᅇikkan Agaayyutmiᅇ. ⁴ Atausriukattaaqhuta timiqaqtugut aasriᅇ taamna timi iᅇugiaktuamik sulliᅇiqaqhuni. Tamatkua timim sulliᅇi atlakaaᅇiisigun atuᅇaqtut. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iᅇugiaktugut. Aglaan Christmi uvagut iluqata atausriᅇuqhuta timaurugut, aasriᅇ sulliᅇiᅇuqhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaaᅇiᅇnik aatchuusriaqqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iᅇuaqquatriᅇimigun. Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi sivuniksriᅇiᅇimik, atuᅇliun taamna ukpiqsriᅇimigun pigikkaᅇimigun. ⁷ Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi savautriᅇimik, savagli. Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi ilisautriᅇimik, tarra ilisautriᅇi. ⁸ Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi pitchuksaaᅇiᅇimik, pitchuksaaᅇili. Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi aatchuiᅇimik atlanun, aatchuᅇi naliilaaᅇlugu. Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauliᅇmiᅇi. Kiᅇa aatchuusriaqᅇumi nagliksriᅇimik, taavruma atuᅇliun quviatchauᅇiguni.

⁹ Piᅇpaksriᅇiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiun tamanna pigiitchuaq, piᅇpagiluguasriᅇ nakuuruaq. ¹⁰ Piᅇpakkutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitᅇiᅇ. ¹¹ Iqiasrusruᅇaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piᅇiqillapiaᅇusri irrutchipsigun savautilugu Atanᅇuruaq. ¹² Quviasrugusri takku piᅇaqtusri niᅇiukkamik. Anuqsruslusri iᅇuilliᅇuᅇiᅇ tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuᅇlugich Agaayyutim iᅇui inuqsraqtuat. Tukkiqsuᅇlugich iglaat kiᅇunnapsitᅇi.

¹⁴ Apiqsruqsun Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaaqtitchiruat ilipsitᅇnik, iniqsruutilugich aasriᅇ apiqsruutisruᅇaqnagich Agaayyutmun anasriᅇᅇuqsaqulugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat.

¹⁶ Iᅇuuniaqatigiisusriᅇ. Kamaᅇnaisruᅇaqasri ilipsitᅇnik, aasriᅇ ilauraaᅇilugich tamatkua suunᅇiᅇnasrugiruat. Iᅇisimatluᅇniasruᅇaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia iᅇuum pimaᅇlukpasri akisaᅇniasruᅇaqasri killukun. Iᅇuuniaᅇitchi iᅇuᅇni iᅇuaᅇnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiᅇaᅇniqtutilaapsitᅇi iᅇuuniaᅇitchi qiᅇuirrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iᅇauramaᅇ, akisaᅇtuᅇniasruᅇaqasri atlanik nalaunᅇitpasri, aglaan Agaayyutim akisaᅇligich. Aglausimaruq, “Uvaᅇa akisaᅇisiruᅇa. Uvaᅇauruᅇa anasriᅇᅇuqsairaᅇaqtuaq [nalaunᅇaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniᅇ.”

²⁰ Aglaan, Agaayyutim uᅇalha itnatun, “Pimaᅇluktigikkan niᅇisukpan niᅇipchaᅇlugu, imiᅇukpan imiᅇtillugu. Taatnaᅇuvich kanᅇutchakniᅇiᅇ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21, 22

²¹ Ki, pigiitchuamun akiᅇlipkaqtaqnak, aglaan akiᅇiᅇun pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maliᅇutaksraᅇi

¹ Iluqasri tupigiraksraᅇigisi kavamam aᅇalatai. Kiᅇaunniᅇ aᅇalatchitᅇaitchuq Agaayyutim qaitchiᅇisuaqmani saᅇᅇimik aᅇalatchiᅇiksraᅇanun, suli

kiñaunniñ aṅalatchitlaitchuq marrumani nunami sanṅiqangisuaguni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akilliliuqniktuum kavamamik akilliliqsimagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutriraqtuq anasriñjuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunṅaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua iñuumaqḥktuat. Sivuuḡagisrunḡitchupku aṅalatchisiquaqtuq savaagiuñ nalaunṅaruq aasriili aṅalatiṃ quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuḡuvich nalaunṅaitchuamik iqsiviksran tarra. Aṅalati sanṅiqauqtuq anasriñjuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriñjuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuqtuanik nalaunṅaitchuamik. ⁵ Taatnaḡusri tupigiraksraḡigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriñjuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli ilisimalusri qauḡrimmaagiuṅtillautapsitñi tupiksriṅuni nalaunṅatilaanjanik. ⁶ Tarra akiliiruksraupiaqmiusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaagipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiliisitchi iluqaitñun aṅalatrutiquaqtuanun niḡḡiuqsruutipayaapnik, akiliḡlugich iluqaisa tax-sinik akiliḡñaqtuat, taluḡilugich taluḡiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiḡ Atlanik

⁸ Akiqsruumisruṅaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagiraksraḡigitin atlat. Iñuk piqpaksriṅruaq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maliḡutaksramik. ⁹ Maliḡutaksrami aglausimaruq, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñalikun. Iñuaḡumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunḡitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatiñ taapkua tillisaurut suli iluqatiñ atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriḡiq atriqaqtuq tupiksriṅmatun iluqaanik maliḡutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunṅaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauliviksrauput, Christ-mun qilañmuutikpatigut, qallitluktuq pakma ukpiqsriqqaallaptikniñ. Taamna ittuq itiviksarakun iñiqtuatun siñignigmiñ. ¹² Unnuaq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksraḡigikput killiqiḡiput pigikkaña taaqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriḡuta nakuuruamik. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagut piruksraunḡitchugut naḡḡunaqtuakun niḡiḡikun suli taanṅalikun. Ittuksraunḡitchuq sayuñaliq suvaluhḡlu, naaga aṅuyaliq siqñatuaḡlu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqaḡitchi atañḡuruamik Jesus Christ-mik, aṅalatisruṅaqasri kaviuḡutaiñun kanḡruapsi.

14

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

¹ Akuqtuḡumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriḡimigun uqavaaqatigisruṅaqnagu ukpiḡikkañanik. ² Iñanich iñuich ukpiqsriṅut niḡiḡhiñauñiplutiñ qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriḡhat sayaitmata ilinich ukpiqsriṅut niḡiḡhiñauñiplutiñ naurialḡhiñanik. ³ Taamna niḡiḡhiñauñiruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraunḡitchuq nakuutluñiḡuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isrumaruksraunḡitmiuq niqituqtuq nalaunḡiñiḡlu, takku Agaayyutim akuqtuḡniḡaa. ⁴ Atanniḡniḡaqtaksraḡingitchiñ atlam savaktaa. Qaukḡian sivunniḡisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunḡitmagaan. Ilaa nalaunṅaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunṅaruamik savaaqatlapkaḡisigaa.

⁵ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniplugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunğiglik nalaunñaruamik savaaqaqtilaağmiknik. ⁶ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuañuplugu atlaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq nigiruam naurianik kisiitñik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliqputunniñ iñuutlaitchuq inmiñun unniiñ tuqqutlaitchuq inmiñun. ⁸ Uvagut iñuunñapta iñuurugut quyalisuklugu Ataniq, sulit tuqugupta tuquniaqmiugut Atanikun. Iñuu'apta sulit tuqu'apta pigigaatigut Atanğum. ⁹ Taatnaqhuni Christ tuquruq aasrii anipkakkaupluni tuqułigmiñ. Iñuutqiksuy ataniğitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniqsuiñağaqpich aniqatipnik nakuutluñniplutin ilaaniñ? Uvagut qichaqsagumarugut sivuğaani Agaayyutim, aasrii ilaan ataniğuta iluqata. ¹¹ Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, “Nalupqinaisilaanñatun iñuutilaağma, nipliqsuy Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatña.”

Isaiah 45:23

¹² Atausriukattağuta kiggutiksraqaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaağikkaptigun].

Atlas Killuqsagtignagich

¹³ Taatnamik nutqautiraksraqigikput atanniqsuutiliqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksraqigikput putukkirviuruksraunğiliqput sulit aniqatiptiknik killuqsagtitchirağingiliksraqputlu. ¹⁴ Itluna atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuulha. Aglaan iñuum nalaunñajigumiuñ taamna tarra ilaani nalaunñaitchuq. ¹⁵ Atniğñiğupku aniqatin nigikkapkun tuvranğinñiğin tuma piqaktam. Piyaqquqtaqnagu ukpiqsriħha nigikkapkun nalaunñagingitpagu. Itqagilugu una, Christ-ñum tuqqutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uqautigipkaqnagu atlanun pigiiññilugu nakuuruq ilipni. ¹⁷ Anjaayuqautani Agaayyutim niqilu imiğlu suksraunğitchuk, aglaan nalaunñasripkakkauħikun Agaayyutmi qinuiññaaqtugut quvianaqaqħutalu Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiñapayaaq savautriruaq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, sulit iħuagigisigaat atlas iñuich. ¹⁹ Ki, pisuqtilaaptikni iñuuniaqta qinuiññakun sulit sayyillaagutiluta avatmun ukpiqsriħikun. ²⁰ Niğilipkun niqimik suksraunğiqsitnagu savaana Agaayyutim. Niğiruni iluqaitnik niqinik nakuuruq, aglaan nalaunñaitchuq kiña iñuk killuqsagtitnapku. ²¹ Nalaunñaruq niqitungitchuni taanñanğitchuni lu sulit piñgitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakñanik aniqatvich. ²² Ukpiqsriħhiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruñ akuqtuyunaħha Agaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisigingitchuaq inmiñnik iħuagikkağmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisruktuq patchisauruq niğigumi, takku ukpiqsriħikuangitchuq. Supayaaq ukpiqsriħikuunğitchuaq, tarra killuqsautauruq.

15

Maliglugu Jesus Christ-ñum Urrakusrautaa

¹ Uvagut sayakturuani ukpiqsriħaptigun ikayuğniaqtaksraqigivut tamatkua sayaitchuat pilguirrutinğisigun, quyalinñiasrunaqata uvaptiknik. ² Atausriukattağuta quyalinñiağlavut iñuuniaqativut nakuuliksrañatnun, sayyillaagñiağlugich ukpiqsriħhat. ³ Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami

quyalinãngiññiqsuq inmiñun. Itna Agaayyutim uqalhum nipliutiginiãaa, “Iñuich pisaanapmatin, Agaayyuun, atniagãgigaatna.” ⁴ Qanusripayaaq aglausimaruaq qaaniqsuami aglausimaruq ilisautisrukhuta niãgiugaqpluta anuqsruñkunlu pitchuksaãgutigunlu agãgãqtuãq uqalhaniñ Agaayyutim. ⁵ Anuqsruñglu pitchuksaãgunlu agãgãqtuãq Agaayyutmiñ. Agaayuruña Agaayyutmun iñuuniaqatigitquplusri qinuiññakun maliñapsitñi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnaãgupsi iluqasri piqatigiiksitkisirusri, aasriñ atautchisun kamaksruãsisigiksi Agaayyun aapagikkanã atannapta Jesus Christ.

Iluqãgmij Iñuich Quyyãgisigaat Agaayyun

⁷ Christ akuqtuãasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavru-muuna qinãiqtitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸ Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ñuruat qinãiqtitchaqũgich ilumutuũhat Agaayyutim ak-iqsruutaiñ Jew-ñuruat sivullianitñun ⁹ suli Jew-ñunãgitchuat qaitchitquplugich nangãutmik Agaayyutmun ilunñuksriñhãgun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani,

“Quyãgisigipinã akunãatni Jew-ñunãgitchuat.

Atuãgisiruña quyyatinik atigikkanun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqãhiq nipliãñiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ñunãgitchuani,

quviasruqatigãgitchi Agaayyutim iñuiniñk.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqãhiq niplitqinãñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ñunãgitchuani quyyasriunã ataniq.

Iluqasri iñunãni atuãgitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipliãmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m agãgãsisuruq anãlatchityãguni Jew-ñunãgitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ñunãgitchuat piqãgãsirut niãgiukkamik.”

Isaiah 11:10

¹³ Iniqsruqtuña Agaayyutmun qaitchiraqtuãmun niãgiukkamik immiquplusri quvianapayaamik suli qinuiññamik tunñãapsigun ilaani, aasriñ sanñiãgun Ipqitchuam Irrutchim niãgiugaqsi ulipkaulãgisuruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaã, nalupqigingitchiga imaqañiqsi nakuuruamik. Iñisimagiga piqãñiqsi kanãiqsimmatipayaamik aasrii ilisautritlasriplũsri avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaãgigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqãgãtquplugich. Aglaktuña taluqsrautaiqũña Agaayyutim ihuãqutaãgun qaisããgun uvamun. ¹⁶ Christ Jesus-ñum savaktigitqugaãña Jew-ñunãgitchuanun. Ilaan ilisautritqugaãña tusraayugaallataq tamatkunũña tunillãutigitquplugich akuqtuyunaãglũgich Agaayyutmun, ipqãqsillũgich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqũgu savaqatauniãama Christ-mun uqãviutigitlagiga savãutritãgã pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisan Christ iñiqsiruaq uvãpkun sivulliutlasriplũña Jew-ñunãgitchuanik tupiksritlasriplũgich Agaayyutmik, ami nipliutigikkãpkun suli ilitchuqtitigun ¹⁹ suli quvinqãtuãtigun suli sanñiãgun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuãgãgãgã iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munãglaan. ²⁰ Atãramik quliaqtuãgãsrukãgã tusraayugaallataq nunami iñunãnun tusraãgitchuanun Christ-mik. Uvãatakku nappãiããgũngitchuãña savaamik atlam iñuum aullaãniãnikkanãnik. ²¹ Aglaan aglausimaruãtun Agaayyutim uqalhani,

“Tamatkua sivuani uqãutraunãgitchuat ilaanik qinãgãsisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraãgitchuat ilaanik kanãiqsigãsisirut.”

Isaiah

52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuñanunaglaan nutqaqtitakkauruñña tikiññaiañamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti'ama makunani nunaaqqiñi sulii iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipi aasriiñ aquagun ikayuñhiñaugipsitña iglauniağuma. ²⁵ Pakma aullağniaqtuñña Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpiqsriuat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasrunniqsut qaitchiplutin maninñik ikayuqsaglugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapku piyumaagñiqsut takku akiqsruummiplugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuñiqsut irrutchikun ikayuusriañatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutin ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisaksrağigitka inuqsraqtuanun Jerusalem-mi maniiich aachuutigikkanich ilinñitñun. Taatnaqqaagluñña aullağisiruñña Spain-mun, aasrii igliñamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagiğusri. ²⁹ Ilisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiliğga Christ-ñum kamañtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaañ, pisigilugu ataniq Jesus Christ sulii Ipqitchuaq Irrusriq piqpakutipkakanasri avatmun, inigipsi ikayuqupluñña savaamni itqağilunña agaayuhapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaagluñña ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağga Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluñña ikayuusriaqagağluñña nutaqtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukanña. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qinñiñamnik nayuğumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaanñanik Ukpiqsriuanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iñuagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cenchreae-mi. ² Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksraulhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagañña sulii iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuñña nayaanñanik Priscilla-mun sulii Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu iñuuiqtik annautimagaatña. Taatnaqługik quyallapiağikka, sulii iluqatin ukpiqsriuat agaayyuvinñi Jew-ñungitchuat quyagillapiağaittuuq. ⁵ Tuyuqtuñña nayaanñanik ukpiqtuanuruanun katirağaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuñña nayaanñanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m maliguaqługu Christ. ⁶ Tuyuqtuñña nayaanñanik Mary-mun sakuukuamun akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtuñña nayaanñanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañtuagağgaik ukpiqsriuanuññuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuñña nayaanñanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuñña nayaanñanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, sulii piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuñña nayaanñanik Apelles-mun; uktuakkau'ami [ukpiqsrihigmiñi] qinñiqtikaa ilumutun piqpaksriñi Christ-mik. Tuyuqtuñña nayaanñanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-ñum. ¹¹ Tuyuqtuñña nayaanñanik Herodion-mun ilannun, sulii iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-ñum pigikkanun Atanğum. ¹² Tuyuqtuñña nayaanñanik Tryphaena-mun sulii Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuñña nayaanñanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuñña nayaanñanik Rufus-mun ukpiqsriuanuññuqqaqtuamun atanikun, sulii aakanun; taamna

aakaupmiuq uvaᅇnun. ¹⁴ Tuyuqtuᅇa nayaanneᅇanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluᅇaitᅇun aniqatiunun ilinᅇitᅇiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtuᅇa nayaanneᅇanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluᅇaitᅇun Agaayyutim iᅇuiᅇun taraniittuanun. ¹⁶ Paᅇlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piᅇpakkutilikun. Iluᅇaᅇmiᅇ ukpiqtuaᅇuruᅇi Christ-ᅇum tuyuᅇaasri nayaanneᅇanik.

Ilammiuᅇutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaᅇugipsi iᅇunᅇnik akillᅇiᅇksitchiraᅇaᅇtuanik suli iᅇuilliuᅇtitchiruanik atlanik ukpiᅇsriᅇhatigun. Akillᅇiᅇsimagaat ilumutun ilisauttun ilisauttusriaᅇsi. Piisimaᅇaᅇitchi ilinᅇitᅇiᅇ. ¹⁸ Taatnatchich iᅇuich savautriᅇᅇitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriᅇᅇiᅇᅇaᅇtut inᅇmiknik pisuᅇᅇmiktigun. Uᅇallautaᅇutitigun uᅇayusraᅇaᅇutitigunlu kinnitchiᅇiᅇaᅇaich iᅇuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluᅇaᅇmiᅇ ukpiᅇsriruat tusraagaasri tupik-sriᅇiᅇplusri. Taatnaᅇᅇuᅇa quviasrullapiaᅇtᅇuᅇa ilipsigun. Ilisimallautaᅇugipsi nakuuruᅇaᅇ suli piisimaᅇaᅇugipsi pigiᅇtchuamiᅇ. ²⁰ Taatnaᅇᅇupsi Agaayyutim tikiutriruam qᅇiᅇuiᅇᅇiᅇamik qilamik akiᅇiᅇlᅇlapiᅇaᅇisigaa tuunᅇaᅇ. Iᅇuaᅇqᅇtaan atannapta Jesus-ᅇum nayuᅇᅇlisi.

²¹ Timothy savaᅇatiga tuyuᅇtuᅇ nayaanneᅇanik, ukuaptuuᅇ ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaᅇa Tertius, aglaktuᅇa uumiᅇa tuyuutaanik Paul-ᅇum. Tuyuᅇtᅇuᅇa nayaanneᅇanik ilipsitᅇun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ᅇumlu tukkuᅇᅇkkaᅇma iluᅇaᅇmiᅇlu ukpiᅇtᅇuᅇuruat tuyuᅇaasri nayaanneᅇanik. Taatnatuntuuᅇ Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuᅇmiuk nayaanneᅇanik. Erastus ilirakuviuruᅇ uvani nunaᅇaᅇqimi. ²⁴ [Iᅇuaᅇqᅇtaa atannapta Jesus Christ nayuᅇᅇlisi iluᅇasri. Taatnatuᅇ.]

Agaayutiᅇlu Nanᅇaunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaᅇᅇksitlagaasri ukpiᅇsriᅇiᅇsitᅇi tusraayugaallautakun quliaᅇtuᅇaᅇᅇkkaᅇkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun kaᅇiqsiᅇᅇaitchuaᅇ taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuᅇnaᅇsiruᅇ suli nalunaiᅇᅇuᅇu ilitchuᅇᅇkkaᅇkauruᅇ iluᅇaitᅇun iᅇunᅇnun ukpiliᅇuᅇlugich aglaanᅇisigun sivuniksriᅇirit tuvraᅇᅇuᅇu tillisaᅇgun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamaᅇaun qaᅇavak taimuᅇa Jesus Christ-kun. Taatnatuᅇ.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-agmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aglaqatigaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraqtaagigaana uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutinik ilipsitŋun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanuruanun Agaayyutmun. Inŋugiliutigaasri Agaayyutim ipqiqaqhusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inŋupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Atanigikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksilusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii ihuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataullaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supayaakun, uqautriipayaapsigun suli ilitchugillapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitŋi, atakkii inŋuutchisi atlanŋuqhutiŋ, ⁷ piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqilipsitŋi sagviliksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunaginaagaasri ukpiqsriillapsigun isruanunaglaan, patchisailusriasriiŋ aggiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaŋuni inŋupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsimaruq tuqluqtigikkaqsi piqatautquplusi igŋiŋmiŋun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutinich Ukpisrivaat

¹⁰ Aniqatiumaan, inŋigipsi sanŋiqathagun atanipta Jesus Christ anigusrimaaqplusri avgummataigusrilu suli atausinŋuqatigiiqplusri isrummatipsitŋi suragallapsitŋilu. ¹¹ Aniqatiumaan, ilaŋisa inŋuich Chloe-ŋum ilaiŋ nalupqinaiqfugu uqautigaatŋa qapiqsigiutraŋniplusi [tillisaipsigun uvamniŋ]. ¹² Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollon-kuaqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiŋaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiŋ kikiaktuutrauyumiŋaitchuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptaakkaungitchusri maliguqaqsutisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptaagikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiŋ quyagiga Agaayyun paptaagingiŋiga atlamik nallipsitŋik. ¹⁵ Kiŋauniiŋaasii nipliŋumiŋaitchuq paptaakkauniluni attapkun maliguqaqsutisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptaagigaluaqmiuŋa tupiqatininik Stephanas-ŋum, aglaan atlakun naluruŋa kimik paptaagitniŋimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tiliŋgitchaana paptaaqsiyaquluna aglaan quliaqtuaqitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliaqtuaqigupku tusraayugaagiksuaq puqiutaagun inŋuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ŋum tuqulha sannigutami ilumun sanŋiqagumiŋaitchuq.

Agaayyutim Qiŋiŋnaqitkaa Sanŋiŋi Puqiutnilu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqaliq tuqulhagun Christ-ŋum pisigiplugich inŋuich killuqsautinich suutnaungitchuq tamatkunuŋa tammaummiruanun, aglaan taamna quliaqtuaqaliq sanŋigigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiŋaaniŋi itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaqqugisigiga,

suli piiqsillugich kaŋiqsimathat ilisimaniraaguuruat.”

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniinniqpan suniaŋniqpat isrumaturuat inŋuich? Suniaŋniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaŋniqpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim

nalupqinaigugaa puqiutaat nunam iñuiñ puqiillapiahat. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuiñun ilitchuğiyumiñaisilaagmiñik injmin puqiutmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniğniğaa anniqsuğiaqługich iñuich ukpiğikpatruñ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaungitchuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ñuruat injuğuurut nalupqinaigutitquplutiñ quviqnaqtuanik, Jew-ñuñitchuatli kiggutiqatlasrukhuñ puqiutmiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtuağigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriq quliaqtuaqalıq Jew-ñuruanun piñailutağiniğaat aglaali Jew-ñungitchuanun kinnaunigautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa sanñiñi puqiutniñu tamatkununa Agaayyutim tuqłukkanıñun, Jew-ñugaluññağminñ suli Jew-ñungitchaluññağminñ, ²⁵ atakkii kinnaunigutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñiñ, suli sayaiñha Agaayyutim sanñiqatluqtug iñuñiñ. ²⁶ Aniqatiumaanñ, isrummatigisiñ qanusriutilaaqsi tuqłukkaukapsi ukpiqsriuatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitñi isrumaturauñungitchut añalatchisiqanğitłutiñlu umialguruauñungitłutiñlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiğai puqiitchuani nunam qanuğviiquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuaniñik nunam kanñutchtatchaqługich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiğai iñuich kamanangitchuat marrumani nunami nağğugikkauruatlu suungillağtuqıtitchaqługich kamanagniraağuuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñauñniñ iñuk uqavigaağumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivuğaaani. ³⁰ Agaayyutim atausriññuqasiutipkağasri Christ Jesus-mun, puqiutiguqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqiutni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsuğiaqhuta. Tumigiplusu taamna Christ Agaayyutim nalaunñasripkağaatigut suli iñugiliutipkağaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasuğaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaanani, itna, “Iñuum uqavigaağukkumi kamaksruğliuñ atañum iñiqtaña.”

2

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sannigutami

¹ Aniqatiumaanñ, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuağigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaña nalupqinaiqługu atusunqañaña uqakiñnik kanıqsitłaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutiñhamni ilipsitñi quliaqtuaqagukłuna Jesus Christ-ñiñamik tuqputaulhanıglu sannıgutamı. ³ Ilipsitñi itnama sayaitchuña, iqsıplunalu suli uuliksipluna. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqusaangitchipsi iñuich puqiutaatigun, aglaan uvapkuqługu Ippitchuam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqługu sanñiñi. ⁵ Quliaqtuaqtuna taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanñiagun puqiutigingısanatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ İisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriğimikni. Aglaan tamanna isrumattun ingitchuq ukpiñaitchuaniñ naagaqaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksraungıñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanıqsitłaisañat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuanımma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniñ marruma nunam añalataisa kanıqsımangıtchaat, takku kanıqsımanıgumıtrun kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautıaqtuq atıplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaanani taapkunuuna kanıqsitłaitchuatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaisañi
 unniñ tusraamaisañilu
 unniñ isrummatigitlaisañilu,
 taapkua Agaayyutim itqanaiyağai tamatkununa piqpagirimiñun.” *Isaiah*
64:4

10 Aglaan Agaayyutim satqummiğñigai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchiğmigun. Ipqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataqtuat Agaayyutim pigikkañi. 11 Atakkii kia-unniñ ilisimangitchaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimangitchaa pigikkañi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. 12 Ukpisriruagūqapta akuqtuiñgitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria aggigñiqsuq uvaptiknun ilitchuğitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiilaanik aatchuutaiñik uvaptiknun. 13 Uqagapta Agaayyutim nalunaqtuananik uqangitchugut iñuich puqutaatigun aglaan ilisauriaptigun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummiğñigai ilumutuuruat nalupqinaiqługich iñunun piqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. 14 Iñuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunnaviqaqtuamlu isrummattutmiñun kanjqsitłaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkañi. Tamatkua isrumatuitchuanurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttuqsripkağñigai. 15 Iñuum puttuqsripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitłasriragigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniuyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitłaitchaich sut ilaatun. 16 Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,
 suli kia ilisautitlavaun?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-
 num.

3

Agaayyutim Savaktaagrui

1 Aniqatiumaan, uqautrilguitchuña ilipsitñun uqautripmatun iñunmun irrutchikuagiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqutipsigun iñuktun kanjgruaqaqtuaton suli aniqammiuratun ukpqsriğmiñi. 2 Ilisauttutiga miluñhiñatun ittuq niqipiatun ingitłuni takku isilğagūqsimaitłusrisuli kanjqsitłaitłusriłu. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, 3 takku ukpqsriruanugaluannapsi kanjgruaqtaqaqtusrisuli iñuuniaghurilū iñuktun ilisimangitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaagutilusriłu kanjgruaqtaqaqtusri suli aullasriqaqtusri iñuguiñatun. 4 Tarra ilari niqliqsuq, “Paul-kuagtuna,” suli ilanatsuli “Apollos-kuagtunali.” Taatnagupsi kanjgruaqtaqağniqsusisuli. 5 Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvanalu savaktaulhiñagtuguk aasrii tumigiplunuk ukpqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtug uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaanupluta. 6 Quliaqtuaqama iñuktun nautchirriuratun ittuna, Apollos-suli iñuktun imaqtigiruatun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpqsriğiqsi. 7 Iñuk nautchirriuruaq iñuglu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. 8 Uvva iñuk nautchirriuruaq suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriłhakni, aasriñ inmikkullaa akuqtuigisiruk akiññaktaaksragmiknik savaallaamiktigun. 9 Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri.

10 Isrumaturuatun tuppiuqtitun, maliklugu ihuaqqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsrihipsitñun. Atlat nappairut qaanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. 11 Taamna nappaiviliutauruq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitluktuamik nappaivimik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. 12 Kiña iñuk nappaitlaruq taavrumuna nappaivimun atuqlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuqlugich akiisuurat sut maquyaruat. 13 Iñupayaam savaaña satqummiñiaqtuq nalupqinaiglugu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchuqipkaqlugu qanutchiutilaaña. 14 Tarra ikniqum ikingitpagu iñuum nappakkaña nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq akiliusiaksraagmiñik. 15 Ikniqum ikiniaqpagu iñuum nappakkaña nappaiviliutauruamun taavruma savaaña suksraungigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniqmiñ. 16 Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim iñuutilaananik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpanatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. 17 Kia iñuum piyaqqugumiuñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpana, Agaayyutim suksraungigñiaqmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpana ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

18 Kiñaunniñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatuniraaguuyumi marrumani nunami ilitchuqigqaaqliun naluluqtilaani puqiutinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. 19 Atakkii puqiutaat ukpinaitchuat suñillaaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiqaanani aglausimaruruq, “Anuraigai isrumatuniraaquat iñuich pitqiksugautaatigun.” 20 Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguuruat isrummatinich suksraungisilaan.” 21 Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— 22 Paul-lu, Apollos-lu, Cephass-lu, mannalul sul nuna, iñuuglu sul tuquiq, pakmalu ittuat sul tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. 23 Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñ Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-ñum Uqqiraqtai

1 Taatnamik iñuich isrummatigiraksraagigaatigut savaktauniluta Christ-mun sul Agaayyutmun quliaqtuaquniluta nalunaqhutin ilumutuuruaniñik. 2 Aasriñ niguginaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaaña savaamiñi. 3 Qanutchiupluna savaktauvik? Sugingipiaqiga sivunnigagupsitña unniñ atlat iñuich pikpatña. Sivunnigangitchuñunniñ uvamnuk. 4 Ilisimagiga killuliqingigiga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailaanuniluna. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnuk, ilaa Atanguruq Agaayyun. 5 Taatnamik uqaqasri iñuk patchisaunilugu sivuani atangum aggigviksrañan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsimaruani taaqtuam sul salapqiglugich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriñ Agaayyutim iñullaa nangagisigaa.

6 Aniqatumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqatuna. Ilitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksraunginñiplusri iñunmik nakuqsitluglu atlamiñ iñunmiñ akunnapsitñi, tuvraglugich ilisauttigikkaña aglausimaruq Agaayyutim makpiqaanini. 7 Naaga nakuutlukkasugivich atlaniñ? Supayaq pigikkan aatchuusriagigini Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaaqpich piñaktaagipmatun iliplugu? 8 Isrummatiqagniqsusri piqaaninñiplusri

supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isrummatiqagñiqsusri aṅalatitun iliplusri kamanatlunṅniplusri uvaptikniñ ilisautriḥiptikniñlu. Ki aṅalatchisitchi. Taatnaaniṅniḡupsi uvaguttuug aṅalatchiqatautlasriḥiñaupmiugut ilipsitñi. ⁹ Ilaatni isumaraqtuṅa Agaayyutmun inillaṅnipluta uqḡiraqtauruaguut nikanaktuatun ilipluta. Irrutikkaaurugut savvaqḥuktitun tuqḡutauyasriruatun iñupayaat takkuatni, qiñiqsittaaliutiḡluta israḡuliṅnun iñuṅnunlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiḡlugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragḡigaasri, aglaan uvagut nagḡugḡikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan niḡisuksiurugut imiḡuksiupluta, atnuḡaaluktuqmiugut, aṅallaqḥuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² iñuuniuraḡniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaḡḥutraukapta piḡusriaqagḡaḡigivut; nagliksaaqtitaupkaḡa iglutuḡagḡigivut; ¹³ saṅtmatigut iḡuaqḡtiragḡigivut. Pakmanunaglaan iñuich iligaatigut suaḡḡuqagviatun nunam, suli iñupayaam igitchivigiraḡigaatigut puyaaḡrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kanḡusraaqsaṅgitchipsi aglakama tamatkuniṅa, aglaan isilḡiqsuḡukkipi piḡpaksripmaptun qitunḡamnik. ¹⁵ Iḡisautriqagñiḡupsiunniñ Christ-kun kisilḡunaitchuanik piḡaḥiñiaqtusri atautchimik iñuṅmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitṅa ukpiḡsriaqsikapsi quliaqtuaqḡaaḡama tusraayugaagḡiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaaḡipsi tuvraqupluna. ¹⁷ Ikayuḡukhusri Timothy tuyuḡigiga ilipsitñun, igñiḡipmatun piḡpagikkaḡa suli tuniqsimaruag Agaayyutikun. Itqaḡtinniagaasri qanuq iñuuniakḡamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkamnik ukpiḡtuanḡuruanun agaayyuviniñi naniliqaa. ¹⁸ Iḡasri arguaṅauraagtut tikiññiaḡiññasrugipluna ilipsitñun. ¹⁹ Aglaan akuniisruṅaḡnaṅa tikiññiaḡipsi, Agaayyutim pisuhigḡipagu. Iḡitchuḡiniagitka arguaṅaruat iñuich qanuq uqagḡuutilaṅatnik saṅḡiaqḡmagaṅatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim iñuk aṅalatnamiuṅ uqautchiḥiñakuunḡitchuq aglaan ilaan saṅḡiaḡun. ²¹ Susukpisimi? Utlautitquvisikṅa tatapsaḡiaḡusri, naagaḡaa piḡpaksriḥikun piisaanḡiḥikunlu?

5

Atlatuḥat Ukpiḡsriruat

¹ Uqautigipmigaat sayuṅaḡiq akunnapsitñi iñuk atugaḡaḡsimaniḡlugu aapami nuliananik. Jew-ṅunḡitchuatunniñ ilitqusriḡigingitchaat taatnasriḡ atlatuḡiq. ² Suvaata arguaṅavisi? Aliasruutiḡaḡtuksraugaluḡtusri ilipsitñik. Anitchiuṅ taamna iñuk atlatuḡtuḡaḡ akunnapsitñiñ. ³ Uvaṅa nayuutingitchaluaṅḡaḡma ilipsitñi timipkun, nayuutiruna irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaḡmatun ilipluna ilipsitñi. ⁴ Katigupsi atḡagun atannapta Jesus Christ-ṅum nayuutiniaḡtuṅa ilipsitñi irrutchipkun. ⁵ Saṅḡiaḡun atannapta Jesus Christ-ṅum qaisaksraḡigiksi taamna aṅun tuunḡaḡmun piyaḡquiñiaḡtuamun taavruma timaanik. Aasriḡi killiqirim irrusria anniḡsuḡisiruḡ uvlumi ataniḡput atanniñiaḡpan iñupayaanik. ⁶ Uqavigaḡiḡsi nakuunḡitchuq. Iḡitchuḡisruknaḡiksi mikiruoram puvlaksautim puvlaktitchitḡaḡa iluḡaan qaqḡiaksraq. Taatnatuntuuḡ killuḡsautit akunnapsitñi iñugiaksitmuguurut. ⁷ Piiḡsitchiuṅ utuḡḡaḡ puvlaksautipayaḡ, iliplusri nutaatun akutḡammaḡ puvlaksautailaḡatun. Iḡumunaasriñ nutaanḡuaniktusri killuḡsautaiḡhusri, atakkii Christ-ṅum—ipnaiyaatun tunillaḡtukkauruatun—tuḡḡutigaatigut piiḡsaḡḡugich killuḡsautivut. ⁸ Iñuḡḡiptikni nutaami niḡiṅaḡiḡlakput liilaa qaqḡiaḡ utuḡḡaḡauruamik puvlaksautilik. Taamna utuḡḡaḡ puvlaksauṅ

atriqaqtuq pigiiłigmik pigiiłiqiłigmiglu. Aglaan nigiiłlakput qaqqiaq puvlak-sautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuułigmik ilumutuuiłigmiglu. ⁹ Aglausimaruna tuyuutimni ilipsitñun piqasriqsuutitqungitlusri atlatuqtini iñuñni. ¹⁰ Avuusrungiiñigupsi atlatuqtini marrumani nunami naaga siqñaturauni naaga tigligaguurauni naagalutputqataqtauni agaayyutinñuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakña nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuna iñuñnik akunnapsitñi uqautriruanik aniqatauniplutin ukpiqsriłikun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuñmi killuliqikpan sayuñalikun naagaqaa siqñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaungitchuanun naagaqaa uqamaqluutrisuukpan naagaqaa taanñaqtaukpan naagaqaa tigliktuqtaukpan. Sumiunniñ nigiqatigiraksrağingitchiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniağlugich atanniqsuğniaqpiq tamatkua ukpiqtuanungitchuat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksrağigisi tamatkua ukpiqsriurağtuat. Agaayyutim Makpiğaanani aglaksimapmatun, “Anitchiun killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

6

Uqaqsittaagvinmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

¹ Nallicsi-samma akitñaummatiqagñigumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniqsuqtinuktuksraungitchuq iñuñnun ukpiqtuanungitchuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akungatni ukpiqtuanuruat ikayuqtitquluni. ² Iłitchugiraksrağigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniiñiaqtilaanğich nunam iñui. Aasriiñ atanniiñiağniğupsi iñuñnik marrumani nunami, ihuaqsruilguruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Naluniqpisisuli atanniqsuiñiaqtilaaptiknik israğuliñnik taimanigu? Nalupqinaitchuamik ihuaqsruitlanasugigipsi uqavaagutipsitñik iñuuniałipsitñi. ⁴ Taatnamik, uqavaagutiqagñigupsi ihuaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitchusri iñuñmik piqatiqangitchuamik ukpiqtuanuruamik. ⁵ Kanñusraağniaqsağaluagipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi isrumaturuamik ihuaqsruitlapluni uqavaagutaitñik ukpiqsriurat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanuruat uqaqsittaagvinmuutriragtut aniqatiumiknik uqavaagutmiktigun aasriiñ ihuaqsruqtinniağagigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanungitchuat sivuğaatni. ⁷ Uqaqsittaagapsi akitñaummatipsigun qñiqittaqtusri akiilipkaanikhusri pigiitchuamun. Iğlutuqsuñ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuqtaqmirusri saglutağaqługich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriłikun. ⁹ Nalupqinaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunñasiñgitchuat sivuğaanu Agaayyutim añaayuqautaanukkumiñaisilañat. Ukpiqsaqasri, iñuich sayuñaruat naaga putqataqtuat agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruut atugagiplugich iyaalugruich añutitlu timiqaqtuat inmiktun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturuat naaga taanñaqtit naaga uqamaqluutrisuuruat naaga ivayaqtuirit —taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim añaayuqautaanun. ¹¹ Qañiqsuami ilasri taatnasriugaluqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipqiqsitlusri lu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtugaasri nalaunñasripkakauplusri sivuğaanu, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriiñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nanğausriaqagumiñaqsilugu

¹² Iñuich itnağaqtuq, “Surağagñaqtuq qanupayaaq surağaguktuni.” [Taamna ilumutuugaluqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruanungitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun añalatitkumiñaitmiuñ. ¹³ Itnağaqmiut, “Niqiksraq ittug pisigiplugu aqiağuuq, aasriiñ aqiağuuq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva

Agaayyutim suksraungiqsinniaġik iluqaaknik. Timivut iñiqtaungitchut pisigiplugu atlatuġiq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksrauplugich Ataniġmun, aasriiñ ilaa atanigigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anipkaġniġaa ataniq Jesus tuquġiġmiñ, taatnatuntuuq anipkaġniaqmigaatigut sanġimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik ilitchuqsrisuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanitiñik; timisri ilagipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaġa Christ-ġum aasriiñ ilaliutipkaġlugu akiisumun? Anġaupaġataq! ¹⁶ Iisimasruknaġiksi anun ilaliutiruaq inmiñik akiisumun atausriġuqasriutitilaanġa timikun, atakkii Agaayyutim Makpiġaanġani aglausimaruq, itna, “Malġuuruak atausriġuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq atanigmun atausriġuqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsaqnasri atlatuġikun! Anun atniiyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlaliqikami killuqsagaqtuq akitñaqġuq timini. ¹⁹ Puuyusrunġasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanitiñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuagikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitiñik piġiñgitchusri. [Taatnaqġuq piġhiñnaungitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akiliġniġaa iñuuhġmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuġlugu timigikkaqsi savautisriġn Agaayyun. Iñuilli marrumani nunami nangagumagaat.

7

Ilqaatniġikun

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitiñi uvaġnun, itna, nakuuruq anun nuliangitchumi. ² Aglaan iñuk ikġitchakpaluktuq atlatuġimun. Taatnaqhuni anutillaa piqaqtuksrauruq inmi nuliagmiñik, suli agnallaa inmi uimiñik. ³ Anutim quyalimaagaksraġigaa nuliani. Taatnatuntuuq agnam irrutiraksraġigaa uini. ⁴ Nulianuruam piginiraksraġingitchaa timini; uinġantuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uinuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nulianġan pigipmigaa. ⁵ Pisunġirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqaqtitġaġlugu agaayumaaliksrapstitun. Agaayulhum aquagun pisukkulitġchumautik, tuunġaumkii ikġigutġhaksraġniaġaatik pisigilugu anjalalġuġitġik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piġhiñauruq. ⁷ Uvvatuq iñupayaaq illi tuvaaqatailluni uvaktun. Aglaan iñullaa aatchuusriaqaqtuq Agaayyutmiñ, ilanġich tuvaaqatinikkumiñaqhutiġ, atlatsuli tuvaaqataillutiġ.

⁸ Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat suli uilgaġnaat, nakuutluktuq ilanġich tuvaaqataisaagumiġ uvaptun. ⁹ Aglaan anjalalġuitġhumiġ inmiknik ilqaatniktuksraurut. Atakkii iluatluktuq tuvaaqatniktuni nagriaġipkaliġmiñ timim pisugruanġaniñ. ¹⁰ Tuvaaqatigiinun tillisiquaqtuġa atanigmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvaġniñ), itna, nulianuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹ Aglaan avinniġumi, tuvaaqatailaagġi naagaqaa ilammiutqigġi uimiñun. Taatnatuntuuq uinuruam avitaksraġingitchaa nuliani. ¹² Uvaġali atlanun uqallaksaqsirunġa, aasriiñ atanigmitġaqtuungitchuq, ukpiqsriruapayaam nulaaqagniġumi ukpiqtuanġungitchuamik avitaksraġingitchaa agnaqtin, iñuuniaqatigiyummiuġlugu piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, agnam uiaqagumi ukpiqtuanġungitchuamik avitaksraġingitchaa uini, iñuuniaqatigiyummiuġlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñgitchuaq anun akuqtuġnaqtittuqtuq Agaayyutmun tumigiplugu agnaqtin, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuaq agnaq akuqtuġnaqtittuqtuq Agaayyutmun tumigiplugu anutriġ. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgaanġisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuġnaqtittuqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruq aakarġn naaga aaparġn. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruq avitchuaqsikpan,

taatna pili. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq anun naaga aḡnaq pituummiḡitchuq tuvaaqatmiñun. Tuvaaqatigiik avitkumik tutqiuṭiqaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qinuiññakun. ¹⁶ Nulianuruatiin, qanuq ilismanayaqpiun uñ ukpiqsriruanḡuḡniaqmanaan tumigilutin? Naagaqaa, uñuruatiin, qanuq ilismanayaqpiun anniqsuṭlapmanaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaḡitchi Tuvraḡlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraḡlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami inniḡumi ukpiqsriruaḡuqami. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanjuranun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitḡutchiqsimagumi tuvraḡlugu Jew-ḡupluni atuiragihhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitḡutchinḡaḡmi. Uvvaasiñ iñuk nalunaitḡutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitḡutchiqsinnianḡilli. ¹⁹ Nalunaitḡutaliglu nalunaitḡutailaaḡlu suliquṭaunḡitchuk Agaayyutmi. Suliquṭautlukuṭuq kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami inniḡumi Agaayyutim tuḡluqmani. ²¹ Ukpiqtuaḡuḡuvich savaktaaḡruuḡiqni suliquṭiginagu savaktaaḡruuḡiñ. Aglaan piviqagḡiḡuvich savaktaaḡruunḡiḡutin, ki pituiḡiñ. ²² Christ-ḡum Atanḡuruam killuqsautaiḡñiḡaa iñupayaaq ukpiqsriruaḡuqman, savaktaaḡruuruq naaga savaktaaḡruunḡitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaḡrugiliutigaa Christ-ḡum ukpiqsriruaḡuqman, atakkii Christ-ḡum savaktaaḡruuruq savaktaaḡruunḡitchuaḡlu tasuḡniḡik. ²³ Christ-ḡum tauqsigñiḡaasri akiliṭiplusri tuḡukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksraḡigiksi; iñunun savaktaaḡruuliutiraḡaḡnasri. ²⁴ Aniqatiumaan, iñupayaaq illi qanusripayaami inniḡumi ukpiqsriruaḡuqami. Taatna savautiliun Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilḡaḡnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitchuḡa pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqagitka isrummatiksranatnik. Ukpiḡiraksrauruḡa atakkii atanḡum qaisaqagaḡaḡa ilunḡuktamik. ²⁶ Pisigiplusri sakiḡniḡiḡuput isrumaruḡa nalaunḡanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna ihḡmisun. ²⁷ Ilaqatiḡaḡuvich avinniaqsaanak. Tuvaaqataitḡuvich tuvaaqataisaḡiñ. ²⁸ Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsanḡitchutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsanḡitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiḡaḡtuat isrumaaluṭiqagḡniaqtut uumani iñuuniaḡiḡmi, aasrii taavrumakḡa isrumaaluṭiksramiñ piisitchukkipi. ²⁹ Aniqatiumaan, una itnautṭutigigiga. Pivigikkaḡput savautriḡaptiknun Ataniḡmik sivikiḡiaḡtuq. Uvakḡaniḡaglaan taatnaḡlugu tamatkua ilaqatiḡaḡtuat savautilitruḡ Ataniḡ tuvaaqataitḡuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuḡtuat qulviunḡitchuatun ililutin, tamatkualu iglaḡtuat quviasrunḡitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsiquṭtuat sunik piginḡitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piḡaḡtuat sunik nunami piḡanḡitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraḡtuummaḡmi piḡisiruq. ³² Isrumaaluṭiqagunḡitchipsi. Tuvaaqataitḡuaq anun isrumaḡhiḡaḡuuruq qanuḡlugu savautriḡiksraḡmiñik Atanḡuruamik, atamik quyalisukḡlugu. ³³ Aglaali ilaqatiḡaḡtuq anun isrumaaluṭiqagḡuuruq suuraḡniñik nunam quyalisukḡlugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliḡmiñik Atanḡuruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitḡuaq aḡnaq naaga niviaqsiḡ isrumaḡhiḡaḡuuruq qanuḡlugu savautriḡiksraḡmiñik Atanḡuruamik iluqaanik timimiñik irrutḡiḡmiñiglu. Aglaali uiḡaḡtuq aḡnaq isrumaaluṭiqagḡuuruq suuraḡniñik nunam quyalisukḡlugu uñi. ³⁵ Uḡautigipsi tamatkuniḡa ikayuqsaghusri. Atanniḡsuḡniḡanḡitchiga

iñuuniakiqsi. Iñuuniaqugipsi nalaunnaruakun savautillautaglugu Atanguruuaq pisuqtilaapsisun aviktuumangigusri iluqnauqsimalusi Atanigmun.

³⁶ Anutim isrummatigisugnağagigaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaagینگitñamiun nuliaksrautni nutaulhani. Ikğigituiñağumiun katchuutilik pisukkağmisun. Ilaqatigiiksiñiq killuqsautaungitchuq. ³⁷ Aglaan anutim sivunniugugnağagigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungihhi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnauguni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anun pillautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq ağnaksrautmiñun nalauttuq, sulii anun ilaqatningitchuaq pillautatluktuq. ³⁹ Nulianuruuaq qiliqsimaruaq uimiñun iñuuniqtutilaanani uimi. Uinuruuaq tuqukpan nulianuruuaq ilaqatnitqihhiñauruq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan uinutqutiña ukpiqsiruranuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna ağnaq quviasruniatluktuq kisimğüuqtuağumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiuña Agaayyutim Irrusriani.

8

Niqi Tunillautauruaq Aanguanun

¹ Pakmaasriñ aglaniaqtuña niqikun tunillautauruakun aanguanun. Itnaguurut, “Ilisimarugut supayaamik.” Iñuk ilisimanasrugiruaq supayaanik kamanaguhhiñiaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñunnik sayyillaağagigai ukpiqsrihatigun. ² Kiñapayaaq ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimangitchaasuli ilisimaraksrağaluani. ³ Aglaan iñuk piqpaksriruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasriñ, nalaunnava niginiagupta niqimik tunillautauruamik aanguanun? Ilisimagikput aanguanam suungipialha, atakkii atautchiiñamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuvva itkaluaqpata agaayyutinñuanik qilanmi nunamilu—ilumun iñugiallapiaqtut sut iñuich taiyukkanich “atanguruat,” aasriñ kamakkutiqağaich— ⁶ aglaali ilisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtağikkanatnik, sulii ilaa pisiplugu iñuurugut. Ilisimapmiugut atautchisualunmik Atanigmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayauramik sulii ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali ilanisa ukpiqtuanuruat kanisitlaitchaat taamna. Iñuuliqtutilaamiktutun isrumasuurut agaayyutinñuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriñ nigikamin niqimik tunillautauruamik aanguanun tutqiinñiagaqsiraqtut qauğrimmaagiutillautagmikni atakkii ilisimagaat nalaunnanginñiplugu nigihksraqtin taavrumiña niqimik. ⁸ Aglaan nigilhum nakuqsilaaqtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaungitchuq nigigaluagupta niqimik nigingitchuptalu. ⁹ Pakmaasriñ ilisimagiksi nigitlaliqsi qanusripayaamik nigisukkapsitñik, aglaan qaunatqiağiksursaurusri taatna pigupsi. Putukisitchiviaqtusri ukpiqsiruaqatipsitñik sayailuqtuanik ukpiqsrihigmiktigun. ¹⁰ Atakkii sayailuqtuam ukpiqtuanuruam qiniqpatin nigilutin aanguaqtuğvium agaayyuviani ilisimaruatini aanguat pipianungisilaanjanik, nigiaqsiviaqmiquuuq tutqiisaagaluannagmi qauğrimmaagiutillautagmiñi. ¹¹ Tarra taamna sayailuqtuaq aniqatin piyaqqukkaugisuruq killuliqihigmigun atakkii ilisimaniavaahkhutin. Aglaan Christ-nun tuqqutipmigaaptuuq taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitñağlugich aniqatiutin, taamna sayailuqtuaq ukpiqtuanuruuaq, killuqsagmiutin akitñağlugu Christ. Taatnağuvich ilitchuğiyumiñaitchut qauğrimmaagiutillautagmikni nalaunnaruamik nalaunnaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanuruuaqatiga isrumakpan killuqsagñiluni nigigumi niqimik tunillautauruamik aanguanun, nigitqikkumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitagñiqpauñ aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatrun uqqiraqtaupiangiññipluna Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuna iñun. Qiniqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsiruanñuqtusri savautriipkun Atanigmik. ² Atlat uqagaluñnaisa uqqiraqtaungiññipluna Christmun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtaugigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnaqługu ukpigigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyagaa uqqiraqtauhiga Atanigmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatna una kiggutig: ⁴ nigilhiññaungiññiipik imiglunalu savautriñamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunñapmiuq uvaptiknun tuvaaqasiqqatigut nulianuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiñuk iñuuniutiksraptnik? ⁷ Savaktuksraungitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtaugigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anuyyiuqti akiliruksraungitchug anuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asrirrivinmun nigiyugaqatug nigigisipluni asrianñik. Munaqsriptuug nigiyugaqatug imigisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavruminna iñuich nigiyugaqaguurut. Moses-ñum maligutaksraqtuug uqaqmiuq taavruminna, amağaa? ⁹ Aglausimaruq itna Moses-ñum maligutaksrami, “Siggugutitugñiangitchiñ qanga qimuktim tutmaqpaun mukkaaksraq.” Agaayyun nipliğami taatna isrumaaluutiqangitchug qimuktnik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqaliq aglaanuruq pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniuqtuug suli iñuk salummaqtuug mukkaaksranik nigiyugaqatug piññakiksrağmiknik savaagmikniñ.” ¹¹ Uvagut nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksranñik quliaqtaaqapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi iniqsravaaħanñipluta iniqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksraptnik? ¹² Atlat iñuich nigiyugaqagumin iñuuniutiksrağmiknik ilipsitñiñ, nalaunñatlukkayagaluqtaug nigiyugaqagupta iñuuniutiksraptnik ilipsitñiñ. Aglaan iniqsrutlaitchipsi ikayuqupluta. Iglutuğivut iñugiaktuat sut, atakkii nutqaqtitchisungitchugut iñunuk ukpiqsriħhatniñ tusraayugaallautananiq Christ-ñum. ¹³ Iisimagisi iñuich savaaqatug Agaayyutim agaayyuvikpanani niqiksrağuurut agaayyuvikpanmiñ, suli savaktaut tunillağvinmi akuqtuisuurut niqiksrağmiknik ilananik tunillaautauruam. ¹⁴ Taatnatuntuug Atanguruam tillisiqagai tamatkua quliaqtaaqatug tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksranatnik iñunniñ ukpiqsirriğquqtuaniñ. ¹⁵ Aglaan sugingitlukkiga tuqugaluaguma akuqtuigaluqnaña sumik ilipsitñiñ. Uqaviutigigiga savautriħiga Christ-mik akiññasruñaqnaña. ¹⁶ Quliaqtaaqagaluqñunniñ tusraayugaallautamik uqaviugaalguitchuna uvapkun. Quliaqtaugilħa tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksrağipiagiga. Quliaqtaaqangitchuma, nakliun uvaña. ¹⁷ Quliaqtaaqagñiguma piksraqtaagilugu, nigiuqtuksrauruña akiññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagingitchiga savaaq uvamnik, aasriiñ savaagilħiñagiga savaaq Agaayyutim qaisaña uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaktaaginiaqpiğ? Uvvauna akiññaktaaksrağa, quliaqtaugigupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanğitchug aatchuħksranat iñuuniutiksramnik. Nigiugitlagaluagiga iñuich aatchuħksranat. Aglaan iniqsrungitchuna sumik quliaqtaaqagama tusraayugaallautamik. ¹⁹ Uvva ataniqsimaraitchaluñnağma iñunñun savaktaagruupkaqtuna uvamnik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsiruaguquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalħanik Jew-ñuruanun ukpiqsritqugaluagitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuna Jew-ñuruatun.

Nayuutikama iñunni maligutchiruani Jew-ñuruat maligutaksrañanik (añalatingigaluaqtuñ Jew-ñuruat maligutaksrañanun) iñuuniaqtuñ iñuktun añalattutun maligutaksramun ukpiqsritqugaluaqługich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkununa Jew-ñungitchuanun iñuuniağaqtuñ Jew-ñungitchuatun ukpiqsritqugaluaqługich Christ-mik. Maligutaksram añalangisañatun itpalukkaluaqtuñ, ilumutun maligutchillapiaqtuñ Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluñ Christ-ñum maligutaksrañanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqalhanik ukpiqsriñanun sayaitchuanun ukpiqsriğimikni iñuupmiuñ sayaitchuatun, ilinich ukpiqsriñuaguquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniağusriqaqman ilaatun iñuuniağaqtuñ qanusripayaakun ilañich ukpiqsriñuaguquplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuuruñ pisigiplugu tusraayugaallautaq ilañiutisukluñ piliutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

²⁴ Iisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullağaqtut, aglaan atausriq akiññaguuruq. Iñuunialipsitñi Christ-mun pisuğnisilaagitchi akiññatlasriusri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatin anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik ilisaqhutinlu atqunaq akiññaktaaqagukhutin niaquutmik piungiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriñuagut iñuuniallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraquut piungigumiñaitchuq. ²⁶ Tarra, ittuñ aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim añalattağigaa timini, aglaan piñgiquisitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq añalalgusriñiaqtuñ uvamnuk, atakkii piñgiquisitauviaqtuñ savautriğimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñun.

10

Kilguturañaq Akitñaqługu Aanguaqtuñiq

¹ Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglaułagmin nuviyam qulañiutiniğai suli iluqatin ikaagñigaat tağiuq. ² Nuviyam qulañiutipmatin suli ikaaqamitruñ tağiuq iluqagmin paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtaliksrağmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqagmin niqiqagñiqsut pamarrutiñiñik Agaayyutim quviqnaqtuakun. ⁴ Iluqagminisuli imiğniqsut imiğmik Agaayyutim pamarrutaanik quviqnaqtuakun uyağañmiñ. Taamna uyağak nayuutiniqsuq ilinitñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyağauruaq Christ-ñuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyaliñgitchaat. Taatnaqługuasriiñ suksraungigñigai suviksraiłaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaqungitłuta pigiitchuanun sivulliapta pilğusiatitun. ⁷ Unniñ aanguaqtuqtaunasri taipchua ilañisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanñi, “Iñuich aquvittut niğiqpagviksramun, aasriiñ makitnamin ağğiaqsiraqtut.” ⁸ Sulipsuuq atlatuqtatungitchaatigut taipchua ilañisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuaqtaksrağingitchikput Atanguruq, ilañich taipchua taatnaqmatun tuqqutauruat tuqunalinun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniñ uqapiluktuksraungitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilañich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutin israğulgum piyaqquirim tuqqutkai. ¹¹ Tarra iluqatin tamatkua atuumarut ilinitñun, uvaptiknun atriksrautitquplugich, suli aglausimarut alğaqsrutiksrauplutin uvagut killuqsatitqungitłuta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriiñ kiñapayaaq isrumaniğumi

makitaniluni payañailuni, qaunatqiağıllapiagli puukaliksragmiñiñ, atakkii aniqusraaqsiuviaqmiuq nutqaqtitauluni tupiksriłigmiñiñ Agaayyutmik [atrilugich taipchua iñuich inilgaan]. ¹³ Qanupayaaq aniqusraaqsiuniğuvich, taatnatchikuntuuq iluqatin iñuich aniqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam aniqusraaqsiupkağumiñaitchaatin qaanigługu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriłhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtin-niagaaatin akimayumiñaqsilutin.

Niğiqpagviat Aanguatigun naagaqaa Atangum Nullautchiğvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaagitchi aanguaqtuğmiñ. ¹⁵ Kanıqsilgurusri uqautigikkamnik. Isivgiuqsıuñ ilipsitñik uqautigikkaga ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isrummatigilugu Atangum nullautchiğvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ñum auñanik maqipkakkananik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqıaq nigıplugu qıñıqtikikput ilalıqsruutıkiqput iñuñni Christ tuqqtikkanıñi. ¹⁷ Tarra nigıkapta atautchimiñ qaqqıamiñ, uvagut atausrıñjuqtitaurugut atautchısın timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilğusınat, tamatkua nigısuuruat nigrutinik tunıllautauruanik tunıllagvinmi, tamatkua piqatigiıksut Agaayyutmun atakkii nigıgaat tunıllaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? İlisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqıt tunıllautauruat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tunıllaqtuğuurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imıgumiñaitchısri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Niğiyumiñaitmıusri atangum nigıgıvianiñ nigıllapsi nigıgıviatniñ tuungaiyaat. ²² Sanıatchaktittağigikput atanıq taatnaqapta taapkuñniña. Sanıtłuktaunıunasrugıvisa ilaaniñ?

Kamaksriłiq Agaayyutmik Suragatıpayaaakun

²³ İlasri-samma uqaqtut, “Suragagınaqtuq qanupayaaq suragagıktuni.” Aagaluag, aglaan ilañich nakuungitchut uvaptikni malıgıkkuptıgu Agaayyun. İlumutuuruq suragalıñıaukiqput supayaamik, aglaan ilañich sayyılłagıtaungitchut atlanun ukpiqsrıruanun. ²⁴ Kiña ukpiqsrıruaq inmıguaqsaqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik iñuñnik. ²⁵ Nıggısiuñ niqıpiapayaaq tunırauruag tunınuqqaıvinmi, apiqsruqtıtautıgisunıaqnagu nakiñ niqı agıiqmagaan naagaqaa isrumaalıutıgisısunıaqnagu qauğrimmaagıutıllautapsitñi nalaunıapmagaan nigılıqısi. ²⁶ [Apiqsruqtıtautıgıyumiñaitchıksı] atakkii aglausımaruq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atangum pigıga suli suapayaaq nunamiıttıuag.” ²⁷ Kia ukpiqtıuanıungıttıuam aıyugaaqpasrı nigıgıyaqulusrı tupıgımiñun nigıgısiuñ manırıkpan qanusrıpayaaamik, apiqsruqtıtautıgisunıaqnagu nakiñ niqı agıiqmagaan naagaqaa isrumaalıutıgisısunıaqnagu qauğrimmaagıutıllautapsitñi nalaunıapmagaan nigılıqısi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautıkpasrı taamna niqı tunıllautıgımanılıgu aangıamun, nigıñıaqnagu niqı pisıgilugu taamna iñuk kilıktıgıkkıan. Amı isrumavıaqtıuq qauğrimmaagıutıllautagımiñi nigılıksrıña taavrıma niqim nalaunıanıñılıgu, ²⁹ ilıpnun nalaunıanasrugıgalıuqtıllıgu. Tarra suvaata nigılıñıaukiğı qanusrıpayaaamik anıalannıaqpaunı atlam iñuum nalupqısrıutmıgun? ³⁰ Quyaanıkkıga Agaayyun piqıtıgıplıgu nikıksrıga. Taatnamık kĩa uqatınanı killıqsagıñııuna nigıgıupku taamna niqı. ³¹ İtnatun ittuq, nigıgıvıch imıgıvıllı naagaqaa suragapayaagıpsi kamakktııqaqsıuñ Agaayyun supayaatıgun. ³² Tarra, sakiqniugıutıgıpkıaqnagu kĩa iñuum tupıksrılıksrıñanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluapata Jew-ñungıtıchalıuapata

naagaunniin ukpiqtuanjuranugaluaqpata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyaliniauragitka inupayaat supayaakun. Uvapkuangiqsunja anniqsuguglunja uvamnik kisima, aglaan ikayuǵniaqtunja inunjanik inugiaktuanik anniqsuqugaluaqǵugich.

11

¹ Uvvaasriin, inuuniaǵitchi uvaptun tuvrainiamatun Christ-mik.

Aǵnat Matuqaqtaksraǵigaich Niaqutinj Agaayuliǵmikni

² Aniqatiumaan, nangǵipsi itqaumakapsitja qanuq inuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilisauttitit qaisatka ilipsitnun. ³ Aglaan kaniqsitqugipsi Christ qaukǵigaa anutipayaam. Taatnatuntuuq aǵnam qaukǵigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukliupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukǵigitilaanjanik inmiinun. ⁵ Suli aǵnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuilaǵlugu niaquni qiniqtingitlugu uini qaukǵigitilaanjanik inmiinun kannusraaǵaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqunja uqaqtunja: nuliajuruam matusrungitchumiun niaquni nuyaiqsaksraǵigaa. Aglaan kannunaqpan nuliajuruam saliyumigich nutchani matuqǵliun niaquni. ⁷ Anutim maturaksraǵinǵitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iniqtaǵigaa atrinutquplugu inmiinun aasriin sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliajuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukǵiupkaqamiun. ⁸ Anunliasrii iniqtaunǵitchuq aǵnamiin, aglaan aǵnaq iniqtauruq anutmiin. ⁹ Suli Agaayyun iniqsiinǵitchuq anutmik piqtigiplugu aǵnaq, aglaan Agaayyun iniqsiruq aǵnamik piqtigiplugu anun. ¹⁰ Taatnaqhuni aǵnam maturaksraǵigaa niaquni agaayukami qiniqtityaǵlugu kamaksriin anutmiinik. Aǵnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israǵulgich. ¹¹ Aǵnaǵlu anunlu ikayuqtigiiksusrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiqaqmatun ilinjanun. ¹² Aa, sivulliq aǵnaq iniqtauruq anutmiin, aasriin anutipayaaq taimakjaaglaan anipmiraqtuq aǵnamiin. Aglaan itqaumasiun Agaayyutim iniqtaqalha inupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunjatilaaqsiun ilipsitnik. Nalaunjava aǵnaq agaayugumi Agaayyutmun matuilaǵlugu niaquni? ¹⁴ Iisimarusri inupayaaq isrumapmiuq anutim nuyaqtusriruam kannunaqtilaanjanik. ¹⁵ Aglaan aǵnam nuyaqtulli piinnaqnautigigaa. Aǵnam nuyaji qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶ Kiinapayaaq uqavaǵumakpan taavrumuuna, ilisimaliun una: uvagut piksraitchugut atlamik pilǵusrimik, aasriin iluqatin ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Ataǵum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiraǵikapsi agaayyuvigisrukǵlugu ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniaǵutiraqtusri avatmun. Pitqusigiiitlusri, taatnaqunja nangǵinǵitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruja agaayyiaqapsi avgummatiqǵaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqǵapasi akunnapsitni nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaanjan. ²⁰ Katiraǵikapsi atautchimun Ataǵum nullautchigvianik niǵinǵitchusri. ²¹ Uqaqtunja taavruminja atakkii inullaa niǵiruuq inmi niqautmiinik utaqǵisunjaqani atlanik. Ilasri anilaahutin niǵisunjaǵmin suli atlat iminjasriraqtut. ²² Suvisi! Kiinuniqanǵitpisi niǵǵiviksrapnitnik imigviksrapnitniglu? Nakuunǵitchuq suunillaqanǵiliqsi ukpiqtuanjuranik tutqisaaqǵugillu tamatkua suilliuqtuat? Qanuq uqaǵniaqpik ilipsitnun? Quyaginiaqpigu taamna? Naagga, quyaginiaǵitchipsi.

23-24 Uumiña Atanguruam ilisautigaanja uqagikkamnik ilipsitñun. Tamarru-
mani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyy-
atigiqqaalugu Agaayyutmun avguḡaa nipliqhuni, “Una qaqqiaq timigigiga
siquptauruaq ilipsitñun. Nigiraḡigupsiuḡ una qaqqiaq itqakutigiymagiksi
tuquḡiga piqutigiplusri.” 25 Taatnatunsuli nullautchianikaminḡ tiguniḡaa
qallun nipliqhuni, “Una qallutim imaña augigiga. Auga maqitauniaq-
pan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaḡniñiaqtuq. Imiḡaḡigupsi
uumakña qallutmiñ itqakutigiymagiksi tuquḡiga piqutigiplusri.” 26 Tarra
niḡiraḡigupsiuḡ taamna qaqqiaq suli imiḡlugu qallutmiñ taavrumuuna quli-
aqtuaḡiksi tusraayugaḡiksuaq Atangum tuquḡhagun aggitqinñiahanunaglaan.

27 Taatnamik, kisupayaaq niḡiruaq qaqqiananik imiqtuaḡlu qallutaaniñ
Atangum kamakkutiḡasrunaḡnagu atriḡaqtuq iñuktitun taimani
sukstraḡḡitchuanik Ataniḡmik. 28 Uvva itqagisrunḡniqpisiuḡ Atangum tuquḡha
taatna? Ki, iñullaa isivḡiuḡli inmiñik niḡigaluaḡnagu qaqqiaq imiqsigaluaḡaniḡu
qallutmiñ. 29 Uvva iñuksamna niḡivaluqtuq imiqpalukhuniḡu ilitchuḡigaluaḡnagu
Atangum tuquḡha uvaptiknun. Agaayyutim atanniḡisigaa taatnasriḡ iñuk.
30 Taatnaḡhutiḡ iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniḡñaliḡhutiḡlu,
suli ilañich tuquanikhutiḡ. 31 Aglaan isivḡiuḡqaḡupta uvaptiknik tarra
Agaayyutim anasriñḡuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. 32 Atangum
atannisuḡmatigut alḡaqsruḡaḡigaatigut qanuq iñuuniaqtlaaksraptiknik
anasriñḡuqsaqunḡitḡuta piḡatigilugich nunam iñuḡi.

33 Taatnaḡusri, aniqatiumaanḡ, katinigupsi niḡiqatautyagusi Atangum
nullautchigvianun utaqqisilaayumausi. 34 Kisupayaaq niḡisunḡigumi
niḡiruksrauḡqaḡtuq kiñuniḡmiñi, Agaayyutimli anasriñḡuqsautaitchumagaasri.
Isilḡiqsuḡisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

1 Aniqatiumaanḡ! Pakma kaniqsipaḡtigiḡiaḡiga qanuq Ipqitchuam Ir-
rutchim savaaña iñuich iñuuniaḡhatni. Kaniqsitqugipsi taamna nalupqinaḡlugu.

2 Iḡisimagiksi qanuq iñuuniaqtlaaḡsi Jew-ḡunḡiñḡapsi. Killukuaḡutipkakkaurusri
putḡataḡvigitquplugich uqatlaḡlaaḡt aanguat. 3 Taatnaḡḡuḡa kaniqsitqugipsi una,
kiñaunniñ iñuk aḡalatiḡaḡtuḡaḡ Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuḡ
itna, “Jesus sukstraunḡiqsuali.” Taatnatuntuuḡ kiñaunniñ nipliḡumiñaitmiuḡ,
“Jesus Atanguruḡ,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaḡukpani kisian.

4 Uvvaasriñ, iñuich atlakaḡiñik aatchuusriaḡaḡtut aglaan atiruam
Irrutchim qaisaḡigai iluḡaitñik. 5 Iñuich savautrirut atlakaḡiḡisigun,
aglaan Ataniḡ atiruḡ iluḡaitñun. 6 Iñuich aatchuusriaḡaḡtut atlakaḡiñik
savautriḡiḡmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkaḡai
iluḡaitñik savaanik aatchuusriaḡiḡkaḡmiktigun. 7 Ipqitchuam Irrutchim
iñuk savatlapkaḡmaunḡ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriḡapayaat
ikayuusiaḡaḡtittaḡigai taavrumakña. 8 Ipqitchuam Irrutchim

uqatlapkaḡaa iñuk isrumatulikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk
uqatlapkaḡḡuḡ kaniqsimalikun, 9 atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaḡḡuḡ,
atlasuli mamititchitlapkaḡḡuḡ iñuḡnik. 10 Atiruam Irrutchim atla iñuk
savatlapkaḡaa quviḡnaḡtuanik, atlasuli sivuniksriḡirautilapkaḡḡuḡ
Agaayyutmun, atlasuli puttusrisiqatlapkaḡḡuḡ nalliakun nakuuruakunlu
pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaḡḡuḡ atlakaḡiñik
uḡautchiñik nalunaḡtuanik, atlasuli uuyuuḡtautilapkaḡḡuḡ nalunaḡtuanik
uḡautchiñik. 11 Aglaan tamatkua iluḡaisa savaḡigai atautchiusuam
Irrutchim, autaaḡḡugich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñgich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik isragutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluñjapta atlakaagiikhutalu, atakkii iluqata atausriñjuqataurugut Christ-mi. ¹³ Ilavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñungitlutin. Ilavut savaktaagruurut suli atlat savaktaagruungitlutin. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriñjuqtittagigaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriñ ilaan aatchugaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñamik isragutaqaqñitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵ Iñuum isiganja uqaqpiiaqtuq itna, “Uvaña argaungitluna, tarra timim sulliñgingitchaaña.” Taatnatchim niplillautim ilagipkanajigumiñaitchaa timimi. ¹⁶ Suli iñuum siutaa nipliqaqpiiaqtuq itna, “Uvaña iraungitluna, tarra sulliñgingitchaaña timim.” Taatnatchim niplillautim ilagipkanajigumiñaitchaa timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸ Aasriñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranitñun, inmi quyagikkagmigun. ¹⁹ Timi atautchimik isragutakhiñaukpan, timiqagayaipiaqtuq, amağaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuamik isragutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹ Uvva iñuum iraa nipligumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atugumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitchuq isiganmiñun, “Inugingitichikpiñ.” ²² Aglaan, taapkua ilañi timim qinñaaqtuat sayailuqhutin inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkua timim sulliññi isrummatigikavut qinñagiksuanungitlugich qaunatqiaqitlunaqsiragigivut, suli ilaviñgich atlat qinñagiksraingisanjich maturaqigivut. ²⁴ Qinñagiksuat ilaviñgi timipta qaunagiraksraungitchut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiich isragutapayaanj timim iniqtagigai, uvaptiknun qaunatqiaqitquplugich qinñagiksuanungitchuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iniqtagigai timivut atingirrutiaqungitlugich akungatni isragutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶ Atausriq ilauruaq timimi iluangitpan, iluqatin ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatin quviatchagaqtut.

²⁷ Iluqasri timigigaasi Christ-ñum, aasriñ iñullaanuplusri sulliñgigaasri taavruma timim. ²⁸ Akungatniñ ukpiqtuanjuruaniñ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiñik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviqnaqtuanik, tamatkuninjalu mamititchitlaruanik atlanik, ikayuiruksraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iluqagminj uqqiraqtaungitchut Agaayyutmun unniiñ sivuniksriqiraungitchut unniiñ ilisautraungitchut unniiñ savaktaungitchut quviqnaqtuanik. ³⁰ Iluqagminj mamititchiraungitchut atniñnaqtuanik unniiñ uqatlaitchut atlakaagiñik uqautchiñik unniiñ uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasriñ kipigniupiaqitchi nakuutluktuanik aatchuusriaqagugusri.

13

Piqpakkutiñ Pakma ilisautiniağipsi nakuutluktuanik iñuuniañiksrapitñik.

¹ Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktutun unniiñ israguliktutun, aglaan piqpaksritlaniñguma iñunñik, uqaliga atriqaqtuq qukiñnaqsiplugu aviluqtaqtuatun. ² Uqatlaniguma sanñijaqluna sivuniksriqiritun unniiñ kanjqsitlalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniiñ ilisimatlaluna supayaanik, suli ukpiqquqtiqagniguma nukatlatlugich inğich, aglaan piqpaksritlaniñguma

iñuñnik, sumun atuğumiñaipiaqtuñ. ³ Aatchuutiginiğupkich supayaurat pigikkatka iñuñnun inuqsraqtuñun unniñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksrilaitiññiguma iñuñnik akiliusriaksraitchuñ.

⁴ Piqpaksriruaq iñuk anuqsrutriruq, ihuaqutriruq, tunjiliñgungitchuq, uqavigaagangitchuq, ⁵ suli arguanangitchuq unniñ anallaqñitlaitchuq. Piqpaksriruaq iñuk inmiguutlaitchuq, uumitchayaichuq, itqaksritlaitchuq akitñaquqtimiñik nalaunñaitchuakun. ⁶ Piqpaksriruaq iñuk quviasrutlaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunñarualiqpmata. ⁷ Piqpaksriruaq iñuk manimilguruq, aasriñ ukpiqsiriraqtuq suli niğiuagaqtuq suli iğlutuilguruq.

⁸ Ilaatnigu iñuich sivuniksriqitlaigisirut suli uqatlaigisirut uqautchiñik nalunaqtuanik suli kaniqsimmataat isuklitkisiruq, aglaan piqpaksriliq isrukhitchemiñaitchuq. ⁹ Iñisimahiçputlu sivuniksriçilicputlu naamançitchuk. Taatnamik isuklitkisiruk. ¹⁰ Iñisimahiç naamasimaruakpan, aatchuusriat piigisirut. ¹¹ Uvvaami ililgaançukama uqagaqtuñ isrummatiaçaluna suli sivunniuçupluna ililgaatun. Iñuguçama iñuuniangiqsunça ililgaam iñuuniahatun. ¹² Pakma qinçitlaitçugut nalupçinaigilugu tautukmatun salumaitçuatun tağgaçtuutmun, aglaan taivruman iñiçigisirugut nalupçinaillapiaçlugu. Pakma ilitçugigiga ilaviñaurahiñaq, aglaan taimanigu ilisimahiçsipaçigigiga Agaayyun, atrilugu Agaayyun ilisimallapiaçmatun uvañnik. ¹³ Tarra, supayaat naamasrihatnunaglaan iñuich ukpiqsrimaniaçtutsuli niçiuagaçutiñsuli piqpaksrilutiñsuli, aglaan taapkunakña piñasruniñ kamanahiçsauruq piqpaksrilicput atlanik.

14

Iñisauttutipsaat Ipçitçhuam Irrutçhim Aatchuutiñigun

¹ Taatnamik pisuçtilaagçigisiñ piqpaksrilicçisi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmutiaçlapiagitçhi Ipçitçhuam Irrutçhim aatchuutaiñik, suvaluk uqaçtautlasriçiptiknik Agaayyutmun. ² Iñuk uqaçumi uqauchikun nalunaçtuakun uqaçhiñaqtuq Agaayyutmun. Iñuich kaniqsiyumiñaitçhut uqaçikkananiç, atakkii Ipçitçhuam Irrutçhim uqaçtitaçigaa nalunaçtuaniç sunik. ³ Aglaali iñuk uqaçtauruq Agaayyutmun kaniqsiñaçtuakun uqauchikun sayyillaagçiruq iñuich ukpiçutiñiç pitchuksaaçlugillu arakçugillu. ⁴ Iñuk uqaçtuq uqauchikun nalunaçtuakun ikayuçtuq inmiñuñhiñaq, aglaali iñuk uqaçtauruq Agaayyutmun kaniqsiñaçtuakun uqaçkun sayyillaagçai ukpiçtuanaçuruaç ukpiçutiñiçi. ⁵ Uqatlatqunayaçaluaçipsi uqauchikun nalunaçtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaçtautçuplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaçtauruq Agaayyutmun kamanatluçtuq taavrumakña uqaçtuamiñ uqauchikun nalunaçtuakun, iñuñmik mumiutriaçangçisuaçpan. Iñuqaçpan taatnatchimik sayyillaatlagisiçai ukpiçtuanaçuruaç ukpiçutaat.

⁶ Aniaçtiut, uqaçtisukçipsi çanuq Agaayyutim sagviaçtukkananiç uvamnun suli çanuq ilitçugipçakutaaniç uvamnun, suli uqaçtisukçipsi Agaayyutim ilumutuulhanik ilisautilusiç. Uqaçsiñiguma nalunaçtuakun uqauchikun, çanuq ikayuutaunayaçpik? Uqaçtuksauruñça kaniqsiñaçsilugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuçtuuraçmata supluaçtuğnaçtuaniç unniñ nuqaçtiliñnik atuçtuurayuillaçminç nalausunçaqnagu, iñuich naalaçniruut ilisaçiyumiñaitçhaat iğñaña atuutim. ⁸ Sulipsuq açuyaktuani, çalçuqtaun nalupçinaçtuam iç nipliçman açuyyiuçtit tupisralatçitçhut açuyaksahiçmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqaççipsi nalunaçtuakun uqauchikun, çanuçutiñ iñuich ilisimaniçpatruñ sumik uqaçtilaqaçsi? Silahiñamun uqaçmatun

piñaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaagiich uqautchich nunamiitilaanaj, aasriiñ iluqatinj kanjisiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjisiñlaitchupku iñuum uqausria avakñaqtauniaqtuñ taavrumuñ uqaqtuamun, sulilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi piliiplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqagitchi nakuutluktuanik aatchuusrianik. Taavrumuuna ukpiqtuanjuruat sayyillaakkaurut ukpigutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqaquruaq nalunaqtuagmigun uqautchikun agaayuruksrauruq uyyuutlasruglugu uqagikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusrigikkağa agaayuruq, aglaan kanjisiñgitchiga qanuq uqaqtılaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniagniqpik? Agaayuniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulilaa agaayuniaqmiañ kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulilaa atuğniagmiañ kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsimaichuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtılaapsitñik. ¹⁷ Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagniangitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitluklugu iluqasri uqatlaiqsi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanjuruani iqataukama uqağummatiqatluktunja tallimañhiñanik uqaligñik kanjisiñaqtuanik, ilisauttutiqaguklunja atlanun, uqaqsiğimñ 10,000-niñ uqaligñiñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan ilitqusriqagitchi aniqammiuratun pigiiliiqitlaitchuatun; isrummatipsitñi ititchi iñuguaniksamaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpigaanani Ataniq itnağniqsuq,

“Tuyugigisigaluagitka avakñaqtuat iñumnun uqautriñaqtuat nalunaqtuatigun uqausriğmiktigun ukununja iñunun, aglaansulilaa iñugikkagma naalağniyumiñaitchaatja.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvignaqtuanjurut ukpiqsriruanjngitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjisiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriruanjruanik. ²³ Uvvaasriiñ ilisaqsimaichuat unniiñ ukpiqtuanjruanunğitchuat isiqpata agaayyuvimun iluqapsi uqautrinjapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqpiaqtut isumailauniplusri, amağaa?

²⁴ Aglaan iluqasri uqağupsi Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqautchikun aasiiñ iñuk ukpiqsriruanunğitchuaq naagaqaa ilisaqsimaichuaq isiguni ilitchuğiniağaa killiqirautilaani, sulilaa atanniqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatinji satqummigñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiagağa Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitñi innilugu.

Atisriiq Agaayyuvimmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqağisivisa? Katirağikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasulilaa ilisautritlaluni, atlasulilaa quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkaniiñ inmiñun, atlasulilaa uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuqtigilugu taavrumiñja uqautauruamik, aglaan iluqatinj tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulutin ukpiqtuanjruanun.

²⁷ Iluqasri uqağniagupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlich, aasriiñ atausriullaalutin, atausriqsulilaa uyyuqtigilugu.

²⁸ Aglaan uyyuqtiksraitpan, kiña iñuk uqaquruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyiaqapsi uqalhiñagluni isrumamiñi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqağlich, aasrii atlat isivgiuqtaulutin sumik uqaqtılaanajnik. ³⁰ Aasriiñ

Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik iñunmun aquppiruamun tamaani agaayyuvini, sivulliq uqaqqaqtuaq qasrugli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaulhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqatuaq Agaayyutmiñ ayalatagitlaruq inmiñik irrutchiġmigun [aasriiñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiñliq katimalipsitni atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinuiññaqatuaq atiugautmigli.

Tamatkunatun ukpiqtuanuruatun atlani inipayaani pilġusiatitun taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Aġnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimalipsitni. Atakkii uqaquraungitchut suli qaukliuyummataitchuksraurur. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim maligutaksrañani. ³⁵ Ilisimasrukkuminj sumiksamna, apiqsruglisiginj uitinj kiñuniġmikni. Atakkii kanjunaqtuaq aġnam uqaliksraña katimaraġikapsi agaayyuvini. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalħa aullaġniñiñiqsuq ilipsitniñ naagaqaa ilipsitñulhiñaq tikiumaġniñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigigumi inmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchuusriaqagñiluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjqsimaraksraġigai tamatkua aglaatka ilipsitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasinj taatnasriq iñuk suksraqaġitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaaj, piliqiqutigillapiaqsinj uqaqtausruġiq Agaayyutmun, suli nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli ihuatmun ayalataaġlugich.

15

Anjpkakkauħa Christ-ñum

¹ Aniqatiumaaj, itqaumatqugiga ilipsitñun quliaqtuaħiġa tusraayugaagiksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuaġikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpiġituiñagupsiuj taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaġa ilipsitñun. Aglaan ukpiġingitchupsiuj ukpiqsriħiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkañanik Atangum uvamnun; kanjqsiraksraġigisi taapkua qulliuruat ilisauttit, Christ-ñum tuquħa pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkauħanik aasriiñ anjpkakkauħanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim makpiġaanani. ⁵ Anjtiqqaqahuni Christ tautuktittuq inmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malġunjun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviġniqsuq iñugiatlukhutinj 500-miñ aniqatigiiñun katimapkaqługich, iñugianjnisrañich iñuuplutinj suli ilañich tuquaniksimagaluaqhutinj. ⁷ Tugliġiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqanjitñun uqquiraqtaunuruanun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmuiqtuuq uvamnun, kia-unniñ niġiuginġitchaluakkaña Ataniġmun uqquiraqtaugisiñiluna. ⁹ Taatnaqħuña kamanaiñniqsrauruna uqquiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchunaunniñ tairaksrauluna uqquiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimapluna iñunjik ukpiqtuanuruanik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpagivagitħuña simmiġniġaa iñuuliġa ihuaqutritmigun. Ilaan ihuaqutritħuña piñilaungitchuq uvamnun. Sakuutluktuna iluqanjitniñ aglaan uvapkuiñaq piñgitchuña atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun ihuaqutritħigmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvañalu naagaqaa atlat uqquiraqtitlu quliaqtuaġigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpiġikkaqsi.

Anjpkakkauħat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuağuurugut Agaayyutmun anjipkağniplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqaguuvat tamatkua tuquaniktuat anjipkağumiñaiñniplugich tuquliğmikniñ?

¹³ Anjipkağnianğiñniqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuunğitmiñiqsuq Christ-ñum anjipkakkasrimaħa. ¹⁴ Aasriñ Christ anjipkakkasrimaiñniqpan, quliaqtuaħiqput atuğumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqqtisri tañiğillutiñ.

¹⁵ Aa, iñuich ilitchuğinigaatigut uqagñipluta tañiğilaamik, atakkii uqagigikput Agaayyutmun anjipkapiagñiplugu Christ tuquliğmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuqunaruat anjipkakkauyumiñaitpata.

¹⁶ Tuqunaruat anjipkağnianğiñniqpata, tarra Christ anjipkakkauymaitmiñiqsuq.

¹⁷ Christ anjipkakkauymaitmiñniqpan, ukpiqsriħiqsi Christ-mik tañiğiñniqsuq aasriñ suksraunğiqsuyumaaqtusrisuli pisigilugich killuutisri.

¹⁸ Suli Christ anjipkakkauymaitmiñniqpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriruanıplutiñ Christ-mik suksraunğiqsuttuuq.

¹⁹ Ukpiqsriñiğupta Christ-mik anniqsuqsimaagpatigut pakmapaħiñaq iñuħaptikni nagliñnağniqsraqtugut iluqanitiñiñ atłaniñ iñuñniñ.

²⁰ Aglaan pakma Christ anjipkakkauyumiñniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjipkaiñiağniplugu tuqunaruapayaanik ukpiqsriruanik Christ-mik.

²¹ Iñuk iluqani tuqusrağumaruq atautchim iñuum savaagikkañagun. Taatnatuntuuq iñuk tuqunaruq iñuutlasriñiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaagikkañ.

²² Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksaurut, taatnatun iluqatiñ Christ-kun iñugutqikkisirut.

²³ Aglaan iñupayauraq anjipkakkauyumiñniqsuq nalaunñaruakun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjipkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksittkisigai.

²⁴ Taavruma aquagun isrukħitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiñniğaa añaayuyautini Agaayyutmun Aapauruamun akiilianikkumigich iluqaisa aňalatchisiqatuat suli iluqaisa sanñiqutiqaqtuapayaat sanñiqatuatlu.

²⁵ Christ atanğuruksauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanitiñiñ Christ-ñum uumiksriñiñ.

²⁶ Tuquħiq akiilikkauniaqtuq aqulliuluni uumiksri. ²⁷ “Agaayyutim Christ aňalatchipkağaa supayaanik.” Itnağniqsuq Agaayyutim Makpiğaanani. Taatnaqami Agaayyun ilagautingitchuq inmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ.

²⁸ Agaayyutim taatnaanikkumiñ, ilaaptuuq iğniña Agaayyutim ataniqsimapkağniaqmıuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamanagñiqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptakkaauruat pisigiplugich tuqunaruat? Tuqunaruat anjipkakkauyumiñaiñiaqpat, suvaata iñuich paptaaqtinniaqpat pisigiplugich tuqunaruat?

³⁰ Ilumun anjipkağniaħiq piitpan suvaatami anayannıuqpiq ataramik quliaqtuağikapku tusraayugaagiksuaq?

³¹ Anıqatiut! Kigiñniğvıgırağigıga tuqqun uvlugağipman. Tusraayugaagıksuakun ukpiqsriruagıgnıqsusri, suli taatnaqħuñ quviasuutigıgıpsi Christ Jesus-kun atannaptıgun.

³² Ephesus-mi anıyakkaluagupkıch iñuich atrıqaqtuat liılaa iqsiñaqtuaton niğrutıtun, sumik piññakkumiñaitpiq taatnaħapkun? Tuqunaruat anjipkağnianğitpata, tarra

“Niğisa imıqtuağutalu, atakkii uvlaakun tuquniaqmıugut.”

Isaiah 22:13

³³ Kinnıpkagaasri iñuñnun uqagaqtuanun uumiña anjipkakkauħıkun. “Piqasiqsuutigupsi piğiitħuanıq piqatnaanıq taatnaiğıgırsıri ilıñısitun.”

³⁴ Isrummitqıññaqsiğaaasri killuliqıtqıñğıgırsıri. İlasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqagıgıga kanñutħaqaluaqħusri.

Qanuq Anjipkağniaqpsısa?

³⁵ Iñuk apiqsruqppiaqmiuq, “Qanuġutiñ tuquñaruat anipkaġniaqpat? Qanutchimik timiqaġniaqpat aggigumiñ?” ³⁶ Isrummatuiñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriaġuġlutin tuquqqaagaluqatiñ nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qiññaqanġitchuq nauriatun nauniaqtuaton nautchiaksramiñ. Nautchirriirutin mukkaaksraquġumaaqtuamik naagaqaa nauruksrauruamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriaġuqtitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuġimisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatiñ uumarupayaat atlakaagiiñik timiqaqtut, iñuich atautchiiñamik timiqaqtut, niġrutitsuli atlakaagiiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tiñmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnautaat qilañmiittuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqiñġum qaumangaa atlauruq qaumanganiñ tatqim, suli uvluġiat atlakaagiiñik qaumaniaqtut qivliquulakamiñ qilañmi. Uvluġiallaa atlakaagiiñik qaumaniaqtuq atlamiñ uvluġianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anipkakkaukpata tuquñaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratan nautchirriutauruaton nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutin. Aglaan anipkakkauñiaġupta tuquġiġmiñ timiqaġniaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq sanjiitluni. Aglaan Agaayyutim anipkaġniaġumiñ piññaqnaġniaqtuq sanjiqaġuni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurur, aglaan anipkaġupta timivut qilañmiittuat. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqaġisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriġuġniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriġuġniqsuq qaitchiruaq iñuukġimik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliunġitchuq. Nunakñaqtaam timaa sivulliuruq, aasriili aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq maġġananiñ nunam, tugliaaasriiñ iñuk qilañmiittuat. ⁴⁸ Iñupayaani nunam ittut iñuqqaaton iñiqtauruaton maġġamiñ. Iñupayaq pigikkaña Agaayyutim ittuq taavrumaton qilañmiittuat. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut iñuktun nunakñaqtauruaton. Taimanigu atriġutiniaqtugut iñuktun qilañmiittuat. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkaġa, iñuum nunami timiqaqtuam uiviñiaqhuni auqaqhuni lu piññaqtaġiyumiñaitchaa anjaayuaqtaa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piunġiġanġitchuami auragaatlailluni.

⁵¹ Naalaġniġlagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna —iluqata tuquni-angitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqunġipaksaġniñaniñ irim, aqulligmi qalġuqtaqpan. Qalġuqtaun nipliqaġluqqaqtuq iluqatiñ tuquñaruat anipkaġniaqtut tuqutqikkumiñaiġutiñ, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqġniaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksraġigaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragaatlailluni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqaġuqtuanik atnuġaanik suli atiaqsipmatun nutaamik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragaġuuruq simmausiġpan auragaatlaillaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausiġluni tuqutlaillaamik, tarani tanġiñiaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani, itna,

“Tuquġiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquġiq, tarakñaaglaan tuqupkaġumiñaiġitin iñuich.

Aatai tuquġiq, tarakñaaglaan atniaġumiñaiġitin iñuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuqułhum atniatlagaatigut killuqsaaqapta, suli killuqsaaun sanñiqutiqaqtuq maligutaksratigun anjalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkağaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaigitchi ukpiqsriłipsitñi, tuniqsimatitchi suli savautrilusri Atanıgmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriłiqsi Atanıgmik ingiıha sulıaamun.

16

İliraksraq Ukpiqsriruanun

¹ Pakma aglanıniagtuna iliraksrakun inıuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlakaagiiñi nunaaqqiñi Galatia-mi qanuqhutin iliraqsıuıhat manıñnik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq: ² Minguiqsiağvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaktaagikkapsi aggiñiaııhamnunaglaan; tutquqtuılaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnağupsi iliraksraq inuqnaqsıñgitchumauq aggiğuma. ³ Aasriiñ aggiğuma tuyuğiniagitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutinik ukpiqtuanuruanun Jerusalem-mi inıuktigun nalupqinaıgikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullakısragaıtuuq, ilinıisa malıñhiñaupmıgaatıa.

Paul-ıum Sivunniugıutai

⁵ Utlanıniagipsi Macedonia-kuaqqaagıuna; atakkii apqusraagıniagıga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiagipsi naagaqaa ukiıuna ilipsitñi, aasriiñ aullağnialgitchuma aatchuıñhiñaugipsitıa inuğikkamnik iglaukısramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumanğitchipsi akkuvauralıñıaq apqusraalıñıagıusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluagıpsi, Atangum pitqukpana. ⁸ Aglaan Ephesus-miıniıagtuna Pentecost-liqiniaııhatnıunaglaan, ⁹ atakkii kamaıaqtuam savaaqagıviksrallautam anımautıgaıa, naagasuli inıugiaktut akıllııqsuqtıka.

¹⁰ Timothy aggiğıniıqpan, qaunagıyumagiksi tutqıksaulıksraıagun ilipsitñiıtuallahani, atakkii savautriruq Atanıgmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallıpsıunniıñ nağgıgingııliıuı. Aullaqsaaıpan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglauıhani quviasuguni, ilaali utıgasrauğumuıq uvaınun. Niğıugıgıga tikiłıksraıa piqatiqağıluı anıqatiunik. ¹² Uvvasuli anıqatiptıgıun Apollos-kun: suamasrıplıgu kiikaaqsrıpiagaııağniğıga utlaquplıusri piqasrığıluı atlanik anıqatiunik, aglaan piyummatıgingıitchaa aullakıksrani pakma. Utlanıniagaası pivıksranıkkumi.

Uqautıpsaağıutit

¹³ Qaunagıtitchi piğiıtchuamiñ, makıttaagıusri ukpiqsriłipsitñi, qapııaıııusri supayaani. Sanıisıtichi tunıqsımalıusri Atanıgmun. ¹⁴ Supayaaq savaagııluıgu piqutıgilıgu piqpaksrılıqsi. ¹⁵ Anıqatiumaan, ilısisasruknagısi tupıqatııi Stephanas-ıum. İlinıich ukpiqsrıqqaagtıuanurıut nunami taggisılinımi Achaia-mik, aasrıi ilıqnaıusımapıagaıaqhutıı ikayuıığımiıknun ukpiqsrııuanıı atlanıı. ¹⁶ Pıchıksaağıpsi tupıgıtquplıgıch inıuıch taatniıtuat suli kisupayaaq ikayuqtaurıaq ukpiqsrııuanun. ¹⁷ Quviasruıtıgıgıtka aggiğıhat Stephanas-ıum Fortunatus-ıumılu Achaicus-ıumılu, atakkii ilııisa ikayuğaatıa uvanıingıtıñapsı. ¹⁸ Nutaqtıqııluıgıı irrıusrıga ilııisa quvıatchaktıkaatıa ilıpsııuntuuq. İsrımmatıgııılaıtaqsıgıı inıuıch taatniıtuat.

¹⁹ Ukpiqtıuanurıuat inıunııaqtuat Asia-mı tuyuğası nayaanıanıı. Aquıla-ımlı Prıscılla-ımlı piqatıgııplıgıch ukpiqtıuat katımarıuat tupıgımiıknı

pagliugaasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatinj aniqatigiich tuyugaasri nayaanjanik. Paglatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun.

²¹ Paglatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atanniġisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggigiñ, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayuglisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitñun ukpiqtuanuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuanurupayaanun iñuuniaqtuanun nunaŋani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqtisrimaallaŋniaglisi suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³ Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunŋuksruruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araaqtuihiñaanuruq uvaptiknik. ⁴ Araaqtuqtigigikput iluqaitñi ihuilliuġutigikkaptikni, uvagutsuli araaqtuiyumiñaqsipluta tamatkuniŋa ihuilliuġutiqaqtuanik taavrumiŋa araaqtuutmik akuqtuagikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵ Ilumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶ Ihuilliuġaluaŋŋapta tusraayugaagiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvaptigun annautisukhusri killiqihpsitñiñ. Arakkau'apta arautiqagñaqmiusripsuuq akuqtuġupsiuŋ anuqsruhikun atunim ihuilliuġutiġiq uvagut iġlutukkaptiknik. ⁷ Niġiugaġikkaqput ilipsigun payaŋaitchuq. Iisimagikput nagliksaaġniġupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaan, nalutqunġitchiptigiñ ihuilliuqtitaullaptigun nunaŋani Asia-m. Ihuilliuqtitaavagiltuta qaaniġlugu iġlutuihiksraqput nalupqigiliutipluguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹ Ilitchuġigaluagikput tikiummiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunŋatqunġiltuta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anipkaitlaruamun tuqunaruq. ¹⁰ Tuquruksraġuġaluaqapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigingitchikput ilaanun annautisrimaahiksraqput. ¹¹ Ilipsi ikayuqtuksraurusri inġisruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatiksraqaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich inġisruhathat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniuġutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qaugrimmaagiutillautapta uqautigaatigut uuma ilumutuutilaanjanik, savaagigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitñi ipqihikun suli ilumutuulikun Agaayyutmiqnisauruakun. Tunŋanġitchugut puġiutaatnun iñuich aglaan tunŋarugut Agaayyutim ihuaqqutripluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliqiagikkasri kaŋiqsiñaitchuanġitchut; kinnisunġitchipsigiñ uqaġikkaptigun. Niġiugaġigiga kaŋiqsitlasrihiksraqsi ilaatnigun, ¹⁴ takku kaŋiqsitlasrihauraġaluaqmigiksi-samma pakma. Ilaatnimi nanġautiqatlaniagiptigut suli nanġaġisipmigiptigiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqanġichuŋa taavrumiŋa. Taatnamik tikiqat-taaqqaagukkipsi, piqaquplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiqattaagukkipsi apqusraaguma sivutmunlu nunaŋanun Macedonia-m utitmunlu nunaŋaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluŋa iglauhiksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqigaq-taununiqqik? Isrumavaluktusriunniñ sivunniġaġasrugaluŋa iñunġisun nunam, anŋaqaagluŋa tarani suli naagaaqtuaqsiluŋa.

¹⁸ Agaayyun tuniqsimaruq uqaġikkaġmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim iisimagai

isrummitqitlaisilaaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvanalu quliaqtuagutigigikput Igñina Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa ingitchut iñuktun piñgigaqtuatun aniqqaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniagniplugu. Agaayyutim anigutimagaatigut pisigiplugu Christ-ñum savaana uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkañigai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmaun Agaayyutim savaagikkaña Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkañigaatigut ilipsilu Christ-kun, suli uqsruqtihuta savaktautqupluta, ²² nalunaitñutaliqhuta pigiliutipiaqhuta inñiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutigingiqługu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggigukkaluanñagmaunniñ Corinth-mun aggiñgitchuna. Agaayyun ilisimaruq ilumutułhanik uqagikkañma ilipsitñun. Utingitchuna Corinth-mun atniummatiqaqungitłusri. ²⁴ Atanniqsungitchipsigiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukipsi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqañgisilaapsitñik ukpiqsriłapsigun.

2

¹ Sivunniqsuna utlatqigungitłusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimanigupsi kia quviasraagniaqpaña avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuna pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqungitłuna ilipsitñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuillullapiagataqtuna isrumatuyakłuna uummatimni qianñagma. Aliatchaqungitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriłiga ilipsitñik.

Natqigutriñiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilliuqtitchiruam isrumaaluktingitchaana, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilliuqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaaniktuq. Apainuruq anigutipłusri taamna inillakapsiun. ⁷ Pakma natqigutiraksragigiksi araaqtugługu taamna iñuk. Taatnağupsiun annautiniağiksi pilguillullapiakñimiñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸ Taatnaqluna inigipsi tuniqsimasriłaaqplugu piqpaksriłiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuna ilipsitñun, atakkii uktuagukhusri ilitchuğisrukłuna tupiksrisuupmağapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumina iñunmik, natqigutipmigigaptuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuğaani Christ-ñum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuంగాq akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalungitmigivut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuagityaqługu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atanğum piviksriññigaña quliaqtuauqpluna. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuna irrutchipkun, atakkii paqingitługu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikłuna tarakña Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipragiksautun napmunliqaa quliaqtuauqpluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tipragiksautun Christ-kun akunğatni tamatkua anniqsuumaaqtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamatkununa tammaummiruanun tipiaqtugut tuqułigmik, aglaan tamatkununa anniqsuumaaqtuanun

tipiaqtugut iñuulig̃mik. Kiñaasriiñ nalliummative taavrumuḡa savaamun? ¹⁷ Kisimiḡ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat piḡḡuag̃utaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuḡaani Agaayyutim. Uvagut ing̃itchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqaḡhanik piññanḡniutiginiāhiñāḡlugu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniug̃utim

¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutininik akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuḡitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanḡuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtitkiksi tuyuutauḡiqsi Christ-miñ aglaaḡikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanḡitḡitḡit agloutmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanḡitḡitḡit aglagviksramun piḡiamun uyag̃anmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutiging̃illapiaḡivut tamatkua tumigiḡlugu Christ sivuḡaani Agaayyutim. ⁵ Itnautiging̃itchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqagtirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqagtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniug̃un ing̃itchuq utuqqauruatun sivunniug̃utitun aglausimaruatun uyag̃anmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñḡitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniug̃utaa qaitchiraqtuq iñuulig̃mik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq malig̃utaksraq titiqtuqsimaruq aglaatigun uyag̃anmun, aasrii Agaayyutim qaumanḡa sagviqsuq qaitñamiuḡ Moses-mun. Kigiñanḡa Moses-ḡum qaummaḡikpagitḡitḡit Israel-aḡmiut qiñilḡuitḡaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piḡqsuq. Malig̃utaksraq tuqupkaisuuruaq qaummaḡillapiaqman qanutunkiaq qaummaḡitḡitḡitkisisiva maatna savautriḡiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiiñ utuqqaqtaq sivunniug̃un tikiutriruaq tuqqutaksraḡuqutmik iñuḡnun kamanautiqag̃niqpan, qanutunkiaq kamanautiqatḡitḡitkisisiva nutaaq sivunniug̃un tikiutriruaq nalaunḡasripkaiḡig̃mik iñuḡnun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniug̃un kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniug̃utmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniug̃un kamanautiqanḡig̃niḡisusq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniug̃un tikitchaluaqtuq qaumaniqḡaurakun piḡqsuq, aglaan nutauruaq sivunniug̃un itḡaḡataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niḡiugaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtuaḡiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ing̃itchugut. Taalutḡiḡniḡaa kigiñani uqautri'ami Israel-aḡmiunun takku tautuḡung̃itḡitḡitḡit qaumanḡum piḡḡniāḡhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kaniqsitḡaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaḡḡigich. Uvluaḡnunaglaan iriḡich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiḡaanḡiñiñ utuqqaich sivunniug̃utauruat, takku kisimi Christ-ḡum taalutaq piitḡagaa. ¹⁵ Uvluaḡnunaglaan agliqipmata malig̃utaksramik Moses-ḡum aglaanḡanik isrumanḡich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniḡmun kaniqsisuuruq taalutaiqsimatun. ¹⁷ Taimña Atanḡuruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriḡanḡa Atanḡum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiñig̃ikput kamanautaa Atanḡum. Atlanḡuḡuqsaiñaqtuḡut ilitḡasripḡluta ilaatun, suli Atanḡum Irrusriḡanḡ ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiḡuktitḡasripḡlugu kamanautaa Atanḡum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriḡiani Qikumñ

¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautrihigmik quliaqtuaqupluta naglikku-taagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununjanikkivut iriraqtuutitlu kannunaqtuatlu. Pisaasrugmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqalha Agaayyutim kinnitñinñiağutigilugu. Taatna pitlaitchugut. Iisauttigigikput ilumutuuruuq kanjisiñaqsiplugu, sivuğani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutilaaqput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqagikkaqput iriqsimakpan, iriqsimahñaqtuq tamatkununa tammaum-miruanun. ⁴ Tuungaum anjalatchiruum marrumiña nunamik qinñitlaiqsitkai ukpiqsriñgitchuat kanjipsipkatlaiğugillu tusraayugaagiksuaq, aasriñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqunjkai kamanautaanik Christ-um atrigikkaña Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuağitlaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuağigikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun nipliqsimaruq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchuğitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qinñiqapta kigiñanjanik Christ-um.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñuñhiñauruanun, atriplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumiñ. Iñupayaaq qinñiqatsrağigaa taamna kamañ-
tuaq sanñi uvaptikniittuaq agaayyutmiqnisautilaanjanik, uvaptikniñ pisunaqani. ⁸ Iñuilliuqtitaugaluğupta qanusripayaakun akiilipkaqtatlaitchugut, qanuğviiqsitaugaluğupta nikaliğatlaitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluğupta Agaayyutim suksraatlaitchaatigut; atniaqsiugaluğupta tuqqutaunğitchugut. ¹⁰ Ataramik anayanniuqtuağaluqtugut iñuich tuqqutchukmatigut Jesus-tun aasrii tautunnaqsitquplugu iñuulha Jesus-um timiptigun. ¹¹ Iñuuniağaptikni ataramik anayanniuqtuağhuta tuqqutaukiğmun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruanulha Jesus-um uumuuna tuqurağaqtuakun timiptigun. ¹² Anayanniuqtuaqtugut tuquliğmiñ pisigiplugu quliaqtuaqput piqaquplusri isruitchuamik iñuuliğmik. ¹³ Aglausimaruaq Agaayyutim uqalhani, “Uqagaqtugut takku ukpiqsriñlapiaghuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriñhum uqagaqtuguttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Ilitchuğiplugu Agaayyun anipkairuaq Ataniğmik Jesus-mik, ilaan anipkağisipmigaatiguttuuq Jesus-tun, aggiutiluta piqatigilusri sivuğanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iğlutukkağa ikayuutigigisigiksi. Iñugiaksiñaaqhutin iñuich tusraarut ihuaqutaagun Agaayyutim aasrii iñugiaktuat iñuich quyagillapiagñağaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iñuuniaq Ukpisriñkun

¹⁶ Nalupqingitlugu tamanna nikaliğangitchugut. Timivut pi-
ungitmukkaluaqtuq irrutchiqput nutaqtikkauruq uvlugağipman. ¹⁷ Tamatkua iñuilliuğutivut pakma sivikisuurami iñhiñaqut. Itqanaiyağaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamağniqsrat isuksraitlutin quvianani nakuutlullapiaqtuat iñuilliuğutiptikniñ. ¹⁸ Qinñiqtuiñangitchivut sut qinñitlakkavut aglaan sut qinñitlaisavut; atakkii sut qinñinaqtuat piigñaqtut, aasrii qinñinaqtuat taimuna inniaqtut.

5

¹ Iisimagikput palapkaaqput irvigikkaqput marrumani nunami piunğıqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqağniaqtugut Agaayyutmi, iñiqtaunğitchuamik arganmik, isuksraitchuamik qilañmi. ² Pakma imñiqtauliguurugut, inuğrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruamik atrilugu atnuğaatchiaqmatun. ³ Atnuğaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuğailağumiñaiğuta. ⁴ Iñuunñapta uumani palapkaagmi iñuñhiñaupluta, imñiqtauliguurugut

uqumailliugutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiiqsugut nutaami timimi pakmaknaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtuaraq timi simmiğisuruq tuquyumiñaitchuamik iñuuligmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyağaatigut taivrumuñ. Ilaan nalupqinainanikkaa uvaptiknun taatni-inniałha aatchuqamisigut Irrutchigmiñik. ⁶ Taatnamik qapinñataitchuurugut. İlisimagikput iñuunialłaptikni uumani timimi piisaallaiqput Atanigmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniaqtugut ukpiqsriłikun qiñingitchaluanñapta ilaanik. ⁸ Qapinñataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikñiñ aasrii anılaaqsimaqatigisruliqlugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piigaluagupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuğaniutiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanguruam. Atausriuttağutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik maligullugu savaagikkaqtin iñuunñagmiñ timigikkagmiktigun nunami.

Savautriraut İlauraagiliutigipkakkaułkun

¹¹ Uvva ilitchuğimagikput tatamnaqtilaanu Atangum. Taatnaqhuta pitchuk-saagivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa qanusriutilaapiaqput. Taatnatuntuuq niğiugagigiga ilitchuqsrianiiqsi taavrumiñu qauğrimmaağiutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaqugipsi tamatkunuñu kamagitqusraałhiñaqtuanun qiñiğnaqtuakun, suksraqangitchuanun uummatmiutağmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauğrimmaağiiñiñiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauğrimmaağinñiğupta piqutigilhiñağipsi. ¹⁴ Piqpaksriłhan Christ-ñum analatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqlugu atausriq tuquruuq piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqupmiraqtut. ¹⁵ İlaa tuquruq pisigiplugich iñupayaurat, aasriiñ tamatkua iñuuruat inmiktigulhiñaq iñuutqunğıqlugich aglaan ilaanun tuqqutriruumun iñupayaanik aasrii anıpkakkaupluni tuqułigmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqanğıqsugut iñuñmik ilaan qaalhiñanagun nunam iñuisun. Qaanıqsuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñułhiñanuplugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaagugaqtuq. İğruañi piiqsut. İñuunialıqsuq nutaakun. ¹⁸ İluqatin tamatkua agğıqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkağaatigut inmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik quliaqtuağitquplugu ilaan ilauraaliutipkağisiñiplugich iñuich inmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkağai nunam iñui inmiñun Christ-kun, patchisiqutingıqlugich navguutinısigun. Aasriiñ quliaqtuağitqugaatigut iñuich qiñuiññaksriñiñiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqqiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atugaatigut uqautitqulusri. İnigıpiagıpsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “İlauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginığaa killuqsaqtautun pisigipluta. Taamna nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagut savaqatigiilłaptikni Agaayyutmi inıgıpsi akuqtuqunğıtlugu Agaayyutim iluaqqutaa suunıllağuglugu. ² Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqalığmi,

“Piviksraq nalautitman tusraagıpsi.

Anıısuğvıksraq tikitman ikayugıpsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua anniqsuḡviksram pakma tikitchuq. ³ Kisumununniiñ iñuḡmun patchisiqutitqunḡitchugut killukuagñipluta savaaqaliptikni. Taatnamik inillaiñḡitchugut putukkisautiksraḡanik iñuum apqutiksraḡani. ⁴ Aglaan suraḡalipayaaptigun qiñiqittugut savaktaupluta Agaayyutmun iḡlutuiḡikunlu, iḡuilliuḡutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ ipiḡaqtuqsiuḡikunlu, isiqtauḡikunlu, aḡalaḡluksiuḡikunlu, sakuuḡikunlu, siñḡiqsaunḡiḡikunlu, niḡisuḡnakunlu. ⁶ Qiñiqtitkikput ipqḡiḡikunlu, ilisimaḡikunlu Agaayyutmik, anuqsruḡikunlu, iḡuaqqutriḡiḡikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piqḡaksriḡikunlu, ⁷ uqaḡakikunlu ilumutuuruamik, sulii saḡḡiaḡun Agaayyutim. Anḡuyautiqaqtuḡa tugluḡaḡiplugulu nalaunḡaruaiḡikun. ⁸ Qiñiqtitkikput kamagikkaulḡikunlu, kanḡutchaktitauḡikunlu, uqaḡitchiuḡikunlu pigiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutuniḡakkaupluta uqaḡaluaḡḡapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilipluta ilisimanaḡaluaḡḡapta, tuqaqsiruatuḡun ilipluta iñuusruḡaḡaluaḡḡapta, anasriñḡuqsasḡiḡaluaḡḡapta tuqḡutaunḡitchugut, ¹⁰ isrumaaluktitaugaluaḡḡapta quviasruḡaqtugut, inuqsraliḡuqtuatun ilipluta umialiguqtitchiḡaluaḡḡapta iñḡiaktuanik, suilliuqtuatun ilipluta piqaḡaluaḡḡapta supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamaḡ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriḡiksraptiknik ilipsitñun. Ummativut anḡaḡivut ilipsitñun. ¹² Piqḡaksriḡiḡput ilipsitñik inuqtuumḡanḡitchuq. Aglaan piqḡaksriḡisi uvaptiknik inuqtuummasriḡuq. ¹³ Aglaan pakma anḡmaqsigik uummatistri uvaptiknun. Uqautigipsi uvaḡa ililḡaḡiruatuḡun iliplusri.

Agaayyuvikpaḡa Iñuuruam Agaayyutim

¹⁴ Piqasriqsuutinasri ukpiqsriñḡitchuatiḡun takku nalaunḡaruaiḡilu killiqiḡiḡlu piqatigiilḡuitchuk. Qaumaruaqtuḡuq piqatigalḡuitmiuḡ taaqtuamik. ¹⁵ Qanuḡutik atausriḡḡuḡumiñaqḡak Christ-lu Belial-lu (itnautauruaḡ tuunḡamik)? Qanuḡutik ukpiqsriḡuḡuq piqasriqsuutiyumiñaqḡa ukpiqsriñḡitchuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpaḡa piqasriutiyumiñaitchuq aanḡuanḡitñik. Agaayyuvikpaḡaḡatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliḡhatun,

“Irviginiḡitka ilinḡich iñuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiḡaatḡa, sulii ilinḡich iñuginiḡitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piḡitchi akunḡatniñ, avittitchi ilinḡitniñ, niqliqsuq Ataniq.

Iḡaksiatinasri qaayugḡnaqtuaniñ.

Taatnaḡupsi akuqtuḡisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagigisigipsitḡa aasriiñ iḡñiḡigisigipsi panigilusriḡu, niqliqsuq Ataniq Saḡḡipayaaqatuaḡ.”

2 Samuel 7:14

7

¹ Piqḡagikkamaan, piqaḡniḡapta tamatkuniḡa akiqsruutauruanik ipqiqsaḡta uvaptiknik qaayugḡnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchiptigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii taluḡigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anḡmautitigut uummatipsigun. Atnianḡitchivut iñuich. Kil-lukuḡatitchiñḡitchugut iñuḡnik. Ivayaqtuiñḡitmiugut kisumikunniñ iñuḡmik.

³ Uqautiḡinḡitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaḡammiḡ uqautilmagipsi piqḡaginiḡlusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuullaptikni unniñ tuḡullaptikni. ⁴ Nalupqisruutigiḡipiḡipsi. Pikkutigiḡipiḡipsi. Arautiḡallapiaqtuḡa. Iluqaḡun iḡuilliuḡutiptigun quviasrullapiaqtuḡa.

5 Tikiññanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuqsiñgitchugut. Iñuilliuqtitaurugut qanusripayaakun —nagliksaaqtitluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna. 6 Aglaan Agaayyutim arakliguuruam tamatkuninja nikatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigut Titus aggiqman. 7 Arakkaurugut aggiñhagun sulii arausriaqalñhagun ilipsitñiñ. Ilaan uqautigaatigut kimmu-tiqallapsigun tautugukñu, aliasruutiqañhagsigunlu sulii piyummatiqallapsigun uvamnik. Taatnaqñu quviasrutluktñu pakma sivuanigñiñ. 8 Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchaktitkaluağniqapsi, nunuurautiginğitchiga. Saiñgisuutiligaluagiga tuyuutma iñuilliuqtitauraallañniqmasri. 9 Tarraasrii quviasruutiginğitchaluağiga alianniulipsigun, aglaan quviasructñu isrumaalulñapsi simmiğñiqmasri. Alianniulipsi pisuligñigaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atniangitchipsi sukununniñ. 10 Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsulikñsrañanun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan alianañu nunam tikiutrirraqtuq tuquğimik. 11 Alianniuqtusri nalautlugu alianniugutigitqukkña Agaayyutim. Taavruma piñiqipkağagigaasri nalupqigingiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigiliqsitlugu killuq, iqsigipkaqñu, inuğrugiliutipkaqñu ikayuutiliksrağa, isrummiqsitlusriunniñ anasriññuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaungiqsi tamatkunuuna savaapsigun. 12 Tarraasriiñ tuyuqtñu aglaamnik pisigisruñaqñu taamna iñuk killukuqaqtuq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuğani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqpakñsriqalqisi uvaptiknik. 13 Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigut. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñniqman, atakkii irrutchiğmigun nutaqtikkaupluni iluqapsitniñ. 14 Takku nangagipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapinapkanğitchipsitñu. Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuurut, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuurruttuq. 15 Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsağasri itqaqamiñ tupiksriyummatiqalqisi, sulii pagla'apsiñ kamaksrihikunlu taluqsrihikunlu. 16 Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanñruat Aatchuiñhat

1 Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi iñuaqqutrisaanik Agaayyutim qaisañanik ukpiqtuanñruanun Macedonia-mi. 2 Iñuilliuqpaurağaluññağmiñ inuqsriullapiağaluaqhutiñlu quviatchaugillapiaqtut, taatnaqhutiñaasriiñ tigummataipiağniqsut suoramiknik. 3 Piyumiñaqtutilaağmikni aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtitnatiñ. Uqagiyumiñağiga taamna. 4 Uqapsaaqtuiñağaatigut ikayuutitlasrisrukhetiñ savaakun Agaayyutim iñuiñi. 5 Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutiñ inmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisulñhagun. 6 Uvvaasriiñ tiliuğikput Titus aullağniñaniksimañu naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitñi. 7 Aasriiñ pillautagñiqapsi supayaakun — ukpiqsrihikunlu, uqautriñhagsigunlu, ilisimahikunlu, piyummatiqalñkunlu, piqpakñsriñhagsigunlu uvaptiknik —taatnamik tigummataitqugipsi aatchuiñkun. 8 Tiliuqñiğitchuñu aatchuqulusri. Uktuağukkiga piqpakñsriñqisi ilumutuupiaqmañaan aatchuğummatiqalipsigun, 9 takku ilitchuğigiksi iñuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqs-ranğitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayuğiaqñusri

inuqsriuhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga aatchuiłipsigun. Naku-
utlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuŋ aullaŋniikkaqsi ukiutqik, takku
sivulliuplusri aatchuiłikunlu piyummatiqalukunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuŋ
naanniałhanunaglaan aullaŋniikkaqsi uqiutqik piyummatiqaqapsi, aatchuŋusri
pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹² Aatchuŋupsi piyummatipsigun taamna
aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri
pigikkapsitni, aasriiŋ pigingisapsitni. ¹³ Nunurisunŋitchipsi aatchuiłigmun
qaŋavriuraaqtillugich atlat aatchuiłikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuqtusri.
Taatnamik ikayuiyumiŋaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippaku-
uqtualigumini ikayuŋisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Iŋupayaagli piqagumuuq
inuŋikkaŋmiŋik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaligni itna, "Iŋuk katitchivaalaktuaq
sippakuutlaitchuq, aasriiŋ iŋuk katitchivaalŋangitchuaq inuqsraqangitchuq."

Titus Piqatinilu

¹⁶ Quayagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyum-
matigikkaptun ilipsitnun. ¹⁷ Iłumutun Titus-ŋum akuqtuŋaa pitchuksaagutvut.
Utlagupiaŋataŋaasri. Sivunniqsuq taavrumiŋa inmiŋik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut
aniqatmik piqasriqługu nangautiqaqtuamik iluqaitni ukpiqtuanuruani quli-
aqtualuhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanuruat piksraq-
taaginiŋaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptigin taapkua aatchuu-
tit maniich. Savaaqalaptigun taavrumuuna kamasruŋikput Atanguruuq
Agaayyun aasriiŋ ilisimanaqsiplugu ikayuiyumaliqput. ²⁰ Qaunatiqagigtugut
kisumununniiŋ iŋunmun pasritqunŋitluta aŋalalaptigun taapkuniŋa mik-
turuuani aatchuutini. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunŋaruakun, kisan
Atanguruuam qiniłhani inŋitchuaq aglaantuq qiniłhatni iŋuich. ²² Piqasrihutik
taapkuak iŋiŋuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatitnik. Uktuagaluqaqtigu
akulaiqługu ilitchuŋigikput ukpiŋnaqtuanutilaŋa. Pakma piyummatinipsaaq-
tuq ukpiŋiliutiapiqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga
savaqatigiplugu ikayuiłaptikni ilipsitnik. Nallipsipsuuq apiqsruutigik-
pagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanuruat, aasriiŋ kamas-
ruŋaak kamanautaa Christ-ŋum. ²⁴ Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiq-
tuanuruapayaananu piqpaksrapiasi uqqiraqtinik suli nalaunŋałha nangaqapsi
taapkunŋa.

9

Iłirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Iłitchuŋigigiga aglaktuksraunŋisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich
Agaayyutim iŋui. ² Atakkii ilisimagigiga ikayuiyumaliqsi. Uqautigillau-
taqsimagipsi ukpiqtuanuruuanun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanuruasii
Achaia-mi itqaniaŋniłusri aatchuutilaapsigun uqiutqik. Piyumalaalipsigun
iŋugiaktuat aŋalataurut aatchuisukhutin. ³ Aasriiŋ aullaqtitkitka aniqatiuvut.
Itqanaitqugipsi aatchuiłiksrapigun. Uqautigillautaŋipsi itqanaitkisiŋniłusri.
Aasriiŋ taamna piilaanutqunŋitchiga. ⁴ Aasriiŋ Macedonia-ŋmiut aggiqpata
maligluna ilitchuŋigumitruŋ itqanaiŋisilaaqsi, kannutçhakpiaqtugut,
ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusrił uqagillautaqhusrił.
⁵ Tarra isrummiqsunŋa aniqatiuvut pitchuksaagukługich tikitquplusri
sivuanu aggiłiksrapta. Iliŋisa itqanaiyaŋisigaat akiqsruutigikkaqsi, suli
aatchuŋummatiqaqgipsi nunurausruŋaasri.

⁶ Itqagługu una, iŋuk nautchirriuruuq iŋugiapiangitchuanik nautchiaksranik
katitchiŋiaqtuq iŋugiapiangitchuanik, aasriipsuuq iŋuk nautchirriuruuq
iŋugiaktuanik katitchiŋiaqtuq iŋugiallapiaqtuanik. ⁷ Iŋullaa aatchuŋli

sivunniutaagun isrummatmi, tigummatigalugu pisuṇaqani suli nunurikkausruṇaqani. Agaayyutim piqpagigaa iñuk aatchuḡuuruuq quvi-asrukhuni. ⁸ Aasriiñ Agaayyutim aatchuḡumiñaḡaasri sipillugu inuḡikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasriiñ aatchuutiksraqatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani, “Nunniuqti siamitmatun, iñuk aatchuiñiqsuq suuraḡmiñik siqñataitḡuni inuqs-raqtuanun.

Taapkua itqaḡigisigaat ilaan iḡuaqputaa taimuḡa.” *Psalm 112:9*

¹⁰ Agaayyun aatchuḡuuruq nautchiaksranik nautchirriuruamun qaqqiamiglu niqiksranik. Taatnatun ilaan iñuḡiaksiñaḡai suurat pigikkasri aasriiḡi aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsranḡiḡñaqtusri supayaakun tigummataiḡipsigun. Tarra savaaptigun iñuich quyyatiqaḡñaḡaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuḡaluḡñaḡai inuqsriḡluqtuat Agaayyutim iñuḡi, aglaan taavrumuunaptuuq iñuḡiaktuat quyyatiqallapiḡñaḡaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaḡiḡñaḡiksi ukpiqsriḡiqsi Christ-kun, aasriiḡi iñuich ikayuusriaqaqtuat nangaḡisigaat Agaayyun tupiksriḡapsigun tusraayugaḡiksuumik suli tigummataiḡapsigun iliḡitñun suli iluqanitñun atlanun iñuḡnun. ¹⁴ Aasriiñ iniqsruutiniḡaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamanaqtuaq iḡuaqputaa Agaayyutim qaisaḡa ilipsitñun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññiruq Savautriḡiḡmiñi

¹ Uvaḡa Paul. Inḡipsi Christ-ḡum agganaiḡiḡmigun piisaanḡiḡmigunlu. Taluqsraliḡuunigipsitḡa piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataunḡitñama ilipsitñi taluqsraiññipluḡa tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitchipsitḡa taluqsraitqulunḡa nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuḡa akiḡiḡiqsuḡukḡugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriaḡniḡpluta nunam iñuisun. ³ Iñuuniḡaluḡḡnḡapta timigikkaptigun anuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴ Anuyautivut anuyautiginḡitchai nunam iñuiñ, aglaan atuḡikput Agaayyutim sanḡiqpauraḡa akiḡiplugich iluqaisa tamatkua akiḡiḡiqsuutiruat [tusraayugaḡiksuumun]. ⁵ Piyaqquqtagivut uqavaḡutipayaat niaquqtusriḡhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun iḡitchuḡiḡiksranḡatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasriḡugich Christ-mik. ⁶ Anasriñḡuqsaiḡhiñaḡuqtugut tupiksruutaitchuanik, iḡitchuqsripqauraḡupta tupiksriyumaiḡipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qiñiḡhiñaqtusri sunik qaalhiñakun. Kiñapayaḡ ukpiqsriñḡumi piginiḡuni Christ-ḡum isrummatigitqigḡiḡuḡ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ḡum. ⁸ Uqavigaḡutigillakkaluḡupkuunniñ sanḡiqutiqaḡiḡ Agaayyutim qaisaḡa uvaptiknun kanḡusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sanḡiqutiqaḡhum piyaqquqtaqtitḡumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaaḡunḡitḡipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iḡanich iñuich uqaḡniqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriaḡuḡuniqsuq sayaitchuatun, uqautriḡhasuli suilatun itluni.” ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigilitruḡ una, aglaan savaḡisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inḡapta naagaqaa piiñḡapta. ¹² Iḡaliqsuutiyumanḡitchugut tamatkunuḡa iñuḡnun unniñ atriliummatiluta uqaḡuuranun nakuuniraaqḡutiḡ. Uuktuutiqaḡhiñaqtut inḡmiknun naiḡiḡtuutiḡlutiḡlu. Kanḡiqsisaiḡiḡtiḡ qñiḡtitkaat uuktuutigiaqsi'aminḡ avatmun naiḡiḡtuutiaqsi'aminḡlu.

13 Uqavigaaħlagunġitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigilhiñaugikput savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. 14 Qaanjalautrangitchugut uqaqapta ilaginipluſri savaaptikni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. 15 Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaanġat. Aglaan niġiugaġigikput una, ukpiqsriħiqsi sanġisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuanun. 16 Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuaq nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrunġitchikput savaaġianikkaġat atlat iñuich nautchiivinmikni. 17 Iñuk uqavigaagñaġumi, uqavigaagutiqaġli Agaayyutmik kisianik. 18 Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaaqtuaq inmiñik nakuuniraqħuni aglaan ilaan akuqtuġisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtinġuaqtuallu

1 Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutuiraallaksitġa kinnanġaaqtuatun itkaluaġniġuma. Anuqsrutillaġniapiaqsitġa! 2 Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqsrīpmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuatun ilaqatnikkumaaqtuatun qaiññiakkaptun atautchimun ilaqatiksramun, taamna Christ-ġuruq. 3 Nuyuaqqtugipsi isrummatisi qaayuġnaqsiviaqtut suli killukuagutīpkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqpaqsriħiġmiñ Christmun, atrīpluġu nimīġiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruġmigautmigun. 4 Uvvaami iñuk agġiġuni quliaqtuaqaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuaġinġisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagīksuaamīġlu akuqtuaġianikkapsitñiñ, pitchiġiaġisīruatun irrusriqaqtusri. 5 Kiñullīqpiānūnġiñasrūġirūnġa tamatkunakġa qaukħiunasrūġiplutīn uqqiraqtauruaniñ. 6 Ilīsaqsīmaruatun uqaqtaulguitchaluāġuma, ilīsimaruġa sumik uqaqtilaamnik. Qiñiqtītkīkput taamna nalupqīnaiqħuġu ilipsitñun supayaakun. 7 Killuqsautauñīqpa uvaġnun atmuktiqama kīvigukħusri quliaqtuaġnīraġaluġa tusraayugaagīksuaġanīk Agaayyutim akiīlaaqħuġa? 8 Ivayaqtuiruġa atlaniñ ukpiqtuanūruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriħīksraptīknun ilipsitñik. 9 Nayuutiħamni ilipsitñi, inuqsriuliqama ihuīllīuqtitchiñġitchuġa kisumikunniñ. Anīqatiut agġiqamīn Macedonia-miñ qaitchaat inuġīkkapayaāġa. Supayaakun akiyausrūnġitchuġa ilipsitñun. Qaunatiqāġīkīsisīgīga taamna. 10 Christ uqaġuupmatun ilumutupīaq taatnatuntuuq uqaġīpmīgīga ilumutuuruāq. Kia-unniñ iñuum nunaġani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaā uqavīgaagutiqaħiġa quliaqtuaqama akiīlaaqħuġa. 11 Suvaata quliaqtuaqpīk akiīlaaqħuġa? Piqpagīnġiñīvisi? Agaayyun ilīsimaruq piqpagīllapiaqtilaapsitñik.

12 Savaāġīkkaġa savaāġituiñāġisīgīga, [amiāmi quliaqtuaqtuiñāġluġa akiīlaaqħuġa]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavīgaāqtuat savaaqāġnīplutīn Agaayyutim savaanānik, tuvrapiāqħuġu uvāgut surāġāħīqput. 13 Taatnatchīch iñuich tanġiġilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitīnġiāħīkun savaaqāqtut, qiññāġmīkkun atlanūġuūrut ilīplutīn uqqiraqtaīsun Christ-ġum. 14 Taatnaluasru! Uvvatakkū tuunġaq inmiñīk qiññanīktaġuupmīuq israġulġatun qaumam. 15 Taatnamīk quvīġusruutīksraunġitchuq tuunġaum savaktai qiññanīktaqpata nalaunġaruāħum savaktāīsun. Isruksrautaat taimanīġu nallīusriāqāġisīruq malīġulluġu savaanġat.

Paul-ġum Nagliksaāġutaa Uqqiraqtaupluni

16 Uqautitqīġlāpsi, isrummatīġinasritġa kinnanġaaqtuatun innīluġa. Kinnanġaāġnīġaluāġupsitġa akuqtuqsitġa taatna, uqavīgaāqtuallakkumuñāli

mikiruuramikunniin. ¹⁷ Uqautigikkağa tamanna pitqutigingitchaluağaa Atangum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuña. ¹⁸ Qiñiqługich iñugiaktuat uqavigaağutiqağuułhat nunakñaqtanik sunik, uvañaptuuq uqavigumiñaqmiuña. ¹⁹ Takku anuqsrutiragisri quviagipluguunniin kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiaqhusri. ²⁰ Iłatchiguupmiusri iñuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuaqmasriłu kinniplusri, nunuriragaqmasriłu savautitqupluni, kamanagniraaqman, suksraungiqmasriunniin patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriłu sayaitchuanunipluta suli taatnatun aňalatchiñgiiñipluta. Kannunağniaqpisa! Kiñapayaaq taluqsraitłuni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuña—uqağuraaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. ²² Ilinich Hebrew-ñuniqpat? Uvañaptuuq. Ilinich Israel-aagmiununiqpat? Uvañaptuuq. Kinuviaginiqpagich Abraham-ñum? Uvañaptuuq. ²³ Ilinich savaktigivagich Christ-ñum? Uvañaptuuq, aglaan savaktillautautluktunja ilinjitñiñ—uqağugaaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqatlukmiuña sakuullapiaqlunja, isiqtakatautlukmiuña, ipiğaqtuqsiupmiuña atqunaq, tuqutitqayaqtaqlunja iñugiaktuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiğaqtuqsiuruña Jew-ñuruaniñ, malğukipiani ipiğaqsagñigni inullakługu atautchimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anaumiksiuruña anautanik, atautchimi miłtuqtukkauplunja uyağañnik, piñasruniaglaan umiaqpaiyaqtautiplunja, unnuaglu uvluğlu naaplugik tiktauplunja tağiumi, ²⁶ akulaiqlugu iglaułamni navianaqtuakuaqlunja uliqpañniñ tigliniaqtiniñlu, navianaqtuakuaqlunja Jew-ñuqatimñiñ Jew-ñungitchuaniñlu, navianaqtuakuaqlunja nunaaqqiñi suviksrailaamiłu tağiumiłu, navianaqtuakuaqlunja tamatkunakña tanigilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷ minguqtaagugataqlunja sakiqnağlu iglutuqlugu, akulaiqlugu siñiktuangiqqlunja, niğisuksiuplunja imiğuksiuplunjalı, iñugiaktuami niqiksrailliuqlunja, atnuğaiilliuqlunja itriğruami. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiñiğvigiragigiga uvluğagipman isrumaaluutiqağiga ukpiqtuanuruanun. ²⁹ Nalliqsi sayaitman ukpiqsriğmigun, uvañaptuuq ikpigipmiragigiga sayaiñliuħa. Nalliqsi killuqsagtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰ Uqavigaaqtuksrauguma, uqavigaağutiqağniaqtunja tamatkuninja qiñiqtitaniñik sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapagikkaña Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksragikkañat qañavak taimuña, ilisimaruq sagluuqtuangisilaamnik. ³² Damascus-miitnama, kavanañata umialgum atiqaqtuam Aretas-mik qaunaksriłiqsugaa nunaaqqia Damascus-ñum tigurautquplunja. ³³ Aglaan ikiplunja aguupmanmun atqaqtitkaatña igalikun katchimi aasriñ annaktitlunja ilaaniñ.

12

Paul-ñum Qiñiqquurañi suli Agaayyutim Sagviqsitani

¹ Uqavigaaqtuapsaallaktuksrauruña sunnautigingitchaluanñaan. Aglaan uqautiginiagitka qiñiqquuraat sut Atanguruam sagviqsitani. ² Ilisimagiga añun ittuaq Christ-kun. Akimiaguutailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³ Suli ilisimagiga taamna añun mayuutrautlaañanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴ Aasriñ taamna añun aullautikkaukani pakmuña, tusraaruq sunik uqağilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksragingisañiñik atlanun. ⁵ Uqavigaağutigiymuñiñagaluağiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaağumiñaitchunja uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriñ uqavigaatlagaluaqlunja, kinnaqtuatun itchungitlunja, uqağniaqtunja

ilumun ittuamik. Pakmaaglaan uqangiqsuna taatna. Ilipsitñun isrumagitluqungitchiga avataagun qinikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluna tamatkunuuna quviqnaqtuatigun sagviqsautigun uvanun, kakitlagnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlagnaq uqqiraqtigigaa tuungaum. Ilaan nanjigaana kamasraaqungitluna uvamnik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayuqtisriuqaluaqtuna Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvanñiñ. ⁹ Uqautilhiñagaana, “Ihaqqutriñiga naamaruq ilipnun, takku sanjiga naamasrisuuruq sayaiñliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagiga pilguirrutiga, Christ-ñumli sanjia itchumuug uvanñi. ¹⁰ Taatnaqluna Christ piqutigiplugu quviasruguuruna sayaiñliuqigmi, pisaayugautauñigmi, sakiqniñliuqigmi, nagliqsaaqtitauñigmi, iñliuqititauñigmi, takku sayaiñliuqama sayakturuna.

Paul-ñum Isrumaaluutigigai Ukpiqtuanjuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuna kinnaqtun uqautikapsi tamatkunina, aglaan ilipsi uqaqusraaquna taatnatun. Ilipsi uqaqiraksraqaluapsitna nakuuruakun. Atakkii kiñulliqianjuna ingitmiuna tamatkunakna uqqiraqtillautauñitichapsitñiñ, suungitchaluanjagma. ¹² Iñitchuqutai uqqiraqtipiaqtuam savaanurut akunnapsitni anuqsrukun, iñitchuqutitigunlu quviqnaqtuatigunlu suli sanjipuni savaatigun. ¹³ Qanuqhusri piviagingñiñivisi atlatun ukpiqtuanjuruatun nanjitaqangitñama ilipsitñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallanñiaqsitna kil-lukuagasrugigupsitna.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaalhiñaaguqtuna ilipsitñun. Akiyayumiñaitchuna ilipsitni, takku pakaaqangitchuna sunik pigikkapsitnik aglaan ilipsi, taatnatun ililgaat sunnanñiutriruksraungitchut anayuaqamnik, aglaan anayuaqat piraksragigaich ililgaatin. ¹⁵ Quyyatigipiagiga ikayuutitiga supayaakun qaisimaaqunalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiagnigupsi taatnatun, piqpagiraksragigipsitnaptuuq. ¹⁶ Iñsimagaluaqhusri, natmaungitchuna ilipsitni, aglaan iñsri uqaqtut iñiñipluna pisaasruqtuatum manniugitñiñiañipluna ilipsitniñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtugniqpsi nalliatigun iñuktigun tuyugiragakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaagiga Titus utlaqplusri, suli piqasriqlugu aniqatmik iñsimakkapsitnik. Titus-ñum ivayaqtungitchaasri, takku isrumatiqaqtuguk iñuunniusriqaqhunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapkaqagnaasriñu kiuniagniplugich akitñautinich iñsautinñuat. Uqaqtugut sivugaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamañ, iluqaagun savaagikkaptigun makitammaagiksitqugikput ukpiqsriñiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi iñuuniakiqangñiñasrugilusri algaqsruutigikkapkun suli itmiluna nigingisapsigun. Anayasruktuna uqavaagasrugalusri, siqñakkutiqaqasrugalusri, qinigusri, igliktulusri, pigiitchuakun uqautikkutilusri, sanjurrutilusri, qutchigilikun niaquqtusrilusri, atausriummataigusri. ²¹ Anayasruktunasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtihiksraqa sivuqqapsitni, takku qirratiginiagitka iñugiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrumitqinñiurasrunaqatin uvunjanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayunahigmiñlu, suli timim pisunautaniñ malinñuqutiplutin.

13

Aqulliich Kiliktuutit Iñammiugutitlu

¹ Uvva piñatchigitka utlauhigma ilipsitñun. Itqagilugu, “Kiñauñniñ iñuk pasikkutiqaqpan iñunmun iñsimariqaqtuksrauruq malgunnik naaga piñasrunik nalupqisrungitchanik ilumutuuhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiñamni.

Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitqinñiagiga iluqanitñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qaganayaagutiyumiñaitchut. ³ Nalupqinaigukkiksi Christ-ñum uqaguulha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksi umuuna, Christ-ñum silgiquqmasri sayaitchuanungitchuq, aglaan sanñiqapiaqtuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim sanñimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitchugipkagipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanñiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uuktugusri ilipsitñik iñuugaluaqmanjaapsi ukpiqsriñikun. Ilisimangitpisiuñ Jesus Christ itilaña ilipsitñi? Qiñiñnaqtinniağiksi agaayyutikuagupsi—ukpinñuanğisuağupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ilitchugisriuñ agaayyutikuagtilaagput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqaqungitlusri pigiitchuamik. Qiñitlutqungitchikput nalaunñaniłuta. Aglaan savaagiraksragigiksi nalaunñaruuaq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akililıqsungitchikput ilumutuuruuaq aglaan savalhiñnaqtugut pisigiplugu ilumutuuruuaq. ⁹ Quviasrugaqtuqut sayaitñapta aasriñ sanñisi'apsi. Iniqsruutigipsi nalaunñasripkatqiliksraqsigun agaayyutikuahipsigun. ¹⁰ Taatnaqluñ aglakkitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrungitlusri atuqapku sanñiqutiqañikun. Taavrumuuna sanñiqutiqañikun makitatqugipsi, piyaqquqtağungitchipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaan, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim malıguaglisi. Ihuagsruğlugich piqutisri kamagilugillu pitchuksaağutitka, anıgutilusri avatmun qiñuiññaqautilusri, Agaayyutimli piqpaksriruam uvaptiknik qiñuiññaqatitchiruamlu nayugumagaasri. ¹² Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. ¹³ Agaayyutim iñupayaanıñ nayaanñanik tuyugaasri. ¹⁴ Uvvatuq ihuaqutrisaan Atanguruam Jesus Christ-ñum, sulı piqpaksriñhan Agaayyutim, sulı piqataulhan Ipqitchuam Irrutchim nayuglisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iŋuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam aŋipkakkanan Jesus Christ tuqunaruaniŋ piksraqtaagigaanġa tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanġanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iħuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqtigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiŋ iħuuniaiptikniŋ maliġutlugu pisulħa Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiinauruq

⁶ Uvaŋa kaŋiqsiŋiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqpisiuŋ Jesus akuqtuŋanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Iħuaqqutriħiġmigun tuqħuġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuaamun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaamik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iŋuich alapititkaasi atlaŋnuqtaġniaqħuġu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuaamik nalaunŋaruakun. Aglaan ilaŋisa iŋuich uqautiġaasi atlaŋnuqħuġu. Uvagut naagaqaa isaġulgum qilaŋmiŋ uqagiguptiġu atlaŋnuġlugu nalaunŋaŋitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaat atlaŋnuqħuġu. ⁹ Uqautiġitqinħiaġiga uqautiġikkaġa sivuani, Quliaqtuaqahiqput tusaayugaagiksuaamik nalaunŋaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaġigaat atlaŋnuqħuġu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iŋuich qanġapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusaayugaagiksuaq quliaqtuaatlaitchuŋa quyalisuħiħiaġlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqħuġaasiŋ pisuqtilaaptun quyalisuħiħiaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitħiŋniangitchuŋa iħuŋnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiġuqtilaŋa

¹¹ Aniqatiumaan, ilitchuġitquġipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaġa iħuŋniŋ iŋitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitchiga iħuŋniŋ, naagaqaa kia-unniŋ ilisautiŋitkaanġa, aglaan akuqtuġiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusiutilaġa iħuk iħuunħaġma Jew-ŋuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuanuruat Agaayyutmun suli piyaqquġniaqħuġich ilunŋuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritlukħuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋik iħuġiaktuaniŋ iħuunqatiumniŋ, piyummatigillapiaqħuġu ilitqusiati sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iħuaqqutriħiġmigun piksraqtaagigaanġa savautitqupluni anigaluaqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiħiksrani iġħiġmiŋik uvamnun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ŋuŋitchuanun. Taatnaqħuŋa ikayuqtisiuŋitchuŋa iħuŋniŋ. ¹⁷ Jerusalem-muŋitchuŋa taapkunuŋa uqqiraqtaunġaniktuanun sivumni aglaan qilamiksruallapiaqħuŋa Arabia-muktuŋa. Kiŋuagunaasii utilgitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuŋa piŋasut ukiut aquatiġun qiŋiġiaqħuġu Peter nayuutipluŋaasiŋ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiŋiŋitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiaġikkaŋa Atanġuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanuŋitchut. Sivuġaani Agaayyutim uqatluŋa ilumutuuruam. ²¹ Kiŋuagun Syria-muktuŋa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanuruat Judea-mi ilisimaŋitkaatŋa kigiŋapkun. ²³ Iliŋisa tusaahħiaġaatŋa itna, "Taamna iħuk

nagliksaagtigikkaqput sivuani piyaqqugniaqługulu ukpiqqutvut aglaan pakma quliaqtuağiliutiniğaa ukpiqqun inmiñik.”²⁴ Aasiñ ilinisa nangagaat Agaayyun piqutigipluna.

2

Paul-ñum Akuqtukkaulha Atlanun Uqqiraqtinun

¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchuna piqasiqluna Barnabas-mik, suli aullautripluna Titus-mik. ² Aullaqtuna Agaayyutim aullatqiqupmana. Sivulliuqtauruat ukpiqtuanuruani suksraagitñitqungitkitka quliaqtuağianikkamnik suli quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuamik quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatna. ³ Kiaunniñ nunuriñianjitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitñutchiqulugu Jew-ñunjitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilanisa ukpiqsriññaqtit Titus taatnaquniğaat. Ilaliutiniqsut nalunautchiplutinj naipiqtuğniathiaqhuta. Ilitchuğisukkaat patchisaiñqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksrañitñiñ. Aasriñ savaktaagrugiliutitqiguatigut Moses-ñum maligutaksraiñun. ⁵ Taatnaqugaluaqtitluta malinñugutingitchugut takku inuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutinj sivulliuqtauruat ilaragajitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun inuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiñanniiñ nakuutlunitchuq atlaniñ inuñniñ. ⁷ Aglaali ilitchuğigaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliaqtuaquñipuk tusaayugaagiksuamik, uvaña Jew-ñunitchuanun aasiili Peter Jew-ñuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, suli uqqiraqtiguqtitluna Jew-ñunitchuanun. ⁹ James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutinj sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiha uvamnun uumiña savaaqahimik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra anigutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuamik Jew-ñunitchuanun aasiili ilinich Jew-ñuruanun. ¹⁰ Inihhiñagniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutinj ukpiqsriñruat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkaga atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akilliliğiga inuğiaktuat ukpiqsriñruat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuagtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuugaluagñiqsuq ukpiqsriñruañuplutinj Jew-ñunitchuani. Aglaan ilanich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniğai inuich isumaqaqtuat inuñnun nalunaitmiutchiğugich. Taatnamik Peter piğñiqsuq inmiñik Jew-ñunitchuaniñ niğiqatiginaiquğillu. ¹³ Atlas Jew-ñuplutinj ukpiqsriñruat ilaliutiniqsut Peter-mun niğiqataunaiqhutin Jew-ñunitchuani taimmaasriñ ukpiññaqtiguqhutin. Unniñ Barnabas malinñugutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Ilitchuğikapku inuuniañihat tuvraglugu ilumutuuruana tusaayugaagiksuaq uqautigiga Peter sivugaatni iluqanisa, “Jew-ñugaluaqtutin aglaan inuuniaqtutin Jew-ñunitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñunitchuat maligutchtiquplugich Jew-ñuruat atuihatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunğitchuatlu Anniqsuqtaurut Ukpiqsriñikun

¹⁵ Ilumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaiqput, makunatituuñilaq Jew-ñunitchuatun killuqsagtutin. ¹⁶ Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaatigut inmiñi tupiksriñhiñagupta maligutaksramik, aglaan nalaunñasripkağniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiğigikputtuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsriñhiñagupta

Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunnasripkağniğaatigut. Agaayyutim nalaunnasripkağumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunnasuktuaq Agaayyutmi tupiksriñhiñahagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunnavigiguptigu Christ ilaanun nalaunnasripkaquluta sivuğaani Agaayyutim, ilitchugiraupmiugut killuqsaqtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-ñunitchuat. Taamna qiniqtitpa Christ-tuuq killuqsaqtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunitchuq. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqqaaqapku maligutaksraq ihuanñiñiplugu aasiñ aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguiriguqtuna. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruna maligutaksramun. Pakma iñuutlasiruna Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piuna. ²⁰ Taatnamik uvanjaungiqsuq iñuuruuq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuuhamni timipkun iñuullapiaqtuna ukpiqsriñhapkun Iğñinanik Agaayyutim. Piqpagigaana suli qaitchipluni iñuuhigmiñik piqutigipluna. ²¹ Ayanitkiga Agaayyutim ihuaqqutrilha. Iñuk nalaunnasritlasiniqpan Agaayyutmi tupiksriñhiñahagimigun maligutaksranik, Christ-ñum tuqulha inuqnangitchuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriñiq

¹ Galatia-ğmiiusii, kinnauruasii! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuağutigipsi nalupqinaillapiaqlugu tuqulhagun Jesus Christ-ñum sannigutami. ² Ilitchugisructuna uumiña ilipsitñiñ, akuqtuqpsiun Ipqitchuaq Irrusriq tupiksriñipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiqiplugulu, taatnaqhusi akuqtugiksi Ipqitchuaq Irrusriq. ³ Aullağniiqaaqlugu Agaayyutikuahiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutmugukpsi pakma sanjipsigun? Taamna kinniqtaullapiaqtuq! ⁴ Nagliksaağutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suilaamun itpat? Ukpiqsriñiqsi atugumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvinqaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuumik ukpiqsrisrusri.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunnaruagiplugu. ⁷ Taavrumuuna ilitchuğitlagiksi aullağvipiaqaqtılaanat Abraham-mik—iñuich ukpiqsrisruat Agaayyutmik tunnavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqalhatigun nalaunnasripkağniğniplugich iñuich ukpiqsriñhatigun. Taatnaqlugu Agaayyutim quliaqtuağutinigaa Abraham tusraayugaallutamik inilğan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiña. Taatnaqhuniasii ikayuusriaqaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsrisruat Abraham-tun ikayuusriaqagisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatinj iñuich niğiugaqaqtuat nalaunnaruanañusrukhtinj sivuğaani Agaayyutim tupiksriñhiñahagimiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaqquğvinjmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuaq supayaamik aglausimaruani makpiğaanñi maligutaksram piyaqqukkaugisiruq piqutigiplugu tupiksriñgihhi.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñanniiñ iñuk nalaunnasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriñunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunnaruq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriñikun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksrisruaq maligutaksramik [Moses-ñum

qaisanjamik] tunḡaviqanḡitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani itna, “Iñuk tupiksriuruq maligutaksram iniqsruaḡipayaakkanjanik iñuugisiruruq.”¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ḡum tasuḡaatigut Agaayyutim atanniñhaniñ inañiutiligmigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq napaaqtumun taamna taiyuaniḡluutitchiuruq.”¹⁴ Taatnaḡlugu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiumaniqsuq Jew-ḡunḡitchuapayaanun Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa Abraham-mun. Iñupayaaq tunḡaviqalhiñaqtuq Christ-mik akuqtuḡisiruruq Ipḡitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkaḡanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñuḡmikḡaḡtaq, iññuk akiqsruutipmaknik aglautiplutik suli nalupqinaiyausriḡlugu avatmun, nalliaknikunniñ suksraaḡumiñaitcha taamna inillaksimaaniktuq sivunniḡun naagaḡaa atlanḡuḡumiñaitlugu. ¹⁶ Agaayyun akiqsruutiḡaḡniqsuq Abraham-mun kinuvianiñunlu. Agaayyun nipliñḡitchuq itna, “Kinuvianun” iñuḡiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kinuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikkaḡa, Agaayyutim maligutaksraḡa qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinainaniqqaatitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniḡutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqqaatitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atrilugu iñuum anḡigutaa nalupqinaiyaqsimaruq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuḡniaqpatigut akiqsruutigikkaḡanik tupiksriñhiñḡupta maligutaksramik? Qañaa, taatniñḡitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunḡaviqaqpan ukpiqsriḡḡmun, suvaata maligutaksraqaḡpisa? Maligutaksraq illatauniqsuq aquagun tikkuḡutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraḡa Moses-ḡum iñuich maligutaksraḡigaat agḡiḡñialhanunaglaan kinuvianuruam akiqsruutauruam. Israḡulgich qaiññiḡaat maligutaksraq akunniḡutauruamun, aasriili tikiutinigaa iñuḡnun. ²⁰ Aglaan akunniḡutauruq inuqnangitchuq atausriñhiñaq iñuk itman. Aasriñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaḡpa?

²¹ Uvvaasriñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniñḡipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitlanipagich iñuich iñuḡḡmik, ilumun nalaunḡatlanayaqtugut Agaayyutim sivuḡaani maligutchiñaptigun taavrumiḡa maligutaksramik. ²² Aglaan taatniñḡitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautinigaa iñupayaaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuḡḡniqsuq akiqsruutigikkaḡmiñik iñuḡnun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunḡiḡaa tamatkununa tunḡaviqaqtuanun ilaanuñhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaḡnagu tigutaḡiniḡaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaithugut ukpiqqutim tikiññialhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniḡiniḡaatigut agḡiḡñialhanunaglaan Christ-ḡum. Tarra Christ agḡiqman tunḡavigiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaḡlugu Agaayyutim akuqtuḡaatigut nalaunḡasripluta ukpiqsriñaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriñ pakmapak ukpiḡumiñaqsikapta Christ-mik ataniḡanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik iḡñiḡiliutigaasri Agaayyutim tunḡavigikapsiuḡ Christ Jesus ukpiqsriḡipsigun. ²⁷ Iluḡasri paptaakkaukapsi atausriḡuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiñaiqsut

Jew-ηuruatlu Greek-ηuruatlu, savaktaagruillu patchisaitchuatlu, anutitlu agnatlu. Iluqasri atausriηuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqpasri Christ-ηum Abraham-ηum kinuviaqipmigaasri, sulipsuuq piññaktaağiniaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkaña.

4

¹ Ilallaglagu uumiña itna, igñiq paitchaktaaksrautilik ililgaanunηağmiñi atlakaungitchuq savaktaagruiñi, iñuqağalanηaisa suurat inmiñun. ² Ililgaanunηağmiñi qaunaksriqaqtuq analatiaqahuni lu tikiññiañhanunaglaan piviksram aapanan inillakkaña. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunηapta silam analarutaisa analatmigaatigut piguğaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruq tikitman, Agaayyutim tuyuğigaa igñigikkani. Christ animaruq agnakun maligutaksrakuaquplugu. ⁵ Agaayyutim tuyuğigaa tasuğuklugich analatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim igñigitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim igñigigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuğiniğaa Irrusria Igñigmi uummatiptiknun, taamnaasriñ tuqluqhuni, “Abba, Aapaan.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savaktaagruunqisutin, aglaan Agaayyutim igñigigaatin, aasiñ igñiginiqpatin tarra paitchaktaaksrautiligunqisutin.

Paul-ηum Isrumaaluutiginiğai Galatia-ğmiut

⁸ Inilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununa ilitqusriñun agaayyutaungitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchuğigiksi Agaayyun — naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utiğukpisi sayaitlutin atugumiñaitlutin lu analarutaiñun silam? Savaktaagruutqigukpisi tamatkununa tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksrugisi uvlut, tatqich, ukiutlu surağagviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savahñiğasrugaluña piilaamun.

¹² Aniqatiumaan, iniqsruğipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niğiuqaqasri anniqsuğiakrsapsitñik tupiksrihipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruna ilipsisun, [amiami tiliñgitchipsi maligutchiqplusri Jew-ηuruat maligutaksranitñik]. Innağma ilipsitñi pimaqluktangitchipsitña. Suvaatami pimaqluktağukpisitña pakma? ¹³ Itqagingitpisiunami atniğñakiga pilguirrutiaqaluña quliaqtuaqama tusraayugaagiksuumik ilipsitñun sivulligmi? ¹⁴ Atniğñautiga itkalanηaan uuktuağutauruatun ilipsitñun iñugluağingitchipsitña nağgugingitluñalu, aglaan akuqtuğipsitña israğulgatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiñagnigupsi iraiğayaqtusri aasriñ iriliutilugik uvanun. Itqallagağigiga. Suvaata isrummatigivisitña atanηuqlugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriğugniqipik ilipsitñun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iñuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuungitchuq. Tamatkua akilliqsuqugaasri uvamnik maliquplutin ilinich kisimin. ¹⁸ Nakuugaluaqtuq isrummatigillautagaitñi aglaan kisan ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutihamniñhiñaungillaaq ilipsitñi. ¹⁹ Ililgaanuruasrii! Isrumaaluutigillapiagipsi igñisuktuatun nanirrutiaqmatun. Kipiçniqtuna ilumun Christ-ηum Irrusria naamasitquplugu ilipsitñi. ²⁰ Uvvatuq nayuutilaña ilipsitñi pakma atanηuğlugulu uqausriğa ilipsitñun. Qanuqsausiupiallaktuna ikayuutauniksrapkun ilipsitñun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Ilasri analatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritña, tusraatlaitpisiun sumik Agaayyutim uqaqtılaana maligutaksram makpiğaanani? ²² Aglausimaruq Abraham malğunnik igñiqagñiplugu, ilaqataa savaktaagrukun

aġnakun aasrii iġaqataa patchisaitchuakun aġnakun. ²³ Iġñiña savaktaagrükun aġnakun aniruq iñuich piqusriatigun. Aglaan iġñiña patchisaitchuakun aġnakun aniruq Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuñiña atrikusautiqaqtuña. Tarra taapkuak aġnak ittuk malġuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaņa iġġiġmiñ atiliñmiñ Sinai-mik. Iñuich iñuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagruatitun. Aasriñ aġnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruakun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iġġisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuq marrumiña nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iñuich savaktaagruurut atakkii aņalatitlutiņ maligutaksramun. ²⁶ Iġġua sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaņa Christ-kun. Aasriñ aġnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruakun ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilaņmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iñuich patchisaitchut atakkii aņalatitlutiņ Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqałhani:

“Quviasrugiñ aġnaaq qitungitlaitchuatin!

Atugiñ quvianakun nipitusilutin,
iġñisuktuam atniġñañanik iġlutungitchuatin!

Atakkii aġnaq suksraakkauruq qitungaqatluņniaqtuq
taavrumakña iġaqatiqaqtuamiñ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaņ, pakma aņalatiņaiqsusri maligutaksramun. Iļiġaaġiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa. ²⁹ Aglaan iņiġaan iġñiq aniruq pisułhatigun iñuich piyuaqłiġñiqsuq iġñiġmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiġmigunlu pisułhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqałha uqaqqa? “Aullaqtirruņ savaktaagrük aġnaq iġñiņalu, takku savaktaagruum aġnam iġñiña paitchaktaaqatauruksraungitchuq iġñiņani patchisaitchuam aġnam.” ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaņ, iļiġaaġingitchaatigut savaktaagruum aġnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aġnam.

5

¹ Christ-ņum patchisaikkaġigaatigut. Taatnaġusri makitavigisriun payaņaiġusri iñuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqiņiņiasri maligutaksramun!

Iñuuniaġitchi Atanġiqsimaruatun

² Naalaġnisitchi! Uvaņa Paul iłitchuġitquġipsi uumiņa: nalunaitņutchiqsitkupsi Jew-ņuruatun nalaunņapkaġniaġasugalusri sivuġaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtingiñiņiqsusri. ³ Kilitqilgitchiga kisupayaaq iñuk nalunaitņutchiqsittuq: Taamna iñuk tupiksriksrauruq iluqaitñik maligutaksranik. ⁴ Nalaunņasipkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuġaani tupiksriłipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piinanihusri iħuaqutaaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niġiugaġigikput Agaayyutmun nalaunņasripkaġisiliqput iņmiñi ukpiqsriłiptigun. Taamna utaqġigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunņavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiħhalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriłiq savaaqatuaq piqpaksiłikun.

⁷ Piłlautaġaluaqtusri tupiksriłusri iłumutuuruamik. Kia nutqaqtipasri agaayyutikuagialipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqłuqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatiagiluglu iłisauttun naalaġnikkaqsi, takku itnaqsimaruq “Mikiruuram puvlaksautim

puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiñjuqsagñiağaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ñuruat piyuagugaaqpatña? Quliaqtuağingigigaa iñuum nalunaitñutchiruksrauħa. Taamna ilumun inniqpan iħuilliuğutiqağayaitchuña iñuñnik quliaqtuaqama Christ-ñum tuquħhanik sannigutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitñik igruiglich inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaasri. Taatnamik kil-luliqitqinñiaqasri kanigruaqtapsigun, aglaan piqpakkuħikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.”

¹⁵ Aglaan atniagutigupsi pisaanñatiaqsilusriħu avatmun, qaunatqiağigitchi! Piyaaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanigruaqtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aħalatitchiun iñuuliqsi. Taatnağupsi malinñuğutiyumiñaitchusri kipiğniugutaiñun kanigruaqtam.

¹⁷ Takku kanigruaqtam kipiğniugutai akitñaummatirut kipiğniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, suli kipiğniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiğniugutaiñun kanigruaqtam. Taapkuak igluliuğutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiñgitchusri pitlailugich sut pisukkaluakkasri.

¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aħalatitnapsi, aħalatiqangiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kanigruaqtam malinñutraqtitkaatigut sayunağimun ilaqaatiqağaluagumi, atlatuğimun ilaqataitkaluağumilu, qaayugnağimunlu, aħalalguighimunlu uvaptiknik, ²⁰ putqatağimunlu aanguanun, aħatkuuğimunlu, uumikkutighimunlu, sanmisighimunlu, siqñatuahimunlu, qatmiksaahimunlu, uqavaağuuğimunlu, avgumağimunlu, inmikuağutmunlu, ²¹ pinatuğimunlu, iñuaqtuğimunlu, imiliguuğimunlu, pivaahautigiplugu quviasrunñiağimunlu suli atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluagmigiğipsi sivuani, aasriñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim añaayyuqautaaani.

²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaksripkağaatigut quviatchauğiligmiglu, tutqutmiglu, manimmilgutmiglu, iħuaqqutriğmiglu, nakuuğimiglu, tuniqsimmatriğmiglu, ²³ piisaangighimiglu suli aħalataalguğimik inmun. Iñuk iñuuruaq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasri tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniğaat kanigruaqtat pisugruağutituummaan kipiğniugutituummaanlu.

²⁵ Iñuuniağvigiguptigu Ipqitchuaq Irrusriq, ki aħalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamağniħuta isrumaruksraunğitchugut uvaptiknun, qinnaguksaağutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

6

Ikayuutititchi Avatmun

¹ Aniqatiumaan! Iħaksi aħuraukpan killukuahikun ilipsi aħalatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksrağigiksi taamna iñuk piisaangihikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aħiqusraaqtitpiaqmisi. ² Ikayuutititchi avatmun sakiğniuğimun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailliuğutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiağniagiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisaña. ³ Kiñapayaq iñuk isrumagumi nakuutluñiluni atlaniñ, suungiñnağmi, kinnillapiaqtuq inmiñun. ⁴ Iñullaa naipiqtuğli inmiñun Agaayyutim sivuğaaani surağahli nakuupmagaan. Suragaħli nakuuniqpan

isrumakkutigillautagñiaqtuq inmiñik. Kamasraagumiñaitchugaasriiñ nakuutluñniłuni atlaniñ. ⁵ Atakkii iñullaa isivgikkauniaqtuq iñuuniahiğmigun.

⁶ Iñuk ilisautikkauruaq Agaayyutim uqalhiñik qaitchiruksraupmiuq ilisautriruamun suurağmiñiñ. ⁷ Ukpiqsasri, kia-unniñ Agaayyun mitautigiyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiğmisun, atrilugu nunaliqiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸ Taatnamik iñuk tunñaviqağumi inmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaqquğimik isruitchuamik, aglaan iñuk aňalatiqağumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuuiğimik isruitchuamik. ⁹ Aasrii minguuatillaakput nakuurualiqiliq, takku qapinaitchupta Agaayyutim akiliiviksrañani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuglavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauruat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka anipiaqtut. Taatnağlugu ilitchuğitlasrigisi uvamnun aglaağitilaanitiñik. ¹² Iñugiaktuat Jew-ñuplutin ukpiqsriuat isrumatqugaasri nalaunñaniłutin tupigikamitruñ maligutaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsiuniagaşrugalutin malikkumin Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitñutchiqplusri. ¹³ Nalunaitñutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitñutchiñiksraqsi kamasraağutigiñiñaguklugu nalunaitñutaña timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaağutiqaqtuña kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqułhagun kikiaktuutriviñmi kanigruaqtuq tuquñaruq uvamni, sulı pakma kanigruaqtam aňalatlaiquña. ¹⁵ Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisan iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiłhalu suutaungitchuq, aglaan iñuum anniqsuqsimałha nutaamun iñuuiğmun Christ-kun. ¹⁶ Iluqağmin aňalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaağigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupiağugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññanalu ilunñuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakñaniñaglaan kia-unniñ iñuum pimaquutitqiñgillıña, takku qilğut timimni qiniqtitkaat savaktaağruupluña Ataniğmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaan, ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayugumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Tuyuġigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqquṭillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Quviasaagūsiat Christ-miñ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitñik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piqpaqsriħigmigun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaiħlutalu sivuġagmiñi. ⁵ Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagukhuta inmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuħigmigun. ⁶ Naŋagħlakput Agaayyun atakkii iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iġniħmigun piqpagikkaħmigun. ⁷ Christ-ŋum tasuġniħaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqquṭipluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uktuġnaġumiñaitchuakun iħuaqqutriħigmigun. ⁸ Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiaġataqtuam suli kaŋiqsimaplugich supayaat sagviġaa nalunaqtuaq sivunniuġutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniuġutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum taŋiġaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iñiqṭapayaat qilaŋmiħu nunamiħu atautchimuquplugich Christ-mi Atanġuruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaġaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaħmigun. ¹² Sivulligigaatigut iñuich niġiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut naŋaitqupluta Agaayyutim kamaŋaħhanik iñuuniaħħaptigun. ¹³ Ilipsipsuuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruaq tusraayugaagiksuaq anniqsuġiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqakiq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaħmigun iñuġiliutitilaaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suuraġmiñik ilisimanaqsipkaqħugich pigitilaanitñik. ¹⁴ Taamna Irrusiġiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkaħmiñik uvaptiknun suli piqagħniaqtilaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiñik. Taatnaġuta naŋagħlakput kamaŋaqtuaq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayuħa

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsriħiqsi Atanġuruamik Jesus-mik piqpaqsriħiqsiħu iluqaitñik iñuiñik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaqħuŋa nutqautiŋitichiga quyyatiqakiġa ilipsitñik, itqaġiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Iniqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaŋaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqṭillisi ilisimatlasriħu suli kaŋiqsitlasriħu pisuħa. ¹⁸ Iniqsruqmiuŋa ilaanun aŋmaquplugich isummatisri qiniquplugu qaumangaa, suli kaŋiqsipkaqplusri niġiukkamik ilaan qaisaŋanik uvaptiknun tuqħuutmigun suli ilitchuġipkaqplusri inuŋaiħhanik kamanautim Agaayyutim iñuiñ paitchaktaagikkaŋatnik. ¹⁹ Iniqsruqmiuŋa Agaayyutmun ilitchuġipkaqplusri uktuġnaġumiñaitchuamik saŋjanik ikayuqupluta ukpiqsriurauuruagut. ²⁰ Taavrumuuna kamaŋallapiaqtuakun saŋjiagun Agaayyutim aŋipkaġniġaa Christ tuquħiħmiñ, aquvititluguasriiñ ilaan taliqpiŋmiñun qilaŋmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukħiuplugu taapkuŋuŋa

aŋalatchisiqapayaaqtuanun sanŋiqaqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiñaunniñ sanŋiqatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ aŋalatchipkağaa supayaaniglu iñupayaaniglu nanipayaaq. Suli Agaayyutim Christ qaukhiğutitkaa ukpiqtuanuruapayaanun, niaquq aŋalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsiruruapayaat Christ-ŋum timigigai. Tamatkua naamapkağaat Christ-ŋum timaa atakkii Christ-ŋum naamapkağai supayaat nanipayaaq.

2

Tuqułiğmiñ Iñuuliğmun

¹ Iluqasri tuquŋaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritłaitłusri Agaayyutmik killuqsaqhusrił. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik aŋalatchirrutimik silami, malikługu iñuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuŋni tupiksriñğitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluqtuani kimmutiğruaŋagun timipta, quyaliplugich pisukkaŋi timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktitun tupiksriñğitchuat Agaayyutmik uvagut piyaqquğniağaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunŋuktaŋa kamaŋaqtuq suli piqpagillapiagñiğaatigut. ⁵ Tuquŋagaluaqtitluta killuğmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Iħuaqquataagun anniqsukkaursri. ⁶ Anitqiksitkaatigut tuquŋaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ŋum qilaŋmi. ⁷ Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa uukuğnağumiñaitchuaq iħuaqqutriłi uvaptiknun aasriñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksriłlapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Iħuaqquataagun anniqsukkaursri tumigiplugu ukpiqsriłiq. Anniqsutłaitchusri ilipsitnik. Aatchuusriagigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaunniñ annautriłhiñauñiğumi iŋmiñik savaallautaqağimigun taamna iñuk uqavigaagutiqağayaqtuq. Aglaan annautraunğitchusri savaallautaqağapsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagutitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniğniğaa iñilğaanimma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriŋuqatigiłiq Christ-mi

¹¹ Itqağisiuŋ iñilğaan aniliqsi Jew-ŋunğitłusri. Jew-ŋuruat nalunaitmiutchiğniqsuat timimiknik qaahñakun taiyuutiqağniqsut ilipsitnik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriŋuqatigiñaitkiksi Christ. Avakŋaqtaurusri nunaqataunğitłusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñŋapsi Agaayyutim sivunniğutigikkaŋanik iñuŋmiñun suli iñuuniaŋŋapsi niğiugaitłusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni uŋasrikkaluqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ŋum auŋa maqipkakkauruaq tuqutimatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniñiñnaqatugut Christ-kun. Jew-ŋuruatlu Jew-ŋunğitchuatlu atinğitmata uumikkutiplutiŋ Christ-ŋum atausriŋutlasipkağai, siqumitkaa avgutauruam katchiŋa tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaunğiqsitkaa Jew-ŋuruat maligutaksraŋa tillisituummaan. Atausriŋuqtitik Jew-ŋuruaq Jew-ŋunğitchuağlu malguugaluałhakniñ. Taavrumuuna qiniñiñnaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuqułiğmigun sannigutami Christ-ŋum uumikkutigiłhak tuqutkaa ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ aggiqsuq quliaqtuağiaqhuni qiniñiñnamik ilipsitñun Jew-ŋunğitchuanun uŋasrikkaluqtuanun Jew-ŋuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk

Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhusri avaknaqtaungiqsursi iglaanuplusri lu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakaurusri liilaa turviñatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuillaqiaqtuq uyağagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqqisauruq payañaitluni, aasriñ agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iñiqtaupluni piqutigiplugu Atanguruuq. ²² Ilaagun illataupmuisri tuppiamun Agaayyutim irvigikkanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutañuruña pisigiplugu Christ Jesus, quli-aqtuaqtunakii tusraayugaagiksuamik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. ² Tusraañaniguknağiksi Agaayyutmun tilisitlaaga quliaqtuaqpluña ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim iñuqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuña sivuani Jew-ñungitchuasi iñugiliutillaqitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviğñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttuqsriñağiksi qanutun kaniqsisiaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimaknaqaña kiñuviağiich sivuptikni ilisimanğitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuattuuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkanik iñunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasripluğillu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuuq Christ-kun ittuq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaaña uqautritqupluña marrumiña tusaayugaallautamik iñuqqutikamiña uvamnun annautipluña sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitñiñ iñuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iñuqqutritñi uvamnun quliaqtuağitquplugich inuñaiqiaqhutiñ ikayuusriaksrirutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli iñupayaat kaniqsitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iñiqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilğatañhaniğlaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuñuruat Agaayyutim sagviğukkaa sivunniugutni tamatkununa añalatchisiaqtuanun sanñiaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kaniqsiñağaat isrumatulla Agaayyutim atlaupluni iñugiaktuatigun. ¹¹ Taimaknaqaña Agaayyutim sivunniutiginigaa sivunniugutni atuumapkağniagniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailuta taluqsrautaiglutalu. ¹³ Nagliksaaqtuña pisigiplugu quliaqtuağiga tusaayugaagiksuamik ilipsitñun. Taatnaqña inğipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaağutritiğiga ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqña agaayuraqtuña Aapañanun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilañmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuña Agaayyutmun inuñailapiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitñi ilaan Irrutchiğmigun. ¹⁷ Agaayuraqmuna Christ nayuutitquplugu uummatipsitñi ukpiqsriğkun, suli iluqasri iñuukisri kaniqsiñuqplugich payañaiğlugich piqpaksriñhani. ¹⁸ Agaayuraqtuña taatnatun kaniqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu

qanutun iraqtutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu piqpaksrilhan Christ-ñum. ¹⁹ Agaayuraqtunja ilitchugitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksrilhanik Christ-ñum. Taamna piqpaksrilhan kamanapaitluni ilitchugimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqağmi iluqnaułhan Agaayyutim immiumaagñağaa iñuuliqsi inuqsrañaiğlugu.

²⁰ Agaayyun inuñailapiaqhuni sanñiaqtuq, aasriñ ilaan savaaqalha ataramik qaaniummatirug qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniñ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlarug supayaanik uvaptikni urrautaitluni sanñimigun. ²¹ Ukpigtuanuruapayaat nangaglitruñ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimunja. Taatnatuq.

4

Atausiuliq Christ-kun Aatauchisun Timitun

¹ Isiqsiviniñmittunja atakkii pigiplunja Atanguruam. Agaayyutim tuqluğaaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iñuutquplusri maligullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaangillusri, manimmisilusri avatmun suli akuqtuutilusri piqpakkutigiñikun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriñjuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriñjuqtittusri qinuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqluğaatigut piqatigiñiqupluta ukpiqsri ruani, taatnamik timaurugut aatauchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutirug uvaptikni, iluqata niğiuganikhuta aatauchiiñamik, ⁵ ataniqagtugut aatauchimik, ukpiqsriñiaqagtugut aatauchimik, paptaaqsiñiaqagtugut aatauchimik, ⁶ Agaayyutiñiaqagtugut aatauchimik Aapauruamik iñupayaamun, qaukligikkañat supayaat suli savaktuaq supayaakun suli iñuuruaq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqagtugut aatchuutinik maligutlugu iluaqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqluğgu Agaayyutim nipliutigigaa uqaligmiñi, “Mayuğniqsuq pakmunja

aullatripluni tigutaagikkañiñik uumiksrim,
suli qaitchiruq aatchuutinik iñunñun.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuğniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautaurug uvva, mayuqsanaiññagmi atqaqqaqtuq atchiiñiqsrapiağatananun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuaq atausiññauruq mayuqtuaq qutchiññiqsramun qilañmun qaanijlugich, pakmaasiññ Christ nayuutitlasripluni nanipayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchiruq aatchuutinik iñunñun,” ilañich uqqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqiriksrauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchiruq aatchuutinik itqanaiyağiaqlugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuiñikun, makitammaagixsrañatnun ukpiqsri ruat timigikkañja Christ-ñum, ¹³ atausriñjuumaagviksrañatnunaglaan ukpiqsriñikun suli ilisimapiağatagviksrañatnunaglaan Iğñiñjanik Agaayyutim suli iluqnauğviksrañatnunaglaan iñuğguta Christ-ñum iluqnaułhanun. ¹⁴ Tarra inñaiğñiaqtugut ililgauratun maliksuaguruatun. Umiatun tiñitauruatun qanutnamunliqaa anuqlukun, taatnatun anjalatingiññiaqtugut killukun ilisauttutiñitñun kinnitñiñiaqtit iñuich. Pisasruliğmiktigun killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsri ruanik iñuğunğitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaułhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriñ piqpakkutigiğupta avatmun qinñiqtitlugu surağallaptigun, ilisaiññagisirugut Christ-tun ittuatun qaukligikkañatitun ukpiqsri ruat. ¹⁶ Iluqaan timi anjalatiqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsri ruapayaat anjalatiqatut Christ-mun qaukxiuruamun. Timi tigummisiqtuq

napyaatigun, ilinjisallaa savaaqaqhutin naupkaǵiaǵlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiñaguguta Christ-tun piqpakkutiikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaaña qapınaiqluña taraqñaniñaglaan iñuuniusriqaqunǵitlusri Jew-ñunǵitchuatitun. Isrummatinich suuyumiñaitchut.

¹⁸ Isrumañich taaqsiplutin aasriñ kanıqsılǵuitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqhutin ilaliutiyumiñaitchut iñuunıǵımun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹ Suginǵiqlugu qanuq iñuunialıqtin qaisaǵiplutin inmiknik pisugruaǵutaanun timim savaaǵiplugu qaayuǵnaqtuapayaaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinǵitchiksi Christ taatna. ²¹ Iłumutun tusraagiksi kanıqsıplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutilaaqsi. ²² Iłitkiksi iñuuniaqtuiñagumiñaiıııqsi sivuanisun. Taatnamik piıqsaksraǵigiksi iñuunialıǵruaq piunǵiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruaǵutaagun timim.

²³ Iłitkiksi nutaaǵuqtuksraulıqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitqulıqsi nutauruamik iñunmik atipmatun atnuǵaamik. Agaayyun iñiqsıruq taavruminña iñunmik ittuamik inmisun iłumutun nalaunñaruakikunlu ipqıııkunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrunaıǵumuusi. Iłumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsırıruañupluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qınnañniǵupsi killuqsautiginiqaasiun. Sıqıñıq nipipkaǵniaqnagu qinnaksımaññaqıch. ²⁷ Tuunǵaǵmun akiilipkaǵniaqasri. ²⁸ Iñuk tigligaqtuaq tigliganǵıǵlı, aglaan sakkaǵlı atuǵlugich argañni sagluqsrunaqani, aatchuutiksranikkumuıq inuqsriıqtuanun. ²⁹ Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriqaǵumuut.

³⁰ Aliatchaktitaǵniaqasiun Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalunaitmiutchiǵaasri Agaayyutmun, tasuiñiaqtuam ilipsitñik taivrumanı uvlumi. ³¹ Uumisugruaǵutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktaǵusi. Nıpaalasrunaqasi uqamaqluutısunaqasılu, suli qanusripayaamik pigıitchualıqısunaqasi. ³² Aglaan iħuaqqutilusri piqpakkutilusılu avatmun. Natqıgutılusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqıgutıpmıgaasri Christ-kun.

5

Iñuuniaǵitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiun Agaayyutim suraǵalħa takku piqpagıplusrı ilıǵaaǵıgaasrı. ² Piqpakkutiqaǵitchi atlanun iñunñun malıǵuaǵlugu Christ-ñum tuvraaksrıutaa. Piqpagıpluta qaiññıqsuq inmiñik Agaayyutmun tuqıpluni killuqsautaiǵukħuta. Taatna pikami quyalıñıǵaa Agaayyun taıpkunatun ikıpkaiplutin tunıllaqtuqtuatun.

³ Agaayyutim iñunıpmasrı atlalıqıruksraunǵitchusrı qaayuǵnaqtualıqılusrılu. Kaviuqtuksraunǵitchusrı. Nalliatunniñ nalaunñanǵitħuq ipqıqsıtlutin iñugiliutıpkıqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautıqaqtuksraunǵitchusrı kanñunaqtuanı suunǵılaanıǵu asrııııqutinıǵlu. Tamatkua nalaunñanǵitħut ilipsitñi. Aglaan quyaraksraǵıgiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqıgıngıqsıun una, Kiñalıqaa sayunaqaqtuaq inıqaǵumiñaitħuq añaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutımlu naagaqaa iñuk qaayuǵnaqtualıqırıuq naagaunniñ kaviuqtaurıuq. (Iñuk kaviuqtaurıuq iłumutun agaayyutınñualıqırıuq.)

⁶ Kisumununniñ iñunñun kinnıpkıqasrı imılaakun uqautıñıñik, atakkıi pisıgilugıch tamatkua Agaayyutim qınnautaa tıktıksıruq

iñuñnun tupiksriñgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitñi. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaquqtusri Atanguruakun. Taatnamik qaumautuiñağumausi iñuuniahipsitñi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniahipsitñi nakuurualiqirusri nalaunñarualiqiplusri lu ilumutuurualiqiplusri lu. ¹⁰ Iitichugituiñaqsiuñ akuqtuyunaqtuaq Atanguruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñuñnun pigiitchualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanñunaqtuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautchiplutin pigiitchualiqutinjitñik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitchualiqutinich tarra qinñiğnağaqut. Tarra qanusripayaq qinñiğnaqtuaq qaumamiittuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipliğniqsuq, itna,

“Siñiñniaqpat! Itiğnaqsigaatin.

Makittin akunğatniñ tuqunaruaniñ.

Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiağillapiaglugu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, ingiğusri iñuktun isrumatuitchuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililusri. ¹⁶ Savaaqallautaqağniağusri piviqañapsi, atakkii iñuurugut uvluğiitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik ingiğitchi iñuktun isrumatuitchuatun aglaan kaniqsimmaagiksilugu pisulha Atanguruam. ¹⁸ Imiliqasri taanñagmik atakkii qilhuğniagaasri, aglaan analatittitchi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkağniağasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqağusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iitqusriğisuum aatchuutaiñik, atuğusri iğñallautamik uummatipsitñiñ Atanigmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaaqatigiich

²¹ Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriğiqsi Christ-mik. ²² Nulianuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik. ²³ Uinuruuq qaukligigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukligigaa ukpiqtuanuruat. Ukpiqtuanuruat timigikkañi Christ-ñum, aasriñ ilinich aniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianuruat kamaksriğich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinuruasrii, piqpaksrisitchi nuliapsitñik, Christ-tuntuuq piqpaksriruatu ukpiqtuanuruani tuqqutrikami ilinjitñik ipqiqsityağuklugich Agaayyutmun uqałhigun, sulil salummaqamiğich iğguutiksraqtuğrikaagun imiğmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñuktitchukkai ukpiqtuanuruat kamaqaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsraqtaillugich imulunaurailugillu sulil salummağlugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsriuat ipqitchuksraurur patchisaillutin. ²⁸ Uinuruat piqpagiraksrağigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anun piqpaksriruauq nuliagmiñik piqpaksriruq inmiñik. ²⁹ Piitchuq anutmik uumiksriuramik timimiñik. Aglaan nigipchağagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagipmikai ukpiqtuanuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñiğigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpiğaanani aglausimaruuq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqałha Agaayyutim sagvigñiğaa kamaqaqhuni nalunaqtuanuruauq, aglaan kaniqsigiga taavruma uqałhum uqağitilaana Christ-mik ukpiqtuanuruani glu. ³³ Aglaan uqağipmigaasri, anutillaam piqpagiraksrağigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, sulil nulianuruam kamagilugu uini.

6

Iyaalugruillu Anayucaallu

¹ Iilgaanuruasii, tupigisigik anayucaasi Atanikun. Taamna nalaunnaruq.
² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq ak-
 iqsruutilik, itna — ³ “Pillautauun itchumuuq ilipnun suli utuqqalilgatagutin
 iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*
⁴ Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigin
 natqiksruutilugich suli isilgiquşuglughich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktauruasii, tupiktausritchi tamatkununa qaukligikkapsitñun nunami
 taluqsrihikun kamaksrihikunlu, savautillautapiaglughich qanutitanaiļlusri
 savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriļlautağusi ataramik, aasriiñ
 quyalitñinñiaqasri qauklipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktinñisun Christ-
 num savaaqagitchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriiñ
 savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iñuñnik
 savautriñğitmatun. ⁸ Iļisimatqugipsi kisupayaam akiliusriaqagnaļhanik
 atisriļugu Ataniğmiñ savaallautağmigun, savaktaağruugaluanñağmi unniñ
 qaukhiugaluanñağmi. ⁹ Qaukhiuruasii, taatnatuntuuq irrutisigin savaktisri
 atisilugich. Aniqsraaqtusrunağnagich, iļisimalugu Ataniqalqisiptuuq qilañmi
 akilqisuiñiaqtuaq atunim.

Anuyautnaña Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqağitchi ukpiqsriļipsigun Agaayyutmik
 suli tunņasrimalipsigun sanñianun. ¹¹ Atilugu iluqaan anuyautnaña
 Agaayyutim, makitalguyumuusriļi qayuktitağlugich pisaasruğmigautai
 tuunğaum. ¹² Anuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anuyaktugut
 akililqilugich sanñiñiglu pigiilqilhum atanguruatlu pigiitchuat analatchiruat
 iñuñnik marrumani nunami, suli akililqilugich irrusriqñuillu silami.
¹³ Tarraasriiñ atuqsiuñ anuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña.
 Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriiñ
 anuyaguigupsi makitasrugaagisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiyağusri.
 Tapsiuraagiksilusi iļumutuuruamik, satqagutilusriļu nalaunnaruakigmik.
¹⁵ Kamiktummaagiksuatun iļilusri quliaqtuağilugu tusraayugaallautana
 qinuiññaqautriļhum. ¹⁶ Ataramik atuqsiuñ samğuaña ukpiqsriļhum
 qamititchitlaruaq ikualaruanik qağruñnik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa
 anniqsuğiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim,
 atriqaqtuaq savikpaktun anuyalipsitñi. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich
 iniqsruļipayaapsitñi ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituiñagusri
 qapiqtasunaqasri iniqsruutriļipsigun ukpiqsriuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasuli
 agaayutiluña Agaayyutmun aatchuquluña uqaksramnik quliaqtuaqulunaļu
 kaniqsiñnaqtillugu nalunaqtuananik tusraayugaagiksuam taluqsrautailaakun.
²⁰ Uqqiraqtigigaaña Agaayyutim isiqtaunñağmaunniñ. Agaayutitchi
 quliaqtuaquluña tusraayugaagiksuamik taluqsrautailaakun uqakirsaptun.

Pağlasuiqsaagutit

²¹ Aglaan iļisimatqupmigipsi qanuğitilaamnik. Tychicus-num piqpagikkaqput
 aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Ataniğmun uqautiniagaasri
 supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyuğigiga ilipsitñun
 iļisimatquplusri qanuğitilaaptiknik, suli ilaanun pitchuksaaquplusri.
²³ Agaayyutimtuq Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ
 qinuiññaqatillisi piqpakkuṭiqaqtillusriļu avatmun ukpiqsrihikun. ²⁴ Uvvatuq

Agaayyutim iluaqutrisaa illi iluqañitñun piqpaksriruanun Atannaptiknik
Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul aglaqatigaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiiŋ savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitŋun ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukġruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkam-nuk iħuaqquṭillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiŋik

³ Iniqsruutipayaaqapsi Agaayyutiga quyaraġigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiġiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitŋi suli ilipsigun tusaaqqaagataħapsitŋiŋaglaan. Taatnaqħuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitŋik. ⁶ Nalupqiginiħlapiagigiga una, Agaayyutim aullaġniikkani ilipsitŋi naatkisigaa agġiħksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiagipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaġumiħaqtuŋa nalupqiginiħlusilu, atakkii ikayugipsitħa isiqtauħamniħu uqapsaaġutriħamniħu uqaqsittaagviŋmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruuħanik. Piqutigiplugu ikayuutiħiqsi uvamnik akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piħiutaanik. ⁸ Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmutiqallapiaħigiga ilipsitŋik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksrigmatun ilipsitŋik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpaksrilmuquplusi kaŋiqsiaġisaiħiħaqaqlugu Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsrauruamik. Taatna pigupsi ipqiħiħiaqtusi patchisaħlusilu Jesus Christ agġiqpan. ¹¹ Uvvasuliuna pitħlaniagiksi ilumutuullapiaqhuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitħlapkakaŋa, iħuichaasiiŋ kamaksruaqsilugu suli nangaaqsilugu Agaayyun.

Iħuutiħ Christ-ħuruq

¹² Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunħaġma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatiŋ aħuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iħuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmiħigiga Christ-mik savautriħapkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviŋmiħigima iħuigiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniġmun. Taatnaqhutiŋ taluqsraitmuksaiħaqtut uqaġiħksraŋagun Agaayyutim iqsiħiħillapiaqhutiŋlu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuaqaħhat Christ-mik atakkii killuġigaaħta suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuaġigaaħ Christ iħuatluħksraħatnun iħuich. ¹⁶ Taapkwali quliaqtuaġigaaħ Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuqħukkauħigiga uqaġitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iħuich siqħakutiqaqtut, atakkii quliaqtuaġikamitruŋ Christ ipqiħiħitħut aglaan killuġipluŋa isumaplutiŋ iħuilliuqtitħukħuŋa isiqtauħamni. ¹⁸ Suħitħuq. Ippitħisiŋħaan naagaqaa siqħakutaugisiŋħaan taatnaunniħ quliaqtuaġigaaħ Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaħaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuħiħaġisiruŋa. Ilisimagiga iniqsruutriħapsigun uvamnik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiħ anitqihksraġa. ²⁰ Niġiugaqaħlapiaqħuŋa suraġalipayaapkun qapiqpanapkaġumiħaħitħigiga Christ, pitħlukħuq uqaqsittaagviksraġa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqaġuħtuŋa Christ-kun taluqsrautaiġħuŋa suli kamaksruqugigiga iħuħun Christ uvapkun, iħuutiħaġuma naagaqaa tuquġisiħiħuma. ²¹ Atakkii, iħuuguma Christ-ħuruq, aasiiħ tuquguma quviatchakħisiruŋa. ²² Iħuuniaqtuiħaġuma savautipsaatlukħisiħigiga Christ. Aglaan nalugigaa nalliakħnik piksraqtaaqalħksraġa. ²³ Qanuġviiqsuŋa, Unitħukħaluagigaa manna nuna piqataulunħaasiiħ Christ-mi, taamnaasriħ nakuagitħukħayaġaluagigaa.

24 Aglaan ilitchuğigiga ilipsitñun inuğitilaag̃asuli. 25 Nalupqiginitlugu ilisimagiga iñuuniapsaağuraallahiksrağa iluqapsitñi, taatnaqluğa ikayutlasigipsi ukpiqsriğiqsi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluaqsipmilugu. 26 Atakkii iñuutluurağuma suli utiğvigitqilgiññiğupsi nangautiksraqağiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

27 Supayaaq atuumaniaqtuqunniñ, uvlugağikpan iñuuniag̃umausi kamagiyumiñaqsilugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakku-miñağniğupsi naagaqaa unjasikkisiñiğuma tusaayumagiga atipiag̃ataqhusri iñuutilaapsitñik atausriq sivuniğiplugu una. Tusaayumapmigiga qanutun sakuuktilaag̃asi piqutigilugu ukpiqsriğiq kanıqaqtuaq tusaayugaag̃iksuami. 28 Tusaasukkigaptuuq uumiksripsitñun iqsipkanığiqsi. Taavrumuuna ilitchuğigisigaat akiitkaqsıqtin aglaan ilipsi annaumahıqsi. Agaayyutim ititkisigaa taamna. 29 Agaayyutim ihuaqutigaasi ukpiqsritlasiplusi Christ-mik suli nagliksaatlasiplusi piqutigiplugu. 30 Iluqata anıyuaqatigiiksisimarugut. İlisimagiksi taamna, atakkii qinığiksi qanuq nagliksaahıga qaanıqsuami suli tusaaplugu nagliksaahıgasuli pakmapakunniñ.

2

Christ Atchiksipkakkauruq suli Kamanaqsipkakkauruq

1 Uvvaasiiñ akuqtuirusi uqalhiñik sayyiqsigikkañitñik ukpiqsriğipsi naagaqaa uqalhiñik araaqtuqtigikkañitñik ilipsitñik. Aasiiñ nakuuruq ilisimaruni İpqitchuamun İrrutchimun atausriñuğlaptiknik suli piqpaksritlasıñlaptiknik ihuaqutritlasıñlaptiknıglu avatmun. 2 İlumun, quviatchaktitkaana atausriñuğlapsi. İsummatıqag̃upsi atautchimik suli piqpakktıgupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. 3 Uqaviutiğasunıqasi ilipsitñik suli inillaktasunıqasi kamanaqsitlugusi atlanıñ, aglaan isummatıgilugich atlat kamanatluglugich ilipsitñiñ. 4 İlipsitñuñhiñaq piññaktaaqag̃niasunıqasi aglaan-tuuq atlanun.

5 İsumalusi Christ Jesus isumapmatun.

6 Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutıqanıtchuq atrıñuniag̃uni Agaayyutmi.

7 Naagaunnıñ qutchıgvıgıgaluakkani suksraallakkaa suungıllapiaqhuni inımiñun.

İlaa anıruq nunamun atrıqaqhuni iñunımik.

8 Atchıksitlullapiaqhuni inımiñun iñupayaaniñ anığniğaaunnıñ tuqukiq— tavrakii tuquruq atriliutipluni savvaqlıktıtun sannığutami!

9 Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanaqsipkağaa aasiiñ aatchuqlugu atıgmik kamanatluktuamik atıpayaañiñ.

10 İluqatın Agaayyutim inıqtanıñ kamaksruğniğaat Jesus itkisınğag̃mın qılanımi nunamılu suli tuqusımagaluanğag̃mın.

11 İluqatın suli quliag̃iniğaat Jesus Christ kisimi atangunılugu. Taatnaqpatruñ Agaayyun Aapauruq nangaqtauniaqtuq.

Ukpiqsriruat İttut Qaumaturun Nunam İñuiñun

12 İlauramañ, tupıgisuuluğniğipsitnıa sivuani piqataukama. Pakmaasiiñ unjasıkkaluanğag̃ma ilipsitñiñ tupıgitqıllanıqsitnıa. Uvlugağikpan sakuuktıñag̃usi taluqsriğıkun sivuqatıqag̃usi iñuusitchi annautrauruat iñuutqusianatıtun annıqsuliksrapsitñunaglaan, 13 atakkii Agaayyun sayyıqsuqtıgıgıksi piyummasıqhusi suli savakkumasıqhusılu quyalıkkauhıksrağmiñun. 14 Surag̃apayaapsıgun uqapılusunıqasi naagaqaa qapıqtalısunıqasi. 15-16 İlipsili patchısaitchumuusi Agaayyutim qıtunğag̃ıliutıkkası, iñuuniaqhusi akunğatni qaayug̃niqıruatlu killulıqıruatlu

ittuami taaqtuatun. Uvlugirraagikmatun qilaŋmi iñuuniagumuusi akungatni iñuich quliaqtuağutilugich ilinich Agaayyutim uqalhiñik iñuupkaitlaruanik. Taatnağupsi quyagisiruŋa piqutigilusi Christ aggiqpan, ilisimagiga sakuuğma imailaaguni ingiŋha. ¹⁷ Aglaan, tuqputaugisigaluŋağmaunniñ quyalhiñauruŋa. Uvvasuli quviasuqatigigipsi iluqasi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsrihikun, atakkii aatchuqapsitŋa inuğikkammik taatnatun savautrillapiaqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnağlugu ilipsipsuuq quyayumuusi quviasuqatigilunjalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanğuruakun tuyugiyumaaqsigiga qilamipayaaq Timothy ilipsitñun. Aasiñ utiğumiñağniqpan quviatchaktinniagaŋa uqautiaqsikpaŋa qanuq iñuuniakapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuŋa atrinjanik ilaan qaunakkiagiksiksrapstñik. ²¹ Iluqatin atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksriŋitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchuğianiksimagiksi tunŋavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtuaqalhi tusaayugaagiksuamik atriplugu igñiq ikayuiruaq aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyugihhiñaagugiga qilamillapiaoq ilitchuğianikkuma qanuq uqaqsittaahamni inillakpatŋa. ²⁴ Aglaan tunŋavigillapiaoqiga Agaayyun uvamnun qilamipayaaq tikihiñaagukisrağa Philippi-mun.

²⁵ Utititaksrağigiga Epaphroditus tuyugigaluakkaqi ikayuqupluŋa inuqsriuhamni. Ilaalu uvaŋalu aniqatigiiksillapiaoqtuguk savaqatigiikhunuk akilliliqsuğugich uumiksirit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaoqiiga aisuliqmipman ilipsitñun suli ihuilliuğutigiplugu tusaakiqi atniğñağniplugu. ²⁷ Atniğñallapiaoqmipunilu tuquqayallapiaoqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyitqikkaa, ilaa naglikstripmatun uvamnun. Taatnağlugu tuquniğumi ilanayağaa alianniugiga pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkağukkaluağiga. Utitqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayağaaasi aasiñ ihuilligiga uqiglipsağayalgitchuq. ²⁹ Taatnağlugu pağlayumagiksi quviasuutigillapiaoğlugu Agaayyutikun. Kamakkuqtiqaglugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugingiqługu iñuuhli savakhuni uvamnun tuquqayaqhuniunniñ. Savautigaasi ikayuqłuŋa ilipsi piyumiñaisapstñik.

3

Iłumun Nalaunjaruatıq

¹ Aqulliulugu, ilauramaŋ, uqautigisukkağa una: Quviasuutigisiun Atanğuruuaq Agaayyun. Alğaqsrutinŋuligumiñaitchipsi tamatkuninŋa tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsiun annaumapkağaaasi. Itnauvva: ² qaunakkiagigitchi tamatkunakŋa iñuñniñ pigiitchuaniñ siqupsihhiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilinich ilisautriraqtut nalunaitŋutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunğagiliutipkağukupsi Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qitunğagillapiaoğaatigut Agaayyutim pisigisruŋaqnagu timivut nalunaitŋutchiğñilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusianik ikayuqtiliqhuta suli nangagikput Christ Jesus iñuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpiqsriyumiñaitchugut qaalhiñakun annautiniğñiluta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatruŋ anniqsuğiqtin tupiksriłutin qaalhiñakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵ nalunaitŋutchikkauruŋa tuvraqługich Jew-ŋuruat atuiragilhat tallimat piŋasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiaoqtuŋa aniłipkun, iñuguqataupluŋa Benjamin-nağmiuni, auga avuilaq Hebrew-piaoğataq. Tupiksriŋuŋa tillisipayaanitñik Jew-ŋuruat maliğutaksraŋata Pharisee-ŋupluŋa. ⁶ Piyummatiaoqpaılunŋa

ihulliuqtitchirunjaunniiñ ukpiqtuanjuranik. Iñuk nalaunnjaruałhiñaupman tupig-ilugich maligutaksrat kia-unniiñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷ Suragałipayaatka kamanallapiagałuaqtuatunniiñ uvamni sivuani —pakmapak ayaliğitka atakkii anniqsułksramnun tunjavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹ Iłmun ayaktuiñaliğitka. Supayaat tamatkua saplułhiñağaatja ilitchuğiliksrañaniñ Christ Jesus-ñum. Pakma ilitchuğisullapiagiga ilaa Ataniğiliutihksrañagun. Suapayaasuli isummatigiliutigiga sumun atuğumiñaitługu pakmaaglaan inuğitlukkiga piqalıksrağa Christ-mik piqasiutiluğa ilaani. Tavrakñaaglaan isumatiginaiqsuğa uvamnik nalaunnjasiyumiñağluğa sivuğaani Agaayyutim tupigiuraalhiñağluğa maligutaksraña, aglaan tunjavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksrağa. ¹⁰ Pakma ilitchuğisukkiga Christ suli sanña anipkairuağ ilaanik tuqułiğmiñ, suli nagliksaaqtituluğa ilaatun, tuquyumaluğa ilaatun. ¹¹ Nalupqiginitchiga iñuuhğa Christ-kun anitqikkisipluğa tuqułiğmiñ.

Aqpaqsrułiq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiñluğa Christ-mi naagaqaa ataramik iñuutlasıluğa Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunjasuli Christ-tun ilisaiñağukluğa iñuuniağumiñaqsipluğalu ilaatun. ¹³ Iłauramaan, ilisimaruna taatnaiñisilaamnıksuli. Atausiq pisullapiagiga, piigugukluğa itchuuhğa aglaan ilisukluğa Christ qanuq itqukpaña. ¹⁴ Christ-ñum ilitchuğipkağaaña qanuq piqasiutihksrapkun inmigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiaghuni piññaktaaksrağmiñun uvanaptuuq sakuullapiagmiuğa ilisukluğa ilaatun. Agaayyutim inmiñik tuqułuğaaña taatna iñuuniaqupluğa. ¹⁵ Iluqata naujanıksimaruağuuł ukpiqsrihiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqaqta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanıqsipkağisigaasi taavrumıña. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuiñaqta piqatigilugu Christ aullağvıgianıkkaptigun.

¹⁷ Iłauramaan, iñuuniağitchi iñuuniałlaptun ilisaaqagusi tamatkunakña maligutchiruanıñ iñuuniałlamnik. ¹⁸ Atakkii piqaqtuq atlanik maligutchisunitchuanik Christ-mik—uqautigianıkkamnik ilipsitñun aasiñ alianniuqtituluga isummatigiaqsikapkich —akılılıqsuiruat Christ-ñum tuqułhanik. Piqasiutiniuraqmiñatinlu ilaanun. ¹⁹ Timitiñ aanguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniiñ savaatiñ kanıugiraksrağaluatiñ, aasiñ aqullıqsaañatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigilhiñağluğa iñuuniałıqtıñ maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptıknun atlaullapiaqtuq. Isummatigirağigıput Agaayyun nayuqtigıplugu, niğıugaqaqhuta anniqsuutrimik kisanıñ ilaaniñ, aasiñ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiğisıgai sayaitchuatu tuqurağaqtuatu timıvut atriliutilugich inmi kamañaqtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiagmiplunılu atakkii anılatchipluni supayaanik tavra piuq.

4

¹ Iłauramaan nakuagałlapiagıpsi suli inuğıplugu piqatauhıksrağa ilipsitñi. Quviatchaktitkipsitña suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnağhusi napammaağıgıchi Atanıkun itqağilugu qanutun uvamnun piqpagałıqsi.

Alğaqsrıutit

² Uqautisukkıka ağnak atıqaqtuak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuuhıgmi Christ-kun qanaağumiñaitłutik suli ilannağııksitqıkhutik. ³ Iłannamaan tunıqsımaplutin, inıqmıgıkpıñ ikayuquplugik taapkuak ağnak savaaqaqtuak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaağıksuamik

piqatigipluᅇa sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpigaaᅇiᅇun iᅇuulᅇhum.

⁴ Nipliutigianiksimakkaga sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisun ataramik iᅇuulᅇiqsi Christ-mi. ⁵ Ki, iᅇuich ilitchuᅇilitrun Christ ilipsitᅇi iᅇuaqqutriᅇapsigun iluqaitᅇun iᅇunᅇun inᅇmiguaᅇiᅇapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitᅇi. ⁶ Taatnaᅇusi isumaaluutiqaᅇumiᅇaitchusi sumik, aglaan inᅇiqsruutiᅇiᅇiᅇnaqsun. Uvva, inᅇiqsruᅇapsitᅇi uqautilugu Agaayyun inuᅇikkapsitᅇik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitisigai isummatisi atakkii taamna qᅇiᅇuiᅇiᅇnaq kamanatluktuanuruq kanᅇiqsiᅇiᅇmiᅇ. Agaayyutim uummatisi qᅇiᅇuisaaqtikisigai isumatuiᅇnaqtillusi Christ-mik tunᅇagupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigupsun ilumutuuruuq kamanaqtuaᅇlu nalaunᅇaruagᅇlu ipqitchuaᅇlu iᅇuaqnaqtuaᅇlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuᅇlugu Agaayyun nanᅇaᅇlugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvanniᅇ ilisaaqaqtusi Christ-mik akuqtuaᅇiplugu ilaa iᅇuulipsitᅇun, tusaaplugu suli qᅇiᅇiᅇlugu qanuq tunᅇaᅇiᅇa Atanᅇuruami supayaatigun. Iᅇisimagupsun ilaa miᅇᅇuiᅇiqsiᅇiᅇvigilugulu uvaptun, Agaayyun qᅇiᅇuiᅇsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisuruq ilipsitᅇi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuᅇa ikayutqikapsitᅇa ikayuqqaqᅇluᅇa sivuani. Taatnaᅇlugu nanᅇaᅇukkiga Ataniq. Ilumun ikayuanikkaluᅇiᅇpsitᅇa aasiiᅇ ilitchuᅇigigai piviᅇaᅇiᅇiqsi ikayuiᅇiksrapitᅇik uvamnik taimakᅇaaglaan. ¹¹ Uqautiginiᅇkiga taamna pisigilugu inuqsriuiᅇa. Iᅇitchuᅇa pisuiᅇsimaatlasiᅇluᅇa piqagisiᅇnaᅇma aᅇiruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iᅇisimagai iᅇuuniaᅇiq inuqsriuᅇluᅇa naagaqaa susuksiᅇiᅇitᅇluᅇa. Iᅇitchuᅇiᅇpmigai iᅇuuniaᅇiq ukpiqsriᅇikun susuksiᅇiᅇitᅇkuma naagaqaa niᅇisukkuma. ¹³ Iᅇuuniaᅇiᅇiᅇauruᅇa supayaakun ikayuqsᅇiᅇluᅇa Christ-mik sanᅇisipkairuamik ukpiqsriᅇimnik.

¹⁴ Naagasuli iᅇuaqquutigipsitᅇa ikayuᅇluᅇa iᅇuilliᅇuᅇamni. ¹⁵ Iᅇauramaaᅇ Philippi-mi, iᅇisimallapiᅇiᅇksi quliaqtuaᅇiᅇa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakᅇaasiiᅇ aullautiplugu atlanun nunaaqᅇiᅇun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanuruasi qaitchirusi manᅇiᅇnik uvamnun. Quyyatigigai taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuᅇikkamnik akulaiᅇlugu. ¹⁷ Uvvaasiiᅇ niᅇiᅇunᅇillapiaqtuᅇa atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitᅇiᅇ. Aglaan niᅇiᅇugigai Agaayyutmun piᅇiusiaqaᅇiksrapitᅇik iᅇuaqqutriᅇapsigun uvamnik. ¹⁸ Iᅇisimatquplusi akuqtuᅇitka tuyuutipayaasi Epaphrodituskun. Inuqsrangillapiaqtuᅇa sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiaᅇaa taamna. ¹⁹ Aasiiᅇ Agaayyutigikkaᅇma qaitchigisigaasi iᅇuᅇiᅇaksiᅇillapiᅇlugu supayaamik inuᅇikkapsitᅇik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimuᅇaaglaan. Taatnatuq.

Paᅇlasuiᅇsaᅇutit

²¹ Nayaᅇnaᅇiᅇitkaguᅇuq iluqaisa ukpiqsriruat iᅇuuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuᅇaasi nayaᅇnaᅇamik. ²² Iᅇuqatiᅇ ukpiqsriruat tuyuᅇmigaasi nayaᅇnaᅇamik piᅇᅇukhutiᅇ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ᅇum iᅇuaqputaa nayuutiyumauq iluqapsitᅇi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Aglaqatigaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik. ² Tuyuġigikpuk una tuyuun Agaayyutim iħuñiħun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iħuaqqutillaŋniagliŋi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayuliġmi

³ Quayagikpuk Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutitapayaaqapsi, ⁴ takku ukpiqsrirusri Christ Jesus-mik suli piqpaksripluŋu iluqaitħik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quayagikpuk Agaayyun. ⁵ Piqpaksriħiqsusri ukpiqsriruanik piqutigiplusu niġiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niġiugaq pigiliutiqqaagiksi tusraakapsiuŋ ilumutuuruuq tusraayugaallataq. ⁶ Tusraayugaallataq quliaqtuagikkauruq ilipsitħun iħuñħunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqqaqapsiuŋ tusraayugaallataq simmiaqsiħiġaa iħuuniaħhat iħuich suli iħuuniaħiqsipsuuq, aasriħ ilitħuġigiksi iħuaqqutriħha Agaayyutim kaŋiqsipluŋu ilumutun. ⁷ Tusraagiksi tusraayugaallataq tumigiplusu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuq, atakkii tuniqsimaruuq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸ Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpaksripkagħnipluŋu atlanik iħuñħik.

⁹ Taatnamik taimakŋa uvlumiħ tusraalġataħaptikniħaglaan taavrumiŋa agaayyutituiħaġisigiħ. Iniqsruutigiptigiħ Agaayyutmun kaŋiqsipkallapiaqplusri Agaayyutim pisuħhanik, suli isrumatusipkaqplusri kaŋiqsipkaqplusriħu ilitqusriġiksuaġmigun, ¹⁰ suli agaayyutiplusri agaayyutikuħiqsi Agaayyutmi quyaqnaqplusu, atamik savaallataqplusri suli ilitħuġisaiħaqplusu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutigiplusu Agaayyutmun sayaksritqplusri kamaqtaqun saħħiaqun, iġlututlaqplusu sakiqnapayaq anuqsruħkun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutiplusri quyyatigaqplusri atamik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriruanun iħuuruunun Agaayyutmi, iħuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniġaatigut saħħianiħ taaqtuam, aasriħ tikiutiplusu aħaayyutaanun piqpagiragħmi iġħiġmi. ¹⁴ Taavruma Iġħiħan Agaayyutim satuġniġaatigut Agaayyutmun natqigutitqplusuħ itqaumayumiħaġluħich killuqsautipayaavut.

Christ Kamaħniqsrauruq

¹⁵ Christ atrigiħaa qħiħniħaħuam Agaayyutim inħaniktuam supayaq iħiħtauħaħaħtitnaġu. ¹⁶ Christ atrigiħaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iħiħtaurut qilaħmiittuat suli nunami, supayaat qħiħnaħtuat qħiħniħaħuħtuatlu suli aħalatiħ saħħiaqħuħiħ marrumani nunami siħamiħu. Agaayyutim iħiħniħai supayaurat ilaagun supayaanun kamaħksruqplusu ilaa. ¹⁷ Christ inħaniktuq sivuani iħiħtaupayaaqtuam. Suapayaq itħuħaħtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niħaħuġiħaa timiħ; taamna timi ukpiqtuħuħuħapayaħuħuq. Christ-ŋum iħuħiħaħtitkai ukpiqtuħuħuħat aħiħkaħaħsiħaħpluni tuħuħaruaniħ iħuħpluni taimuħa. Taatnaħhuni Christ pitħiħsrauruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniġħiħsuq iluħnaħuħuni iħuħsuħhuni atamik iġħiħmiħi. ²⁰ Agaayyutim ilaħraaħiħsitqħai inħmiħun kisupayaat nunami siħamiħtuħuħ Christ-kun

piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiun auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani unasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ñum ilauraağiiksinnigaasri Agaayyutmun tuqułıgmıgun sannıgıtami, aasriiñ tikiutrıruq ilıpsıtñik Agaayyutim sıvugaanun killuqsautaiqhusri pasıñagumiñaiqhusrılu. ²³ Tikiññiaqtusri taimuña ukpiqsrituiñagupsi payanaıgusri nuktinnagumiñaiğusri suli tigummitqiağikkupsiun niğıugıkkası tusraakapsıunaglaan tusraayugaagıksuaq. Taamna tusraayugaagıksuaq quliaqtuanjuraqtuq iñupayaanun nanıpayaaq. Aasiiñ uvaña Paul uqqıraqtıgıgaaña uuma tusraayugaagıksuam.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktuna iglutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuna. Taatnamik quviasuktuna naar-rusiqapkich Christ-ñum nagliksaağniñi pisigiplugich ukpiqsriqıruanuruat, tamatkua timıgıkkani. ²⁵ Aullağniikamaaglaan savautrııgımik Agaayyutim uqqıraqtautqugaaña ukpiqsriıruapayaanun. Taatnamik tiligaaña quliaqtuagıtıqplusri tusraayugaagıksuapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagıksuaq nalunaqtuanuruq Agaayyutim iriqsimakkaña imakñaqaña inilğasaasaaq. Aglaan pakma sagviğñıgaa ukpiqsriruanun. ²⁷ Agaayyutim ilıtchugıtıqgai qanutun kamaaqtıgıplutıñ nalunaqtuat iñupayaanun, taputıplugich Jew-ñungıtıchuat. Unauvva nalunaqtuaq —Christ iñuuruq ilıpsıtñi Jew-ñungıtıchuani, aasiiñ niğıuganıktıtusri iñuukırsapsıtñik Agaayyutim kamañuataani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuagıgıktıput iñupayaanun, alğaqsrıuqlıgu suli ilısaıtuıplugu kısıpayaaq ilısimatılaaptıktun. Iñupayaaq ukpiqsriıruağıuqıgıktıput Christ-kun ilıluni iñuquqtuatun. ²⁹ Tarra taamna sakuğıtıgıgıga pisuqtılaamni, sanñıqıqlıña Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ İlisimatqugıpsikii qanutupıaq sakuuktılaamnik ilıpsıtñun tamatkununaıu Laodicea-mıttuanun suli iluqanıñun qıñıqsımaitchuanun uvamnik. ² Agaayyutımtuq pıtkıksaallañıağlıgich pıqatıgııhatıgun pıqpakkıtılikun, suli nalupqıgıñıağlıgu kanıqsıllautaqtıllıgich nalunaqtuanıñik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ñuruq. ³ Christ-ñum kısımi kanıqsımapkağai iñuıch Agaayyutmik, iluqaanik ilısimaraksrañatnik Agaayyutıkun. ⁴ Uqautıgıpsı taavrumıña, kiñauñniñ kinnıpkagıñıaqanı uqallautaqtuunun uqautılusri saglunı. ⁵ Unasrikkaluññağma ilıpsıtñiñ pıqatauruña irrutchipkun. İlisımagıga atausıññuqısi suli ukpiqsrııqısi payanaıqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktuna.

Iñuullapıagatıq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriıqsırusri Christ Jesus-mik atanıgımik, ki iñuuniağıtıchi tunñavıqalıñıağlıgu ilaa, kanıñıgusri Christ-mi nappagısrılu ukpiqsrııapsıgun, ukpiqsrııqısi sanñısisaiñıağlıgu ilısaıttusrıusrıapsıgun ulıpkaulalusrılu quyağımik. ⁸ Qaunagıtıchi, kimun-unñiñ alapısaatınnasri ilısaıttıtıgıgun suli imalıaatıgıgun inıpchaqtıtauruatıgıgun. Taatnatchıch iñuıch ilısaıttıtıñıch iñuknitñaqtaurut suli ittut analarırutaiñiñ sılam, unñıisuli ilısaıttıtıñıch Christ-mıtñaqtaunğıtıchut. ⁹ Uvvatakkı iluqağmi Agaayyun iñuuruq inuqsrañıqhıni Christ-mi, amıami ilaan tımaani. ¹⁰ Uvvasuli atausrıññuqatıgıkapsıun Christ ilıpsıpsıuq pıqaqmıusri iñuukıgımik Agaayyutıtıñaqtauruamik ilıpsıtñi. Christ kamağniqsraıpluni atanğuruq

añalatipayaaniñ suli sanñiñiñ. ¹¹ Aasriisuli atausriññuqataukapsi Christ-mun, nalunaitñutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitñutchiqsauñgitchusri timipsitñi maligutlugu Jew-ñuruat piñhusikaanñat aglaan nalunaitñutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ñum nutaqtitkaasri piñqługu kanjigruaqtaqsi ilipsitñiñ. ¹² Paptaakkaukapsi kanjigruaqtaqsi iluviqatauruq Christ-mi, aasriiñ sanñian Agaayyutim añipkağasri nutaamun iñuuligmun takku tunñapulusri sanñiruamun Agaayyutmun añitqiktitchiruamun Christ-mik iñuuligmun. ¹³ Ilipsi tuqunğaluaqtuani killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuligmik piqatautlasrigaasri Christ-mi. Suli natqigutigaa iluqaitñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriiñ piigaa aglausimaruaq akikñaqtauruq uvaptiknun. Aglausimaruaq uqautigigaa maligutchiñgılıqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñautigulugu uvaptiknun. Agaayyutim tiguniğaa taamna aglausimaruaq aasriiñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piigai killuqsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuqukami akimaniqsuq iluqaitñiñ añalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanñiñiñ siłam. Christ-ñum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanñiqatluktilaani ilinjitñiñ.

¹⁶ Anñua kisumununniñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqilıtkıman naagaqaa minguiqsiağviksigun. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaqurrutit Christ-ñum tagğagıgai. Tikkuagutauñhiñagniqsut Christ-mun ilaan agğiññialhanunaglaan. ¹⁸ Uqautipkağniaqasri killuqsagñıusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutin putlatuniqsut israğulinñun ataramik uqagıplugich qiniquuraakkatin. Qutchigillapiaqtut inmiknik atakkii iñuknitñaqtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inñaiqsuanñurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsriuruaq timigıgai. Iluqagmin ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuqułıglu Iñuulıglu Piqatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik añalatinaiqsuksraurusri tamatkunña añalarrutaiñun sanñiñunlu siłam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruaq, ²¹ “Niğiñiaqnagu taamna, uktuagñiaqnagu, aktuğniaqnagu.” ²² Iluqatin tamatkua iñuuniaqurrutit atuğumiñaitchut, atakkii iñuich piñagıgaich. Tamatkua iñuuniaqurrutit tunñaviqalñhiñagniqsut iñuich tillisınitñun ilisauttutinñunlu. ²³ Itkaluaqhutın nalaunñaruatun iñuich putqataqtıtlaplugich suli ilitqusıqaqhutın atchiksuatun suli anasiññuqsagtıtlugich timinich pigiplugich killuqsautınich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuğumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piigumiñaitchaa pigıitçuaq kimmutaa timim.

3

¹ Anitqıqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipıgnıuğutıgıtuiñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvıtıtaupluni taliqpiani Agaayyutim. ² Isrummatıgıtuiñagıglu iñuulıqsi Agaayyutmi. Isrummatıgisunatnagıch nunam pigıkkanı. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuanı atuiñgıqsusri atuğugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuulıqıqtusri piqatıgıplugu Christ irıqsimaruaq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuulıgıkkaput qiniqnaqsıkan ilipsıpsuuq qiniqnaqsıqatıgıniagıksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utıqqauruaq Iñuulıq Nutauruağlu

5 Taatnamik tuqqutchigik iluqaisa kanigruaqnitjaqtauruaq ilipsitni. Isrummatigisitchi ilipsitnik tuquruatun kimmutaiglugu qanusripayaaq sayunaliq, qanusripayaaq qaayugnaqtuaq, kimmutigniqluk, suli kaviugutiq. Amiami, inuk kaviuqtauruaq atlat sullinauranitnik aanguaqtuqturuq. 6 Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai inuich tupiksriñgitmata ilaanik. 7 Sivuaniqana killiqisruugaluaqmiruasri taatnatun inuuniaqapsi killugmi. 8 Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qinigun, kipinnuqsriñiq, uqañniqhuutiq, qaayugnaqtuanik uqaqaliq, 9 suli sagluqqutingisuri avatmun. Atakkii anjalataginingaasri inuuniaqigruapsi savaaqtuummagmi, mattaqmatun atnugaagruaq. 10 Pakma inuuniaqisi nutaaguqtuq, atipmatun atnugaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriñ ilitqutgipsaaqniaqtusri Agaayyutmik iniqsirigikkapsitnik. 11 Inuich nutaaguqamin Christ-kun Jew-nungitchuatlu Jew-nuruatlu, nalunaitjutchiqsittuatlu timimikni nalunaitjutchiñgitchuatlu, sumikjaqtuatlu satkuliqiruatlu Scythians-tun, savaktaagruuruatlu savaktaagruungitchuatlu atlagiñiqsut. Christ qaukhuullapiqtuq tamatkunakna iluqaitniñ suli inuupluni iluqaitni inugikkaqmiñi.

12 Agaayyutim piksraqtaagigaasri piqpagiplusri. Taatnamik inuk atipmatun atnugaatchiamik ilipsi piqpakkutisitchi avatmun, ihuaqutilusri, atchigusri, agganaiillusri suli iglutuutilusri. 13 Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitnaagusri. Natqigutrilusri atrilugu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitnik. 14 Una pitluktuq iluqaitniñ, piqpakkutituiñagitchi avatmun. Atakkii piqpaksriñhum atausriñnumapcallapiagai inupayaat. 15 Ki qinuiññanan Christ-nun anjalataaglisigik uummatisri isrummatisilu. Agaayyutim iluqasri atausriñnumaqtitkaasri inuunatigiiqplusri qinuiññanaqagusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. 16 Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-nun ilisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kaniqsiñksranatigun ilisauttit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqihikun, atugusri psalms-nik atuutiniglu suli quyyatiqaglusri Agaayyutmun piqutigilugu ihuaqutaa. 17 Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaqupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-nun quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Inuuniaqatigiiñiq Nutauruakun Inuulikun

18 Agnaurusii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunjaruq Agaayyutmi. 19 Uinurusii, piqpagilugich nuliasri agganairrutilugich. 20 Ilaalugruurusii, tupigilugich anayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. 21 Aapaurusii, uumitchaquesaasunaqngich qitungasri, atakkii qapinasiviaqtut kamaksrigaluañgmikniñ ilipsitnik.

22 Savaktaagruurusii, tupigilugich qaukhsi supayaatigun. Quyalitniñniasrunaqasri qauklipsitnik takkuatniñhiñaq, aglaan savautisigik qanutitanigillusri talugilugu Agaayyun. 23 Savautrigupsi inuñnik savaagiyumagiksi pisuqtilaapsitni, atakkii savautrilapiqtusri Agaayyutmik savautri'apsi inuñnik. 24 Itqagisiun akiliusriaksraqsi Agaayyutmiñ aqisruutigikkaña inuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiagiksi Ataniq Christ ilaahhiñaq. 25 Aglaan kiña taimña nalaunjaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriñnuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich inuich.

4

1 Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunjaruamik atisilugich, aasiñ itqagilugu ataniqaqtilaaqsi qilañmi.

Algaqsruutit

² Iniqsruqtuiñağitchi suli ataramik quyamaağlugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanuruña piqutigiplugu quliaqtuaqalığa tusraayugaagiksuamik. Taatnamik itqagiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuaqaliksraptnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuanagun. ⁴ Agaayutiluña quliaqtuatlaħksrapkun tusaayugaagiksuamik iñunun kanıqsiñaqsılu. Taamna piraksrağikkağa. ⁵ İñuuniağusri puqiksaahıkun akungatni ukpınaitchuat atullautaglugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqahıqsi ataramik quyaqnaqtitchıuñ iñupayaanun suli ilisimayumausılı qanuq kiggutiqaħksrapstıñik kisupayaanun nalaullugu.

Pağlasuiqsağutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu anıqatıgıgıga Christ-kun tunıqsımaruaq uqqıraqtı suli savaqatıga Agaayyutıkun. İlaan uqautıgıgıasrı iluqaitñik atumaruanıku uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyuğıgıga ilisimatquplusrı qanuq itılaaptıknıku suli pitchuksaaquplusrı. ⁹ Tuyuğıpmıgıga Onesımus tunıqsımaruaq piqpagiplugu anıqatvut Christ-kun. İlaa ilagıgıksı. Uqautıgıgıasrı atuumapayaaqtuamik uvanı.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaanuruatıgıkkagıma suli Mark-ñum, uyuğunan Barnabas-ñum, tuyuğasrı nayaanñamik. Uqautıanıkkıpsı qanuq pıħksrananıku Mark-ñum agıqpan. Tutqıksıitchumagıksı. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mıku tuyuqmıuq nayaanñamik. Taapkuva pınasut kısıitñik Jew-ñuruat savaqatıgıgıtka piqutigıplugu anıayuuqautaa Agaayyutım. İlinısa ikayullapiagaatña araaqtuqlunalu. ¹² Epaphras-ñum nunaqatıpsı suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmıgıasrı nayaanñamik. İlaan agaayyutıgıasrı Agaayyutmun ikayuquplusrı sanñılusrı suli nalaunñalusrı ukpıqsrıħıpsıgun. Agaayyutıpmıgıasrı ilisimatquplugıga Agaayyutım pisuutaa supayaatıgun. ¹³ İlisımapiagıga qanutun inıqsruutrıħa piqutigıplıusrı ukpıqsrıruatlu iñuuruat nunaaqqınñi atilıgaak Laodicea-mıku Hierapolis-mıglu. ¹⁴ Luke piqpagıkkauruaq taaktı Demas-lu tuyuqtuk nayaanñamik.

¹⁵ Nayaanñaagıkkıtka ukpıqtuanuruapayaat nunaaqqıanı Laodicea-ñum suli ağnaq atilıku Nympha-mıku ukpıqtuanuruatlu katırağaqtuat taavruma tupqanı. ¹⁶ Aglıqıagianıkkupsıuñ una tuyuutıga ilıpsıtñun tuyuğıyumagıksı ukpıqtuanuruannun Laodicea-mı aglıqıtqulıgıga agaayyuvinmikni. Aasıılı aglıqıyumagıksıpsıuq tuyuun Laodicea-ğmıunun agaayyuıpsıtñi. ¹⁷ Uqautıyumagıksı Archıppus, “Naallapiagun savaaq atangum tillısigıkkana savaquplugı.”

¹⁸ Uvaña Paul argamnik aglakkıga nayaanñağa, “Puuyuğıniaqnasrıuñ pituksimakıga isıqsıvinmi.” Agaayyutımtuq ihıuqqutilısi.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ḡmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanḡuranun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanḡ Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ḡum. Uvvatuq iḡuaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Iñuunialhatlu Ukpiḡusriatlu

² Agaayyun iluḡapsigun quyyatigiraḡigikput, ataramik agaayuhaptikni itḡaḡiplusri. ³ Agaayyutmun uḡaḡaḡtitluta itḡaḡigikput, qanutun ukpiḡs-rillapiariḡsi, piḡpaksrillapiariḡsi, niḡiugaqallapiariḡsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piḡpaksriḡha ilipsitñik nalunḡitchikput inmiñun piksraḡtaaḡiplusri. ⁵ Uvvataku tusraayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiḡhiñakuunḡitchuaḡ aglaan sanḡikunlu suli Iḡqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulḡha nalupḡigingiḡlugu, taatna tikiutigikput. Iḡsimagiksi qanuḡ iñuuniarḡput iḡuahiksrapitñun ituaḡ ilipsitñiitnapta. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniḡmun tuvrauti'apsi, atqunaḡ nagliksautigigaluḡḡaan, uḡaḡiq quvianakun Iḡqitchuamiñ Irrutchimiñ akuḡtuḡiksi, ⁷ itna ilipsi iluḡaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraḡuḡhusri. ⁸ Uvvataku siaminnigiksi Atangum uḡaḡha iluḡaitñun nunaniñun Macedonia-mlu Greece-ḡumlu, aasriñ tusraayugaallautaq ukpiḡutiḡaḡnipsigun Agaayyutmun siamitmiuḡ napmupayaḡ, uvaptiknununniñ ilaraksraiḡlugu. ⁹ Iñuich iluḡaḡmiḡ uḡaḡigaat qanuḡ ilipsitñun akuḡtuḡiḡput taamuḡa tikitñapta, suli qanuḡ mumihḡsi aanguaniñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruaḡ ilumunlu ituaḡ savautisrukḡlugu. ¹⁰ Uḡaḡipmigaat taḡḡisilaaḡsi Iḡñiḡikkanik Agaayyutim qilaḡmiñ, Jesus-mik, Ilaan anitḡiksitaḡikkanik tuḡuḡiḡmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ḡum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaniñ tikitchuksramiñ.

2

Paul-ḡum Savaḡa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! Ilipsipsuuḡ ilitchuḡianikkaḡsi tikiumariḡput ilipsitñun suilaakun inḡiḡha. ² Iḡsimarusri qanutun nagliksaananiktilaaptiknik suli kanḡunakun analakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaḡaatigut quliaḡtuḡaḡpluta tusraayugaallautamik ilipsitñun iḡlutuhaptikni atqunaḡ akililḡsuutmik. ³ Uvvataku ilipsitñik quliaḡtuḡaḡtitluta kinniḡitqusraanḡitchiptiḡiñ, unniñ qaayugnaḡtuakun pitqusraanḡitchiptiḡiñ, naagaḡaa kisumik pisaasruḡmiḡaḡniḡitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitḡuhagun ataramik uḡaḡaḡtugut, takku Ilaan piksraḡtaaḡigaatigut tusraayugaallautamik quliaḡtuḡaḡpluta. Iñunḡnik quyalitñiḡniḡummataitchugut aglaan Agaayyutmik iñuunialḡapta naipiḡtuḡtaanik. ⁵ Tikiumanḡiḡput uḡayusrahikun nalupḡigingiḡchiksi naagaḡaa kaviuḡiq matummiñiḡlugu—Agaayyun iḡsimarigigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitñiñ unniñ atlaniñ quyaḡitchiuniaḡhiñanḡitchugut. Nanḡaquulḡhiñaugaluḡaḡtugut ilipsitñun atakkii Christ-ḡum uḡḡiraḡtiḡipluta, aglaan ilipsitñi ittugut agḡanaiḡhuta aakauruam qaunaksriḡha qitunḡamiñik atriḡlugu. ⁸ Piḡpagivagiḡlusi Agaayyutim uḡaḡhiñanḡisaḡḡun aglaan iñuuhaptiḡunlu piḡasriḡsuliksraḡsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piḡpaknallapiariḡhusri. ⁹ Aniqatiumaan! Iḡmun itḡaḡigiksi qanuḡ savaiḡput sakuukhuta! Unnuḡaḡtuḡmaḡan savaktugut, ilipsitñi akiyauyumanḡitluta Agaayyutim tusraayugaallautana

ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ Iļisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitñik ukpiqtuanjuranik ipqisilaanja nalaunñapluniļu patchisaitluniļu. ¹¹ Iļisimagiksi pitchuksaagiqput ilipsitñik atriplugu aapa nakuuruaq qitunğamiñik pitchuksaagipmatun. ¹² Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluahusri iñuunialigiqkkanjagun Agaayyutim tuqłuumaripsi añaayuaqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalħa tikiuti'aptigu, tusraa'apsiuñ, akuqtugiksi iñuñmiñ pipmatuunğitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqaligiplugu, taatniillapiaqmipłuniļu. Uvvatakku akunnapsitñi ukpiqsriurani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanjuranisun Judea-mi ilinisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuļigmik nunaqatipsitñiñ igłutuqtusri Jew-ñuruaniñ tasrapkua igłutuipmatun, ¹⁵ tuqqutchiruaniñ Ataniğmik Jesus-mik suli sivuniksriqiririk, tasrapkua uvañalu iļakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñuñni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶ Uqautriħksraptikniñunniñ Jew-ñunğitchuanun anniqsuliksratnik nutqaqtinniağaluğaatigut. Taatnatchich killuğmik ataramik iñiqtaqaqtun Agaayyutim qinnautaanun tikiññialigimknunaglaan.

Paul-ñum Tikitqikkummiulħa Iliñitñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvagut piisaallaħaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qinıtqikkumagaluahusri. Isumaptigun nayuğaluğipsi. ¹⁸ Ilipsitñun utitqigukkaluaqhuta, uvaña Paul utitqinñiallakkaluqtuña. Aglaan Tuunğaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niğiugaqağvigigipsi, quvianağiplusri, suli akimalikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-ñum sivuğaaani aggiqpan. ²⁰ Iļumutun kamanautigigipsi quvianağiplusri.

3

¹ Aasriñ igłutulguiqaptigu, ittuallahıksraptigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyuğilħani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuqaqaligmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyuğigikput sayyiqplusri suli ukpiqsriħiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiunniñ utiqunğitługu makuniña piyuaqsiuļigmik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqqutit Agaayyutim pisuļigigai uvaptiknun. Taatna iļitchuğianikkiksi. ⁴ Uvvatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiuğisiñipluta, aasriñ kanıqsianiħapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Igłutuutilguiqama ukpiqsriħiqsi kanıqsisukługu, taatnaqlugu Timothy tuyuğigiga. Pinıksraqtuña Tuunğağmun killuqsaqtinniağasugalusri, iluqaniasrii savaaqqut sulıaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaanik ukpiqsriħapsigun suli piqpakkutipsigun tikiutripluni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñiplusripsuuq suli atqunaq qinığunıpluta uvaguttuq ilipsitñik qinığukmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihuıllıuħaptikni suli naglıksaaqsiuħaptikni ilipsigun piyum-masriħakkaurugut. Ilipsi ukpiqsriħapsi sayyillağaatigut. ⁸ Pakma iñuugisipiaqtugut iļitchuğianikapta makitatilaapsitñiksuli payanağisri iñuunialħapsitñi Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchiħiñaağtuğut, quyalugu quvianağipkakkanjagun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan inıqsrułlapiagikput qinıtqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsriħapsitñi qaitchipsağusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam inmiñik suli Atannapta Jesus-ñum tikisilisigut ilipsitñun. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-ñum piqpakutri avatmun suli inñunun iluqaitñun naupkallanña gumigaa, piqpaksriñiqput ilipsitñik atrilugu. ¹³ Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuğaa ni patchisağusri suli ipqillusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriğuni inñunnik pigikkağmiñik.

4

Iñuuniatiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniñ ilinñanikkaqsi qanuq inuuniakisraqsia Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun inuuniagianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-ñum atqagun inigipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitluglugu. ² Uvvataku ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanguruam Jesus-ñum anjalatchihagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaagusri sayunahigmiñ. ⁴ Atausriukattaagusri anutit ilitchugiraksrağigiksi qanuq ilaqatiksrahiksraqsia ipqihikun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksrihikuungitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin. ⁶ Tarra kiauñniñ killukuangilliuñ aasiiñ saglutağlugu aniqatni atlatuagilugu nuliana. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrullapiaqhusri, Atanigmun anasriñjuqsautiqagisiiñiplugich tamatkua taatnailiplugu nalaungitchuat. ⁷ Agaayyutim tuqhungitchaatigut inuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihikun. ⁸ Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich inñunnik ayaksimanğitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglanğitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriñapsigun ukpiqtu-aqatiupsitñik. Uvvataku ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimaplusri, qanuq piqpakutihiksrapsigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnailiplugu aniqatiupayaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusriğianiklugu. Aniqatiumaan, taatnağlugu inigipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹ Sivunniutilugu inuuniakisraqsia inuksruigusri, inuich atlat ilaksianğiglugich suli inuuniutiksraqsia piññaktaaginiağlugu, maliglugu uqautianikiqput ilipsitñun. ¹² Taatnağupsi iluağitchiuliq tamatkunakña ukpiqsriñğitchuaniñ piññaktaagigisigiksi, suli kisumun inuğikkapsigun tunñaaqsiyumiñaitchusri.

Atangum Aggihksraña

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuukigmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisrunağasri tamatkunatitun niğiuğaitchuatitun inuukigmik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqulğaaqhuni anitqilha. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkağisihhat Jesus-mun tamatkua tuquruat ilaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut inuuruani taivrurmani uvlumi Atangum aggihhani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisiruq, suli qaukhat israğulgich nipliçpan suli Agaayyutim qalğuqtautaa nipliçpan Ataniq inmiñik pakmakña qilañmiñ atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin inuukigmun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagulli inuuruani taivrurmani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paaglugu Ataniq silami, aasriñ Atanigmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqaliqtigun arautisitchi.

5

Itqanağitchi Atangum Aggihksrañanun

¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglahiksrañat ilipsitñun inuqnanğitchuq.
² Uvvatakku ilipsi kanıqsımmagıksianıkkıksı Atangum uvlua aggiqsuksraq niğıungısıllusrı atrılugu tıglıñniaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.”
 Taatna iñuıch nipinıkpata, taimmaiñaq piyaqqulhum tıktıksıgai annakkumiñaiğlugıch, itna lılaa aulıyautıkkanañatun ağnaq iğñııksrañanun.
⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunğıgıksı, sulı Atangum uvluan niğıungıllagumıñaiğasrı tıglıñniaqti atrılugu. ⁵ İluqasrı iñuñni qaumami iñuuniaqtusrı, savaasrı sagvıplutıñ. Uvagut taagmi iñuunianğitchugut irıgaqtulıkun. ⁶ Taatnağuta atlatıtun sıñıktuangıqsa, iqiğuta qauğrimaağıksa.
⁷ Takku unnuami iñuıch sıñıgaqtut, unniñ unnuamik imilıgıvıaqqtut.
⁸ Aglaan uvagut uvlumik irvıqaqtuani qauğrimaağıruksraurugut. Satqagutıruksraurugut ukpiqsrııgımik sulı piqpaksrııgımik sulı nasrautiluta niğıugaqalıksramik anniqsuhıksraptıknik. ⁹ Agaayyutim tıgusrıağınğıtchaatıgıt qınnautni iğlutuqulugu aglaan anniqsuğıaq piññaktaagıtquplugu uumuuna Atannaptıgun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutıgıpluta, inmiñi iñuuniaqatıgısrıkhuta qakugu aggiqpan, iñuugaluañapta naagaqaa tuqugaluañapta. ¹¹ Taatnağusrı araaqtuıtıtıchi avatmun sayyılłaağutilusrı tunıqsımatlasrılusrı taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliıch İlisautıtıt sulı İlammiuğıtıt

¹² Aniqatiumaan, inıgıpsı kamagıtquplugıch tamatkua savaaqaqtuat akunnapsıtñi, tamatkua Atangum tıgusrıağıkkanañı sıvullıuqtatquplugıllı alğaqsrıtquplugıllı. ¹³ Kamagiuraaglugıch tamatkua savaagıkkanañat piqpaksrııhatlu piqutıgilugu. Akunnapsıtñi qıñıuıgusrımaağusrı.
¹⁴ Aniqatiumaan, iqiısrıruuat alğaqsrıuqsıgıg, qapınasrıruat pıchıksaağlugıch, sayıtıhuat ikayuglugıch, iluqaisa anuqsrıutilugıch, ¹⁵ kanıqsımalugu akısaqtunğıksıraqsı piğııtıhuamun piğıılılu, aglaan ataramik savaaqalıksıraqsı nakuuruamik avatmun sulı iñupayaamun. ¹⁶ Ataramik quvıtıchaugıgusrı, ¹⁷ iñıglıgu agaayulusrı, ¹⁸ qanusrıpayaaımi irvıqanñapsı quyalusrı. Taatnatun Agaayyutim pıtqugaasrı iñuunıalłapsıtñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtınnıasrınaqnağı İpqıtıhuam İrrutıchım savaagıkkanañ, qamıtıchiñıaqmatun ikniğımik. ²⁰ Sıvunıksrıqırıt uqalıhıch ayaumasrınaqnağıch.
²¹ Sua iluqaan naıpillıgu, qanusrıq nakuuruaq akuqtıuagılugı piññaktağılugulu, ²² qanusrıpayaaımi piğııtıhuamiñ piısımaağusrı.
²³ Agaayyutımtıq qıñııñamıq qaitıchırıgıkkapta ipqiqsagumıgaasrı inmiñun iluqnağusrı, sulı qaunagıyummıgaasrı irrutıchısılu iñuusrısilı timısılu pıtıchısıalłıgıch Atannapta Jesus Christ-ñum agıgıksrañanun. ²⁴ Taatna İlaan tuqlıqtıgıkkapsı iñıqtağıtılagaa, takku tunıqsımaruq.
²⁵ Aniqatiumaan! İñıksrıutıyımıgıptıgıt. ²⁶ Pağlalugıch anıqatıut iluqaisa kunıgutmik ipqıtıhuakun piqpakkıtıhıkun. ²⁷ Tıllısıgıllapıağıga Atanguruam analıtıchısaağun taapkua tuyuıtıt aglıqıhıksrañat anıqatıunun iluqıtıñun.
²⁸ Atannapta Jesus Christ-ñum ilıuaqqtırsaan nıyugumıgaasrı.

Paul-ηum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ğmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñ!u suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigikkañi Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ηum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi ihuaqqutmik suli qinuiññamik.

Atanniiviksraq Christ Aggiqpan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyarakragigikput. Nalaunnjaruq uvaptikni taatnağupta, takku ukpiqsriñiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkutiñiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuraninun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiplusu iglutuñiqsi suli ukpiqsriñiqsi tumigigaluññaan piyuaqsiuliq suli nagliksaaqtitauiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatinj tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasriplusri anayyuqautaani nagliksaaqsiugaluññapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunnjaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilañmiñ israğulinmiñnik kamañaqtuamiñnik piqasriğuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñgitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniğmik anasriññuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaqquğvinmun isruilaamun anasriññuqsakkaugisirut, Atangum sivuğaaniñ suli sanñianiñ kamañaqtuamiñ piiglugich, ¹⁰ qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamagikkaulikksraq inupayaamiñin unniin kamagikkaullapialiksraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuğiağlugu. Ilipsipsuuq ukpiqsriñapsigun uqagikkaptiknik akunğugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta iniqsruutirağigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplusri inuuniağvigitqukanagun. Uvvatuq ilaan sanñimigun kimmutri iluqaan ihuañksramun pisuiqsimaatlasriñun, savaaqsi ukpiqsriñapsigun taniglugu. ¹² Taatnañapsigun Jesus-ηum Atannapta atigikkañi ilipsitñin kamagikkaugisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ηum ihuaqqutrisaagun.

2

Iñuk Pigiilaq

¹ Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ηum agğiñksraña suli uvagut katitauñksraqput ilaanun inigipsi, ² isrummatri qanuğviiğaqtitqunğitlugu qağanağlugu unniin akatautqunğitlusri Atangum uvlua tikiumaaniñniñlugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit ilañatigun unniin kia quliaqtuagivalukkaña unniin inuich uqagivaluñniğaatigut taavrumiña tuyuutiptikni aglañnipluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniin inuñmun kinnipkağumiñaitchusri, takku taimña uvlucq tikitchumiñaitchuq kisanik Agaayyutim igluliuğviksrautaa aqulliq atuumagaluqnağug suli Iñuk Pigiilaq sivuniqaqtuaq tammağvinmun sagviğaluqnağug. ⁴ Taavruma Inuum supayaaq inuich agaayyutiqağniañhat suli isrummatipayaanaat agaayyutikuagaikun igluligisiyaa. Inmiñnik inillakkisiruq iluqaanun qulliguguni unniin Agaayyutim agaayyuvikpananun isiguni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵ Itqagingitpisiun tamarrumiña iluqaanik uqautianiqsi ilipsitni nayuuti'ama? ⁶ Aglaan taamna pakma

pirailiriquaqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq. ⁷ Pigiirrun quviqnaqsipulugu aullagñiñaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisanik tamarruma tiggummisaa piigaluaqtitnagu. ⁸ Tarakña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq, aasrii Atangum Jesus-ñum qanigmi anigñanik tuqutkisigaa piyaqquglugu sagvigimigun kamaqaqsilugu aggigumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq sanñilik Tuungagmiñ qanusripayaanik quviqnaqtuanik iñiqtaqaguni, tanjigilaanik qñiqtitchiluni kamagiraksranjñiglu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaamik pigiilamik kinnigisigai. Ilinich akuqtuiniñigimiktigun suli piqpakstriñigimiktigun ilumutuuruamik anniqsuhksragmiknun piyaqqugisirut. ¹¹ Taatnağlugich Agaayyutim sanñisilugu killukuakiksranjat ilipkağisigaa, tanjigilaamik ukpiqsritlasriğugich. ¹² Taatnağutiñ ukpiqsriñgitchuapayaat ilumutuuligimik quvianaqagnaqtuat killukun piyaqqugisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuhksramun

¹³ Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkañasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksragigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaagiqqağasri anniqsuhksramun Ipqitchuam Irrutchim sanñiagun suli ukpiqsriñapsigun ilumutuuligimik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuñ piksraqtaagigaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ñum quvianañani piksraqsi piññaktağitquplugu, Agaayyutim tuqluğasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnağusri makitağitchi payañagisri, suli tamatkununa ilumutuuruun ilisauttutigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqağaptigunlu suli aglaptigun tunjalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluaqutritigimigun isruilaamik araaqtuutmik suli nigiuğallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷ Ilaantug aragligich uummatisri sanñisilusri atuihksrapsigun nipiqağiksrapigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiiptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atangum uqağha uvaptigun sivutmun iglikksranagun sukasriñuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ² Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvvataku iñuich ilañich tusraayugaallautaq ukpiğingitchaat. ³ Aglaan Atanguruuq tuniqsimaruq. Ilaan sanñipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusri. ⁴ Atangum nalupqisrunğisitkaatigut ilipsigun atuiğisilipsitñik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanguruamtuq Agaayyun piqpagipkallañniagliñ suli Christ-ñum anuqsrutiaqatillañniagli.

Savaktusraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruuhkun maligutchiñgitchuaniñ ilisauttutinik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauñiqsi uvaptiktun nalupqigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaungitchugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuirihñaungitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrungikun kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Inihñaugaluqhuta iñuuniutiksraptiknik iningitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaq savagutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuranik akunnapsitñi ilaqağniplusri suniurasruñaqatin aglaan iñuich atlat sulhatnun illagautniaqhutin.

¹² Atannapta Jesus Christ-ᵇum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli alǵaqsrugivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullugu iñuuniutiksraǵniaquplugich.

¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksraǵingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutchisungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglaᵇni, nalunaisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruᵇaqnagu, ilaali kanᵇusruligumuuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruᵇaqnagu, aglaan aniqatitun alǵaqsruglugu.

Uqautipsaaǵutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanjuruam qiñuiññaᵇa ataramik sukupayaaq qaitchilisi qiñuiññaᵇamik. Atangumtuq iluqasri nayuglisi. ¹⁷ Uvaᵇa Paul aglakkitka nayaᵇaᵇat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqutaat uvaᵇa tuyuutipayaaǵma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ᵇum iᵇuaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagigaanŋa uqqiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaagikkapta. ² Timothii! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiñ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchilisi ihuaqutmik, ilunŋusriŋigmik suli qiñuiññamik.

Algaaŋsruutai Akitñaaŋlugich Tanjigilaakun Iŋisauttutit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiñ ilvich uqautipmatun apqusraaŋhamni Macedonia-mun. Iñuich ilaŋich taamani uqaŋgnik tanjigitchuanik iŋisautrirut, aasriñ iñiqtiŋlugich nutqaqtitaksraŋigitin. ⁴ Uqautilugich suqutigingitqulugich unipchaalianiglu kaŋŋiuliŋmikniglu takisipiagaŋataŋlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimaŋigmun irrutaunñiaqtut, pitlaitchut sayyillaagutaulutin ukpiqqutmun. ⁵ Taavruma tillisim iñuŋnik piqpaksriyumapkaŋayaŋaatin, takku ipqitlutin iŋisimaplugu qaugrimmaagiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaŋlu suli piqaqhutin ukpiqsriŋigmik ilumutuuruamik. ⁶ Iñuich ilaŋich ulapnaaraqtut Agaayyutim tumigitqukkaŋaniñ tanjigilaanun uqavaagutinun. ⁷ Iliŋich Agaayyutim pitqutaigun iŋisautrauyummiuŋaluaqtut, aglaan uqaŋŋatin iŋmiŋ kaŋiqsitlaitchaat tamarrumuuna uqaŋikkaŋmikkun nalupqisrunŋillaŋiaqhutin.

⁸ Agaayyutim maligutaksraŋa nakuuŋha iŋisimagikput, kia-unniñ atuppagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itqaŋipmiŋlaan ilumun maligutaksrat iñiqtauruag iñuŋnun nakuuruanun iŋgitchuq, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkunŋa ukpingitchuanun unniñ agaayyiaqtaitchuanun, iñuŋnun tuqqutchiullaktuanun aapamiknik unniñ aakamiknik naagaqaa iñuaqtuqtinun, ¹⁰ tamatkunŋa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugaŋiplugich iyaalugruich aŋutitlu timiqaqtuat iŋmiktigun, tigliktuqtinun iñuŋnik, tamatkunŋa saglutiruanun unniñ iŋisimaruaraŋaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa iŋisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaanik akitñaummatiruanik. Taatnatchiñun maligutaksraq iñiqtauruq. ¹¹ Taatnasriq iŋisauttun Agaayyutim uqaŋhiñ paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiñ kamaŋaqtuamiñ quvianaqtuamiñ uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iŋunŋuktaŋaŋun

¹² Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkaŋa. Ilaa quyagiga piksraqtaagipmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiŋu. ¹³ Qaanisqsuami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiiliplugu suli piyuaqŋugu unniñ piŋiqŋugu, Agaayyutim nagliginiŋaŋa takku ukpiqsriŋiŋikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaqhuni Atannapta ihuaqutiluŋniŋaŋa atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piqpaksritlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruag akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aggiqsuq killiqirinik anniqsuŋyaqhuni, taputiŋuŋa tamatkunakŋa pigiitluktuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliginiŋaŋa, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniñ, uumiŋa piqusriŋuŋu qiŋiqtitichitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsruŋhanik. Iŋitchuqutauyumiŋaqtuŋa anuqsruŋhanun iluqaitñun ukpiliŋumaqtuanun Ilaanun aasriñ iñuutlasriŋlutin isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinmun isruilaamun, piunŋiŋaŋgitchuamun suli qiŋiŋnaitchaluaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamaŋun illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Igñiin! Tillisigikpiñ tunnasimatquplutin savautrihipni Agaayyutimik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqaligigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin anuyaliqni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsrihiñ pigituiñaqlugu suli qaugrimmaağiutillautaqagutin. Iñuich ilañich ayanñaat qaugrimmaağiutillautaq aasriñ ukpiqsrihiqtin piyaqquqlugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuungaum sanñianun pilitakka, ilinjik ilisaaqaplugik nutqautrihiksranaknun uqamaqluutriqaligmiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayyumaagvigiliksrarjat

¹ Sivulliuqlugu agaayyutiqağniaħapsitñi apiqsruutitqugipsi iniqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun iñupayaat ² suli umialgillu suli atlat analatchiruapayaat, iñuuniakiqağumuugutli suħuutailaakun qiñuirrutrimaakikunlu suli agaayyutiqammaağilikunlu ihuatun iñuuniakikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami iñuñnik iluqaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuuligmik. ⁵ Uvvataku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunniğutauruamik Agaayyunlu iñuillu akunğatni, taamna iñuk Christ Jesus-ñuruq, ⁶ qaitchuaq inmiñik iñupayaat satuqsaqługich. Taamna ilitchuqutauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaqlugu uvaña tuyuuruñaga Agaayyutmik naluruanun uqaqtigulquña suli ilisautriğulquña, ukpiqsriħum suli ilumutuulħum uqaqtutaa uqağitquqlugu. Sagluuqtaunğitchuñaga, ilumutuuruamik uqaqtuñaga.

⁸ Anjutit nanipayaaq iniqsrutlaqugitka, anjutit iluqnauqsimaagtuat Agaayyutmun iniqsrulikun pullutin, patchisailaakun uumisutailakunlu uqavaagutailaakunlu. ⁹ Ağnat itqugitka atnuğaanisigun iruqnaillugich suli isrumaugalgulugich, atnuğaaqtutlalugich iluqnaqlugu, niaqumik piññaqnaqsanñiñiq pigitlusrunaqnaqu unniñ maninñin sulianik suli atnuğaanik akisuruanik, ¹⁰ aglaan ağnat agaayyutiqammaağiksuat savaallautaqaglich. ¹¹ Ağnat iñuksruisaaikun atchiksualgukikunlu ilisaktuksraurut. ¹² Uvaña ağnat ilisautritqunğitchitka unniñ anjutit qarğullugich aglaan iñuksruisaaqtuksraurut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iñiqtaulğaaqsimaruq. ¹⁴ Adam kinnikkaunğitchuq, aglaan ağnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñğitluni. ¹⁵ Aglaan ağnaq ukpiqsriħigmik piqpaktamiglu suli ipqihigmik piaqtauyulikun piqagumi qitunğıuħigmigun anniqsuğisiruq.

3

Qaukħiutiksraq Ukpiqtuanjuruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtauligmik agaayyuvinmi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukħiq agaayyuvinmi ittuksrauruq patchisailłuni, atautchimik ilaqatiqağuni, qaugrimmaağiguni, inmiñun anjalalguluni, iruqnailluni, tukkuğinñaguni, suli ilisautriħiññaanuluni. ³ Taamna imiqtuqtayumiñaitchuq unniñ piaqluktaiłluni, aglaan agganaiłluni suli qiñuilluni, maninmik piqagugruasruñaqani, ⁴ ilaan kiñunni ihuatun anjalalgulugu suli qitunğamiñun kamaksriħikun tupigipkağuni. ⁵ Uvvataku anjutim qitunğani anjalalğitħumigich, qanuğuni ukpiqtuanjuruani agaayyuvinmi anjalatħilğugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluktaunuyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunğaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriħunğitħuanun kamagiuraatlasriłluni. Taatniingisuagumi kanjusaağutauniaqtuq ukpiqtuanjuruani aasiñ Tuunğagmun pisagipkağuni.

Ikayuqtauliksraraq Ukpiqtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvini iñuuniusrigiksuksraurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausrunaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruagutailutiñ. ⁹ Ilinich ataramik ukpiqsruksraurut arguaqtuutaigutiñ qaugrimmaağiutillautağmikni ilisauttutini iluqaitniñ Agaayyutim iñuiñ ukpigikkañitniñ. ¹⁰ Tamatkua naipilgaaqtaksraurut, aasrii uuktuagun pitluksimaagñiqpatruñ, tarrali ikayulhiñaurut. ¹¹ İlaqatiñittuuq iñuuniusrigiksuksraupmiut uqaksraqsiuqtausrunaqatiñ. İttuksraurut qaugrimmaağigutiñ supayaakun qanutitanailutiñ. ¹² İkayuqtit agaayyuvini atautchiñhiñamik ilaqatiqaqtuksraurut, qitunğamiñik kiñuniğmiñik iluatun añalatchitlarauñuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtauplutiñ inmiknun kamagikkauñiksramik piññaaktaaqagaqtut, uqagañiksramik taluqsrautaiqhuni ukpiqsriñlikun Christ Jesus-kun pigikkaptigun piqatigiñsiltuta.

Kamanaqtuaq Kanjisiłgunaitchuaq

¹⁴ Aglañamni ukuniña tuyuutini utlautiyummiiqsuna qiniğiağutin akuniisrunaqnagu. ¹⁵ Aglaan pigallangiñniğuma ukua aglaich ilisimapkağisigaatin qanuq iñuusriusriqaqtuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiñiñi, ukpiqtuanjuruagikkañiñi iñuuruam Agaayyutim, aasriiñ tamatkua ilaan ayagigai tunjavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpigusripta nalunaqtuaña kamanaqtuaq arguağiyumiñaitchaa sulii piilaagiyumiñaitchaa,

Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,

Agaayyutim İrrusian nalaunñasripkaqlugu,

israğulğich qiniğiağiplugu,

quliaqtuağiplugu nunaaqqipayaani,

iñuich nunami ukpigiplugu,

sulii qilañmun mayuutikkaupluni.

4

İlisautrit Tanjilaakun

¹ İpqitchuaq İrrusriq uqaqtuq nalupqinaiqługu iñuich ilañich ukpigutaigñiağniplugich kiñuvaatigun, tupiksriğigutiñ irrutchiñik sagluuqtuanik sulii maliguaglutini tuunğaiç ilisauttutiniñ. ² Taatnatchich ilisauttutit uqagirağigaich iñuich kinnitniñniaqtuat sagluuqtuaqhutiñ, tammaiplugu kanjisiłlariqtiñ nalaunñaruamiglu nalaunñaitchuamiglu qaugrimmaağiutillautağmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautriraqtut ilaqtatniq sulii niğiliq niqit ilañitniñ nağğunaqlugu. Aglaan Agaayyutim niqiksraat iñiqtağigai niqiksrauplugich iniqsruñhum quyaksriñlikun aquagun tamatkununa ukpiqsruuanun sulii ilitchuğiruanun ilumutuulğmik. ⁴ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtağimakkaña nakuuruñjuruq. Nağğugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyalñhum iniqsruutaagun iñuñnun akuqtuumaqaqtaksrauruq. ⁵ Uvvatakkun Agaayyutim uqalñhan sulii agaayulñhum akuqtuyunaqsipkağagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautaña

⁶ Tamatkuniña ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqağupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaakiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriñhum uqauttutaiñiñ sulii ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguakkaqniñ. ⁷ Aglaan tamatkunakña uqaaqtuaniñ agaayyiaqtailaakun piisimaagumuutin, inğitchuaniñ uqautiknağutiñ. İlipnun ayuqqiqsaliq agaayyutiqammaağiliqun iñuulğmi irvigilugu. ⁸ Pisuqsaliq timipkun piññaautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaağiliq piññaautauruq supayaakun, takku iñuulğmik

akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniġmi. ⁹ Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpigiraksraq iluqnaġlugu. ¹⁰ Taatnaqhuta sakkiqirugut sakuukhuta, takku niġiugaqput inillaktisrimaaqġlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatinj Anniqsuqtiksranjatnun, pitġluglich tamatkua ukpiqsruuat.

¹¹ Tamatkuniġa tiliġlich iġisautiyumigitin. ¹² Kimununniiñ piinilaġipkasruġaqnak nutaunilutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuuniaġpakun piqpaktapkun ukpiqsriġpakun suli ipqiġpakun atriiñiaqtaksraġuġutin. ¹³ Agġiġlamnunaglaan piviqaqtillugu agliqqutriġiq, quliaqtuaġiq suli iġisautriġiq iñuġnik Agaayyutim uqalhaniñ piyummatiqagġlugu. ¹⁴ Suqutiginġisruġaqnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukġinich ukpiqtuanjuruat patikmatigik argaktinj ilipnun. ¹⁵ Tamatkua atuyusraġlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriiġi iñuich iluqagminj qinġigumagaat nauġhiñ. ¹⁶ Ilipnun suli iġisauttipnun munaqqutiqaġutin, tamatkua sivutmun atuġlugich, taatnaġuvich anniqsuġisirutin suli tamatkua tusraartin.

5

Niġiugaqaġviuġhat Ukpiqtuat

¹ Anjutmik utuqqauruamik nipliatrisruġaqnak, aglaan uqap-saagummatiqagġlugu ilaa aapaptun iġlugu. Anjtit nutauruat aniqatiuptun irrutilugich, ² aġnat utuqqauruat aakaptun suli aġnat nutauruat aġnauniuptun ipqitчуuaġkun.

³ Ikayuiyumalhiñ kamaksriġkun uilgaġnaanik ilailaanik urriqsuġlugu. ⁴ Aglaan uilgaġnaaq qitungaqaqpan unniiñ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuaġhum atuqtaksranjii anayuaamiktigun sivulliulugu iġisaksraġigaat. Taatnaġimiktigun anayuaatinj suli taataatinj utiqitichivigigisi-gaich, taatniġiq Agaayyutmi quyanuqtuq. ⁵ Aġnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilgaġnaapiajuruuq Agaayyutmun tunjapluni agaayuraqtuq injqsruqhuni ikayuġnaġimigun unnuaqtuummaan. ⁶ Aglaan uilgaġnaanjugaluaqhuni qaiñjaruq injmiñik killukun quvianamun, iñuunuraġniġlaġmi tuqumaanjaniktuq. ⁷ Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktungitchumigai. ⁸ Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani injmi kiñuniġmiñi, taavruma ukpiqsriġiq ayyaumigaa ukpiqsriñġitчуamiñ pigiilitġukhuni.

⁹ Uilgaġnaaq ilaliutiniaqnagu atiqagviatnun ikayuġnaqtuat kisanik piñasrukupiaq ukiuq qaaniġniġpagu, suli taamna atautchiġhiñami ilaqatniksamaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiġlautalġmik savaallautatigun piqaġuni, qitungamiñik iġuatun iñuġuktitchianiksimaaguni, iglaanik kiñuniġmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganjitiġik igġuimaluni, iġuilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. ¹¹ Aglaan uilgaġnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaġiniaqnagich, takku ilinjisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹² taavrumuuna navġuiliġmiktigun akiqsruutiqaagmiknik ilaanun patchisiñigutin. ¹³ Tamatkuasuli suuviġiġalġmik siñiqsraġkun tupiġni iġitchigisirut naagasuli iġitchiġhat uqaksraqsuġimik suli qaunagingirrutiqalhat atlamik pigiitġuktuq sunik uqaksraġinġisaġmiknik uqautiqaqhutinj. ¹⁴ Taatnaġlugu uilgaġnaat nutautluktuat ilaqatnitqigutka qitungiuġlugich kiñuniġmiknik qaunaksraganilugich. Taatnaġuminj piviisinnayagaich uumiksrivut uqautiqaliksranjatiñ uvaptigun pigiilitġugu. ¹⁵ Uvvataku uilgaġnaat ilanjich sannitmuantut malikġugu Tuunġaq. ¹⁶ Aglaan kiña aġnaq

ukpiqtuanuruaq kiñuniǵmiñi uilǵaǵnaaqǵniǵumi qaunagiraksraǵigaa, taamnaasrii ukpiqtuanuruanun natmausrunaqani, aasriiñ ukpiqtuanuruat uilǵaǵnaanik ilaitchuanik qaunaksritlalatıñ.

¹⁷ Qaukhiich ańalatchiruat ukpiqtuanuruanik isrummatigiraksraurut akiliusriaqaqtuksraupiaǵlugich malǵuǵuǵlugu, suvaluk tamatkua quli-aqtuaqtuat suli ilisautriruat sakuukhutiñ. ¹⁸ Uvvatakkı Aǵaayyutim uqalı uqaqtut, “Savaktuam ańutim qanǵa qiliqsruǵumiñaitchiksi savanǵaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksranı piraksraǵipmigaa.” ¹⁹ Aǵvisiksraqsiuǵutinun naalaǵnisrunaǵnak qaukhiuruaq akitńaǵlugu kisianik ilisimaritigun malǵukkun naaǵaǵaa pińasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsartaqtuat iñiqtıǵutiqaǵumigitin takkuatni iñuich iluqaǵmiñ, tamatkuali atlat taluqsriǵumuut killiqihksraǵmikkun. ²¹ Sivuǵaani Aǵaayyutim suli Christ Jesus-ńum suli israǵulǵich piksartaǵaǵıkanı uvanǵa tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttıtıt. Isivǵiǵimik suli iluaksriñǵiǵimik kisumun sulıpayaaqni qıñiqtitchisunaǵnak. ²² Kisumik Atanǵuruam savaanun qilamiksruǵikun patıǵlugu argapnik inillairǵasrunaǵnak, unniñ killuqsautıñitñun piqasriqsuutisrunaǵnak, ipqihksran qaunagilugu.

²³ Tarakńaaglaan imiñhiñamik imiqasrunaǵnak aglaan iluvich ikayuliksranaun misruǵuqtullaalutin atniǵnaqtuiñǵuullapkun. ²⁴ Iñuich ilanǵa killuqsautıñich sagvirut aasriñ ilisimanaqhutiñ atannikkaǵaluaqnatıñ. Aglaan atlat killuqsautıñich aquagun sagviǵisirut. ²⁵ Taatnatuntuuq savaal-lautat sagvirut suli inǵitchaluanǵaǵmiñ sagvilutiñ iriqsimaanikkumiñaitchut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanuplutiñ savaktauruat isrummatigiraksraǵigaiç savagvisiñ piǵuǵlugich taluqquitiqallapiaǵlugich, kisumli iñuum Aǵaayyutim atqa suli uvagut ilisauttıtıt uqautingitçumigaa pigiiilıluǵu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik naǵǵuuqtaksraǵingitçaiç, takku ilinǵa aniqatigigaiç. Taatnasrunaǵatiñ savautraksraǵigaiç ihuatluglugu sakuugutiñ, takku piñnaktuat savaanatniñ ukpiqtuagigaiç piqpagiplugich. Uqautigilugich ilisauttıtıgillapiaǵumigitin tamatkua.

Tanıǵitçuat Ilisauttıtıt suli Iłumutuuruat Umialgutıt

³ Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttıtıqanıqpan, Atannapta Jesus Christ-ńum uqautaiñik ilumun suli ukpiǵvipsa ilisauttıtaiñik aǵaayyutiqammaaǵıǵikun malıǵurrutingitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inmiñik sumik ilisimanǵitmiuq. Taamna ikayuutaunǵitçuamik qapiqsıǵıǵikun suli uqavaaǵumakun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq sıqñakutraǵimik, avgumalıǵimik, atniiyumalıǵimik suli ilımasruǵimik killukun tikiutriraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsıǵıutraqummatinikhutiñ iñuñni isrummatinıç savallautanǵıqsuani ilumutuulıǵimik piqanǵıqhutiñ, ilinǵa isrummatigiliutiplugu aǵaayyutiqammaaǵıǵıq piññallaksautauplugu.

⁶ Iłumun aǵaayyutiqammaaǵıǵıhum iñuk piññaktillapiaǵaǵigaa apaıǵıgumıç pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitçugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitçugut. ⁸ Taatnaǵlugu atnuǵaaqauraqsıñǵupta suli niqıqaqsiñǵupta, apaıǵiraksraǵıgıvut. ⁹ Aglaan tamatkua umialǵusrisuktuat anıqusraaqtıtıt aasrii pisagıpkahutiñ nanıǵianıñun. Napıtıtıtıt iñuǵıaktuanun kinniqtutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunǵıvıñmun. ¹⁰ Uvvatakkı kimmutıqalıq manıñmik pigıitçuat qanutchıpayaurat kanıǵıgai. Iłanıç piqagıgrualıqamıñ tamarrumiñ ulapnaaraqtut ukpiqsriǵımiñ aasriñ inmiknun isrumaaqpautiksriuqhutiñ.

Iļisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iņugigaatin. Taatnatchiņiņ iluqaitņiņ piisimaagiņ. Nalaunņaruadiq, agaayyutiqammaagiļi, ukpiqsriļiq, piqpakrsriļiq, anuqsruļiq sulī aggaņaiļiq, taapkua sakuugutigilugich.

¹² Pisuqtilaaqni ukpiqsriļikun piqqautraģiņ, aasiļi iņuuļiģmik isruitchuamik piņņaktaaqagutin. Uvvatakku taavrumuņa iņuuļiģmun Agaayyutim tuļģgaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iņuich ukpiqsriļlapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iņuuļiģmik iluqaitņun qaitchiruq. Sulī Christ Jesus-ņum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautagaa. Iļiņik uvaņni iļisimarauruk, taatnaqhutin tiligikpiņ, ¹⁴ taivrumuņaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviģviksraņan uvluanun tilliņ tupigilugu, ipqisillugu sulī patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagviļha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Aņalatim, kisimi umialgich Umialgat sulī atangich Atangāt kamaņaqhuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiņaitchuaq, Ilaa qaumami iņuuļiņam tikitchumiņaisaņani iņuuruaq, iņuum qiņiņģaqsimaitchaa, iņuuļiņauluni qiņiņģaģumiņaitļuni. Agaayyutmun kamaņaan sulī saņņi isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alģaqsruģumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iņuuļiģmi kamaņaģniaqungillugich, taatnatchiņun suuranun piungillaaruanun tunņatqungillugich, aglaan Agaayyutmun iģuaqqutriģmigun qaitchirigikkap-tiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸ Tillisiqagļugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiqaqulugich, iģuaqqutriģmikun atlat piqasriqsuļiksraņat itqanairrutilugu. ¹⁹ Taatnaģumiņ suuraksraģmiknik iņmiknun tugvaigisirut, tunņaviksramiknik piigumiņaitchuamik, aasrii iļiņich piņņaktaaqatlalutiņ iņuuļiģmik iļumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsrirrutauruaq qaunagillau-taģumigiņ. Piisimaagutin uqaqakiģmiņ agaayyiaqtailaakun sulī uqaksraq-tuģmiņ isilģaiģikun. Iņuich iļaņisa uqaqaquat taatna isrummatigiraqtut iņmiknun isrumaturuāņuplutiņ, aglaan taatniingitchut. ²¹ Iņuich iļaņisa is-rumattun piņņaktaaginigaluaqģugu, aglaan taatnaģmiktigun ukpiqsriļiq tam-mairaģigaat. Agaayyutintuq iģuaqqutriģhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaña Paul. Uqqiraqtigigaaña Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tilirauruña quliaqtuağitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiağutikkaptigun piqasriutillaaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuña Timothy-mun, piqpagi-plugu iğñiğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqquutilisiñ ilunñugilutin suli qiñuirrusrimağutin.

Quyyatit suli Pitchuksağutit

³ Uvaña quyagiga Agaayyun savautrağikkağa qauğrimmağiutillautakun, sivulliatkaptuuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiplutin ataramik iniqsruħlamni unnuaqtuumaan. ⁴ Itqagiplugich qulvisin, qiñiğummiullapiağikpiñ atqunaq, uvañaptuuq imağaliksrannun quvianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruaq ukpiqsrisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkaña aanaruqquich Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Arguagingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiqalhiñ. ⁶ Taatnağlugu itqaaqtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun illiqiħlakun argamnik. ⁷ Uvvataku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisañan uvaptiknun iqsisaiğaatigut, aglaan sanñiksritchaatigut piqpakmutmiglu suli inñmun anjalalğuligmik.

⁸ Taatnağutin kanñuginagu ilisimaraulhiñ Atannaptigun, unniñ kanñuginaña uvaña Ilaan isiqtaña, aglaan nagliksaalhiñaanulutin piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqatitchiħhagun ilipnik. ⁹ Ilaan anniqsuğaatigut suli tuğlugaatigut inñmiñun iñugisrukħuta, pisigisruñaqnagu savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli ihuaqquutni. Sivuaniihma ihuaqquutianiñniğaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilitçuğipkağaatigut taavrumiña ihuaqquutmik tumigiplugu sagviħha Anniqsuqtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa sanñia tuquħhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviğaa iñuuliglu tuquyumiñaiğiglu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkagigaaña uqautigiquplugu tusraayugaallautaq, uqqiraqtauluna suli ilisautrauluna. ¹² Taatnağlugu tamanna piqutigiplugu uvaña nagliksautiqaqtuña tamatkuniña. Aglaan kanñugingitchiga, nalungitlugu kisumun tunñahiga, suli uvaña nalupqigingitchiga Ilaan qaunaksriħksraña savaamnik taivrumuñaağlaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpiqquutaigñiaqnagich ilumutuuruat uqalħich ilisauttutitka ilipnun atriraksriuğlughich, payañaiğvigilugu ukpiqsriħiq suli piqpaktaq pigiağutikkaqput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsirruraturuat ilipnun sanñigikkañagun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Iisimagiñ, iluqatin piqatipta Asia-miittuat malingiğaatña unniñ unitchaatña, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqquutigumigai tupiqatai Onesiphorus-ŋum, takku ikayugağigaaña iñugiaktuami. Ilaan kanñugisruñaqnagu ihiga isiqsivinmi. ¹⁷ Rome-mun tikipqauraqami pakkiutiniğaaña paqilğataħamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillañniağliuñ taivrumani uvluani atanniivium. Ilipsi ilisimallapiağiksi atqunaq ilaanun savautiħiga Ephesus-mi.

2

Christ Jesus-ŋum Anuyaktillautaña

¹ Ilvich, iğñiin, sanñivigumagiñ ihuaqquutaa Christ Jesus-ŋum. ² Uqalħich tusraakkatin uvañniñ uqautigi'apkich sivuğaatni iñugiaktuat ilisimarit

qaaniqsitchumigitin iñuñnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iglutuǵlugu nagliksaałhiñaanuhiksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ñum. ⁴ Anuyakti anuyaktauhigmiñi illakkattaagusrimmataitchuq iñuuniatigruagmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagaǵigaa qaukligikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraqti aqpaliutrahiǵmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuaq piññaqqaqtuksrauraqtuq nauruaniñ katitchiǵmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuǵisigaatin kanjisiħiksranatigun supayaat.

⁸ Itqaǵiun Jesus Christ anipchakkauruaq tuquǵmiñ, kanjigviquaqtuaq David-mik, quliaqtuaǵikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakku uqaqalłapkun tusraayugaallautamik nagliksaaqtitauruñ suli pituqakkauruñ liilaa savvaqlukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqałha piñailutaitchuq. ¹⁰ Taatnaqluñ iǵlutuǵiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaañ piqutigiplugich, ilinjittuuq aniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugiłlu isruitchuami kama-nautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruuq nipliun,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagut iǵlutuisuiñagupta
añalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piılaaǵiguptigu,
Ilaantuuq piılaaǵigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatriñgitchugutunniñ
Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
takku piılaaǵiyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti Ihuagikkauruaq

¹⁴ Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alǵaqsrułlapiaglugich Agaayyutim sivuǵaani anuyautiqaqungıllugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaungitchuq iñuñnun tusraaruanun, aglaan ukpiqputaigutauruqtuq. ¹⁵ Pisuqtılaaqni piññaaktaǵiniaglugu ihuagikkauhiq Agaayyutim qinñañani atrıluǵu savakti kanjusruutaitchuq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruaq uqałhanik Agaayyutim ilumutuulhan. ¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtalıat iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaalıksranatnun iñuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atriqaqtuq killigruamik nuñuuqtuaqlugu uviñga timim cancer-tun. Malǵuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrisaiqhutik, ukpiqputaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqałigmiñkun añitqıħiksraqput atuumaaniñniplugu. ¹⁹ Aglaan tunñaviksriugañ Agaayyutim ilumutuuruuq atlanjuqtangitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanguruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqaǵumi Atanguruamun piginiłuni killuliqisruıqsuksrauruq.” ²⁰ Tupiq añiruaq piqaǵaqtuq puggutanik utkusriññik atlakaagiiñik. İlanich piılanuraqtut manıñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsaamiñ, atlat suli qiruñmiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuǵmiaqaqamiñ kisanik aasriñ akiññiqsrat ataramik atuqlugich ilañich suaqluqaǵvigiugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuǵmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriñ qaukian atutlalugu, itqanaıǵusrimaaglugu atuħksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaułhum kimmutai qimaummiugaqtaksraǵigitin, aglaan piññaaktaǵiniaglugu nalaunñaruaiq, ukpiqsriħiq, piqpaktaq suli qinuiññaq,

tapiġuġutin tamatkununa ilmun tuqġuġaqtuanun Agaayyutmun ikayuqupluti. ²³ Aglaan uqaksraqtutiqasrunaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. Iġisimagiñ taatnatchim isruqagaġilha uqaallatragimik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunġitchuq. Ilaa iluaqutrirusrauruq iluqaitñik, nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵ agganaiġluni nalġuqsruiyumi iglugirimiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigviqatitçhiksrananun ilitçuqsriġluti ilumutuuruamik. ²⁶ Aasrii qaugrimmatinitqiniasut kanjicsiaqatçhikun, annagutin nigatchiananiñ Tuunġaum, tigugaluakkani tupigitqupluni.

3

Uvlut Aqulliich

¹ Aglaan kanjicsisriun una. Aqulliġni uvluni sakiqnaġtit iliniasut. ² Inuich ilitlukkisirut inmiknuħhiñaq, pisugruaġutinigutin, uqavilġutin, arguanasriġluti, uqagnaġluligutin, tupiktaġutin anayuqaamiknik, quyyataġutin, ukpiqsrisaġutin, ³ iluaqutrisaġutin, ilunġukkutaġutin, saglutusriluti, tatamnaqsiluti, suli iqsiñaqsiluti, ilinisa nakuuruq uumigiliutilugu, ⁴ ilinich ataaguutitaugugutin, isrumamikni sivutmuusruusriġluti, suunasrugiliutillapiaġutin, quviasrunniallitlugutin agaayyutiqaħksramikniñ, ⁵ ukpiġusriq qinġnautigilhiñagnialiglugu, aglaan ayaksimapmillaan ilumutuuruq. Taatnatchiñiñ inunniñ piisimaagumuutin. ⁶ Taatnatchich ilanich siñiqsraħġmiktigun payariraqtut piyaruanik aġnanik pigililapiaqtuanik suli igliġutikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmutiligun. ⁷ Taatnatchich aġnat ilinñiuraġniallagmin ataramik ilitçuqsrianitlaiqsuat ilumutuuhġmik. ⁸ Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu akilliġiutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua inuich akilliupmiut ilumutuuruamun, isrummatinich pigilipluti, ukpiqsriñqualihuti Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuugumiñaitchut, takku kisupayaam kanjicsimaiħhat qinġisigaat, ipçuñnaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Iġisauttutit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliġuakkaġigini ilisauttutiga, qanusriuġiga, suli piyummatiga inuuligmi. Tuvraġniakkaġigini ukpiqsriħġiga, anuqsruħġiga, piqpaktaġa, suli iglutuħġiga, ¹¹ piyuaqsiuħġiga, suli nagliksaaqsiuħġiga ukpiqsriħħapkun. Iġisimaanikkiñ iluqaan atuummiruq uvañnun Antioch-mi, Iconium-milu, suli Lystra-mi, tatamnaqsipġlugu nagliksaaqsiuħġig iglutukkaġa. Aglaan tamatkunakna iluqaitniñ Atanguruam annautikkaġigaana. ¹² Inuich agaayyutikuaguktuapayaat Christ Jesus-mi piqatauluti piyuaqsiugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat pinnaqtit pigilimugutin kinnitniħikun atlanik, suli kinniluti inmiknun. ¹⁴ Aglaan ilvich ilisauttusriaġianikkan ilumutuuruq payanaġlugu sivutmuutigumigini. Iġisimagiñ kisuniñ ilisauttusriaġihagun, ¹⁵ suli ilisauttusriaġimahatigun ilaalugruuħiqniñaglaan Agaayyutim uqalhi. Tamatkua kanjicsipchahhiñaugaatin anniqsuqtiħġmun ukpiqsriħikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakk uqalipayaaq Agaayyutim Makpiġaanani ittuq ilaan aniġniliutaagun, suli anniqsuutauruq ilisautriruni, iniqtiġiruni, nalġuqsruiruni, suli alġaqsruiruni nalaunjaruħksramun, ¹⁷ inuġli agaayyutikuagtuq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4

¹ Tiligikpiñ sivuġaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniirusrauram inupayaanik inukuuruanik unniñ tuqunjaruanik, suli piqutigiplugu aggitçhiksranalu anayuuqautaalu: ² tililapiaġikpiñ quliaqtuaġitquplugu

tusraayugaallataq, uqaġiniapiaġlugu piviksranagun naagaqaa piviksraitmatun inġaan, ilitchuġipkaġniutigilugu, alġaqsruutigilugu, pitchuksaagutigilugu, suli anuqsruġipayaakun ilisauttutigilugu. ³ Uvvatakkun piviksraq tikiomagisiruq iñuich naalaġnisunġihiksranat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igliġutluliġutin inġin pisuġimikkun, katitchiñialġutin ilisautriksraġmiknik tusraasrukkañhiñagmiktigun. ⁴ Ilinich naalaġnitlukummataġutin Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalagulitluġlugich utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵ Ilvilliasriiñ qauġrimmaagiksursaurutin qanusripayaami irviqanġaqpich, iglutuġlugu nagliksaaqsiuġiq, quliaqtuagilugu tusraayugaallataq, suli tanġilugu savaaksrapayaanġa savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqutauġiksraġa Agaayyutmik piqusriġluñġa. Aullaġiksraġa marrumakñġa iñuulġimñ tikiummiruq. ⁷ Atripluġu aqpalitraqtinunġitchiruaq, uvañaptuuq iñuulhamni ukpiqsriġiq Agaayyutikun pigituñhiñagigga. ⁸ Pakma akiññaktaksraġma niaquġutiksranġan nalaunġaruulhum taqqigaanġa, Agaayyutim nalaunġaruam Atanġum qaisanġa uvañnun taivrumani uvlumi, uvañnuñhiñangitchuaq aglaan iluqaitñun agġitqihiksranġanik inuġruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakkun Demas-ġum marrumiñġa nunamik kimmutiqatlulihuni unitchaanġa. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ġum nayuġaanġa. Tuvaaqatigiyumiġiñ Mark ikayuqtiksraġa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuġigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu agġiaqsiyuvich saagaġumiġiñ quppiġaagga unisaġa Troas-mi Carpus-mun, makpiġaatlu suvaluk qisinñiñ piġiugat aglaktuġvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtim atqunaq navianniutitkaanġa. Atanġum utiqtitichivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵ Ilvittuuq qaunakku tiqagumuutin ilaagun, takku iħuaksriñġillapiaħikun akilliliqsuġai uqauttutivut. ¹⁶ Sivuġanġutiqaalhamni Rome-ġum anjalataiñun tapqitchunġa, iluqatin unitchaatġa. Agaayyutimtuq akitñautailanġiaġligich taipchua. ¹⁷ Aglaan Atanġum nayuqunġa sayyiqsuġaanġa uqautigianitlasripluġu inuñaiġlugu iluqatin Jew-ġunġitchuat tusraarakranġat. Uvañ annautikkaurunġa tuqqutauviksraġaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanġuruam annautiniagaanġa iluqaaniñ pigiitchuamiñ, annautilunġa pakmaniittuamun anġayuqautmiñun. Nangauñ illi ilaanun qanġavak isruilaaamun. Amen!

Aqulliich Ilammiuġutit

¹⁹ Tuyuqtunġa iħuaqqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiñun Onesiphorus-ġum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuiñtaqtuq, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniġñaliqman. ²¹ Agġiluagñiuraġumuutin ukiuġraguqtitnagu. Eubulus-ġum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaanġaġaatin, atlallu aniqatiut.

²² Atanġuruamtuq piqasriqsuġlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuq iħuaqutilisi.

Paul-um Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua agqiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraqtigiplugu Jesus Christ-um. Agaayyutim piksraqtaagigaana ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttutiqağlugich ilumutuungagun ukpiğusripta, ² tunnaviaqtuakun niğiuqaqalikun isruit chuamik iñuukigmik. Agaayyutim saglutlait chuam akiqsruğniğaatigut taavrumina iñuukigmik sivuani aullağniñhan piviksraurum. ³ Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagvigaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraquqłuna savaaksritchaana, uvañasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuna ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriğkun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqutikun qiñuiñniqsimaagumigaatin.

Titus-um Savaana Crete-mi

⁵ Uvaña unitchikpiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat qaukiksrañitñik nunaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶ qaukiksraqtaanuruuq patchisaitchuksrauruq, anun atautchimik ilaqatiqağuni, suli qitunğai ukpiqsriñulutiñ uqautausruñaqatiñ pitchiğiillugich tupiktañlikun. ⁷ Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaanani anjalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuğmigausruñaqani, uumitchaktangiguni unniñ imiliğaqtausruñaqani, qinnaktasruñaqani unniñ killukun piqağugruasruñaqani. ⁸ Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqaksriñuluni nakuuruamik, inmiñun anjalalğuluni, nalaunñaluni, ipqilluni, suli alğaqsrutmik tuvrairuanuluni. ⁹ Uqaqtiksraqtaam payanairvigiraksraqigaa uqauttutini ukpiğiraksrauruq suli iviqtisrimaaqtuaq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaagilugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qiñiqtılugisiyaa tanigiliqutaat akilliiruat uqağimun.

¹⁰ Uvvatakku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiñ atlanik nipiqağimikkun kinniqtikun, suvaluk taapkua ilisautriruat iñuk nalunaitñutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹ Ilisauttutaat nutqaqtitaksraqipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich anayuaağiich ilisautriğmikkun ilisauttutiginğilaaksraqmiknik killukun piqağugruaqhutiñ. ¹² Crete-tagmiut ilañat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tagmiurguuq ataramik sagluturuanuniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, suli iqiasruuplutiñ niğitłaturauñuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iħuaiksrañatnun ilvich iñiqtigumigitin ipiksilugu, ilinilli sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, ¹⁴ itlungigutiñ Jew-ñuruat unipchaalianitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuukigmik. ¹⁵ Supayaaq ipqitchuq iñuñni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñgitchuani, takku ilinisa isrummatinich suli qauğrimmaagiutillautanich qaayugnaqsianiksimaaplutiñ. ¹⁶ Ilinich ilitchuqsrimanigaluaqhutiñ Agaayyutmik, aglaan iñuuniaħhata piilaagigaa, ilinich uumiktanikhutiñ, tupiktaiqhutiñ, iñiqtaqağumiñaiqhutiñ nakuuruamik.

2

1 Aglaan ilvich ilisauttutigiraksragigiñ ilisauttutiksraq ilumutuurautigun uqahiqtigun. 2 Uqautilugich utuqqanaaaguqtuat anjutit qaugrimmaağiqulugich, isrumaugalgulutin, ilinjitnik anjalalgusritqulugich. Ilumutuğugutin ukpiqsrihiğmikkun, piqpaktağmikkun, sulı iglutuilğusrihiğmiktigun. 3 Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaaguqtuat ađnat ukpiqtuam irrusrianik piqaqulugich, sagluturuanjutqunğıllugich, naagaqaa tigutarriutitqunğıllugich taanğamun, ilisautritqulugich nakuuruakun, 4 atriraksrallautagugutin nutautluktuanun ađnanun piqpaksrihiğsranatigun ilaqatiumiknik sulı qitungağmiknik, 5 inmiknun anjalalgusriłutin ipqihikun sulı ilaqatausruqsilutin kiñuniğmi, tupiqsritlasriłutin anjutiumiknik. Agaayyutimli uqalħa iñuich suunıllagınğıtchumigaat. 6 Taatnatuntuuq pitchuksaağlugich nukatpiat anjalallautaliksranatnun inmiknik. 7 Ilvıllı supayaatigun atriraksrallautagugutin savaallautakun. Ilumutuğullapiagutin sulı piyummatiqagutin ilisautrihiqni. 8 Uqautriłutin nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akilliıiqsuqtitin kanjusrutlasriługich, pigiitchuakun nipiksriıllutin uvaptigun. 9 Uqautilugich savaktaağruich tupiksritqulugich anayyuqağmiknik sulı quyalııugich sukupayaaq. Ilinich kiumakıqsuksraunğıtchut 10 unniıñ tiglıktuğviraksragınğıtchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksragigaat nakuuııqtin sulı qanutitanaihiqtin kamagikkauhiğsrananun ilisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun surağalıpayaağmikni.

11 Uvvatakkı Agaayyutim ihuaqputaa ilisimanaqsıruq iñupayaat anniqsulıksranatnun. 12 Taavrumuuna ihuaqputmigun Agaayyutim ilisautigaatigut agaayyutailaakuaqunğıtluta sulı nunakuadhımm kimmutaaguaqunğıtluta, iñuutqupluta uvaptiknik anjalalgusriłuta, nalaunjaluta, agaayyutiqaguta pakma uumani nunami, 13 taqqıllaptikni quvianaqtuamun uvluanun niğıuğagıkkapta, kamanautaa kamanuqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtiptıta Jesus Christ-ınum sagviqpan. 14 Ilaa qaitchuaq inmiñik piqutigıpluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiñ sulı pigıagutitqupluta inmiñıhiñıaq, ipqıguta, piyummatinıguta nakuuruakun. 15 Tamatkua ilisauttutıgiyumıgıtın, atuğlugich anjalatchiñiqni, pitchuksaağıiqni sulı alğaqsrıłhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniıñ piinıllagıpkasruñaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuğialiksranı

1 Itqaaqtuutilugich iñuğıkkatin malıgutchihiğsranatigun anjalatinik sulı qaukhiğnik, tupiksrihiğkun ilinjitnik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaaq. 2 Uqautilugich pigıilakun uqautiksritqunğıllugich, aglaan qıñıuyusrimaağlugich, ilauraaqnağlugich, sulı ataramik agganairrutrihiğkun irrutriqulugich iñupayaanik. 3 Uvvaptuuqtakku qaanıkkaptikni kinnıqıpluta, tupıktaitłuta, nalaunıaisımarugut, savaksıqsımaplugu kimıksrihiğ quvianağıkkanıgıun killuum qanusripayaatigun, iñuuniaqhuta uumıktakun sulı sıqıñaktakun uumıkkutıpluta avatmun. 4 Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtiptıta agıiqami piqpaksrihiğmigun sulı ihuaqputrihiğmigun annıqsuğaatıgıt. 5 Uvagut savaaqallautalaptıguunğıtchuaq aglaan ilaan naglıksrihiğmigun anıtqıksıtkaatıgıt salummakkaukapta imıgmik aasrııñ İpqıitchuakun İrrutçıkun qaitçıpluta nutaamik iñuuhıgmik. 6 Uvvatakkı Agaayyutim aglıplıgu qaitçıgaatıgıt İpqıitçuamik İrrutçımik, uumuuna Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptıgıun, 7 taavrumuuna ihuaqputaagun uvagut nalaunıasrıpkahuta Agaayyutmi, sulı piñıñaktaagııluğı isrıitçuaq iñuuhıq niğıuğagıkkapıt.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaᅇa ataramik uqaqugikpiᅇ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iᅇuilli ukpiqsriruat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqaqtiliksraᅇagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunᅇarut sulii ikayuutiksraurut iᅇuᅇni. ⁹ Aglaan piisi-maaᅇvigilugu isilᅇaiᅇkun uqaksraqtuᅇiq, immakᅇaqtatigun atiqᅇtigun kanᅇiuᅇiq, aivvatraᅇiq, sulii akimaniutraᅇiᅇmiᅇ maliguksratigun qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunᅇitchut unniᅇᅇ pitᅇluktuaᅇunᅇitchut. ¹⁰ Malᅇuᅇuᅇlugluunniᅇᅇ alᅇaqsruutiqaᅇumigiᅇᅇ iᅇᅇuk akatchiruaq avgumaᅇiᅇmik ilamiᅇᅇi, suqutigitqisruᅇaᅇnagu malinᅇuᅇutillanᅇitpan. ¹¹ Uvvatakku ilisimaᅇiᅇᅇᅇ taatnasriᅇ iᅇᅇuk iᅇuaqsruutaunᅇitchuᅇ sulii killuqsautaiᅇᅇ kanᅇiqsimapkaᅇaᅇiᅇgaat nalaunᅇiᅇhagun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹² Qakugu tuyuᅇiyupku Artemas naagaᅇaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiᅇaᅇumigiᅇma Nikopolis-mun, takku sivuniqaᅇtuᅇa ukiisukᅇuᅇa tarani. ¹³ Ikayuᅇniallapiᅇaᅇumiikkiᅇᅇ Zenas, maligutaksraliqirilu sulii Apollos aullaᅇniᅇhakni iglauᅇiksraᅇmiknun, sulii supayaamik inuᅇaiyallapiᅇaᅇlugik. ¹⁴ Ilisautilugich iᅇuᅇgikkavut piviqaqᅇitᅇiᅇiksraᅇatigun savaallautamik, aasiᅇᅇ piᅇaᅇtᅇitᅇiᅇlutinᅇ atlat inuᅇgikkaniᅇᅇᅇᅇ iᅇaᅇsruktuasruᅇaᅇatinᅇ.

¹⁵ Iluᅇaᅇᅇinᅇ piᅇasriᅇsuᅇtᅇima nayaᅇᅇᅇaᅇatin. Nayaᅇᅇᅇaᅇqmigivut ukpiᅇtu-aᅇatiuvut. Agaayyutim iᅇuaᅇqutaan iluᅇasriᅇᅇ nayuᅇumigaasriᅇ.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruaŋa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphiamunlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu anuyyiuqtauqatiptiknun, ukpiqtuanuruanunlu katisruuruanun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanġuruamlu Jesus Christ-ŋum ihuaqquitiqpaglisi tutqiutiqaqtil-lusilu.

Philemon-ŋum Piqpaksriħalu Ukpiqsriħalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqagiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqpaksrisilaapnik iluqaitnik Agaayyutim iħuiħik suli ukpiqsrisilaapnik Atanigikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiħiqput ilipsitni ukpiqsriuranuruani piġuqtuksrauruq ilitchuġitlasriħusri ikayuutipayaaniq pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqħunalu piqpakkutiħapku, atakkii ilisimagiga quviatchaħiħi iluqaitnik Agaayyutim iħuiħik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inigvigillagukkikpiħ sumik piraksrapnik tiliħiħiaugaluaqhutin, aniqatigiplitun Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriħagun tilisunġitchikpiħ, aglaan uvaŋa anayuqaaqtuami, isiqtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inigvigisrukkikpiħ. ¹⁰ Tarra iniqsruġikpiħ piġiplugu Onesimus iġniġiliutikkaġa ukpiqsriħiqman Christ-mik qiliqsimaħamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimħa ikayuutaunġitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtuġuqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuġisraaqsigiga. Akuqtullaħniaġumagiħ irrusriħiġutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluagiga uvaŋni illugu. Savautinayaġaana iniksraġaluapni qiliqsimaħamni piqutigiplugu tusraayugaagiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiħaipiaqtuŋa apiqsruħakkaluqaqnak. Nakuurualiġiħi piyummatigillapiaglugu nunuripkasruħaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaġniqsuq ilipniħ, ilipnun utitlas-ripluni iħiġlugu. ¹⁶ Uvakhaniħaglaan savaktaagruħiħiaunġiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitħlukuq savaktaagruħmiħ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsiruq aniqatigiliutipluni uvaŋnun aglaan pitħukħuguunniħ ilip-nun, takku Agaayyutim piġiliutipmiġaa iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupħa piqatnaagipiagħuŋa, paġlayumagiħ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitku-tiksriħiqpan suurapnik taimani qimakami suli niġġiuqsrumaqaqpatin aki-illiutiyumagiħ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akiliġniħiaġikpiħ. Itqaaqtuunġitchikpiħ qanutun niġġiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallaħniaħa pisigilugu Ataniq, quviatchak-saġluŋa aniqatigipluna Atanġuruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqigiħiħitħuq tupiksrisuħiħi ilisimagaluħaŋa savaaqatħuħiaħiħ iniqsruaġikkamniħ. ²² Aasriipsuuq niġiugaqaqtuŋa qiniħlasilġiħimnik ilipsitnik iniqsruħapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyagumuutin iniksramnik.

ħammiuġutit

²³ Epaphras-*num* tigutaan^uqatigikka^gma pisigiplugu Christ Jesus tuyu^gaa^tin nayaan^gmiⁿik. ²⁴ Mark-*num*lu, Aristarchus-*num*lu, Demas-*num*lu, Luke-*num*lu savaqatiuma tuyuq^miga^tin nayaanⁿanik. ²⁵ Uvvatuq i^huaq^qutrisaan Atannapta Jesus Christ-*num* irvigiliⁿ irrusiqsi.

Tuyuun Hebrew-ᵞuruanun

Agaayyutim Uqalᵞa Uqaqtigiplugu Igñiñi

¹ Inilᵞaanimma Agaayyun uqaqtuᵞ sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun akulaiqᵞugu atlakaagiiᵞugich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaaᵞigut Igñiᵞmigun, nalunaiqsagᵞmigun paitchaktaaᵞugiplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiᵞnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiñiᵞnaitchuᵞ. Aglaanpakma kamanaun qausaiñaqtuᵞ Igñiᵞuruakun Agaayyutillapiatun itluni. Igñiᵞuruam tigummiugaᵞaa supayaaᵞ uqahᵞmigun saᵞᵞiqaqtuatigun. Piiᵞanikamigich iñuich killuqsautaat, aqvinniᵞsuᵞ taliᵞpi-anun kamanaᵞniᵞsram pakmani.

Iᵞñiq Kamanatluktuᵞ Isaguliᵞmiñ

⁴ Taatnaᵞhuni kamanatluksipluni israᵞuliᵞniñ Agaayyutim atchigñiᵞaa kamanatluktuamik atigᵞmik ilinᵞisa atinᵞitñiñ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ israᵞulᵞich nipliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Igñiᵞigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ iᵞñiᵞiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*
Naagasuli itnaqsimaitchuᵞ israᵞuliᵞmun,

“Aapaugisiruᵞa ilaanun aasrii uvaᵞa Igñiᵞilugu.” *2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13*

⁶ Aasriipsuuᵞ, tuyuᵞiyasripmagu Igñiᵞuruuᵞ aᵞalatiqatini iñuᵞnun marrumani nunami nipliᵞniᵞsuᵞ, itna,

“Iluᵞatinᵞ Agaayyutim israᵞulᵞiᵞ purvigilitruᵞ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai israᵞulᵞich, itna,

“Israᵞulᵞich anuᵞiᵞuᵞtinnigai,
savaktiniasriiñ ikualaruᵞaᵞuᵞtitlugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Igñiᵞuruamun uqaqtuᵞ,

“Agaayyuun, aᵞalatchiraugisirutin taimuᵞa.

Aᵞalatkisigiñ aᵞaayuᵞautiñ nalaunᵞaᵞikun.

⁹ Quviagigiñ nalaunᵞaruᵞiq aasrii uumigiᵞplugu nalaunᵞaitchuᵞaiᵞ.

Taatnaᵞhuni Atanᵞum, Agaayyutvich, piksraᵞtaᵞiᵞaatin qaitchiᵞiplutin pitlukuamik kamakkuᵞmigu quvianamigu tamatkunakᵞapayaaᵞ piqatipniñ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuᵞ ilaagun,

“Ataniiᵞ, aullaᵞniisaᵞaᵞaᵞataᵞiᵞmi iñiᵞiñ nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piungiᵞñiaqtut, aglaan ilvich itchaᵞataqtutin.

Iluᵞatinᵞ tamatkua utuᵞqᵞaᵞuᵞniaqtut
aasriiñ atnuᵞaaluktun suungiᵞutinᵞ.

¹² Uligaatun imuniᵞitin

aasrii simmiᵞutinᵞ atnuᵞaaluktun.

Aglaan ilvich atanᵞuᵞumiñaitchutin

suli ukiutin isrukᵞitchumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israᵞulᵞich uqautrillaksimaitchuᵞ itna,

“Aqvittin taliᵞpinᵞa tuᵞaani aᵞalatchiqasiutilutinaasrii uvamnik

akiillᵞlapiᵞniaᵞhatnunaglaan iluᵞaitᵞnik uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israᵞulᵞich savaktaulᵞhiñiaqtut irrusriᵞplutinᵞ. Tiliraurut ikayuᵞuplugich tamatkua annautrauniaᵞtuanik.

2

Kamanaqtuaq Anniqsugiaq

¹ Qiñigikput Igñiguruam kamanatluha isragulinñiñ. Taatnağuta piñiqipiaqtuksraurugut qaunatqiağiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivağtağumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqalıpayaaq isragulgich uqautigikkañat payañaitchuanuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguiruaq maligutaksramik tupiksriñgitlunilu nalliusriaqagisiruq anasriñjuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuğuta annañniaqpisa anasriñjuqsagviksaptikniñ suksrağingitchuptigu anniqsugiaq? Atangum Jesus uqautigiqqaagaa taamna anniqsugiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaatuat uqalıgmik qaaniqsitkaat nalupqinaiqługu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkağniğai atlakaagisigun quviqnaqhutin savaatigun, suli Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuligmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagigñitichai isragulgich aňalatiksraulugich nunami tikitchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñulhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum igñiña?

⁷ Sivikitchuami kamanaitłuktitauraallakkaluaqlugu isragulinñiñ, niaquusriğniğai kamanautmik kamakktumiglu,

⁸ suli inillakkiñ aňalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalms 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk aňalatchirauplugu supayaamik, pakma qiñingitchikputsuli iñuum aňalatchitłapiaqtilaana supayaamik. ⁹ Aglaali qiñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitłullakługu isragulinñiñ.” Agaayyutim ihuaqqtumigun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqlugu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakktumiglu.

¹⁰ Agaayyutim aňalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaa kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiun igñi nagliksaalikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñigich qılanmun. Taamna igñiq aullağniirigugniğaa anniqsugiañatnun. ¹¹ Taamna ipqiqsitchiruaq iñunmik Agaayyutmun suli tamatkua ipqiqsitauroat iluqatin aapaqagñiqsut atautchiiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kannugingitchaa taiyuliksranaat ukpiqsirruat aniqatumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iñichugipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;
nangagisigikpiñ akunğatni ukpiqtuanuruat.”

Psalms 22:22

¹³ Itnaqhunisuli,

“Tunñavigigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuna ililgaani Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqaqttut auqaqhutinlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqqtulasriñiğaa tuqupkaitlaruaq iñunmik, taamna tuunğaa. ¹⁵ Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutaanuruat iñuuniqtutilaagmikni iqsilhatigun tuqułgmik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaaluutigingitchai isragulgich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviağikkañi Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksrauruq aniqatiunusun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruñuplunilu agaayuliqsiqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum tuqułgmigun piğniğai iñuich killuqsautinich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus

ilaaptuuq nagliksooqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulguniġai tamatkua ukpiqsriuat uuktuaqsiupmata ilaatun.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksraġigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpaauruq ukpigikkaqput payaṇaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagiriminiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupigmik kamakkusriaqatluktuq tupigmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautriñautagaaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriñautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaġigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauhñaquni. Moses nipliqsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq iġñiġupluni aṇalatchiruaq iluqaanik tupigmik. Iluqata ukpiqsriuari Agaayyutmik, uvagut tupiġigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiaġupta niġiugaqaġuptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiagvijaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq,
 “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,
⁸ siqquqsilaagñaqasigik isrummatigikkasri,
 taipchunatitun akilliliqsuiruatun Agaayyutmik
 uvlumi taivrumani suviksrailaami.
⁹ Aapaapsi uukuapiaġataġaatña arguaġipluña qiniġaluaqḡugich savaatka.
¹⁰ Taatnaqḡuña malġukipiani ukiuni uumitchautriruña taipchuniña
 iñuqatigiñik,
 aasriñ uqaqḡuña, ‘Pigisupayaakkañat killuuruq.
 Kañiqsimaitchaat ilitqusriga.’
¹¹ Tarra akiqsruqḡuña uvañnun uumitchaḡamni, itna,
 ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
 minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:7-11*
¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaġikkaña. Taatnamik qau-
 natqiaġiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriḡi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ
 pisigilugu killuqsaun ukpiqḡutaiḡiḡlu uummatipsitni. ¹³ Aglaan
 pitchuksaagutisritchi avatmun taiyuḡnaññaansuli “Uvluvañmik” suli
 tusraatlaññapsi Agaayyutim nipaani tupiksritlaññapsiḡu. Tupiksriñġitchupsi
 nalliqsi siqquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluqipkaḡuni. ¹⁴ Takku
 iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimaauragñaġupta ukpiqsriñhaptiktun
 aullaḡniñhaniañaglaan tuniqsimalutalu payaṇaiguta isruanunaglaan.
¹⁵ Itnaqsimaruq,
 “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa
 siqquqsilaagñaqasigik isrummatigikkasi
 taipchunatitun akilliliqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami.”
Psalm 95:7-8
¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akilliliqsuiqmata ilaanik?
 Aa, iluqatiñ taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkañi Egypt-miñ.
¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malġukipiani ukiuni? Aa,
 iluqatiñ taipchuanuniqsut killuqsaqtaqtuat tuquplutiññaasriñ suviksrailaami.

18 Agaayyun akiqsrugniqsuq inmiñun, “Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatinj taipchuanjurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. 19 Tarra ilitchugigikput ukpiqsriñgisilaanaj, taatnaqhutinjaasriiñ tikitchumiñaiññiqsut kinilirviksragmiknun, taavrumuñanunamun Agaayyutim akiqsruutigikkañanun ilinjitñun.

4

1 Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliqlikiñgitchuat taavrumuñanun minguiqsiagvinmun. 2 Takku inñuktitudun suviksrailaami inilgaallapiaq uvaguttuuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakñanata anniqsungiññigai, takku Agaayyun ukpigingitlugu. 3 Uvagut ukpiqsriñgisilaanaj, taatnaqhutinjaasriiñ tikitchumiñaiññiqsut kinilirviksragmiknun, taavrumuñanunamun Agaayyutim akiqsruutigikkañanun ilinjitñun.

“Akiqsruqtuñanun uvamnun uumitchaħħamni,

‘Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:11*

Itnañniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich inñigataħħaniñaglaanunam. 4 Aglausimaruq samma taavrumuñanun tallimat malguuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiagvigitqukkamnun minguiqsiagvigitqukkamnun.” 5 Tusraakaptitudun sivuanu itnalgitchuq, “Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.”

6 Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamuk isingitchut Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñgigimiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiagvianun ukpiqsriñgigimiktigun. 7 Agaayyun inillaitqiksuq atlamik uvlumik taiplugu “Uvluvanmik.” Inñugiaktuat ukiut pianikmata uqautigitqikka tumigiplugu David, uqahiqtigun tusraakaptitudun itna,

“Uvluvak tusraagupsiñanun Agaayyutim nipaa siqquqsilaagniaqasigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

8 Tarra Joshua-mtuuq inñui Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñgigimiktigun, Agaayyutim uqagigitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. 9 Taatnamik inñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvianun. 10 Atakkii kiñapayaaq isiqtuq Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutqaqmiuq savaagmiññiñ Agaayyun nutqaqmatun savaagmiññituuq. 11 Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraungitchugut atrilugich sivulliaavut suviksrailaami isingitchuat taavrumuñanun minguiqsiagvianun ukpiqqutailigimiktigun. 12 Uvatakku uqalħa Agaayyutim uumaruq sanñillaapiaqhuni. Qamuñaağatlaruq inñuum inñuusrianunlu irrusrianunlu sulii isivgiuqługu isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuq avatmulik avguiraqtuq saungiñnik sagviqługu patqa. 13 Sulii Agaayyutim sivuğaanu qanusripayauruq uumaruq iriqsimangitchuq, aglaan supayaaq sagviruq qinñiqnaqhuni irraknun ilaan isivgiuğiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamanaqtuq Agaayuliqsiqpak

14 Taatnamik, ki ukpigilakput payañaiğuta Jesus, Agaayyutim Iğñiñan, kamanaqtuq agaayuliqsiqpakpagikkaput. Ilaa apqusaananiñniqsuq qilaktigun sivuğaanun Agaayyutim. 15 Takku agaayuliqsiqpakput isumaaluqatautlaruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa aniqusaqsiupmiuq uvaptiktitudun supayaatigun, aglaan killuqsangitluni. 16 Taatnamik sivuğañiutisa ihuaqutriaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunğiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuktaqtuq ihuaqutriginiakkaqput ikayugnaqsirağigupta.

5

¹ Iļisimaħħapsisun Agaayyutim aglausimaruamiñ uqalħhaniñ, qaukļipayaanat agaayuliqsit piksraqtaanjurağniqsuq akungatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutinik tuniļļautinigliu killuqsautiņitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuħhiñaupluni iņmiñik iļisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni aggañairrutitlagai tamatkua killuqsaktuat pisağaluaqatiņ. ³ Iļumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniļļautinik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautiņitñun Israel-aagmiuņuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauliq kamakkutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaanñiñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq iņmigun; piksraqtaanjuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamağniaqsangitmiuq iņmiñik agaayuliqsiqpaņnun qaukļiguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu, “Iļvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñiğiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

⁶ Uqagipmigaaptuuq atlamiimma,

“Iļvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iļiļlugu, aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusriļluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquligmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluqsriļluniki Agaayyutmik. ⁸ Iğñiğugaluņjağmi nagliksaqtuq atriļlugich iñuich nagliksaqmatun. Taatna nagliksaqami iļiñniqsuq tupiksriļligmik.

⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruoq, aasriiñ anniqsuitļasiruoq iñuņnik taimuņa tupiksriruapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqļlugu agaayuliqsiqpaņmik Melchizedek-tun iļiļlugu.

Kiliktuitit Qapiqunğilluta

¹¹ Uqautiksraukkağaluaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kaņiqsipkautigiļiksraņa taamna ilipsitñun, takku tusraasrunğitchusri alapisaaqpaitļusri. ¹² Pakma iļisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan iļisautriqaqtuksraurusri suli iļisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun iļisauttutauruatigun Agaayyutim uqalħhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagņiqsusri niqipiātutlaitļusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik iļitchuğingitchasuli atlakaagņiksilaanajak nalaunņaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum iļisağuullapiaqtuam uqalħhanik Agaayyutim kaņiqsitļasisaiñagağigai sakiqnaqtuāt suli puttuoqsritļasriragigaa sum nalaunņatilaanņa killuqsautautilaanņalu.

6

¹ Taatnağuta uqautigingiğļavut sivulliich qağanaqtuāt iļisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Iļisautriñgiqsa sivulliuplutin iļisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanñiñ tuquļhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriļikun, ² suli iļisautriļluni paptaagiļigtigun suli inillailuni argaņnik iñuņnun, suli iļisautriļluni aņitqilħhatigun tuquņaruamik atanniļikunlu isuitchuakun. Taapkua iļisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta iļisauttutinun iñuguaniktuanun iñuņnun, ami Agaayyutim pisuļigikpaņ.

⁴ Iñuk ukpiqsriruağuaniktuaq kaņiqsipkakaņjanikami Agaayyutim qaumaņagun, uuktuaņjanikamiļu aatchuutauruamik qilaņmiñ, piqasriutianikamiļu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuaņjanikamiuņlu nakuuļħa uqalħhan Agaayyutim suli saņņiqalħa Agaayyutim aņalatchisaan, ⁶ tarra —taatnasiq ukpiqsriruağuaniktuaq taggivağumi maliguagaļuağmiñiñ

Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Igñiña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqulha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimeaqtuaq Christ-mik ikayuusiaqaqtuq nunatun qaunakkusiaqaqtuaton silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununa nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunqisitauroq nunatun nauriraqaqtuaton kakitlağnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsungitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisungitchugut itilaap-sitñik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunñaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillaapiasi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriqisi ilaanik. ¹¹ Suli kaviugigikput atausriullaalusri ikayuiñiapiaquplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinaiñiağiksi niğiugaqaiqisi. ¹² Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsriuanun akuqtuiruanun ukpiqsriħikun anuqsrukunlu Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiuñ Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuanik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiagñiağikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilğataqami anuqsrukun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. ¹⁶ Iñuittuq akiqsruğupmiut atuqlugu iñuum atqa kamanatluktuaq inmikniñ. Anigutauruam nalupqinaigagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaagutiksraq piqlugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukkaa tamatkununa akiqsrukkağmiñun atlanuğumiñaisilaana sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqługu atuqlugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunñavigigikput Agaayyun atuqamiuñ akiqsruutini nalupqinaiyautinilu, atakkii uqałha atlanñutlaitłuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiagaatigut tigummitqiağiquplugu niğiugaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niğiugağikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatłaitłunilu sanñiplunilu. Taamna niğiugaq kisaqsimaruaq qilañmi sivugaanillaapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiññiqsrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruna piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuaq atriplugu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsauplunilu kamanagñiqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunnigaa Abraham utiqtuuaq akiilqqaaqługich umialgich. Agaayyutiniğaa ikayuusriaqaquplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuğniğaa qulinuğutaanik utqutipayaakkağmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunñaruahum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniğach anayuqaak sivullianjllu unniñ sumi annisilaana tuqqutilaanalu. Atriginigaa Igñiña Agaayyutim agaayuliqsiusugaqhuni qanapak taimuna.

⁴ Isrummatigisriun qanutun kamañqtilaana taavruma anutim, unniikii Abraham-ñum sivulliağikkapta kamanautiqaqtuam aatchuğniğaa

qulinjuḡutaatnik utqutikkaḡmi. ⁵ Aasriili Abraham kinjuviaqaḡniqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqługu maligutaksraq Moses-ḡum aglaana Israel-aagmiupayaat qulinjuḡutikuruksrauniqsut taapkunuḡa Levi-tkuayaanun agaayuliqsiḡuqtuanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatinḡ Israel-aagmiupayaat qitunḡaḡigaluaqtitulatinḡ Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunḡiñḡaḡmi akuqtuiñiqsuq qulinjuḡutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqaqtuq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatluktuq iñunḡmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasriili Levi-tkuayaat akuqtuiragtut qulinjuḡutinik aasriiñ ilisimarugut tuqqutilaanatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinjuḡutinik, aasriiñ uqaḡimaitchuq tuqunilugu. ⁹ Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinjuviaqtuummaḡmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinjuḡutinik, ilaan qulinjuḡutikunigaa Melchizedek-mun atakkii sivullianḡan Abraham-ḡum taimmani taputiplugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliaḡmi Abraham-ḡum Melchizedek-ḡum paaqmaun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitñik aḡalatchiḡhatigun agaayuliqsit savautriḡhatnik Agaayyutmik. Uvva savaanḡat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiḡhiñaulapiagñiqpan naamasilugu, suvaata inuqsraḡniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik agḡiqsuksramik atrilugu Melchizedek kinjuviaḡingisaḡa Aaron-ḡum? ¹² Tarra Aaron-ḡum kinjuviaḡi agaayuliqsauruksraunḡiqsut, atakkii nutaaq agaayuliqsi agḡiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq aḡalatchiruaq savautriḡhanik nutaam agaayuliqsiqpaum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanunḡitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiḡ tunillaqtuḡvinḡmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kaniqalḡa Judah-miñ. Moses-ḡum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaaḡniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiḡunḡitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ḡum aglakkanḡatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiḡuqtuq sanḡiagun iñuulḡum simmiḡumiñaitchum. ¹⁷ Agaayyutim uqalḡan nipliutiginiḡaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qanapak taimuḡa
atriplugu Melchizedek.”

Psalm 110:4

¹⁸ Aasiili sivulliq tilliñ atuḡumiñaiqsuq takku sayaitḡuniḡ sumun ikayuutauyu-miñaitḡuniḡ. ¹⁹ Maligutaksram nalaunḡasripkaḡumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuamik niḡiuganiktugut nalaunḡasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qallilaagñiaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigñiḡaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiḡuqtut nalupqinaiyautailaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiḡuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atanḡuruam akiqsruutigigaa
isrummitqikkumiñaitḡuni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuḡa.”

Psalm 110:4

²² Taapkunuuna uqaiqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuam sivunniḡutim. ²³ Sulipsuuq, iluqatinḡ sivulliich agaayuliqsit nayuuti-tuiñatlaiñiqsut savaagmikni atakkii tuqulḡum piiqsittaḡigai. ²⁴ Aglaan

Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuaq taimuḡa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiagāigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun inḡmigun, ataramik iñuuruq iniqsruutripḡluni ilinḡitñik.

²⁶ Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuḡigikput ipqitchuaq taqsraq-taitchuaḡlu pigiirrutaitchuaḡlu piisimaaqtuaḡlu killuliqiriniñ, aasriñ kamañaqsiqpakkaupluni qilaḡmi. ²⁷ Inuḡingitchaa tunillaqtuḡiksrani uvlugāipman taipkunatitun qaukḡinḡisitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu inḡmiñ killuqsautmiknun suliasriñ Israel-aqatmiñ killuqsautinḡitñun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami tunillautigirug inḡmiñik atausriḡmiaḡlugu. ²⁸ Moses-ḡum maligutaksraḡagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukḡigūuurt. Aglaan taamna maligutaksraq inuqñaiqsuq Agaayyutim iḡñi agaayuliqsiqpaguqtitmauḡ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqpauḡisiruq taimuḡa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaḡa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutlukuamlu

¹ Tarra una uqautigikkaqput, naalaḡniḡlaksiuḡ, piqagtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpaḡmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaḡan kamañaqtuam Agaayyutim qilaḡmi. ² Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqinḡiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaḡmi], iñuum nappangisaḡani aglaan Atangum inḡmiñik nappakkaḡani. ³ Qaukḡipayaḡat agaayuliqsit qaitchisuuruksaurut aatchuutinik tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuuq aatchuutiqaqtuksauruq Agaayyutmun. ⁴ Uvvaami Jesus nunami itchugaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuranik aatchuutinik tunillautiniglu tuvraḡlugu maligutaksraq. ⁵ Agaayuliqsiqpaḡat savaaqagāqtut agaayyuvikpaḡmi nunami atrinḡuḡhiñaqtuami taḡḡaḡhiñauruamiḡu tuvraḡlugu agaayyuvikpapiaḡ qilaḡmiittuami. Moses nappaqsaaqsilḡataqmauḡ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniḡaa, “Qaunatiqiaḡigutin nappaḡumagiñ tupiq tuvraḡlugu iliktiḡutaa ilisauttusriaḡikkan iñḡimi.” ⁶ Aglaan pakma Christ-ḡum akuqtuḡaa kamanatlukuḡuq savautriḡiq atlaniñ agaayuliqsiniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ḡum akunniḡutauruam atausinḡuqtitkai Agaayyunlu iñuilla nakuutlukuḡakun sivunniugutikun. Taamna nakuutlukuḡuq sivunniugun tunḡavigigaa Agaayyutim tuniqsimahānun, tupiksriḡhanuḡilaḡ iñuich. ⁷ Uvvaami sivulliq sivunniugun patchisaiññiqaḡ, atlanik inuqñagāyaitchuq. ⁸ Agaayyutim quyagingiññiḡai iñugikkani aasriñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniugutiqaḡisiruḡa nutaamik
iñuiñun Israel-ḡum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinḡatun sivunniugutim
qaisaptun aapañitñun uvlumi taivrumani
tasirriutikapkich aullautityaḡḡugich Egypt-miñ.

Tupigingitmatruḡ sivunniugutiga taatnaḡḡugich suksraḡitka,
nipliḡsuq Ataniq.

¹⁰ Una sivunniugun inillaḡniḡigaa Israel-aḡḡmiupayaanun
taivrumani uvlumi, nipliḡsuq Ataniq,

Iḡisigigaa maligutaksraḡa iñuḡma isrummatinḡitñun aglaḡlugulu uum-
matinḡitñun,

atrilugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

Ilinḡisa kamagigisaḡatḡa kisima agaayyutauluḡa

aasriiñ ilinich iñuginiagitka.

¹¹ Taivrumanigu kiñaunniiñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, 'Iłitchuğiuñ Atanguruaq.'

Atakkii kisupayaam ilisimapiagisigaña kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.

¹² Takku ilunñugigisigitka tupigingitchaluaqtitluña.

Suli itqağitqikkumiñaiğitka killuqsautinich." *Jeremiah 31:31-34*

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuñ nutaaq sivunniugun tarra uqautiginigaa sivunniugutigruaq utuqqaliruanuplugu. Supayaaq atuğnağumiñaiqman utuqqalip!uni piigaaqtuq.

9

Nunamitñaqtauruağlu Qilañmitñaqtauruağlu Agaayumaagvik

¹ Aasriili sivulliq sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iñuillu savautriñksrañatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malğunñik iniaqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqağviquaqhuni niğgiviqaqhunilu ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiqaqhuniasrii ipqitchuanik inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqağniqsuq inimik ipqiññiqsrauruamik piqaqtuaq ikipkaiviliamik tiprağiksautinun pilaq kaviqsaamik maninmik suli ipqitchuanik suluutmik iluqani qaaligaaq kaviqsaamik maninmik. Iłuani ipqitchuan suluutim ilulik pilaq kaviqsaamik maninmik imalik Manna-mik suli ayauppiananik Aaron-ñum akutuqpalitlaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan israğullak tuglauqsimauraagñiğaaq Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malğunñik iniaqtuq. Uvlugağipman agaayuliqsit isigagñiqsut silalligmun inimun savautityaqlugu Agaayyun atumarağalhatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukiat agaayuliqsit isilhiñauragñiqsuq ilulligmun inimun aasriiñ atausriğmiaqlugu ukiugağipman saagaqhuni auñmik qaisaksrağmiñik killuqsautmiñun suli killuqsautaatnun Israel-aqatmi killuqsauqtat naluhigmiktigun. ⁸ Taavrumuuna Ipqitchuan Irrutchim kaniqsipkağaatigut apqun inimun ipqiññiqsrauruamun anmangisilaañanik uvaptiknun napaniqtitulañani silallium inim. ⁹ Taamna silalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaqlugich tunillaatit nalaunñasripkatlaitchaat iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ patchisailaaqtitkumiñaitchaat qauğrimmaagutillautañani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat analatchiñhiñaqtuq niqinigli imimigli suli igguutiksraqtuğvikaanik. Iñuich tupiksriuksrauniqsut tamatkunija qaañhiñakun atuqtaksranik inillañniañhanunaglaan nutaanjuruam nakuutluktuum sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsiqpagigaa sivunniugutim nutaanjuruam nakuutluktuum. Christ savautriraqtuq kamanatluktuumilu nakuutluktuumilu agaayyuvikpañmi nunakñaqtaungitchuami suli nappanğisañatni iñuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiññiqsrauruamun inimun saagasunaqani auñatnik niğrutit, aglaan isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriğmiaqlugu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuña. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayugñaqsiruaq killuliqiqigimigun. Ilaa ipqiqsitqigaqtuq agaayuliqsim siqillaatipmagu atuqlugu auñat niğrutit suli kulavauram ikipkaqtam agraña. ¹⁴ Tarra, nalupqinaitlullapiaqtuq auñanun Christ-ñum salummaqtılaaña qauğrimmaagutillautaptiknik savaañiñiñ

kanjǵruaqtam, atakkii tunillautigiruaq inmiñik killuutaitluni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriñhiñaaguqtugut Agaayyutmik iñuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniğutiguñiqsuq Agaayyutmiñu iñuñmiñu suli sanñiqaqtitlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ñum tasutlasigai iñuich tuquruksrauruaq piqutigiplugu tupiksriñğihat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutiguami. Tasuğniğai iñuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iñuuligmi isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaña atriqaqtuq sivunniugutmik iñuum aglagikkañanik iñuunñağmi. Tuquanikpan iñuich ilisimarautlaruksaurut tuqułhanik taavruma iñuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iñuum sivunniugutaani sanñiqutaitchuq iñuunñaan taavrumiña aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuqułhan aquagun sivunniuguta sanñinigaqtuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanñiqaqmiuq tuqułhatigułhiñaq niğrutit auñatigunlu. ¹⁹ Moses-ñum uqautiqqaagamigich iñuich tillisipayaat maligutaksram tiguniğai auñat nuğğaiç ilaplugu imiğmik suli kaviqsaaq ipnaim mitqualu hyssop-ñum akiguaniçlu, aasrii siqillaçlugich makpiğaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ nipliçhuni ilinittun, “Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaña ilipsittun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ñum siqillañniğaa auk ipqitchuamun inimun taputiplugich sut atuğuuruaq savautriñğimi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksrañaguahuni supayaaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriyumiñaitchuq killuutinik auk maqipkaçaluaqnagu.

Christ-ñum Tunillaqtułhan Piiğai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ñum ipqiçsaksraçirağniğaa siqillautiqałhagun auñmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilañmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tunillaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isinğitchuq ipqitchuamun inimun savaağikkañatnun iñuich, tuvrautaulhiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilañmun sivuğaallapiananun Agaayyutim akunniğutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukiata agaayuliçsit Israel-aagmiunuruaq isiğuuruq ipqinñiqsramun inimun ukiutaugagipman saagaahuni auñanik niğrutim. Aglaan Christ aatchuutigiłgataqtuksraunğitchuq inmiñik akulaiçlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksraugumi nagliksaatqigaqtuksraunayaqtuq iñiqtaulhaniñaçlaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviğniçsuq atausriçmiaçlugu piiçiaçlugu killuqsauñ tunillautigipluni inmiñik. ²⁷ Inupayaaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriiñ aquagun taavruma atannikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriçmiaçlugu piiçiaçlugich killuutinich inupayaat. Sagvitqikkisiruq tugliani, piiçiasruñaqnagu killuqsauñ aglaan annautityaçlugich utaqqiruaq ilaanik

10

¹ Maligutaksraña sivunniugutiguam tikkualhiñaçniçsuq naamasiruamun tunillaautaanun Christ-ñum, tağğaiçhiñaçlugich ilumutuuruam. Ukiuğagipman piqutigiplugich iñuich agaayuliçsit aatchuğuurut tunillautinik. Aglaan tamatkua tunillaautit killuutaigittaiçniçsut iñuñnik tunillaqtuqtuanik. ² Tunillaautit killuutaigittlakpata iñuich nutqautianikkayağaat tunillaqtuq inilçaanimma. Atakkii iñuich ukpiqtuanuruaq salummaçtinniqpata atausriçmiaçlugu itqaçitqikkayaitkaich killuutitiñ qauçrimmaagiutillauçgmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillaautauruaq itqaçtirrutauruqtut killuutitiñun

ukiugagipman. ⁴ Takku aunat nigrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik.

⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,
“[Agaayyutmaan,] Piqağukkumiñaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu
aglaan timiqaqtillugu uvamnik tunillautigitqulugu.

⁶ Ikipkaqlugich aatchuutit tunillautitlu killuutaigutiksrat
quyalisaungitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsun, ‘Agaayyutmaan,
aggiqsun, savaagityaqługu pisuñhiñ,
aglaksimalhatun makpigaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnağniqsuq, “Piqağukkumiñaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu,
ikipkaqlugich aatchuutit tunillautitlu killuutaigutiksrat quyalisaungitchut
ilipni,” inianugaluñaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq,

“Agaayyutmaan, aggiqsun, savaagityaqługu pisuñhiñ.” Taatnaqami Christ-
num suksraağniğaa sivulliq sivunniugun tunillautituummaisa aasrii inillakługu
nutaag sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-num tupiginiğaa Agaayyutim
pisuñha. Tunillautigikamiun timini pisigiplugich killuutit ipqiqsağaatigut
nalaunñapkaqhuta Agaayyutmi atausriğmiaqługu.

¹¹ Aasrii agayyuliqsipayaaq savautriraqtuq uvlugagipman qaitchipluni
atlanñutlailaanik tunillautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ
qaitchianikami atautchimik tunillautmik killuutinun, aquvittuq taliqpianun
Agaayyutim minguiqsiagiahuni savaagmiñiñ taimun, ¹³ taimakñaniñaglaan
utaqqipluni tarani uumigirini akiiliksranatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun
tunillautikun killuutaigñiğai taimun, tamatkua ipqiqsitauroat. ¹⁵ Taavruma
Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigñiğaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillañniagiga Israel-aagmiupayaanun
taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maligutaksrağa iñunma isrummatinñun
aglaglugulu uummatinñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna,
“Killuqsautinich nalaunñairrutinillu
itqağitqikkumiñaitmitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunillautiksrat pisig-
ilugich killuutit inuqnağumiñaiqsut.

Qallilaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiaqtugut isiksraptiknun
Agaayyutim sivuğanun, atakkii Jesus-num tunillautiginiğaa auni. ²⁰ Christ-
num anmautiniğaatigut nutauruamik apqutmik sivuğanun Agaayyutim.
Agaayuliqsiqpaktun qallilaaqtuun Agaayyutmun amunatchiananun
talukuyaam, uvaguttuq qallilaatlasipmigikput Agaayyun timaagun
Jesus-num aatchuutigikkanagun tuqupluni. ²¹ Suli kamañaqtuamik
agaayuliqsiqaqtugut Jesus-mik atanğuruamik Agaayyutim tupqani, amiami
ukpiqsriruanun. ²² Taatnağuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuğuglu
uumman nalupqisruutaillapiaglugu ukpiqsriiqput, atakkii Christ-num
siqillaqamisigut auñmiñik salummagai qağrimmaagiutillautavut killuqsautip-
tikniñ suli igguqhuta imigmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiağilakput
niğiugaq uqautigikkaqput qanuğliqaangiguta takku Agaayyun akiqsruiruaq
tuniqsimaruaq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu
piqqakutiksraptiknun savaallautaqaliksraptiknunlu. ²⁵ Katirağaqta
atautchimun qapiqtangiguta, atrisunagñagich ilanich iñuich katirağañaiqsuat.
Iitichugigiksi Atanğum aggitqinñialha. Taatnaqlugu pitchuksaagutiyumaugut
avatmun qapiqtangiguta ukpiqsriiptikni.

²⁶ Uvvaami kanjisiqqaagupta ilumutuuligmik aasriin killuqsaqtuiñagupta ukpiqsriñgiguta Christ-mik, piitchuq nigugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuuptiknun piiññaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniagupta nigugiraksragigikput iqsiñaqtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquiñiaqtuq uumiksruuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraqangitchumi Moses-ñum maligutaksrajanik, taamna iñuk tuquruksrauruq ilunñuktaiñaaqun ilisimariqalhiñaaqpan malgunnik unniin piñasrunik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraqangitchumi Igñinjanik Agaayyutim suksraqangitlunilu auñjanik Christ-ñum ipqiqsitigikkağmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriññuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanñatigaa Ipqitchuq Irrusriq ihuaqutriruq ilaanik. ³⁰ Iisimagikput kisuutilaanja nipliqsuam itna ipqitchuani makpigaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisağisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanguruam atannigisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiagataqtuq anasriññuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kanjisiqqaqapsi ilumutuuruamik ukpiqsruuanñuqhusri. Iglutuğniğiksi sakiqniuliq atqunallapiaq. ³³ Ilaatni pisaanñatigikkaurusri atniaqsiuplusriñu iñuich takkuatni, ilaatnisuli piqataulhiñaağuşhusriunniin tamatkunani taatna ayalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaaqatiqaguuusri isiqtauruanik ikayuqługich suli quviatchaugikhusri ivayaqtukkağaluaqapsi suurapsitñik, ilitchuğiplugu ilipsi suuraqaliksraqsi nakuutluktuani nuñuyumiñaitchuanik qilañmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairrutiqagitchi Ataniğmun. Kamanaqtuamik akiliusriaqagnaqtusri nikaitkupsu. ³⁶ Aglaan anuqsrutiaqtuksraurusri tupiksriñaağusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuaginiagiksi ilaan akiqsruutigikkañja. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuani makpigaani, “Pivikisuurami agğiqsağumaruaq agğigisiruq.

Piñatchiağumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunñasripkakkağa iñuugisiruq ukpiqsriñhagun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk
tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriñaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukkauniaqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpiqsriñhum

¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingigagigaa nigugagikkani. Nalupqigingigagigaa atuumaruksraq qiniğnaqsigaluaqnagu. ² Sivulliaut taimani iñuuniagagñiqsut taavrumuuna ukpiqsriñhikun. Taatnaqługich uqağillautakkaurut. ³ Ukpiqsriñhikun kanjisiqigikput Agaayyutim iñiqsitilaanjanunamam siqiniğmiglu uvlugianiglu uqağimigun. Taavrumuuna kanjisiqigikputtuq iñiqsitilaanjan sunik qiniğnaqtuanik sanñiagan iñuich ilitchuğingisanatnik isrummatigikkağmikkun. ⁴ Ukpiqsriñhikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutluktuamik tunillautmik Cainmiñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ñum tunillautaa uqağiplugu nalaunñatilaanjan. Abel tuqugaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriñhaniñ. ⁵ Ukpiqsriñhikun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakñja iñuuniakiğmiñ tuquruksraungitluni. Taatnaqługu iñuich paqingiñniğaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkağaluaqtitnagu uqağhum uqağutigigaa ilumutun quyalitñiktauniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriñgitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaguktuaq Agaayyutmik ukpiqsruuksrauruq itilaanjanik suli akiliutiqaqtilaanjanik

tamatkununa piliqillapiaqhutin pakaqaqtuanun inmiñik. ⁷ Ukpiqsriħikun Noah-m kiliktuusriaġigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiniġnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaliruz annautiksrañatnik qitunġami. Umiapqiliġmigun sagviqsinnigaa ukpiqsriñġiħat nunam iħui, aasriñ taavrumuuna patchisiqutinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriħa Agaayyutim akuqtuġniġaa nalaunñasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriħikun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuħuqmani. Aullaġniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraġmiñun paichaktaaksraut-mik, nalugaluañaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriħikun iglaañuruq nunami akiqsruutigikkañani Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaqpanni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niġiugaqaġniqsuq nunaqqiqpanmik payañaitchuanik nappaviħinmik, Agaayyutim inmiñik nappakkañanik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpiqsriħikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik sinjiauliksraġmiñun kiñuviaksramik. Iġñiruq aaquagaluñagmi, takku ukpiġiniġaa Agaayyun pitħaruñuplugu akiqsruqtuaq. ¹² Tarraasriñ atausriq añun Abraham tuqunaruatun inmiñi iligaluaqtuaq kiñuvianiñniqsuq iħugiakhutin uvluġiañisun qilaum suliqavianatun taġium siħaan kisitchuġnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iħuich iluqaġmiñ ukpiġigaa Agaayyun, aasriñ tuqurut akuqtuigaluaqatin akiqsruutauruamik. Aglaan qiniħuġich immasraaġruk sivuniġmi quviatchaktitaurut. Piħlaaġingitchaat avakñaqtautilaaqtin iglaañutilaaqtinlu marrumani nunami. ¹⁴ Iħupayaat uqaqamin iglaañutilaaġmiknik marrumani nunami nalupqinaigaa pakaqaliqtin kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iħuich taipkua isrumagisruuniġumitruñ taimña nuna unisaqtin utiħiħaġaluaġniqsut pisukkumiñ. ¹⁶ Aglaan ilinich kimmutiqaqtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilañmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaqqiq ilinithun, atakkii kannuġingitchaa Agaayyutiginiluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpiqsriħikun Abraham tunillautilaħiħaġniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuaqmani aachuutigigisipmañaan iġñitaluni, taamna akuqtuaġikkañaa Agaayyutim akiqsruutaagun. ¹⁸ Piħiħaġniqsuq ukpiġiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iġniġmigun itnaqhuni, "Isaac-kun kiñuviaqaġniaqtutin." ¹⁹ Ukpiġiniġaa Agaayyutmun anipkaġniaħksrañaa Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuaġitqikkaa Isaac iligaluaqtuaq tuqunaruatun liilaa. ²⁰ Ukpiqsriħikun Isaac-ñum piħusriaqaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaġisiħa akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpiqsriħikun Jacob tuquaqsikami piħusriaqaqtitmigik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ñum. Aasriñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi. ²² Ukpiqsriħikun Joseph-ñum uqautiginiġaa aullaħksrañat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaġiħksrañatigun sauniġmi.

²³ Ukpiqsriħikun Moses-ñum añayuqaakkiñ iriqsimaniġaaak piħasruni tatqiñi aniqqaaqman. Qiniħamitku piħiħaqaħa iyaalugruam iqsiñġitchuk umialgum tillisaiñik tuqqutquplugich añugaurat aniqammiurat. ²⁴ Ukpiqsriħikun Moses iħuguanikami taiguqunaiġniqsuq iħunñun iġniñanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagigaa añallaħuqataulħksrani iħuiñi Agaayyutim, atakkii quviagingiġniġaa iħuuniaħiq qaġanaqtuaq akisuruqaqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginiġaa nagliksaħksrañaa Christ-ñum kamanatlukħugu piqaħhaniñ akisuruapayaaniñ Egypt-ñum, takku ukpiħiaġniqsuq

Agaayyutmun akiligiñiañnipluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpiqsrihikun Moses-
num aullagviginigaa Egypt iqsigingitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq
ilipluni qiniqtuatun Agaayyutmik qiniñnaitchuamik. Taamna qiniqquraaq
siimasraagutiginigaa. ²⁸ Ukpiqsrihikun Moses-num inillanigaa nigiqpagvikaq
taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtitauhigmik. Ukpigigaa Agaayyun uqaqman
iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat aunaatnik siqillautiksranitnik tupqisa
talunitñun. Agaayyutim ilaksiatqungitchai piyaqquiraumun Israel-aagmiut
anayukliich. ²⁹ Ukpiqsrihikun Israel-aagmiut ikaagnigaat tagiuq atiqaqtuq
Red Sea-mik paliumaruakun nunakuaqmatun. Egypt-miut taatnatun
ikaaqsağaluagñiqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsrihikun Israel-aagmiut kaivraagnigaich katchini Jericho-m tallimat
malgunni uvluni. Taatnaqhutin katchich katagaalaniqsut. ³¹ Ukpiqsrihikun
Rahab akiisuk tukkuğinigaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni
piyaqqungitchuq piqatigilugich Jericho-gmiut ukpiqsriñgitchuat Agaayyut-
mik.

³² Sumiksulitai uqapsaagisivik? Pivikitchuq uqautigisağupkich Gideon,
Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu
Agaayyutim. ³³ Ukpiqsrihikun taipkua akimaraqtut umialinñiñ,
nalaunnarualiqiplutin, akuqtuiplutin aqiqsruutigikkañanik Agaayyutim,
umitlaplugich qaninich lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu ikualapiyaqtuaq ikniq,
annakhutin savikpakun tuqqutauhigmiñ, sayaitchuq sayaktusriplugich,
sapiğñaqsiplugich anuyahigmi akiilitlasiplugich anuyaktinich atlat nunat,

³⁵ unniñ ağnat akuqtuiplutin tuqunaruamiknik anitqiksitaupmata. Atlat iñuich
nanjititauñiqsut tuqułhiñaağuhutin ayaklugu annagviksraqtin, nigiyagaqhutin
anjitqiliksragmiknik nakuutlukuamun iñuuhigmun tuquanikkumin.

³⁶ Atlattuuq nagliksaaqmiñiqsut mitautigitchiuplutin ipiyaqtuqsiuplutinlu
qiliqğugillu isiqtaupkağlugich, ³⁷ uyağaniglu miluqtuqsiuplutin, uluaqtuqğugich
avikğugillu, uuktuqsiuplutin, tuqqutauplutin savikpakun, qipiplutin at-
nuğaaqhutin ipnaich aminitnik tuttułuraisalu, piilliuqhutin, ihuilliuqtitauplutin,
atniaqsiuplutin, ³⁸ qipiplutin suviksrailaami iñgiñi, iñuuniaqhutin sisini
nunamilu uyağalunmilu. Iñuiñ nunam naligingitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatin tamatkua ilisimariyaqtut nalupqinağutriruat ukpiqsrihigmiknik
uqağillautaqğugich. Aglaan nalliat akuqtuiniğitchuq iñuunnağmin Agaayyu-
tim aqiqsruutigikkañanik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlukuamik
uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tik-
iññaqaptigut anayyuqautaanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariyaqtuguttuuq avatanjutriruanik
uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağihñiñaagaat ukpiqsrihigput.
Aqpaliutraqtitun piiqğugu unaviqutağikkañani, ki, piigağlavut qilamipiaq
killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Atanigmik. Aqpaliutraqta
iglutuuhikun tikiññiañhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput
Jesus aullağniiraalu naamasriiraalu ukpiqsrihigputa, [atakkii tunnavigigaa
Agaayyun iluqnaqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuaq akiliusriaksrani
suksrağingitkaa kanjunaqtuaq tuquliq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq
Agaayyutim taliqpian tunaanun anjalatchiqataupluni. ³ Jesus iglutuipmiñiqsuq
qanusripayaanik akililiugutinitnik killuliqirit. Isummatigiraksrağigiksi
Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, mingugangitchumuusrii qapinasriagağigusri
maliguallapsitni Christ-mik.

⁴ Killuqsaun ayyauqtuḡaluagiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuaq tuquḡlapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknagiksi Agaayyutim pitchuksaagiḡha ilip-sitñun itna lilaa uqagipmatun qitungamun,

“Iḡñiin, suksragiñḡiḡñiaqnagu nalḡuqsruutaa Atangum unniñ qapinasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalḡuqsruḡagigai tamatkua piqpagikkani, suli annauksraqḡugich iñupayaat iḡñigiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iḡlutuqtaksragigiksi nalḡuqsruutaa Agaayyutim. Analattaḡigaasri iḡñigikkaḡmisun. Qanusriuva una iḡñiguruuq aapauruam anas-riñḡuqsatlaisaḡa?

⁸ Agaayyutim iḡñipayaaq ataramik iñukkuksaḡniḡaa taatnatun. Ilipsi nalḡuqsruqsimaitchupsi aapaiḡapsisun iḡlumutun iḡñigiliutipkaqsimaiññiqsusri ilaanun.

⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalḡuqsruḡaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrau-ruguttuuq Aapanatnik irrutchipsa pitḡuglugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruit chuamun iñuulḡmun.

¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalḡuqsruḡagigaaḡigut nalaunḡanasrugikamitruḡ. Aglaali Agaayyutim nalḡuqsruḡagigaaḡigut piñḡagviksraptiknun ipqiḡatigisrukḡhuta inḡmisun.

¹¹ Iluḡani nalḡuqsruun quvianaitchuuruq atniḡñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaḡuuruq qanuq nalḡuqsruun nakuutilaḡa Agaayyutim qitungaḡikkaḡiñun, tupiksriḡḡmiktigun iñuguqtut atuitḡasiruat nalaunḡaruamik suli iñuuniaqtuat qiñuiññakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviḡasriruat argasri suli sayaitchuat niusri; qapinasiñasri. ¹³ Qaiqsisigin apqutiksraḡat isigapsi. Aasriili sayaitḡutin ukpiqsiruat pisrulḡuitchuatun puukaḡumiñaitchut atniḡutin, aglaan mami-titaulutin saḡḡisitqinñiaqtut.

Iḡisauttit suli Kiliktuutit

¹⁴ Qiñuiññaqautrisitchi iñupayaanun, iluḡnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuunianḡitchuam taatnatun qiñitḡasriyumiñaitchaa Ataniq.

¹⁵ Qaunatqiḡigitchi kiñauñniñ iñuk suliqutiksringiḡñiaqani iḡuaqutaanik Agaayyutim. Qaunaginḡitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiḡḡsitusri, atriplugu kaḡḡruuq maqupkairuq nauriamik.

¹⁶ Naagaunniñ iñuk atlatuḡtauviaḡtuq agaayyiaḡtaitḡuni Esau-tun inḡḡaanimma. Esau tuniriruq paitchaktaaksrautigaluḡmiñik aḡayukḡiḡmḡigun atautchimun niḡiḡḡmun. ¹⁷ Iḡisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ḡum piñiñaaḡuqamiḡ piñḡaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagaḡaluḡaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñḡaniḡniqsuq.

¹⁸ Iḡipsiasriñ, tikisimaitchusri iḡḡimun aksinñaitchuamun atriplugu iñḡiq atilik Sinai-mik. Israel-aḡmiut imani qiñiḡniḡaaḡ iñḡiq ikualaruuq ikniḡmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuḡḡḡullapiaḡhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalḡuḡtautim suli nipitullapiaḡtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitḡutin uqapsaaqtut nipimun uqautitqiḡunḡitḡutin.

²⁰ Agaayyutim tiliñḡai, “Niḡrutimunniñ aksikpagu iñḡiq miḡuḡtukkauniaḡtuq uyaḡanik.” Aglaan iñuich tatamiḡallaktut. ²¹ Iñḡim qiñiqsaḡha tatamnal-lapiaḡataḡtuq. Moses-unniñ uqagḡniqsuq, “Atqunallapiaḡ iqsitchakḡuḡa uuliksiruḡa.”

²² Aglaan tikiñḡaniktusri Agaayyutim nayuutilḡhanun tikitmatun iñḡimun atilḡmun Zion-mik, suli nunaaqḡiqpananun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuanun, suli israḡuliḡnun kisiñḡaḡumiñaitchuanun.

²³ Tikitchusri katiḡpagvianun aḡayukḡiḡplutin iḡñiñiñ Agaayyutim atinḡich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñupayaat irrusriḡitñunlu nalaunḡaruat iñuich tuḡuruat naamasripkakauplutin pakmani. ²⁴ Utlautipmiusri Jesus-mun akunniḡutauruamun aatchuḡtuamun

nutauruamik sivunniugutmik iñun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkañigaa auni sannigutami. Auna Abel-ñum tuqputauruaq uqautiqalhiñaqtuq akisautmik, aglaan auna Christ-ñum uqautiqaqtuq natqigutrihigmik.

²⁵ Naalagnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññiqsut anasriññuqsaqsiuhigmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayyutim anasriññutlullakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶ Inilgaan Agaayyutim iliqsraqtilhiñaagaa nuna uqaqami iñgimi atilijmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniaagiga nunalhiñaungitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuuq qilak.” ²⁷ Taavruma uqaqum “atausripsaami” nalupqinaillapiagaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtañgikkani atlanñuqtitkisiñiplugu. Aasriññ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸ Taatnaguta akuqtuñiaqtugut isruitchuamik kiñuniñgimik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim añaayuqautaani. Aasriññ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunaguta kamaksrihikun taluqsrihikunlu, ²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suungiiraqatun ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Algaqsruutit

¹ Piqqakutititchi ataramik aniqatigiillapsigun Christ-kun. ² Suksrañgitchuksraurusi tukkuññiñagimik takku ilanich iñuich tuyugmiaqañiqsut israñgulinñik nalunñaisa israñgulgutilaanitñik. ³ Itqumasrigik tamatkua isiqsiviniñmittuat isiqsiviniñmittatigipmatun ililugich, tamatkualu anallaqñuksuruat nagliksaatigipmatun timipni ililugich. ⁴ Katchuusrimañiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunñapsitñi. Ilaqatigiiksuaq katchuusrimañiqtik ipqisittaksrañgigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atanniñisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatu. ⁵ Kimmutiqatlusunñasri maninñmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruq, “Unitchumiñaitchikpiñ unniññ suksrañgumiñaitchikpiñ.” *Deuteronomy 31:6*

⁶ Taatnamik nalupqisrunñitluta niplihhiñaurugut, “Atanñuruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchuñña iñuum qanugaañunniññ.” *Psalms 118:6-7*

⁷ Itqumasrigik analatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqaqhanik Agaayyutim. Ukpigutiqañgitchi taipchunatitun iñuuniañgimikni sulisrummatigilugu qanuq tuquhat. ⁸ Jesus Christ atlanñutlaitchuq ikpaksrañglu, uvlupaglu, taimunñalu. ⁹ Iñunmun avallaktitnasri atlakaagisigun atlanaqtuñuñplutiñ ilisauttutiñisigun malinñiquplusri Agaayyutim ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriñipsitñi Agaayyutim ihuaqutaagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriñipsitñi maliktuiñagupsigik iñuuniaqutit tunillautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunillautitigun anniqsuutiginianñgitchaich iñuich iñuuniaqtuatu tamatkunuuna. ¹⁰ Uvaguuttuuq tunillautiqaqtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuquhagun Jesus-ñum piliusriaqatugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaaqtuatu ipqitchuami inimi maani nunami niñgigivigitlaitchaat tunillautigikkaqput. [Taamna itnautauruaq, tamatkua anniqsukkauniruat tupiksriñigmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] ¹¹ Ukiuñgagipman qaukiata agaayuliqsit qamunñautirañgiga aunaññat niñrutit ipqinñiqsramun inimun

tunillautigisaqługich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuqujaruat niğrutit timiñich ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtuğvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami silataani nunaqqim, tunillautigisaqamiuñ auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnağutaasriiñ ilaanukta silataaniittuamun nunaqqim, iglutuutiqağuta iñuich nağguqsruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niğiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qılanmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriñikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ñum savaağikkaña uvaptiknun, nanğaqsimaağlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriağiksaatitun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tunillaqtuutigiplugich. ¹⁶ Nakuurualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkununa inuqsraqtuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich aňalatigikkasri aňalatillusri ilinjitñun, atakkii kiggutiqaqtaksrağigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutiñ qaunaksrirut iñuuniakłapsitñik. Tupigigupsigiñ savaaqtiñ quviatchaugiutiginiağaat, aglaan sakiqniuqtitkupsigiñ piññautigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauğrimmaağiutillautaqatugut patchisaitchuamik iñuuniallautagukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañniaqtigut. ¹⁹ Suvaluk agaayutqugipsi utiqtitauiksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayutiq

²⁰ Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qiñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañaqsipluni munaqsriğtuqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sulı maqipkaqamiuñ auni nalupqinaigñigaa nutaaq isuksraitчуақ sivunniugutauruaq. Piquutigiplugu taamna Agaayyun aňitqiksitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuqujaruaniñ. ²¹ Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayuglisituq pitłasilusri pisuligikkañanik supayaakun. Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqağisigikput pakma qañapaglu. Amen.

Aqulliich İlammiuğutit

²² Aniqatiumaan, iniqsruağipsi naalağnitquplugich uqalitka pitchuk-saağutauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ İlisimatqugipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtavınmiñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qiñigiağisigipsi. ²⁴ Tuyuğivut nayaaññağmik iluqaisa aňalatigikkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua İtaly-miñ piruat tuyuqmigaasri ilammiuğutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluağlisi iluaqquutillautagmıgun.

James-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanġuruamlu. Tuyuqtuŋa nayaanŋaġmik iluqaitŋun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiġunlu Puqiunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiich uuktuagutit tikitpasi quviatchauġillapiagiitchi. ³ Iŋisimagiksi ukpiqsriġiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriġlaaġaġigaa. ⁴ Sivutmuulguġhum savaani pianikpagu ilipsi piġuqniaqtusri naamapmilusilu, susruksiunġiġusriġu. ⁵ Nalliġsi kanġiqsimaitkumi suvaata uuktuaqsiuti-laaġmiŋnik, ki, inġiġliun Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iŋupayaanun iġliġkuttutaitŋuni suli suakatautaitŋuniġu. ⁶⁻⁷ Taamna iŋuk inġiqsruġli arguaqquataiġlugu. Ilaa inġiqsruġumi aasiiŋ ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuqtuyumiŋaitchuq isumatulġmik atanġmiŋ. Iŋuk nalupqisuktuag atriqaqtuq aŋalatchiġsuatun taġiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iŋuk sivunnilġuitchuq tuniġsimaruunitchuq suraġaipayaagmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuŋitchuatlu

⁹ Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamaŋaqsiġkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuŋitchuaq quviasullapiagi Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriuŋitchuaq tunŋaviqaqtuaq umialgutmiŋun nauriatun ittuq: ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siġiŋġum pannaqġukkai ivgich. Nauriat katakhutin, qiŋiyunaġaluqtuat piunġiġaqtut. Taitŋatun umialik tuqul-liŋiaqtuq iŋuunŋuraġniallaġmi.

Uuktuaqsiuġli Anġisaaqsiuġli

¹² Quvianamiuruq iŋuk maliŋŋuġutranitchuaq uuktuaqsiukami atakkii payanaittuiŋaġumi akuqtuigiŋisuruq akiŋŋaktaksraġmiŋnik iŋuulġmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piġpagirimiŋun. ¹³ Kisupayaaq anġisaaqsiukami taavrumuuna uuktuaqsiuġkun patchisigiraksraġinitchaa Agaayyun itnaġuni, “Uvaŋa anġisaaqsiuruŋa Agaayyutmiŋ.” Agaayyutim killukuaqtaŋitchuam anġisaaqsiuġkun patchisigiraksraġinitchaa Agaayyun-unniiŋ anġisaaqsiukami maliŋŋuġutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq anġisaaqsiuraqtuq kaviuġuksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiŋun. ¹⁵ Tarra, iŋuum kimmutmi piġiitchuam killuliġisuupkaġaa, aasiiŋ ilaan killuqsautaan tikiutiġlugu tuqulġmun. Taatnaġhaiŋaq ittuq.

¹⁶ Kimun killukuaġutipkaqasi, aniqatiumaan piġpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiun anġisaaqsiuġgupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaaq pakmakŋaqturuq Agaayyutmiŋ. Ilaa simmiġsaġumiŋaitchuq taġġatun siġiŋiq nipipman. Agaayyun anġisaaqsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iŋuich simmiġaqtut payanakhutin. ¹⁸ Pisuġiġmigun Agaayyutim nutaagutitkaatigut uqalġkun ilumutuuruakun sivulliutqupluta akunġatni iŋiġtaġikkani, iluqnaughuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaġniruatu Tupiksriuatlu

¹⁹ Isummatigilugu una, piġpagiġlusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalaġniġksraġmiŋun uqaqpaniġksraġmiŋunlu qinnaktaŋiġksraġmiŋunlu. ²⁰ Atakkii iŋuk qinnaktaqami savakkumiŋaitchuq nalaunŋaruamik pisuġhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiagiġlu iluqaan nalaunŋaitchuq. Aglaan atchiġkun uqalġha Agaayyutim akuqtuġlugu inillakkaŋa uummatipsitŋun. Ilaan uqalġhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaalhiñaqasi Agaayyutim uqalhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaqasi ilipsitñik naalañniñhiñalikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalañniñhiñaqtuag Agaayyutim uqalhiñik aasiiñ tupiksriñitluni iñuktun taggaaqtuuraaqtuatun ittuq qiñiqtuaqhuni inmiñun. ²⁴ Qiñiqtuaqqaahuni inmiñun aullaqamiasiiñ piigugagigaa qanuq qiññaqaqtilaani. ²⁵ Agaayyutim uqalha nalaunjaruaq maligutaksrauruq. Tupiksriñitluni taavrumiña maligutaksramik patchisaigutauruq. Iñuum pakkiagituiñaqamiñ —piiguqtasunaqnaqu tusaakkani aglaan atuqlugu—taamna iñuk quviasukkisiruq suragapayaagmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugigumi anjalalguitñamiñ uqani ilaa sagluqsruutiruq inmiñik, ukpiqtuanñuanuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaa-tigut qanuq ukpiqsriñitluni iñuuniañiksraña ittuksrautilaanjanik, ikayuqlugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummaisala uilgagñaqtuummaisala, suli qaunagiluni inmiñik ilitqusiqañiksrañmiñiñ ukpiqsriñitluni.

2

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiglugich

¹ Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamañtuamalik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiglugich qiññañhiñatigun. ² Uvvaasiiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iñiñuk, ilaqataa inuqsriñitluniñiqsuq ilaqataasrii inuqsriñitluni. Taamnaguuq inuqsriñitluniñiqsuq atnugaallauqaqhuni qitiqligutiqaqmiñuk kaviqsaamik, taamnaliasiiñ inuqsriñitluniñiqsuq atnugaagiiñitluni. Taamna atnugaallaulik isiqniqpan katimapkagusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillauguglugu itnagañagiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiiñ inuqsriñitluniñiqsuq isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikagiiñ tavrani, naagaqaa talum sanigaani ayapigvionurañiñ.” ⁴ Taatnagupsi tavra atlakaagiksitañagisi iñuich isummatipsitñi naliqaglugich iñuich inmiguugutiqaqhusikii. ⁵ Naalañnisitchi, aniqatiumaan piqpaqnaqtuasii! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriñitluniñiqsuq ilaippauranik ilaippauranik agayyutitñaqtauruamik iñuñigimik, amii? Ilaan akiqsruutiginigaa tamatkununa piqpagirimiñun, amii? ⁶ Inuqsriñitluniñiqsuq ataramik suksrañitkaat inuqsriñitluniñiqsuq. Taatniittusi. Inuqsriñitluniñiqsuq ilaippauranik ilaippauranik, amii? Tamatkua tikiutipkaqtañagisi uqaqsittaagvionmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriñitluniñiqsuq Christ-ñum atqa uqautigirañagaaat pigiliplugu, amii?

⁸ Atugñigupkich Agaayyutim uqalhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnagupsi pillautagisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iñuñnik atlakaagiksillugich qiññañhiñatigun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiñ. ¹⁰ Kisupayaaq navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliñiqsuq, “Sayunayumiñaitchutin” nipliñiqsuq, “Iñuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayunaitkaluañuvich aglaan iñuaguvich navguiriguvich. ¹² Taatnamik iñuuniañitchi tuvrañlugu maligutaksraq patchisañitksrauruq ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutim atanniñsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniñsuqtilaaptiknik iñupayaanik ilaan anasriñitluniñiqsuq nagliktañitluni nagliktañitluni, aglaan nagliktañitluni nagliktañitluni. Agaayyutim nagliktañitluni nakuutlukkisiruq atanniñiksrañaniñ.

Ukpiñunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iñuk nipliñigumi ukpiqsriñitluniñiqsuq ilaippauranik ilaippauranik, amii? Taatnatchim ukpiqsriñitluniñiqsuq atanniñsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun

aniqatigiisigun atnugaaksrailliuqtuanik niqiksrailliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliasiiñ uqautillautagñiqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasunaqasi, nigillautagmilusi,” aatchuuraqmiñagillu inugikkañitñik—taatnasiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisiqalhiñaqtuni savaaqaqmiñanilu taamna ukpiqsrisaunillapiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriñiq suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipligäqtuq akikñaqtuipłuni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqagtutin aglaali uvaña savaaqaqtuña.” Kiikaa, ilitchugipkaña ukpiqsrisipnik savaaqatlaitchuanik aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisimnik savaaqaqtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpigiviuñ Agaayyutim atausiutilaaña? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuungaich ukpigipmigaat taamna — iqsilipaitłutiñ uulillagaluaqtut, aglaan anniqsunitmiut. ²⁰ Ilitchugiraksragigiñ kañiqsimaitchuatin, ukpiqsriñiq savaaqañitkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksağlakput sivulliağikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunñasipkakaña savaaqalħagun. Abraham-li qiniqtitkaa ukpiqsriñi inillakamiuñ iğniñi Isaac tunillağvinmun tuqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchigigiñ una: ukpiqsriñiglu savaaqaliglu tugliiutiruk. Abraham-ñum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaigñigaa ukpiqsriñiqapiaqtilaaña. ²³ Pakma ilitchugigikput uqalħan Agaayyutim ilumutuulħa nipliuttutaupman, “Abraham ukpigiplugu Agaayyun aasiili tupiksripman Agaayyutim nalaunñasipkağaa.” Taatnaqhuni taiyuutiqaqtuq Ilauraananiq Agaayyutim. ²⁴ Kañiqsigikput una, iñuk nalaunñasipkakkautilaaña Agaayyutmi ukpiqsriñi qiniqtitnamiuñ surağalipayaağmigun, ukpigutiqałhiñakuñitchuqaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ñum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunñasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra ilitchugigikput una, Iñuum ukpiqsriħa suuyumiñaitchuq savaaqaqtinisağumiuñ; ittuq tuqunaruatun irrusriq piinjanikman timimiñ.

3

Uqam Irrusia

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuasii ilisautrauniasunaqasi piviksraqağaluğupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauruani atannigisigaatigut pitługlugu atłaniñ. ² Iluqata kinniqiraqtugut atłakaagii kun. Iñuk kinniqirağañitñami surağalipayaağmigun taamna quyalitñiqtuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum aňalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvva ukua atrikusautit, Iñuum aňalarrutchiğumiuñ qunñich qaniñisigun taavruma aňalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiaqpaitsuli aňalatchiğaqut mikiruuramiñ aquutmiñ igliğvigisukkanagun aquttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaaqpauragaqtuq. Uvvasuliuna, Ikninuluuram iknaktittağigaa nuna napaaqtuqtuummaan. ⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutruruq isummatipayaanik pigiitčuanik iñuum pigikkañiñik uummatmiñi. Uqalipayapta pigiitčuat qilħuqtağagigaa piqatigiñiq akunğatni iñuich, tuunğaumkii taatnaqtitłuta. ⁷ Iñuich taimakñaaglaan nuyuiqsairaqtut atłakaagiiñik niğrutinik: aňnutiniglu tinmianiglu paamğuqtuaniglu tağium aňnutaiñiglu. ⁸ Aglaan iñupayaam aňalalğuitkaa uqani. Uqaq aňalatchuğnaitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitčuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyarağigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqłuutivut iñuuniaqatiuvut iñiqtañaruat Agaayyutim atrinatan. ¹⁰ Taavrumakña atautchimiñ

qaniġmiñ quyaġiq naagaqaa uqapiluhġiq aniraqtuq. Ilauraamaan, kisimi quyaġiq aniraġaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imiġiilaġlu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanġiagich nauriyumiñaitchut paunġanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpinġnik. Tarakġa ilitchuġigikput una, kisimi quyaġiq aniraġaqtuksrauruq qaniġmiñ.

Puqiun Pakmakġaqtauruq

¹³ Akunnapsitġi-samma piqaqpakiaq kaġiqsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik iñuġmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliuġ kaġiqsisiqaqtilaani suraġalipayaaġmigun iñuuniallautahġmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksriġġmik ilipsitġi killuqsriġġmiglu kamaġniaġġmiglu. Piqaġupsi taatnatchiġnik kamaġaġutiginagu kaġiqsimakiqsi atakkii taatnaġupsi akikġaqtuġiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuhġiq pakmakġaqtanuġichuq aglaan iñukmitġaqtauruq, agaayyutitġaqtanuġichuq, tuunġaġaqtauruq. ¹⁶ Ukpisriruut killuqqtupmata avatmun kamaġaġutigiplugulu isumatuhġiq, sanmisilġiq atlakaaġiisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuhġġmik pakmakġaqtamik piqaqtuq ipqitchuq, qiñuisaagunnaqmipġuniġlu, agġanaitmipġuniġlu, uqautisugnaqmiuq; ilunġuktaupmipġuni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagvigiplugu; tunġaviupluni ukpinġuaqtanuġitmiuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qiñuisitchiñiaqtuat ukpisriruuanik quviagigisivaat iñuuhġiq taatnasiq quyalisauruq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittaġmiknik.

4

Ilannaqalġ Nunam Iñuiġnik

¹ Suvaatakiaq qiniġaġivisi uqaalaplusilġu avatmun? Atakkii ataramik piñġanġiaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitġnik. Taatnaġupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisilġiq itchaġataġisiruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuiqsimanġitġapsi iñuaqtuġuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piñġaktaaqanġilġapsi uqaalapkaġaasi qiniqtitlusilġu. Naagauvva suqanġichusi atakkii inġisrunġitlusi Agaayyutmiñ. ³ Inġisruuraġniallapsi sumik akuqtu-illaitmisi killukun isumatiqaqhusikii. Suli akuqtuġumakkaqi inġisruġikun atuġniaġhiñaqġugu inġmiguuġniaġipsitġun. ⁴ Ukpisririit! Sayunaruqtitun, ilipsi iñuuniaġichusi tuvraġlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigilġhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kaġiqsimaaqpisiuġ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigilġġmik Agaayyutmun akillilġiutiraqtuq. ⁵ Isumavisi tanġilġlugich aglausimaruat inġilġaanima itna, "Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim iliñġaa uvaptiknun, taavruma siqġaġipluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun"? ⁶ Aglaan Agaayyutim iħuaqquataa kamanatluktuaq taavrumakġa siqġaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiġmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqagikġanani aglausimaruq,

"Agaayyutim akillilġisimagai tamatkua kamagiagutiruut inġmiknik, aglaan qaitchiraqtuq iħuaqquqmik tamatkuniġa atchiksuanik sivuġaġmiñ."

Proverbs 3:34

⁷ Taatnamik iluqnaugusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauġlugu tuunġaġ anġusaaqsiuġipsitġi qimakkumaugli ilipsitġiñ. ⁸ Qallilaaġusi Agaayyutmun ilaaptuuq ilipsitġun qallilaaġisipmiuq. Ukpisriruasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmipġugu iñuuniaġiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaullapiagusi. Ukpinġuaqtanuġaigitchi. ⁹ Iħuillġuġutigilugich iñuuniaġigikkasi, nunuuraġilugich qulvilusiunniñ. Quvianniuhġiqsi simmiqsillugu alianamun.

10 Itqagilugu, Agaayyutim nayuutilha nanipayaaq ittuaq. Agaayyutimli kamaqaqsiqkağumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuqinnirağaqitichiłikun Aniqatmik

11 Ilauraamaan, sanjurrutiñaigitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikñaqlugu aniqatni naipiqtuipłuniłu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriraqtuq akikñaqlugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkaniaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiiñ ilipsi, nagğuksriłłapsigun maligutaksramik atuirauñiqsaqhusi taavrumiña aglaan atanigūqtaqtusi. 12 Aglaan iñuich tupiksriuksraurur Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruq, sulı ilaa kisimi atanguruq sanñiqaqhuni anniqsuitłapluni naagaqaa piyaqquitłapluni. Kisuunasugivichmi atanigūqtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigaağnikun

13 Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukkisirugut. Tavrani ituallakkisirugut ukiumi tauqsigñiağuta maniññanñiagaqsilutaasiiñ.” 14 Ilisimanjtkaluagiksiunniñ uvlaakuksraq! Iñuuliqsi suuva? Ittuq puyulhiñatun. Sagvillakkaluagami mikiruurami apyuillagaqtuq. 15 Aglaan itnaqtuksrağaluagtasii, “Pisuñigikpaun Atangum iñuugisirugut aasiiñ savaaqsiluta sunik.” 16 Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisunjtpaitłusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. 17 Iñuum ilisimagaluaglugu atugaksrani nakuuruuq aasiiñ atunjitñamiun killuqsagtapiagtuq.

5

Kiliktuun Umialinjmun

1 Atañii, inuqsriunitchuasii! Alianniugitchi immakii ihuilliuğutiksirat tikitchağumarut ilipsitñun. 2 Umialgutisi suksraunğiqhutiñ piunğiqsut, qupilğut niğigaich atnuğaallausi. 3 Maniutisi kaviqsaa qatiqtaatlu qaliqtut. Taavruma qalhum ilitchuğipkağaa atuiñğiqsi umialgutipsitñik ikayuutiginjtlugich inuqsralliuqtuanun. Siqñatuakipsi suunğiqsinniaqmigaasi atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituiñaqtusi umialgutini isuanunaglaan iñuuniałipsi. 4 Akiliqsuuranjtmigisi savaktisi. Akiññaktaaksrañich niğiuğikkanjich ilinjitñun qaitłaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinjich akikñaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Sanñipayaaqtuamun tusaaragigai aasiiñ ikayuqlugich. 5 Inuqsriunitchuasii, nunami quviasuutigilhiñagisi umialgutisi, aliasunisaagusi inuqsriusunjaqasi. Iñuuniałipsitñi igliktuarusi quyaliplugu kisan kimmutigikkaqsi. Taatnałipsigun ilapsaağagigisi akikñautiksirat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunñich uqsraqsaqmata tuqqutchiłiksram uvluanun. 6 Suksraunğiqsusri iñuaqtuqmisi nalaunñaruamik iñunmik, aasiiñ ilaan akitñaqtunjmigaasi.

Anuqsrułıglu Agaayulıglu

7 Ilauraamaan, taatnamik anuqsrusilusi Agaayyutim Atanguruam agğiliksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kanjipsikağisigaasi: Kiñaliqaa asiagñiağukami utaqqirağigaa upingaallapiaq. Taimmaasiiñ siqinğum silamlu naupkaqmagich asiagñiagaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqiraqtuq nikasunaiqhuni. 8 Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu niğiuğaqsi, Atanguruam agğiliksraña qalliuraaqmipkaqlugu. 9 Ilauraamaan! Uqapiluuatinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsunjitchumagaasi. Atañii, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. 10 Ilauraamaan, ilisağitchi

sivuniksriqiriniñ qanuq iglutuifhatnik sakiqnamik iglutuitlasilusi anuqsrusilusilu. Ilinittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutin Agaayyutmun.

¹¹ Uqautigiragigivut iñuich quvianaqlugich iglutuiruat anuqsrusiplutin. Itqagilugu Job, iñuuniaqami tuniqsimaruq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivullipta qiniqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniafhatigun tuqlhatigunlu Agaayyutim ilunjuktaqaqtilaana naglikrsisilaanalu ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuna ilauramaan, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqagikkapsiksun atuqsuñ. Ataramik uqagusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqagupsi saglusunaqasi. Taatnanitkupsi Agaayyutim atannigisipiagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitni iluilliugumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuqli quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitni atnigñagumi tuqluili qauklnitnik ukpiqtuanuruat. Ilinisaasiñ iniqsruutilitruñ uqsruglugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atnigñaqtuq una iluaqsikkaugisiruq iniqsruqpata ukpiqsrilikun. Atangum iluaqsipkaqisigaa. Aasisuli taamna atnigñaqtuq killuqsautisi iniqsruutilusilu avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Inuk atuiruq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsruha savaaqatlapiatuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! Ilaaptuuq iñugaluq uvaptiktun aasiñ inuqsraqami iniqsruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Iniqsruqman Agaayyutmun sialuqunitlugu, sialunitchuq nunami ukiuni pinasuni avvagmik ilaplugich. ¹⁸ Aasiñ aquagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuqgukkaatigut.

¹⁹ Ilauraamaan, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuuhigmik aasiñ ukpiqsriruam ikayuqpaun tupiksritqitlasipkaqlugu Agaayyutmik, ²⁰ ilitchuqiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayuqumiun piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiqaluañhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuqaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuhigmik agaayyutitnaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiatuqanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaña Peter. Uqqiraqtigigaaña Jesus Christ-ñum. Aglaktuña uku-niña tuyuutini piksraqtaanñun Agaayyutim unutauplutiñ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ² piksraqtaanñun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsakkaniñun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugillu aunañun. Ihaqqutaa qinñiññanalu nausaiñaglik ilipsitni.

Iñuuruuq Niñiugaaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapananun Atannapta Jesus Christ. Iñunuktaqpaliñmigon anitqiksitkaatigut iñuuruamun niñiugamun anitqilhagun Jesus Christ tuquliñmiñ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniñ piungangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilañmi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri sanñiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriñiqsi anniqsugiamun sagviññaqtuamun aqulligmi pivinñmi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriñiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmañaan. Manik kaviqsaaq piungigaaqtuag uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriñiqsi akisuruanutluktuaq kaviqsaamiñ maninñmiñuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriñiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauhiñmigu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiniñsimaitchaluññaan piqpagigiksi. Pakmaunniñ qinñgitchaluaqlugu ukpiqigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpaauramik uqagilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusi aatchuusriañiaqtilaanapsitñik annautiksrañanik iñuutchipi, tanjutaununi ukpiqikkapsitñun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim ihaqqutrisaanik aatchuusriañigikkapsitñik pakaaqallapiaqmiut ilitchuginiaqlugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ñum taimani uqaqtitmatin nagliksaañksrañanik Christ-ñum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaañhan, ilinich ilitchugisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaanañanik. ¹² Agaayyutim ilitchugipkañigai savautriñgisilaanñat inñmiknik aglaan ilipsitñik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitñun taipchunuuna quliaqtuagikkañatigun tumigiplugu Ipqitchuag Irrusriq tuyuuruuq qilañmiñ; israñgulgitunniñ inuñrugipmigaat kanñiqsisuklugu tamanna.

Iñuuniañksraq Ipqilluni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauñrimmaagikkitchi niñiugusri ihaqqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitñun sagvigataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atrilugu tupiktauruuq ililgaag, atrinuniasruñaqasri pigiitchuanun kimmutiqaguullapsitñun iñuuniaqapsi nalunñapsi tusraayugaagiksuaamik. ¹⁵ Aglaan iñuuniañgitchi ipqillusri iñuuniañapsitñi atrilugu ilaa tuqñuqtigikkaqsi ipqitchuag killuqsautaitlunilu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqañhani aglausimaruq itna, "Ipqitchuksraurusri, takku uvaña ipqitchuanuruna." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iñunñik atlakaagiisitasuñaqnagich savaanñisigun. Iñuuniañgitchi taluqsriñikun ilaanik irvigiuraallañhani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkauiqsi tanñigilaaniñ iñuuniañhatñiñ sivulliapsi. Tasukkaunñgitchusri piungigaaqtuagun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniñ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunañun

Christ-ᵇum [tunillaqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsractaitchu-atunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanjuruuq iñigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligñi piviñi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpiğigiksi Agaayyutim anjpkairuaq ilaanik tuqułigmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niğiugaqapulusri lu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqsi tupiksriłikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqit chuaq Irrusriq piqpaksritlasriusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi piłiqillapiagusi [ipqit chuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitungağiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuungit chuaq piungigaktuakun aglaan piungigangit chuakun, ami uqalħagun Agaayyutim iñuuruakunlu isuklitlait chuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqalħa aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriaᵇatun ivgum.

Ivik pannaqlugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaqtuq.

²⁵ Aglaan uqalħa Atanguruam itkisuruq qanavak taimuᵇa.” *Isaiah 40:6-8*
Taamna uqalħiq tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkauruq ilipsitñun.

2

¹ Taatnaqlugu piiqsitaksrağigiksi iluqaan pigiiłiq, kinnitñiğlu, ukpiñjuaqtaunuglu, siqñahıglu, pigiit chuakun uqautiksrisuulıglu. ² Atriługu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqit luni uqalħanik, ilipsi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuagiksi Atanguruam nakuulħa.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaanjuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağamun ayakkaᵇatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkaᵇanun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atriñurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atuğumagaasri nappağumiun qiiğnait chuaq irrutchikun agaayyuvikpañi. Aasrii Agaayyutim ipqit chuatun agaayulıqsaisun tunillaqtutlaniaqtusri tunillautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqatunja akisuruamik uyağamik

qaukhiutquplugu tunᵇavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunᵇavigiyumiun ilaa

qapiqpaᵇayumiñait chuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriᵇuanun ilaa akisuruuᵇuruq, aglaan tamatkunuja ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppırit ayakkaᵇat,

taamna uyağak piit chuillaapiagaqtuq tuppırauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinniagai iñuich.

Taamna uyağak paallaktit chirağaktuq ilinıtñik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukkisaqtut tupiksriñgitlutin uqalħmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanjurusri,

agaayulıqsigiplusri umialgum, suli ipqit chuauplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanjurusri quliaqtuağitquplugich quviqnaqtuat savaañi Agaayyutim tuqluqtigikkapsi taaqtuamiñ quviqnaqtuamun qaumamiñun.

¹⁰ Ilaatniimma qaanıqsuami iñuingipiagaluakkaᵇasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuğiksi nagliktana.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaan, avakṛaṭtaulhiñāqtusri iglaañuplusriḷu matumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaquplusri timim pisugruaḡutaaniñ aṇuyaktuamiñ akilliliqsuḡugich iñuutchisi. ¹² Nalaunṇaruakun iñuuniagitchi akunḡatni ukpiqsriñḡitchuat. Ilaatni uqamaḡluutigigumisi pigiitchuakun savaktiḡuḡniḷusri, qiñiḡumagaich nakuuruat savaasi aasriñ kamak-sruḡlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniḡ kamakḡutiḡaḡusri iñupayaanik saṇḡiḡutiḡaḡtuanik, Rome-maḡmiut umialigigaluaḡpatruḡ ¹⁴ naagalu kavanaugaluaḡpata tillisiaḡaḡtuat ilaaniñ anasriñḡuqsauḡplugich savaaḡaḡtuat pigiitchuakun suli nanḡaḡuplugich tamatkua savaaḡaḡtuat nalaunṇaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuḡiḡigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutḡautitḡuplugu piñiḡiḡiḡhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniagitchi patchisaitchuatitun iñuktitun, aḡlaan atuḡnagu patchisaiḡiḡsi mattutiginiḡlugu pigiitchuamun, aḡlaan iñuuniagitchi savaktiḡisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiḡtuanḡuruaḡtisri, taluḡilugu Agaayyun, kamakḡutiḡaḡlugu umialik.

Urrakutaulḡa Christ-ḡum Nagliksaaḡhan

¹⁸ Savaktauruasrii, tupiksrisitchi atannapsitñik taluḡipiaḡlugich, kisiitñun tamatkunḡa iḡuatmun aṇalatipsitñun pisunḡaḡsri, aḡlaan-tuuḡ tamatkunḡa atanḡuturuanun. ¹⁹ Iñuk akuḡtuyunaḡtuḡ Agaayyutmi ḡaḡrimmaaḡiutillaḡtaḡmigun iḡlutuigumi naḡinnamik nalaunṇaitchualiqiḡitchaluaḡhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaaḡiirrutin ipiḡaḡtuḡsiuguvich kamakḡutmik piksraitḡutin Agaayyutmiñ iḡlutuḡaluaḡpkuunniñ naḡinnaḡ. Aḡlaan iḡlutuḡupku naḡinnaḡ anuḡsruḡikun nalaunṇarualiqiḡḡaḡpich, taamna akuḡtuyunaḡtuḡ Agaayyutmi. ²¹ Taavrumḡa ilipsi tuḡḡukkausri. Christ-tuuḡ nagliksaaḡtuḡ piḡutigiplusri. Unitḡhiruḡ tuvraaksrapisitñik maliglugich tuvliḡaḡniḡi.

²² “Ilaa killuḡsatlaitḡuḡ.

Kinnitñiḡniutmik uḡatlaitḡuḡ.”

Isaiah 53:9

²³ Uḡamaḡluutikkaukama uḡamaḡluutmik kiumakñiḡitchuḡ. Nagliksaaḡami aniḡsraaḡtuiñḡitchuḡ. Aḡlaan tunḡaviḡaḡtuḡ ilaanik atanniisuruamik nalaunṇaruakun.

²⁴ Ilaan akiyaḡigai killuutivut timimigun tuḡupluni sannigutami tuḡḡutḡ-pluta saḡḡianun killuḡsautim aasrii iñuutḡupluta nalaunṇaruakun. Ilaan ipiḡaḡtuḡḡniḡigun mamititaurusri.

²⁵ Ilipsi atriḡaḡtusri ipnaisun killukuaḡḡtuatun, aḡlaan pakma utiḡsi-marusri munaḡsrimun suli ḡaunaksraanun iñuutchipsi.

3

Iḡaḡtiḡiḡich

¹ Taatnatullapiaḡ nuliaḡurusrii kamaksrisitchi uipsitñik. Iḡaḡichaasiiñ ukpiqsriñḡitḡata uḡaḡiḡmik mumiksitauviaḡtut nuliamin iñuuniallautakḡatigun ² ilinisa qiñiḡumitruḡ ipqiññiḡiḡsi taluḡsriḡiḡsiḷu iñuuniakḡapsitñi. ³ Qiñiyunaḡsriḡsuḡasri ḡaalhiñakun, nutḡhiḡiḡapsigun naḡaḡaḡa kaviḡsaanik maninñik uyamitḡaliḡsukikun suli atnuḡaḡḡiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aḡlaan piññaqnaḡiḡsi ititchiun iriḡsimaḡtuakun ḡamuuna uummatipsigun, piunḡiḡanḡitchuakun piññaqnaḡutaanik irrutḡchim piisaanḡitchuanḡupluni qiñuiññaqḡhuniḷu. Taamna kamanallapiaḡhuni akisuruḡ qiñiḡhane Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuḡ taipḡhua ipḡitḡuat aḡnat ukpiqsriḡuat Agaayyutmik iñuuniisriḡaḡtut piññaqnaḡutiḡaḡhutin ḡamuuna kamigiḡplugich

uisiņ, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taipługu aņaayuqağmiñik. Iłipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqağupsi iqsitchangitchupsilu tupaņanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinuruasii iñuuniaqatigisigiņ nulasri kaņiqsimaugağlusri ağnat sayaktuitłuktuaņutilaņatnik aņutiniñ suli paitchaktaaqağatigiplugich iħuaqputaanik iñuulħum. Taatnağupsi piñailutaitkisiruq iniqsruiqsi.

Nagliksaaiq Piqutigiplugu Nalaunņaruaiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiņa, iluqasri atunim isrumaqağitchi, kaņiqsiquitiniurağusri avatmun, piqpakkuutilusri aniqatigiisun, ilunņukkuutilusri, iħuaqquutilusri lu atchiłikun. ⁹ Akisaqtuqnağich pigiitchuakun atniiummatmiglu naagaqaa uqamaqħuutmiglu uqamaqħuutrigikkasri, aglaali inijusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilisimalugu tuqłukkauħiqsi iniqsrutuaksrağiplugich, aasriiñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmuisri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaaņiñi,

“Iñuk piqpaksriruaq iñuulħimik
suli uvlillautagağtuuaq quviasrukhuni
qaunagiliuņ qaniğikkani uqaliksraņaniñ pigiitchuamik
suli qaqħuunni uqaliksraņakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savanğigli pigiitchuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliuņ qinuiññaq pigiliutiniapiagługu.

¹² Atakkii irrak Atanğuruam qaunaksriruk iñuņnik nalaunņaruamik,

suli siuttak naalağniruk iniqsrulħatnun,
aglaan kigiñanān Atanğuruam akilliliiqsimagai tamatkua
savaaqaqtuat pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriiñ kia atniagağisiñiipasri nakuuruanik savaaqağupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaağupsi pisigilugu nalaunņaruuaq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsirağalħat, unniñ iħuilliuğutiginagich tamatkua.

¹⁵ Kamagisriuņ Atanğuruuaq Christ uummatipsitñi, Ataniğikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqağiksraqsi iñuum apiqsruqpasri niğugakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangiłikun taluqsriłikunlu, ataramik patchisaisillugich qağrimmaagiuutillautasri.

Taimmali kisut uqamaqħuutigikpasri savaaqağniłusri pigiitchuamik, ilinich kanņutchaħiñağumuut ilitchuğilutiņ iñuuniallautakipsitñik Christ-kun.

¹⁷ Tarra iħuatłuktuq, Agaayyutim pisuħiğikpaun, nagliksaağutigigupsuņ savaaqağallataqsi uumakņa savaaqağmiñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuuq nagliksaaqmıuq. Ilaa tuqunaruq pisigiplugich killuqsautit atausriğmiaqługu, nalaunņaruuaq iñuk pisigiplugich nalaunņaitchuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqputağaluaqtuq aglaan irrusia iñuuruqsuli.

¹⁹ Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlaņniğaa irrutchich tigutaaqsiuvinmiittuat quliaqtuağiaqhuni tusraayugaagiksuamik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñgitchut Agaayyutmik inilğaanımma uvlunıñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkağmigun utaqqikamigich isrummitqiquplugich Noah umiaqpalipkaqługu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutiņ, annautikkaurut umiaqpaņmi uliqpakman. ²¹ Taamna atrinuruq paptaağutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaağutigun iñuk salummakkaunğitchuq puyanaņik timim, aglaan iñuk iniqsrutuq Agaayyutmun salummaquplugu qağrimmaagiuutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu aņitqilħa Jesus Christ-ņum, ²² qilaņmuktuaq aquppiłuni taliqpian tuņaani Agaayyutim. Israğulğilla saņņiqutiqaqtuatlu saņņiqaqtuatlu ataniğigaat ilaa.

4

Atlanjuqtuaq Iñuuniatiq

¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunnaruaq, isrumaqaqtuksraupmiusri Christ isrumapmatun itqanaillusri nagliksaaqutigiraksraukpan nalaunnaruaq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaaqumi timimigun nutqautipmigaa killuliqiliq. ² Taamna iñuk iñuuniangiqsuq pisuligruakun tuquniañigmiñunaglaan, aglaan pisuhagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanianiktuami iñuuniaqpaaniktusri pisuulhatitun ukpiqsriñgitchuat iñuuniaqapsi suvaallakun, pisugruagutikun, imilivaallakun, alias-rungiñiañikun, piqłuktakun taanñaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtukun. ⁴ Pakma ukpiqsriñgitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinñun qilhuqtaiñhatni, aasriñ uqamaqłuutigiaqsiplusi. ⁵ Aglaan ilinich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaagmiktigun ilaanun atanniñhiñaaqutuumun iñuuruaniglu tuqunaruani. ⁶ Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtuaqñiqsuq tusraayugaallautamik taipchunña tuquaniktuanun taimani ilinñi annautrautquplugittuq. Atannikkauyumiñaaqsiplugich iñupayaatuntuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaaqunigai irrutchiñmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Añalatchiñlautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qalliurallapiaqtuq. Taatnaqusri qauqrimmaagigitchi qaunataqiaqigusriñu aasriñ iniqsrutlasriñu. ⁸ Pitłuktaksraq una supayaamiñ, piñiqillapiagusri piqppakutisritchi avatmun, atakkii piqppaksriñhum maturaqigai iñugiallapiiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapiñuutailaakun. ¹⁰ Iñullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnaqusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautaglugich atlakaagiiñ aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqagli taavruma uqagikkañagun, sulii kiñapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrirtutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaña kamañun añalatchisiñu taimunña isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaatiq Ukpiqtuanupluni

¹² Piqpagikkamañ, tupañanasri ukpiqsriñiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuaqinagu niñiunailaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. ¹³ Aglaan quviatchaugigitchi piqasiutinilusi Christ-mun nagliksaahagun quviatchallapiagumuusri quyalusi kamañautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisanñatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ñum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamañautaan, nayugaatin. ¹⁵ Sumiunniiñ nalliysi nagliksaaqani iñuaqtuqtauluni, unniñ tigliñniaqtauluni, unniñ savvaqluktauluni, unniñ naipiqtuqtauluni iñuich sutilañatnik. ¹⁶ Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriñha Christ-mik kanñusruutigingilliñ, aglaan kamaksruqliñ Agaayyun ilisimanahigmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik. ¹⁷ Pakma atanniññhum aullaqniivksraña tikichuq, aasriñ Agaayyutim iñuñi atanniqsukkauqqaqtuksraurut. Tarra atanniqsuqqaqñiqpatigut, qanutchimik isruksraqagisivat tamatkua tupiksriñgitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunnaruaq iñuich annahksrañat qaganangiiñiñiñqpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatu killuliqiritlu?” *Proverbs 11:31*

¹⁹ Tarraasriñ tamatkua nagliksaaqtikkaaurat pisuhagun Agaayyutim nakuurualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraqigai iñuutichisñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

5

Munaqsranj Agaayyutim

¹ Pakma silgısuğniagıtka qaukhiuruat akunnapsitni, uvanaptuuq qaukhiupluna. Qıñıqsımagıga naglıksaaqman Christ aasrii quliaqtuagıplugu, piqatauyumaagıunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruamun.

² Qaunagilugich inugıkkani Agaayyutim, munaqsragıkkasri akunnapsitniittuat, [Agaayyutim atuqukkana ilipsitnun]. Nunurausrunajasri aglaan piyummatigipiagılu, piññanjasrunajasri aglaan savautiyumaapiagılu.

³ Atanguniagıvıgısrunajagıch Agaayyutim inugıkkani qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausıtchi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuıgısrı nıaqugutaanik kamanautim akiññaktaatun piungıgagumiñaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpıanurusri kamakkutiugagıtchi qaukhiuranik. İluqasri kamanagasrugısrıjasri savauttilusri atchiksuaıkun, atakkii

“Agaayyutim ayaksımaagai kamanagasrugıruat aglaan ikayuqsımaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksımaagıtchi ilipsitni ataatni sayakturuat argain Agaayyutim, ilaanli kamanagsıpkagumagaasri pivıksraq nalautıpan.

⁷ İgıllugu iluqaan isrumaalutıgıkkagsı ilaanun aasrii tutqıksıusri, takku ilaan qaunagıgısgaasri. ⁸ Qaugrımmaagıgıtchi qaunatqıagıgısrı. Uumıksrıksı Tuungaq ataramik ukpıgıtıqıstıchıñıaqtuq ilipsitnik, qalınuularuatun lion-tun kukiıkuatun sumunıqaa niqıksraqısuqhıni. ⁹ Taatnamik akıllııqsısuıun payanıagıvıgılu ukpıqsrııqısi, ilısalugu anıqatıusri nanıpayaaq naglıksaaıhattuuq ilıpsısun. ¹⁰ Aasrıñ naglıksaaqtuallaanıkkıpsı sıvıktıchuamı, Agaayyutim ihuaqutıpayaaqqtuam tuqluqtıgıkkapsı Christ İesus-kun isruıtıchuamun kamanautıgıkkagmıñun, naamasrıpkagıniagaasri, nalupqınaıgısrı ukpıqsrııpsıtıni, sayaktısrıusri sulı payanıagısrı. ¹¹ İlaanun illı kamanauñ sañılu qanıavak taimuna. Taatna.

İlammiugıtı

¹² Agılaktuna naıglıplugu İlvanus-kun isrummatıgıkkapkun tunıqsımaplunı anıqataulha. Pıtkıksaağukıpsı agılagıkkapkun uqautıusri Agaayyutim ihuaqutıgıllapıakhamik. İlısalugu taamna ihuaqqun tunıqsınavıgısuun. ¹³ Ukpıqtıanuruattuuq Babylon-mı ittuat pıksraqtaanuruat ilıpsısun, tuyuqmıgaasri nayaanıamı, sulı Mark-ınum ıgıñıgıpmatun itagma. ¹⁴ Pağlatısrıtı avatmun kunıgutmik ipqıtıchuakun pıqpakkıtılikun. Qıñıñıñıaq illı iluqapsıtıni ittuani Christ İesus-mı. [Taatanuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñuñnun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñgimik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichuñisaiñaqsiuñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iñuaqutuqagitchi atqunaq qinñiññamiglu.

Agaayyutim Tuqñuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiñkun tumigiplugu iñichuqsriñiptigun ilaanik tuqñuqtigikkaptiknik ilanñiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauligmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanigruaqtanñisigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ilaatun ililusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iñlatigisriun ukpiqsriñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiğlugu iñichuğimmaağiñgimik, ⁶ suli iñichuğimmaağiñiq tapiğlugu inñmun anjalalguñgimik, inñmun anjalalguñiq tapiğlugu anuqsruñgimik, anuqsruñiq tapiğlugu agaayyutiqammaağiñgimik, ⁷ suli agaayyutiqammaağiñiq tapiğlugu piqpakstriñgimik aniqatinik, suli piqpakstriñiq aniqatinik tapiğlugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigij nausaiñaqtusri taapkunuuna, imailaatun inğitchusri asriringitchuatunlu, aasriiñ iñichuqsrisaiñağñaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanğiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlailuni. Puuyucmigaa salummakkautilaani killuqsautigruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaan, sakuugitchi pisuqtilaagñusri tuqñukkauiqsi piksraqtaañuñiqsiñu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağagumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik paglatmik isigupsi isruitchuamun añaayuaqutaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqñuña itqautisrağatağipsi tamatkuniña, ilisimagaluagñisiunniñ payanaiğvigiplugulu Agaayyutim ilumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagñigiga iñuuniqtutilaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iñisimagiga timikuliksrağma tikitchaqtuurahha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqñu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagitka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶ Quliaqtuagutinğitchipsi unipchaalanñisigun iñuich iñichuğipkaisaqapta agğiññiñhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun sanñiqpauragñmigun. Uvagut qinñillapiaqsimagikput kamañaqtuaq qaummağinñiña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutipmagu kamañağniqsrauruam supayaaninñ nipliqhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğniğa quyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuaq qilañmiñ piqatigiplugu Jesus iñgimi taivruman iñu Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaagikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqirinñisa inñilğaanima. Pillautaqtusri naalağnitqiağikkupsigij

uqallich, takku uqalich kanjipsipkağasri aggitqinñiaqtilaanjanik Jesus-nım atriplugu nangum qaumapkaiha taaqtuaq ini qausrağatagnınanunaglaan uvlum suli nuilğatagnınanunaglaan uvlugıanjan uvlaam. ²⁰ Sivulliulugu ilitchugiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim inmiktuiñaq kanjipsipkağumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalhaniñ. ²¹ Atakkii iñuich sivuniksriqinğitchut sumiunniiñ pisuligmiktigun, aglaan Agaayyun uqagnıqsut iñunımgun aňalatkaqsimatiñ Ipqitchuam Irrutchim.

2

Iisautrit Tanjigılaakun

¹ Inilğaanımma tanjigılaakun sivuniksriqirit iñukpalligñıqsut akunğatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjigılaakun ilisautrit iñukpalligñıaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñaqtut nalunautchilutiñ tanjigılaanik ilisauttitinik suksraunğıutaayumiñaqtuanik, piilaagilugunniiñ Atanguruaq tuquruuq annautisukhugich. Aasrii pisigiplugu piilaaqalhat Atanıgmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugıallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiıllapiaqtuatigun kanınunaqhutiñ iñuuniahatigun, aasrii iñunun uqamaqluutigipkaaqsıluğı ilumutuuruuq pisigiplugich ilinich. ³ Pitlatukıgmiktigun maniññanıağvigigisigaasri, ilisautilusri uqautilusrılu ilumutuunğıitchuanik. Agaayyutim atannıqsuirinata pasriñıgai taimakınaglaan, aasriiñ siñıktuangıitchuq piyaqqulhiñıağıuğugich ilinich.

⁴ Takku israğulğich killuqsaqmata Agaayyutim anasriñınuqsaqmigai igitlugich nagliksaagvinmun qılıqsruıpluğıllu taağniqsrami tikiññıaħhanunaglaan uvluan atannıuvıksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqquqmıgai iñuich iñuuruat taimani uvlunıñi Noah-m, ipipkağugich agaayyutaitchuat nunami ulıqpanınun kamañaqtuamun. Noah qulıaqtuağıtuq iñunun nalaunıasriruksraunıplugich sivuğaaani Agaayyutim, aasriiıli Agaayyutim annautıgai Noah-lu tallimat malğuk iñuıllu. ⁶ Suli Agaayyutim patchisıqutiniğai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaaqııqpaanı Sodom-mılu Gomorraħ-mılu, aasriiñ ağralıpkagağatagıgik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqağniqsuq qanuq suksraunğığñıaqtılaanjanik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautıpmıgaa nalaunıaruuaq Lot, qıñıpkakkauruaq atqunaq qaayugnaqtuakun iñuuniahatigun killuliqirit iñuich. ⁸ Atakkii taamna nalaunıaruuaq iñuk iñuuniaqami akunğatni tamatkua killıqıruat iñuich uvlugagıpman, ihuıllıuqtıtauruq qıñıqıgıllı tusraapluğıllu pıgiıttuut savaanich. ⁹ Taatnaqhuni Atanğum ilisımagaa qanuq annautrıksrani agaayyutiqaqtuanik uuktuagısrıanıtñiñ suli qanuq tıgumrıksranat nalaunıaitchuat iñuich uvluanunaglaan atannıuvıksram anasriñınuqsagıvıksranatnun. ¹⁰ Agaayyutim anasriñınuqsagısiñıgai suvaluk tamatkua iñuich aňalatağıpkauat timim kimmutıgruanıñun qaayugnaqtuanunlu, suli suksraqanğıttuut Agaayyutim aňalatchısaanik. Tamatkua ilisautrit tanjigılaakun aňarut arguanıplutiñ. Sivuuğagıngıttuut uqamaqluutiqağıksraqtıñ qıñıgnaitchuani sañııqaqtuanıq qılanımi. ¹¹ Israğulgitunnıiñ kamañatıluqtuut sañııkun sayaktulıkunlu tamatkunakınıa uqamaqluutıgıtılaıtchaıch taapkuu nayıqtıgıkkıanı Atanğuruuam. ¹² Ađlaali tamatkua ilisautrit atriqaqtut isrumatılaılaatun nıgrıtıtun, aňalatıtautun aullasıgmıknun, anıruatun anıııagıksraupıutiñ tuqqutaksraupıutiñlu. Uqagıurıtu pıgiııpluğı sunıq kanıqsımanğısağmıknıq. Aasrii piyaqqugısrıt isrumatılaılaatun nıgrıtıtun. ¹³ Taamna akılıusrıağıgısağat nagliksaagsıupkaiğıgmıktıgıun atlanıq iñunıq. Ilinısa kimmutıgırağısağat pisulıgrıuagtıñ uvlugıaluamıunnıiñ. Kanıusraagıtaulhiñıaqtut ilıpsıtınun

nigiqataukamin ilipsitni, taqsraqtatun suli qilguliktun akunnapsitni, quviasruutigiplugu ukpiqsaihqitin. ¹⁴ Qiñiqamitruñ agnaq ikhitchakhutin sayuñayumarut nutqaummisilguutlugu taatnasriq killuqsaun. Ikhisaaññaich pitchigiaqtuat iñuich killuliqikisrañatnun. Ilinisa uummatinich aňalatiqañiqsut kaviuqtauñgmun. Ilinich taiyuaniqñuutikkaurut, suksraunñiqsağumaagtut. ¹⁵ Suksraaññaat nalaunñaruakuagñiaq aasriiñ ulapnaaplutin. Iñuuniagaqsirut iñuktun atiliktun Balaam igñña Bosor-m, piqpaksriruaq akiñiutaanik killuliqilhum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruq killuliqiligmigun. Uqat-lailaam natmaksigvian nipliutiplusri nutqaqtinnigaa sivuniksriqiri kinniqisağaluagñiaq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivviatun imğilaamik suli taktugayauratun aňalatañatun anuñiqñuum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanaiyautinigai iniksrañatnik taaqtuam taañiqsrañani isruksraitchuami. ¹⁸ Ilinich uqaqamin nipitusriplutin uqaqagtut sumun atuğumiñailaatigun. Ikhisaağuaich pisugruağutaagun timim pivaalñalikunlu tamatkua salummaqtitlutin annaqqammiqsuat tamatkunakña killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹ Ilinisa akiqsruqtuğuaich iñuich atanniqsuqtiksrañipñugich ilinich savaktaagruunñagmin qaayugñnaqtuamun, atakkii iñuk aňalattitaqtuq qanusripayaamun akiñirağaqtiminun. ²⁰ Iñuich annaaniñiqsut qaayugñnautaitñiñ nunam iñuñiñ ilitchuqsriñigmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniglu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinich ilñakkataagutitqikkunin tamatkununa akiñipkağutinlu, isruksrañat pigitlukkisiruq aullağniñqqaaligmikniñ. ²¹ Ilitchuğigaluagñiaq iñuuniañiq nalaunñarualikun, iñuñatluqkayağniqsuq ilinitchuam iñuñuñuñ naluugagumitruñ taamna iñuuniañiq uumakña tunutchiñigmikniñ ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik ilinitchuam. ²² Uvva atuumapkağaat taimña nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqirağigaa inmi miğiakani,” suli “Kuniaq igğuanikkañat utiğaqtuq mağğagmun mağğiluktağiaqhuni.”

3

Akiqsruutaa Atangum Aggigñiathan

¹ Piqpagikkamaan, ukua tuyuutit tugligigaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuñnuuna tuyuutipkun itiqsağukkipi itqaqtillugich tamatkua uqautigikkatka iñuuniaqplusri ipqitchuakun. ² Ilipsitñun itqağitqugitka sivuniksriqutauruat ipqitchuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtiptikniñlu uqçiraqtitigun. ³ Kaniqsirasrağigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuat tikitkisirut ilipsitñun aqulligñi uvluni aňalattituaq pisuñigruağmiknun. Mitautiginiagaasri ⁴ uqaqhutin, “Jesus-ñum akiqsruutigigaa aggitqinñiañi. Naamimi imma? Taimakñaqana aapaavut [Christ-kun] tuqugaluaqtut, aglaan sua iluqani tamarra atlanñungitchuq aullağniñgatañaniñaglaan nunam iñiqtaulhan.” ⁵ Aglaan itqağiyummataillapiagaat una, Injilgaan Agaayyutim iñigaa uqałhagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunaquqñuq imigmiñ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaququqñuq uliqpaktitlugu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailu nunalu pakma ittuat qaunaksriqaqtut Agaayyutim uqałhagun piyaququñiathanunaglaan ikniñgmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich agaayyutaitchuat aasriiñ piyaququqñugich. ⁸ Aglaan piqpagikkamaan, puuyumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvlug pivikisilaanjanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtılaanjanik, aglaan Ataniñmi atiruk. ⁹ Atangum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiuñ akiqsruutigikkani, iñuich ilañich sukaiññağiağaluagñiaq. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyumatigingitchaa kiñanñiñ piyaququqñuq, aglaan

iluqaisa mumiqugaluag'ai killuqsautmikniñ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisiruq nigilautiluni aggilhatun tigliniaqtim. Taivrurmani qilaich piiqisirut qukiqñaqtuamik tusraqhahutin suli qaummatit qilañmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat.

¹¹ Iluqagmin tamatkua sut piyaqqugumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuunialiaqtuksrauniqpisi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqillapiagusri suli agaayyutikuagusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuag suli pisuqtilaapsitni tikiumapkaqnaqiaqniaglugu taimña uvlug. Taivrurmani uvlumi ikniqum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquqisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkañi, itnaami, nigiuqaaqtugut nutaanik qilañnik suli nutaamik nunamik iñuuviksrañatnik nalaunñasripkakkaplutin iñuich tupiksruuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaan, utaqqisiun taamna uvlug. Pisuqtilaapsitni iñuuniaqitchi taqsraqtailaakun puyyiluktautailaakun sivuqaani Agaayyutim suli qinuiññakun. ¹⁵ Isrummatigisiun anuqsruullapiañha atannapta kanisqimalugu anniqsuqurilha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisañagun.

¹⁶ Iluqañitni tuyuqtuutmiñi uqautigipmigai tamatkua sut. Uqañiñ ilañich kanisilgunaitchaluaqtut. Aasriñ iñuich naluruat payañaiqsimaitchuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliunniñ atlanik uqañiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquqniaqai.

¹⁷ Ilipsiasriñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitchuqikkasri sivuani qanataqiaqsigik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuagutinisigun maligutchiñgitchuat. Aasriñ qanagiyumagiksi paallangilikisraqsi payañaiqsimmavigikkapsitniñ. ¹⁸ Aglaan nausraiñagitchi ihuqqutrisaagun ilitchuqimmaagiksisaiñaglugu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamanaun pakma suli qañavak taimuqa. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-um

Uqaliq Iñuunaqtuaq

¹ Aglaktuna ilipsitñun Jesus-mik taiyuutilinmik uqaligmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuhigmik inniqsuamik aullağniñiğmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniqlugulu suli tautuklugulu aksiapluguunniiñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuhigmik tautunnaqsipman qiniğuraaqsiñiağikput. Sagviqqaaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitjaqtauruakun iñuuhikun inniqsuakun aapami aullağniñiğmiñ. ³ Tamanna qiniikkaqput suli tusaaplugu uqagipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluaqhusi piqatigilugik Aapauruağlu suli Iğniñalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatigaqmatun iliniknik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuhigmik ilitchuğitquplugu Jesus. Taatnağuta quviatchallapiağisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iğniñaniñ aasiiñ quliaqtuağigikput ilipsitñun, itnailiplugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taaqtuanitchuq suuramikunniiñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsaqtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruğaqtuq piqataunipluni Agaayyutmi killuliqituiñaqhuniki. Taatnailiplugu atrinurugut iñuktitudun taaqtuami pisuktuatitudun. ⁷ Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnailiplugu atrinurugut iñuktitudun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiiñ salummağaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iğniña Jesus tuqquataupluni maqipkaqlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanitchugut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliağikaptigu Agaayyutmun killuqsagñiluta ilaan natqigutiniagaatigut nalaunñaihipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsimaruq nalaunñaruunupluni surağalipayaağmiñi. ¹⁰ Agaayyun niqliqsuq killuqsagñipluta aglaan nipliakapta killuqsatlaitluta uqağigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiiñ Agaayyutim uqalhagun iñuunianitluta.

2

Christ Uqapsaağutrikput

¹ Ilauraamaan, aglaaqsiruna ilipsitñun killuqsacunitkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsacnikpan piqaqtugut uqapsaağutriksraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsacsimaitchuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigirugut inmiñik piqutigipluta, taavrumuunnaqlugu piiğai killuutivut suli killuqsautinich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukku-miñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk niqliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginitlugu ilaan tillisaa sagluqsruğaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanitchuq ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruirugut Agaayyutitjaqtauruamik piqpaksriğigmik. Tupiksriguptaasiiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausinñuqtilaaqput ilaani. ⁶ Kisupayaaq niqliqami iñuuniagñiluni atausinñuqatigimaaqlugu Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-um iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷ Ilauraamaan, tuyuqanitchuna ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqagmik innaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsi tusaallapsitñiñaglaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkağa ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuğigaat taatnasiq piqpaksriñiq Christ-ñum iñuuniaħhagun ilipsiluami iñuuniaħhagsigun, atakkii taaqtuaq qaaniqsaiñiaqtuq aasiñ ilumun qauma qaummagiksiruq. ⁹ Iñuk nipliakami qaumamiinnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuaqatiumiñik tavra kanigruaqtana simminitchuq—taqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaqsilgitchaqtuq killuliquipluni. ¹⁰ Aglaan iñuum nakuagikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittaqtuq, iñuuniaħhani sumunniñ paasaqtittagumiñaitchaa. ¹¹ Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraigagivuq atakkii taaqtuam qinilguilplugu.

¹² Qitungamaan, taatnaqtuna aglaktuna iluqapsitñun, atakkii Agaayyutim natqigutigai pigiilikutisi Jesus Christ savaaqalħagun.

¹³ Aglaktuna ilipsitñun utuqqanaanun atakkii ilisimaaniklugu Agaayyun taimña innaniktuuaq aullağniñhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpianun atakkii akiiligiksi Tuunğaq pigiitchuapayaam aullağniiraa.

¹⁴ Aglaktuna ilipsitñun, ililgaanun, atakkii ilisimaaniklugu Apaauruaq.

Aglaktuna ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun taivrumiña innaniktuamik aullağniñhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpianun sanjiruanun tuniqsimaruanun Agaayyutim uqaħhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akiiligiksi pigiitchuapayaaq, Tuunğauruq taamna.

¹⁵ Kaviuğinagich suuramik unniñ ilitqusiat nunam iñuñisa. Atakkii iñuum kaviuğikpagu taamna ilitqusiq piqpagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kanigruaqtam kaviuğikkaña, sut iñuich qinikkañisa piññaktaagisuklugu, suli supayaat mattumani nunami iñuich kamasaağutigikkañich—taatnasiq iħuaqnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitqusiat iñuñisa nunam suli kaviuğikkañillu piğumaaqtut. Aglaan iñuk tupiksriuraq Agaayyutim pisulħhanik iñuutuiñiaqtuq Agaayyutmi.

Akilliñiqsuqti Christ-mun

¹⁸ Ilauraamaan, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akillilñiqsuqtaa Christ agqiqağumaniplugu. Aasiñ ilitchuğigikput iñugiaktuat akillilñiqsuqtai Christ aggianiksimaniplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanjanik. ¹⁹ Tamatkua akillilñiqsuqtai Christ unniñ piqataugaluaqtuat uvaptikni ilaliutillapianitkaluañagmin, taatnaqhutin aullağniqsut uvaptikniñ. Tuniqsimagaluağumiñ Agaayyutmun akillilñiqsuiñayaitchut Christmik, aasiñ nayuğayagaatigut. Unitñamisigut nalupqinaisitkaat sumiunniñ piqataunñiqtin uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluqasi, ilumutuuliq ilisimagiksi, atakki Christ-ñum qaitchiñiğaaasi ilitqusiğmiñik. ²¹ Aglaktuna ilipsitñun naluruagilusi ilumutuuruahğmik aglaan ilisimagiga ilitchuğianikkaluaiqsi taavrumiña aasiñ ilisimapmigiksi sagluturuuaq ilağinñitkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuanuniqpa? Kisupayaaq piilaqaqtuaq Jesus-mik Christ-ñuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyuğikkaña anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun).

Taatnaqtuaq taamna akilliliqsuqtauruq Christ-mik, aasiiñ ayyaklugik Aapauruaglu Igñinjal. ²³ Kiñapayaaq piilaaqaqtuaq Igñiguruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapanani; kisupayaaqaasiiñ uqaqtuaq ukpiGINilugu Igñiguruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiñagitchi tupiksriLusriLu tusaakkapsitñik aullaGñiiñhaniñ ukpiqsriqqaallapsi. TaatnaGupsi atausinjuumaniaqtusi Igñigmilu Aapauruamilu. ²⁵ Itqaglugu Christ nipliutigikkaña uvaptiknun, “Piqataullapsigun Aapami qaitchigisigipsi iñuuhigmik Agaayyutitjaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuja ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutin. Ilumun akilliliqsuqtaurut Christ-mik qanugviiqsitchiñiaqhutin ilipsitñik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusigmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuqsranjitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-num Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiiñ ilitchugipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiigitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaan, iñuuniaqatigiigitchi ilaani. TaatnaGupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kannusukkayaitchugut sivuGaanii aggiqpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-num killuqsasqsimailaanuLha nalupqiginjitchiksi taamna nalaunjarualiqiruaq Agaayyutmun qitungagitilaanja.

3

Agaayyutim Qitungai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! PiqpaksriLha uvaptiknun kamanapaitluni taiyuutiqaGaatigut qitungagmiñik, ilumun ilaan qitungagillapiagaatigut. Aglaan iñuich akitñiaqtuiruat Agaayyutmik kanjqsinjitaatigut atakkii Aapauruaq ilitchugimaitlugu. ² Ilauraamaan, Agaayyutim qitungagiliutianikkaatigut. Ilisimanjtkikputsuli qanutchiuluta ilihksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qinigisigikput kanjqsilugulu irrusipiana. ³ Taatnamik, kisupayaaq nigiuqaqaqtuaq Christ-num sagviihksranjanik ipqinñiuraGaatuq atakkii ilisimaplugu Christ-num ipqisilaanja.

⁴ Iñupayaaq killuqsuqtauuq atuiruq atiruamik tupiksriLaitchuam atugagikkañiñik. Iñuk killuqsasqami ayairaqtuq Agaayyutmik navgipluni iñuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-num iñugulha piiGityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausinjuqatausimaruaq Christ-mi killuqsaqtanjitchuq. Aglaan killuqsuqtauuq kanjqsimaitcha ilitchugisimaitlugu Christ qanauñiñ. ⁷ Ilauraamaan, iñunmun ukpiqsuqtitnasi. Iñuk atuiruaq nalaunjaruamik nalaunjaruanuruq Christ-tun killuqsasqsimailaanuruatun.

⁸ Iñuk killuqsuqtauuq tuunGaqnaqturuq atakkii TuunGaq killuliqiniqsuq aullaGñiiñhaniñaglaan. Pakma Igñina Agaayyutim aggiGñiqsuq piyaqquGiaqlugu iluqaan TuunGaum savaagikkaña. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitungagiliutikkaña killuqsuqtanjitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqlugu iñuuhigmiñik. Iñuk taamna killuqsuqtauuqumiñaitchuq atakkii Agaayyutitjaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlakaagiiksilaanjak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ TuunGaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsuqtauuq suli piqpaksrinjitchuaq ukpiqtuqaatumiiñik Agaayyutitjaqtaunjitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullaGñiiñhaniñaglaan tusaamakkapsiLu uqautigaaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Ilisimagikput Cain piqpaksrinjiluni Abel-mik nukatchiaGmiñik, taatnaqlugu iñuqaqtagigaa atakkii tuunGaqnaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaagikkañi pigiitlutin.

Aglaan Abel nalaunnaniqsuq taatnamik ilaan savaagikkañi nakuuplutin. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaan, quvigusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akilliliqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruqsuli piqataunitluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriuruaq ukpiqtuaqatiumiñik tuungaqñaqtauruq, ilaa iñuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiksi iñuaqtuqti piqagumiñaiññiplugu iñuukigmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁶ Christ tuqqutikamisigut taavrumuunnaqlugu kaniqsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaanjanik. Taatnaqhuta tuqqutisugaaqtaksragipmigivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiiñ iñuk umialgutiqağumi inuqsriunitluni suni aasrii ilitchugiqlugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunitkumiun inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Ilauraamaan, piqpaksriñata uqałhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta iluilliuqtitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹ Ilauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutitqaqtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiiñ qanumipayaaq iniqsruğupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqlugu quyagikkaña. ²³ Aasiiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqağmiñ tupiksriuruaq Agaayyutim tillisaiñik atausiññuqatigimağaat Agaayyun, aasiiñ Agaayyun piqataupluni ilinitti. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutilha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaaq Irrusiq

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuat tanjigilqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunnaviginagu iñupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipligñipluni, aglaan uuktuaqlugu Agaayyutitñaqtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqatuaq Jesus Christ timiqaqtilaanjanik piqatuaq Agaayyutitñaqtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqangitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitñaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akilliliqsuqtauruam Christ-mun. Tusaanigiksi taavruma agqiqağumalha naagaunniñ ilaa imma nayuutianiktuq iñuñni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiiñ akiilianikkisi tamatkua tanjigilqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigilqiriniñ. ⁵ Tanjigilqirit tuungaqñaqtaurut. Taatnakii uqağigaat sutigun akitñaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuuq tuungaqñaqtaupmiruat naalağnipmiragigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalağnigaatigut. Uqautigikkaqput suunillapiagałuaqtuq iñuñni qitungağinisañiñi Agaayyutim. Taavrumuuna

ilitchuġiniagivut iñuich malikpatruñ ilumutuuliq naagaqaa malikpatruñ killiqihq.

Agaayyun Piqpaksrifhuruq

⁷ Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksrifhigmik aasiiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuq qitunġagigaa Agaayyutim ilisimaanikhuni lu ilaanik. ⁸ Iñuk piqpaksrifhichuaq ilitchuqsrismaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksrifhuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsuġniġaa qanutunaglaan piqpaksrifhilaani uvaptiknik tuyuġikamiun nunamun Iġñituałuni atrifhilaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqpaksrifhum uvva, taimani uvagut piqpaginjtkałuaġikput Agaayyun, aġlaan ilaan urriqsuġniġaa piqpaksrifhi uvaptiknik tuyuġikamiun Iġñituałuni piiqupluġich killuqsautivut tuqułiġmigun qifhiiqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹² Iñuum sumiunniñ Agaayyun qifhinaġitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiiñ ilisautipluta piqpaksrifhupluta atlanik ilaa piqpaksrifmatun iñuñnik.

¹³ Nalupqifhijitichikput atausifhijuqatigifhilaana Agaayyun suli ilaa iñuutilaanañnik uvaptikni, atakkii ilaan irrusifhi inillakħugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqagħniqsuq Iġñituamiñnik anniqsuqtiksrauplugu iñupayaanun, aasiiñ qifhiiġikput ilisimaraupluta.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiun nalupqifhinaifhiiġlugu Jesus Iġñiġifhiiġlugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iñuuruq ilaani aasiiñ ilaa atausifhijuamapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchuġiġikput ukpiġiplugulu piqpaktaña Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksrifruaq atausifhijuqsimaruu Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun iñuuniaqapta piqpaksrifrugut Agaayyun piqpaksrifmatun, aasiiñ ataqsrifhiiġumiñaitchugut uvluani atannifhiiħum, atakkii iñuuliqput atrifhiiġaa iñuuniaħhan Christ-ħum mattumani nunami. ¹⁸ Iñuk piqpaksrifruaq ataqsrifhiiġumiñaitchuq. Piqpaksrifhiiġu Agaayyun piqpaksrifmatun ilaa taluġiyumiñaitchikput. Iñuk iqsifruaq ilaanik piqpaksrifhiiġitchuqsuli Agaayyun piqpaksrifmatun, atakkii iqsifhiiġuqsuli Agaayyutmun anasifhiiġuqsafhiiġifhiiġuni.

¹⁹ Piqpafhiiġikput, atakkii Agaayyutim piqpafhiiġuqsafhiiġatigut. ²⁰ Iñuk nipluġumi piqpaksrifhiiġuni Agaayyutmik aasiiñ uumiqsifhiiġuni ukpiqtuafhiiġatmiñnik ilaa sagħuruq. Itniittuq: iñuk piqpaksrifhiiġami ukpiqtuafhiiġatmiñnik qifhiiġitlakkaġmiñnik piqpaksrifhiiġasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qifhiiġitlaisaġmiñnik. ²¹ Tillisiusiaqput Christ-miñ [aasiiñ taatnatun ilaan iñuuniaquġatigut], iñuk piqpaksrifkami Agaayyutmik piqpaksrifruksraupmiuqtuuq ukpiqtuafhiiġatmiñnik.

5

Akimaruanaħuruq

¹ Iñupayaaq ukpiqsifruaq Jesus Christ-ħutilaanañnik Agaayyutim qitunġagigaa. Taatnaħhuta piqpaksrifhiiġu Agaapafhiiġnik piqpaksrifruguttuuq ukpiqtuafhiiġatmiñnik. ² Piqpaksrifkapta Agaayyutmik tupiksifhiiġkapta talu tillisafhiiġnik ilisimanaqtuq piqpaksrifhiiġput Agaayyutim qitunġafhiiġnik. ³ Piqpaksrifkapta Agaayyutmik uvagut tupiksifhiiġrugut tillisafhiiġnik, aasiiñ tupiksifhiiġput tillisafhiiġnik sakiqnaħitchuq, ⁴ atakkii qitunġapayana Agaayyutim akimatlasifruq nunam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiiñ akimatlasifrugut ukpiqsifhiiġatmiñnik [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaaasiiñ akimatlasiva

tuungaaqnaqtauruaniñ suli pigiitchuam kaviugikkapayaananiñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriruaq anutim Jesus-ñum Igñigutilaanjanik Agaayyutmun.

Ilisimarauruat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiiñ nalupqiginitchikput ilaa Agaayyutmun Igñigutilaana atakkii piqaqtut pinasunik ilisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imigmik suli maqipkağaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipligñiqsuq qılanmiñ Jesus Igñiginiplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruaq ilisimaraupmıuq taavruma ilumun Igñigutilaanjanik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiiñ taapkua pinasut atirut ilisimarauđigmikni. ⁹ Iñuich ilisimaraupmata akuqtuğagıgıvut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunulha ukpiqnatluktuuq atakkii pinasuurtigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Igñigutilaanjanik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsriruaq Agaayyutim uqałhanik Igñigmıgun ilisimagaa uummatmiñi taavruma ilumutuutilaana. Kisupayaaq ukpiqsriñitchuam taavrumına ilumutuđıgmik uqağipiagaa Agaayyun saglutunıplugu, atakkii tunñanıtłuni Agaayyutim ilisimarauđhanun Igñigmıgun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapkağaatıgıt taavrumına itnaqhuni: Agaayyutim qaisana uvaptıknun iñuulıq Agaayyutıtınaqtauruq, aasiiñ taatnasiq iñuulıq Igñınaniıttuq. ¹² Kisupayaaq iñuuqatıqaqtuuq Igñınanik Agaayyutim iñuuqıqaqtuuq ilaani Agaayyutıtınaqtauruamık. Kisupayaaq iñuuqatıqanıtchuaq Igñıguruamık iñuuyumiñaitchuğguuq.

Iñuulıq Isuitchuaq

¹³ Tuyuqtuna taapkunına ilipsitñun ukpiqtuanun Igñınagun Agaayyutim nalupqınaitquplusi piqaanıktilaapsitñık iñuulıgmik Agaayyutıtınaqtauruamık. ¹⁴ Una pisıgıplugu ukpiğıllapiagıgıt Agaayyun inıqsruqapta supayaamık pisulhagun tusaaragıha uvaptıknik. ¹⁵ İıtchugıpluguasiiñ tusaaragıha inıqsrupayaaqapta tavra ilisimapiagıgıt qaisaqaanıha uvaptıknun inıqsruagıkkaptıknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaaq qıñıgumiun ukpiqtuaqatni killuqsagılgı taamna tuquđıgmıunıtkaınan, ki inıqsruutilıun Agaayyutmun. Taatnağuni ukpiqtuaqataa iñuugısirıuq, atakkii killuqsautai tuquđıgmıunıtłunıt. Aglaan killuqsalıq itmiuqtuuq tuquđıgmun ittuq, aasiiñ uqautıgıpsi inıqsruıtıgıtqunıtługu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ İluqani killulıqıqı killuqsautauruq, aglaan killuqsautıpayaat tuquđıgmun inıtmiut.

¹⁸ İlisimagıgıt kiñapayaaq qıtunğagıliutıkkana Agaayyutim killuqsaaqsıtłaisılaana atakkii Igñınan Agaayyutim tugluqsımaragıgaa, aasiiñ Tuunğaum atnıgumiñaitchaa kinniyumiñaitługulu. ¹⁹ İlisimagıgıt qıtunğagıtılaaqput Agaayyutmun, aasiiñ ilisimagıgıtputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigıtılaanıt Tuunğagmun suli ilaan kinnıplugıch ilınıch. ²⁰ İlisimagıgıtputtuuq Igñıgıkkanan Agaayyutim agıanıha, aasiiñ ilaan kanıqsıpkagıaatıgıt ilaanık ilumutuuruamık. Atausınıquqsımarugıt ilaanun ilumutuuruamun, Igñınanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaıllapiaqtuq suli iñuulhuruq isuitchuaq. ²¹ İłauraamaan, agaayyutıqaqasi agaayyutınıjanık.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ᵇum

¹ Uvaᵇa John ukpiqtuanᵇuruat qaukᵇiñich, tuyuqtuᵇa aᵇnamun Agaayyutim piksraqtaagikkaᵇanun suli qitunᵇaᵇiñun piᵇpagikkamnun ilumun. Uvaᵇaᵇhiñauᵇitchuᵇa piᵇpaksriruᵇaᵇa, aglaantuᵇq iluᵇatin tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piᵇpagipmigaasi. ² Piᵇqutigiplugu ilumutuuruᵇaᵇ uvaptikni ittuᵇaq suli itkisiᵇᵇluni qanᵇapak taimuᵇa. ³ Uvᵇvatuᵇq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Iᵇᵇniᵇan iᵇuaᵇqutillaᵇniᵇaᵇiᵇlisik suli ilunᵇugilusik tutᵇqiksiliᵇtigu ilumutuuruakun suli piᵇpaksriᵇᵇkun.

Ilumutuuliᵇlu Piᵇpakkunlu

⁴ Uvaᵇa quviatchallapiaᵇtuᵇa atakkii ilitchuᵇiᵇigiga ilaᵇich qitunᵇavich iᵇnuuniaᵇhat ilumutuuruakun, maliᵇutlugu Agaayyutim Aaparuam tillisia uvaptiknun. ⁵ Aasiᵇiñ, aᵇnaᵇaq, aglaᵇitchuᵇa nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiᵇa piᵇgikkaptiknik aullaᵇniᵇiᵇhaniᵇaglaan. Inᵇiᵇikpiñ uumiᵇa, uvagut piᵇpakkutiruksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piᵇpaksriᵇᵇiq uᵇautigikkaᵇa itnautauruᵇq: Iᵇnuuniaᵇtuksraurusi tupiksriᵇᵇkun Agaayyutim tillisaiᵇnik tusaakkapsitᵇnik aullaᵇniᵇiᵇhaniᵇaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iᵇnuuniaᵇpluta piᵇpaktakun.

⁷ Iᵇnuᵇiᵇaktuat kinnirit tikitchut iᵇnupayaanun uᵇaᵇaᵇtuat nalupᵇinaiqᵇutin Jesus Christ-mik timiᵇaᵇiñiᵇiplugu. Taatnatchich iᵇnuich kinniraurut suli ak- illiᵇiᵇisᵇuᵇtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinᵇitᵇiñ. Tavra tammaiᵇitchumaiksi savaᵇiᵇkkaᵇsi aasiᵇiñ Agaayyutim akiᵇiᵇisigaasi inuᵇaᵇiᵇlugu. ⁹ Kisupayaᵇaq simmiuruᵇaq ilisauttutaiᵇnik Christ-ᵇum piᵇqataunᵇitchuᵇq Agaayyutmi. Taamnaasiᵇiñ tupiksriᵇᵇruᵇaq ilisauttutaiᵇnik Christ-ᵇum piᵇqatauruᵇq Aapauruamiᵇu suli Iᵇᵇniᵇuruami. ¹⁰ Kiñaliᵇaa utlautikpan ilipsitᵇnun quliaᵇtuᵇaᵇaᵇiᵇluni Christ-ᵇum ilisauttutaiᵇnik tukkuliᵇᵇagu tupiᵇnun naagaᵇaa ilaliᵇagu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paᵇlagumiᵇuᵇ kinniri piᵇqasiᵇᵇiᵇaᵇaa piᵇiᵇtchuakun savaᵇaᵇaᵇun.

Aqulliich Iᵇammiuᵇutit

¹² Uᵇaksrauᵇkkaᵇaluaᵇtuᵇa aglaan uᵇautiᵇisunᵇitkitka ukunuuna tuyuuti- tiguᵇ, aglaan taamuᵇaᵇuᵇtuᵇa ilipnun uᵇaᵇatigilutinaasii. Quviasuutig- illapiaᵇayaᵇiᵇkᵇuk. ¹³ Qitunᵇaᵇisa aᵇnam aniᵇatvich Agaayyutim piksraq- taᵇiᵇkkaᵇiñ tuyuᵇaᵇatin nayaᵇaᵇaᵇmiᵇ.

Pin̄ayuaq Tuyuutai John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuaŋuruat qaukħinich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaiusmun piqpagipiakkamnun. ² Iłauraamaan, agaayyutigikpiñ supayaaq iħuaquplugu ilipni atniğñaqunitłutinlu. Iłisimagiga iħuaqtilaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpauraqtuŋa iłanich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagñiłutin Agaayyutmun sulii iñuuniagñiłutin iłumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiagaatŋa sumipayaaq tusaakapkich qitungatka iñuuniagñiługich iłumutuuruakun.

Gaius Nanğausiaqaqtuq

⁵ Iłannamaan, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautağaat ukpiqtuaŋuruat iħuaqutriħhiñ. Pillaatagñiaqtutin qaisaksraqaguvich inugikkaŋatnik iglauniŋatni. Quyaliniagixi Agaayyun taatnağupsi. ⁷ Atakkii piqtutigliplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaqatiŋ ikayuutmik Jew-ŋunitchuaniñ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraqigivut taapkua iglauplutin agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiħhatni Agaayyutim iłumutuuruunik uqatħhiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuaŋuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukħiutlaturuam suliqutiginiŋitkaŋa. ¹⁰ Taatnamik aggiguma sagvigñiağitka savaŋi uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallaŋitmiuq. Pağlayumiñaitmigai aniaqatiut sulii pitchaiłiraqħugitunniiñ tukkiisuktuat ilinitchiñ anitqataqħugillu akunğatniñ ukpiqtuaŋuruat.

¹¹ Iłannamaan, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaaq atuiruaq nakuuruamik agaayyutitŋaqturuq naagasuli taamna atuiruaq pigiitchuamik iłitchuqsriŋaŋitchuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iñupayaat uqautigillautağaat sulii iñuuniałhan iłitchuğipkağaatigut iłisimatilaanik iłumutuuruamik. Uvaguttuq uqautigillautağikput ilaa. Iłisimagiñ uqagikkapta iłumutuutilaanik.

Aqulliich Iłammiuğutit

¹³ Uqaksraukkağaluaqtuŋa aglaan uqautigisunitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuağukkikpiñ aasiñ uqagunuk atautchimi kiiñagruiniagutilunuk. ¹⁵ Tutqiutiqağiñ. Iłauraat tuyuqtut nayaanŋağmik. Nayaanŋağugivut iłauraavut iluqaisa.

Jude-ηum Tuyuutai

¹ Uvaņa Jude, savaktaa Jesus Christ-ηum suli aniqatigiplugu James-ηum. Tuyuģigitka ukua iñuņnun tuqłukkanıñun piqpagikkaniñun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkaniñunlu Jesus Christ-ηum. ² Uvvatuq Agaayyutim ilunņuktaqaqtillisi qiñuiññaqaqtillusri lu suli piqpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniqsuiłikšraq Iłisautriņņuatigun

³ Piqpagikkamaan, pisuqtilaaptun aglaguktunę ilipsitñun uqautigisukkaluaqługu anniqsugıaq iluqata pigikkaqput, aglaan piyumaatchaktunę pitchuksaagukhusri itna, aņuyautisiunę ukpiqsriģiq ipqisimaqulugu Agaayyutim qaisana atausriaqługu iñuņmiñun. ⁴ Atakkii ilaņich agaayyutaitchuat iñuich nalunautchiplutinę illatiniqsut uvaptiknun. Atuģaģaat killukun ihuaqqutrisaa Agaayyutipta qaayuģnaqtuanun pisugruaģutaitñun timiminę suli ilinęisa ayaktuaqmıplugulu Jesus Christ Ataniqput Aņaayuqaqputlu. Agaayyutim taatnatchich iñuich atanniqsuģniģai patchisaunıplugich inilģaan.

⁵ Itqaqtitchukipsi sunik ilisimaanıkkaluakkapsitñik. Itqaqsiunę una, Atanģuruam annautigaluaqługich Israel-aagmiut Egypt-miñ, aglaan aquagun piyaqquģniģai tamatkua ukpiqqutaitchuat. ⁶ Suli israģulģich saņņiqagaluahutinę savaaqagaluahutinęlu qılaņmi uniñniģaat irvigigalukkaqtinę. Agaayyutim tigutaagniģai taaqtuallapiaqtuami pitukługich isruitchuanıkalimniģiñik taivrurunęaglaan kamanaqtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiviksrautmiñun. ⁷ Sulipsuuq Sodom-lu Gomorrah-lu nunaaqqıllu avataatniittuat: Iñugıkkaniņich aatchuutigirut inımiknik sayuņahıģmun, aņutigaluatunniñ aņutinun. Savaaniņich kilgutaaurut tuvraqunģitługich, aasriñ nagliksaagısirut tatapsausriaģmiknik isruksraitchuami ikniģmi.

⁸ Taatnatullapiaq tamatkua siñniaktuuraaqtit qaayuģnaqsıgaat timirinę pigitchuakun, suksraģinģiqługu Agaayyutim aņalatchisaa, uqamaqłuutigıpluģıllu tamatkua kamanaqtuat pakmani. ⁹ Qauklatunniñ israģulģich Michael taatna uqanģitchuq. Qanaaqatigikamiunę tuunģaq uqavaaģutigıplugu nallıgmıknun timaa Moses-ηum piginiaqtilaana, akitniactunģiñniģaa uqamaqłutilugu aglaan uqautiłhiņaģaa, “Atanģumtuq iñıqtıģılısin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłuutiqaģuurut supayaanıkanęi qanıqsımmaaģiñģisaģmiknik. Niģrutıtun aullasriqalıhiñaqhutınę ilinęich kanęisıłhiñaģaat malıklugulu pisugruaģutrinę, aasriñ taatnaqaminę piyaqqukkauniaqtut. ¹¹ Iqsiñamiurut tamatkua! Iñuunısrıqaqtut Cain-tun, akiñniāniāhiñaqhutınę killulıqıłhiñaģuqhutınę pisigıplugu manıkal Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaqquģniaqtut pisigıplugu uqavaaģutrıģıqtinę. ¹² Taatnatchich iñuich puıyıluktaqtıtun ittut niģiqatıģiıkpasi, aasrii niģiqataukaminę ilipsitni qaunagıraqıtut inımiknułhiñaq taluqsrısaılaakun. Taapkua atrıģıgaıch nuıyat imģılaat aņalataņi anuģim. Ittut napaaqtıtıtun asrırrıtlaiqsuatıtun, amısrımaplutınę kanęıtuummaģminę tuqullupiaqhutınę. ¹³ Qaiqpaisun taģium itmiut aņniqłukman, aasrii kanęunaqtuat savaaniņich itlutınę qapukłuatun qaim. Uvlugıatun pamiulıktun ittut [taımmausruuruatun]. Taatnatchich iñuich inıksraqaģniaqtut taaģniqsrapıanı taaqtuam qanavak taimuņa.

¹⁴ Enoch-ηumtuuq, tallimat malģuata kiñıvıanıñ Adam-ηum, sıvunıksrıqıtıģıpmıģai tamatkua iñuich, uqaqłuni, “Atanıi. Atanıq aģģiģniāıqtuq piqatıģılgıch kisıtuģuģnaitłutinę ipqıtchuat israģulıģıkkani.

15 Atanniqsugñiağai iñupayaurat. Anasriññuqsagñiağai killuliqirau-payaat agaayyutailaqhutiñ savaapayaanisigun, suli agaayyutailaqhutiñ iñuunialhatigun, suli uqamaqluutipayaatigun uqagikkañisigun akitñaqługu Agaayyun.” 16 Tamatkua iñuich uqapiluuutriraqtut uqagtuyaaqhutiñ, iñuuniahutiñ inmin pisuğruağmiktigun, uqavikhutiñ suli nangaqługich atlat iñuich piññañniağiaqhutiñ pisukkağmiknik.

Kilgutit Alğaqsrutitlu

17 Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqagiraksragigisi sivuniksriqutigikkañich uqqiraqtinñ Atannapta Jesus Christ-ñum. 18 Ilinisa uqautigaasri aqulligñi uvluni iñuqagisiñiplugu mitautiksriuanik iñuuniağutiñ inmin pisuğruağmiktigun pigiitchuakun. 19 Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingirrutinun, añalatitlutiñ nunakñaqtam pisuğruañiñun, suli piqangitłutiñ Ipqitchuamik Irrutchimik. 20 Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisitchi ilipsitñik tunñavigilugu ipqinñiqsrauruaq ukpigun, agaayulusri Ipqitchuakun Irrutchikun. 21 Irviqaqtuiñağusri piqpaktaani Agaayyutim, niğiugituiñağlugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunñuktañagun isruitchuamun iñuuhigmun. 22 Ilunñuksrisitchi tamatkuniña nalupqisruktuanik ukpiqsriğmiktigun. 23 Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniğmiñ. Ilunñuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuğaañich puyyiluktakñi killuqsautim.

Agaayutiq

24 Uvva, nangaglakput ilaa qaunaksritłaruaq ilipsitñik paasraaliksrapstñiñ ukpiqsriłipsitñi suli tikiutitlaplusri patchisaunğigusri quvianakun sivuğaanan kamanautaan. 25 Kisimi Agaayyutauruq, aasiiñ ilaan anniqsugaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamanagñiqsraq saññi suli añalatchisipayaaq pigigai taimakñaqaña pakmanunaglaan suli qañavak taimuña. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

¹ Ukunani makpiġaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun sut akuniisruñaqatin atuumasraġumaruat. Christ-ñum iłitchuġipkaġai savaktimiñun John-mun tuyuġiplugu israġuligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaiqługu quliaqtuaġiniġaa Agaayyutim uqalhalu Jesus Christ-ñum sagvikkanału. Uqautiginigai sut iluqaisa qiniġkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapkua tusraaruat uqalġnik ukuniña suli tupigipluġillu sut aglausimaruat taapkunani makpiġaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallilłapiaġataqtuq.

Paġlatit Tallimat Malġuñun Agaayyuviniñun

⁴ Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuanuruanun ittuanun tallimat malġuñni agaayyuviniñi nunami Asia-mi. Iłuaqqutriłiqagitchisug qiniñiñamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuañni, taimakñaqana ittuañni suli agġiqsaġumaruañni, taapkunakñalu tallimat malġuñniñ irrusrianiñ sivuġaaniittuañni aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimarauruamiñ, anjiruamiñ tuqunaruaniñ sivulliqpianupluni suli sivulliuqtininiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuutiptikniñ ilaan aunmigun. ⁶ Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiguqtitlugillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniłu. Kamanaun anjalatchisiłu piġigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, agġiġniiaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniġisigaa,
iliñisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagiiç iñuich nunami uigualalutin qiaġisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullaġniisaaq suli isrukħitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanġuruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqana ittuaq agġiqsaġumaruaglu, Sañipayaaqaqtuq Agaayyun.

John-ñum Qiniquuraalħa Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriññuqataupluña piqatigigipsi nagliksaaġutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuq ilipsitñun anjaayuqautmiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iġlutuiġmi. Qikiqtamun atiqaqtuamun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqalipkun uqalħaniglu Agaayyutim ilumutuulħaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ Iłamni Irrutchimi uvluani Atanġuruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalġuqtautiqpaktun, ¹¹ nipliġhuni, “Aglakkumagitin tautukkatini makpiġaanun aasrii tuyuġilugich ukpiqtuanuruanun ittuanun tallimat malġuñni agaayyuviniñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuña qiniġukługu uqaqtuq uvamnun. Qiviaqama qiniġitka tallimat malġuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malġuk kialuuraqagviich qiniġiga atausriq atrilik iñuktun, atnuġaaqaqhuni akuqturuamik isigañmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaq maniñmiñ

satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanilu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatqhutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganiksuli qivliqtagniqsuk patukpatun ipqiqaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusrağnağniqsuq quğluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpinmiñi tigungmiñiqsuq tallimat malğunnik uvlugianik. Savikpaksuli ipiktuaq avatmulik anniugaaqtuq qanganiñ. Suli ilaan kiiñaña qaummağinñiqsuq siqinñaağikmatun.

¹⁷ Tarra qinñiqapku ulğuniqsuğa isigaiñun tuquņaruatun ilipluņa, aasriiñ iligai taliqpiich argani uvaņnun nipliutipluņa, “Iqsiñak. Sivulliuruņa aqulliu-pluņalu. ¹⁸ Uvaņa iñuuruuņuruņa. Tuqugaluqłuņa iñuusrağataqtuņa taimuņa isruitchuamun. Iñuktun aņmautiqaqtuatun aņalatchiñiqaqtuņa tuquhigmik suli tuquņaruqağviņmik. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qinikkatin suli pakma ittuat suli itchağumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kaņiqsilgunaitchuat qinikkatin—tallimat malğuk uvlugiat taliqpiani argaņma suli tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqağviich—qanuutautilaaņatuvva, tallimat malğuk uvlugiat israğuligigaich tallimat malğuk agaayyuviiç, suli tallimat malğuk kialuuraqağviich tallimat malğuk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

¹ “Israğulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqağigai tigungmiruam tallimat malğunnik uvlugianik taliqpinmiñi, pisruktuam akunğatni tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqağviich.

² “Iisimagitka savaasri, sakuugutisri lu iglutukkasri lu anuqsrukun. Iisimagigaptu uq ilatchitlaisilaaqsi killuliqiruanik iñunnik suli isivgiuqtalaaqsi tamatkunija uqaqtuanik uqçiraqtauniplutin piungitchaluaņñağmiņ suli ilipsi ilitchuğiplugu saglututilaanaat. ³ Iisimagiga anuqsrutalaaqsi nagliksaaqtalaaqsilu pisigipluņa suli ilipsi nikalinitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiņa akitñaummatiqagipsi, piqpagingigipsitņa inilğaanisun. ⁵ Itqaqsaqsuņ piqpaksriñiqqaaqsi uvamnik ukpiqsri ruaguqapsi. Isrummitqigitchi aasriiñ savautitqigluņa sivuanisun. Isrummitqinğisuağupsi aggiqiniagipsi piigluguasrii kialuuraqağviksi inaaniñ. ⁶ Aglaan nakuuruqağaluaqtusri uumiņa, uumiksri rusri savaaņitnik pigiitchuanik Nicolait-aagruat uvaptuntuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraņnik naalağni li Irrutchim uqautigikkaņanik ukpiqtuaņuruun. Iñuich akimaruat nigipkağniagitka napaaqtuaniñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqağviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ğmiunun

⁸ “Israğulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigai sivulliuruam aqulliuruam lu, tuqugaluqaqtuam lu aņitqiksuam lu.

⁹ “Iisimagitka ihuilliugutisri ilaippauiqsilu (aglaan umialgurusri). Iisimagitka saņutchisiņich tamatkua Jew-ņuniruut iñugingitchaluaqtitulitin Agaayyutmun, aglaan ilumun savautri ruuņurut tuunğagmik. ¹⁰ Sivuuğaginagu nagliksaağutigi yasrikkaqsi. Uvva, tuunğaum isiqtaupkağumaagaqsigai ilasri isivgiukkauviksraņitñun, aasrii ihuilliugisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuqułipsitñunaglaan, aasrii li akilñiñiağipsi iñuuhigmik isruitchuamik niaquğusriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraņnik naalağni li Irrutchim uqautigikkaņanik ukpiqtuaņuruun. Iñuich akimaruat atnikkauyumiñaitchut tugliani tuqułhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹² “Israğulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigai piqaqtuam ipiktuamik avatmulinmik savikpaņmik.

13 “Īlisimagiga īnuuniaqtilaaqsi tuunḡaum ānalatchiviani. Aglaan tuniqsimarusri uvamnun ukpiqquitiqaqtuīnaqhusri, uvluīniunnīn̄ tuq̄qutaupman tuniqsimapluni īlisimariga Antipas akunnapsit̄ni tuunḡaum īnuuviani. 14 Aglaan ikituuranik akit̄naummatiqāgipsi: ilipsi īlaqaqtusri tuvrairuanik īlisauttutīn̄igun Balaam īlisautriruam Balak-mik killuqsaqtitq̄uplugich Israel-aaḡmiut. Killuqsaqtut nīgikamīn̄ niqinik tunillaautauruanik aanḡuanun suli sayūnakamīn̄. 15 Sulipsuuq ilipsi īlaqaqm̄iusri tuvrairuanik pigiit̄chuakun īlisauttutīn̄isigun Nicolait-aaḡruat. 16 Isrummitq̄igitchiasrīn̄. Taatnanḡisuāḡupsi aḡḡiq̄iniaḡipsi ānyuyiāḡlugich taapkua īnuich savikpān̄mik anniuḡaaqtuamik q̄animnīn̄. 17 Īn̄uk siutiqaqtuaq tusraggatiksrān̄nik naalāḡnīli Irrutchim uq̄autigik̄kānanik ukpiqtuān̄uruanun. Īn̄uk akimaruaq niq̄iksrīn̄nīaḡiga iriq̄simāaqtuamik Manna-mik suli qait̄chilugu qatiq̄taamik uyāgān̄mik. Aasrīi uyāgān̄mi nutaaq atiq̄ aglaqāḡisiruq, kia-unnīn̄ īnuum īlisimanḡisānanik kisimiaglaan taavruma īnuum akuqtuiruam.

Aḡaayyutim Uq̄autai Thyatira-ḡmiunun

18 “Isrāḡulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aḡlagīn̄ itna: Taapkua uq̄āḡiḡigai Īḡnīnan Agaayyutim, iriqaqtuam atrīp̄lugu ikualaruq̄ ikniq, suli isigani atriqaq̄hutīn̄ qivliqsaqtuatun patukpatun.

19 “Īlisimagitka savaasri, piq̄paksrīliqs̄ilu, ukpiq̄q̄utrīlu, savautrīliqs̄ilu, suli anuqs̄rūliq̄si. Īlisimagigaptuuq una, savaaḡikkapsi pakma q̄aan̄iummatipiaḡaich savaaḡikkasri ukpiqs̄riruāḡuq̄aaq̄apsi. 20 Aglaan uumīna akit̄naummatiqāḡipsi, ilipsi īlatchīq̄lugu āḡnaq Jezebel taiyuqtuaq īn̄mīnik sivuniksrīq̄irimik. Īlisautigai kinnip̄lugich savaktitka sayūnatq̄uplugich suli nīgitq̄uplugich niqinik tunillaautauruanik aanḡuanun. 21 Piviqaqtit̄kaluāḡiga isrummitq̄ih̄ksrānanun sayūnāh̄anīn̄, aglaan isrummitq̄igun̄ḡīn̄īqsuq. 22 Uvva, inillaktinniāḡitka ilaalu tamatkualu sayūnaq̄atigik̄kāni naglik̄saāḡutiq̄paurāḡviksrānatnun inil-lakmatun sīnīḡvīnīn̄un nājirrutim. Taamna pīnīaḡiga isrummitq̄īn̄ḡisuaq̄pata killuliq̄il̄iḡmiknīn̄. 23 Suli tuq̄unniaḡitka īl̄ilgāni. Tarra ukpiqtuān̄uruapayaat īlitchuḡiniaḡaat uvānautilaaḡa īlisimaruq̄ īnuich ikpikkutaatnik isrum-matīn̄it̄n̄iglu. Suli akil̄iḡisigipsi atausriullaalusri maliḡullapiaḡlugu savaaq̄si. 24 Aglaan īlasri Thyatira-miittuat q̄apsiugalūn̄n̄aisa malinḡitchuat taavruma pigiit̄chuamik īlisauttutaanik suli īlisaaḡīn̄ḡit̄lugich kalipsik̄suat nalunaqtuāni tuunḡaum, ilipsi uq̄autigipsi, Uq̄umaīliuḡutigitq̄ikkumīn̄aitchipsi, 25 aglaan tigummitq̄iāḡiktaksrāḡiksi pigian̄ikkaq̄si aḡḡīḡnīāl̄amnunaglaan. 26 Īn̄uk akimaruaq savaaqaqtuīnaqtuāglu pisūliḡikkamnik isruanunaglaan, sān̄j̄iq̄utiksrīn̄nīaḡiga ānalatchit̄lasilugu nunaaq̄q̄ipān̄nik. 27 Uma ānalataagaq̄sīnīaḡai sān̄j̄iq̄papiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik savīh̄amik, ānalataaḡlugich īnuum siq̄uvrāḡipmatun q̄iku īlulik. *Psalm 2:9* Taatnatun akuqtuaqaqtūna sān̄j̄iq̄utiqāimnik Aapamnīn̄. 28 Suli aatchuḡisigiga uvlaam uvluḡiānanik. 29 Īn̄uk siutiqaqtuaq tusraggatiksrān̄nik naalāḡnīli Irrutchim uq̄autigik̄kānanik ukpiqtuān̄uruanun.”

3

Aḡaayyutim Uq̄autai Sardis-miunun

1 “Isrāḡulganunli agaayyuvium Sardis-mi aḡlagīn̄ itna: Tamatkua uq̄āḡiḡigai piqaqtuam tallimat mal̄ḡūn̄nik Irrusr̄nīn̄ik Agaayyutim, suli tallimat mal̄ḡūn̄nik uvluḡianik.

“Īlisimagitka savaasri. Ilipsi taiyuutiqāḡaluaqtusri īnuuruan̄unīp̄lusri, aglaan tuq̄unarusi. 2 Qīptaitq̄igitchi. Sayiq̄simāaqs̄iḡīn̄ tamatkua īnuūliqaqtuatsuli tuq̄ugaluaq̄nagich, atakkii isiv̄giuḡnīgitka savaasri

nalaunnaitlugich sivuğaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqagilugu qanuq akuqtuiliqsi tusraayugaagiksuamik tusraakkapsitnik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñgitchupsi aggiqigisigipsi atrilugu tigliniaqti. Iļisimayumiñaitchiksi kisumi sassagñigmi aggiğñiakksraga ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqagaluqaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuğaagmiknik puuyaktairagangitchuanik. Ilinisa iñuuniaqatiginiagaatña qatiqtaanik atnuğaagağutiñ atakkii ilinich nalliummatirut. ⁵ Iñuk akimaruaq atnuğaagisuruq qatiqtaanik atnuğaanic, suli piigumiñaitchiga atigikkaña makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiagiga sivuğaani Aapama israğuligikkañisalu piginilugu. ⁶ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniļi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “Israğulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaliğigai ipqitchuanuruam, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñiqutiqałhanik David-ñum saagaqaqtuatun anmautinik. Anmaqpaun kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpaun kia-unniñ iñuum anmağumiñaitlugu.

⁸ “Iļisimagitka savaasri. Uvva, anmağniagiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisaņa. Iļisimaruna mikiruamik sanñiqalipsitnik. Naagasuli tupiksirusri uqagikkamnik suli tuniqsimaagtusri uvamnun piilaagiñgitlugu atigikkağa. ⁹ Naalağnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi tuunğaum, nipliaruat Jew-ñuniplutiñ Jew-ñunğiñnağmiñ sagluplutiñ —uvva, utlautipkağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich sivuğapsitñun suli iļitchuğipkağlugich uvamnun piqpagitilaapsitnik. ¹⁰ Iłipsi, tupiksirusri uqautikapsi iglutuitquplusri. Taatnamik qaunaginiagipsi ihuilliuğvinmi tikiññaqtuami iluqaanun nunamun uktuakkauviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Aggiğisiruña qilamipiaq. Tigummitqiağiksiuñ payañaiğlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatitchumiñaitlusri akiññaaktaapsitnik akimagupsi. ¹² Iñuk akimaruaq ayaguqtinniagiga agaayyuvikpañani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkaña Agaayyutma atigikkañalu nunaaqqiñan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqagnaqtuaq qilañmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniļi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ğmiunun

¹⁴ “Israğulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaliğigai Amen-ñuruam, tuniqsimaruam ilumutuupluni iļisimarauruam, aullağniirauruam iñiqtapayaananik Agaayyutim.

¹⁵ “Iļisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuqsi, nigliñapiangiññiqapsi uunallapiangiñitlusri, tivvuaqsałhiñaagugipsi qanimniñ. ¹⁷ Uqagaqtusri itna, ‘Uvaña umialguruña. Iñugiaksisaiñaqtut surat. Inuqsrañaiqsuña.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun ihuilliuqtilaapsitnik nagliñnaqtilaapsitniğlu. Inuqsraqtusri qinñitlaitlusri atnuğaitlusri. ¹⁸ Alğaqsruğipsi tauqsiquplusri uvañniñ manñnik kaviqsaamik ipqiqsakkauruamik iknikun umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuğaanic qaliğuağlugu kanñunaqtuaq atnuğaiğiqsi suli uqsruğutiksramik mamirrutiksrañatnik irigikkapsi qinñitlasrilgitchumuusri. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagağigitka nalğuqsruqğugillu. Taatnamik piłiqipiagitchi isrummitqigusri. ²⁰ Uvva, qichaqtuña talumi katchaktuğña. Kisupayaam tusraayumiun

nipiga anmautilunjalu talumik, isigisiruna ilaanun nigiqatigiasiluguasrii suli ilaan nigiqatigiluna. ²¹ Inuk akimaruq aquppiqatigipkagniaqiga aquppiutaqpanni, uvaptuntuuq akimapluna aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpanani. ²² Inuk siutiqaqtuaq tusraggatiksranjik naalagnili Irrutchim uqautigikkaanik ukpiqtuanjuranun.”

4

Nangairuat Qilani

¹ Taapkua aquatigun qiniqtuna talumik anmaruamik qilani. Aasrii sivulliq nipi turaakkaqa uqaqman uvamnun qalguqtautiqpaktun itnagaana, “Mayugin uvuna. Qiniqtinniaqkpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmainaq Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsigaana. Qiniqtuna aquppiutaqpanmik inillaksimaruamik qilani, aasriin taavrumina aquppiruamik aquppiutaqpanmi. ³ Aasrii taamna aquppiruq tarani qininaqagniqsuq akisuruatitun uyaqaktitun kavviagiksaatunlu, suli aquppiutaqpak kaivragutiqaqgniqsuq niggamik qininaqaqtuamik akisuruatun uyaqaktun sunauraqtaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum inuinaq sisamat aquppiutaqpaqamut. Qiniqtuna inuinaq sisamanik umialinjanik aquppiruanik aquppiutaqpanni, atnugaaligaat qatiqtaanik. Niaququtiqaqgniqsut kaviqsaamik manijmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpanmiñ anniuqagniqsut ikniqpalaich katlulatlu suli niprualaruatlu. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqaminiqsut tallimat malgunjik ikummatilinjnik iknigmik. Taapkua tallimat malguk nanipiat Irrusriginiga Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum tagiuqpauraqagniqsuq tapinniluktuatun. Sisamat uumaruat irihainalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atriqaqgniqsuq lion-tun, aasriin tuglia uumaruaq panijqun, pinayuatunlu uumaruat kiginagaqgniqsuq inuum kiginanatan, aasrii sisamanat uumaruat atriqaqgniqsuq tinmiaqpaktun. ⁸ Aasriin taapkua sisamauruat uumaruat, injmikkullaa itchaksrallaanik israguqagniqsut irihainauplutiñlu ataaniñlu silataaniñlu isragunisa. Aasrii nipliatuinaqgniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Sanjipayaaqatuaq

Agaayyun killuqsautainiqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa inniqsuq taimakna, ittuaglu pakma, suli agqiqaqumaruaglu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakcutmiglu quyyatmiglu taavrumuna aquppiruamun aquppiutaqpanmi inuuruamun taimuna isruituamun, ¹⁰ inuinaq sisamat umialinjanat sitqummiraqgniqsut sivugaanun aquppiruamun aquppiutaqpanmi purvigiplugu inuuruq taimuna isruituamun, mattaqgich niaququtitij aasrii iliplugich sivugaanun aquppiutaqpaum, nipliqhutin,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruanurutin akuqtuiksrannun nangautmik kamakcutmiglu sanjimiglu, atakkii iniqtagigitin supayaurat, suli pisuñpakun iniqtaurut inuunikaqhutiñlu.”

5

Imurat Makpigaat Ipnaiyaaglu

¹ Aasriin qiniqtuna taliqpinmi arganani taavruma aquppiruam aquppiutaqpanmi imuranik makpigaanik aglaqaqtuanik iluatniñlu silataatniñlu suli umiktuqsimaruanik tallimat malgunjik nalunaitmiutanik. ² Qiniqmuna

sanñiqaqtuamik israğulinmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña naliummativa qauqtiguklugich nalunaitmiutat anmaglugillu imurat makpiğaat?”

³ Aglaan kiapayaaq qılanmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam anmatlaiññiğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qıñiğlugich imanat.

⁴ Tarra qiaruņa atqunapiaq iñuiññiqman nalliummatiruamik anmatlalugich makpiğaat agliqiruksramik unniñ qıñiqtuksramik imağikkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialıñnat nipliutigaaña, “Qianak. Lion-ñat kiñuvianıñ Judah-m, manñuat David-ñum, akimaruuq anmatlasriplugich imurat makpiğaat suli tallimat malğuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunğatni sisamat uumaruatlu akunğatniļu umialıñnat qıñiqtuņa ipnaiyaamik qichaqtuamik qıññaqaghuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqagñiqsuq tallimat malğunınik. Iriqaqmıuqtuuq tallimat malğunınik, aasriñ taapkua tallimat malğuk Irrusrigiğaiç Agaayyutim tuyugıkkauruat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam agğiqhuni tigugai makpiğaat talıqpinan argañiññi taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi.

⁸ Tigupmagich makpiğaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialıñnat sitquğniqsut sivuğaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtılıñnik suli pinaluuraqallaaplutiñ pıliuqtamik kaviqsaamik manıñmik immaukkaqhutiñ tiprağiksautinik. Taapkua injiqsruğiğaiç Agaayyutim ipqiqsitanısa. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,

“Ilvıñhiññaq tigutlagitin imurat makpiğaat
suli qauqtılalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutin atakkii tuqqutaurutin
suli augıkkapkun tasuiplutin iñunınik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iñunıññiñ atlakaagıñnik uqautchilıñniñ, iñunıñnik
nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvıch umialıguqtitkai agaayuliqsıguqtılugillu
savautitquplugulu Agaayyutikput,
suli atanguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qıvialgitchuņa tusraaplunı iñugiıllapiaqtuanik israğulinınik kia iñuum kisitlaisañitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialıñnatlu, ¹² nipliqsuat nipitusriplutiñ,

“Ipnaiyaaq tuqqutauruaq nalliummatıruq
akuqtuitıapluni sanñimik,
umialgutmiglu isrumatuliğmiglu, sapiğñautmiglu, kamakkutmiglu, kama-
nautmiglu suli nangautmik.”

¹³ Aasriñ tusraagitka uumarupayaurat qılanmi, sılamılu, nunamılu, ataaniļu nunam, tağiumılu—uumarupayaat nanıpayaaq—uqautıqaqtuat itna:

“Nangañun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu anjalatchıñiğlu
pigıgaa aquppiruam aquppiutaqpañmi
suli ipnaiyaam taimuņa isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipliğvigıgaa, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialıñnat purvigıgaa [sivuğaanun iñuuruamun taimuņa isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

¹ Qıñiqtuagıga ipnaiyaaq anmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malğuuruat, aasrii tusraagıga ilañat sisamat uumaruat nipliqsuaq nipitusripluni liılaa katlularuatun itnaqhuni, “Qagğaiñ.” ² Aasrii qıviaqama qıñiqtuņa qatiqtaamik tuttuqpañmik, suli natmaksıqsuaq tuttuqpañmi

qiluiññaqağniqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullağniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aᅇmaqmauᅇ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuaq, “Qağğaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpaᅇ kaviqsaanuniqsuaq anilgitchuq aasrii natmaksiqsuaq saᅇᅇimik qaitchikkauniqsuq piigiquplugu qiñuiññaᅇmik nunamiñ, iñuich tuqputautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aᅇmalgitmauᅇ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuag, “Qağğaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuᅇa taaqtaamik tuttuqpaᅇmik, aasriiñ natmaksiqsuaq taavrumani saagaqağniqsuaq uqumaisilaagutiᅇᅇnik argaᅇmiñi. ⁶ Suli tusraalgitchiga nipi akunğatniñ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuag, “Sisamat qallutit imanat mukkaaᅇ akiqağniaqtuq savaktuam akiññaᅇtaaksraᅇᅇanik uvlumi, suli qulit malğuk qallutit imanat barley mukkaaᅇ akiqağniaqtuq savaktuam akiññaᅇtaaksraᅇᅇanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruğlu misruğuglu.”

⁷ Aasrii aᅇmalgitmauᅇ sisamanat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamanatniñ uumaruat uqallaktuag, “Qağğaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiñiqtuᅇa qatiagiyaktaamik tuttuqpaᅇmik. Natmaksiqsuaq taavrumani atiqagñiqsuq tuqputmik suli tuquaniktuat maliklugu. Qaitchikkauniqsut saᅇᅇimik tuqputchitluplugu sisamanat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaagñakunlu, tuqunakunlu, iqsiññaqtuatigunlu niğrutinigun nunam.

⁹ Suli ilaan aᅇmaqmagu tallimanat nalunaitmiutat, qiñiğitka ataani tunillağvium iñuusriᅇᅇich tamatkua tuqputauruat piqutigiplugu uqalᅇa Agaayyutim suli pisigiplugu ilisimarauᅇiqtiᅇ tuniqsimalikun. ¹⁰ Iliniᅇᅇ niplianiqsut nipitusrillapiaqhutiᅇ, “Aatai, Ataniiq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniğñiaqpigich tuqputigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” ¹¹ Iluqağmiᅇ qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturuanik atnugaanik aasrii uqautiplugich utaqqiuraallaktuksrauniplugitsuli naatchianiᅇhatnunaᅇlaan iñugiaktiᅇlaaksrautaat savaqatinᅇisa aniqatiunᅇillu ukpiqsriᅇlikun tuqputausağumapmiruat ilinᅇisituntuuq. ¹² Aᅇmaqmagu itchaksraᅇat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpaurağniqsuq siqiñiq taaqsipmipluni taaqtaatun ukiᅇᅇhaatun suli tatqiq kaviqsipluni auktun. ¹³ Suli uvlugiat katagaalaplutiᅇ nunamun, katagaalapmatun asriagikkani fig-ᅇum napaaqtuaniñ piñaaqsigaluaqnagich, ipsullakkaᅇa liilaa anuğiqpaum. ¹⁴ Qilağlu piigñiqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iğğipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiᅇi nunam, qutchiksaatlu aᅇalatiᅇ iñuich qaukiuruatlu aᅇuyaktini umialguruatlu sapigññaqtaatlu iñuich, iluqatiᅇ savaktaagruitlu savaktaagruungitchuatlu, iriqtut inᅇmiknik qaiğusruᅇnun akunğatnunlu uyagaᅇisa iğğich, ¹⁶ kappianaplutiᅇ iğğinun uyagaᅇnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriğuta kiiñᅇaniñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpaᅇmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamaᅇaqtuag uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iğlutuutigisiñiqpa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qiñiqtuᅇa sisamanik israğulinᅇnik makitaruanik sisamani iqirğunᅇiñi nunam. Tigummiugağniğaiᅇ sisamat anuğinᅇi nunam, anuqᅇiqunğitlugu sumiunniiñ nunamun naagaunniiñ tağiumun naagaunniiñ napaaqtunun. ² Qiñiqtuᅇa atlamik israğulinᅇmik qunmukhuni nuiragağvianiñ siqiñğum, saagaqᅇuni taluğniqsriqsraᅇanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqᅇuğaqtuq nipitusriplugu sisamanun israğulinᅇnun saᅇᅇiksriñᅇaniksimaruanun

piyaqquluktatlasiplugu nuna tagiuglu. ³ Nipliqhuni, “Piyaaqquluktaqnagu nuna, tagiuglu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qaun̄isigun savaktiñnik Agaayyupta.” ⁴ Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaaurat. Iñugiaktiilaagañiqsut 144,000-tun kiñuviapayaanitñiñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviani Judah-m nalunaitmiutchikkaaurat,

kiñuvian̄isuli Reuben-ñum 12,000,

kiñuvian̄isuli Gad-ñum 12,000,

⁶ kiñuvian̄isuli Asher-ñum 12,000,

kiñuvian̄isuli Naphtali-m 12,000,

kiñuvian̄isuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuvian̄isuli Simeon-ñum 12,000,

kiñuvian̄isuli Levi-ñum 12,000,

kiñuvian̄isuli Issachar-ñum 12,000,

⁸ kiñuvian̄isuli Zebulun-ñum 12,000,

kiñuvian̄isuli Joseph-ñum 12,000,

kiñuvian̄isuli Benjamin-ñum 12,000.

Iñugaagruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiniqtuna iñugiallapiagataqtuanik iñuñnik kia-unniiñ iñuum kisitchumiñaisaniñnik nunaaqqipayaauraniñ atlakaagiiñiñlu iñuñniñ suli uqausripayaañiñ. Qichagñiqsut sivugaanun aquppiutaqpaum suli sivugaanun ipnaiyaam, atnugaaqaqhutiñ qatiqtaanik akuqturuanik qisiqsiutiniglu tigummiugaqhutiñ, ¹⁰ nipliraqhutiñ nipitusriplugu itna, “Agaayyupta aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatiñ isragulgich qichagñiqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiñnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutiñ sivugaanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹² Niplianiqsut,

“Amen,

nangaan, kamanaunlu,

isrumatuhglu, quyyanlu, kamakkunlu,

sanñilu, sapigñaunlu

illi Agaayyuptiktun taimuñ isruitchuamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilañata umialiñnat apiqsruğaaña, “Kisut makua iñuich atnugaaqaqtuat qatiqtaanik akuqturuanik? Nakikñalu agqiqsuanuvat?”

¹⁴ Nipliutigiga, “Añuun, ilisimaruñurutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigaaña,

“Tamatkua iluñliuñiqpauraq apqusraagñigaat. Iggugñigaich atnugaatiñ akuqtu-
ruat, aasrii qatiqsiqkaqñugich auñanun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutiñ ittut sivugaani aquppiutaqpañan Agaayyutim

savautiplugu uvlumi unnuamilu agaayyuvikpañani,

aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi

tugluaqsimaagñisigai nayuutiligmigun.

¹⁶ Iliñich niğisuksiutqikkumiñaitchut

naaga imiğuksiutqikkumiñaitchut.

Siqiñgumlu atlamlu uunaum uunniugtitiqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivugaani aquppiutaqpañmi niğipkağisigai
munaqsritun

sivulliglugillu iñuunaqtuanun suvliktuaguraqtuanun,

suli Agaayyutim allaqtigñisigai qulvipayaat iriñitñiñ.”

8

Tallimat Malgūināt Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam aṇmaqmauṇ tallimat malgūināt nalunaitmiutat nipruisaagataqtut qilaṇmi siviṣutilaaliṇmi sassagñigum avvaṇani. ² Aasriiñ qinñigitka tallimat malguk israḡulgich makitaruat sivuḡaani Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malgūṇnik qalḡuqtautirik. ³ Tarra atlaptuuḡ israḡulik agḡiḡñiqsuḡ. Sivuḡagmuktuḡ tunillaḡviṇmun, saagaqhuni ikipkaiviliamik tipraḡiksautmik piliuqtamik maninmiñ kaviḡsaamiñ. Aatchukkauniqsuḡ atqunaḡ tipraḡiksautmik avvutigitquplugu iniqsruḡhatnun ipqiḡsitaupayaat maninmi kaviḡsaami tunillaḡviṇmi sivuḡaaniittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isina tipraḡiksautim piqatigiplugich iniqsruḡhat ipqiḡsittuat mayuqtuḡ israḡulgum argaṇiñiñ sivuḡaanun Agaayyutim. ⁵ Suli israḡulgum tiguplugu ikipkaiviliḡ tipraḡiksautmik immiḡñiḡaa ikniṇaniñ tunillaḡvium, igitluguasriiñ nunamun. Taimma tusraḡnaqtut nipit katlulatlu, suli ikniḡpalagaqhuni nuna iliqsraqhuniḡ.

Qalḡuqtautit

⁶ Tarani tallimat malguk israḡulgich piqaqtuat tallimat malgūṇnik qalḡuqtautirik itqanaiyaqtut niqliḡsitchisukhutiṇ. ⁷ Sivulliq israḡulik niqliḡsitchipman, natatquḡnat ikniḡlu avulik auṇmik kataṇniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suṇaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiqhutiṇ. ⁸ Aasriiñ tugliat israḡulgich niqliḡsitchipman liilaa imña inñiqpauraḡ iknaktitaḡ igitauniqsuḡ taḡiumun. Tarra piñayua taḡium auguqtuḡ. ⁹ Suli piñayuati taḡiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuiniḡ umiaqpaich tamatkiḡñiqsut. ¹⁰ Piñayuati israḡulgich niqliḡsitchilgitman uvlugiaqpaauraḡ ikualaruḡ liilaa aukuḡun kataktuḡ qilaṇmiñ, katakhuni piñayuiniḡkun kurgillu suvliktuaḡuraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiḡaḡniqsuḡ “Suḡaḡniḡiq.” Piñayuiniḡ imḡich tuqunaḡuḡniqsut aasrii inñiḡiaktuat inñiḡich tuqurut imiḡiilamiñ suḡaḡnitchuamiñ. ¹² Sisamaṇat israḡulgich niqliḡsitchilgitman, taimmaiḡaḡ piñayuiniḡ siqiḡḡum tatqimlu uvlugiatlu taaḡsiḡniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangḡiḡniqsuḡ, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangḡiḡniqsuḡ.

¹³ Qiñiḡtitluṇa tusraagiga tiṇmiaqpak tiṇmiruaḡ qutchikhuni qilaṇmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Nakliuṇ! Aa, nakliuṇ inñupayaanun inñuuranun nunami, atakkii atlat piṇasrut israḡulgich niqliḡsinniaqpatigik qalḡuqtautiqpat tatamnaḡisiruḡ.”

9

¹ Tarra tallimaṇat israḡulgich niqliḡsitchipman qalḡuqtautiqpaṇmik qiñiḡtuṇa uvlugiamik kataktuamik qilaṇmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuḡ aṇmaun natiḡsiñaitchuamun aṇmaniḡmun. ² Aṇmaqmauṇ natiḡsiñaitchuḡ aṇmaniq isiq mayuqtuḡ tarakṇa, itchialaṇatun uunaksautiqpaum, siqiñiḡlu silalu taaḡsiruk isiḡun aṇmaniḡmiñ. ³ Itchialamiñ mitiḡlagaqtuat anirut qaṇṇanun nunam. Qaisauruḡ saṇṇi atriplugich putyuutilgich nunami saṇṇiqaqhutiṇ kapuutilgich tuqunaliṇnik. ⁴ Iliṇich tillisiaḡaqtut piyaḡquḡuktaitqunḡitlugich ivḡiṇiḡnik nunam naaga qanusripayaanik suṇaaqtuanik naurianik napaaqtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua inñiḡich piqangitchuat taluḡniqsriḡsaṇanik Agaayyutim qaunḡisigun. ⁵ Suli tillisiaḡaqtut tuḡqutchiḡqunḡitlugich inñuṇnik, aglaan atniḡñanaḡataktuakun nagliksaaḡtitquplugich tallimani tatqiñi, atniḡñanaḡatun putyuutilgum kapitnikmatun inñuṇnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni inñiḡich pakakkisiḡaat

tuquliq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulillaapiagisigaluaqtut aglaan tuquliq qimakkisiruaq ilinjitñiñ.

⁷Tarra qinñanich mitiglagagtuat atriqağniqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun anuyakiğmun; niaqunjitñi inniqsuq niaquğun lila kaviqsaaq manik, suli kigiñanich kigiñanisitun iñuich. ⁸Suli ilinich nuyaqagñiqsut nuyanisitun ağnat, kigutiqaqhutin suli kigutinisitun lion-nat. ⁹Satqagutiqağniqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksrunñinat israqunisa inniqsuq siaksrunñinatitun aksraliganisa tuttuqpagautit iñugiakhutin sukasriplutin anuyakiğmun. ¹⁰Suli pamuqağniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagutiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagiruksrauplutin iñunñik tallimani tatqini. ¹¹Ataniqağniqsut israqulganik natiqsiñaitchuam anmangum. Jew-nruuat atiqagñigaat Abaddon-mik, aasrii Greek-nich taggisigaqlu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyacquqtimik. ¹²Sivulliq nagliksaagun qaanisusq. Uvva malğuk nagliksaagutik tikiññiaqtuk aquagun taavruma.

¹³Tarani itchaksranat israqulğich niqliqsitchipman qalğuqtautiqaqmiñik, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirğunñiñ tunillağvinmiñ piluqtamiñ maninmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴Uqautiniğaa itchaksranat israqulğich piqaqtuaq qalğuqtautiqaqmik, “Pituikkich sisamat israqulğich pituksimaruat kamanaqtuami kuunmi Euphratesmi.” ¹⁵Tarra pituigaich sisamat israqulğich itqanaiqsimmatriruat taavrumuna sassagñimun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqutqiruksrauranik piñayuinjitñik iñupayaat. ¹⁶Aasrii tusraagiga kisirrutaat anuyaktit suli tuttuqpiraqtuat. Iñugiaktilaaqağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷Suli qinigitka tuttuqpaich qiniquuraamni itna, tamatkua aquppiruut ilinjitñi satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suli uquaqaatun sapphire-tun suli suraqpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaqunich qinñaaqağniqsut niaqunisitun lion-nat, suli qaninjitñiñ anniugaagñiqsuq ikniq, itchiglu, suli sulfur. ¹⁸Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaagutitigun piñayuinich iñuich tuqgutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniugaaqtuakun qaninjitñiñ tuttuqpaich. ¹⁹Tamatkua sanñiqagñiqsut qanigmikkun pamiumikkunlu. Pamuqağniqsut nimigiatun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagutiginigaich iñunñun.

²⁰Suli kisinñuqtat iñuich tuqgutaungitchuat tamatkunuuna nagliksaagutitigun isrummitqigungitchut savaanatniñ argagikkağmin. Nutqautingitchaat putqataliqtin tuunganun, aanguanunlu piluqtanun kaviqsaanik qatiqtaaniglu maninñun, patukpaniglu uyağaniglu qiruniglu, qinilaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ pisrut-laitchuaniglu. ²¹Naagaunniñ isrummitqigungitchut iñuaqtuqtauligmikniñ anatkuauligmikniñlu, sayunaliğmikniñlu, tigliktuqtauligmikniñlu.

10

Israğulik suli Imurat Makpiğaurat

¹Suli qinigtuna atlamik sapigñaaqtuamik israqulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, atnuğaaqaqhuni nuviyamik, niaquğutiqaqhuni niggamik, kigiñana qaumapluni siqinigtun, niuk iliplutik ayanaktitun ikniğum. ²Ilaa tigummiaqağniqsuq makpiğauranik anmaruanik arganiñi, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isiganñi tağiumun, suli saumiich isiganñi nunamun. ³Nipruağniqsuq nipitusrillapiaghuni, atriplugu lion-nun ugiaguulanga. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malğuk katlulat niqliqsut. ⁴Tarraasrii tallimat katlulat niqliqmata aglaksagataqmionalu. Tusraagiga nipi qilañmiñ

uqautriga, “Aglasruñaqnağich uqagikkañich tamatkua tallimat malğuk katlulat, uqautiginagitunniiñ.”

⁵ Tarra israğulgum qiñikkağma qichaqtuam tağiumiļu nunamiļu, israutigai argañni qilaum tunaanun. ⁶ Akiqsruutigiruoq ilaagun iñuuruakun taimuņa isruit chuamun iñiqsiruakun qilañmik, nunamiglu, tağiumiglu, sulii uumarupayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malğuaata israğulgich nipliqsitchisağataqpan qalğuqtautmik Agaayyutim naanniağai kañiqsilgunaitchuut sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.” ⁸ Aasriiñ nipim tusraakkağma qilañmiñ uqautilgitchaana, “Utlautilutin tiggutyakkich makpiğaurat aņmaqsimaruat argañni israğulgum qichaqtuam tağiumiļu nunamiļu.” ⁹ Utlakapku israğulik nipliutigiga, “Qaillaikkich makpiğaurat uvañnun.” Aasrii nipliutigana, “Tigulugich niğikkich. Siiglanñuliğisigaluaqtutin aqiağupni, aglaan siigñaagnaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiğaurat israğulgum argañniñ niğigitka. Tarra qanimni siigñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiağuga siiglanñuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigana, “Sivuniksriqirusraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malğuk ilisimarik

¹ Tarani aatchuusriaqatuna uktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israğulgum uqautigana, “Makillutin, uktuğun agaayyuvikpana Agaayyutim tunillağvialu, sulii kisillugich iñugiaktilaanat taapkua agaayyuruaat tarani. ² Aglaan uktuğnagu silalliq katimmavik ittuag silataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaginagu atakkii aatchuutauruq Jew-ñungitchuanun. Ilinisa tutmaluginiağaat ipqitchuaq nunaaqqiq malğukipiaq malğunni tatqini. ³ Sulii tuyuğisigikka malğuk ilisimarikka, atnuğaaqgutik miissunñik ukiłhaanik. Aatchuğisigikka sanñimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malğuk olive napaaqtuk sulii malğuk kialuuraqagviiktarra naparuak sivuğaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagnağumigik taapkuak, ikniq anniuğaağniaqtuq qanğakniñ, sulii suksraunğiağniağaik uumigiritik. Kisupayaam atniagnağumigik taatnatchikun tuqputauragagisiruq. ⁶ Taapkuak sanñiaqtuk umiksitłalutik qilañmik sialukkumiñaigługu uvlunitni sivuniksriqiliğmin, sanñiaqmilutik imğich auguqtitlalogich sulii nuna qanusripayaamik ihuilliuğutiqaqtitlaluq, qanutupayaag akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtauhiqtik, iqsiñaqtuam niğrugaağlum mayuqtuam natiqsiñaitchuamiñ aņmaniğmiñ aņuyyutigisigik aasrii akiililugik sulii tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timiñik nalagisirik apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Iltqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ñum Egypt-ñum. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaag qiniğisigaich tuqunaruak timiñik piñasruni uvluni uvlumlu avvanani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuqunaruak timiñik iluviğmun. ¹⁰ Iluqatin iñuich nayuutiruaat nunami quviasruutigigaich tuqułhakkun, aasriiñ tuyuqtuutimpilutin aatchuutini avatmun. Quviasrullapiagnaqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik ihuilliuqtitchiñiqsuk tamatkunina iñuuranik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvağmik ilaqaqtuut pianikmata Agaayyutim aniğniñan iñuulhan isignigik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagnaqsut tamatkua tautuqtuut taapkuñina. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi

qılanmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qagğisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qılanmun nuviyakun, uumiksriniknun qıñiqtuagtıltutik. ¹³ Taavrumani sassagñigmi nuna aulagpauraqtuq, aasrii qulinjuğutaa nunaaqqim ulğuruq, suli nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutilaalğich 7,000-tun. Aasriiñ kisinjuqtuat tatamillapiaqhutin nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qılanmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaagutim pianiktuq. Uvva piñayuat nagliksaagutit aggyasriuraqtuq.

Tallimat Malğuinjat Qalğuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuinjat israğulğich qalğuqtautıqpañmiñik nipliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapiğñaqtuat nipit qılanmiñ itnaqtut,

“Uvakñaniñaglaan añaayuqautaa nunam añaayuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ñan, aasrii ilaa añalatchigisuruq taimuñ isruitchuamun.”

¹⁶ Suli iñuiññaq sisamat umialinjat aquppiruat aquppiutaqpañmikñi sivuğaani Agaayyutim, sitquqhutin nangagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutin,

“Ataniiq Agaayyuun Saññipayaaqtuq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptigiñ quyyatmik,

atakkii urriqsuğıñ kamanallapiaqtuaq saññiñ suli añalatkaqsigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñuñi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikitçuq atanniqsuiviksrağlu tuqunaruapayaanik.

Pakma akiñiigaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik ipqiqsittuanıglu, suli taluqsriruanik atigikkapnik kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.

Suli piyaqquğniagıtın tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpañaga Agaayyutim añamaqtuq qılanmi, aasrii suluun imalik sivunniugutaanik qıñiğnaqsuruq iluani agaayyuvikpañan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniñu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquğnaqhuniñu.

12

Ağnağlu Tiritchiaqğlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuaq sagviğñiqsuq qılanmi, sua-una ağnaq atnugaalik siqıñigmik, aasrii tatqıq ataaniıtluni isiganıñ, suli niaquğmiñi niaquğutıqaqhuni qulit malğunıñ uvlugianik. ² Iğñiyasriñiqsuq. Iğialaugaqtuq atniğñaliutiplugu iğñisuum. ³ Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuağnaqpaktuaq qılanmi. Tarrali, kamañaqtuaq kaviqsaaq tiritchiaqğluk tallimat malğunıñ niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malğuiñik niaquğutilik niaquğmiñi. ⁴ Ilaan pamiuñan salikuğniğai piñayuñich uvlugianıñ qılaum aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqğluk makittuq sivuğanun ağnam iğñiyasriruam nigisuklugu ililgañan anirgauraqpan. ⁵ Ağnaq iğñiruuq añugauramik añalatchiruksramik saviñhamik ayaupiamik, aglaan ağnam ililgañan nuqıtauruq Agaayyutmun aquppiutaqpañanunlu. ⁶ Tarakña ağnaq aullauruq suviksrañlaamun, iniksriukkananun Agaayyutim ilaanun. Tarani mu-nagigisiñiğaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra añuyyigñiqsut qılanmi. Michael-lu israğulinıñu akilñiñiutiniqsut tiritchiaqğlunmun. Tiritchiaqğluk añuyakmiuq israğulıktuummağmi. ⁸ Aglaan tamatkua akiñlikkaurut iniksraqatqikkumiñaiqhutin qılanmi. ⁹ Tiritchiaqğlukpauraq ig-itauruq atmun, taamna taimakñaqtaq nimigıaq, atıqaqtuaq tuungagmik Satan-mıglu, kinnitñiktuaq iñupayaanik nanipayaaq. Igitauruq nunamun israğulıktuummağmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruñan nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qılanmi,

“Pakma tikitchuq anniqsugiana, sanjialu, anjaayuqautaalu Agaayyuptipta suli aňalatchisaa Christ-ňan, atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik sivuğaani Agaayyuptipta uvlumiľu unnuamiľu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinjisa akiiligaat aňjagun ipnaiyaam suli ilisimaraulig̃miktigun Agaayyutim uqalhanik, atakkii sugingitkaat tuqqutauniksraqtiň.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qılaak suli iluqasri iňuuruani qılaňmi.

Nakhiuň! Nagliksaağun itkisiruq iňuňnun nunami tağiumiľu ittuanun, atakkii tuunğaum tikitkaasri qinnautiqpaňmigun ilisimaplugu sivikitchuami piviqalhi.”

¹³ Uvvaasriiň tiritchiaqľuum ilitchuğikami siňitautilaag̃miňnik nunamun, maliqsruaqsiniğaa ağnaq iğňiruaq aňugauramik. ¹⁴ Aasrii ağnaq qaitchikkauniqsuq israqquknik tinmiaqpaum tinjquplugu nimigiamaňni suviksrailaamun, pamatchig̃viksraňanun piňasruni ukiuni avvağmik ilaplugich.

¹⁵ Uvvaasriiň qanigmigun nimigiag̃luk anitchiňniqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqľugu ağnaq, aullautitqugaluaqľugu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayuğaa ağnaq aňmaqľugu qanigikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqľuum anitana qanigmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaqľuum qinnautillapiag̃aa ağnaq, aasrii aullaqħuni aňuyyiağai kisinjuqtauruat ağnam kiňuvianji, tamatkua tupiksriuat tillisaiňnik Agaayyutim suli uqautiqaqtuat Jesus Christ-mik.

¹⁸ Aasrii tiritchiaqľuk qichağniqsuq siňaani tağium.

13

Malğuk Niğrugaaqľuuk

¹ Aasrii qiňiqtuňja niğrugaaqľuňmik mayuqtuamik tağiumiň tallimat malğunnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquğutiqaqmiuq qulini nagrunmiňni, suli niaquğmiňni atiqaqħuni pisaanňatauruanik. ² Aasriisuli niğrugaaqľuk qiňikkaga atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqħuniasrii aklam isiganisun, aasrii qanğa lion-ňum qanğatun itluni. Tarra tiritchiaqľuum aatchuğniğaa niğrugaaqľuk sanjimiňnik, aquppiutağmiňiglu, kamañaqtuamiglu aňalatchiğmiňnik. ³ Qiňigiga ilaňat niaquňiň niğrugaaqľuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iňupayaam nanipayaaq quvigusruutiginiğaa malikľugulu. ⁴ Iňuich purviginigaat tiritchiaqľuk aachuqtuag̃ aňalatchiğmiňnik niğrugaaqľuňmun suli purvigipmigaat niğrugaaqľuk uqaqħutiň, “Kamañağniqpat taamna niğrugaaqľuk! Suli kia aňuyakkumiňaqpaun akilliğľugu?”

⁵ Suli niğrugaaqľuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaanňatinik aňalatchitquplugu malğukipiaq malğunni tatqiňi. ⁶ Taavruma aňmaqľugu qanni uqamaqľuutiniğaa pisaanňatinik akitňaqtuqľugu Agaayyun ilaan atqalu iňuuniag̃vialu taputiplugich iňupayaat nayuutiruut qılaňmi.

⁷ Ilaa aňuyaktitauniqsuq ipqiqsitanjiniğaa Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq sanjimik aňalatchiğmiňnik qanusripayaanun iňuňnun atlakaag̃iňnik uqautchiliniňunlu, iňuňnitun nunaaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqag̃miň iňuich nunami purvigigisigaat niğrugaaqľuňmun, iňuich atinich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqutauruam makpiğaanjitni iňuuruatigun sivuani nuna iňiqtauňaiňjaan. ⁹ Kiňapayaag̃ siutiqaqtuag̃ ki tusraali.

¹⁰ Kiňapayaag̃ sivullikkaugumi tigutaanulig̃mun

tigutaanuvinmuniaqtuq.

Kiňapayaag̃ tuqqutauruksraugumi savikpakun

savikpakun tuqqutaugisiruuq. Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iglutuutiruksraurut ukpiqs-riliqaqtuiñağutiñ.

¹¹ Tarrasuli qinilgitchuñ aklamik niğrugaaqłunmik sagviqsuamik nunamiñ. Malğunmik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqhuni tiritchiaqłuktun. ¹² Anjalatchiruuq sivullium anjalatchihagun niğrugaaqłuum takkuani. Purvigipkağniğai iñupayaat nunami sivulligmun niğrugaaqłunmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaaqağniqsuq kama-naqtuanik quvinqaqtuanik, ikniqunniiñ kataktitlugu qilañmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitñiñniqsuq iluqaitñik iñuñnik iñuuruamik nunami tamatkunuuna quvinqaqtuatigun savaağikkağmigun takkuani sivul-lium niğrugaaqłuum. Uqautiniğai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinjanik taavruma niğrugaaqłuum ikiliqsimaruum savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuudiksritkaa atrinanun niğrugaaqłuum suli atrinjan niğrugaaqłuum uqat-lapkaqługu. Tamatkua putchungitчуat kamaksrisungitчуatlu atrinanun niğrugaaqłuum tuqqutaupkağniğai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsin-niğai qaunisiğun iluqaisa iñuich kamanaitчуat kama-naqtuatlu, umialgu-ruatlu ilaippauruatlu, savaktaağruungitчуatlu savaktaağruuruatlu, talliqpia-gun argañisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsigumiñaitчуuq naaga tun-niuqqaiyumiñaitчуuq, kisimiñaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkañanik niğrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalip-siksuuq suli iñupayaaq kañiqsisiaqtuksrauruq. Iñuum kañiqsitlaruum kisilliun kisirrutaa niğrugaaqłuum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirrutiaq-qtuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

¹ Tarani qiviaqama qinigiğa ipnaiyaaq makitaruaq qimiğaanani Zion-ñum. Piqatiqağniqsuq 144,000 iñuñnik piqaqtuanik atigmiñnik Aapamilu atqanik aglausimaruanik qauğmikni. ² Aasrii tusraaruñ nipinik qilañmiñ nipaaton quğluqtaqpau katlulaqpaauraqtuamlu aasriisuli nipaaton atuqtuuraqtuat nuqaqtiliñnik atuqtuuramiknik. ³ Iliñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğaani aquppiutaqpau suli sivuğaatni sisamat uumaruatlu umialiñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiñniğaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunagirut inmiknik atlatuhigmiñ, atakkii tuvaaqataitчуt. Iliñisa maliñniğaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkaurut akungatniñ iñuich auñagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyut-mun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuatlaitчуt. Patchisiquti-nağumiñaitчуt sivuğaani Agaayyutim, atriplugich iñuktitun taqsraqtailaaton.

Piñasrut Israğulgich

⁶ Tarani qinigtuñ aklamik israğuliñmik tiñmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitчуamik tusraayugaagiksuaqağniqsuaq uqautiksrağmiñnik tamatkunuñ nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñuñnun atlakaagiiñnik uqautchiliññun, iñuñitñun nunaaqqiqpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusrillapiaqhuni, “Talugsrisitchi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii tikitchuuq sassağnik atanniiviksrañ. Purvigisriun ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu tağiumiglu suvliktuağuraqtuaniglu.” ⁸ Atlam israğulgum maliñniğaa uqaqhuni, “Suksraungikkauruuq, kama-naqtuaq nunaaqqiq taggisiaqtuaq Babylon-mik suksraungikkauruuq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killuqsaqtinniğai inmiñun, imiliqtitlugich iñupayaat

sayuñalhan sanñiruamik wine-nanjanik.”⁹ Atlasuli piñayuak israğulik maliguumtipmiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiun niğrugaaqluk atrinalu akuqtuqlugulu nalunaitmiutana uuma qaumigun naagaqaa arganmigun,¹⁰ taavruma iñuum imigisipmigaa wine-nana qinnautaan Agaayyutim, kuvikkaauruaq avuilaq qallutaanun ilaan qinnautiqpanan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivugaatni ipqitchuat israğulgich suli sivugaani ipnaiyaam.¹¹ Aasrii itchiulangā ikniğum nagliksaaqtitaauruatigun mayuqtuagisiruq taimuñā isruit chuamun. Ilinich iñiqtuiqsiagviitchut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqlunmun atrinanunlu, suli kisupayaq akuqtuiruaq nalunaitmiutanjanik atqaniglu.”¹² Uvvaasriin ipqiqsittuat iglutuutiqaqtuksraur, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik.¹³ Aasriin tusraaruñā nipimik qilanjmiñ uqaqtuamik, “Aglagin. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakñaniñaglaan tuniqsimaliğmiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Ilinich minguiqsiagisirut savaagmikniñ suli akuqtuğisigaich akiññaktaatin savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkañā.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniqtuaqtitluñā qiniqtuñā qatiqtaamik nuviyamik, aasriin una aquppiugaqtuaq qaani nuviyam inniqsuq iğñinatun iñuum. Niaquğmiñi maninmik kaviqsaamik niaquğutiqağniqsuq, suli arganmiñi saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik.¹⁵ Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpanmiñ, tuqluqhuni taavrumuñā aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriin, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Pinñuqtuat asriat katinnaqsirut nunami.”¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsağaa kiprisini nunami, aasrii nunami pinñuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷ Tarani atla israğulik anilgitchuq agaayyuvikpanmiñ ittuamiñ qilanjmi, ilaaptuq kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuamik.¹⁸ Aasriin atla israğulik amakñaqtuq tunillağvinmiñ sanñiqaqtuaq anjalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumuñā tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuq kipriin, aasrii katillugich asriat siğñaqtuat nunamiñ, takku asriat pinñullapiaqtut.”¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauranun qinnautaan Agaayyutim.²⁰ Misriqqivium imañā tutmiqatagigaat silataani nunaqqim, aasriin auk maqiruuq misriqqiviniñ ujasiksilañā 200 mile-latun aasriin ititilaaliqhuni tuttuqpaum qaqluğutiknunaglaan.

15

Israğulgich Anjalatchiruat Iñuillağutiqaauranik

¹ Qiniqtuñā atlamik atlayuağnaqtuamik qilanjmi kamanaghuni quviqnaqtuamik. Tallimat malğuk israğulgich piqağniqsut tallimat malğunñik iñuillağutiqaauraksranik. Aqulliqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nunitchaagutiqaqtuq taapkuniñā.

² Tarani qiniqtuñā tagiumik taggaqtuutitun liilaa ilaratun ikniğmik suli taapkuniñā akimaruanik niğrugaaqlunmiñ suli atrinaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichagñiqsut siñaani tagium ittuam taggaqtuutitun, tigummiplugich nuqaqtulgich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai.³ Ilinisa atuğagaat atuutaa Mosesun savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaqhutin, “Kamanaqtut quviqnaqhutinlu savaatin,

Ataniiq Agaayyuun Sanñipayaaqatuatin.

Nalaunnaruaņurut suli ilumutuurut piļģusritin,
Umialigiplutin iņuič nunaaqqičpaņni.

⁴ Ataniiq, kia taluņģitkisivatin
kamakkutiqağlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuaņurutin.

Iņuič nunaaqqipayaaniņ aggigisirut purvigilutin,
atakkii qiņiņģiņaič iluqağmiņ surağautitin nalaunnaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiņiņģiņģiga ipqiņņiqsrauruaq ini agaayyuvikpaņmi
qilaņmiittuami aņmağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulğich anirut
agaayyuvikpaņmiņ, piqaqhutiņ tallimat malğuņnik ihuilliuğutiqpauraksranik,
atnuğaaqahutiņ salumaruanik qaummağiksaanik ukiłhaağiksaanik, suli tap-
siqaqhutiņ manijmik kaviqsaamik satqaņmiktigun. ⁷ Tarra ilaņata sisamat
uumaruat aachuğai tallimat malğuk israğulğich tallimat malğuņnik piņalunik
kaviqsaamiņ manijmiņ piļianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyu-
tim iņuuruam taimuņa isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaq-
tuq itchimik kamanautaaniiņ saņņianiņlu Agaayyutim. Kiņaunniiņ iņuk isit-
layumiņaitchuq agaayyuvikpaņmun naatchigaluqağnagich tallimat malğuk is-
rağulğich taapkuniņa tallimat malğuņnik ihuilliuğutiqpauranik.

16

Iluligaurat Imalğich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruņa nipituruamik nipimik taavrumakņa agaayyu-
vikpaņmiņ uqaqhuni taapkunuņa tallimat malğuņnun israğuliņnun,
“Kuvvityaqsigiņ nunamun imanijch iluligaurat qinnautaa Agaayyutim.”

² Tarra sivulliq israğulik aullaqtuq kuvipiługu iluligaurani nunamun. Tarraasrii
tatamnaqtuat atniğņapiağataqtuatlu killiğruat ilirut iņuņnun piqaqtuanun
nalunaitmiutaņanik niğrugaaqłuum purvigiplugulu atriņa. ³ Tuglian
israğulgum kuviņģiņģaa iluligaurani tağiumun. Tarra iliruq liilaa auņa tuquņaruam
iņuum, aasrii uumarupayaat tağiumi tuquplutiņ. ⁴ Piņayuaknik israğullak
kuviņģiņģaa iluligaurani kuuņnun suvliktuağuraaqtuunlu. Suli tamatkua imğat
auguqtuq. ⁵ Tarra tusraagiņa israğulik aņalatlaruaq imiğmik uqaqtuaq,
“Nalaunņapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamiłu.

⁶ Atakkii iņuič maqipkaiņiqsut auņatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu,
aasrii aachuğitiņ auņmik imiğaksraņatnik. Taatnagağksrauruttakku.”

⁷ Suli tusraaruņa nipimik tuniłlağviņmiņ uqaqtuamik,
“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saņņipayaaqtuatiin,
atanniqsuutitin ilumutuurut nalaunņapiaqhutiņ.”

⁸ Sisamaņata israğulğich kuviņģiņģaa iluligaurani siqiņģimun. Tarakņaaglaan
siqiņģum uunaņan iņuič uunniqipkağņiğai atniłuutiqağlugich. ⁹ Suamaruam
uunaum iņuič ikigai. Aasriisuli taimaqluutiņģaat atqa Agaayyutim
ihuilliuğutiqpauraqtitchiruam, suli isrummitqiņģitchut kamakkutiqağuglugu
kamanautaa.

¹⁰ Tallimaņat israğulğich kuvisiruq iluligaurağmiņnik aquppiutaņanun
niğrugaaqłuum, aasrii aņaayuqautaa taaqsillapiaqtuq. Iņuič kiņmağaič uqqatiņ
atniğņaaqpagitłutiņ ¹¹ taimaqluutiplugu Agaayyun qilaņmiittuaq pisigiplugu
atniğņatiņ killiğruatiņlu. Naagasuli mumiguliņģitmiut pigiitchuaniņ
savaağmikniņ.

¹² Itchaksraņat israğulğich kuvisiruq iluligaurağmiņnik kuukpauraņanun
Euphrates-ņum, aasrii taamna kuuk paliğņiğaa itqanaiqsaqlugu apqutik-
sraņat umialiņch kivaknam tuņaaniņ. ¹³ Tarraasrii qiņiqtuņa piņasrunik

salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naaġaayinik anniugaaqtuanik qanganiñ tir-itchiaqħuum suli qanganiñ niġrugaaqħuum suli qanganiñ tañiġilaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriqħuich tuunġaum savaaqaqtut quviqnaqtuanik. Taapkua piñasrut irrusriqħuich aullaġaqtut umialipayauraniñun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqħugich anjyaquplugich kamañaqtuami uvluani Agaayyutim Sañnipayaaqaqtuam. ¹⁵ (“Naalaġnisitchi! Agġiġñaqtuñ atriħu tigliñiaqti. Quviasruktuq iñuk itqummaagiksuaq qaunagiplugich atnuġaani. Tarrakii aullaġumiñaitchuq atnuġailaaguni suli kanħugilugu atnuġaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriqħuich katinnigaiħ atautchimun inimun taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malġuata israġulġich kuviñiqsuq iħuligauraġmiñik siħamun. Tarraasrii kamanallapiagataqtuag nipi nipliqsuq aquppiutaqpañmiñ agaayyuvikpañmi uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusraġnaqtuq katlulat, ikniqpalagaqhuni suli nuna iħiqsraqpauraqhuni. Qaņaunniñ taatnatun nuna iħiqsranġanġitchuq. Taamna nunam iħiqsraqpauralħa suañaniqsrauruq nunam aullaġniivianiñaglaan. ¹⁹ Kamañaqtuag nunaaqġiq avġuġniqsuq piñasruutluni, suli nunaaqġich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqagigaa kamañaqtuag Babylon qaitechukħugu qallugauraq immaukkaqtuag wine-nañanik, tarra ilaan tatamnaqtuag qinnautaa. ²⁰ Suli qikiqtapayaurat piiqsut iñġipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutiñ. ²¹ Suli natatquġnaqpaurat kataktut iñunñun qilañmiñ uqumaisilaqaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqħuutigaat Agaayyun piqutigiplugu iħuilliuġutiqpauraq natatquġnatigun, taamna iħuilliuġutiqpauraq tatamnaqpagitħuni.

17

Akiisuqpaglu Niġrugaaqħu

¹ Tarani iħaħat tallimat malġuk israġulġich piqaqtuat tallimat malġuñnik iħuligauranik uvamnukħuni uqautigaañ, “Ki. Qiñiqtitkisigikpiñ tatapsausriaksrañanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiġni. ² Umialinġi nunam sayuñaqatiqaġniqsut taavrumiñ akiisumik, suli iluqatin iñui nunam imiliġniqsut imiqħutiñ wine-mik sayuñalħanik akiisum.” ³ Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun aħalatitħu israġulgum aullautigaañ suviksraħlaamun. Aasriiñ qiñiqtuñ aġnamik aquppiruamik qañani kavviġiksaam niġrugaaqħuum aġlaqaqtuam piġiitchuamik pisaññatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niġrugaaqħuk tallimat malġuñnik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Aġnaq atnuġaaqaġniqsuq qiññaġiksuanik tuñuqañanik kavviġiksaaniglu, suli qiñiyunaqusriqsuqhuni maninmik kaviqsaamik suli akisuruanik uyaġauraanik suli qatiqtaanik suñauraqpañnik. Argañmiñi tiggummiñiqsuq qallutmik piħiuqtamik maninmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik naġġunallapiagataqtuanik atuummiruanik sayuñahġmigun. ⁵ Aġnam qañani aġlaqaġniqsuq atigmik kañiqsilgunaitchuamik,

“Babylon, kamañaqtuag,
Aakañat Akiisut

naġġunallapiagataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶ Tarra qiñiġiga aġnaq imiliqsuaq auñatnik ipqiqsittuat suli auñatnik tuqqutau-ruat pisigiplugu ukpiqsriħiqtiñ Jesus-mik.

Qiñiqapku aġnaq atqunaq quviġusruktuñ ⁷ Aasrii israġulgum uqautigaañ, “Suvaata quviġusrukpiħ? Uqautigisigikpiñ kañiqsilgunaitchuañanik aġnam suli taavruma niġrugaaqħuum usriaqsiġvian, niaquqaqtuam tallimat malġuñnik nagruqaqhuniħu qulinik. ⁸ Niġrugaaqħuk qiñikkan itkaluaqtuag inġiqsuq pakma, suli mayuġumaqsiruuq natiqsiñaitchuamiñ aħmaġnimiñ aasriiñ

piyaqquḡviḡmuktuksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atinich aglaksimaitchuat makpiḡaanani iñuulhum iñiqtaulgatałhaniñaglaan nunam quvigusrukkisirut qiñiḡumitruḡ niḡrugaaḡluk itkaluaḡtuḡaq sulı inḡiqhuni pakma sulı sagvitqikkisipluni ilaatnigu. ⁹ Iñuk kanıqsisuktuaḡ taavrumıña isrumatuhıaḡtuksrauruḡ Agaayyutmiñ. Tallimat malḡuk nıaḡut tallimat malḡuk qimıḡaanıurut taavruma aḡnam aquppıvıgıkkani. Tallimat malḡuk umialgupmiuttuḡ. ¹⁰ Tallimat umialgıch umialḡunıaıḡñıqsut, atausrıḡ umialḡusugaaḡhunisuli, sulı atla aḡḡıqsagumapluni. Taimma aḡḡıḡumi umialḡuurallakkisıḡaluaḡtuḡ sıvıkitchuami pivıḡmi. ¹¹ Aasrıılı niḡrugaaḡluk itkaluaḡtuḡaq inḡiqhuni pakma, taamna tallimat piñayugıḡaat atangıch aḡlaan ilagıḡaat tallimat malḡuk atangıch. Sulı piyaqquḡviḡmukkisiruḡ. ¹² Aasrıiñ qulıt nagruıch qiñıkkatin qulıt umialḡurut akuḡtuımaitchuatsuli aḡalatchıḡıksramıḡ umialıktıtun, aḡlaan sanḡıḡaḡumaaḡtut umialıktıtun sıvıkitchuami pivıḡmi piḡatıḡılgıḡu niḡrugaaḡluk. ¹³ Taapkua atautchıiñamik sıvunniutıḡaḡtut, sulı qaitkisıḡaat sanḡıḡıkkıḡatıḡ aḡalatchıḡıksraḡtıḡılu niḡrugaaḡḡmun. ¹⁴ Ilinıch anıyuyıaḡısırut ipnaiyaamun aḡlaan ipnaiyaam akiılgıısıḡai, atakkıi Atanıḡıḡaat atangıch sulı umialıḡıḡaat umialgıch, sulı tamatkua piḡatauruat ilaani tuḡḡuutıḡaḡtut piksraḡtaanıplutıḡ sulı tunıḡsımaplutıḡ.”

¹⁵ Aasrıiñ israḡulḡum uḡautıḡaana, “Imḡıch qiñıkkatin akiisum aquppıvıgıkkani, tamarra iñuich iñugıallapiaḡhutıḡ nunaaqḡıpayauranıñ uḡausrıḡaḡtuat atlakaagıiñıḡ. ¹⁶ Sulı qulıt nagruıch qiñıkkatin sulı niḡrugaaḡḡum uumıḡıḡaḡtıḡıḡıḡaat akiısuḡ. Ilinısa aatkisıḡaat suurapayaanıñıḡ unıllıḡu atnugıılaaḡ aasrıiñ niḡıpmıllıḡu timaa ikıpkıḡmıllıḡu ikniḡmıḡ. ¹⁷ Atakkıi Agaayyutım kipiḡniugıḡtıḡaḡtıḡıḡıḡai tanıḡukḡıḡıch ilaan sıvunniutıḡıni atausrıḡıḡuḡulıḡıllı qaitchıtḡulıḡıllı ilınıch aḡalatchıḡıksraḡatnıḡ umialıktıtun niḡrugaaḡḡmun, Agaayyutım uḡałhi immıumanıaıthatnıḡaḡlaan. ¹⁸ Aḡnaḡ qiñıkkın nunaaqḡıḡıḡıḡaa kamaḡaḡtuḡaḡ atanıḡıḡsımatnıḡtuḡaḡ umialıḡıtıñıḡ nunam.”

18

Babylon Suksraunḡıkkauruḡ

¹ Tamatkua aquatıḡun qiñıḡtuḡa atlamıḡ israḡulıḡmıḡ atḡaḡtuamıḡ qılanımiñ aḡalatchıḡıḡpaıraḡaḡhuni, aasrıiñ iluḡaan nuna qaum-maḡıksıpkıḡaa qaumanıḡmiñıḡ. ² Tarra nıpruagıḡısuḡ itna,

“Babylon kamaḡaḡtuḡaḡ suksraunḡıkkauruḡ, tarra ilıumutuuruḡ!

Inıḡıliutıḡaat tuunḡııllı qanusrıpayaatlu irrusrıḡıḡıch sulıpsuuḡ qaayugıḡnaḡtuapayaatlu uumiñıḡtuatlu tıḡmiagıruıch.

³ Babylon qaitchıḡıai wine-mıḡ iñuḡıch nunaaqḡıpayaat imıliḡtıtlıḡıch sayunıłhan sanḡıruamıḡ wine-nanıḡ.

Umialıḡı nunam sayunıḡatıḡıḡıḡıḡaat ilaa, sulı tauḡsıḡñıḡatıḡıñıñ nunam umialḡugıvıḡıplıḡu umialḡıtıtıḡun akuḡtuḡkkanıḡıch ilaan atugaułhıḡun.”

⁴ Tarra tusraapmıḡına atlamıḡ nıpmıḡ qılanımiñ uḡaḡtuamıḡ,

“Iñuḡmaan, annısitçı taavrumakıña nunaaqḡımiñ.

Ilıpsı ilauruksraunḡıḡtusrı killıḡsautaiñı, piḡataunḡıḡchumausrılı ihııllııḡıḡtıksrautaiñı.

⁵ Killıḡsautai iñugıaktut qutchıksıplıtıḡ qıłaktun, sulı Agaayyutım itḡaḡıḡıai savamaḡıḡuutai.

⁶ Utıḡtıḡıvıḡısıruḡ Babylon qaisanıḡatun ilıpsıtıñun,

- akiliǵlugu malǵuktun ilaan savaañigun,
 immiǵlugu qallugaurañǵa malǵuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.
- 7 Atqunallapiaqǵlugu inmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq sus-
 rungisaallapiaqhuni.
 Pakma aatchuqsiuñ nagliksaaǵutiksramik alianallapiaqtuamiglu.
 Atakkii uqaqtuq inmiñun,
 ‘Uvañǵa aquppiuraaǵisiruñǵa ataniqtun. Uilǵaangitmiuñǵa.
 Iitichuqsriyumiñaitchuñǵa alianamik.’
- 8 Taatnaqǵlugu ihuilliuǵutiqpauraksrañiñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi,
 tuquǵhum, alianamlu, kakkaaǵnamlu.
 Suli ikigisiruq ikniǵmik,
 atakkii Atanguruuq Agaayyun sapigñaqtuq atanniiruaq ilaanik.”
- 9 Tarraasriiñ umialinǵisa nunam sayuñaqatiqaqtuat akiisumik pisuñnautaigun
 qiaǵisigaat alianniugutigilugu taamna aǵnaq qinǵigumitruñ isia ikualaniñan.
- 10 Qichagisirut uñasriksilutin sivuugagilugu ilaan nagliksaaqtitaulha uqaǵutin,
 “Nakhiuñ, nakhiuñ, ilvich Babylon, kamanaqtuaq nunaaqqiq,
 sanñiqagaluqtuaq nunaaqqiq.
 Atautchimi sassaǵniǵmi anasriññuqsakkauniktutin.”
- 11 Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qiarut kiñuvǵuplugu ilaa,
 atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsiquksraigñiqsuq suurañitñik.
- 12 Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyaǵauraat,
 qatiqtaatlu sunauraqpaich, ukiǵhaaǵiksaatlu suli ukiǵhaat tunuaqtaatlu,
 siluillu kavviǵiksaatlu, qanusrilimaatlu ayuǵnaqtuat qiruich, qanusrilimaat
 suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpailu, saviǵhatlu, uyaǵaillu
 siqquqtatun, 13 sinimatlu, avuugutit, tipraǵiksautit ikipkaqǵigich, myrrh-
 lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaaǵiksaat, mukkaaksratlu,
 niǵrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliunniñ iñuuruat
 iñuich. 14 “Asriatluunniñ kipiǵniugutigikkatin piiqsut ilipniñ, suli
 suuraqpaich akisuruat qinǵiyunaqtuatlu taimmaurut ilipniñ, aasrii
 sumiunniñ paqitchumiñaititin.” 15 Tauqsigñiutilgich tamatkuniñǵa suuranik
 umialguqtuat taavrumakña aǵnamiñ qichagisirut uñasriksuami, sivuugagilugu
 nagliksaaqtitaulha alianapiaqtuamik qialutin, 16 uqaǵutin,
 “Nakhiuñ, nakhiuñ. Kamanaqtuaq nunaaqqiq
 atnuǵaaqǵuuruq ukiǵhaaǵiksaanik tunuaqtaaniglu kavviǵiksaaniglu,
 qinǵiyunaqsriqsuqhuni maniñmik kaviqsaamik,
 akisuruaniglu uyaǵauraanik, qatiqtaatlu sunauraqpañnik.
- 17 Atautchimi sassaǵniǵmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”
 Suli iluqagminj umiaqpaich umialinich taǵiuqsuqtillu suli iluqagminjlu
 akiññañniaqtaut taǵiumi qichagñiqsut uñasriksuami, 18 suli nipaalarut
 qinǵiqamitruñ isia ikualaniñan uqaqhutin, “Piitchuq atlamik nunaaqqimik
 taavrumatun kamanaqtuatun nunaaqqisun.” 19 Ilinǵisa nalluqsruǵniǵaat
 nunam apyua niaqumiknun, qiallaǵminj kinuvǵullaǵminjlu nipaalaplutin,
 “Nakhiuñ, nakhiuñ. Taamna kamanaqtuaq nunaaqqiq!
 Iluqagminj umiaqpaqtaqtuat taǵiumi umialguǵniqsut
 suurañigun akisuruatigun!
 Atautchimi sassaǵniǵmi suksraunǵiqsauruq.”
- 20 “Qilaak, quviasrukpaütigiñ suksraunǵiqsaulha.
 Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuillu uqqiraqtauruasiilü sivuniksriqi-
 rauruasiilü,
 atakkii Agaayyutim akiisuq anasriññuqsagutigigaa
 pisigiplugu savaañagun ilipsitñun.”

- 21 Tarani sapiġñaqtuq israġulik tigusriruq uyaġagruamik anġiruatun mukkaaksriugutitun aasrii miġuqsautiplugu taġiumun, itnaqħuni,
 “Taatnatun kamañaqtuamik nunaaqġiq Babylon iksautikkaugisiruq,
 aasriiñ qiañġnatqikkumiñaigisiruq sumiunniñ.
- 22 Suli nipiñich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich
 suli supluaqtuġnaqtuatlu qalġuqtautitlu tusraġnatqikkumiñaitchut ilipni
 uvakñaniñaġlaan.
 Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,
 suli qatraġniña mukkaaksriugutim tusraġnatqikkumiñaitchuq ilipni.
- 23 Suli qaumanġa kialuuram
 qaummaġitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaġlaan.
 Nipaata uiksrautimlu nuliaksrautimlu
 tusraġnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaġlaan ilipni.
 Ilvich tauqsiġñaqtitin kamañañiqsrauniqsut nunami.
 Suli anġatkuuġipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.
- 24 Suli Babylon anasriññukkauruq
 atakkii auñat sivuniqsriqirit ipqitchuatlu iñuich
 suli iluqagminj tuqqutauruat nunami qiañġnaqtut nunaaqġimi.”

19

Qatchallautiqatġi Qilañmi

- 1 Taavruma aquagun tusraaruña nipiġpaurañanik iñugaagrukpaum qilañmi,
 uqaqħutin,
 “Quyanaqniaqpat!
 Anniqsuġiaġlu kamañaunlu [kamakkunlu] saññilu
 piġigaa Atanġuruam Agaayyutipta.
- 2 Atanniqsuutai ilumutuutur nalaunñaplutin.
 Atakkii akiisuqpaum asinñuġaa iñupayaaq nunami sayunahġmigun.
 Taatnaqħugu Agaayyutim atannigaa anasriññuqsuqħugu
 piqutigiġlugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”
- 3 Ilaqatchiqħugu niplitqiksut.
 “Quyanaqniaqpat!
 Isiq ikualaruamiñ nunaaqġimiñ qunmuktuq taimuñ isruitchuamun.”
- 4 Suli iñuiññaq sisamatlu umialiñnat sisamatlu uumaruat putiqtu
 nangaqħugu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpañmiñi, uqaqħutin,
 “Amen! Quyanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

- 5 Suli nipi niqliqsuq aquppiutaqpañmiñ,
 “Nangaqsiuñ agaayyutigikkaqput,
 iluqapsi savaktauruasrii
 taluqsriuasriilu ilaanik,
 kamañaiññaġminj, kamañanñaġminj.”
- 6 Aasrii tusraagiga nipiġpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqħutin
 iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imġich, nipaaitunlu suañaruam katlulam,
 uqaqħutin,
 “Quyanaqniaqpat!
 Atanġuruam Agaayyutigikkaqput Saññipayaaqtuq anġalatchiruq.
- 7 Quviatchakta quviasrullapiagutalu.
 Nangaglakput kamañautaa;
 atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,
 suli ilaan nuliaksrautaa inmiñik itqanainaniktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuġaaksrisauruq qatiqtaamik ukiġhaaġiksaamik qaummaġiksuamiglu salumaruamiglu.” Atakkii ukiġhaaġiksaaraq nalaunġaruat savaaġigaat ipqiqsitanjiñ Agaayyutim.

⁹ Aasriiñ israġulgum uqautigaana, “Aglagun una, qvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksrajanun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaana, “Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqalhi.” ¹⁰ Taranitarra puttunja israġulgum isigaiñun purvigisrukġugu, aglaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvanaptuuq savaktihhiñagigana Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuat Jesus-ġum sagvikkanjanik. Purvigilugu nangagun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpanmi

¹¹ Suli qiñigiga qilak anmaqtuaq, atanji qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagñiqsuq Tuniqsimaruamik suli Ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq anuyakhuniġu nalaunġaruakun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquġutit. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniñ iñuum ilisimanġisana aglaan kisimi. ¹³ Atnuġaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruamik aġmun, suli taiyugaat uumiña atigmik “Uqalha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anuyaktaiñ qilaum malinġigaat usriaqsiqhutin qatiqtaani tuttuqpanmi, atnuġaaqahutin ukiġhaaġiksaanik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵ Ilaan qanġaniñ anniugañiqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiña ipiġaqtuġisifiñgai nunaqqiqpaich iñunich, suli anjalatkisigai savihhamik ayaupiamik. Tutmaġisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Sanġipayaaqtaum Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñiġu atiqagñiqsuq aglausimaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atanġat Atanġich.”

¹⁷ Qiñilgitchunja israġulinmik qichaqtuamik siqiñigmi nipitusrillapiaqhuni uqautiplugich iluqaisa tinmiat tinmiruat silami, “Qagġisitchi. Katittitchi niġityaġusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸ Niġiyumagisri timinich umialgich, timinich anuyaktit qaukġinisa, suli timinich kamañaqtuat anutit, tuttuqpanjialu timinich tamatkualu tuttuqpaqatit. Niġiyumagisri timinich iluqaisa iñupayaurat, savaktaaġruunġiñjanu savaktaaġruunġjanu, suli kamanaiñjanu kamañañjanu.” ¹⁹ Suli qiñigiga niġrugaaġluk suli umialini nunam anuyaktituummaisa katiruat anuyaksaġumaqġugu taamna aquppiruaq tuttuqpanmi anuyaktinġu. ²⁰ Aglaan niġrugaaġluk tigurauruq taputiplugu sivuniksriqinġuaqti savaaqtauaq quvinqaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñinġisusq tamatkuniña akuqtuiruanik nalunaitmiutanjanik niġrugaaġluum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatik taapkuak sinġaturuk iñuunġaaknik narvanjanun ikniġum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisinġuqtat tuqqtaurut savikpanjanun taavruma aquppiruam tuttuqpanmi, anniugaqtuakun qanġaniñ; aasrii iluqagmin tinmiat niġisuiġataġvigaiġich timinich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qiñiqtunja israġulinmik atqaqtuamik qilanjmiñ, saagaqhuni arġanmiñi anmataanik natiqsiñaitchuam anmanġum kalimñaqpanġiglu. ²⁻³ Ilaan tigugaa tiritchiaġluk, taamna taimaknaqtaq nimigġiaq, tuunġauruq Satan-ġupluniġu, qiliqsruqġugu sivunniġuġu 1,000 ukiunik. Aasriiñ sinġinnigaa

natiqsiñaitchuamun anmanigmun umiklugu umnutmik piillakkumiñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich iñuich tarakñaniñaglaan 1,000 ukiut naan-nialhatnunaglaan. Aglaan taapkua aquatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiñiqmiuñ aquppiutaqpañnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani sanñiqutiniñiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriiñ qiñigitka iñuusriñich tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakamiñ Jesus-mun uqalhanunlu Agaayyutim suli payañaitñamiñ ukpiqsriğmikni. Tamatkua putqatangitchut niğrugaaqlunmun atrinjanunlu unniñ akuqtungitlugu nalunaitmiutana qaumiktigun naaga argañmiktigun. Ilinich iñuutqinñiqsut atanğuataplutin Christ-mi 1,000-ni ukiuni.

⁵ Taamna tarra sivulliq anitqigviksraq. Kisinñuqtanich tuqunaruat anitqinğitchut 1,000 ukiut naanñaiñnaisa. ⁶ Quvianamiurut ipqitlutin taapkua piqatauruat sivulligmi anitqiligmi. Tuglian tuqułhum sanñiksraipiağai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atanğuatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷ Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruaq isiq-tauvinmiñiñ. ⁸ Aasrii anigisiruaq kinnitñigiağuni iñuñiñik nunam nani-payaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniağai iluqaisa anuyyiaqulugich. Iñugiaktutilaaqaqtut qavianatun tağium siñaan. ⁹ Aasriiñ ilinich siaminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuiñ Agaayyutim nunaaqqiglu piqpag-illapiakkaña. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilañmiñ aasrii suksraunğiqğugich. ¹⁰ Aasriiñ tuunğaq kinnitñiktuaq ilinñitnik sinjitauruq narvananun ikniğum sulfur-ñumlu, sinjitauviaknun sivuani niğrugaaqluum sivuniksriqinñuaqtimlu. Aasrii ilinich nagliksaagisirut uvlumilu unnuamilu taimuñ isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiñiqtuña anjruamik qatiqtaamik aquppiutaqpañmik taavruminjal aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaniñ nunalu qilaglu aullaauruk, sumiunniñ paqinnağumiñaiqhutik. ¹² Suli qiñigitka tuqunaruat, kamanaiññaanlu kamanaññaanlu, qichaqtuat sivuğani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğaat anmakaurut, sulipsuuq makpiğaanich iñuulhum. Taapkua tuqunaruat atannikkaurut savaanşisigun aglaksimakkanşisitun makpiğaani. ¹³ Tağium suli tuqułhum anjalatchivianlu utiqtitkai tuqunaruapayaaq. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqğugich maligutlugu savaanşat. ¹⁴ Aasriiñ tuquliglu ilaan anjalatchivialu sinjitaurok narvananun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuqułhum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkaña aglaksimaitman makpiğaanñi iñuulhum, sinjitaupmiuq narvananun ikniğum.

21

Nutaaq Qilak Nutaağlu Nuna

¹ Tarani uvaña John qiñiqtuña nutaamik qilañmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piiqsuk, tağiuq piiqmiiqtuuq. ² Suli qiñigiga ipqitchuaq nunaaqqiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qilañmiñ, itqanaiyaqsimapluni suli qiñiyunaqusriqsukkaapluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruña nipiqañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruaq iñunun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiağai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinñitni. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaaq irinñitni. Ilinich tuqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinuvğulutin

atniġñautilaqtuġinlu tarakġaniġaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piġġniqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpaŋmi uqaqtuq, “Ataŋii, pakmapak savakkitka supayaat nutaaġuġugich.” Aasriiŋ uqautipsaaġaana, “Aglakkich ukua, atakkii uqalġhich uqautigikkatka ukpiġnaqtut ilumutuuplutinlu.”
⁶ Sulipsuuq uqautigaana, “Naanġaniktuq. Uvaŋa Alpha-ŋuruŋa suli Omega-ŋupluŋalu, aullaġniisaaq suli isrukġitġhaaq. Kimunliqaa imiġuliqsuamun aatchuutiginiġiġa imiq akiġlaaġlugu suvliktuaġuraaqtuaniŋ imġum iŋuunaqtuam. ⁷ Kiŋapayaaq akimaruq paitchaktaaqagisuruq taapkuniŋa. Suli ilaan Agaayyutigigisigaana suli ilaa iġniġigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrisaitġuatlu, naġġunaqtuanik savaaqtuatlu, iŋuaqtuqtitlu, sayuŋaruatlu, aŋatkuuruatlu, aanaġuqtuqtatlu, iluqatinlu sagluturuat, iniqagŋiaqtut narvami ikualaruami ikniġmik sulfur-miġlu. Taamna tugliġigaa tuqulġhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilaŋata tallimat malġuk israġulġich tikitġhaana piqaqtuq tallimat malġuŋnik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malġuŋnik aqulligŋik ihuilliugutiqaauranik. Uqautigaana, “Qaġġaiŋ, qiŋiqtinniaġikpiŋ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyaġaana Ipqitġchuakun Irrutchikun iŋġiqaauramun qutġhiksuamun, aasriiŋ qiŋiqtitkaana ipqitġchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilaŋmiŋ Agaayyutmiŋ. ¹¹ Taamna nunaaqqiq qaumaqagŋiqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummaġiŋiqaqtuamik akisuruatun uyaġaktun taiyuutiqaqtuun jasper-mik tapinniluktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqaqtuq qutġhillapiaqtuanik qulit malġuŋnik paaqaqhuni, suli qulit malġuk israġulġich qaunaksrirut paanik. Paani aglaqagŋiqsut atinġich qulit malġuk sivullianġi Israel-ŋum. ¹³ Piŋasrut paaqpaqagŋiqsut avatillaanani, kivaknam tuŋaani piŋasrut paaqpaich, nigiqpaum tuŋaani piŋasrut paaqpaich, uŋallam tuŋaani piŋasrut paaqpaich, suli kanaknam tuŋaani piŋasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchiŋi nunaaqqim turviqagŋiqsut qulit malġuŋnik uyaġaŋnik aglaqagŋiqtuanik qulit malġuŋnik atinġitŋik uqqiraqtinġiŋik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israġulik uqaqtuq uvaŋnun piqagŋiqsuq uuktuutmik piġiamik manġmiŋ kaviqsaamiŋ uuktugukġugu nunaaqqim paanġlu katchiŋġlu. ¹⁶ Nunaaqqiq sisamanik iqirġuqagŋiqsuq suli taktilaanalu iraqtutilaanalu atiplutik. Israġulgum uuktugaa nunaaqqiq uuktuutmiŋik, taktilaanalu iraqtutilaanalu kiŋiktilaanalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktugai katchiŋi nunaaqqim. Qutġhiksilaqagŋiqsut 216 isigaŋniqtun iŋuum uuktuguuġhatun, uuktuun israġulgum atukkaŋatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piġianuniqsut qivliqtaaniŋ uyaġaŋniŋ taiyuutiqaqtuaniŋ jasper-mik. Nunaaqqiqli piġianuniqsuq manġmiŋ kaviqsaamiŋ, tapinnilukġugu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchiŋiŋ nunaaqqim qiŋiyunaqusriqsuqsimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaġaŋnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miġlu, sapphire-miġlu, agate-miġlu, emerald-miġlu, ²⁰ onyx-miġlu, carnelian-miġlu, chrysolite-miġlu, beryl-miġlu, topaz-miġlu, chrysoprase-miġlu, jacinth-miġlu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriiŋ qulit malġuk paanġi qulit malġuuniqsut qatiqtaat suŋauraqpaich akisuruat. Paallaa piġianuniqsuq atautġhimiŋ qatiqtaamiŋ suŋauraqpaŋmiŋ akisuruamiŋ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq salumaruamiŋ manġmiŋ kaviqsaamiŋ, tapinnilukġhuni igaliqtun.

22 Uvaŋa John qiiŋgitchuŋa agaayyuvikpaŋmik nunaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Saŋŋipayaaqtauaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginigik taavruma. 23 Suli nunaqqiq inuqsraŋiŋiŋiqsuq siqiŋigmik naaga tatqimik qaummatiksraŋmiŋik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaag naniŋiplugu taavruma. 24 Iŋui nunapayaat pisruktaugisirut nunaqqim qaumaŋani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruŋa. 25 Suli paanji taavruma umiksimayumiŋaitchut uvluqtutilaanaŋatun. Itqagisiuŋ, unnuatlainiŋiaqtuq tarani. 26 Tikiutigisigaich taruŋa umialgutai suuraŋilu nunam nunaqqipayaanaŋata. 27 Aglaan kiŋapayaaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuq naŋgunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiŋaitchuq taruŋa, aglaan kisimiŋ tamatkua iŋuich atinich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiŋaaniŋi iŋuuruatigun.

22

1 Tarra israŋulgum qiiŋiqtitkaŋa kuunaniŋ imŋan iŋuunaqtuam, tapinniŋlukugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpaŋaniŋ Agaayyutim suli ipnaiyaam, 2 saŋvaqhuni qitqagun apqutaan nunaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iŋuunaqtuat asrirriugaqtuat qulit malŋuiŋik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpaliŋich napaaqtut mamirrutiginigaich nunam iŋuŋisa. 3 Suapayaaq Agaayyutim naŋŋugikkaŋa piqutigiplugu killuqsaun paqtqikkumiŋaitchuq nunaqqimi. Aquppiutaqpaŋa Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktiŋiŋ purvigigisigaat. 4 Iliŋisa qiiŋigisigaat kiiŋaŋa [kaŋiqsilugu irrusripiaŋa]. Suli ilaan atqa aglaqagŋiaqtuq qaunŋitŋi. 5 Taavrumani unnuaqatqikkumiŋaitchuq; iŋuich inuqsratqikkumiŋaitchut qaumaŋanik naniŋumlu siqiŋumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iŋuich aŋalatchiqataugisirut taimuŋa isruitchuamun.

Jesus Christ-ŋum Aggiiŋa

6 Suli israŋulgum uqautigaana, “Tamatkua uqautauruat ukpiŋnapiaqtut suli ilumutuuplutiŋ. Suli Atanŋuruam, Agaayyutaata irrusriŋich sivuniksriqirit, tiliŋigaa israŋuligikkani iŋitchuŋipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayas-riuraqtuanik. 7 Naalaŋnisitchi, uvaŋa aggiiŋaŋisiruŋa. Quvianamiuruq iŋuk kamaksriruq uqaliŋitŋik sivuniksriqutiŋisa ukua makpiŋaat.”

8 Uvva John-ŋuruŋa tusraaruq qiiŋiqŋugu tamatkuniŋa sunik. Tarraas-riiŋ tusraakapkich qiiŋiqŋugillu sitquqtuŋa purvigisrukugu sivuŋaatnun isiganiŋ israŋulgum qiiŋiqtitchirima tamatkuniŋa sunik. 9 Aglaan ilaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvaŋa savaktauqatauruŋa ilipni aniqatiupniŋu sivuniksriqiriŋiŋu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriruat uqutiŋitŋik ukua makpiŋaat. Purvigilugu naniŋaŋu Agaayyun.”

10 Tarra ilaan uqautigaana, “Iriqsimaniaqnagich uqaliŋich sivuniksriqutiŋisa ukua makpiŋaat, takku piviksraq qalliruq. 11 Iŋuk pigiitchualiqiruq pigiitchualiqituiŋaŋli. Suli iŋuk salumaitchuaq salumaittuiŋaŋli. Suli iŋuk nalaunŋaruq nalaunŋatuiŋaŋli. Suli iŋuk ipqitichuaq ipqiqsautuiŋaŋli. 12 Naalaŋnisitchi, aggiiŋaŋisiruŋa. Saagaŋniŋigaa akiliutiksraŋa qaisaksraŋa iŋupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqaqpan. 13 Uvaŋa Alpha-ŋuruŋa suli Omega-ŋupluŋalu, sivulliŋ suli aqulliŋ, aullaŋniisaaq suli isrukŋitchaaq.”

14 Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua igguqtuat atnuŋaatiŋ salummaŋugich. Iliŋich isitlasriŋiaqtut paatigun nunaqqimun suli nigitlasriplutiŋ asrianik napaaqtuaniŋ iŋuunaqtuam. 15 Nunaqqim silataani ittut qipmich, aŋatkuŋtu, atlatuqtitlu,

iñuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriruaglu piliqiruaaglu saglutuligmik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ñuruña, tuyugigiga israguliga uqautitquplusri ukpiqtuanñuruasri agaayyuviniñi tamatkunija sunik. Uvaña kanigigaaña kiñuviağıplunalu David-ñum. Qaummagiksuaq uvlaam uvlugiağıgaaña.” ¹⁷ Suli Ipqitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qagğısitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qagğısitchi.” Suli kiñapayaaq imiguliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imigmik iñuunaqtuamik aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaña John, kilillapiagiga iñupayaaq tusraaruq uqalñitñik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmigaa ihuilliugutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiğaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqautininiñ makpiğaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piigñiaqmigaa ilanjutiliksrana asrianiniñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaagqimiñ, aglausimaruaniniñ ukunani makpiğaani. ²⁰ Taamna nipliğñiqsuaq iluqaitñik tamatkunija uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agğıluagisiruña.” Amen. Agğıgñ Ataniiq Jesus. ²¹ Ihuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.